

Muzeul OLTULUI 2

A sepia-toned photograph of a large, ornate building with a dome, likely a museum, with three people standing in front of it. The building has multiple windows and a classical architectural style. The people are dressed in early 20th-century attire. The overall tone is historical and nostalgic.

**Slatina
2012**

MUZEUL JUDEȚEAN OLT
Slatina

M U Z E U L
O L T V L V I
2

Autograf,
mjm
Craiova
2012

ISSN 2247 – 2789

Anuar editat de
MUZEUL JUDEȚEAN OLT

RO – 230079

Slatina

Str. Ana Ipătescu, nr. 1

Tel. / Fax. 0249-415-279

E-mail:

muzeu_olt@yahoo.com

http://www.mjolt.ro

Colegiul de redacție:

cerc. dr. Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU

cerc. dr. Aurelia GROSU

Denissa-Liliana GUȚICĂ-FLORESCU

Claudia BALAȘ

Doru NEAGU

Coordonator

cerc. dr. Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Ion CALAFETEANU

Facultatea de Științe Umaniste a Universității „Valahia” din Târgoviște

Prof. univ. dr. Sorin-Liviu DAMEAN

Șef de Catedră, Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova

**Responsabilitatea asupra materialelor publicate revine
în exclusivitate autorilor**

© : Muzeul Județean Olt & autorii, 2012

Coperta:

Carte poștală: Slatina – Präfektur.

Kunstanstalt Kilophot Ges. m.b.H. Wien, 1918.

Colecția Muzeului Județean Olt, inv. 905.

Tiraj. 500 ex.

A U T O R I

AMON Lucian, conf. dr.
Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova

BALAȘ Claudia, doctorand
muzeograf I – Secția de Etnografie a Muzeului Județean Olt – Slatina

CHEFANI-PĂTRAȘCU Steluța, dr.
muzeograf – Muzeul Județean Teleorman – Alexandria

COJOC Mirela
muzeograf – Muzeul de Arheologie și Etnografie din Corabia

DUMITRANA Iuliana
restaurator – Secția de Etnografie a Muzeului Județean Olt – Slatina

DUMITRESCU Constanța, ing.
conservator – Secția de Istorie și Artă a Muzeului Județean Olt – Slatina

GHERGHE Otilia
profesor – Craiova

GHERGHE Petre, prof. univ. dr.
Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova

GROSU Aurelia, cerc. dr.
șef de secție – Muzeul Județean Olt – Slatina

GUȚICĂ-FLORESCU Denissa-Liliana
muzeograf I A – Secția de Istorie și Artă a Muzeului Județean Olt
Slatina

GUȚICĂ-FLORESCU Laurențiu-Gerard, cerc. dr.
director – Muzeul Județean Olt – Slatina

ILIE Rada
etnograf – Slatina

IONESCU Virginia, ing.
restaurator – Secția de Istorie și Artă a Muzeului Județean Olt – Slatina

MANEA-UDREA Florentina, dr.
analist istoric – Institutul Național al Patrimoniului – București

MIHAI Gheorghe (1934-2006)
director (1959-1989) al Filialei Olt a Arhivelor Statului – Slatina

MIREA Pavel, dr.
director – Muzeul Județean Teleorman – Alexandria

NEAGU DORU, drd.
muzeograf – Secția de Istorie și Artă a Muzeului Județean Olt

OȚA Liana-Loredana, cerc. dr.
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”
al Academiei Române – București

PENELEA-FILITTI Georgeta
istoric – București

PETOLESCU Constantin C., prof. univ. dr.
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”
al Academiei Române – București

POPESCU Iohana-Raluca, dr.
restaurator – Secția de Istorie și Artă a Muzeului Județean Olt – Slatina

SÎRBU Valeriu, cerc. dr.
Muzeul Brăilei – Brăila
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române

TEODORESCU Dorin, prof. dr.
director – Direcția Județeană pentru Cultură și Patrimoniul Național Olt

TORCICĂ Ion, drd.
arheolog – Muzeul Județean Teleorman – Alexandria

VOCHIN Marian, inginer
București

SUMAR

Arheologie

Petre GHERGHE

Repertoriul arheologic al județului Olt: Epoca geto-dacă

Résumé: Le repertoire archéologique du département d'Olt.

L'époque gèto-dace 9

Pavel MIREA, Ion TORCICĂ

Cercetări arheologice la Islaz (jud. Teleorman)

Abstract: Archaeological Researches at Islaz (Teleorman County) 21

Lucian AMON

Câteva piese de harnașament descoperite în Oltenia

Résumé: Quelques pièces du harnachement découvertes en Olténie 43

Aurelia GROSU

Ceramica de import descoperită la Acidava (Enoșești-Piatra Olt)

Résumé: La Céramique d'importation découverte en Acidava

(Enoșești-Piatra Olt) 49

Petre GHERGHE, Mirela COJOC

Opaite *firmalampen* de proveniență nord-italică

descoperite în teritoriul Sucidavei

Résumé: Lampes *firmalampen* d'origine nord-italique découvertes

dans le territoire de Sucidava 65

Liana OȚA, Valeriu SÎRBU, Aurelia GROSU

Morminte sarmatice pe teritoriul județului Olt

Abstract: Sarmatian Graven in Olt County 79

Istorie

Constantin C. PETOLESCU

P. Cassius Regalianus: un urmaș al lui Decebal pe tronul Cezarilor

Résumé: P. Cassius Regalianus: un descendant de Décébale sur

le trône des Césars 93

Dorin TEODORESCU

Istoria tiparului în Țara Românească 101

Steluța CHEFANI-PĂTRAȘCU

Prosperitatea comunei Islaz văzută în documentele vremii

(a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea)

Abstract: The Prosperity of the Islaz Village in Documents of the Second Half of the Nineteenth Century and the First Half of the Twentieth Century 109

Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU

Slatina și mari momente ale istoriei naționale de la Independență

la marea răscăală de la 1907

Résumé: Slatina et grands moments de l'histoire roumaine

de l'Indépendance à la grande revolte paysanne de 1907 115

E v o c ă r i

Georgeta FILITTI

Ioan C. Filitti din neamul Slătinienilor 149

T i t u l e s c i a n a

Doru NEAGU

N. Titulescu la 1907

Summary: N. Titulescu in 1907 155

D o c u m e n t a r

† C. ANGHEL

Amintirile unui fost prefect din timpul răscălelor 169

† Gheorghe MIHAI

Documente despre răscăala de la 1907 din fostul județ Olt 199

Otilia GHERGHE	
Capitularea Grupului Cerna, Izbiceni, 23 noiembrie / 6 decembrie 1916	
Rezumat: Capitularea Grupului „Cerna”, Izbiceni, 23 noiembrie / 6 decembrie 1916	331
† Alexandru ALIMĂNEȘTEANU	
Program pentru administrarea județului Olt [1927]	337
Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU	
Mărturii din activitatea Gărzii de Fier în județul Olt până în 1939	349
Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU	
Viața politică dintre 1937-1939 în județul Olt în lumina izvoarelor de arhivă	357
<u>E t n o g r a f i e</u>	
Claudia BALAȘ	
Valori creștine ale civilizației populare din județul Olt Abstract: Christian Values of the People’s Civilisation in the Olt County	379
Rada ILIE	
Costumul femeiesc din zona Olt Abstract: The Popular Women’s Suit in Olt County	399
Mirela COJOC	
Govia, obicei de primăvară din Câmpia Romanațiului Resumen: Govia – una costumbre de primavera en la llanura de Romanatzi	405

Patrimoniu

Florentina MANEA-UDREA

Ctitorii moșnenești din județul Olt. Studiu de caz: bisericile din Leleasca și Ibănești	409
--	-----

Iohana-Raluca POPESCU

Restaurarea unei icoane pictate pe lemn din patrimoniul Muzeului Județean Olt Zusammenfassung: Die Wiederherstellung der Ikonen gemalt auf Holz in der Olt County Heritage Museum	417
--	-----

Iuliana DUMITRANA

Aspecte privind restaurarea unei șube bărbățești Summary: Aspects of Restauration of a Men's Rough Wollen Coat	421
---	-----

Constanța DUMITRESCU

Depozitarea colecției de numismatică a Muzeului	425
---	-----

Verginia IONESCU

Restaurarea și conservarea unui cântar cu două talere	429
---	-----

Denissa-Liliana GUTICĂ-FLORESCU

Pictori olteni în colecțiile Muzeului Județean Olt Donația „Gunka și Spiru Vergulescu”	433
---	-----

Doru NEAGU

Catalog selectiv de carte tipărită cu alfabet chirilic și de tranzitie aflată în patrimoniul Muzeului Județean Olt	453
---	-----

Marian VOCHIN, Doru NEAGU

Momente din istoria mișcării esperantiste în România, 1889-2009 Resumo: Momentoj el la historio de la esperantista movado en Rumanio, 1889-2009	469
---	-----

REPERTORIUL ARHEOLOGIC AL JUDEȚULUI OLT EPOCA GETO-DACĂ

Petre GHERGHE

Résumé

LE REPERTOIRE ARCHÉOLOGIQUE DU DEPARTEMENT D'OLT
L'ÉPOQUE GÉTO-DACE

Ce repertoire archéologique se base sur des recherches archéologiques, des informations acquies ou existantes dans des oeuvres générales, spéciales, dans la presse ou dans des manuscrits. Cettes dates, pour être facilement retrouvées, sont présentées alphabétiquement, avec la bibliographie ou l'information afférente.

MÔTS CLÉE: repertoire, archéologie, departement d'Olt, l'époque geto-dace.

Repertorierea la care facem referire este rezultatul unor cercetări de teren dar și a interpretărilor informațiilor primite sau existente în lucrări generale sau speciale, în publicațiile cu profil arheologic, presă, manuscrite. O sinteză a acestor cercetări la nivelul arealului geografic al Olteniei a apărut sub semnătura aceluiași autor sub titlul *Repertoriul informațiilor și descoperirilor arheologice din Oltenia. Epoca Latène*, Edit. Universitaria, Craiova, 2001. Textul actual este revăzut și completat.

Din punct de vedere metodologic, pentru o mai ușoară regăsire a informației, localitățile sunt prezentate alfabetic, iar între paranteze este trecută localitatea (comuna sau orașul). În cadrul localității (sat, comună, oraș) sunt prezentate punctele de interes arheologic. Prin punct de interes arheologic înțelegem denumirea dată de săteni locului unde au fost identificate sau descoperite mărturiile arheologice (de exemplu: „La Cetate”, „Dealul Căprăriei”, „Vilceaua lui Păiuș” etc.). Dacă denumirea acestora nu este cunoscută, se trece „Loc neprecizat”. Urmează o succintă prezentare a descoperirilor arheologice. În final am trecut sursa informației.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

AMN = „Acta Musei Napocensis”, Cluj

AO = „Arhivele Olteniei”, serie nouă, I, Craiova, 1981 sq.

1939 Berciu, *Arheol.* = Dumitru Berciu, *Arheologia presitorică a Olteniei*, Craiova,

1937 Berciu, *Colecția* = id., *Colecția de antichități Gh. Georgescu Corabia*, Caracal,

Butoi = M. Butoi, *Descoperiri arheologice din județul Olt*, Slatina, 1997

BSNR = „Buletin Informativ al Societății Numismatice Române”, București

CAR = „Cercetări arheologice”, Muzeul Național de Istorie, București, 1983

- CrCol = „Creșterea colecțiilor”, Academia Română, Cabinetul numismatic, I, 1961
- Dacia = „Dacia. Recherches et découvertes archéologiques en Roumanie”, București, I (1924) – XII (1947)
- Dacia. NS = „Dacia. Nouvelle série. Revue d'archéologie et d'histoire ancienne”, I (1957) sq.
- Drobeta = „Drobeta”. Muzeul Regiunii Porților de Fier, Drobeta Turnu Severin, I (1974) sq.
- Gherghe = Petre Gherghe, *Așezări și cetăți geto-dacice din Oltenia*, Craiova, 1997
- Gherghe & Amon & Cojoc = P. Gherghe, L. Amon, M. Cojoc, *O monedă thasiană descoperită la Corabia, județul Olt*, în „Analele Universității din Craiova. Seria Istorie”, a. XV, 2010, nr. 2 (18), p. 301-304
- Gherghe & Cojoc = Petre Gherghe, Mirela Cojoc, *Opaițe romane și romano-bizantine desprite pe teritoriul Sucidavei*, Edit. Universitaria, Craiova, 2011
- Glodariu = Ioan Glodariu, *Arhitectura dacilor*, Cluj-Napoca, 1983
- Historica = „Historica”. Centrul de istorie, filologie și etnografie din Craiova, I (1970) sq.
- MICA = „Materiale și cercetări arheologice”. A XII-a Sesiune anuală de raportare, I, Oradea, (1979). A XIV-a Sesiune anuală de raportare, II, Tulcea (1980) sq.
- Nica = M. Nica, *Contribuții istorice*, I, Craiova, 1972
- Oltenia = „Oltenia. Studii și comunicări”. Muzeul Olteniei, Craiova, I (1980) sq.
- Preda, *Istoria* = Constantin Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, Edit. Enciclopedică, București, 1998
- Preda, *Moneda* = id., *Moneda antică în România*, București, 1969
- Preda, *Monedele* = id., *Monedele geto-dacilor*, București, 1973
- Preda, *Sprîncenata* = id., *Geto-dacii din bazinul Oltului inferior. Dava de la Sprîncenata*, București, 1986
- RIAF = „Revista pentru istorie, arheologie și filologie”, București
- RM = „Revista muzeelor”, București
- SCIV = „Studii și cercetări de istorie veche”, I-XXIV, București, 1950-1973
- SCIVA = „Studii și cercetări de istorie veche și arheologie”, București, XXV (1974) sq.
- SCN „Studii și cercetări numismatice”, București
- SCȘ-Cj = „Studii și cercetări științifice”, Cluj
- SMMIM = „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, Muzeul Militar Central, București, I (1968) sq.
- Tătulea = C.M. Tătulea, *Romula-Reșca*, Edit. Museion, București, 1994
- Toropu & Tătulea = O. Toropu, C. Tătulea, *Sucidava-Celei*, Edit. Sport-Turism, București, 1987
- Tudor, *OR*³ = Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, ed. III-a, București, 1968
- Tudor, *OR*⁴ = ibidem, ed. IV-a, București, 1978
- Tudor, *OTS* = idem, *Orașe, târguri și sate în Dacia romană*, București, 1978

CATALOGUL DESCOPERIRILOR

1. BĂLȚAȚI, com. Mărgineni

1.1. Izvorul satului

Înainte de 1930 a fost găsită întâmplător o monedă de tip „Adîncata”. Ea se păstrează la Institutul de Arheologie „V. Pârvan” din București – Preda, *Monedele*, p. 207, nr. 2

2. BĂRCĂNEȘTI, com. Vilcele

2.1. Dealul Căprăriei

În a. 1962 a fost descoperit întâmplător un mormânt de incinerare în urnă, fără inventar. Urna avea formă de clopot și era decorată cu proeminențe patruleter – Preda, *Sprîncenata*, p. 110.

2.2. Coasta Viei

În partea de nord a satului Bărcănești, între șoseaua Vilcele-Schitu și pâriul Iminog, pe panta ușor înclinată a dealului „Coasta Viei”, lângă saivanele fostului C.A.P., s-au găsit la suprafața solului fragmente ceramice specifice epocii fierului (Hallstatt și Latène) – Butoi, p. 33.

3. BERIA DE JOS, com. Oporelu

3.1. Dealul Carantinei

La c. 500 m spre NV satului Beria, la poalele dealului „Carantinei”, pe o platformă înaltă de 1 m, mărginită spre E de r. Teslui, iar spre NV de „Vilceaua Popii”, pe terenul lui Leulescu și apoi Cârstea, cu ocazia lucrărilor agricole, prin a. 1960-1961, au fost scoase la suprafața solului fragmente ceramice lucrate cu mâna și la roată, unele decorate cu butoni circulari și brăuri alveolate. Se presupune că este vorba despre o așezare geto-dacă neortificată – Gherghe, p. 57; Butoi, p. 19-20 – aici descoperindu-se și o fibulă de argint cu scut – Preda, *Sprîncenata*, p. 111.

4. BISTRIȚA NOUĂ, or. Piatra Olt

4.1. loc neprecizat

La V de satul Bistrița și la E de cimitir, spre luncă, pe terasa pârâului Fleștenoagelor, s-a descoperit o așezare geto-dacă neortificată. De aici s-au recuperat fragmente ceramice și un calapod (lustruitor) pentru ceramică – Fl. Preda, Drobeta, IV, p. 60; Butoi, p. 21.

5. BREBENI, com.

5.1. Români

Așezare geto-dacă neortificată – Fl. Preda, Drobeta, IV, p. 60; Butoi, p. 9. Se pare că de aici provine și un tezaur cu monede romane republicane descoperit în a. 1948, care conținea și o imitație locală.

6. CARACAL, or.

6.1. Loc neprecizat

În împrejurimile orașului s-a descoperit o drahmă Alexandru cel Mare, patru monede tip Larissa – Preda, *Moneda*, p. 23 –, un denar Marcus Antonius datat 32-31 î.H. și două monede de tip „cu cap uman sub cal” – B. Mitrea, SCIV, 15, 1964, 4, p. 573, nr. 27; id., Dacia NS, VIII, 1964, p. 376, nr. 27 – datate la sfîrșitul sec. III și începutul sec. II î.H. – Preda, *Monedele*, p. 167, nr. 2; id., SCN, IV, 1968, p. 553; Tătulea, p. 19, n. 87 – datate la sfîrșitul sec. III și începutul sec. II î.H. – Preda, *Monedele*, p. 167, nr. 2; id., SCN, IV, 1968, p. 553; Tătulea, p. 19, n. 87.

6.2. Loc neprecizat

În colecțiile Muzeului Romanășului din Caracal se găsesc două monede de tip „Filip al III-lea Arideul” (inv. 2957) și o monedă de tip „Inotești-Răcoasa” (inv. 21750, toate descoperite întâmplător pe ter. orașului – Informații primite cu ani în urmă de la Marian Vasilescu, muzeograf la Muzeul din Caracal; Tătulea, p. 19, n. 90).

6.3. Loc neprecizat

Așezare geto-dacă – Berciu, *Arheologia*, p. 340.

7. CELEI, or. Corabia

7.1. Așezare geto-dacică

Așezarea geto-dacă de la Celei a fost identificată pe malul Dunării, în perimetrul localității pe promontoriu cu bună vizibilitate în zonă. Era fortificată cu șanț și val de apărare. A fost locuită de tribul sucilor de unde și numele de Sucidava. Specialiștii au identificat două niveluri de locuire: primul atribuit sec. IV/III-II î.H. și cel de-al doilea sec. I, fiecare dintre ele sfârșind datorită unor incendii pustiitoare – Toropu & Tătulea, p. 49-52; Gherghe & Cojoc, p. 17-19.

a) Din „așezarea civilă” a fost recuperată o monedă datată la sfârșitul sec. III și începutul sec. II î.H. – B. Mitrea, SCIV, I, 1968, p. 173; Preda, *Monedele*, p. 172.

b) Așezare geto-dacă.

Pe lângă alte monede descoperite în cele două niveluri de locuire se vorbește și de o monedă tip „Filip II” cu tăietură – Toropu & Tătulea, p. 50.

7.2. Loc neprecizat

Din perimetrul localității provin patru monede tip „Prundu-Jibla” datate în perioada ultimelor două decenii ale sec. III și primele trei decenii ale sec. II î.H. – B. Mitrea, Dacia NS, 12, 1968, p. 446.

7.3. Loc neprecizat

La Celei s-a descoperit un tezaur compus din 13 monede thasiene și o tetradrahmă Maronea – B. Mitrea, Dacia NS, 12, 1968, p. 446.

8. CORABIA, or.

8.1. Loc neprecizat

În a. 2006, în or. Corabia, la aprox. 1 km E de stația C.F.R. și la c. 50 m N de malul Dunării, s-a descoperit întâmplător o monedă de argint. Prezintă pe avers corpul tânăr al lui Dionysos, iar pe revers legenda și Heracles nud, în picioare spre stânga.

Moneda a fost bătută pe i. Thasos. Cronologic, aparține celei de-a doua jumătăți a sec. II și primei jumătăți a sec. I î.H. Este prima de acest tip descoperită la Corabia – Gherghe & Amon & Cojoc.

9. CORBU, com. Valea Mare

9.1. Loc neprecizat

Așezare geto-dacă nefortificată – Gherghe, p. 57.

10. CORNĂȚEL, com. Poboru

10.1. Vilceaua lui Păiuș

Pe Valea Plapcei, în punctul „Vilceaua lui Păiuș”, a fost descoperită o așezare geto-dacă nefortificată. De aici au fost recuperate fragmente ceramice lucrate cu mâna și la roată și un tezaur compus din denari romani republicani. Două din aceste monede au ajuns la Muzeul Județean Olt. Cronologic, aparțin a. 91 și 87 î.H. Celelalte nu se știe unde au ajuns – Preda, *Sprincenata*, p. 111; Gherghe, p. 55-56; Butoi, p. 21-22.

11. CRIVA DE SUS, or. Piatra Olt

11.1. Loc neprecizat

De pe terit. localității au fost adunate mai multe fragmente ceramice de factură geto-dacă. E posibil ca acestea să provină dintr-o așezare nefortificată – Preda, *Sprincenata*, p. 112-113.

12. DOBROSLOVENI, com.

12.1. Loc neprecizat

Așezare geto-dacă, sec. II î.H. - I d.H. Împreună cu cele de la Fărcașele-Hotărani, a format „un nucleu de intensă locuire geto-dacă” – Tătulea, p. 20

13. DRĂGĂNEȘTI-OLT, or.

13.1. Str. Militari

Cu ocazia unor lucrări a fost descoperită întâmplător o necropolă geto-dacă – G. Trohani, CAR, p. 209

13.2. Iric [= I.R.I.C.]

Obiecte de fier geto-dacice s-au descoperit lângă blocurile din zona primăriei, pe str. N. Titulescu și Militari-Băzăvani și în zona gării – informații de la Ion Nicolae din Drăgănești-Olt.

13.3. Cioanta

În „Cioanta” pe Călmățui s-a descoperit un atelier geto-dac pentru prelucrarea fierului. Mărturie sunt fragmentele unui vas pentru turnat minereul și bucățile de metal aflate în diferite faze de prelucrare – informații Ion Nicolae din Drăgănești Olt.

13.4. Loc neprecizat

În împrejurimile or. Drăgănești au fost descoperite peste 15 așezări geto-dace. Acestea formau „o uniune tribală puternică al cărui centru se afla în cetatea de la Gilmea-Sprincenata” – Preda, *Sprincenata*, p. 2.

14. DRĂGHICENI, com.

14.1. Dealul Bălții

În a. 1969 s-a descoperit un tezaur compus din 460 denari de argint, începând cu emisiuni pentru legiuni ale lui Marc Antoniu, a. 32-31 î.H., și continuând cu denari de la Nero, Galba, Otho, Vitellius, Vespasian, Titus, Domitian, Nerva, Traian și până la Commodus – Șt. Chițu, RM, VII, 1970, 4, p. 375; id., RM, VIII, 1971, 3, p. 261.

15. ENOȘEȘTI (com. Piatra Olt)

15.1. Castru roman

În a. 1913 s-a descoperit un tezaur compus din 152 denari imperiali – Tudor, *OR*³, p. 127; id., *OR*⁴, p. 119. Sunt și specialiști care consideră că aici ar putea fi localizată Acidava.

16. FĂRÇAȘELE, com.

16.1. Loc neprecizat.

S-a descoperit întâmplător o monedă thasiană – B. Mitrea, SCIV, 15, 1964, 4, p. 576.

17. FĂRÇAȘUL DE SUS, com. Fărcașele

17.1. Pe coastă

De aici au fost recuperate importante mărturii arheologice din epoca geto-dacă – C.M. Tătulea, Oltenia, 2, 1980, p. 67; Tătulea, p. 19.

18. FĂRÇAȘUL DE JOS, com. Fărcașele

Pe terit. localității, în 1942, s-a descoperit la adâncimea de c. 35-40 cm., într-o cană de lut geto-dacă un tezaur compus din 84 denari romani republicani, atribuiți perioadei 152-42 î.H. (Crawford) și o monedă emisă de prov. Macedonia Prima – B. Mitrea, Dacia, IX-X, 1941-44, p. 380-383; Tudor, *OR*⁴, p. 301.

18.2. Loc neprecizat

În a. 1973 sau 1974 a fost descoperit un al doilea tezaur de denari romani republicani din care 29 de monede se află la Muzeul Olteniei din Craiova și c. 90 de piese la Muzeul Național de Istorie a României de la București. Tezaurul a fost datat între a. 194/190-42 î.H. (Crawford). Aceste descoperiri au reținut atenția arheologilor care au identificat pe un bot de terasă situat pe malul Tesluiului, nu departe de vărsarea în Olt, o așezare geto-dacă – Tudor, *OR*⁴, p. 301; B. Mitrea, BSNR, LXVII-LXIX, 1973-75, p. 121-123, nr. 40; id., Dacia NS, XIX, 1975, p. 313, nr. 40; G. Popilian, BSNR, 70-79, 1976-80, p. 154-159; Carmen Petolescu, BSNR, LXXVII-LXXVIII, 1983-85, p. 117-126 – apărută natural pe trei laturi de pante abrupte. Singura cale de acces aflată spre SE era blocată de un șanț cu val – Tătulea, p. 19.

18.3. La cimitir

În a. 1960 o perieghetză făcută pe raza comunei a identificat în punctul „Cimitir” o așezare neolitică suprapusă de o alta geto-dacă – M. Nica & M. Vasilescu, AO, 11, 1996, p. 21.

Cercetările ulterioare efectuate pe malul terasei Tesluiului, la 6,5 km S de orașul antic Romula, au confirmat existența unei importante așezări geto-dace cu locuințe de tip bordei, gropi menajere, o groapă rituală, vase de provizii de mari dimensiuni, ceramică diversă etc – C.M. Tătulea, Oltenia, 2, 1980, p. 73, fig. 4.

Așezarea este nefortificată și se poate data – adică avem în vedere ceramica și ultima monedă din tezaurul descoperit în a. 1941 (a. 41 î.H. după Sydenham) – la sfârșitul sec. I î.H. și începutul celui următor – M. Nica & M. Vasilescu, AO, 11, 1996, p. 30. Dar aceste elemente de datare, după părerea unor arheologi, nu oferă decât un *terminus post quem* pentru încetarea locuirii geto-dacice de aici – Tătulea, p. 20. Pe terit. localității se mai cunosc ș.a. descoperiri întâmplătoare de monede – B. Mitrea, SCIV, XV, 1964, 4, p. 576, nr. 48; id., Dacia NS, VIII, 1964, p. 380, nr. 48.

19. GÂNEASA, com.

19.1. Dealul Vorniceștilor

Așezare geto-dacă din sec. II î.H. De aici s-au recuperat fragmente ceramice lucrate manual și la roată – Preda, *Sprincenata*, p. 112.

19.2. Dealul Voiniceștilor*

Pe valea pârului Negrișoara, la N de acesta, în punctul „Dealul Voiniceștilor” cu ocazia unor terasări au fost scoase la lumină fragmente ceramice geto-dace lucrate cu mâna și la roată – Butoi, p. 14. Informația, care nu a fost verificată pe teren, probabil se referă la „Dealul Vorniceștilor” (supra, § 19.1).

20. GOSTAVĂȚ, com.

20.1. Loc neprecizat

În perimetrul satului s-au descoperit întâmplător un coif de bronz de orig. greco-ilirică care a aparținut, se pare, unui mormânt princiar – D. Berciu, Dacia NS, II, 1957, p. 437-450 –, un tezar compus din 324 monede romane care dateau din sec. I î.H. – începutul sec. II d.H. – G. Popilian, *Historica*, II, 1971, p. 33-50 și, ulterior, un denar de la Marc Antoniu, din a. 32-31 î.H. – id., Oltenia, I, 1974, p. 75.

21. GROJDI BOD, com.

21.1. Zona Prundurilor

Așezare geto-dacică nefortificată – Gherghe, p. 56; Berciu, *Colecția*, p. 39, fig. 18/1,6; Preda, *Sprincenata*, p. 112.

22. GROȘĂNI, com. Vulpeni

22.1. Loc neprecizat.

Așezare geto-dacă nefortificată. Pe terit. localității a fost găsită și o monedă de argint tip „Adîncata” – Gherghe, p. 57; G. Popilian & M. Nica, MCA, Oradea, 1979, p. 155-157; Preda, *Sprincenata*, p. 112.

23. GURA PADINII, com. Orlea

23.1. Nisipul lui Traian.

În 1962 s-a descoperit un tezaur compus din 248 monede din care s-au recuperat 234 de piese, datate între a. 194/190-32/31 î.H. (Crawford): o drahmă din a. 325 î.H., o drahmă imitație după o tetradrahmă thasiană de argint și 232 denari. Se păstrează la Muzeul de Arheologie și Etnografie din Corabia – B. Mitrea, Dacia NS, V, 1961, p. 582; id., Dacia NS, VII, 1963, p. 592, nr. 4; id., SCIV, 21, 1970, 3, p. 429-450; Preda, *Istoria*, p. 256.

24. HOTĂRANI, com. Fărcașele

24.1. La Turn

Cu ocazia unor cercetări arheologice s-au găsit urme de locuire din epoca geto-dacică – C.M. Tătulea, Oltenia, 2, 1980, p. 69 sq.; Tătulea, p. 19.

24.2. Loc neprecizat.

În a. 1915 s-a descoperit întâmplător un tezaur monetar. Din acesta, 25 de denari au ajuns la Muzeul Național de Antichități din București (ultimul denar a fost emis în a. 73 î.H.) și trei tetradrahme din Thasos și Macedonia Prima – B. Mitrea, Dacia, IX-X, 1941-44, p. 384; Tudor, *OR*⁴, p. 26; C. Voicu, Oltenia, V-VI, 1984-86, p. 23, nr. 40.

25. IPOTEȘTI, com. Milcov

25.1. La Conac

De pe terit. satului s-au recuperat fragmente ceramice geto-dacice și o monedă de tip „Jiblea” (inceputul sec. II î.H.) Materialele se găsesc la Muzeul Județean Slatina – M. Butoi, RM, 4, 1971, p. 326; Butoi, p. 18; C. Preda, *Monedele*, p. 173.

25.2. Balta lui Postolache

Prin 1960 aici a fost identificată o așezare din epoca bronzului suprapusă de o alta geto-dacică – D. Berciu & M. Butoi, MCA, VII, Pitești, 1961, p. 139-143.

26. IZVORUL, com. Găneasa

26.1. Loc neprecizat

De la un localnic, Mihail Butoi (pe atunci director al muzeului din Olt) a achiziționat o monedă geto-dacică tip „Aninoasa-Dobrești” – Butoi, p. 17. Piesa se găsește la Muzeul Județean Olt.

27. MALDĂR, com. Colonești

27.1. Loc neprecizat

Monedă geto-dacă – M. Butoi, RM, 1971, 4, p. 326-327 – imitație după cele de tip „Filip II”.

28. MĂRGĂRITEȘTI, com. Voineasa

28.1. Cetate = Cetățuia

Aici s-au găsit trei monede de bronz de la Filip II și o monedă de tip „Aninoasa-Dobrești” – El. Isăcescu, SCN, IV, 1968, p. 322; M. Butoi, Magazin, XVII, 1973, nr. 804 (III.3), p. 2

Fortificația geto-dacă din punctul „Cetățuia” ocupă un bot de deal apărat natural, pe trei laturi de pante abrupte. Face parte din categoria celor de tipul „pinten barat”. Este fortificată în zona accesibilă cu șanț și val.

În partea de S a cetății, săpăturile din 1971 au scos la iveală la adâncimea de 0,60 m, un mormânt de incinerare. Vasul urnă în care a fost depusă cremația, era lucrat cu mâna. Avea corp bombat și gura evazată. Ca decor avea, sub buză, proeminente cilindrice unite de un brâu alveolar. Printre oasele calcinate s-a găsit și o fibulă de bronz atribuită sec. IV î.H. Cetatea se datează între sec. V î.H. și I d.H. – Preda, *Sprincenata*, p. 160; Gherghe, p. 93-96.

29. MILCOV, com.

29.1. Loc neprecizat

Pe terit. satului este un capăt de terasă cu pante naturale foarte abrupte care este posibil să fie parțial amenajate în epoca geto-dacică târzie – Glodariu, p. 52.

30. MILCOVUL DIN VALE, com. Milcov

30.1. Loc neprecizat

Pe un pinten situat pe malul pârâului Urlătoarea se află o așezare geto-dacică, nefortificată, cu două niveluri de locuire foarte groase. Se poate presupune că era vorba de un important centru politico-economic al geto-dacilor din sec. II-I î.H. – Preda, *Sprincenata*, p. 100-109, 113-114; Gherghe, p. 55; Butoi, p. 18; C. Voicu, Oltenia, V-VI, 1984-86, p. 23, nr. 49.

31. MORUNGLAV, com.

31.1. Valea Mănăstirii

Pe un bot de deal numit „Piscul cu Jidovi”, situat pe partea stângă a Oltețului, se află o cetate geto-dacică. Este fortificată în partea de NE cu un șanț și un val. Acesta din urmă încorporează un zid realizat din cărămizi și chirpici ars, cu o lungime de 130 m și o lățime de 4,60 m. Șanțul are deschiderea de 14 m și adâncimea de 2,40 m – O. Toropu, SMMIM, 2-3, 1970, p. 5-6; Preda, *Sprîncenata*, p. 114.

Cronologic a fost atribuită sec. V-III î.H. Forma de teren și tehnica de fortificare seamănă foarte mult cu cea de la Coțofenii din Dos, jud. Dolj.

32. OBÎRȘIA, com.

32.1. Loc neprecizat

Pe terit. localității s-a descoperit întâmplător o drahmă de argint emisă de Histria în sec. IV î.H. – C. Preda & H. Nubar, Histria, III, 1973, p. 28; C. Preda, Dacia NS, XIX, 1975, p. 83, n. 64; C. Voicu, Oltenia, V-VI, 1984-86, p. 15.

33. OLT, jud.

33.1. Loc neprecizat

Bucur Mitrea informa că în a. 1964 au fost descoperite pe terit. jud. Olt patru tetradrahme imitații „Filip III Arideul” și care, din punct de vedere cronologic, au fost atribuite sec. II î.H. – Preda, *Monedele*, p. 335.

34. OPORELU, com.

34.1. Loc neprecizat

Așezare geto-dacă nefortificată – Gherghe, p. 57.

35. Optași, com. Optași-Măgura

35.1. Loc neprecizat

La confluența r. Vedeia cu afluentul său, Vedeia, a fost descoperită o așezare care a fost locuită în neolitic, bronz și epoca geto-dacică. De aici s-au recuperat fragmente ceramice lucrate cu mâna și la roată – Preda, *Sprîncenata*, p. 114, Gherghe, p. 57; Butoi, p. 20

36. ORDOREȘTI, com. Brebeni

36.1. Loc neprecizat

Așezare geto-dacă nefortificată – Gherghe, p. 57

36.2. Loc neprecizat

Pe malul stâng al râului Oboga, în NV pădurii de pe coastă, s-au descoperit fragmente ceramice geto-dacice specifice sec. II-I î.H. care pot proveni dintr-o așezare – Preda, *Sprîncenata*, p. 114.

37. ORLEA, com.

37.1. Grindul lui Iancu Mușat = La Cremene

Cu ocazia săpăturilor de salvare efectuate pe grind, în a. 1966, au fost descoperite câteva gropi rituale geto-dace din sec. II-I î.H. Gropile au formă cilindrică și conțin fragmente ceramice și schelete umane. Astfel de înmormântări prezintă o practică puțin obișnuită la geto-daci – Dorin Popescu, SCIV, 3, 1969, p. 479; E. Comșa & C. Iliescu, Comunicări, II, Craiova, 1968; Preda, *Sprîncenata*, p. 114; E. Comșa, Apulum, 10, 1972, p. 65-77; M. Babeș, SCIVA, 34, 1983, p. 215.

Tot aici s-a descoperit în a. 1944 un tezaur cu denari romani republicani din care au fost recuperați 12 – D. Tudor, *OR*⁴, p. 27; Gherghe, p. 57 – și o monedă geto-dacă – B. Mitrea, Dacia NS, XIX, 1975, p. 312.

37.2. Loc neprecizat

S-au descoperit întâmplător mai multe monede romane imperiale emise în timpul împăraților: Augustus, Tiberius, Claudius I, Nero, Galba, Vespasian, Titus, Domitian, Nerva și o

monedă neidentificată din sec. I d.H. – B. Mitrea, AMN, VIII, 1971, p. 163, tabel 1; id., AMN, X, 1973, p. 192-193, nr. 30-57 și p. 199, nr. 357.

37.3. Loc neprecizat

În colecțiile Muzeului comunal din Orlea se păstrează 22 denari republicani care sunt datați între a. 148-32/31 î.H. (Crawford) – Iudita Winkler & C. Băloi, AMN, X, 1973, p. 191-192, nr. 8-29.

38. OSICA DE SUS, com.

38.1. Loc neprecizat

S-au identificat materiale specifice epocii geto-dacice – Berciu, *Arheologia*, p. 190

39. OTEȘTII DE SUS, com. Cungrea

39.1. Loc neprecizat

Se știe, doar, că aici s-au descoperit „monede concave” – Preda, *Monedele*, p. 435

40. POTELU, com. Ianca

40.1. Loc neprecizat

Pe terit. localității s-au descoperit întâmplător o cană geto-dacă, câțiva denari romani republicani și o fibulă de bronz din sec. II-I î.H. În 1987 obiectele se găseau la muzeul școlii din Potelu – Preda, *Sprincenata*, p. 115.

40.2. Loc neprecizat

În colecția școlii din localitate se aflau doi denari republicani – G. Popilian, Drobeta, III, 1978, p. 45, nr. 23.

41. POTOPIN, com. Dobrosloveni

41.1. Loc neprecizat

Așezare geto-dacică nefortificată. De aici s-a recuperat o ceașcă cu două torți – Tătulea, p. 19.

41.2. Loc neprecizat

Pe valea Dirjovului, la c. 1 km N de satul Buicești, M. Butoi a descoperit o așezare geto-dacă de unde a cules fragmente ceramice lucrate cu mâna și la roată. Tot aici, s-a mai descoperit întâmplător și un mic tezaur de denari romani. Din lot numai două piese au ajuns la Muzeul Județean Olt. Ele aparțin sec. I î.H. – Preda, *Sprincenata*, p. 115; Gherghe, p. 56-57.

42. PRISEACA, com.

42.1. Loc neprecizat

Dintr-un tezaur, ulterior dispersat, s-au recuperat doi denari republicani, datând din a. 87 î.H. – B. Mitrea, SCIV, XIV, 1963, p. 468; id., Dacia NS, VII, 1963, p. 592, nr. 15; Tudor, *OR*⁴, p. 27.

43. RACOVIȚA-BLAJ, com. Voineasa

43.1. Loc neprecizat

În a. 1913 a fost descoperit întâmplător un tezaur de monede romane republicane, din care s-au recuperat 86 denari – B. Mitrea, Dacia, IX-X, 1941-44, p. 384.

43.2. Loc neprecizat

Șase monede de tip „Adincata-Mănăstirea” au fost descoperite pe terit. localității înainte de a. 1948 – Preda, *Monedele*, p. 209.

44. REDEA, com.

44.1. Loc neprecizat.

Descoperiri geto-dacice – Tătulea, p. 19, n. 85.

45. REȘCA, com. Dobrosloveni

45.1. Loc neprecizat

Se cunoaște o importantă așezare geto-dacică nefortificată, *Malva*, suprapusă, apoi, de o alta romană, Romula – Berciu, *Arheologia*, p. 337; Tudor, *OTS*, p. 345-343; Preda, *Sprincenata*, p. 115; Tătulea, p. 19, n. 86, 88.

45.2. Loc neprecizat

În malul Tesluiului au fost descoperite o cană bitronconică și o căniță, specifice fazei clasice a culturii geto-dacice – Tătulea, p. 19.

45.3. Loc neprecizat

Pe terit. localității s-au descoperit întâmplător un stater de aur de la Filip III Arideul (323-316) – C. Preda, *CrCol*, 1, 1961, p. 384-385, nr. 30 –, monede emise de Maronea – Al.T. Dumitrescu, *RIAF*, XII, 1-2, p. 319 –, un tezaur cu monede romane republicane – B. Mitrea, *Dacia*, IX-X, 1941-44, p. 383 sq.; Tudor, *OR*⁴, p. 27 – și un altul cu monede romane imperiale din sec. I – Tudor, *OR*⁴, p. 184; B. Mitrea, *SCIV*, 23, 1972, 1, p. 145, nr. 81.

46. SALCIA, com.

46.1. Loc neprecizat

S-au descoperit monede de tip „Adîncata” atribuite cronologic mijlocului sec. II î.H. – I. Winkler, *AMN*, VI, 1969, p. 78; Preda, *Sprincenata*, p. 209.

47. SLATINA, or.

47.1. Loc neprecizat

A fost descoperit întâmplător un mormânt de incinerare compus din urnă lucrată la roată din pastă fină de culoare cenușie, un cuțit curb (sica) și un vîrf de lance de fier – M. Butoi, *Oltenia*, 1, 1974, p. 29-30; Preda, *Sprincenata*, p. 116.

47.2. Cioacle

La c. 2 km spre NE de cart. Cireașov, pe Dealul Cireașovului, s-au descoperit întâmplător fragmente ceramice aparținînd culturii Coțofeni și epocii geto-dace – M. Butoi, *Oltenia*, 1, 1974, p. 28.

47.3. Loc neprecizat

O monedă de tip „Jiblea”, datată la începutul sec. II î.H., s-a descoperit întâmplător pe terit. orașului și se păstrează la muzeul din Slatina – Preda, *Monedele*, p. 282; M. Butoi, *RM*, 41, 1971, p. 326.

47.4. Loc neprecizat

S-a descoperit întâmplător o monedă thasiană – B. Mitrea, *Dacia NS*, 15, 1971, p. 400.

47.5. Loc neprecizat

S-a descoperit întâmplător un tezaur compus din cca. 500-600 de monede dacice tip „Aninoasa-Dobrești” – Preda, *Monedele*, p. 282.

48. SLĂVENI, com. Gostavăț

48.1. Loc neprecizat

S-au descoperit întâmplător un denar M. Antonius din a. 32-31 î.H. și două monede AE – G. Popilian, *Oltenia*, 1, 1974, p. 75.

48.2. În așezarea civilă

Au fost descoperite fragmente ceramice geto-dacice în nivelurile anterioare construirii drumului roman ce trecea pe aici – Tătulea, p. 19.

48.3. În castru

S-au descoperit două monede AE din vremea împăraților Claudius I și Nero – G. Popilian, *Oltenia*, 1, 1974, p. 75.

49. SPRÎNCENATA, com.

49.1. Viespești

a) Așezare geto-dacă, situată pe un bot de terasă cu dimensiunile 30 x 110 m, fortificată pe latura de E cu un șanț și val. Au fost identificate patru niveluri de locuire cu un bogat și divers material arheologic: ceramică, creuzete, unelte și obiecte de metal, os, piatră, lut, fibule de argint și bronz, monede etc. Lor li se alătură locuințe de tip bordei și de suprafață, vetre de foc, gropi de provizii dintre care unele este posibil să fi avut caracter ritual și un mormânt de incinerare. Este vorba de un puternic centru geto-dac situat pe malul stâng al Oltului inferior, care și-a desfășurat activitatea în sec. II î.H. – I d.H. – Preda, *Sprîncenata*, p. 31 sq.

b) Tot aici s-a descoperit și un mormânt de înhumare cu groapa în trepte și coșciug săpat într-un trunchi de copac – Preda, *Sprîncenata*, p. 50-51; Gherghe, p. 74.

50. STOENEȘTI, com.

50.1. Loc neprecizat

În a. 1908 s-a găsit un tezaur cu 170 de monede de argint, dintre care 10 denari republicani s-au trimis la Muzeul Național de Antichități din București. Ulterior s-a mai găsit o monedă de la Iulia Domna care a ajuns la Muzeul Govora-Băi – Iudita Winkler, SCȘ-Cj, VI, 1955, 1-2, p. 148, nr. 171; Tudor, p. 27*.

50.2. Loc neprecizat

Așezare geto-dacică nefortificată – Berciu, *Arheologia*, p. 190; Preda, *Sprîncenata*, p. 117; Gherghe, p. 57 – suprapusă, se pare, de una daco-romană – Nica, p. 215.

51. TEIUȘU, com. Brebeni

51.1. La Oboga

În partea de SE a satului, aproape de Ipotești, pe locul lui Stan Gheorghe, s-au găsit fragmente ceramice lucrate cu mâna și la roată specifice epocii geto-dacice – Butoi, p. 9.

51.2. Loc neprecizat

La S de sat s-au descoperit două vârfuri de lance din fier și un pumnal curb (sica) care, probabil, a făcut parte din inventarul unui mormânt de incinerare geto-dac. Pieseile au fost donate muzeului din Slatina de către Gh. Matache – Butoi, p. 9.

Pe terit. localității a fost descoperită și o tetradrahmă emisă în Thasos – Preda, *Sprîncenata*, p. 116.

52. URZICA, com.

52.1. Boca

S-au descoperit întâmplător mai multe monede emise în vremea împăratului Vespasian – Tudor, *OR*⁴, p. 232.

53. VALEA TEIUȘULUI, com. Brebeni

53.1. Loc neprecizat

La cca 10 km S de Slatina, în satul Valea Teiușului, au fost descoperite, probabil, într-un mormânt de incinerare geto-dac, o lance de fier și un cuțit curb (sica) asemănătoare cu cele recuperate din mormintele identificate în V Olteniei și datate, unele, în sec. II-I î.H. – M. Butoi, Oltenia, I, 1974, p. 31.

54. VĂDĂȘTRIȚA, com. Vădastra

54.1. Loc neprecizat

În a. 1970 au fost descoperiți, întâmplător, doi denari romani republicani, emiși la Roma în a. 104 și 85 î.H. (Crawford) – B. Mitrea, SCIV, 23, 1972, 1, p. 141-142, nr. 50; id., Dacia NS, XVI, 1972, p. 367, nr. 50

55. VÂLCELE, com.

55.1. Loc neprecizat

Așezare cu fortificație de pământ. Elementele sale componente (probabil șanț și val) nu sunt precizate – Glodariu, p. 52.

56. VLĂDILA, com.

56.1. Loc neprecizat

Așezare geto-dacică nefortificată – Berciu, *Arheologia*, p. 190; Gherghe, p. 57

57. VOINEASA, com.

57.1. Loc neprecizat

S-au descoperit, în locuri diferite, două monede din timpul împăraților Vespasian și Severus Alexander – Tudor, *OR^d*, p. 232.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE LA ISLAZ (JUD. TELEORMAN)

Pavel MIREA

Ion TORCICĂ

Abstract

ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES AT ISLAZ
(TELEORMAN COUNTY)

Islaz village is located in the southwest Teleorman County, on the Olt River valley near the confluence with the Danube. In terms of archaeological recordings, Islaz was known primarily through Roman castra at the southern limit of Alutan limes which had attracted the scholars since 1845. Prehistoric habitation have been identified and investigated in 1975. The most recent field researches were carried out in June 2010. They have been identified 15 sites and the situation revealed the existence of numerous remains staggered Upper Paleolithic until Late Medieval times.

KEYWORDS: archaeological researches; archaeological sites; prehistoric habitation; antique habitation; medieval habitation.

DATE ASUPRA AMPLASAMENTUL GEOGRAFIC

Comuna Islaz, parte a fostului județ istoric Romanați, este situată în sud-vestul județului Teleorman, de-a lungul drumului național DN 54 (Turnu Măgurele - Corabia) ce străbate localitatea de la est la vest. Administrativ, se învecinează la est cu municipiul Turnu Măgurele și comuna Lița, la nord-est cu comuna Segarcea Vale, la vest cu județul Olt (comuna Gârcov) și la sud cu fluviul Dunărea și este compusă din satele Islaz și Moldoveni (Pl. 1/2).

Din punct de vedere geomorfologic teritoriul comunei Islaz se găsește la limita de sud-est a Câmpiei Romanațiului, ce se întinde de la limita sudică a Platformei Oltețului până la Dunăre (Pl. 1/1). Satul Islaz se află amplasat în lunca Oltului, în apropiere de confluența cu Dunărea, precum și pe terasele fluviului, în timp ce satul Moldoveni se găsește pe terasa joasă, vestică a Oltului.

Râul Olt a avut de-a lungul timpului o dinamică deosebită, iar datorită unor puternice inundații, mai ales a celei din 1927, gurile lui de vărsare s-au modificat permanent. Oltul Mare (așa cum era numit până la acel moment) se desfășura în dreptul comunei Islaz, spre vest, într-un braț numit Oltulețul, cu trei gârle, dintre care cea mai importantă era gârla Racovița¹.

Fluviul Dunărea, ce străbate partea sudică a teritoriului administrativ ce face obiectul acestui studiu, se desparte în două brațe la sud de Islaz, formând Ostrovul Calnovăț. Un alt ostrov, Ostrovul Mic, se află la sud – sud-est de Islaz. Zona cuprinsă între Dunăre și terasa acesteia, aflată la vest – sud-vest, este o zonă inundabilă,

---

¹ Petre Coteț, *Mutarea gurii Oltului*, în Revista geografică română, anul II, fasc. II-III, 1939, p. 4-8.

denumită Balta Geraiu, alimentată atât de apele revărsate ale fluviului cât și de numeroasele izvoare aflate la baza teraselor.

UN ISTORIC AL DESCOPERIRILOR ARHEOLOGICE

Izvoarele arheologice și numismatice dau posibilitatea de a creiona o imagine a vieții materiale și spirituale a comunităților omenești dintr-o anumită zonă, așa cum este, în cazul de față, zona comunei Islaz. Condițiile naturale de pe teritoriul acestei comune, s-au dovedit a fi prielnice unor locuiri omenești stabile de-a lungul timpului, fapt demonstrat de descoperirile arheologice (Pl. 2).

Din punct de vedere arheologic Islazul a fost cunoscut în primul rând datorită castrelor romane aflate la limita de sud a *Limes*-ului *Alutan*.

Castrele de aici au fost menționate pentru prima dată de către comitele L. F. de Marsigli care, în calitate de ofițer de geniu al armatei austriece, a cercetat în anul 1689 ruinele romane de pe ambele maluri ale Dunării. Acesta atrăgea atenția că: „în afară de drumul ce pleacă de la Celei la Antina (Reșca), mai vine în ultima un alt drum ce pornește de lângă un turn de pe Dunăre”².

În prezent, la Islaz există două castre, iar un al treilea a fost distrus de apele Dunării. Acesta din urmă a fost semnalat de către August Treboniu Laurian și Cezar Bolliac în anul 1845. La acea vreme avea dimensiunile de 95 x 122 m, dar totodată se preciza că din el s-a scos multă cărămidă³ (Pl. 3/2).

Cele două castre păstrate au fost amintite și de către Grigore Tocilescu și Pamfil Polonic, de altfel ei fiind și cei care au făcut și primele măsurători⁴. Cel dintâi, aflat în punctul „Racovița”, este situat aproape de malul Oltului, la nord-est de sat, pe un loc plat, lângă vechea biserică, la vest de fostul braț Racovița, respectiv la est de Dj. 642. Era acoperit de un cimitir al satului încă din anul 1894. Măsura 105 x 75 m, iar la suprafața terenului se observau fragmente ceramice și cărămizi romane. Din fortificație se mai păstrează doar colțul de nord-vest. Avea 2-3 valuri și șanțuri de apărare. Era de tipul *castra aestiva*, construit din pământ⁵. În prezent se află într-o stare precară de conservare, fiind puternic degradat datorită gropilor de morminte din cimitirul modern și a unor gropi de împrumut aflate, mai ales, pe latura vestică, fiind totodată transformat parțial în zonă menajeră a satului (Pl. 4).

Al doilea castru, aflat la „Verdea”, sondat de August Treboniu Laurian, este situat la sud – sud-est de sat, pe terasa Dunării, în vecinătatea de nord a unui drum de exploatare situat paralel cu fluviul, respectiv la sud de fostul pichet de grăniceri (pichetul nr. 17). A servit probabil ca lagăr pentru auxiliari sau cavalerie. Ca sistem de fortificație, era prevăzut cu trei valuri și șanțuri de pământ⁶. Dimensiunile lui au fost apreciate fie la 104 x 324 m (Grigore Tocilescu) sau la 120 x 340 m (Dumitru Tudor), partea sa sudică fiind distrusă de Dunăre. În prezent, dimensiunile păstrate sunt de 115 m pe direcția nord-sud, respectiv 145 m pe direcția est-vest. Și starea de conservare a acestui castru este precară, fiind supus anual lucrărilor agricole (Pl. 3).

² Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1968, p. 291.

³ *Ibidem*.

⁴ Ioana Bogdan Cătănciu, *Muntenia în sistemul defensiv al imperiului roman, sec. I-III p. Chr*, Muzeul Județean Teleorman, Alexandria, 1997, p. 62.

⁵ Dumitru Tudor, *op. cit.* p. 291.

⁶ Academia Română, Grigore Tocilescu, Ms. 5139, 36.

Cele două castre, înscrise ca situri arheologice clasate în *Lista Monumentelor Istorice*⁷, au fost cartate în cadrul Programului *eGISpa*⁸.

De pe teritoriul comunei Islaz sunt cunoscute o serie de descoperiri monetare, toate fiind atribuite epocii romane. Astfel, în anul 1872, la Islaz a fost descoperit un tezaur alcătuit din 150 de denari romani republicani și 3 monede romane imperiale, emise de împărații Nerva și Traian⁹. Tot de pe teritoriul satului Islaz provine un tezaur compus din 152 de denari romani republicani și 8 monede imperiale romane, emise în timpul împăraților Nerva și Constantin cel Mare¹⁰. Există și descoperiri monetare izolate, într-unul dintre castre fiind semnalate, fără alte precizări, mai multe monede romane imperiale¹¹, iar din cel de la „Verdea” provine un sesterț de la Traian¹².

Cercetări arheologice la Islaz au fost efectuate de către Vasile Boroneanț, în luna octombrie a anului 1975. Acesta semnală în punctul numit „La Vâltoare”, aflat în partea de sud a satului, ceramică din prima epocă a fierului (Hallstatt), ceramică prefeudală și feudală. Menționa existența unor gropi în formă de clopot, cu ceramică prefeudală, oase de animale, cenușă și cărbune. Un al doilea punct vizat la acea vreme este cel aflat la „Vadul Boului”, la cca. 2,5 km sud-vest de sat. Aici a efectuat și un mic sondaj, în care a descoperit un nivel neolitic timpuriu, cu rare fragmente ceramice și un ac-sulă de cupru, posibil Starčevo-Criș, ce suprapunea un nivel cu piese de silex de culoare cafenie, fără a face aprecieri dacă aparțin paleoliticului sau mezoliticului¹³. În prezent nu au mai putut fi identificate vestigii arheologice în punctele respective, acestea dispărând cel mai probabil datorită erodării terasei Dunării dar și a numeroaselor intervenții antropice.

CERCETĂRI ARHEOLOGICE RECENTE

Cele mai recente cercetări arheologice au fost efectuate în luna iunie 2010 de către autorii acestor rânduri, în scopul reperării siturilor arheologice, pentru întocmirea unui studiu aferent PUG-ului comunei.

Urmele de locuire au fost evidențiate pe teritoriul satului Islaz, mai ales pe terasa de nord a Dunării (Pl. 5/2; 6/1; 7; 8/1) și, izolat, pe terasa vestică a Oltului, în vecinătatea zonei de vărsare a acestuia în fluviu (Pl. 5/1), fără a fi reperate și pe teritoriul satului Moldoveni. Identificarea lor a fost deseori dificilă datorită configurației terenului: fie zone nearate, puternic înierbate sau cu diverse culturi agricole, fie zone cu actualele gospodării din cele două sate componente ale comunei Islaz. Siturile arheologice au fost numerotate convențional, în ordinea descoperirii lor, începând cu numărul de ordine „001”, precedat de indicativul „ISL”. Coordonatele geografice au

⁷ Lista Monumentelor Istorice publicată în *Monitorul Oficial al României* nr. 670 bis, partea I, din 01.10.2010.

⁸ Un Program Național de Implementare a unui Sistem Informațional Geografic (GIS) pentru Protecția Patrimoniului Cultural Național Imobil, desfășurat și în județul Teleorman de către Institutul Național al Monumentelor Istorice și Direcția pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Național a Județului Teleorman, în colaborare cu Muzeul Județean Teleorman.

⁹ Constantin Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, Ed. Enciclopedică, București, 1998, p. 325.

¹⁰ *Ibidem*, p. 304.

¹¹ Ioan Spîr, *File de istorie teleormăneană*, Ed. Teleormanul Liber, Alexandria, 1996, p. 39.

¹² Dumitru Tudor, *op. cit.* p.291.

¹³ Informații preluate din *Notele de perieghză* ale cercetătorului Vasile Boroneanț, puse la dispoziție cu amabilitate de către autorul lor.

fost stabilite cu un aparat GPS¹⁴, încercându-se, acolo unde a fost posibil, perimetrarea lor. În urma cercetării de teren au fost identificate 15 puncte de interes arheologic, iar situația înregistrată a dezvăluit existența a numeroase vestigii eșalonate din paleoliticul superior până în epoca medievală târzie (vezi Repertoriul).

Cele mai vechi descoperiri arheologice de pe raza acestei comune datează din paleoliticul superior și sunt reprezentate de diferite unelte de silex descoperite pe terasa Dunării (punctele: ISL 005, ISL 012). Este posibil ca și alte piese litice din diferite puncte să aparțină acestei epoci, dar lipsa unor elemente clare de natură tipologică și tehnologică fac imposibilă o atribuire cronologică precisă (Pl. 9/4-6, 8-10).

Foarte probabil, unele fragmente ceramice și unelte de silex descoperite în punctul denumit convențional ISL 012 aparțin epocii neolitice (Pl.9/1, 2, 10, 11).

Din epoca bronzului, mai precis din bronzul târziu (cultura Verbicioara), datează o serie de descoperiri făcute în punctele ISL 005 și ISL 010 (Pl. 10).

Din prima epocă a fierului (Hallstatt) au fost identificate materiale arheologice în 5 puncte: ISL 001, ISL 005, ISL 006, ISL 008 și ISL 011 (Pl. 11).

Cele mai multe descoperiri aparțin epocii geto-dace, respectiv perioadei sec. II-I î.Hr. Astfel de materiale arheologice au fost identificate în 7 puncte de pe teritoriul comunei Islaz: ISL 001, ISL 003, ISL 006, ISL 007, ISL 009, ISL 010 și ISL 011 (Pl. 12).

Cele trei puncte în care au fost descoperite materiale de factură romană provincială pot fi puse în legătură cu așezări ce ființau pe lângă castrul roman existente la limita de sud a *Limes*-ului *Alutan* (punctele: ISL 001, ISL 005 și ISL 012 (Pl. 13).

Din punct de vedere cronologic, cele mai târzii descoperiri aparțin epocii medievale și provin din diferite vetre de locuire ale vechiului sat Islaz. Asemenea vestigii aflate pe întreaga terasă a Dunării au fost evidențiate în punctele ISL 002, ISL 004, ISL 006, ISL 011 și ISL 012 (Pl. 14).

Un aspect interesant este legat de prezența unor oase umane în 3 dintre punctele cercetate pe teritoriul comunei în discuție (punctele: ISL 006, ISL 012 și ISL 014). Deși sunt descoperiri funerare cu caracter izolat nu poate fi exclusă ipoteza existenței unor necropole de înhumatie, ipoteză ce poate fi confirmată sau infirmată de cercetările viitoare.

Analiza imaginilor aeriene de pe Ortofotoplanul comunei a relevat existența unei posibile fortificații, necunoscută, în punctul denumit „ISL 013”. Amplasată pe terasa Dunării, este de formă rectangulară neregulată, cu colțurile de nord-vest și nord-est rotunjite. Partea de sud este apărată natural de povârnișul terasei, în timp ce pe celelalte laturi este vizibil un sistem compus din val și șanț. Dimensiunile fortificației au fost stabilite la cca. 160 m lungime, pe axa est-vest, respectiv 60 m lățime pe axa nord-sud. Nu a putut fi identificată în teren datorită vegetației și a culturilor agricole existente la momentul cercetării, dar în zona ei au fost descoperite fragmente ceramice preistorice, probabil din bronzul final sau prima epocă a fierului (Hallstatt) și fragmente de chirpici ars (Pl. 6/2).

Un sit arheologic aparte este un tumul, „Măgura Strâmbă”, aflat la vest de satul Islaz (Pl. 8/2). Această categorie de situri, cunoscute sub denumirea populară de „măguri” sau „mobile”, sunt, de fapt, construcții cu caracter funerar ce adăpostesc morminte, uneori izolate, alteori grupate în necropole tumulare și care pot fi încadrate

¹⁴ A fost folosit un aparat GPS tip Garmin Etrex Vista HCx.

într-o scară cronologică largă, de la perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului (jumătatea mileniului 4 î.Hr.) până în perioada migrațiilor târzii (sec. X-XI d.Hr.). Fără o săpătură arheologică exhaustivă a lor aceste probleme legate de cronologie nu pot fi lămurite. Prin poziția dominantă pe care „Măgura Strâmbă” o are, respectiv pe terasa înaltă a Dunării, nu este exclusă folosirea ei în anumite perioade istorice ca punct de observație.

O serie de descoperiri arheologice de la Islaz nu au putut fi atribuite cu precizie unor epoci pre sau protoistorice, datorită gradului mare de fragmentare a materialelor ceramice, dar și datorită lipsei unor elemente caracteristice de formă și decor (punctele: ISL 004, ISL 009, ISL 011, ISL 013, ISL 014). Simpla lor prezență indică însă faptul că avem de-a face cu urme de locuire umană și că zona de aici are un potențial arheologic deloc de neglijat.

REPERTORIUL SITURILOR ARHEOLOGICE DE PE TERITORIUL COMUNEI ISLAZ

1. ISL 001

Pe terasa Dunării, la cca 1,1 km V de primăria din Islaz și 3,4 km S de DN 54, în partea de SE a satului, au fost descoperite, izolat, fragmente ceramice preistorice, posibil din prima epocă a fierului (Hallstatt), fragmente ceramice geto-dace, fragmente ceramice de factură romană provincială, inclusiv o toartă de amforă (Pl. 13/12) și fragmente ceramice medievale (Pl. 14/6-9), precum și așchii de silex.

2. ISL 002

Pe terasa Dunării, la cca. 1,9 km SV de primăria din Islaz și 3,2 km S de DN 54, pe o distanță de cca 120 m pe direcția E-V, au fost descoperite fragmente ceramice atipice, preistorice, posibil din epoca bronzului, fragmente ceramice medievale, inclusiv angobate și glazurate (Pl. 14/10, 11), precum și așchii de silex, printre care și una retușată.

3. ISL 003

Pe terasa Dunării, la cca 2,2 km VSV de primăria din Islaz și 3,2 km S de DN 54, au fost identificate materiale arheologice pe o distanță de cca. 100 m pe direcția V-E, respectiv fragmente ceramice geto-dace, provenite de la vase lucrate cu mâna sau la roată, printre care și vase decorate cu butoni sau brăuri alveolate (Pl. 12/5-8), fragmente de plăcuțe de vatră și o fusaiolă (Pl. 12/7).

4. ISL 004

Descoperiri izolate pe terasa Dunării, la cca 2,6 km VSV de primăria din Islaz și 3,2 km S de DN 54, reprezentate de fragmente ceramice atipice, preistorice și fragmente ceramice medievale, inclusiv un fragment dintr-un vas de sticlă.

5. ISL 005

În vecinătatea de V a castrului Verdea, pe terasa Dunării, pe malul Bălții Geraiu, la cca. 3,5 km V de primăria din Islaz și 2,9 km S de DN 54, au fost identificate materiale arheologice pe o distanță de cca 50 m pe direcția V-E. S-au descoperit: fragmente ceramice din epoca bronzului, probabil Verbicioara, foarte rar decorate culinii incizate sau decor cu măturica (Pl. 10/1-9), fragmente ceramice, posibil Hallstatt, inclusiv un fragment cu brâu alveolat, fragmente ceramice de factură romană

provincială, provenite de la oale borcan, castroane, un vas cu picior, vase de provizii (Pl. 13/1-3, 8-11), o fusaiolă (Pl. 11/7), cel mai probabil preistorică (Hallstatt), precum și diferite piese litice din silex – așchii retușate, lame și o segmente de lamă (Pl. 9/4-7), o lamelă, nuclee (Pl. 9/2, 3), unlee cu patină leosoidă, probabil din paleolitic superior și piatră – un percutor de cuarțit (Pl. 9/14) și un frecător.

6. ISL 006

Pe terasa Dunării, la cca. 5 km V de primăria din Islaz și 2,1 km S de DN 54 au fost descoperite fragmente ceramice Hallstatt, unul provenit de la un castron cu buza poligonală, fragmente ceramice geto-dace, lucrate la roată, fragmente ceramice medievale, printre care un fund de oală și torți (Pl. 14/4-5), dar și un fragment de maxilă umană ce păstrează molarii 1 și 2.

7. ISL 007

Pe terasa Dunării, la cca. 4 km V de primăria din Islaz și 2,5 km S de DN 54, într-o ruptură a terasei, au fost descoperite fragmente ceramice geto-dace lucrate la roată și la mână, inclusiv un fragment dintr-un chiup, toate așezate pe mai multe pietre (galeți de râu și fragmente de gresie) (Pl. 7/2).

8. ISL 008

Pe terasa Dunării, la cca 4 km V de primăria din Islaz și 2,5 km S de DN 54 au fost identificate în ruptura terasei mai multe materiale din prima epocă a fierului, respectiv fragmente ceramice împreună cu fragmente masive de chirpici ars, fragmente dintr-un vas cu toartă tip bandă, ușor supraînălțată, un fragment de vas decorat cu brâu alveolar sub buză și un altul dintr-un vas decorat cu brâu alveolar și alveole pe buză (Pl. 7/1).

9. ISL 009

Pe terasa Dunării, într-o ruptură a malului, la cca 4,1 km V de primăria din Islaz și 2,5 km S de DN 54 au fost descoperite fragmente ceramice atipice, unele probabil preistorice și fragmente ceramice geto-dace, printre care un fragment de vas decorat cu butoni și brăuri alveolate verticale.

10. ISL 010

Pe terasa Dunării, la cca. 4,3 km V de primăria din Islaz și 2,4 km S de DN 54 au fost identificate materiale arheologice pe o distanță de 60 m pe direcția NV-SE, în ruptura terasei. Descoperirile sunt reprezentate de fragmente ceramice din epoca bronzului, probabil Verbicioara, printre care un fragment decorat cu linii incizate, fragmente ceramice geto-dace, sec. I î.Hr., lucrate la mână, printre care profilul complet al unui vas-borcan (Pl. 8/1; 12/1), fragmente de vase decorate cu brâu alveolar, uneori în combinație cu butoni, dar și fragmente din vase lucrate la roată – cană, castron, vas bitronconic (Pl. 14/2-4). Izolat, a fost descoperită o așchie de silex.

11. ISL 011

Pe terasa Dunării, la cca. 9,2 km VNV de primăria din Islaz și 1,1 km S de DN 54, în imediata vecinătate de E a hotarului administrativ dintre jud. Teleorman și Olt (în vecinătatea satului Gârcov) au fost identificate materiale arheologice pe o distanță de cca. 70 m pe direcția V-E. Descoperirile sunt reprezentate de fragmente ceramice

presitorice, unele cel mai probabil din neolitic, altele din bronzul târziu (Pl. 10/10) sau Hallstatt (datorită gradului mare de fragmentare și a lipsei unor elemente specifice de formă sau decor nu poate fi făcută o încadrare cronologică precisă), fragmente ceramice din prima epocă a fierului (Hallstatt – Basarabi) (Pl. 11/6) și, izolat, fragmente ceramice geto-dace, medievale târzii, unele cu angobă albă și smalt (Pl. 14/1-3, 12). Au fost descoperite piese de silex – așchii, unele posibil retușate, nuclee în diferite stadii de epuizare (Pl. 9/1) și piatră – un fragment de gresie și o piatră de lustruit.

12. ISL 012

Pe terasa Dunării, la cca. 7,1 km VSV de primăria din Islaz și 1,3 km S de DN 54 au fost identificate materiale arheologice pe o distanță de aproape 700 m pe direcția VNV-SSE. Descoperirile sunt reprezentate de fragmente ceramice preistorice, cele mai multe atipice, dar și unul din prima epocă a fierului (Hallstatt) printre care unul cu decor tipic Basarabi, fragmente ceramice geto-dace, modelate cu mâna sau la roată; fragmente ceramice de factură romană provincială. Sporadic au fost descoperite fragmente ceramice medievale. De semnalat un fragment de calotă craniană umană. Au fost descoperite și piese confecționate din silex: lame și segmente de lamă, unele retușate, cu lustru puternic de folosință (Pl. 9/10-12), așchii și așchii retușate, un percutor. O lamă cu patină leosoidă ar putea aparține paleoliticului superior (Pl. 9/9).

13. ISL 013

Pe terasa Dunării, la cca. 6,4 km VNV de primăria din Islaz și 1,6 km S de DN 54, în zona unei posibile fortificații preistorice, au fost descoperite fragmente ceramice, probabil din bronzul final sau prima epocă a fierului (Hallstatt), fragmente de chirpici ars, un fragment de ascuțitor de gresie (Pl. 9/13), un segment de lamă de silex retușată, cu lustru de folosire (Pl. 9/12), precum și mai multe așchii de silex.

14. ISL 014

Pe terasa Dunării, la cca. 5,7 km VNV de primăria din Islaz și 1,9 km S de DN 54 au fost descoperite fragmente ceramice preistorice, probabil din bronzul final sau prima epocă a fierului (Hallstatt), așchii de silex, unele retușate, precum și un fragment de calotă craniană umană.

15. ISL 015 „Măgura Strâmbă”

Turnul, aflat pe terasa Dunării, la cca. 5 km VNV de primăria din Islaz și 2 km S de DN 54 (Pl. 8/2).

LISTA ILUSTRAȚIILOR

Planșa 1 – Comuna Islaz. Amplasarea geografică (1), limitele administrative și unitățile administrative învecinate (2).

Planșa 2 – Harta descoperirilor arheologice.

Planșa 3 – Castrul Verdea (1). Amplasarea fortificațiilor romane de la Islaz (2) și planul fostului castru de pe brațul Verdea (pe planul general punctul „C”) (3), după P. Polonic.

Planșa 4 – Castrul Racovița. Vedere de ansamblu (1) și planul castrului (2), după P. Polonic.

Planșa 5 – Zona cu siturile arheologice din punctele ISL 001 (1) și ISL 007-010 (2).

Planșa 6 – Zona cu siturile arheologice din punctele ISL 011-014 (1) și fortificația din punctul ISL 013 (2).

Planșa 7 – Descoperirile arheologice din punctele ISL 008 (1) și ISL 007 (2).

Planșa 8 – Descoperirile arheologice din punctul ISL 010 (1) și punctul ISL 012 „Măgura Strâmbă” (2).

Planșa 9 – Unelte de silex (1-12), gresie (13) și cuarțit (14), descoperite în punctele ISL 005 (2-7, 14), ISL 011 (1), ISL 012 (8-11) și ISL 013 (12-13).

Planșa 10 – Fragmente ceramice din epoca bronzului, descoperite în punctele ISL 005 (1-9), ISL 011 (10) și ISL 012 (11).

Planșa 11 – Fragmente ceramice (1-6) și fusaiolă (7) din prima epocă a fierului, descoperite în punctele ISL 005 (7), ISL 008 (1-5) și ISL 011 (6).

Planșa 12 – Fragmente ceramice din epoca geto-dacă, descoperite în punctele 002 (10), ISL 003 (5-9) și ISL 010 (1-4).

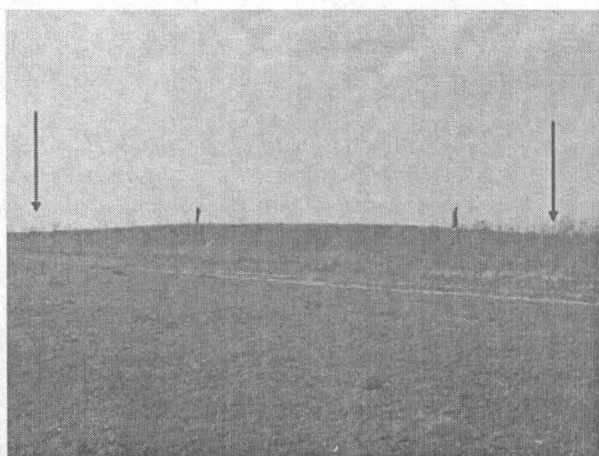
Planșa 13 – Fragmente ceramice de factură romană provincială descoperite în punctele ISL 001 (12), ISL 005 (1-3, 8-11) și castrul Verdea (4-7).

Planșa 14 – Fragmente ceramice din epoca medievală, descoperite în punctele ISL 001 (6-9), ISL 002 (10-11), ISL 006 (4-5) și ISL 011 (1-3, 12).

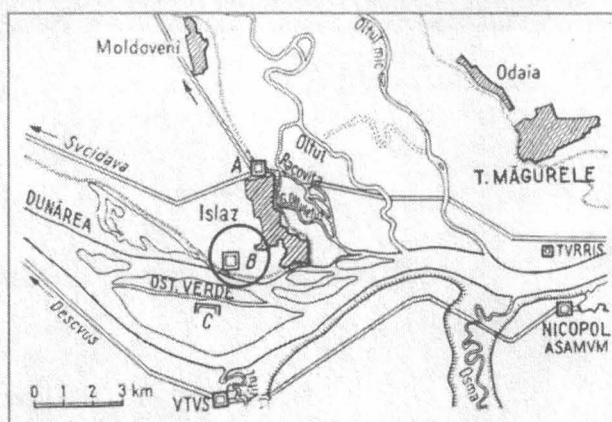

Planșa 1

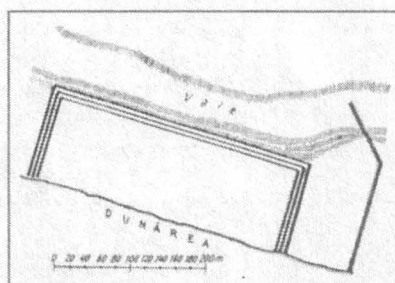

1

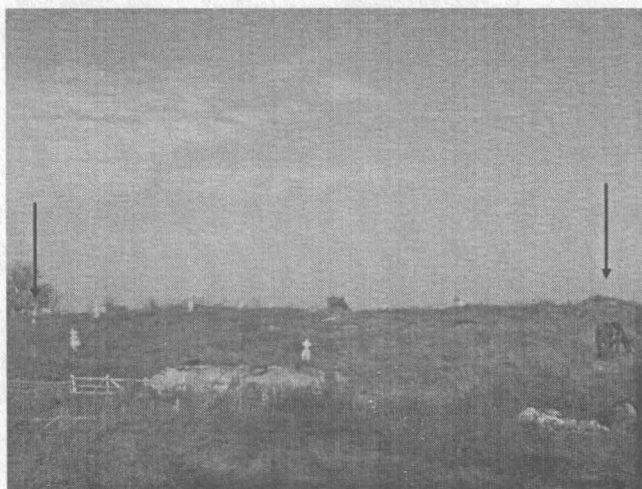

2

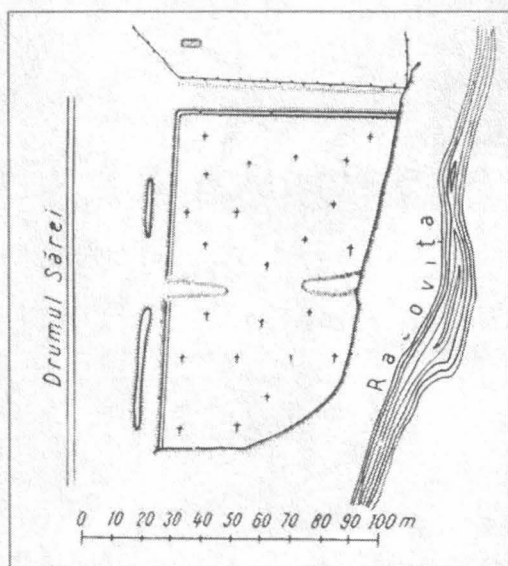

3

Planșa 3

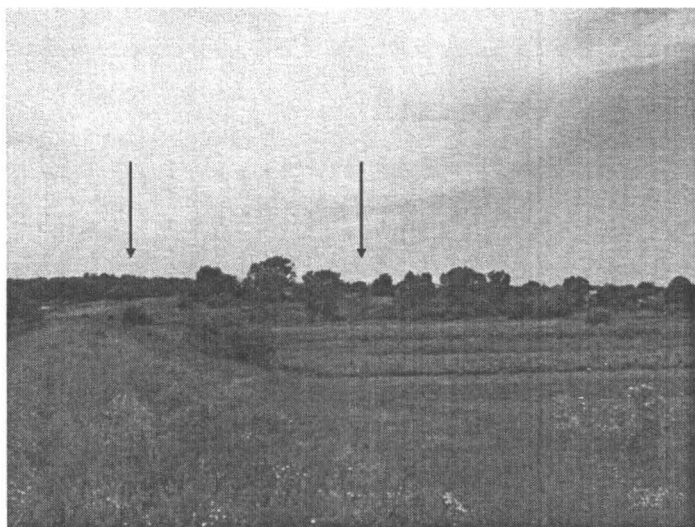

1

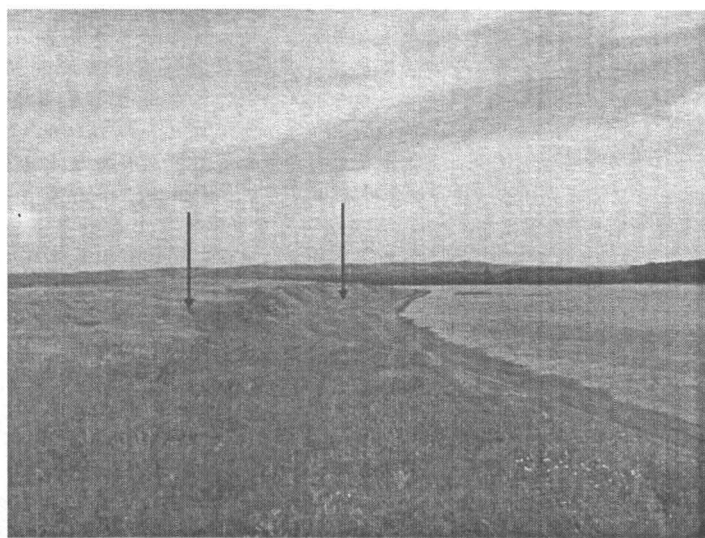

2

Planșa 4

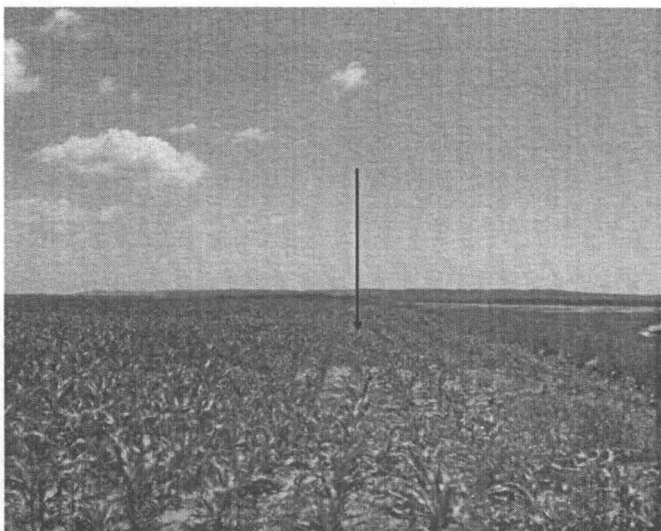
1

2

Planșa 5

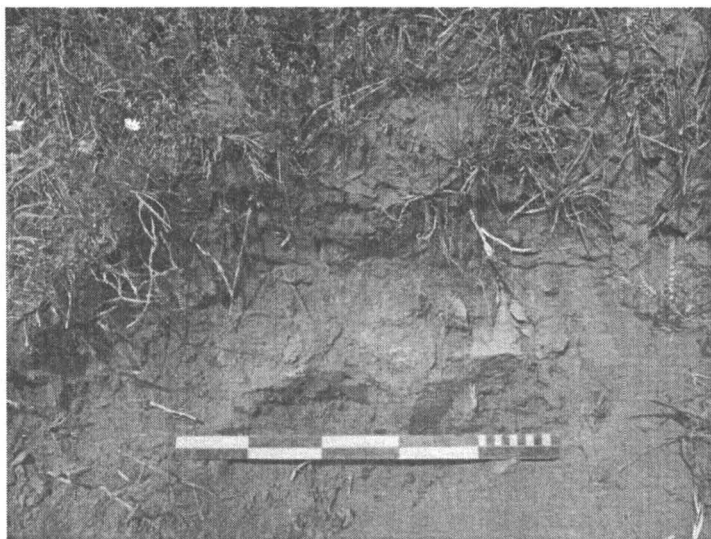

1

2

Planșa 6

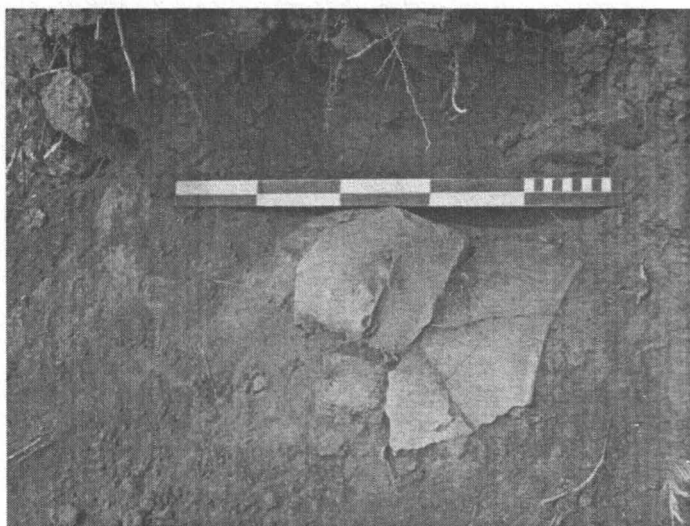

1

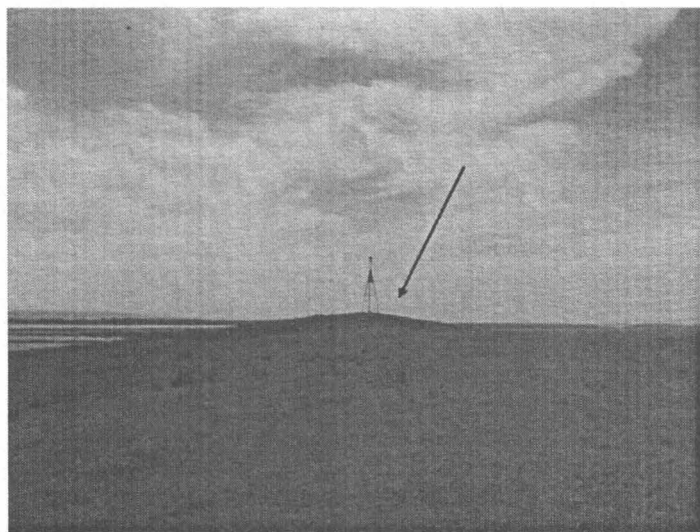

2

Planșa 7

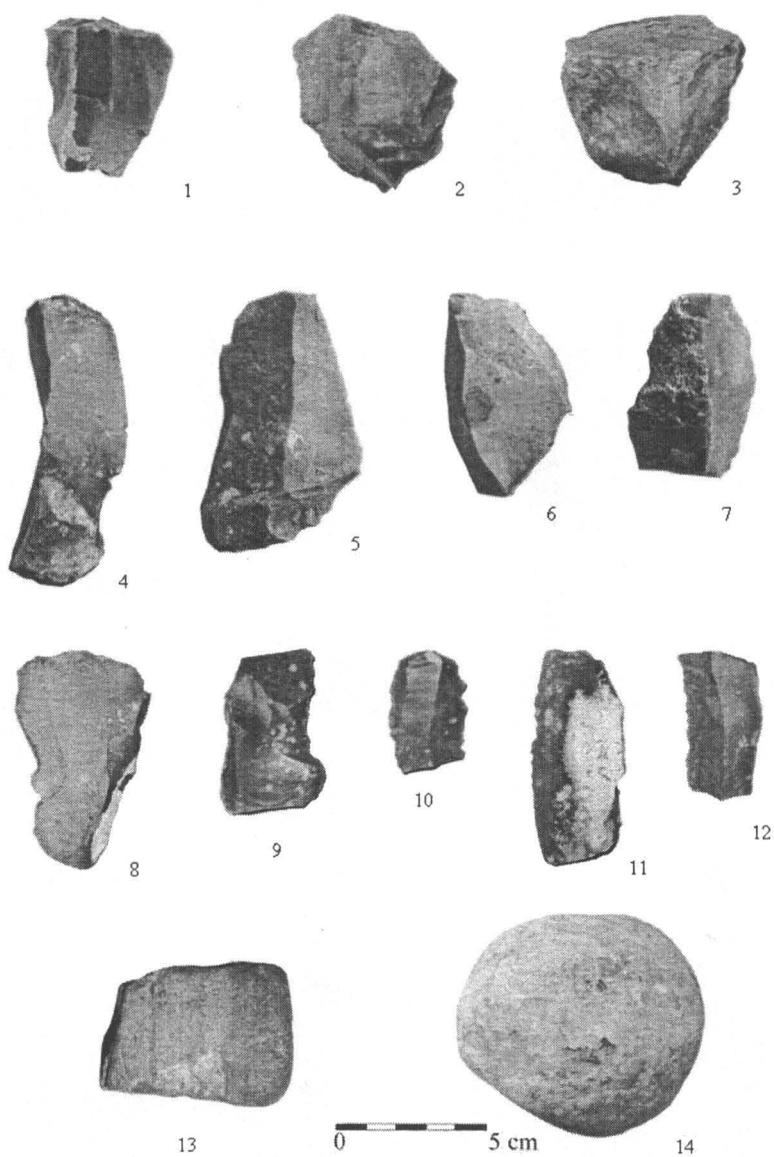

1

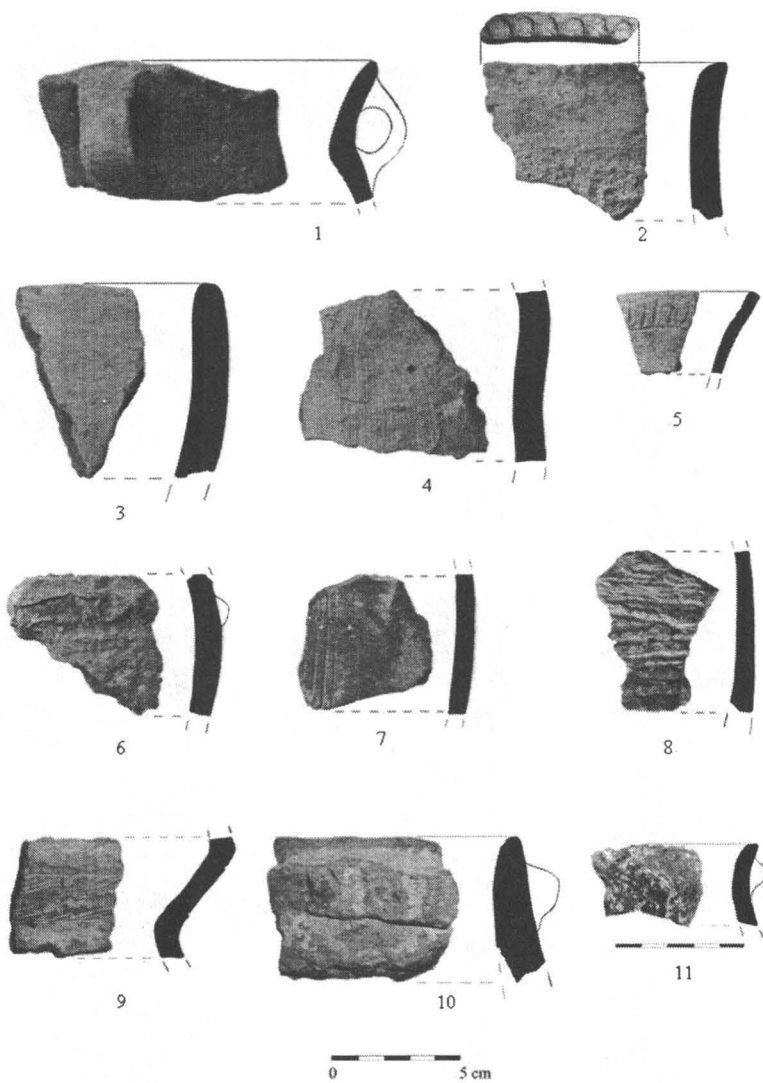

2

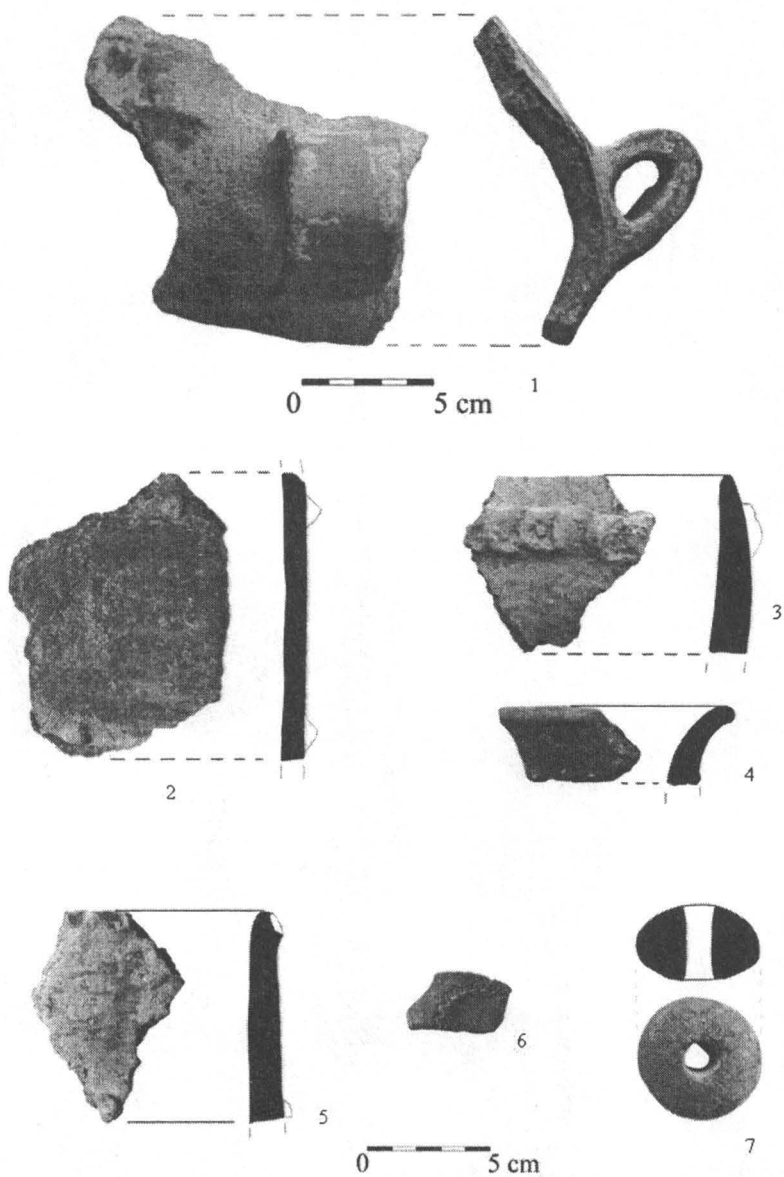
Planșa 8

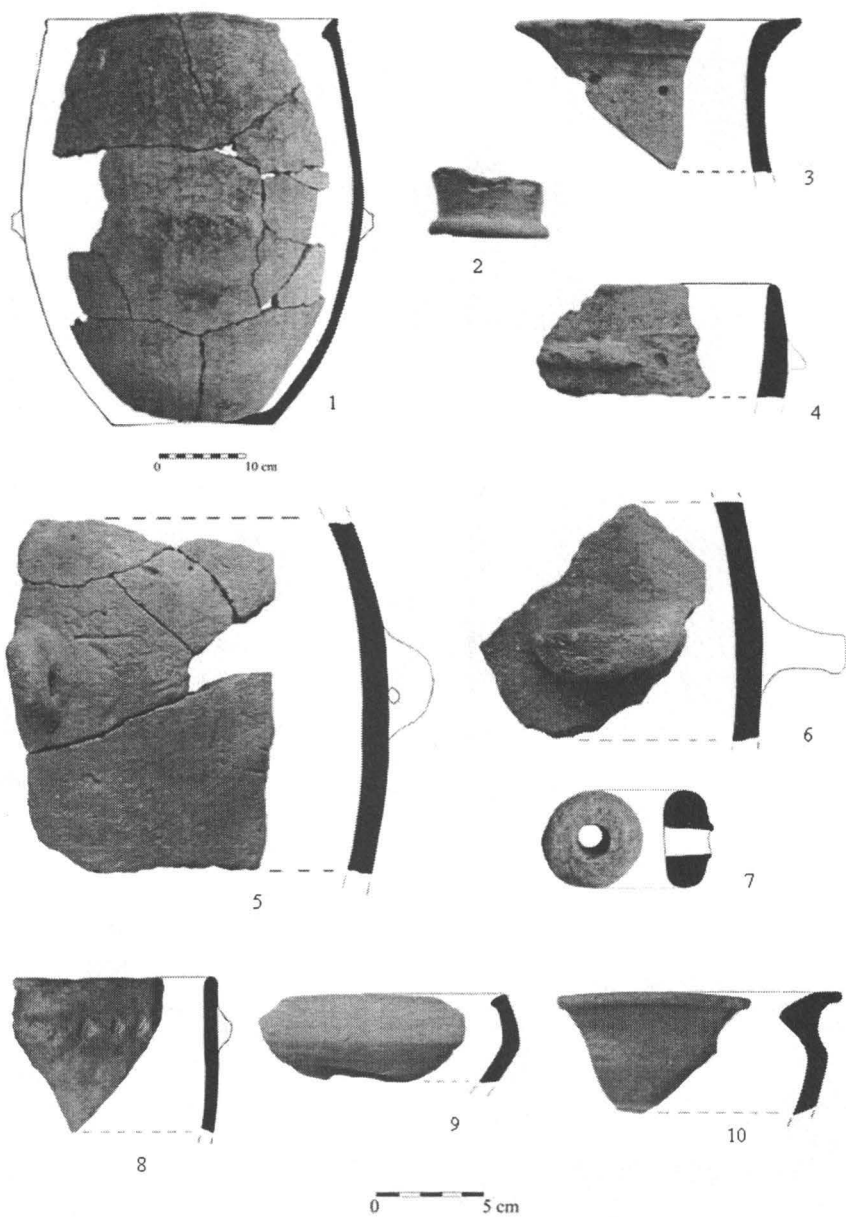
Planșa 9

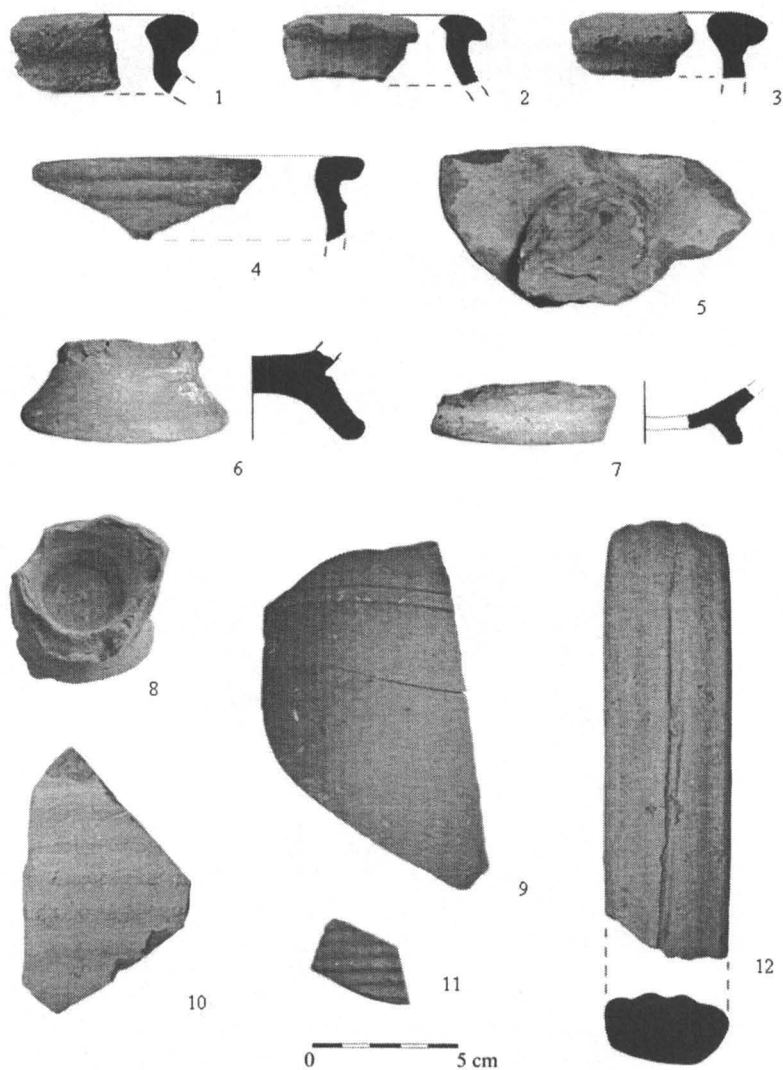
Planşa 10

Planșa 11

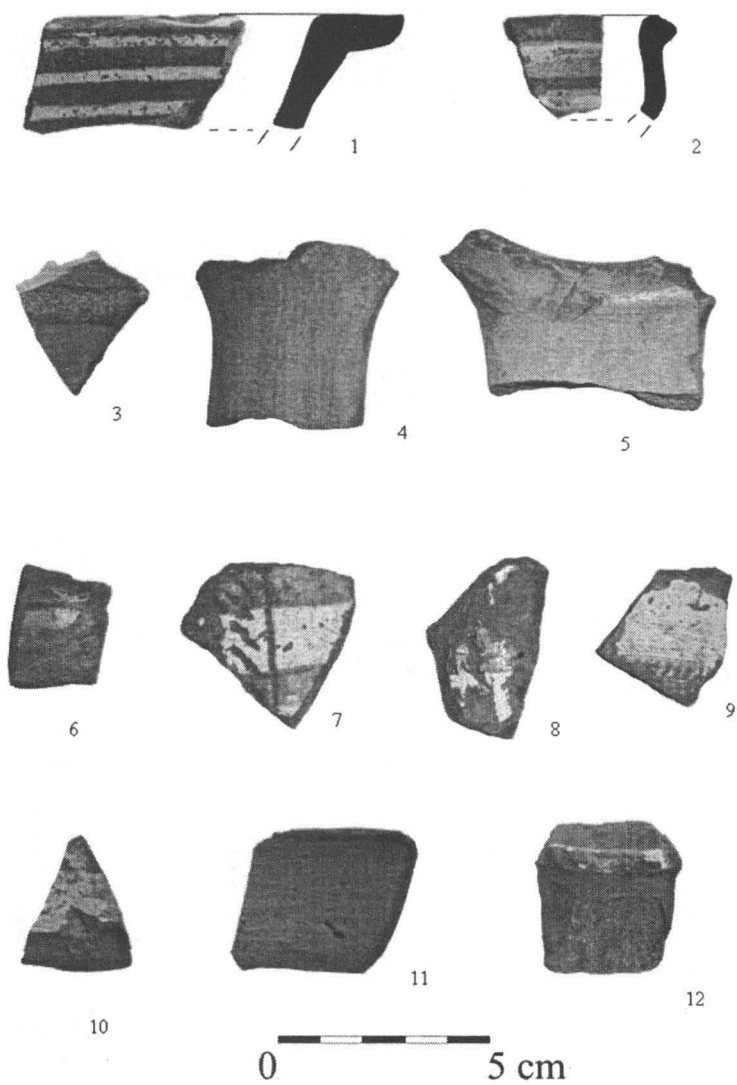

Planşa 12

Planșa 13

Planșa 14

CÂTEVA PIESE MILITARE ROMANE DE HARNAȘAMENT DESCOPERITE ÎN OLTENIA

Lucian AMON

Résumé

QUELQUES PIÈCES DU HARNAchement DÉCOUVERTES EN OLTENIE

Cet article présente plusieurs pièces décourvertes dans les milieux militaires de la Dacie du sud qui peut être été inclus dans la catégorie des éléments du harnachement. Principalement il s'agit des pendentifs, de *phalerae*, de distributeurs fixe et mobiles por des courroies, anneaux de raccord etc. Dans la mesure du possible nous avons indiquées aussi des analogies chronologiques.

MOTS CLÉE: pièces du harnachement, Oltenie, Dacie méridionale, pendentifs, *phalerae*

Pieseale care formau harnașamentul cailor utilizați de cavaleria romană sunt relativ diverse. În primul rând, caii erau echipați cu frâu și un sistem de curele, frecvent împodobite cu aplice discoidale, pândantive și unite prin inele, *phalerae*, distribuitoare de curea¹ (fig.1/1).

În epoca Imperiului, romanii mai foloseau o șa confecționată din lemn și piele (cu patru proeminente, dispuse câte două, în fața și în spatele călărețului), a cărei denumire, *scordiscus*, dovedește că era un împrumut, cuvântul *sella* fiind atestat doar în sec.IV p.Chr.² Romanii nu utilizau scările, unul dintre exercițiile lor preferate fiind să sară direct pe cal, cu tot echipamentul purtat asupra lor³. Pentru protejarea cailor în *hippika gymnasia*, se folosea o apărătoare metalică plasată pe cap; asemănătoare unei măști bogat decorate, ea era alcătuită dintr-o parte frontală și două laterale, cu perforații pentru ochi⁴. Copitele animalelor, erau la rândul lor protejate cu ajutorul potcoavei,

---

¹ G. Lafaye, în Ch. Daremberg, E. Saglio, *Dictinnaire des Antiquites Grecques et Romaines* (în continuare prescurtat DA), II, s.v. *frenum*, p. 1334-1341; M.C. Bishop, în J.C. Coulston (edit.), *Military Equipment and the Identity of Roman Soldier. Proceedings of the Fourth Roman Military Equipment Conference*, BAR Intern. Series 394, Oxford, 1988, p. 94-98, 112-113, 116; S. Palágyi, în *Studien zu den Militärgrenzen Roms, III: 13 Internationaler Limeskongress Aalen 1983*, Stuttgart, 1986, p. 389-397.

² H.R. Robinson, *The Armour of Imperial Rome*, Londra, 1975, p.194-196; P. Connolly, în M. Dawson (edit.), *Roman Military Equipment: the Accoutrements of War. Proceedings of the Third Roman Military Equipment Research Seminar*, BAR Intern. Series 336, Oxford, 1987, p. 7-27; C. van Driel-Murray, în *Roman Military Equipment: the Sources of Evidence. Proceedings of the Fifth Roman Military Equipment Conference*, BAR Intern. Series 476, Oxford, 1989, p. 293-312.

³ J. Marquardt, *De l'organisation militaire chez les Romaines*, Paris, 1891, p. 39.

⁴ H.R. Robinson, *op.cit.*, p. 190-193; J. Garbsch, *Römische Paraderüstungen*, München, 1978, p. 12-13; C. van Driel-Murray, *op.cit.*, p. 283-292.

*mulomedicus*⁵, sau folosindu-se un gen de "sandale" metalice, *hipposandales* care asigurau mai multă stabilitate și o forță de tracțiune sporită⁶.

Din spațiul Olteniei provin o serie de piese care, cu un grad de relativitate, sau, în cazul altora, cu certitudine, pot fi atribuite elementelor de harnașament.

Din prima categorie fac parte numeroase cataramă, pandantive, aplice și verigi care nu este exclus să fi avut această destinație. Spre exemplificare, ne mărginim să prezentăm doar trei pandantive de acest gen:

1. Drobeta (fig. 1/2). Pandativ, din bronz, format dintr-o piesă în formă de inimă, concavă, prelungită la capătul superior cu o limbă recurbată de care este atașată o verigă cu diametru de 2,5 cm. Piesa are înălțimea de 6,5 cm și lățimea de 3 cm. Colecția Muzeului Regiunii Porților de Fier, nr. inv. II, 6959⁷. Piese asemănătoare, dar cu alt sistem de prindere, au fost descoperite la Porolissum⁸;

2. Drobeta (fig. 1/3). Pandativ, din bronz, format dintr-o verigă continuată cu o mică placă în formă de inimă al cărei capăt inferior este mult prelungit și flancat de două proeminente. Înălțime 4,75, lățime 1,9 cm. Colecția Muzeului Regiunii Porților de Fier, nr. inv. II, 7612 (Inedit) Pl.XXX/5⁹. Are multiple analogii la Porolissum¹⁰, ca și la Wiesbaden, Zugmantel, Saalburg, Cannstatt¹¹;

3. Romula (fig. 1/4). Pandativ, din bronz, format dintr-o ansă masivă, iar la capătul opus prevăzut cu un cadru dreptunghiular, pentru atașare. Lungime 3,52 cm, lățime maximă 2,05 cm. Colecția Muzeului din Caracal¹². Este încadrabil în prima jumătate a sec. III. Piese oarecum asemănătoare provin de la Potaissa¹³ și South Shield¹⁴.

Din rândul pieselor care cu certitudine erau utilizate în compunerea harnașamentului, amintim că pe teritoriul Olteniei au fost descoperite o serie de phalere, distribuitoare de curele și verigi mari. Fără a avea pretenția unei enumerări exhaustive, prezentăm următoarele:

1. Romula (fig. 2/1). Faleră sub forma unui disc împodobit cu siluetele a trei delfini sau cai de mare. Diametru 8,8 cm, grosime 0,2 cm. Colecția Muzeului din Caracal, nr. inv. 8474¹⁵. O piesă apropiată, ornamentată cu cai de mare și datată în sec. I-II a fost descoperită la Telița (jud. Tulcea)¹⁶. O aplică asemănătoare, din sec. III,

⁵ S. Reinach, în *DA*, III, 2, s.v. *mulomedicus*, p. 2011-2014; C. Carnat, *Le fer à cheval à travers l'histoire et l'archéologie*, Paris, 1951.

⁶ E. Saglio, în *DA*, II, 2, s.v. *hipposandales*, p. 1420-1423; M.X. Aubert, *Evolution des hipposandales: essai de classification rationnelle*, în *Revue des musées*, Dijon, 1929.

⁷ L. Amon, *Armamentul și echipamentul armatei romane din Dacia sud-carpatică*, Craiova, 2004, p. 127 și 229.

⁸ N. Gudea, *Porolissum. Un complex arheologic daco-roman la marginea de nord a Imperiului roman*, Acta MP, 13, 1989, p. 668, pl. 218/3-4.

⁹ L. Amon, *op. cit.*, p. 128 și 230.

¹⁰ N. Gudea, *op. cit.*, p. 668, pl. 217 și 36-37.

¹¹ J. Oldenstein, *Zür Ausrüstung römischer Auxiliereinheiten*, Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main, 57, 1976, pl. 34/261-267.

¹² L. Amon, *op. cit.*, p. 130 și 249.

¹³ M. Bărbulescu, *Potaissa. Studiu monografic*, Turda, 1994, p. 98, fig. 16/14.

¹⁴ M.C. Bishop, J.C. Coulston, *Roman Military Equipment*, Aylesbury, 1989, p. 62, fig. 51/3.

¹⁵ Gh. Popilian, *Dacia* (NS), 20, 1976, p. 250, fig. 13/14; C.M. Tăulea, *Romula-Malva*, București, 1994, p. 81, fig. 14/11.

¹⁶ A. Rădulescu, *Pontica*, 4, 1971, p. 279, fig. 4/1.

provine de la Zugmantel¹⁷, iar o alta, din Ungaria¹⁸. Este posibil ca piesa de la Romula să dateze din ultima parte a sec. II- începutul sec. III.

2. Drobeta (fig. 2/2). Faleră fragmentară, din bronz, decorată prin ajurare cu motive vegetale stilizate. Înălțime 4,6 cm¹⁹. (Pl.XLII/3.

3. Drobeta (fig. 2/3). Distribuitor de curele fix, sub forma unui disc păstrat fragmentar, prevăzut probabil la origine cu trei sau patru urechi de atașare a curelelor. Înălțime 6,5 cm, lățime 8,0 cm, grosime 0,3 cm. Colecția Muzeului Regiunii Porților de Fier, nr. inv. II, 6495²⁰. Asemenea distribuitoare sunt cunoscute la Buciumi²¹, Potaissa²², Gherla²³, Inlăceni²⁴, iar în Imperiu, la Zugmantel²⁵, Dura Europos²⁶ etc. Ele se plasau, de obicei, în zona obrazului calului și aparțin secolului al III-lea.

4. Romula (fig. 2/4). Distribuitor mobil de curele, din bronz, cilindric, cu patru goluri plasate pe părțile laterale. Fațetele sunt decorate cu cercuri concentrice. Diametru 3,2 cm, grosime 1,0 cm. Colecția Muzeului din Caracal, nr. inv. 3240²⁷.

5. Romula, Distribuitor mobil de curele, din bronz, asemănător cu precedentul. Diametru 3,5 cm, grosime 1,0 cm. Colecția Muzeului din Caracal, nr. inv.4552²⁸. Distribuitoare asemănătoare au fost descoperite la Porolissum²⁹, Gilău³⁰, cât și în alte provincii³¹.

6. Slăveni. Distribuitor de curele, din bronz, cruciform. Înălțime aprox. 2,85 cm³². Are similitudini perfecte la Porolissum³³ și aproximative la Buciumi³⁴. Piese de acest gen se pot circumscrie primei jumătăți a sec. III și se pare că serveau tot la fixarea curelelor căpăstrului.

7. Drobeta (fig. 2/5). Verigă de harnașament, din bronz, masivă, cu formă triunghiulară, având colțurile rotunjite și secțiune poligonală. Lungime 7,8 cm, lățime 4,67 cm, grosime maximă 1,0 cm. Colecția Muzeului Militar Național³⁵.

¹⁷ J. Oldenstein, *op.cit.*, pl. 87/1131; M.C. Bishop, J.C. Coulston, *Roman Military Equipment from the Punic Wars to the fall of Rome*, Londra, 1993, p. 157, fig. 112/3.

¹⁸ Z. Bánki, *La collection du Musée du roi Saint Etienne. Objets romains figurés en bronze, argent et plomb*, Szekesfervár, 1972, p. 80-81.

¹⁹ D. Tudor, Drobeta, 2, 1976, p. 128, nr. 31, fig. 7/9.

²⁰ L. Amon, *op. cit.*, p. 163 și 232.

²¹ E. Chirilă, N. Gudea, V. Lucăcel, C. Pop, *Castrul roman de la Buciumi*, Cluj, 1972, p. 74, pl. 77/2 și pl. 78-79.

²² M. Bărbulescu, *op.cit.*, p. 98, fig. 16/8.

²³ C. Găzdac, *Acta MN*, 32, 1995, p. 413, fig. 7/68.

²⁴ N. Gudea, *Acta MP*, 3, 1979, pl. 24/3.

²⁵ J. Oldenstein, *op.cit.*, pl.87/1132.

²⁶ T.G. Frisch, *Pierced Bronzes*, în T.G. Frisch, N.P. Toll, *The Excavations at Dura-Europos. Final Report IV. Part IV. The Bronze Objects. Fascicle I Pierced Bronzes and Fibulae*, New Haven, 1949, pl. 2/15, 17-18.

²⁷ L. Amon, *op. cit.*, p. 163 și 253.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ N. Gudea, *Porolissum*, p. 591-592, pl.182/1-2.

³⁰ Al. Diaconescu, C. Opreanu, *Bronzuri romane din castrul de la Gilău*, SCIVA 38, 1987, 1, p. 64, fig. 6/49.

³¹ Ch. Boube-Piccol, *Les bronzes antiques du Maroc, III. Les chars et l'attelage. Études et travaux d'archéologie marocaine VIII*, Rabat, 1980, p. 122, nr. 117-118.

³² D. Tudor, *OR*⁴, p. 291, fig. 81/1; idem, în *Actes du IXe Congrès international d'études sur les frontières romaines. Mamaia 1972*, București, 1974, pl. 44.

³³ N. Gudea, *op.cit.*, p. 592, pl. 182/9.

³⁴ E. Chirilă, N. Gudea, V. Lucăcel, C. Pop, *op. cit.*, p. 71, pl. 75/1a-b.

³⁵ L. Amon, *op. cit.*, p. 163 și 232.

8. Răcari (fig. 2/6). Verigă de harnașament, din bronz, masivă, cu formă semiovală și secțiune poligonală. Lungime 6,85 cm, lățime 4,3 cm. Colecția Muzeului Regiunii Porților de Fier, nr. inv. II, 10.527³⁶. Ca și în cazul piesei precedente, verigile de acest gen reprezentau elemente de legătură între curelele late, ale harnașamentului. O analogie apropiată cunoaștem în castrul de la Romita³⁷.

Fără îndoială, colecțiile muzeale conțin și alte piese de harnașament romane, a căror cunoaștere va completa informațiile de care dispunem pe această temă.

---

³⁶ *Ibidem*, p. 163 și 243.

³⁷ Al.V. Matei, I. Bajusz, *Castrul roman de la Romita-Certiae*. Ghid al monumentelor arheologice din Dacia Porolissensis 4, Zalău, 1997, p. 255, pl. 81/6.

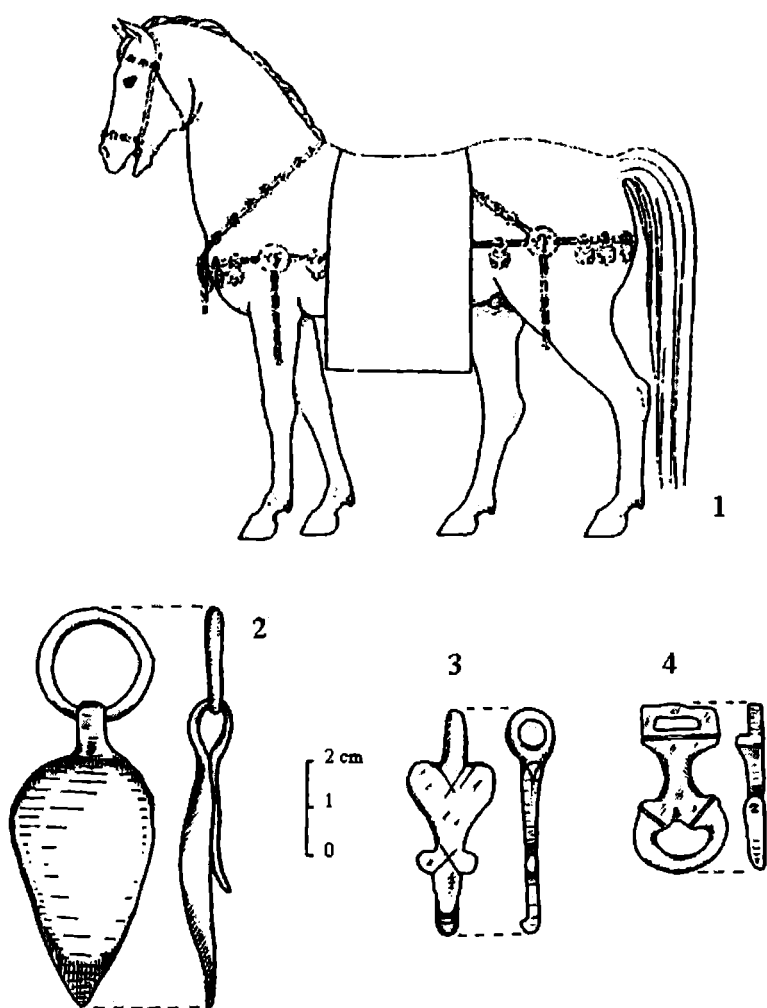

Fig. 1: 1. Reconstituirea harnașamentului unui cal, după descoperirile de la Xanten (după I. Jenkins, 1985); 2-4. Pandantive descoperite la Drobeta (2-3), Romula (4).

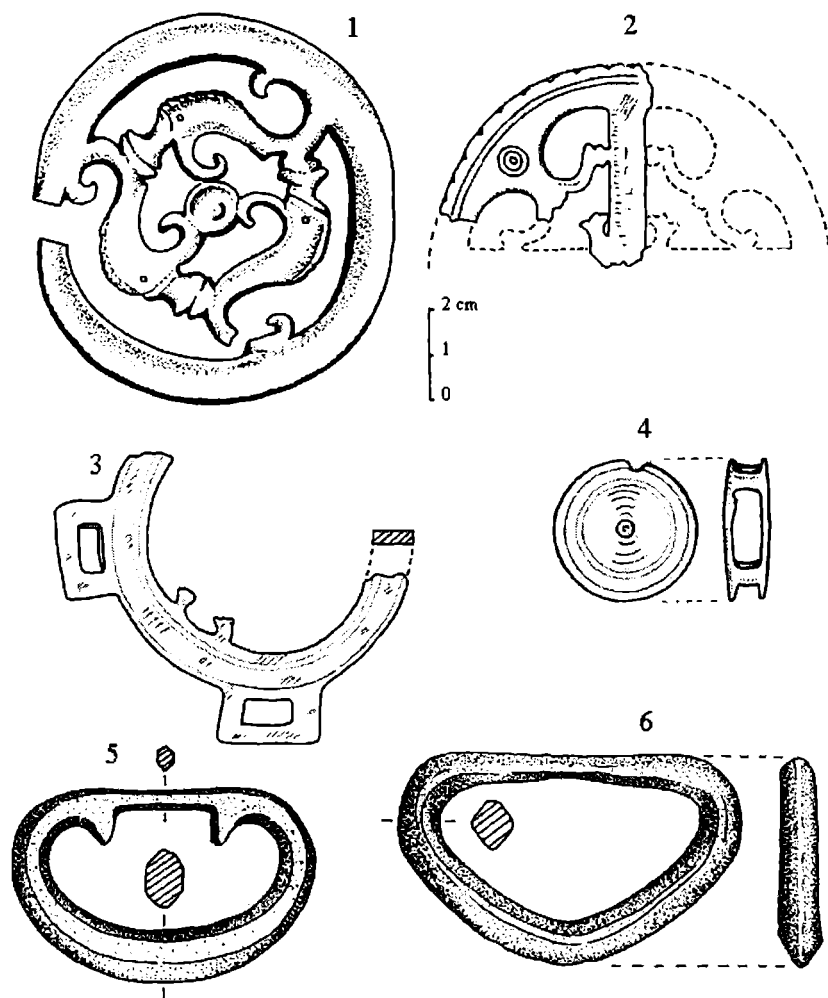

Fig. 2: 1-2 Falere descoperite la Romula și Drobeta; 3-4 distribuitoare descoperite la Drobeta și Romula; 5-6 verigi descoperite la Drobeta și Răcari.

CERAMICA DE IMPORT DESCOPERITĂ LA ACIDAVA (ENOȘEȘTI – PIATRA OLT)

Aurelia GROSU

Résumé

LA CÉRAMIQUE D'IMPORTATION DÉCOUVERTE EN ACIDAVA
(ENOȘEȘTI – PIATRA OLT)

Cet étude est une présentation générale de la céramique d'importation découverte au Acidava, partie intégrante du système défensif sur le *limes alutanus* de la province romaine de la Dacie.

La céramique de luxe importée offre des informations importantes sur les modèles créés sur leur distribution dans le temps et l'espace et reflète le niveau de cette localité, la dynamique des relations économiques et commerciales entre provinces diverses de l'Empire Romain. Dans le même temps, la céramique d'importation, particulièrement *terra sigillata* représente un instrument pour datation et la chronologie d'une localité.

La céramique d'importation d'Acidava se classe selon les catégories suivantes: *terra sigillata*, la céramique décorée par estampille *in solea*, céramique décorée à la roulette, *mortaria*, amphores. Dans le même temps la *terra sigillata* est représentée par les groupes suivants: *terra sigillata* avec décoration en relief, *terra sigillata* sans décoration, *terra sigillata* de décoration selon la barbotine technique devenant exclusivement des plusieurs centres de la Gaule. Mais les autres catégories de la céramique d'importation provenant des centres nicopolitains Butovo, Pavlikeni et Hotnitsa.

La quantité importante de la céramique *terra sigillata* découverte au Acidava la particularise entre les localités similaires de la Dacie méridionale. Elle reste sur le deuxième lieu, d'après le grand centre urbain de Romula, la capitale de la province. D'avantage particulier de Acidava est sa proximité à une rivière navigable (l'Olt), affluent du Danube, une des grandes artères navigables dans l'antiquité.

Mots clés: Acidava, céramique romaine d'importation, *terra sigillata*, céramique décorée *in solea*, céramique décorée à la roulette, *mortaria*, amphores.

După cucerirea Daciei și transformarea ei în provincie romană, statul roman va proceda la implementarea modului de viață caracteristic pentru a integra noul teritoriu în structurile specifice lumii romane.

În seria mărturiilor arheologice care susțin o atare strategie, ceramica se impune prin diversitate și abundență, datorită omniprezenței în viața materială și spirituală, iar pe de altă parte rezistenței care i-a permis să se mențină până în zilele noastre.

Materialului ceramic descoperit în zona castrului și a vicus-ului *militaris* Acidava relevă preponderența ceramicii de factură romană (92 %) față de ceramica autohtonă, dăcă¹.

---

¹ În perioada 1990-2007, Muzeul Județean Olt a întreprins cercetări arheologice în zona castrului Acidava și în diferite sectoare ale așezării vicane, beneficiind de coordonarea științifică a regretatului arheolog și numismat Constantin Preda.

O altă caracteristică este oferită de prezența, deloc neglijabilă, a ceramicii de import. Studiul vaselor ceramice de import aduce informații prețioase referitoare la modele create, la distribuirea acestora în timp și spațiu, la căile de pătrundere și dinamica relațiilor comerciale interprovinciale.

Pe de altă parte, importurile ceramice susțin un anume nivel de dezvoltare al așezării, în primul rând existența unei pături înstărite, doritoare de piese de lux, transportate de la distanțe mari. Un avantaj deosebit pe care l-a avut Acidava a fost apropierea de un râu navigabil (Oltul), afluent al Dunării, una din marile artere comerciale în antichitate. Transportul pe apă al vaselor sigillate era o cale ieftină, sigură și propice pentru o marfă fragilă și scumpă.

Ceramica de import apărută la Acidava se clasifică în următoarele grupe: ceramică *terra sigillata*, ceramică decorată în tehnica barbotinei, ceramică decorată cu ștampila „în solea”, ceramică decorată cu roțița, *mortaria*, amfore.

CERAMICA TERRA SIGILLATA

Această categorie ceramică, reprezintă o excepție a creației romane, singura ce poate rivaliza artistic cu ceramica pictată grecească. În variata paletă a producției ceramice romane, *terra sigillata* se detașează prin calitatea pastei și a angobei, de culoare roșie, cu un luciu strălucitor, aproape metalizat, ca și prin diversitatea motivelor ornamentale, dispuse în metope extrem de elaborate sau în „stil liber”, de o mare forță sugestivă.

Vasele *terra sigillata*, asemeni celor din metal, se turnau cu ajutorul tiparelor, ornamentele în relief făcând corp comun cu pereții recipientelor. Folosirea repetitivă a tiparelor facilitează producția în serie și comercializarea lor pe scară largă, fapt ce implică existența unor piețe de desfacere. Marii producători de sigillate semnează vasele printr-o ștampilă, imprimată pe fundul vasului, în interior, ori pe suprafața exterioară (semnătură intradecorativă). Ei s-au consacrat prin anumite forme de vase ori printr-un repertoriu propriu de scene și de motive decorative, astfel încât pot să fie identificați și fără semnătură.

Din marile *officinae* de producție occidentală, vasele *terra sigillata* s-au răspândit în tot Imperiul prin intermediul soldaților, negustorilor, funcționarilor, coloniștilor romani și prin comerț.

Ceramica *terra sigillata* de import de la Acidava este reprezentată de: *terra sigillata* cu decor în relief, *terra sigillata* fără decor și *terra sigillata* cu decor în tehnica barbotinei. Importurile provin exclusiv din Gallia, din mai multe centre, situate în sudul, centrul și estul provinciei, a căror activitate a debutat la începutul sec. I d. Chr. și, uneori, a fost simultană.

Anterior cercetărilor arheologice sistematice efectuate de noi în situl arheologic Acidava, Ion Ciucă, profesor la școala generală din Piatra Olt, recoltase de-a lungul anilor o cantitate impresionantă de *terra sigillata*². Gh. Popilian, publică, împreună cu descoperitorul, 183 de sigillate, formulând câteva concluzii extrem de importante³.

² O mare parte din ceramica *terra sigillata* descoperită de prof. Ion Ciucă a intrat în patrimoniul Muzeului Județean Olt prin donația făcută în anul 1996.

³ Gh. Popilian, I. Ciucă, *La céramique sigillée d'importation d'Acidava*, în „Dacia” NS, XXX, 1-2, 1986, p. 167-172; idem, *Nouvelles informations sur l'importation de terra sigillata en Dacie Méridionale*, în Dacia NS XXXII, 1-2, 1988, p. 61-78; idem, *Ceramica de tip terra sigillata de import descoperită la Enoșești-Acidava (jud. Olt)*, în „Arhivele Olteniei” (AO), 8, 1993, p. 29-43.

Terra sigillata de import rezultată din cercetările noastre – 83 vase fragmentare, fără a lua în calcul fragmentele mici, deteriorate, ilizibile – confirmă aprecierile avansate de Gh. Popilian și aduce noi informații. Ele constau în: alte nume de fabricanți atestați prin ștampilă, completări semnificative la seria produselor provenite din atelierele unor olari frecvent întâlniți în Dacia și în alte provincii, creșterea numărului importurilor din Gallia Meridională și Orientală, cu precădere de la Rheinzabern.

Numărul mare al sigillatelor de import descoperite la Acidava, o particularizează în cadrul așezărilor din cuprinsul Olteniei romane, aflându-se pe locul al doilea, imediat după marele centru urban Romula⁴.

După cum s-a subliniat adesea în literatura de specialitate, *terra sigillata* constituie și un instrument precis de datare și evoluție cronologică a unei așezări. Prezența ceramicii *terra sigillata* produsă în centrele din Gallia Meridională, mai ales de la La Graufesenque, constituie un alt criteriu pentru admiterea construirii castrului Acidava imediat după transformarea Daciei în provincie romană, în vremea lui Traian care a și inițiat primele operațiuni de amenajare ale *limes*-ului *alutanus*, între cele două războaie daco-romane.

Terra sigillata cu decor în relief se situează pe primul loc în seria importurilor, cele mai multe provenind de la Lezoux (Gallia Centrală), aspect constatat la nivelul întregii provincii Dacia. Din punct de vedere al formei se încadrează în tipul 37, conform clasificării lui Dragendorf; câteva fragmente indică trăsăturile specifice tipului Dragendorf 30.

Importurile din Gallia Meridională se rezumă la nouă vase fragmentare. Numărul este ridicat în raport cu alte așezări urbane și rurale din Dacia sud-carpatică, plasând Acidava, și din acest punct de vedere, la foarte mică distanță de Romula.

Raritatea importurilor din Gallia Meridională se explică prin faptul că marile centre de la La Graufesenque și Montans, consacrate în epoca Flavilor, își încetează producția în jurul anului 100, anterior cuceririi Daciei. Atelierele de la Banassac și-au continuat activitatea până la mijlocul secolului II, însă concurența exercitată de *officinae*-le din Gallia Centrală, scade importurile din acest centru.

Din cele nouă fragmente care aparțin atelierelor din sudul Galliei, șapte sunt produse în atelierele de la La Graufesenque (50-80 d. Hr.) și două în atelierele din Banassac (Pl. II/1-4). Dintre olarii care au activat în atelierele de la La Graufesenque (anticul *Congatogamus*), la Acidava este atestat CATD(ATI)M(ANUS), a cărui ștampilă este imprimată pe partea interioară a unui fund de vas, descoperit într-o groapă menajeră (Gr.9, S II), din perimetrul sudic al așezării vicane, punct Culă⁵ (Pl. I/1). Prin stilul de decor au mai fost identificați olarii CORNUTUS (La Graufesenque) și NATALIS (Banassac)⁶.

O descoperire inedită apărută în timpul cercetărilor noastre ne îndreptățește să afirmăm că meșterilor olari de la Acidava le erau la îndemână vasele produse în atelierele din Gallia Meridională. Avem în vedere tiparul folosit pentru producerea locală a ceramicii *terra sigillata* copiat după un vas atribuit lui MERCATOR, a cărui activitate este datată în timpul lui Domitian⁷. Se poate ca vasul să fi fost adus de unul

⁴ Se cuvine să aduc încă o dată mulțumiri d-lui Gheorghe Popilian pentru constantul sprijin acordat.

⁵ C. Preda, A. Grosu, *Cercetările arheologice din așezarea civilă a castrului roman de la Enoșești-Acidava (Piatra Olt, jud. Olt)*, în AO SN, 8, 1993, Pl. II/16.

⁶ Gh. Popilian, I. Ciucă, în „Dacia” NS, XXXII, 1-2, 1988, Pl. I/3.4.

⁷ Gh. Popilian, A. Grosu, *Quelques considérations concernant la terra sigillata locale de la Dacie extracarpatique*, în „Pont de Trajan de Drobeta”, Drobeta-Turnu Severin, 2003, p. 66-74.

din soldații cohorței *Flavia I Commagenorum*, unitatea militară care a ridicat fortificația de la Acidava, asemenea obiecte de lux fiind păstrate vreme îndelungată de posesorii lor.

Din prima jumătate a secolului II, intervine o creștere spectaculoasă a importurilor din Gallia Centrală, *officinae*-le de Lezoux (anticul *Ledusus*), devenind principalul furnizor.

La Acidava s-au descoperit 179 de vase *terra sigillata* cu decor în relief, produse la Lezoux, din care 132 au fost publicate de Gh. Popilian și I. Ciucă în studiile menționate. Ele reprezintă aproape 80% din totalul importurilor⁸.

Rezumându-ne la considerații generale, prima subliniere care se impune se referă la procentajul ridicat deținut de *terra sigillata* produsă în etapa timpurie a atelierelor de la Lezoux, perioada Traian – Hadrian, aspect ce întărește aprecierea că fortificația a fost ridicată în timpul lui Traian. Din această perioadă, în Dacia sud-carpatică au pătruns importuri de la un număr redus de producători. Sunt cunoscuți MALLURUS și DRUSUS I documentați prin șampilă, iar DONNAUCUS, LIBERTUS și BUTRIO prin stilul de decor folosit⁹. Ornamentele stilistice de pe vasele fragmentare descoperite la Acidava fac parte din repertoriul producătorilor: DRUSSUS I, DONNAUCUS, BUTRIO și LIBERTUS.

A doua perioadă din activitatea atelierelor de la Lezoux este încadrată în limita anilor 120-140. Descoperirile de la Acidava indică importuri frecvente din atelierele fabricanților ACCAUNISSA, DOCILLIS, urmați de AVITUS, QUINTILIANUS, SACER și ATTIANUS. Dintre aceștia numai SACER este atestat printr-o șampilă intradecorativă retrogradă (Pl. I / 2).

Apogeul producției atelierelor de la Lezoux este înregistrat în a treia etapă, corespunzătoare intervalului 140-195. Epoca Antoninilor inaugurează o perioadă de stabilitate și prosperitate economică în Dacia, favorizând o maximă intensitate a importurilor și a circulației monetare. Vasele de lux tip *terra sigillata* pătrund nu numai în orașe și castru, ci și în așezări rurale mai dezvoltate, ca efect al romanizării tot mai accentuate.

Cea mai mare cantitate de *terra sigillata* importată la Acidava corespunde acestor perioade (Pl. II/5-8, Pl. III/1-3). Descoperirile indică un mare număr de fabricanți, identificați prin șampilă, semnătură intradecorativă sau prin stilul decorului folosit. LAXTUCISSA este atestat prin șampilă imprimată pe fundul unui vas, descoperit în timpul cercetărilor noastre în perimetrul sudic al așezării civile (Pl. I / 4); alți producători ca: ALBUCIUS, PATERNUS, CINNAMUS, DOCILIS, prin semnătură intradecorativă retrogradă (Pl. I/3,5,6); prin stilul decorativ: DOECUS, CASURIUS, ADVOCISSUS, CRICIRO, RITOGENUS, PUGNUS. Cele mai multe importuri provin de la CINNAMUS, unul dintre cei mai importanți producători din Gallia Centrală, a cărui activitate este plasată, conform celor mai recente opinii, între anii 135-170¹⁰. Descoperirile de la Acidava atribuite lui CINNAMUS se ridică la 58 sigillate. Urmează PATERNUS prezent cu 37 sigillate. Aceași ierarhie se regăsește și în alte așezări din Dacia extra și intracarpatică, dar și în Pannonia și chiar în Britannia, fapt ce evidențiază notorietatea și productivitatea atelierelor lui CINNAMUS și PATERNUS.

⁸ Prezentarea, aproape exhaustivă, a importurilor de ceramică *terra sigillata* descoperite la Acidava a fost inclusă în teza de doctorat a semnatarului acestui material, *Noi contribuții arheologice la cunoașterea limesului alutan inferior*, Universitatea București, 2004 (mss), p. 54-57; p. 120-129 (Catalogul descoperirilor).

⁹ Gh. Popilian, I. Ciucă, în „Dacia” NS, XXXII, 1-2, 1988, p. 62.

¹⁰ Gh. Popilian, I. Ciucă, în AO, 8, 1993, p. 31, nota 14.

Terra sigillata cu decor produsă în atelierele din Gallia Orientală este slab reprezentată în cadrul descoperirilor de la Acidava. În general, activitatea atelierelor de aici nu a atins performanțele și organizarea atelierelor din Gallia Centrală, cărora le erau tributare în ceea ce privește repertoriul ceramic. Coincidența perioadei de prosperitate și de accentuare a romanizării în provincia Dacia cu perioada de maximă expansiune a *officinae*-lor din Gallia Centrală, împiedică pătrunderea sigillatelor din Gallia de est¹¹.

La Acidava s-au descoperit șase fragmente de vase provenite din atelierele de la Reinzabern, a căror producție circulă paralel cu cea din Gallia Centrală. Un singur fragment poartă semnătura intradecorativă a lui COBNERTUS, descoperit în sectorul sudic al așezării vicane, S VIII, ad. 0,65 m (Pl. I / 7). Celelalte patru au fost atribuite după stilul decorativ olarilor REGINUS I și FIRMUS. Activitatea lor se desfășoară începând din anii 140-150 până la războaiele marcomanice¹².

Din atelierele de la Westerndorf se pare că la Acidava au ajuns foarte puține importuri. Până în prezent a fost descoperit un singur fragment de vas care după stil poate fi atribuit lui HELENIUS. El face parte din primul grup de meșteri olari care au lucrat în centrul de la Westerndorf, a cărui activitate începe imediat după războaiele marcomanice și încetează în a doua jumătate a secolului al III-lea.

Importurile din atelierele de la Viminacium-Margum (Moesia Superior) de asemenea sunt sporadice, spre deosebire de situația de Romula. Cu siguranță că vasele produse la Viminacium-Margum (Pl. III/4) sunt binecunoscute olarilor de la Acidava din moment ce două tipare, descoperite în timpul săpăturilor noastre, imită sigillatele produse în acest centru¹³.

Raritatea produselor din Gallia Orientală și Moesia Superior s-ar putea datora suplinirii importurilor cu producerea locală a ceramicii tip *terra sigillata*, a ceramicii decorată cu medalioane în relief și a ceramicii șampilate, de mare tradiție în spațiul autohton, menită să înlocuiască *terra sigillata* de import. Producerea locală a acestor categorii ceramice de lux este din plin argumentată de tiparele descoperite întâmplător sau în timpul săpăturilor efectuate, Acidava numărându-se printre marile centre de producție ceramică din provincia Dacia¹⁴. În același timp, existența unor ateliere producătoare de *terra sigillata* (prin excelență romană) apare ca o consecință a romanizării, evaluată și prin însușirea modului de viață roman de către locuitorii provinciei.

Terra sigillata fără decor a apărut într-o cantitate redusă în comparație cu *terra sigillata* cu decor în relief. Starea fragmentară a vaselor a îngreunat încadrarea în tipurile cunoscute. S-au putut identifica vase de tipul *Dragendorf* 27, 33, 40 și *Curle* 15, produse în *officinae* din Gallia Centrală și Orientală. Important este că pe unele vase este imprimată ștampila producătorului, ce contribuie la dimensionarea frecvenței unor ateliere și olari, a ariei de răspândire a produselor sau la stabilirea unor repere cronologice. Astfel, pe suprafața interioară a fundului unui vas *Drag.* 33, în interiorul

¹¹ Gh. Popilian, *Cibisus la Romula*, în AO SN, 11, 1996, p. 43.

¹² Gh. Popilian, I. Ciucă, în AO SN, 8, 1993, p. 31.

¹³ Gh. Popilian, A. Grosu, în „Pont de Trajan de Drobeta”, Drobeta-Turnu Severin, 2003, p. 64-65; Pl. IV/1a, 1b, 2.

¹⁴ Gh. Popilian, I. Ciucă, *Un nou centru ceramic din Dacia romană de la sud de Carpați*, în AO SN; 7, 1992, p. 19-26; Gh. Popilian, *Les centres de production céramiques d'Olténie*, în *Études sur la céramique romaine et daco-romaine de la Dacie et de la Mésie Inférieure*, Timișoara, 1997, p. 16; Aurelia Grosu, *Noi contribuții privind activitatea economică în viciu militari. Vicus-ul de la Acidava*, în „Drobeta”, XVI; 2006, p. 65-71.

unui cerc incizat, din ștampilă s-a păstrat ...GNM (Pl. I/8) care s-ar întregi (MA)GN(I)M, atribuit centrului ceramic Heiligenberg (Gallia Orientală). Tot pe fundul unui fragment de *Drag. 33*, din ștampilă s-a păstrat PAT...(Pl. I/9), care poate să fie PAT(ERACCLUS) sau PAT(ERATUS). Acesta din urmă apare atestat prin ștampila PATERATI OF pe fundul unui vas descoperit în castrul de la Buciumi¹⁵. O altă ștampilă, imprimată pe fundul unui vas *Drag. 37*, este în formă de floare cu opt petale, asemănătoare cu cea a lui LAXTUCISSA.

Terra sigillata cu decor în tehnica barbotinei.

Această tehnică s-a dezvoltat la Lezoux paralel cu cea a vaselor *terra sigillata*, atingând nivelul maxim de dezvoltare în secolul al II-lea d. Hr.

Decorul se realizează prin turnarea unei emulsii de argilă foarte fină pe suprafața vasului și după prima ardere se introduce în recipientul cu angobă. Fiind vorba de o decorare manuală, tehnica barbotinei presupune, ca și în cazul folosirii tehnicii tiparului, o specializare deosebită a olarului.

Motivele ornamentale sunt de natură vegetală: frunze de iederă, cârcei spiralați și în formă de „cârje”, globule, lujeri de flori, solzi de conifere, dispuse pe toată suprafața vasului sau numai pe partea superioară a acestuia.

Importurile din Gallia Centrală descoperite la Acidava se rezumă la o farfurie (*Drag. 35*), păstrată pe jumătate, decorată pe partea superioară a buzei cu un șir de frunze de iederă (Pl. IV / 1) și la alte fragmente mai mici, provenite de vase de tipul *Drag. 33, 46, Curle 15*, ce prezintă același element decorativ.

Se apreciază că imagistica decorului barbotinat se inspiră din simbolistica ciclului vieții, atribuind motivelor decorative valori sacre, apotropaice. Iedera, o plantă veșnic verde, este integrată simbolismului vieții și al reîntoarcerii eterne, exprimând nemurirea sufletului¹⁶.

IMPORTURI CERAMICE DIN CENTRELE SUD-MOESICE

Pe lângă *terra sigillata* decorată în tehnica barbotinei importată din Gallia Centrală, la Acidava s-au descoperit și vase decorate în tehnica barbotinei produse în atelierele din zona Butovo-Hotnița-Pavlikeni. Cea mai răspândită formă de vas importată din această zonă este castronul, încadrat în tipul 2, conform clasificării lui Popilian¹⁷ (Pl. IV / 2). Decorul constă tot în frunză de iederă, amplasată pe gâtul castronelor, fie câte două, adosate, fie câte una, dispuse vertical sau oblic.

Menționăm că vase decorate în tehnica barbotinei s-au produs și în atelierele locale. Acestea diferă de importuri prin calitatea pastei, a vopselei și a execuției decorului. Pe unele vase nu se văd urme de vopsea roșie sau brună, considerând că nu era aplicată. Din punct de vedere tipologic, meșterii locali au preferat farfuriile, imitație a formei *Drag. 35*, decorate cu frunză de iederă și cânițele cu o toartă, unele fiind decorate cu solzi de conifere.

¹⁵ Eug. Chirilă, N. Gudea, V. Lucăcel, C. Pop, *Castrul roman de la Buciumi*, Cluj, 1972, p. 39, Pl. III/8.

¹⁶ Victor H. Bauman, *Introducere în studiul ceramicii fine de la Noviodunum*, în „Peuce” SN, VIII; p. 110-112, cu bibliografia citată.

¹⁷ Gh. Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Craiova, 1976, Pl. XIX /223-233.

În timpul cercetărilor noastre au apărut și alte categorii de importuri din zona Butovo-Hotnița-Pavlikeni. În referim la ceramică decorată cu ștampila „in solea” și ceramică decorată cu roțița, atelierele nicopolitane contribuind major la răspândirea acestor categorii ceramice.

În urma analizei întregului lot ce cuprinde grupele menționate, unele vase prezintă imperfecțiuni, vizibile în calitatea pastei, a angobei (înlocuită cu un slip dur, de culoare cenușie sau vopsea roșie) și a realizării decorului. Aceste diferențe indică o producere locală după prototipurile vaselor de import.

Ceramică decorată cu ștampilă „in solea”

Din totalul de 12 vase descoperite la Acidava, considerăm importuri patru exemplare: un castronel cu pereții scunzi, ușor arcuiți în interior, buza dreaptă și rotunjită, cu o șanțuire mediană și trei funduri de vas cu diametrul cuprins între 7-8 cm. Pasta este foarte fină, rezonantă, acoperită cu un strat de vopsea roșie, aderentă.

Decorul reproduce printr-o ștampilă adâncită, aplicată de regulă în centrul părții interioare a vasului, o piesă de încălțăminte foarte uzitată în lumea romană – sandaia (*solea*) -, mar rar apar și ștampile care reproduc talpa piciorului (*planta pedis*). Ștampilele sunt înscrise în unul până la trei cercuri concentrice realizate cu roțița dințată. Alături de formula obișnuită a aplicării unei singure ștampile, pe unele vase de la Acidava se observă existența a două sau chiar patru ștampile (Pl. V / 1, 2).

Ceramică decorată cu roțița dințată (à la roulette)

Decorația dințată se executa cu ajutorul unor roțițe dințate, confecționată din bronz prin ciocănire sau lut foarte bine ars¹⁸. În centrul roțiței se practica un orificiu circular prin care era introdus un ax în jurul căruia se învârtea roțița, imprimându-se un ornament foarte fin, aproape punctiform.

Importurile de la Acidava se încadrează în grupa castroanelor, grupate în două tipuri. Primul tip prezintă trăsături morfologice tipului 3, după clasificarea lui Popilian¹⁹; decorul este dispus pe suprafața interioară a fundului și constă în două până la patru cercuri concentrice realizate cu roțița dințată. Al doilea tip, de formă bitronconică, corespunde tipului 2 de castroane²⁰. Decorul realizat cu roțița acoperă întreaga suprafață exterioară a porțiunii superioare a vasului (Pl. V / 3, 4, 5).

MORTARIA

Mojarele, o categorie ceramică mai aparte, larg utilizate în activitatea culinară a militarilor și populației civile din mediul urban și rural, sunt considerate importuri, dar nu este exclusă fabricarea lor în unele ateliere din provincia Dacia.

Sunt modelate din pastă zgrunțuroasă sau mai fină și din piatră. În general, aceste vase de bucătărie au corpul în formă de albioară, de diferite dimensiuni, cu pereții groși, buza puternic răsfântă în afară. Buza este prevăzută cu o gură de scurgere, un deversor, de formă trapezoidală (*crestatum*). În zona de inserție a buzei la pereții vasului se află incizat un șanț circular, care într-un anumit loc se desface, delimitând cele două margini ale gurii de scurgere.

¹⁸ Ioan Mitrofan, *Materiale și ustensile folosite de olarii romani*, în „Apulum”, XXXII, 1995, p. 177-178.

¹⁹ Gh. Popilian, *Ceramica...*, p. 120.

²⁰ *Ibidem*, p.50.

Cu privire la utilizarea lor, unii cercetători presupun că *mortaria* au fost întrebuințate la pisarea boabelor, rădăcinilor, legumelor, iar alții la smântânitul sau închegarea laptelui²¹.

Descoperirile de la Acidava constau în fragmente și indică, după calitatea pastei și forma buzei, două tipuri:

– *mortaria* modelate din pastă zgrunțuroasă, culoare cărămiziu-închis sau maronie; buza este lată, rotunjită și întoarsă;

– *mortaria* modelate din pastă mai fină, densă, culoare cărămiziu-roșiatică sau cafeniu-gălbui; la unele exemplare, buza este lată, rotunjită și dreaptă, la altele este orizontală. Cele mai multe prezintă șanțuire interioară.

Semnalăm și un fragment de *mortarium* din care s-a păstrat partea inferioară ($\hat{I}$ = 6,3 cm), cu granule de cuarț de culoare albă, încastrate pe partea interioară înainte de ardere, pentru a spori eficiența utilizării vasului ca mojar.

Trei fragmente de *mortaria*, au aplicate pe buză ștampila producătorului.

Primul este modelat din pastă densă, culoare cafeniu-gălbui și reprezintă o spărtură din buza vasului (dim. 5 x 3,3 x 1 cm). Se mai păstrează „spicul de grâu” și un fragment din ștampila retrogradă a producătorului²², descifrată de C.C. Petolescu CL.DOMITI /(E)VAREST(I)²³, atestat prin ștampile asemănătoare la Apulum, Ilișua, Romula, Sucidava, Durostorum²⁴.

Pe alte două fragmente de buză apare ștampila lui PHILEMON, unul dintre cei mai cunoscuți producători de *mortaria*, regăsit în multe centre ale provinciilor romane dunărene: Răcari, Tibiscum, Drobeta, Barboși-Galați, Durostorum, Oescus, Novae, Olbia²⁵. Pe un exemplar, modelat din pastă zgrunțuroasă, numele este dispus pe două rânduri (fără a fi separate de spicul de grâu) sub forma ILEM/NNE; literele sunt imprimate pozitiv și au o înălțime de 12 mm. Conținutul acestei ștampile este asemănător cu al ștampilelor descoperite la Răcari, Tibiscum, Novae și Olbia²⁶. Al doilea exemplar, reprezintă un fragment de buză cu deversor, mărginit de două linii adâncite, care mai păstrează din inscripție...HILE, propunem PHILEMON; literele sunt imprimate pozitiv și au înălțime de 12 mm.

AMFORE

Încadrate în categoria recipientelor de transport (ulei de măsline, vin, cereale, pește), amforele apar din abundență în așezări, dar în marea lor majoritate în stare fragmentară, fapt ce îngreunează clasificarea lor pe tipuri.

În urma selecției materialului rezultat (părți din corp, gâturi, toarte, funduri) s-a reușit restaurarea a două exemplare (Pl. VI / 2, 3), tipul IV după clasificarea lui

²¹ D. Tudor, *Oltenia romană*, ed. a IV-a, București, 1978, p. 84; Gh. Popilian, *Ceramica...*, p. 47; Ion T. Lipovan, *Fructierele și mortaria de la Ampelum*, în SCIVA, 43, 2, p. 191.

²² C. Preda, A. Grosu, în AO SN, 8, 1993, Pl. III/5.

²³ C. C. Petolescu, *Cronica epigrafică a României (XIV-XV, 1994-1995)*, în SCIVA, 47, 4, p. 404.

²⁴ idem, în SCIVA; *Note epigrafice (IV)*, 31, 3, 1980, p. 459; idem, *Inscripții pe mortaria din Dacia (II)*, în „Pontica”, 18, 1985, p. 157-159.

²⁵ S. Sanie, *Classica și Orientalia*, în SCIVA, 50, 3-4, 1999, p. 181.

²⁶ C.C. Petolescu, în SCIVA, 31, 3, 1980 p. 458;

Popilian²⁷; fragmentele analizate indică o oarecare frecvență și a amforelor încadrate în tipul VI²⁸.

După culoarea pasteii, remarcăm o preponderență a amforelor de culoare roșie deschisă acoperită cu o vopsea alb-gălbuie și a amforelor de culoare cărămiziu-roșiatică.

Amforele șampilate se rezumă la două toarte (descoperite în gropi, sectorul sudic al așezării vicane), cu ștampila EYNETOY (ligatură N+E). Ca urmare a precizărilor formulate de C.C. Petolescu, este vorba de ștampila CYNETOY, numele producătorului SYNETOS la genitiv²⁹ (Pl. VI / 1).

Alături de alte categorii de descoperiri, ceramica de import reflectă relațiile comerciale practicate între provinciile Imperiului roman.

Concluzia care se impune cu privire la importurile ceramice descoperite la Acidava este că volumul din sudul Dunării și din provinciile orientale este mai mare decât cel din regiunile occidentale ale Imperiului. Legăturile cu provinciile occidentale se limitează la importul de *terra sigillata*. Intensitatea importurilor gallice, scade la sfârșitul secolului II și începutul secolului III, având în vedere sporadicele importuri din Gallia Orientală și lipsa celor mai târzii de la Westerndorf. Se poate ca importanța economică și politico-militară a castrului Acidava să cunoască un declin treptat, sesizabil și în circulația monetară. Pe de altă parte, este posibil ca importul de *terra sigillata* să fie suplinit de producerea locală a acestuia și de concurența ceramicii șampilate produsă substanțial în atelierele locale.

Densitatea importurilor ceramice din zona nicopolitană – atelierele de la Butovo, Pavlikeni, Hotnița – la care mai adăugăm monedele coloniale emise în centre din spațiul sud-moesic argumentează strânsele legături cu zonele sud-dunărene, existente cu mult înainte de transformarea Daciei în provincie. Cercetări mai recente evidențiază că din punct de vedere etnic, lingvistic și cultural, spațiul geto-dacic nord-dunărean și spațiul geto-daco-moesic dintre Dunăre și Haemus au format un areal comun³⁰. Amforele șampilate atestă relații comerciale și economice cu zonele vest-pontice.

Volumul mare al ceramicii de import descoperită la Acidava, în special al ceramicii *terra sigillata* cu decor produsă la Lezoux, poate să fie explicat, deocamdată, prin raționamente logice. Primul s-ar referi la importanța economică a *canabae*-lor de aici, al cărei vârf pare să fi fost atins în epoca Antoninilor. Ne putem gândi și la posibilitatea ca Acidava să fi deținut funcția de centru comercial, de unde se distribuiau mărfuri peste Olt. Amplasamentul așezării la o importantă răscruce de drumuri favorizată de vadul Oltului, permitea un culoar de trecere direct spre *Barbaricum*. Fără îndoială că Acidava a avut o funcție de centru local în producerea ceramicii provincial romane, destinată aprovizionării armatei și a locuitorilor așezării, dar și a așezărilor autohtone din împrejurimi.

²⁷ Gh. Popilian, *Ceramica...*, Pl. XV/201.

²⁸ *Ibidem*, Pl. XVI/207-212.

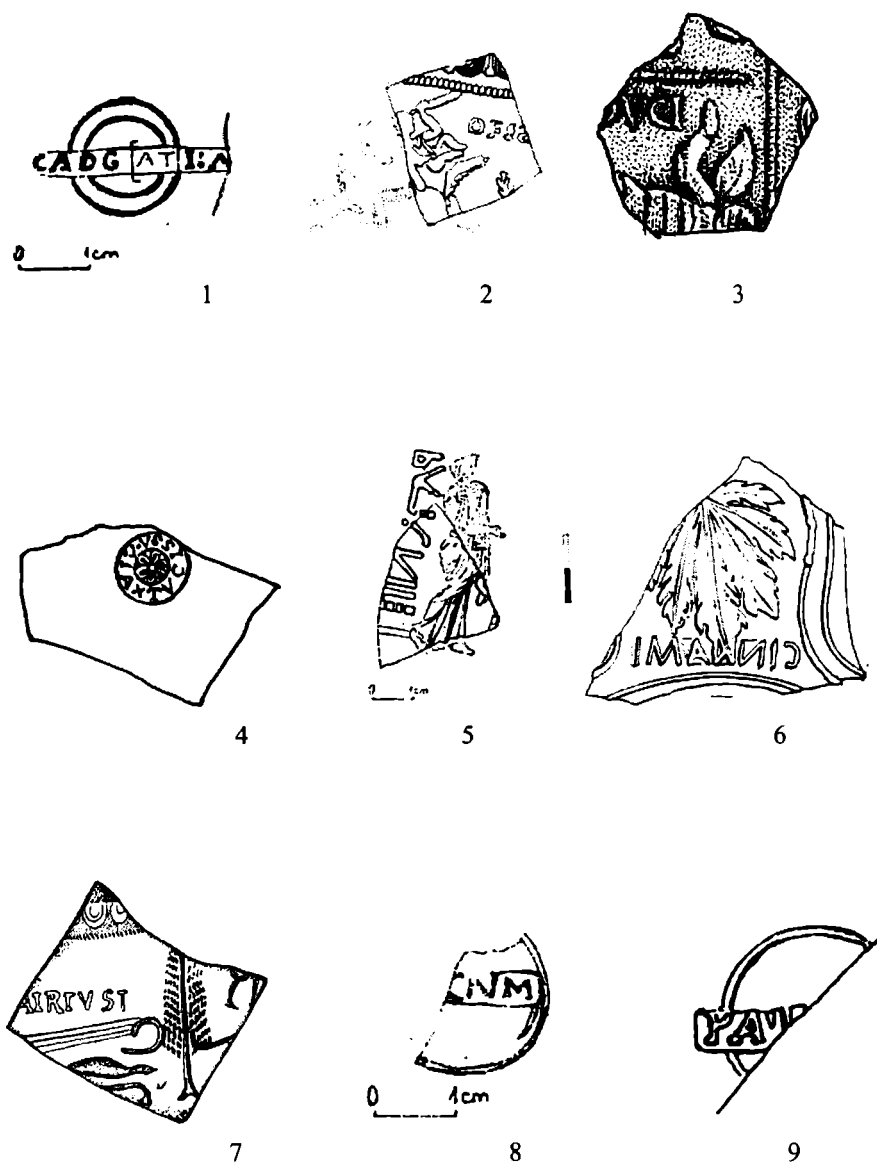
²⁹ C.C. Petolescu, în SCIVA, 47, 4, 1996, p. 404.

³⁰ Gh. Popilian, *Unitatea culturală din provinciile romane Dacia și Moesia*, în „Drobeta”, 7, 1997, p. 57-76 cu bibliografia citată.

LISTĂ ILUSTRAȚII

- Pl. I — *Terra sigillata* cu ștampila și semnătura intradecorativă a producătorului
Pl. II — *Terra sigillata* cu decor în relief importuri Gallia Meridională (1-4),
Gallia Centrală (5-8)
Pl. III — *Terra sigillata* importuri Gallia Centrală (1-3)
Pl. IV — Ceramică decorată în tehnica barbotinei
Pl. V — Ceramică decorată cu ștampila „în solea” și cu roțița
Pl. VI — Amfore (2,3); toartă de amforă cu ștampilă (1).

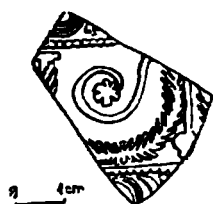
PL. I

1

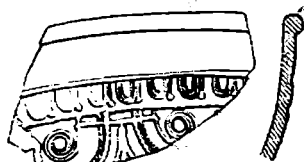

2

3

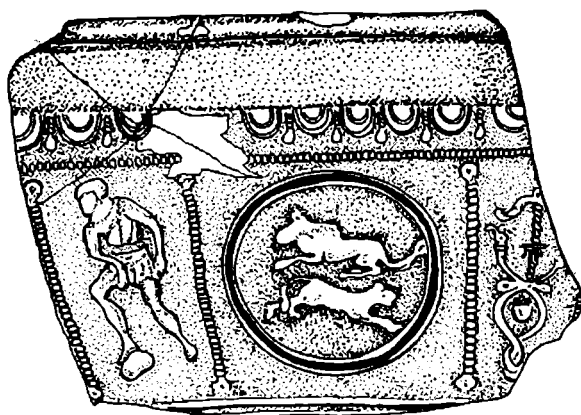
1 cm

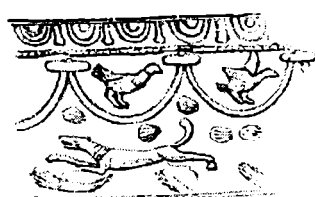
4

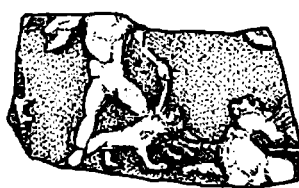
5

6

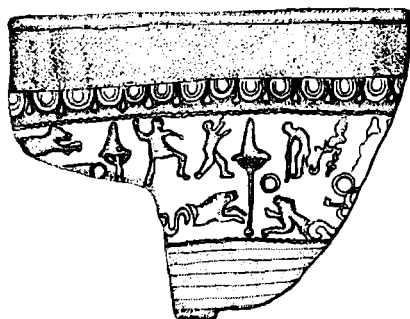

7

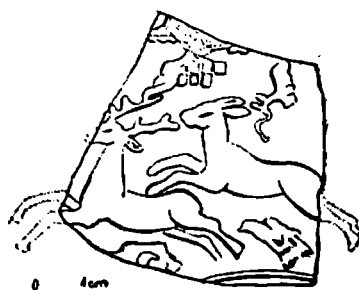

8

Pl. II

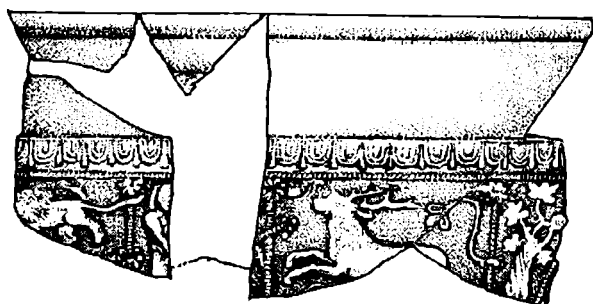

1

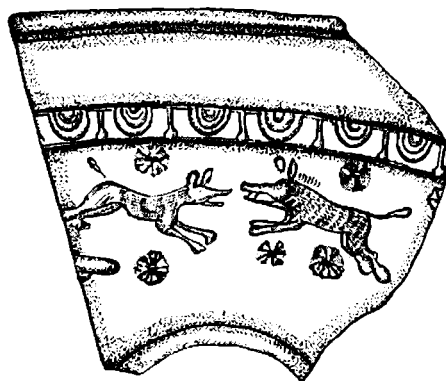

2

0 1 2 3 4 cm

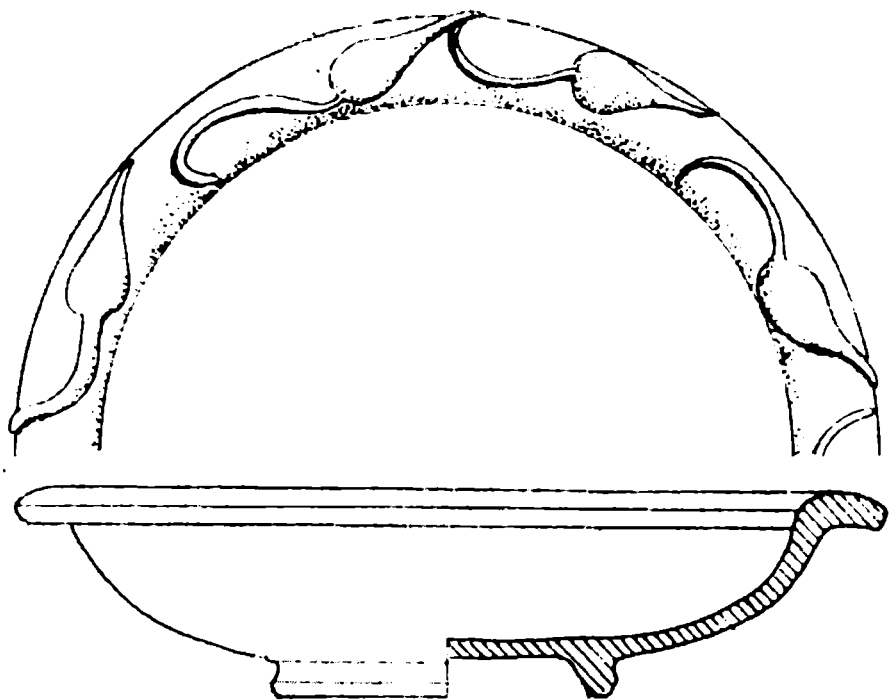

3

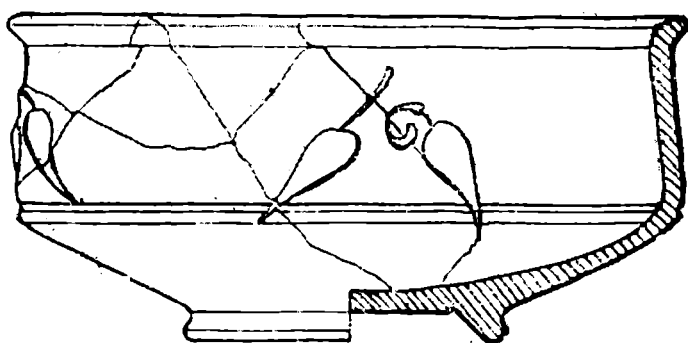

4

Pl. III

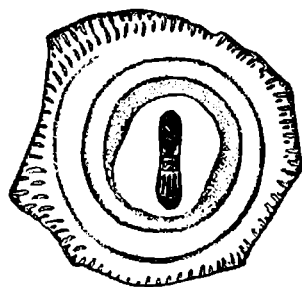

1

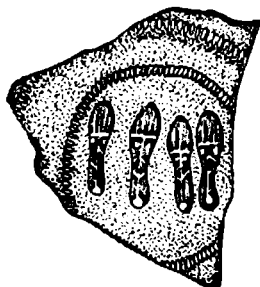

2

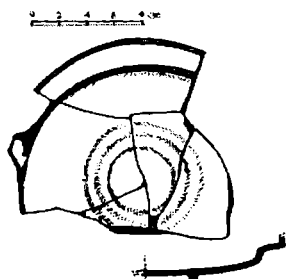
Pl. IV

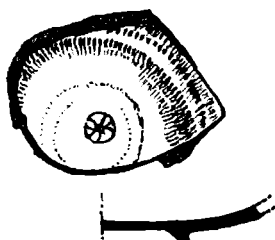
1

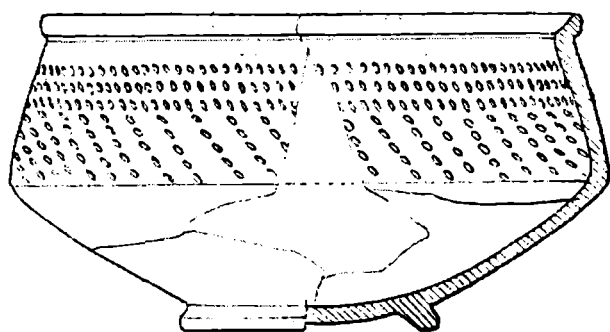
2

3

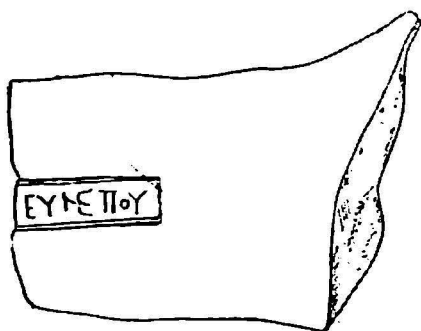

4

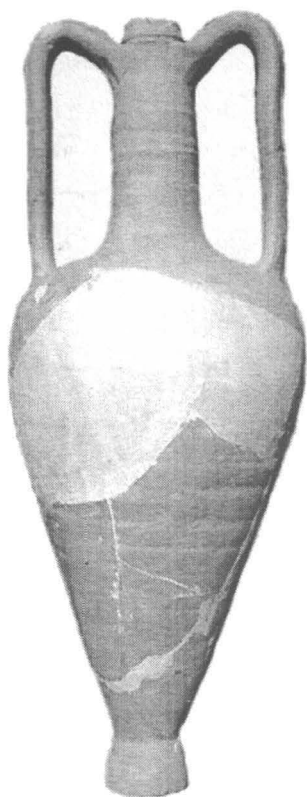

5

Pl. V

1

2

3

Pl. VI

OPAÎTE *FIRMALAMPEN* DE PROVENIENȚĂ NORD-ITALICĂ DESCOPERITE ÎN TERITORIUL SUCIDAVEI

Petre GHERGHE, Mirela COJOC

Résumé

LAMPES *FIRMALAMPEN* D'ORIGINE NORD-ITALIQUE
DÉCOUVERTES DANS LE TERRITOIRE DE SUCIDAVA

Les spécimens découverts à Sucidava sont peu nombreux parce que, aussi bien que la céramique *terra sigillata*, ils commencent à être imités en grandes quantités. Les potiers de la Dacie romaine copient des lampes d'argile fabriquées dans les ateliers du nord d'Italie et de Pannonie. Des cachets du potiers trouvés dans le territoire de Sucidava sont: *Agilis*, producteur connu dans la Dacie Supérieure; *Caius Dessius*, producteur d'Italie du nord; *Fortis*, avec *Cassius*, le producteur le plus connu en Dacie et dans l'Empire; *Lucius*, connu en Italie, près de Mutina, dont céramique a été découverte aussi en Apulum et Sarmizegetusa; *Gaius Iulius Procius*, dont les produits ont été vendus en Apulum et Cristești; *Vettius*, producteur dans le nord d'Italie dont ses lampes ont été trouvées dans toute la Dacie.

MÔTS CLÉE: lampes *firmalampen*, Sucidava, Italie du nord

---

1. Opaite – caracteristici generale

O componentă a meșteșugului ceramic atestată la Sucidava, este producția de opaite. Grație formei și întrebuințării diverse, opaitele se găsesc în cantități mari, răspândite în orice stațiune romană, sau depuse în morminte. Aceste obiecte formau la romani o adevărată industrie și se comercializau de către producători în mai toate colțurile Imperiului. Existau ateliere (*officinae*) în fiecare oraș pentru satisfacerea cerințelor locale. Lumina dată de un singur opaite era prea slabă pentru a asigura confortul într-o încăpere, de aceea se foloseau mai multe, sau un opaite cu două, trei, puțin mai rar cinci ciocuri, la capătul cărora exista câte un orificiu pentru fitil. Cei bogați posedau opaite din metal turnate în bronz, costisitoare și greu de purtat, de aceea ele se atâneau cu un lanț lung de tavanul casei sau de brațele candelabrelor.

Părțile componente ale unui opaite (fig.1) sunt: 1. rezervorul, format din capac și fund (*infundibulum*); 2. ciocul pentru fitil (*rostrum*); 3. o toartă care poate lipsi câteodată (*ansa*), 4. orificiul de alimentare.

Combustibilul, format din grăsimi, se turna prin orificiul așezat în mijlocul capacului, adâncit și adesea astupat cu un căpăcel, pentru a împiedica pătrunderea impurităților.

Fața capacului se decora, de cele mai multe ori, cu acvile, măști de teatru, rozete, scene bucolice sau nautice.

Firma producătorului se scria în exterior, pe fundul opaitei, și la cazul genitiv.

Ciocul iese din corpul circular al rezervorului și se termină cu un orificiu pentru fitil (*linamentum*). Un opaiț putea avea unul sau mai multe ciocuri, în care fitilul se ridica cu un ac de metal (*acus*).

În Dacia Inferioară, s-au găsit multe exemplare cu două și trei ciocuri (*bilychnis* și *trilychnis*). Mai rar întâlnite sunt opaițele cu cinci sau mai multe ciocuri. Opaițele de lut se pot executa în tipar (tip A), la roată (tip B) sau cu mâna (tip C).

La opaițele puse în comerț de marii producători, toarta lipsește probabil, datorită fragilității ei și riscului de a se rupe atunci când erau transportate la distanțe mari. Spre deosebire de aceștia, meșterii locali executau opaițe cu toartă adesea sub forma unei frunze late, spre a fi mai ușor de apucat. Un opaiț se turna în două tipare: unul pentru bazin și altul pentru capac, iar toarta se lipea după aceea. La Drobeta, Romula și Sucidava s-au găsit mai multe tipare care au copiat forme străine sau au fost creații locale. Pentru a se asigura perfecta suprapunere a celor două tipare, se creștau pe dunga lor diferite semne. Opaițele erau uscate, arse în cuptoare, alături de alte vase și apoi comercializate. Exemplarele de opaițe cele mai frumoase și mai bine realizate artistic s-au găsit în morminte [Bărbulescu, 2009, p. 143], fiind depuse până la trei exemplare noi, nefolosite niciodată.

2. Opaițe *Firmalampen* de proveniență nord-italică descoperite în teritoriul Sucidavei

Majoritatea opaițelor din acest tip descoperite la Sucidava și împrejurimi, din punct de vedere morfologic, au canal deschis și nu au toartă, excepție face o piesă (fig. 4), care are toartă lamelară. La aceste opaițe se cunosc mai multe variante, având o largă răspândire în timp și spațiu. Discul este plat și mărginit în întregime de un brâu în relief, care se deschide în dreptul ciocului, formând un canal lung. Bordura poate fi decorată cu cerculețe, vrejuri de viță de vie sau alte decoruri și la majoritatea opaițelor din acest tip se găsesc trei agățători rudimentare, ulterior transformate în butoni ornamentali [Iconomu, 1967, p. 14]. Opaițele nord-italice „*Firmalampen*” sunt întâlnite în provincia Dacia cu diferite ștampile, fiind datate din ultimul sfert al secolului I p. Chr., până în secolul II p. Chr. și au mare căutare, ca de altfel și vasele *terra sigillata*. Toarta le lipsește din motivele enunțate mai sus, iar numele producătorului este imprimat pe fundul opaițelor.

Opaițele de import sunt lucrate din lut foarte fin, de culoare galbenă, acoperit cu un strat de vopsea brună sau roșie care nu se exfoliază. Execuția este îngrijită, ceea ce conferă pieselor o eleganță aparte. Exemplarele descoperite la Sucidava sunt puține deoarece, ca și ceramica *terra sigillata*, ele încep a fi imitate pe scară întinsă, reproducându-se până și firma producătorului. Imitațiile se cunosc ușor după tehnica de execuție inferioară. Mai rar, atelierele locale care le copiază înlocuiesc numele producătorului cu al lor [Băluță, 1965, p. 283]. Imitațiile durează până în secolul al III-lea inclusiv, după cum ne dovedesc unele exemplare. Ele vor alunga, în curând, de pe piață marfa originală și bună a marilor producători apuseni [Tudor, 1978, p. 90]. Se constată că olarii din Dacia, care erau iscusiți meșteșugari, au copiat opaițe de lut produse prima dată în atelierele din nordul Italiei și din Pannonia.

Ținând cont de aprecierile făcute de către Crișan Mușețeanu [Mușețeanu, Culică, Elefterescu, 1980, pp. 283-205] în studiul opaițelor ștampilate descoperite la Durostorum (care a avut în vedere clasificarea făcută de Loeschke [1919, pp. 269-

270]), după compoziția și culoarea pastei din care sunt confecționate, opaițele ștampilate se împart în patru grupe:

Grupa ceramică I – cuprinde opaițele executate într-o manieră elegantă, marcate pe fund și lucrate dintr-un lut de culoare galben-deschisă în compoziție, cu cantități reduse de mică și calcar, pastă consistentă, ardere foarte bună ceea ce le conferă o sonoritate gravă. Firmisul este roșu, aderent, uniform pe suprafața piesei. Opaițele care aparțin acestei grupe sunt cu certitudine piese executate în atelierele occidentale. În această grupă am încadrat o singură piesă (fig. 1, marcată Fortis).

Grupa ceramică II – însumează piese lucrate îngrijit, din lut de culoare deschisă atât la suprafață cât și în profunzime. Pasta este densă, omogenă, arderea bună. Prezintă rare particule de mică sau calcar. Firmisul are culoare brună, strălucitoare, uniformă pe toată suprafața, dar se cojește. Această grupă cuprinde piesele de import: de la figurile: 4 – Lucius, 5 – Proculus și 6-7 – Vettius.

Grupa ceramică III – se referă la opaițe executate mai puțin îngrijit, din lut de culoare alburie în suprafață și în profunzime. Pasta este densă, omogenă, bine arsă, iar mica și calcarul sunt prezente în cantități reduse. Firmisul este de culoare maron închis, fără aderență. În general, din această grupă, fac parte opaițele executate local, în centre din Dacia precum Romula, Slăveni sau într-o provincie dunăreană din Moesia Superior, Moesia Inferior dar și piese nord-italice (fig. 3 – Lucius).

Grupa ceramică IV – totalizează opaițele produse dintr-un lut poros, de culoare cărămie-deschisă, pastă consistentă, omogenă, și ardere completă. Firmisul este maron închis, mai puțin strălucitor, în cea mai mare parte din cazuri se exfoliază. Conține cantități mai mari de mică și calcar. În această grupă se încadrează piese executate local sau în alte provincii decât Dacia, dar și piese de import precum Agilis (fig. 1).

Din punct de vedere morfologic, în studiul amintit, un cercetător s-au ghidat după încadrarea tipologică efectuată de Loeschcke [1919, pp. 269-270] și Dora Ivanyi [1935, p. 16], caracterizare utilizată pentru piesele din Dacia și Moesia Inferior (efectuată, de altfel, și de Maria Cicikova, N. Gostar, C. Băluță, D. Alicu [Mușțeanu, Culică, Elefterescu, 1980, p. 288]). Această clasificare este valabilă la toate opaițele cu canal deschis (cu toartă sau fără toartă).

Tip IX – opaițe cu rezervor rotund, disc plat, iar cordonul circular și subțire înconjoară discul, formând o limită între disc și bordura care este decorată cu doi butoni. Ciocul este ascuțit și oval, traversat longitudinal de un canal superficial în formă de „I”. Fundul opaițului este delimitat de două-trei cercuri concentrice în relief, iar în interiorul acestora, la opaițele *Firmalampen*, este înscrisă marca producătorului. Am inclus opaițul din figura 3, marca Lucius.

Tip X – aceleași trăsături morfologice ca și tipul IX, cu deosebirea că pe canal pot prezenta și un orificiu de aerisire. Acestea au fost grupate de unii specialiști în șase subtipuri (X.a. – X.f) la care am subscris și noi. Prezentul catalog conține piese care fac parte din trei subtipuri, după cum urmează:

Tip X a. – Pe canal pot avea orificiu de aerisire, iar pe bordură 3 butoni. Acest tip poate include piesele din figurile 1-marca Agilis, 2-marca Fortis, 5-marca Proculus, 6 și 7-marca Vettius..

Tip X b. – Pe canal prezintă orificiul de aerisire, iar pe bordură se află 2 butoni .

Tip X d. - Opaițul are toartă, doi butoni, dar nu are disc.

Aceste opaițe au fost încadrate de specialiști în tipul XII [Iconomu, 1967, p. 14], în tipul III (cu canal deschis) [Băluță, 1965, p. 283], în tipurile VIII sau IX [Alicu, 1994,

pp. 51-53] și în tipul X – varianta A – (cu canal deschis și cu un cioc) [Benea, 1990, p. 150].

Opaitele cu mai multe ciocuri și cu canal deschis, au fost încadrate de către D. Benea în tipul XI [Benea, 1990, p. 150], iar de Ivanyi în tipul XVII [ibidem]. Datorită lucrărilor relativ puține publicate în acest domeniu, nu s-a ajuns încă la o tipologie unanim acceptată de către cei cu preocupări în domeniu.

3. Ștampile prezente pe opaitele nord-italice de tip *Firmalampen*

Agilis este un producător cunoscut în Dacia Superior (Apulum [Băluță, 2003, pp. 3-4, nr. 1-3], Cristești [Gostar, 1961, p. 157, nr. 5; Băluță, 1983, nr. 44], Tăul Cornii [Bocan, Ursuțiu, Cociș, 2008, p. 42]), în Dacia Inferior (Drobeta [Gostar, 1961, p. 157, nr. 7; IDR, II, nr. 118; Tudor, 1978, p. 90], Romula [Tudor, 1978, p. 90; Tătulea, 1994, fig. 26/3]), în Dacia Porolissensis (Potaissa [Cătinaș, 1996, p. 63, 67]). După semnătură, el pune litera *f* (*fecit* tradus: făcut), ceea ce însemna că el a făcut opaitul [Tudor, 1968, SE 285; IDR, II, nr. 289, 135]. Un fragment de opaite cu această marcă a fost descoperit și la Sucidava [Tudor, 1978, p. 90; IDR, II, nr. 289; Gherghe, Negru, 2008, p. 88, nr. 2], provenind din cercetările arheologice din anul 1973 (fig. 1). Unul din opaitele descoperite la Apulum, actualul cartier Partoș, a fost datat din secolul al II-lea, cu o monedă de la Hadrian [Gostar, 1961, p. 157, nr. 4]. Nu s-a descoperit un tipar al acestui producător și în acest caz nu este exclus să fie o producție nord-italică [Gherghe, Negru, 2008, p. 88].

Caius Dessius este un producător nord-italic și opaitele sale se găesc răspândite în toate provinciile Imperiului. În Dacia aceste opaite au avut o circulație intensă, în mod deosebit în cea de a doua jumătate a secolului al II-lea p. Chr. și au fost utilizate până în prima jumătate a secolului al IV-lea p. Chr., având după cum constatăm cea mai îndelungată circulație [Gostar, 1961, pp. 159-160]. Ele erau foarte cunoscute în Dacia Superior (Buciumi [Matei & al., 2006, p. 82], Tibiscum [Benea, 1990, p. 148], Sarmizegetusa [Alicu, 1994, p. 19]), în Dacia Inferior (la Drobeta, Romula [IDR, II, p. 184, nr. 442]), iar în Moesia la Durostorum [Mușețeanu, Culică, Elefterescu, 1980, p. 299].

Opaitele sale sunt datate cu monede de la Titus în necropola de la Bakar și cu monede de la Aurelian, la Emona [Alicu, 1994, p. 19]. De la Sucidava se știe de un singur exemplar (nr. 2 în prezentul catalog) care a existat în colecția fostului Muzeu Național de Antichități din București [IDR, II, nr. 293].

Fortis, alături de Cassius, este producătorul de opaite cel mai răspândit din Dacia și unul dintre cei mai cunoscuți din Imperiu. Acesta ca și urmașii săi, și-au avut atelierele în Italia la Modena și au produs opaite din tată în fiu.

Începuturile producției acestor opaite sunt timpurii [Mușețeanu, Culică, Elefterescu, 1980, p. 284] și au fost stabilite în epoca augustană. Piese cu ștampila *Fortis* fiind descoperite la Bologna, cu monede de la M. Agrippa (din anii 27-12 a. Chr.) și la Alpignano, cu monedă de la Augustus [Alicu, 1994, p. 22]. Ele devin frecvente în secolele I – II p. Chr. și continuă să circule și în secolul al III-lea, fiind datate cu monede de la Philippus II și Volusianus la Apulum, sau Claudius II la Emona [ibidem, p. 22]. Cert este că aceste opaite au fost copiate de producătorii locali din întreg Imperiu. Cele mai multe tipare s-au descoperit în Pannonia [Ivanyi, 1935, p. 316]. În Dacia s-au descoperit două tipare la Feldioara și Porolissum [Isac, Roman, 2006, nr. 77-78; Benea,

2008, p. 304]. Importul de opaște Fortis este mai frecvent în prima jumătate a secolului al II-lea p. Chr., pentru a deveni sporadic în perioada următoare.

Difuziunea opaștelor cu marca Fortis s-a făcut în majoritatea centrelor urbane din Dacia Superior (Abrud [Băluță, p. 202; idem, 1990, p. 251], Alburnus Maior [Gostar, 1961, p. 160; Băluță, 1996, p. 100], Ampelum [Gostar, 1961, p. 164/4, Lipovan, 1988, pp. 182-185; Băluță, 1996, p. 101], Apulum [Băluță, 2003, pp. 74-96], Berghin [Gostar, 1961, p. 164], Berzovia [Băluță, 1961, p. 202; Gostar, 1961, p. 164], Bistrița [Gostar, 1961, p. 164], Cincu Mare [Gostar, 1961, p. 164; Băluță, 1996, p. 101], Costești [Gostar, 1961, p. 162; Băluță, 1996, p. 101], Cristești [Gostar, 1961, p. 164; Băluță, 1983, p. 71], Deva [Russu, 1962, p. 469; Băluță, 1983, p. 72], Gornea [Gudea, 1973, p. 586; idem, 1977, p. 31], Grădiștea-Muncelului [Gostar, 1961, p. 164; Băluță, 1996, p. 101], Lugoj [Băluță, 1961, p. 202], Micia [Gostar, 1961, p. 164; Băluță, 1996, p. 101], Odorhei [Băluță, 1961, p. 202; Gostar, 1961, p. 164], Orăștioara de Sus [Gostar, 1961, p. 164; Băluță, 1996, p. 101], Pătrânjeni [Gostar, 1961, p. 162; Băluță, 1996, p. 101], Petroșani [Băluță, 1961, p. 202; idem, 1996, p. 101; idem, 1999, p. 202], Radna Nouă [Băluță, 1996, p. 101], Rucăr [Cătănciu, 1974, pp. 277-278], Ruda-Brad [Băluță, 1999, p. 202], Saline [idem, 1983, p. 76], Sâmboteni [idem, 1996, p. 101], Sebeș [idem, 1983, p. 76], Sighișoara [ibidem, p. 77], Tăul Cornii [Bocan, Ursuțiu, Cociș, 2008, p. 43], Târnăveni [Băluță, 1983, p. 77], Tibiscum [Benea, 1990, pp. 161-162], Ulpia Traiana Sarmizegetusa [Alicu, 1994, pp. 22-24]), din Dacia Inferior (Drobeta [Băluță, 1961, p. 202; Gostar, 1961, p. 163; Tudor, 1968, p. 70], Romula [Băluță, 1961, p. 202; Gostar, 1961, p. 163], Rusidava [IDR, II, nr. 569; Tudor, 1968, p. 405]) și din Dacia Porolissensis (Bucium [Băluță, 1983, p. 70], Gherla [idem, 1961, p. 202; Gostar, 1961, p. 162; Russu, 1962, p. 469], Ilișua [Gostar, 1961, p. 164; Băluță, 1996, p. 101], Napoca [Mitrofan, 1964, p. 202], Porolissum [Gostar, 1961, p. 164; Băluță, 1983, p. 76; Roman, 2006, p. 64], Potaissa [Băluță, 1996, p. 102; Cătinaș, 1996, p. 64]).

Opaștele lui Fortis sunt sumar decorate, pot fi cu mai multe ciocuri, iar marca prezintă mai multe variante: FORTIS, FORTI, FORTIS/N.

În teritoriul sucidavens, aceste opaște apar în prima variantă (cu ștampila FORTIS), în două exemplare descoperite la Sucidava, unul executat local, iar piesa din fig. 2 provine din cercetările arheologice efectuate în curtea școlii Celei, din așezarea civilă, în anul 1965 [IDR, II, nr. 294], și este executată din pastă fină, gălbuie, acoperită cu vopsea roșie, datat secolul al II-lea p. Chr., produs de import. Un alt opaș (nr. 4 în catalog), descoperit întâmplător la Orlea, a intrat în colecția Muzeului Național de Antichități din București și a fost prezentat în diverse publicații. Cele două exemplare din colecția muzeului din Corabia nu prezintă decor pe disc, deși în Dacia se cunosc și piese ornamentate cu diverse divinități.

Lucius, cunoscut în Italia, în apropiere de Mutina, a fost descoperit la Apulum [Băluță, 1961, p. 209] și Sarmizegetusa [Alicu, 1994, p. 29] (Dacia Superior), iar în Dacia Inferior a fost găsit la Sucidava [IDR, II, nr. 295] și Orlea¹. Producătorul cu acest nume își desfășura activitatea în prima jumătate a secolului al II-lea, confecționând opaște de tipuri diferite, pe care le exporta în Imperiu și le semna în diverse variante [Mușețeanu, Culică, Elefterescu, 1980, p. 283]. În așezarea civilă de la Sucidava s-au descoperit întâmplător, în anul 1963, două opaște de import; un exemplar executat din lut fin, culoare gălbuie, cu canal deschis, ștampila greu lizibilă (fig. 3) și se păstrează la Muzeul din Corabia, iar celălalt exemplar cu o execuție fină, se află în inventarul

¹ IDR, nr. 315 (Inscripția apare cu numele de *Luci*).

Muzeului Județean Olt din Slatina (fig. 4). A treia piesă, descoperită întâmplător la Orlea, este diferită de cele de la Sucidava, prin execuția mai puțin îngrijită, bazinul înalt și robust, caracteristici care ne determină să o apreciem ca pe o imitație locală sau provincială.

Gaius Iulius Proclus este un producător de ceramică ce realiza o paletă largă de produse în atelierul de la Ampelum, și care erau vândute la Apulum și Cristești. Opaile sale fiind cunoscute în Dacia, în număr mai mare, doar în cele două, ne determină să afirmăm că avea un areal de vânzare restrâns [Benea, 2008, p. 308]. Totuși, un exemplar cu această ștampilă s-a descoperit și la Romula [Tudor, 1968, p. 502, SE 142]. În afara Daciei, un alt opaiț cu ștampila Proclus s-a găsit și în Moesia la Novae [Čičikova, 1987, nr. 167], calitatea pastei și execuția lui determinând-o pe Maria Čičikova [1987, p. 152] să afirme că aceste opaie ar fi producții nord-italice.

La Sucidava s-a descoperit întâmplător un fragment de opaiț (fig. 5), care are pe fund literele: [...]CLI, ce ar putea fi [PRO]CLI, sau [DIO]CLI, ultimul cognomen cunoscându-se pe un opaiț descoperit la Sarmizegetusa [Alicu, 1994, p. 20, nr. 1115]. După aspectul pastei - fină, de culoare gălbuie, acoperită cu vopsea roșie opaițul de la Sucidava este de import.

Vettius producător din nordul Italiei, este cunoscut în Dacia prin descoperirile de la: Apulum [Băluță, 2003, pp. 176-178], Pojejena Banatului [Gudea, 1973, p. 89], Tăul Cornii [Bocan, Ursuțiu, Cociș, 2008, p. 46] (Dacia Superior), Potaissa [Cătinaș, 1996, p. 63] și Buciumi-castru [Matei & al., 2006, p. 180, nr. 106], (în Dacia Porolissensis), Romula [IDR, II, nr. 454; Gostar, 1961, p. 172; Tudor, 1978, p. 315, nr. 61] și Sucidava [IDR, II, nr. 298; Gostar, 1961, p. 172, nr. 433-435; Tudor, 1978, p. 92; Gherghe, Negru, 2008, p. 88, nr. 4] (în Dacia Inferior), în Dobrogea [Iconomu, 1967, p. 62, nr. 189] și la Durostorum [Čičikova, 1987, nr. 157]. M. Čičikova [1987, p. 167] susține că opaiele cu marca Vettius sunt producție nord-italică.

Muzeul Corabia deține două exemplare provenind din teritoriul sucidavens, achiziție din colecția Gh. Georgescu – Corabia (fig. 6-7), iar un al treilea exemplar (nr. 10 în catalog), cu loc de depozitare necunoscut, a fost publicat de D. Tudor [1938, p. 417].

CATALOG

1. Fragment opaiț, lut ars, grupa ceramică IV, modelat în tipar (fig. 1).
 Dimensiuni: 1,4x2,2x4,8 cm; conservare: se păstrează un fragment din fundul opaițului.
 Pastă fină de culoare roșcată, cu urme de vopsea roșie. Pe fund s-au păstrat două litere:
AG (ILISf.).
 Tip X. – Loeschcke.
 Sec. II p. Chr.
 Descoperit: Sucidava, cercetări arheologice 1973.
 Loc de depozitare: MAEC, inv. 1749.
 Publicat: Tudor, 1968, SE 285; IDR, II, p. 135, nr. 289.

2. Opaie, lut ars, modelat în tipar.
 Pe fund, ștampila [C.] De[ssi].
 Sec. II – III p. Chr.
 Descoperire întâmplătoare, teritoriul sucidavens.
 Loc de depozitare: fostul MNA.

Publicat: Tudor, 1968, SE 289; *IDR*, II, p. 135, nr. 293.

3. Opaiț, lut ars, grupa ceramică I, modelat în tipar (fig. 2).

Dimensiuni: 3,4x6,3x9,4 cm; conservare: lipsă o parte din disc, bordură și cioc.

Pastă fină, gălbuie, cu urme de vopsea roșie, tip cu canal deschis, bordura decorată cu doi butoni, iar pe fund, inscripția *FORTIS*.

Tip IX sau X. b - Loeschcke.

Sec. II-III p. Chr.

Descoperit: Sucidava, cercetări arheologice în așezarea civilă, 1965.

Loc de depozitare: MAEC, inv. 263, inedit.

4. Opaiț, lut ars, modelat în tipar.

Pe fund, ștampila *FORTIS*.

Sec. II-III p. Chr.

Descoperit: teritoriul sucidavens, colecția M. Valerian Antonesco.

Loc de depozitare: fostul MNA.

Publicat: Tudor, 1938, p. 417, nr. 2; idem, 1942, SE 151; idem, 1948, p. 166, nr.1; idem, 1958, SE 225; idem, 1968, SE 290; Gostar, 1961, p. 164, nr. 230-232; *IDR*, II, p. 135, nr. 294.

5. Opaiț, lut ars, grupa ceramică III, modelat în tipar (fig. 3).

Dimensiuni: 2,3 x 5,8 x 7,8 cm; conservare bună.

Pastă fină, culoare galbenă cu urme de vopsea roșie, bordura este decorată cu doi butoni și cu decor șters, pe fund, inscripția *LVCI*.

Tip IX - Loeschcke.

Sec. II p. Chr.

Descoperire întâmplătoare, Sucidava, 1963.

Loc de depozitare: MAEC, inv. 267.

Publicat: Tudor, 1968, SE 291.

6. Opaiț, lut ars, grupa ceramică II, modelat în tipar (fig. 4).

Dimensiuni: 1 x 4 x 8 cm; conservare bună.

Pastă fină, culoare galbenă cu urme de vopsea roșie, corpul rotund, disc concav, mărginit de un decor format din linii radiale și curbe, apoi de un brâu incizat. Bordura este îngustă, decorată cu ove, toarta este inelară, iar ciocul rotund, profilat, străpunge bordura. Fundul este plat, mărginit de un cerc incizat. În interiorul acestuia se află două cerculețe concentrice incizate, iar deasupra lor, ștampila *LVCI*.

Tip VIII -Loeschcke.

Sec. II p. Chr.

Descoperire întâmplătoare, teritoriul sucidavens.

Loc de depozitare: MJO, inv. 4228, inedit.

7. Fragment de opaiț, lut ars, grupa ceramică II, modelat în tipar (fig. 5).

Dimensiuni: 3,7 x 4,9 cm; conservare: se păstrează un fragment din fund.

Pastă fină de culoare cărămidie, acoperită cu o vopsea roșie, fundul este mărginit de două cercuri concentrice incizate, iar în interior, ștampila *[PRO]CLI*.

Tip IX sau X - Loeschcke.

Sec. II - III p. Chr.

Descoperire întâmplătoare, Sucidava.

Loc de depozitare: MAEC, inv 393.

Publicat: Gherghe, Negru, 2008, p. 88, nr. 7.

8. Opaiț, lut ars, grupa ceramică II, modelat în tipar (fig. 6).

Dimensiuni: 3 x 6,5 x 9,2 cm; conservare: fundul ciobit.

Pastă fină, culoare galbenă, acoperită cu o vopsea brun-roșcată. Tip cu canal deschis, pe canal orificiu de aerisire, bordura decorată cu trei butoni, fundul mărginit de trei cercuri concentrice incizate, iar în interior, inscripția *VETTI*.

Tip X.a - Loeschcke.

Sec. I - II p. Chr.

Descoperire întâmplătoare, Colecția Gh. Georgescu Corabia.

Loc de depozitare: MAEC, inv. 257.

Publicat: Tudor, 1938, p. 417; Gostar, 1961, p. 172, nr. 433; *IDR II*, p. 136, nr. 298;

Gherghe, Negru, 2008, p. 88, nr. 4.

9. Opaț, lut ars, grupa ceramică II, modelat în tipar (fig. 7).

Dimensiuni: 2,5 x 5,5 x 9 cm; conservare bună, ciocul reîntregit.

Aceeași descriere ca la nr. 81 (cu inscripția *VETTI*).

Tip X.a Loeschcke.

Sec. I - II p. Chr.

Descoperire întâmplătoare, Colecția Gh. Georgescu Corabia.

Loc de depozitare: MAEC, inv. 273.

Publicat: Gostar, 1961, p. 172, nr. 434;

10. Opaț, lut ars, modelat în tipar.

Dimensiuni: 3,5 x 6,5 x 9,5 cm.

Pe bordură prezintă trei butoni, iar pe fund, inscripția *VETTI*.

Tip X.a Loeschcke.

Sec. I - II p. Chr.

Descoperit: Sucidava, cercetări arheologice 1936.

Loc de depozitare: necunoscut.

Publicat: Tudor, 1938, p. 417, nr. 1; idem, 1942, SE 153; idem, 1958, SE 228; idem, 1968,

SE 294; Gostar, 1961, p. 172, nr. 435; *IDR II*, p. 136, nr. 298.

ABREVIERI

AMN = *Acta Musei Napocensis*, Cluj Napoca.

IDR II = Gr. Florescu, C.C. Petolescu, *Inscripțiile Daciei romane*. Volumul II, București, 1977.

MAEC = Muzeul de Arheologie și Etnografie Corabia.

MJO = Muzeul Județean Olt, Slatina

MNA = Muzeul Național de Antichități, București.

RC-RF = *Acta Rei cretarie Romanae fautorum acta*, August.

SE = *Supplementum epigraphicum*

SCIVA = *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie*, București.

BIBLIOGRAFIE

Alicu, 1994 = Dorin Alicu, *Opațele romane de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa*, VII, București, 1994.

Băluță, 1961 = C. L. Băluță, *Opațele romane de la Apulum*, II, în „Apulum”, IV, 1961.

- Băluță, 1983 = C. L. Băluță, *Lucernele romane din Dacia intracarpatică*, (teză de doctorat, mss, Universitatea „Babeș-Bolyai”), Cluj-Napoca, 1983.
- Băluță, 1996 = C. L. Băluță, *Lămpile din Muzeul de Istorie al Transilvaniei*, în „AMN”, 33/1, 1996.
- Băluță, 1999 = C. L. Băluță, *Lămpi cu marcă epigrafică, inedite, descoperite la Apulum-Partoș*, în „Apulum” 36, 1999.
- Băluță, 2003 = C. Băluță, *Lămpile antice de la Alba Iulia (Apulum) I. Lămpile epigrafice*, Alba-Iulia, 2003.
- Bărbulescu, 2009 = Mihai Bărbulescu, *Ritualuri la înmormântare*, în „Signum Originis. Religie. Artă și societate în Dacia romană”, București, 2009.
- Benea, 1990 = D. Benea, *Lampes romaines de Tibiscum*, în „Dacia”, N.S., tome XXXIV, Bucarest, 1990.
- Benea, 2008 = D. Benea, *Ateliere locale de opaițe din provincia Dacia*, în volumul „Dacia în sistemul socio-economic roman, cu privire la atelierele meșteșugărești locale”, Excelsior Art Publishing House, Timișoara, 2008.
- Bocan, Ursuțiu, Cociș, 2008 = I. Bocan, A. Ursuțiu, S. Cociș, *Stamped clay oil lamps the Roman cremation necropolis of Tăul Cornii. Preliminary considerațion*, în „Lychnological Acts 2”, 2006, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2008.
- Cătănciu, 1974 = I. Bogdan Cătănciu, *Cercetări în castellum de la Rucăr*, în „SCIV”, 25/2, 1974.
- Cătinaș, 1996 = A. Cătinaș, *Lampes à estampille de Potaissa*, RCRF Acta 33, Abingdon, 1996.
- Čičikova, 1974 = Maria Čičikova, „*Firmalampen*” du Limes danubien en Bulgarie, în „Actes du IXe Congrès International d’ études sur les frontières romaines” (Mamaia, 6-13 septembre 1972), București-Köln-Viena, 1974.
- Čičikova, 1987 = M. Čičikova, *Pottery lamps from Novae, Recherches sur le culture en Mésie et Thracie*, Bulgarie, I-er- IV-e siècle, Bull.Inst.Arch. (Sofia)
- Gherghe, Negru, 2008 = P. Gherghe, M. Negru, *Firmalampen found in the Sucidava territory*, în „Lychnological Acts 2”, 2006, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2008.
- Gostar, 1961 = N. Gostar, *Inscripțiile de pe lucernele din Dacia romană* în „Arheologia Moldovei”, I, 1961.
- Gudea, 1973 = N. Gudea, *O locuință rustică din epoca romană la Gornea*, în AMN, 10, 1973.
- Iconomu, 1967 = C. Iconomu, *Opaițe greco-romane*, Constanța, 1967.
- IDR, II = Grigore Florescu și Constantin Petolescu, *Inscripțiile Daciei Romane*, vol. II, *Oltenia și Muntenia*, Editura Academiei RSR, București, 1977.
- Isac, Roman, 2006 = A. Isac, C. A. Roman, *Lychnus et lampas*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006.
- Ivanyi, 1935 = Dora Ivanyi, *Die pannonischen Lampen*, seria II, 2. Budapesta, 1935.
- Loeschcke, 1919 = S. Loeschcke, *Lampes aus Vindonissa. Ein Beitrag von Vindonissa und des antiken Beleuchtungs-wesens*, Zürich, 1919.
- Matei & al., 2006 = V. Matei et alii, Catalog expoziție, *Instrumente de iluminat din nord-vestul României*, Zalău, 2006.
- Mitrofan, 1964 = I. Mitrofan, *Contribuții la cunoașterea orașului Napoca*, AMN, 1, 1964.

Mușețeanu, Culică, Elefterescu, 1980 = C. Mușețeanu, V. Culică, D. Elefterescu, *Lampes à estampille de Durostorum*, în „Dacia”, N.S., Tomul XXIV, I, București, 1980.

Russu, 1962 = I. I. Russu (recenzie la): N. Gostar, *Inscripțiile de pe lucernele din Dacia romană*, în „SCIV” XIII, 2, 1962.

Tudor, 1938 = D. Tudor, *Sucidava I*, în „Dacia” V–VI, 1935-1936, București, 1938.

Tudor, 1968 = D. Tudor, *Oltenia romană*, Ediția a III-a, Editura Academiei, București, 1968.

Tudor, 1978 = D. Tudor, *Oltenia romană*, Ediția a IV-a, Editura Academiei, București, 1978.

NOTA AUTORILOR

O variantă a acestui articol a apărut sub semnătura aceluiași autori în lucrarea *Opaițe romane și romano-bizantine descoperite pe teritoriul Sucidavei*, Craiova: Edit. Universitaria, 2011, p. 41 sqq.

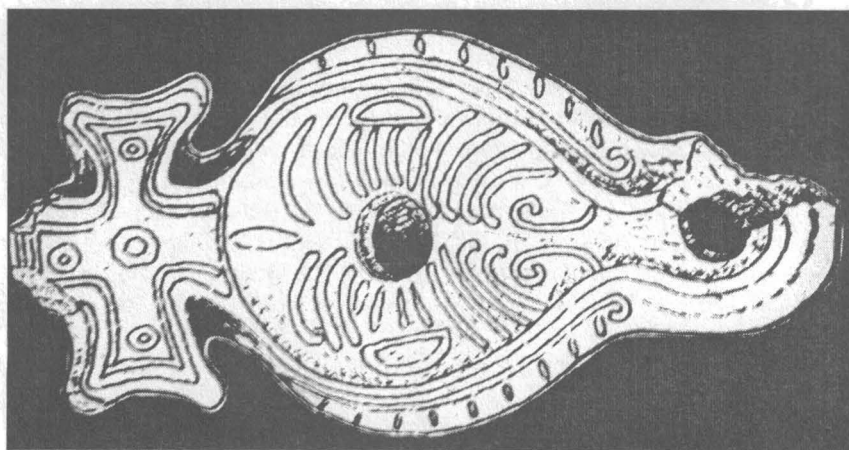

Fig.1. Părțile componente ale unui opaiț obișnuit

FOTO CATALOG OPAIȚE NORD-ITALICE

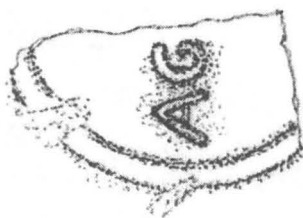
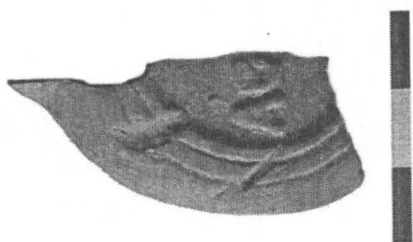

Fig. 1

Fig. 2

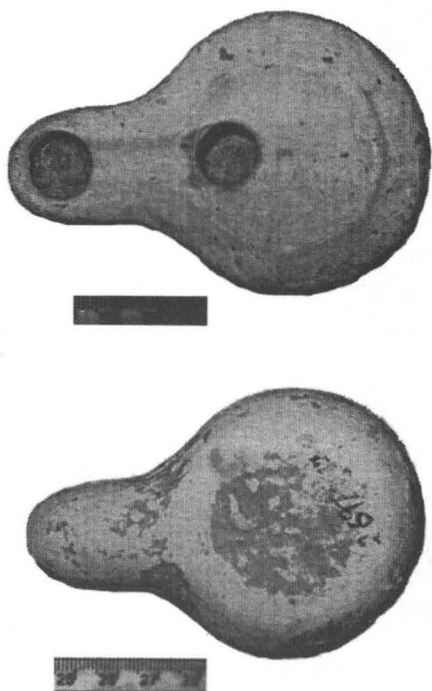

Fig. 3

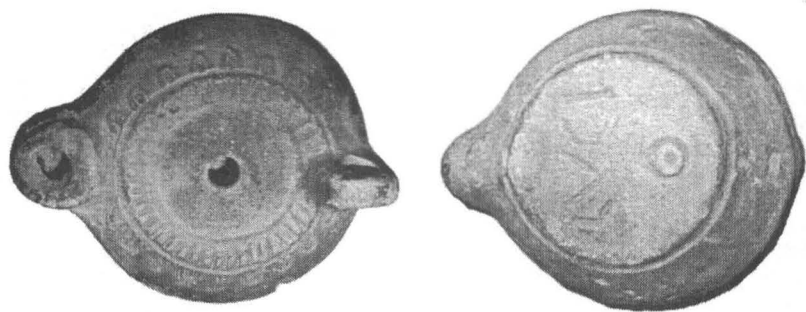

Fig. 4

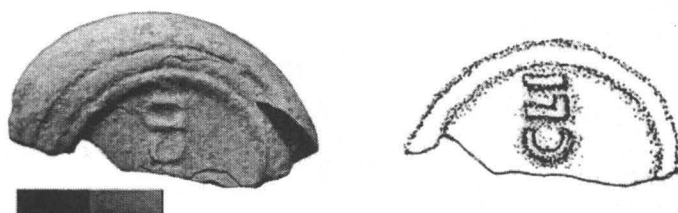

Fig. 5

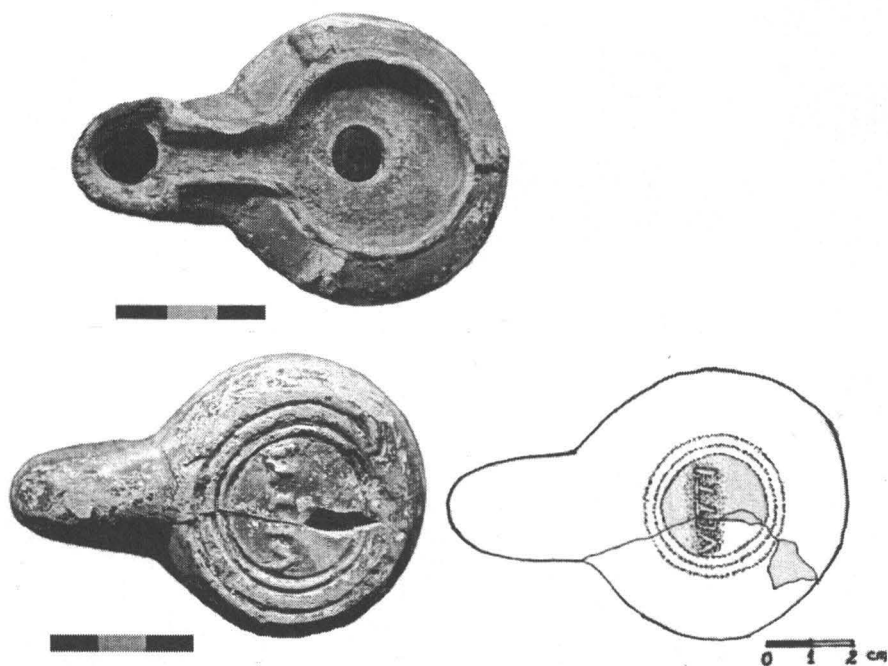

Fig. 6

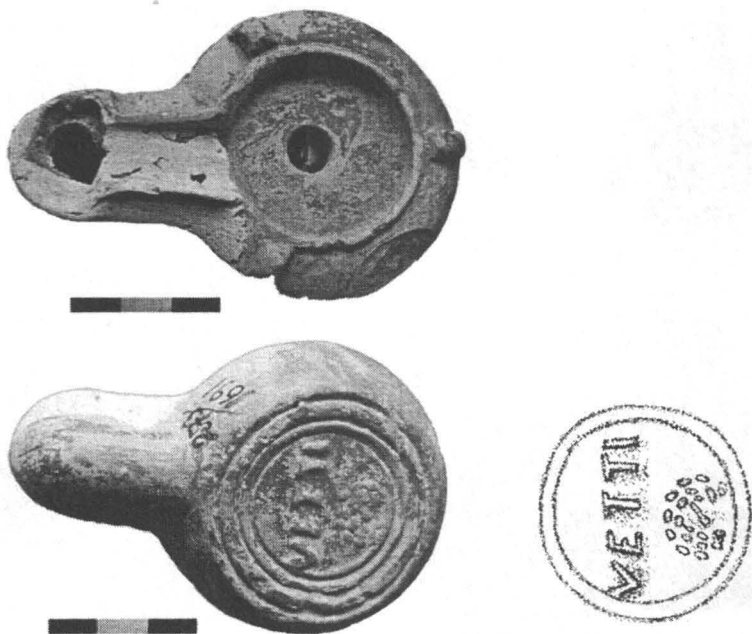

Fig. 7

MORMINTE SARMATICE PE TERITORIUL JUDEȚULUI OLT

Liana OȚA

Valeriu SÎRBU

Aurelia GROSU

Abstract

SARMATIAN GRAVES IN OLT COUNTY

The Sarmatian graves found on the territory of the present-day Olt County were published, without too many details (at least the graves in Viespești and Stejaru). This paper tries to complete the gaps and to analyse three Sarmatian graves – Mărunței, Stejaru and Viespești. The detailed description of the grave-goods (tall mug and mirror at Mărunței, tall mug at Stejaru, tall mug, bowl and amphora at Viespești) is followed by a discussion about the analogies and the chronology of the previously mentioned graves. The main characteristics of the group of Sarmatian graves found between *limes alutanus* and *limes transalutanus* are: a) a relatively late datation (second half of the 3rd century AD, perhaps the beginning of the 4th century for Viespești), b) the majority of the grave-goods consists in clay vessels, especially the tall mug, found, up until now, mostly in Moldavia, and less in Wallachia.

KEYWORDS: Sarmatian graves, Olt County, Viespești, Stejaru, Mărunței, *limes alutanus*, *limes transalutanus*

După mai bine de 30 de ani de la introducerea lor în circuitul științific¹, inventarul mormintelor sarmatice de pe teritoriul actual al județului Olt nu este încă publicat sistematic, cu excepția complexului de la Mărunței. Articolul de față încearcă să completeze această lacună și să repună în discuție trei dintre cele mai târzii morminte sarmatice din Muntenia – complexe de la Mărunței, Stejaru și Viespești.

Toate cele trei morminte au fost descoperite întâmplător, iar inventarul lor se păstrează la Muzeul Județean Olt.

I. Mormântul de la Mărunței (com. Bălănești)

Complexul a fost descoperit întâmplător, la circa 50 m sud de debarcaderul podului plutitor ce traversa râul Olt, cândva la începutul anilor '70 (datele sunt contradictorii – 1974², 1979³, iar în registrul inventar al muzeului se precizează că cele două piese din inventarul complexului au fost donate muzeului în 1973, când au fost și inventariate, ca provenind dintr-un mormânt de incinerare⁴). Informațiile recuperate de la lucrători arată că în mormântul de la Mărunței a fost înhumată o persoană (de sex

¹ Bichir, Butoi 1975, p. 137-140; Butoi, Mincă 1979, p. 273.

² Bichir, Butoi 1975, p. 137.

³ Butoi, Mincă 1979, p. 273.

⁴ Informațiile din literatura de specialitate nu lasă loc de dubii – la Mărunței a fost descoperit un mormânt de înhumatie.

feminin, judecând după o parte a inventarului funerar), probabil întinsă pe spate, cu mâinile de-a lungul corpului, orientată aproximativ pe direcția N-S (paralel cu firul apei, conform relatărilor). Din inventarul complexului au ajuns la muzeul din Slatina doar o cană și o oglindă.

a. **Cană**, pastă fină, având ca ingredient mică, cenușie, angobă neaderentă, cenușie închisă, spre negru, cu urme de lustruire (Fig. 1/1a-b; 3/1a-b).

Forma: buza țesită orizontal, ușor înclinată spre exterior, gât înalt, cilindric, corp bitronconic, suport inelar, o toartă cu o canelură accentuată, mediană, prinsă sub buză și deasupra diametrului maxim.

Decor: nervuri în relief – pe partea superioară a gâtului, linii orizontale neregulate, incizate – deasupra diametrului maxim.

Dimensiuni⁵: Î. = 20 cm; DG = 9,5 cm; DM = 15,6 cm; DF = 7,5 cm.

Conservare: mică spătură la buză, cu ocazia descoperirii.

Inv. nr. 4311 (Muzeul Județean Olt).

b. **Oglindă din bronz** (Fig. 1/2; 3/2).

Forma: discoidală, cu marginea reliefată, mâner dreptunghiular, perforat.

Decor: puncte în relief – pe marginea discului și mânerului, patru volute, realizate din puncte în relief, așezate în cruce, între ele cercuri simple cu punct în mijloc, apoi cercuri concentrice, tot cu punct în mijloc, și semn în forma literei „X”, cu haste inegale, în centru – pe reversul discului.

Dimensiuni: D = 6 cm.

Conservare: un colț al mânerului este rupt din vechime.

Inv. nr. 4312 (Muzeul Județean Olt).

II. Mormântul (?) de la Stejaru (com. Milcov)

Cană a fost descoperită întâmplător de un elev pe terasa din stânga Oltului, care a predat-o Școlii generale din Milcov. În 1977, piesa a fost donată Muzeului Județean Olt. Conform informațiilor primite de la descoperitor, se pare că provenea dintr-un mormânt de inhumatie⁶. În registrul muzeului informațiile asupra contextului descoperirii lipsesc, ceea ce ridică, totuși, semne de întrebare referitoare la tipul complexului.

a. **Cană**, pastă fină, cenușie, angobă cenușie, lustruită (Fig. 1/3a-b; 3/3a-b).

Forma: buza plată, ușor rotunjită spre exterior, gât înalt, cilindric, lărgit spre gură, corp bitronconic, bază inelară, toartă cu două caneluri longitudinale, prinsă la baza gâtului și deasupra diametrului maxim.

Decor: două nervuri ușor reliefate – la limita de prindere a toartei de gât și la baza gâtului.

Dimensiuni: Î. = 20 cm; DG = 9 cm; DM = 15,3 cm; DF = 7,5 cm.

Conservare: întreagă.

Inv. nr. 5441 (Muzeul Județean Olt).

⁵ Abrevieri folosite: Î = înălțime, DG = diametrul gurii, DM = diametrul maxim, DF = diametrul bazei, D = diametru.

⁶ Butoi, Mincă 1979, p. 273.

III. Mormântul de la Viespești (com. Sprâncenata)

Mormânt de înhumăție descoperit întâmplător de elevi pe terasa din fața Școlii generale din Viespești. Cele trei vase au fost donate muzeului din Slatina în anul 1975.

a. **Cană**, pastă fină, cenușie, cu pete brune, închise, de angobă (Fig. 2/1a-b; 4/1a-b).

Forma: buza plată, rotunjită în exterior, gât cilindric, ușor bombat, corp bitronconic, bază inelară, toartă lată, cu o canelură largă mediană, prinsă sub buză și deasupra diametrului maxim.

Decor: două nervuri în relief – la limita de prindere a toartei de gât și la baza gâtului.

Dimensiuni: Î. = 22 cm; DG = 9 cm; DM = 18,5 cm; DF = 9 cm.

Conservare: spărturi pe buză, gât și corp, întregită.

Inv. nr. 4712 (Muzeul Județean Olt).

b. **Castron**, pastă fină, având ca ingredient mică, cenușie, angobă cenușie închisă, lustruită (Fig. 2/2; 4/2).

Forma: emisferică, buza rotunjită, ușor răsfrântă, diametrul maxim în partea superioară, bază inelară.

Decor: nervură în relief – sub buză.

Dimensiuni: Î. = 13 cm; DG = 13 cm; DM = 17,5 cm; DF = 8 cm.

Conservare: spărturi pe buză și corp, întregită.

Inv. nr. 4713 (Muzeul Județean Olt).

c. **Amforă**, pastă fină, cu particule negricioase, care au dat un aspect poros, alb-gălbui, urme de angobă cărămizie deschisă (Fig. 2/3a-b; 4/3a-b).

Forma: gât tronconic, lărgit spre bază, corp ovoidal, cu diametrul maxim în partea superioară, bază tronconică.

Decor: linii orizontale incizate – pe jumătatea inferioară a corpului, până spre bază.

Dimensiuni: Î. = 58,5 cm; DM = 19,8 cm; DF = 6 cm.

Conservare: lipsă partea superioară a gâtului și o toartă, întregită.

Inv. nr. 4677 (Muzeul Județean Olt).

Amfora de la Viespești se încadrează într-un tip ce nu pare a fi foarte frecvent atestat, nici în interiorul Imperiului roman, nici în afara granițelor sale. Forma și neglijența prelucrării, nu însă și pasta din care a fost lucrat exemplarul de la Viespești, sugerează analogii cu o amforă încadrată de A. Opaț în tipul VI. B 3, descoperită la Tulcea, și cu o posibilă datare în a doua jumătate a secolului al III-lea p. Chr. sau la începutul secolului următor⁷. În complexe dacice din Moldova tipul analizat de amforă (D a/2 în tipologia întocmită de Gh. Bichir⁸) nu este foarte răspândit, iar datarea sa este una târzie – secolele III-IV. În necropola de la Braniște-Nemțisor, aparținând unui alt grup cultural, cel al „tumurilor carpatici”, s-au descoperit mai multe exemplare asemănătoare cu amfora de la Viespești, depuse atât într-un mormânt, cât și într-o

⁷ Opaț 1980, p. 302, pl. VII/5, XIII/4.

⁸ Bichir 1973, p. 90-91, pl. CLVII/1.

groapă⁹. Datarea propusă de V. Mihăilescu-Bîrliba, pentru ambele complexe, este a doua jumătate a secolului al III-lea p. Chr. Tipul de amforă analizat a fost găsit și în complexe funerare aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, precum M. 64 de la Spanțov, sau, cu unele deosebiri în ceea ce privește forma piciorului, în M. 10 de la Alexandru Odobescu¹⁰. Baze tronconice de amfore provin și din așezarea de la Budești¹¹. Aceeași datare, în secolul al IV-lea p. Chr., este propusă și pentru un exemplar de la Beroe, încadrat de A. Rădulescu în tipul 6 (*amforă bitronconică cu caneluri pe corp*)¹².

Spre deosebire de amforă, analogiile, implicit și datarea castronului de la Viespești, acoperă un spectru cronologic mult mai larg. În tipologia ceramicii de la *Singidunum*, propusă de S. Nikolić-Đorđević, vasul aflat în discuție se încadrează bine în tipul I/31 de castroane, date în secolele II-III p. Chr.¹³. Același profil îl are, însă, și castronul din M. 188 de la Poienestii, datat în secolele III-IV p. Chr.¹⁴. Castroanele descoperite în mormintele sarmatice din Câmpia Tisei prezintă anumite deosebiri față de exemplarul de la Viespești: au buza îngroșată înspre exterior, pereții mai groși și sunt mai scunde, precum vasul de la Kisújszállás-*Porosállás*¹⁵, sau au baza plată, precum la *Tószeg-Lapos Hügel*¹⁶, ele fiind lucrate din pastă de culoare roșie. Forma de castron analizată caracterizează, însă, și complexe funerare date în secolul al IV-lea p. Chr. Cele mai apropiate analogii care pot fi citate sunt castroanele provenite din necropolele de la Budești (M. 114, *castroane cu marginea dreaptă, îngroșată și rotunjită*, aparținând tipului 4 a, caracteristic grupei a doua de morminte, datată în al treilea sfert al secolului al IV-lea p. Chr.)¹⁷, Independența (M. 32, deși cu corpul ușor bitronconic)¹⁸, Izvorul (M. 9, dar cu formă diferită a buzei)¹⁹, Lețcani (M. 4, cu unele deosebiri la buză)²⁰, sau Bârlad-*Valea Seacă* (unde se remarcă inclusiv nervura de sub buză, dar exemplarul are un decor constând dintr-o linie orizontală în zig-zag)²¹.

Căni cu gât înalt, corp bitronconic și suport inelar pot fi remarcate în zone diferite, atât în interiorul, cât și în afara granițelor Imperiului roman. Într-un tumul de la Histria, datat la sfârșitul secolului I p. Chr., sau, mai probabil, în secolul următor, a fost găsită o cană, asociată cu un vas lucrat cu mâna, cu analogii în mormintele sarmatice din Muntenia, și cu un unguentariu de sticlă²². Cana amintită, lucrată din argilă roz-

⁹ Mihăilescu-Bîrliba 1980, T. 1, cpl. 1 (p. 194-195 i, fig. 11/1 și 17/1) și groapa 4 (p. 196, fig. 11/2 și 17/2).

¹⁰ Mitrea, Preda 1966, p. 38, nr. 5, fig. 89/3 pentru Spanțov și p. 98, nr. 1, fig. 237/1 pentru Alexandru Odobescu.

¹¹ Vornic 2006, parcela IV, fig. 11/15-16.

¹² Rădulescu 1976, p. 106, pl. VII/1, 1a.

¹³ Nikolić-Đorđević 2000, p. 31.

¹⁴ Vulpe 1953, p. 371-372 și 451, nr. 6, fig. 237/1.

¹⁵ Vaday 1988-1989, p. 247-248, nr. cat. 147.1, Taf. 47/1.

¹⁶ Vaday 1988-1989, p. 279, nr. cat. 372, Taf. 121/6.

¹⁷ Vornic 2006, M. 114, p. 96-97, nr. 11, fig. 83/7, iar pentru tipologie și datare vezi p. 226, 238, 241.

¹⁸ Mitrea, Preda 1966, p. 55, nr. 2, fig. 146/1.

¹⁹ Mitrea, Preda 1966, p. 71, nr. 4, fig. 182/1.

²⁰ Bloșiu 1969, p. 139, fig. 7/1.

²¹ Palade 1980b, p. 238, fig. 14/13.

²² Alexandrescu 1966, T. VIII, p. 209-210, pl. 80/VII,1 și 100/VII,1.

gălbuie, diferă însă ca formă a buzei și nu are decor²³. Cana de la Chiscani-*sat* este mult mai scundă, lucrată din argilă gălbuie-cărămizie, cu angobă roșie-cărămizie²⁴. Asemănătoare sunt vasele din grupa B II, tipul d 5 (*cănițe cu corp ușor bitronconic, având gâtul cilindric înalt și marginea dreaptă*), întâlnite în așezările de la Poiana Dulcești-*Varnișă* și Piatra Neamț-*Lutărie*²⁵, încadrate în faza cea mai veche a culturii carpice, care încetează la sfârșitul secolului al II-lea p. Chr.²⁶.

O cană cu aceeași configurație a părții superioare, precum cana de la Viespești, inclusiv buza aplatizată, având și un decor lustruit, în reșea, provine din M. 3 de la Sohodor²⁷. Gâtul lung, cu două nervuri în relief, aceeași configurație a părții dintre nervura superioară și buză, dar o formă diferită a buzei, caracterizează cana dintr-un mormânt de la Cetatea Veche, datat în secolul al IV-lea p. Chr.²⁸. Configurația amintită a părții superioare a vasului, deși cu diferențe de amănunt în ceea ce privește forma buzei, se poate observa și pe alte căni, sau chiar pe urcioare din mormintele datate în secolul al IV-lea p. Chr. de la Spanțov²⁹, Izvorul³⁰, Mogoșani³¹, Bârlad-*Valea Seacă*³² sau Barcea³³. Tot în registrul analogiilor pentru cana de la Viespești ar trebui notate cămile cu corpul bitronconic și două nervuri în relief pe gât, deși cu formă diferită a buzei, din cimitirele aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov de la Spanțov³⁴ sau Drăgănești³⁵. Deși au corpul bitronconic și gâtul decorat la bază cu o nervură în relief, cămile de tipul 2 din necropola dacică de la Văleni se deosebesc de recipientul de la Viespești prin amenajarea specială a gurii pentru capac³⁶.

Ca și cana deja discutată de la Viespești, recipientul de la Stejaru nu-și găsește nici el analogii perfecte. Asemănări ca detalii de formă pot fi, însă, citate. O cană cu gura evazată, cu gât lung, decorat cu o singură nervură, lucrată însă din pastă fină cărămizie, fără să aibă corpul bitronconic, a fost descoperită în M. 196 de la Bărboasa-Gălănești³⁷. Tot din mediul dacic din Moldova, de la Botoșani-*Groapa lui Ichim*, provine o cană cu buza dreaptă, gura foarte puțin evazată, gât înalt, cu partea superioară profilată, cu nervură în partea inferioară și corp bitronconic³⁸. Cămile cu buza plată, gură

²³ Suceveanu 2000, type XLVI (*cruche à col étroit et rebord retroussée vers l'extérieur*), varianta B, p. 152, nr. 8.

²⁴ Oja, Sirbu 2009, catalog I.B, p. 96, nr. II. A. 10 (cu bibliografia anterioară).

²⁵ Bichir 1973, p. 83 (tipologie), p. 135-136, pl. CXXIV/3, CXXVI/1, 2, 4, CXXX/3, 4, 6, 7 (Poiana Dulcești-*Varnișă*, groapa 13) și pl. CXXX/6 = Nițu, Zamoșteanu, Zamoșteanu 1959, p. 368, fig. 8/3 (Piatra Neamț-*Lutărie*).

²⁶ Bichir 1973, p. 149.

²⁷ Căpitanu 1975b, p. 327, fig. 24/3.

²⁸ Mitrea, Preda 1966, p. 83, nr. 1, fig. 217/6.

²⁹ Mitrea, Preda 1966, M. 18, p. 25, nr. 1, fig. 35/5 și 260/3 și M. 68, p. 40, nr. 1, fig. 95.

³⁰ Mitrea, Preda 1966, M. 10, p. 72, fig. 184.

³¹ Diaconu 1969, M. A (82), p. 402, nr. 2, Abb. 2/13 și 9/3, considerate de tradiție La Tène (p. 375).

³² Palade 1980a, p. 244, fig. 11/11.

³³ Nicu, Țau 1980, p. 389, fig. 13/2.

³⁴ Mitrea Preda 1966, M. 12, p. 23, nr. 1, fig. 22/3 și M. 16, p. 24, nr. 1, fig. 30/1.

³⁵ Trohani, Zorzoliu 1983, M. 11, p. 216, nr. 3, fig. 7/2.

³⁶ Ioniță, Ursachi 1988, M. 297, p. 31, fig. 32/38 și M. 334, p. 34, fig. 35/42, iar pentru tip vezi p. 71.

³⁷ Căpitanu 1975 a, p. 82, fig. 5/3 și 22/3.

³⁸ Șadurschi, Ungureanu, Mihăilescu 1994, p. 188, fig. 5/5; Șadurschi, Ungureanu 1997, p. 40-41, fig. 5/1.

răsfrântă, corp bitronconic, decorate pe gât cu două nervuri, au fost găsite în primele două faze ale cimitirului de la Budești, datate în primele trei sferturi ale secolului al IV-lea p. Chr. În tipologia cânilor din pastă fină, întocmită de V. Vornic, acest tip a fost notat cu I b (*căni mari cu gât cilindric, buza îngroșată și ușor evazată, toarta din bandă lată, cu șanțuire mediană*)³⁹. Câni asemănătoare cu exemplarul de la Stejaru mai pot fi remarcate în M. 18 de la Independența sau în M. 38 de la Olteni⁴⁰.

Aceleași probleme, ca și câmile de la Viespești sau Stejaru, mai precis lipsa unor analogii identice și o datare pe parcursul secolelor III-IV p. Chr., fac dificilă și analiza exemplarului de la Mărunței. Unele caracteristici, mai precis buza plată, gura evazată, gâtul înalt, se remarcă în cazul unei câni lucrate din pastă fină cărămie, din necropola de la Stânca⁴¹, încadrată în a doua jumătate a secolului al III-lea. Forme asemănătoare cu exemplarul de la Mărunței au și câmile din necropola de la Zvorăște⁴², încadrate în tipul II.E.4 (*căni cu gât cilindric înalt*). Tipul acesta de câni, subliniază M. Ignat, se întâlnește, cu precădere, în teritoriul situat la est de Carpați, cu o frecvență mai mare în nordul Moldovei, și, foarte rar, în alte zone, precum Muntenia⁴³, iar datarea lor este la fel de târzie, ca și în cazul anterior citat, de la Stânca. Aceleași caracteristici de detaliu enumerate mai sus, cărora li se adaugă și forma bitronconică a corpului, pot fi observate pe câni din necropola, datată însă în secolul al IV-lea p. Chr., de la Bârlad-*Valea Seacă*⁴⁴, sau descoperite în urma unei periegeze, la Târgu Neamț-*Islaz*⁴⁵, cu aceeași datăre. Câni cu decor asemănător vasului de la Mărunței se întâlnesc în cultura Sântana de Mureș-Cerneahov, la Budești⁴⁶ sau Spanțov⁴⁷, dar nu poate fi omisă nici cana cu același tip de decor pe gât descoperită în B 7/1960 de la Militari-*Câmpul Boja*, complex datat la mijlocul și în a doua jumătate a secolului al III-lea p. Chr.⁴⁸

Oglinda descoperită în mormântul de la Mărunței constituie un indiciu important. O astfel de piesă de inventar nu se întâlnește în mormintele aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov⁴⁹, ci în complexe funerare sarmatice. Mormântul de la Mărunței se încadrează, astfel, în seria, redusă numeric (doar nouă până în prezent⁵⁰), a mormintelor sarmatice din Muntenia în care s-au depus oglinzi. Înrudirea tipologică a câinii din posibilul complex funerar de la Stejaru cu recipientul din mormântul de la Mărunței dau temei încadrării descoperirii de la Stejaru tot în rândul mormintelor sarmatice din Muntenia. Ambele complexe sunt, în mod cert, printre cele mai târzii morminte

³⁹ Vornic 2006, p. 228, 238, 241. Vezi, de exemplu, cana din M. 150 (p. 104, fig. 88/2).

⁴⁰ Mitrea, Preda 1966, p. 52, nr. 2, fig. 130/3 pentru Independența și p. 65, nr. 1, fig. 167/5 pentru Olteni.

⁴¹ Ioniță, Șovan 1983, M. 36, p. 94, fig. 5/4 și 14/4.

⁴² Ignat 1999, pl. 11/M. 34.1 și pl. 18/M. 75.

⁴³ Ignat 1999, p. 97-98.

⁴⁴ Palade 1980b, fig. 4/11 din M. 536 (conform explicației figurii) sau M. 532 (în text, la p. 413), și fig. 6/1, dintr-un mormânt distrus; Palade 1980a, p. 244, fig. 9/1.

⁴⁵ Dumitroaia 1992, p. 94, nr. 135, fig. 37/1.

⁴⁶ Vornic 2006, M. 57, p. 85-86, nr. 16, fig. 73/14, din pastă cărămie, considerată de autor cană romană, caracteristică fazei a II-a a necropolei.

⁴⁷ Mitrea, Preda 1966, M. 18, p. 25, nr. 1, fig. 35/5 și 260/3.

⁴⁸ Negru, Schuster, Moise 2000, p. 59-60 și 100-101, pl. 58/10.

⁴⁹ Niculescu 2003, p. 198.

⁵⁰ Oța 1999, p. 886.

sarmatice din arealul amintit. Mormântul de la Mărunței a fost datat în a doua jumătate a secolului al III-lea p. Chr.⁵¹, ceea ce rezolvă și datarea descoperirii de la Stejaru. O cronologie mai precisă a celor două descoperiri nu pare, cel puțin deocamdată, posibilă. Găsit într-o zonă unde nu s-au înregistrat, cel puțin până în prezent, descoperiri aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov⁵² (câci situația de la Drăgănești este una atipică⁵³), complexul de la Viespești poate fi și el atribuit tot sarmaților, în ciuda analogiilor cu recipiente ceramice descoperite în morminte aparținând culturii Sântana de Mureș-Cerneahov. O diferență esențială față de complexele culturii amintite constă în numărul mic al vaselor depuse în mormântul de la Viespești, comparativ cu numărul mare de recipiente ceramice din mormintele date în secolul al IV-lea p. Chr. în care s-au depus amfore – cifre cuprinse între trei și cinci la Spanțov⁵⁴, între patru și nouă la Independența⁵⁵, cinci la Cetatea Veche⁵⁶ și șase la Nicolae Bălcescu⁵⁷. Aceeași datare târzie, ca și în cazurile de la Mărunței și Stejaru, poate fi presupusă și pentru mormântul de la Viespești – a doua jumătate a secolului al III-lea p. Chr., nefiind însă exclusă nici o posibilă încadrare la începutul secolului următor.

Analiza detaliată a materialului ceramic provenit de la Mărunței, Stejaru și Viespești arată astfel o evoluție specifică a grupului, redus numeric deocamdată, de morminte sarmatice dintre *limes alutanus* și *limes transalutanus*. Pe lângă datarea sa târzie, logică prin prisma cronologiei celor două linii fortificate⁵⁸, grupul de morminte sarmatice de pe teritoriul actual al județului Olt se caracterizează prin depunerea cu precădere a inventarului ceramic și prin preferința acordată unui recipient rar întâlnit în arealul Munteniei, dar răspândit, cel puțin în această perioadă, mai ales la est de Carpați.

ABREVIERI

ArhMold – Arheologia Moldovei, Iași-București

CAMNI – Cercetări Arheologice, Muzeul Național de Istorie a României, București

Dacia N. S. – Dacia Nouvelle Série. Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, București

Materiale – Materiale și Cercetări Arheologice, București

MemAntiq – Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț

MuzNaț – Muzeul Național, București

SCIV(A) – Studii și Cercetări de Istorie Veche (și Arheologie), București

⁵¹ Bichir 1977, p. 193; Bichir 1996, p. 310.

⁵² Harhoiu 2008, p. 65.

⁵³ Niculescu 2003, p. 198.

⁵⁴ Mitrea, Preda 1966, M. 5, p. 21, fig. 13; M. 12, p. 23, fig. 22; M. 65, p. 38-39, fig. 90.

⁵⁵ Mitrea, Preda 1966, M. 2, p. 46, fig. 104; M. 3, p. 47, fig. 106.

⁵⁶ Mitrea, Preda 1966, p. 83, fig. 217.

⁵⁷ Mitrea, Preda 1966, p. 103-104, fig. 246.

⁵⁸ Bogdan-Cătănciu 1997, p. 108-110, Petolescu 2000, p. 208; Petolescu 2010, p. 186 și 188.

BIBLIOGRAFIE

- Alexandrescu, P. 1966. *Necropola tumulară*, p. 133-294. În: *Histria*. vol.II, București: Editura Academiei.
- Bichir, Gh. 1973. *Cultura carpică*, București: Editura Academiei (Biblioteca de Arheologie XX).
- Bichir, Gh. 1977. *Les Sarmates au Bas-Danube*, Dacia, N.S. XXI, p. 167-197.
- Bichir, Gh. 1996. *Date noi cu privire la pătrunderea sarmaților în teritoriul geto-dacic (II)*, SCIVA 47, 3, p. 297-312.
- Bichir, Gh., Butoi, M. 1975. *Un mormânt sarmatic descoperit în sud-vestul Munteniei*, SCIV(A) 26, 1, p. 137-140.
- Bloșiu, C. 1969. *Sondajul din necropola de tip Sîntana de Mureș de la Lețcani, Iași*, ArhMold VI, p. 137-148.
- Bogdan-Cătănescu, I. 1997. *Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului Roman, sec. I-III p.Chr.*, Alexandria: Muzeul Județean Teleorman.
- Butoi, M., Mincă, A. 1979. *Descoperiri sarmatice în sud-vestul Munteniei, între limesul alutan și limesul transalutan*, Materiale, XIII, p. 273-274.
- Căpitanu, V. 1975 a. *Necropola daco-carpică de incinerare din secolul al III-lea de la Gălănești-Bărboasa, comuna Oncești, județul Bacău*, Carpica VII, p. 63-116.
- Căpitanu, V. 1975 b. *Contribuții la cunoașterea populației autohtone în secolele II-III e.n. în județul Bacău*, MuzNaț II, p. 293-334.
- Diaconu, Gh. 1969. *Das Gräberfeld von Mogoșani (Kreis Dâmbovița)*, Dacia N.S. XIII, p. 367-402.
- Dumitroaia, Gh. 1992. *Materiale și cercetări arheologice din nord-estul județului Neamț*, MemAntiq XVIII, p. 63-143.
- Harhoiu, R. 2008. *Dunărea de Jos în epocă romană târzie și în epoca migrațiilor*, Materiale, S.N., IV, 2008, p. 61-97.
- Ignat, M. 1999. *Dacii liberi din Moldova. Contribuții arheologice. Necropolele de la Podeni și Zvorâștea*, Iași: Editura Helios.
- Ioniță, I., Ursachi, V. 1988. *Văleni. O mare necropolă a dacilor liberi*, Iași: Editura Junimea.
- Ioniță, I., Șovan, O. L. 1983. *Necropola dacică de la Stânca (comuna Ștefănești, județul Botoșani)*, Hierasus V, p. 89-121.
- Mihăilescu-Bîrliaba, V. 1980. *Un nouveau groupe culturel sur le territoire de Roumanie. Les fouilles de Braniște-Nemțisor (comm. de Vânători, dép. de Neamț)*, Dacia N.S., XXIV, p. 181-207.
- Mitrea, B., Preda, C. 1966. *Necropolele din secolul al IV-lea e.n. în Muntenia*, București: Editura Academiei.
- Negru, M., Schuster, C., Moise, D. 2000. *Militari-Câmpul Boja. Un sit arheologic pe teritoriul Bucureștilor*, București: Vavila Edinf SRL.
- Nicu M., Țau, S. 1980. *Necropola birituală din secolul al IV-lea e.n. de la Barcea, jud. Galați*, Materiale XIV, p. 373-397.

Niculescu, Gh. 2003. *Die sarmatische Kultur im Zusammenhang der kaiserzeitlichen archäologischen Funde aus Muntenien - unter besonderer Berücksichtigung der Funde von Tîrgșor*, p. 177-205. În: von Carnap-Bornheim, C. (ed.), *Kontakt-Kooperation-Konflikt. Germanen und Sarmaten zwischen dem 1. und dem 4. Jahrhundert nach Christus*. Internationales Kolloquium des Vorgeschichtlichen Seminars der Philipps-Universität Marburg, 12.-16. Februar 1998, Neumünster.

Nikolić-Đorđević, S. 2000. *Antična keramika Singidunuma. Oblici posuda (Antique Pottery from Singidunum. Forms of Vessels)*, p. 11-244. În: Popović, M. (ed.), *Singidunum 2*, Belgrad: Archaeological Institute Belgrade.

Nițu, A., Zamoșteanu, I., Zamoșteanu, M. 1959. *Sondajele de la Piatra Neamț*, Materiale VI, p. 359-374.

Opaț, A. 1980. *Considerații preliminare asupra amforelor romane și romano-bizantine din Dobrogea*, Peuce VIII, p. 291-327.

Oța, L. 1999. *Relations between the Roman Empire and Sarmatians on the Lower Danubian limes*, p. 885-894. În Gudea, N. (ed.), *Proceedings of the XVIIth International Congress of Roman Frontier Studies*, Zalău.

Oța, L., Sirbu, V. 2009. *Sarmații din județul Brăila*, Brăila: Editura Istros, Muzeul Brăilei.

Palade, V. 1980 a. *Éléments géto-daces dans le site Sântana de Mureș de Bârlad-Valea Seacă*, Dacia N.S., XXIV, p. 223-253.

Palade, V. 1980 b. *Necropola din secolul IV și de la începutul secolului V e.n. de la Bârlad-Valea Seacă*, Materiale XIV, p. 407-416.

Petolescu, C. C. 2000. *Dacia și Imperiul Roman*, București: Editura Teora.

Petolescu, C. C. 2010. *Dacia: un mileniu de istorie*, București: Editura Academiei Române.

Rădulescu, A. 1976. *Amfore romane și romano-bizantine din Scythia Minor*, Pontica IX, p. 99-114.

Suceveanu, Al. 2000. *La céramique romaine des Ier - IIIe siècles ap. J. -C.*, Histria, X, București: CIMEC.

Șadurschi, P., Ungureanu, N., Mihăilescu, M. 1994. *Cercetările arheologice de la Botoșani – „Groapa lui Ichim” (campaniile 1991-1992)*, Pontica XXVII, p. 187-198.

Șadurschi, P., Ungureanu, N. 1997. *Așezarea dacilor liberi de la Botoșani „Groapa lui Ichim” (sec. II d. Hr.). Raport de săpătură pe anul 1994*, Hierasus X, p. 49-56.

Trohani, G., Zorzolui, T. 1983. *O necropolă din sec.al IV-lea e.n. descoperită la Drăgănești-Olt*, CAMNI VI, p. 209-223.

Vaday, A. H. 1988-1989. *Die sarmatischen Denkmäler des Komitats Szolnok*, Antaeus 17-18.

Vornic, V. 2006. *Așezarea și necropola de tip Sântana de Mureș-Černjachov de la Budești*, Chișinău: Editura Pontos (Asociația internațională a tinerilor istorici din Moldova – ANTIM și Societatea de studii sud-est europene din Moldova, seria Monografii, III).

Vulpe, R. 1953. *Săpăturile de la Poieniști din 1949*, Materiale I, p. 213-506.

LISTA ILUSTRAȚIEI

Fig. 1. 1-2. Mărunței, 3. Stejaru; 1 a-b. și 3 a-b. căni, 2. oglindă (desene).

Fig. 2. 1-3. Viespești; 1 a-b. cană, 2. castron, 3 a-b. amforă romană (desene).

Fig. 3. 1-2. Mărunței, 3. Stejaru; 1 a-b. și 3 a-b. căni, 2. oglindă (foto).

Fig. 4. 1-3. 1-3. Viespești; 1 a-b. cană, 2. castron, 3 a-b. amforă romană (foto).

LIST OF FIGURES

Fig. 1. 1-2. Mărunței, 3. Stejaru; 1 a-b. and 3 a-b. tall mugs, 2. mirror (drawings).

Fig. 2. 1-3. Viespești; 1 a-b. tall mug, 2. bowl, 3 a-b. Roman amphora (drawings).

Fig. 3. 1-2. Mărunței, 3. Stejaru; 1 a-b. and 3 a-b. tall mugs, 2. mirror (photos).

Fig. 4. 1-3. Viespești; 1 a-b. tall mug, 2. bowl, 3 a-b. Roman amphora (photos).

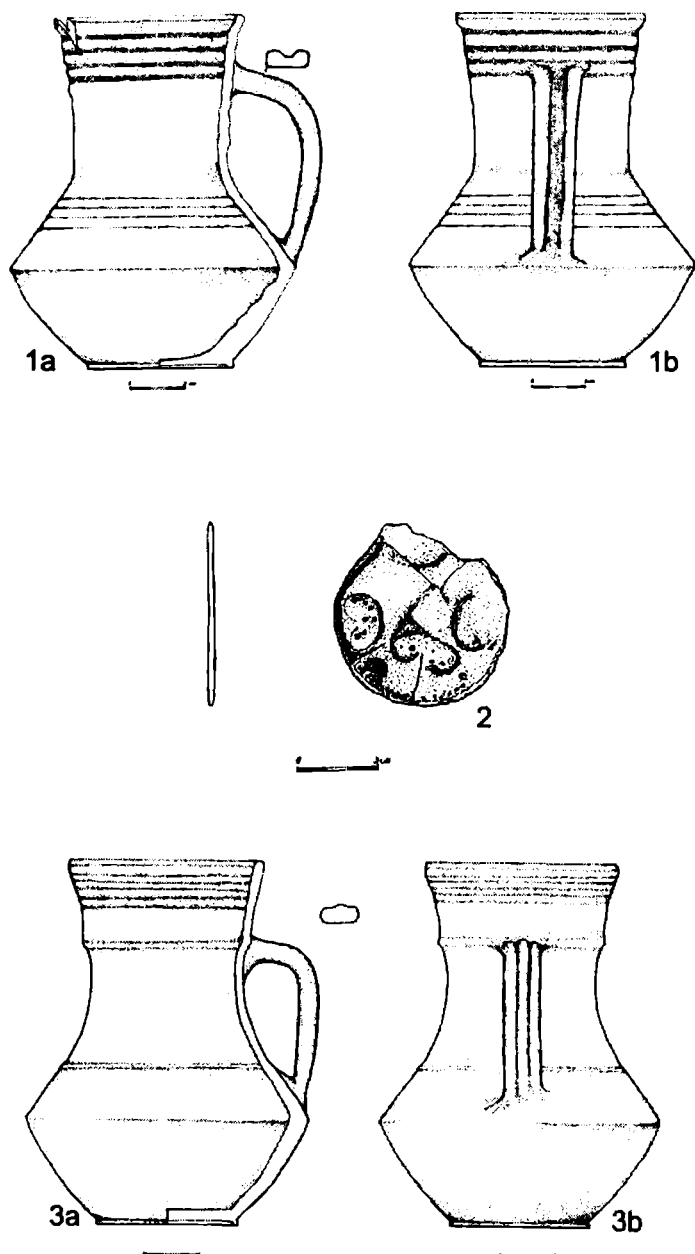

Fig. 1. 1-2 Mărunței, 3 Stejaru; 1, 3 căni, 2 oglindă.

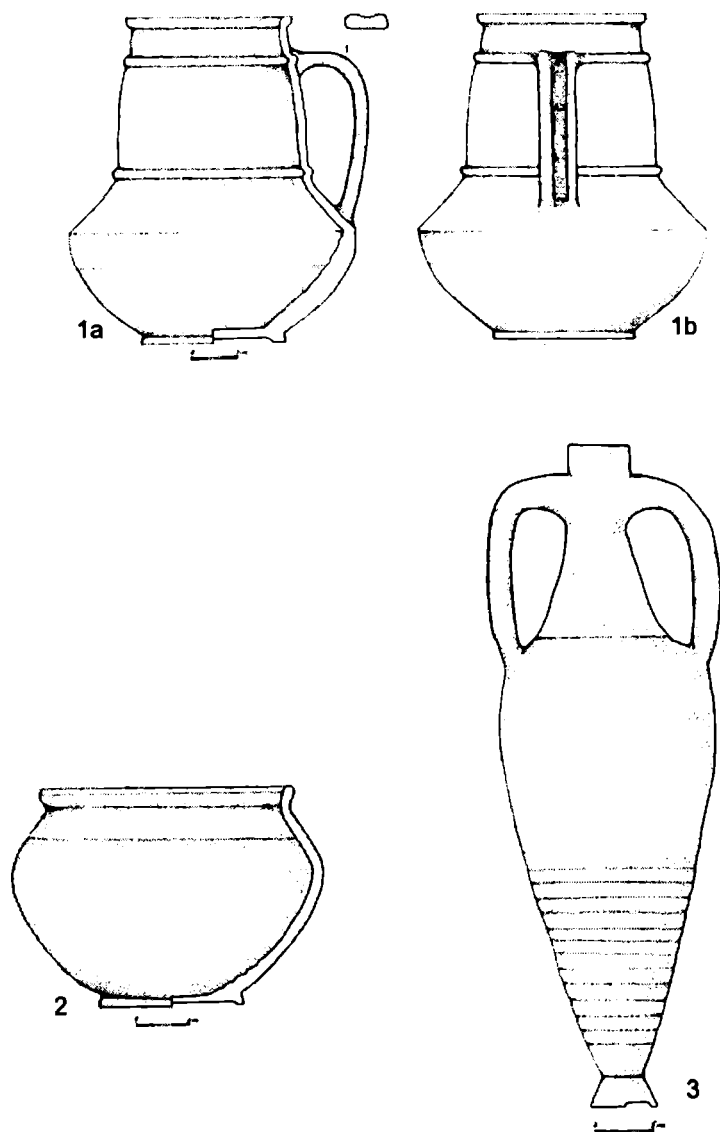

Fig. 2. 1-3 Viespești; 1 cană, 2 castron, 3 amforă romană.

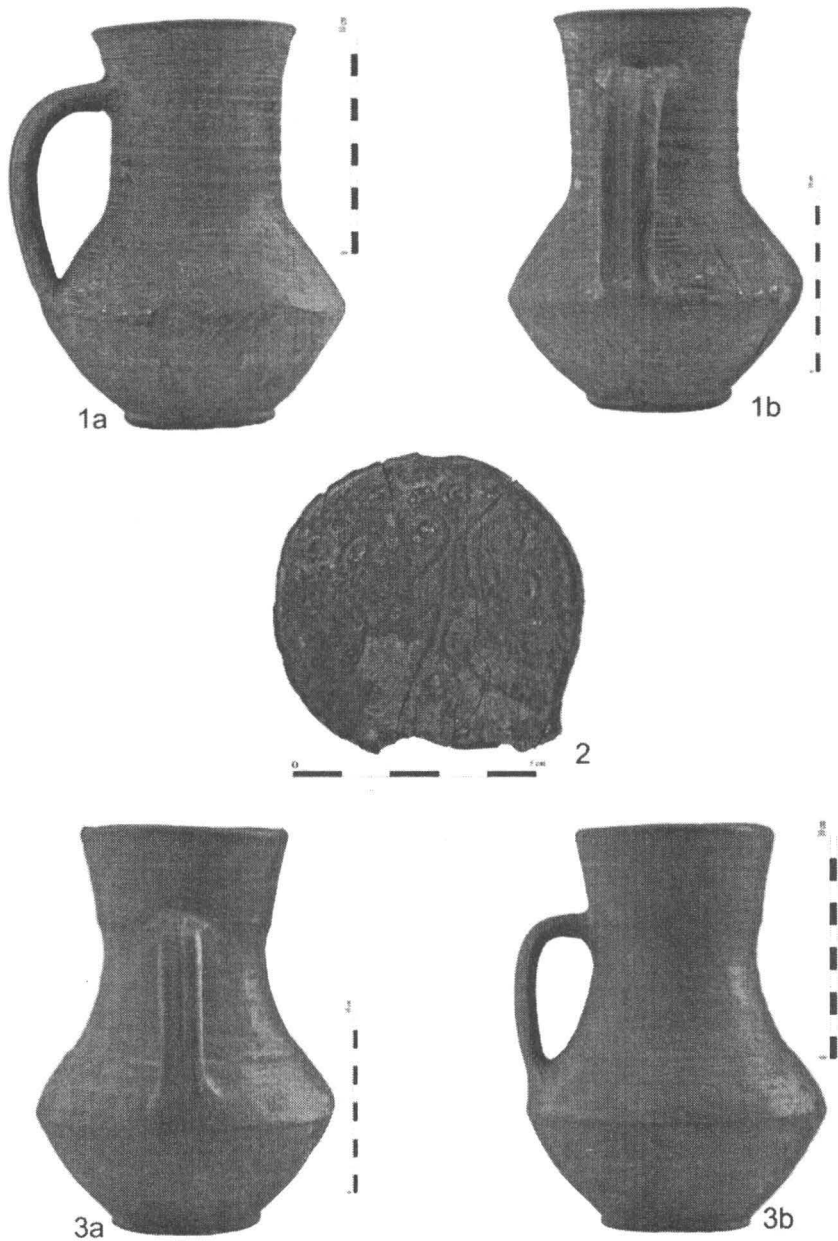

Fig. 3. 1-2 Mărunței, 3 Stejaru; 1, 3 căni, 2 oglindă.

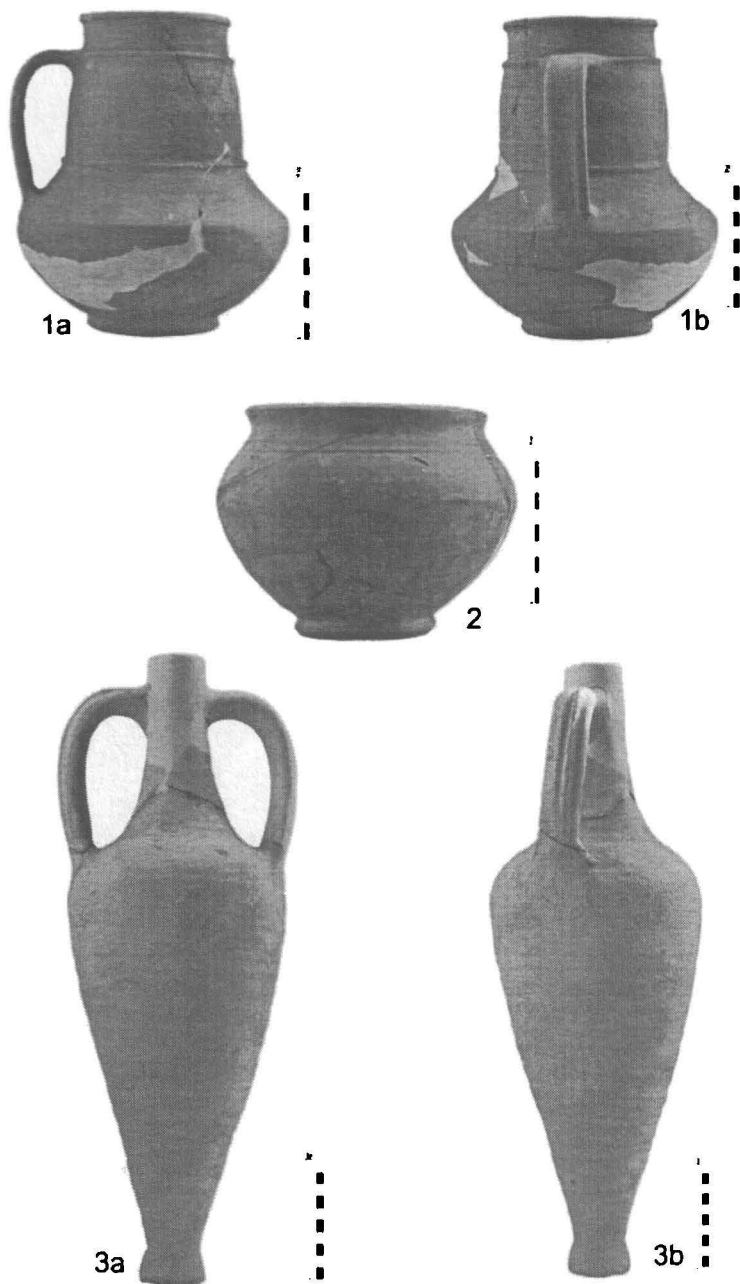

Fig. 4. 1-3 Viespești; 1 cană, 2 castron, 3 amforă romană.

P. CASSIUS REGALIANUS UN URMAȘ AL LUI DECEBAL PE TRONUL CEZARILOR

Constantin C. PETOLESCU

Résumé

P. CASSIUS REGALIANUS

UN DESCENDANT DE DÉCÉBALE SUR LE TRÔNE DES CÉSARS

Dans les sources anciennes est mentionné le général *Regalianus* ou *Regilianus* parmi les usurpateurs du règne de l'empereur Gallienus. Il apparaît aussi sur les pièces monétaires émises en *Carnuntum* (*Pannonia Superior*). Récemment le nom de *Regalianus* est confirmé par un diplôme militaire du 20 Décembre 202 durant les consuls *T. Murrenius Severus* et *C. Cassius Regallianus*. Cet dernier est probablement le précurseur de celui qui depuis de six décennies devait être proclamé empereur; il est dans le même temps le successeur de l'héroïque roi Décébale. D'ailleurs l'historien Dio Cassius écrit au sujet de la capture de la sœur de Décébale par les Romains au cours de la première guerre de Trajan contre les Daces.

MOTS CLÉÉ: *P. Cassius Regalianus*, la Dacie, *Galienus*, *Carnuntum*, le diplôme militaire du 20 Décembre 202.

Între cauzele care au determinat pe regele Decebal, în a. 102, să ceară pace, istoricul Cassius Dio (LXVIII, 9, 4) consemnează următoarele: „Pentru aceste motive¹, dar mai ales pentru că Maximus prinsese în acest timp pe sora aceluia [a regelui] și cucerise un loc întărit, Decebal era gata să primească orice condiții i s-ar fi impus, nu fiindcă ar fi avut de gând să le respecte, ci ca să mai prindă putere, după pierderile suferite atunci”². Cel care capturase pe sora regelui nu era altul decât Manius Laberius Maximus, guvernatorul Moesiei Inferioare din a. 101-102³; cetatea cucerită, de unde romanii au recuperat armele și insignele militare pierdute în a. 87 de Cornelius Fuscus, a fost cea de la Costești⁴ sau poate cea de la Tilișca⁵.

Exegeții Columnei Traiane au considerat posibil a identifica acest episod într-una din paginile săpate în piatră ale acestei istorii a războiului dacic (scena XXX)⁶. Într-un

¹ Autorul antic se referă la înfrângerile suferite de daci.

² Traducerile din autorii antici sunt preluate după *Fontes*, I-II (vezi lista abrevierilor).

³ B.E. Thomasson, *Laterculi praesidum*, I, Göteborg, 1984, col. 131, nr. 66.

⁴ C. Daicoviciu, în *Istoria României*, I, București, 1960, p. 307.

⁵ H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista la Decebal*, p. 326. Același autor, în *Portrete dacice*, București, 1984, p. 159 (și versiunea engleză: *Dacian Portraits*, București, 1987) respinge identitatea scenei XXX de pe Columnă cu episodul narat de Cassius Dio.

⁶ Trimiterile cu scenele Columnei se fac la principalii autori: C. Cichorius, *Die Reliefs der Trajanssäule*, Berlin – Leipzig, 1896-1900 (cifrele arabe); R. Vulpe, *Columna lui Traian = Trajan's Column*, București, 2002 (cifrele romane).

port la Dunăre, se vede cum o femeie nobilă dacă, purtând un copil în brațe, este condusă spre a fi imbarcată pe o corabie; ea este însoțită de alte femei, și ele probabil captive, cu prunci în brațe. De față este însuși împăratul, care schițează un gest de curtoazie – semn al rangului înalt al prizonierilor (pl. I/1)⁷.

Într-o altă scenă de pe Columnă (CXLVI) vedem cum doi copilandri, probabil vlăstare regești, sunt capturați de soldații romani (pl. I/2); ei nu trebuiau să scape cu fuga la neamurile vecine, unde ar fi putut conspira pentru crearea unei coaliții antiromane. Legați în lanțuri – așa cum apar doi asemenea captivi pe un fragment de vas de tip *terra sigillata* de la Blain (în Gallia)⁸ – acești prizonieri erau mențiți a împodobi cortegiul triumfal al împăratului.

Care a fost soarta acestor captivi de neam regal, se poate doar intui, pe baza unor izvoare. Acestea pomenesc, între uzurpatorii din timpul lui Gallienus, un general cu numele de *Regalianus* (Aurelius Victor, *Caesares*, 33, 2; Polemius Silvius, în *Chronica Minora*, I, p. 521, ed. Th. Mommsen), *Regilianus* (*Epitome de Caesaribus*, 32, 3; SHA, *Vita Gallieni*, 9, 1; SHA, *Vita Claudii*, 7, 4; SHA, *Tyr. trig.*) sau chiar (dar eronat) *Trebellianus* (Eutropius, *Breuiarium*, 9, 8, 1). Cea mai importantă informație se află într-una din biografiile acestui personaj din *Istoria împăraților* (SHA, *Tyrannorum triginta*, 10), de unde aflăm care era originea sa: *fuit Regilianus, quod negari non potest, uir in re militari semper probatus et Gallieno iam ante suspectus, quod dignus uideretur imperio, gentis Daciae, Decebalus ipsius, ut fertur, adfinis* („a fost Regilianus, ceea ce nu s-ar putea nega, un bărbat adesea probat în treburile militare și încă dinainte suspect lui Gallienus, deoarece părea demn de domnie, fiind urmaș al neamului Dacilor, pe cât se pare a lui Decebal însuși”).

Despre rangul acestui personaj⁹, înainte de a fi proclamat împărat, biografia citată ne informează: *Regilianus denique in Illyrico ducatum gerens imperator est factus auctoribus imperii Moesis qui cum Ingenuos fuerant ante superati in quorum parentes grauius Gallienus saeuierat. Hic tamen multa fortiter contra Sarmatas gessit, sed auctoribus Roxolanis consentientibusque militibus et timore prouincialium, ne iterum Gallienus grauiora fecerat, interemptus est* („În sfârșit, Regilianus, care îndeplinea un comandament militar în Illyricum, a fost ales împărat, datorită acțiunii moesilor, care, mai înainte, fuseseră înfrânți împreună cu Ingenuus, și ale căror rude avuseseră de suferit grava răzbunare a lui Gallienus. El a luptat cu vitejie contra sarmaților, dar a fost

⁷ Scena imbarcării se petrecea la Drobeta sau, mai degrabă, la Dierna. De aici drumul urma pe Dunăre în sus, spre Viminacium și Singidunum, apoi continua pe Sava până la Siscia; mai departe, convoiul urma drumul terestru, până la Roma sau altă localitate din Italia destinată exilului. Scenele imediat următoare imbarcării redau invazia barbarilor în Moesia Inferioară – ceea ce exclude o călătorie pe Dunăre în jos, apoi pe Mare, spre un exil oriental.

⁸ C.C. Petolescu, IDRE, I, p. 193-194, nr. 190; Fritz Mithof, *Decebals Freitod als inzeniertes Spektakel? Bemerkungen zu einigen Reliefsigillaten des L. Cosius aus Graufesenque*, în *Zeitreisen Syrien – Palmyra – Rom. Festschrift für Andreas Schmidt-Colinet zum 65. Geburtstag*, Wien, 2010, p. 141-156.

⁹ Bibliografia esențială: H.-G. Pflaum, *Les carrières procuratoriennes équestres sous le Haut-Empire Romain*, Paris, 1961, p. 905 sq., nr. 347 bis; J. Fitz, *Ingenuus et Régalien*, Bruxelles, 1966; M. Peachin, *Roman Imperial Titulature and Chronology. AD 235-284*, Amsterdam, 1990, p. 40; PLRE, I, p. 762; D. Kienast, *Römische Kaisertabelle. Grundzüge einer römischen Kaiserchronologie*², Darmstadt, 1996, p. 223-224 (cu toate datele bibliografice); PIR², (1999), R 36 (Klaus Wachtel).

ucis, autori fiind roxolanii, cu consimțământul soldaților și din teama provincialilor, ca nu cumva Gallienus să-i pedepsească a doua oară”).

Prin urmare, Regalianus a fost proclamat împărat îndată după Ingenuus¹⁰, la Sirmium (Polemius Silvius), după căderea împăratului Valerian în captivitate la perși (iunie – iulie 260)¹¹. Biograful din *Historia Augusta* afirmă că *Regilianus* îndeplinea atunci un comandament în Illyricum (*in Illyrico ducatum gerens*), încredințat de Valerianus (*Reg.*, 10, 3)¹²:

„S-a păstrat o scrisoare a divului Claudius, pe atunci particular, în care felicită pe Regilianus, comandantul Illyricului, pentru readucerea la supunere a Illyricului, în vreme ce toate mergeau spre pieire, datorită indolenței lui Gallienus. Găsind-o în documente autentice, am considerat că e potrivit să introduc și această scrisoare care a devenit publică:

«Claudius transmite lui Regilianus multe salutări. Ferice de statul care a binemeritat să aibă un bărbat ca tine în tabăra militară; ferice de Gallienus, deși lui nu-i transmite nimeni adevărul nici despre cei buni, nici despre cei răi. Mi-au comunicat însoțitorii împăratului nostru, Bonitus și Celsus, cum te-ai comportat în lupta de la Scupi, câte lupte ai dat într-o singură zi și cu repeziciune ai câștigat Victoria. Dacă s-ar fi menținut vechile timpuri, ai fi meritat chiar triumful. Ce să spun mai multe? Amintește-ți de fiecare om și fii mai prevăzător în victorie. Te rog să-mi trimiți niște arcuiri sarmatice și două mantale cu agrafe, fiindcă și eu însumi ți-am trimis din ale noastre».

În această epistolă ni se demonstrează ce părere avea Claudius – al cărui simț de dreptate a fost, fără îndoială, cel mai serios din vremea sa – despre Regalianus.

Regalianus, într-adevăr, n-a fost avansat de Gallienus, ci de tatăl acestuia Valerianus, ca și Claudius, Macrinus, Ingenuus, Postumus și Aureolus, care au fost omorâți în timpul domniei, deși meritau s-o păstreze” etc.

Fără a ne pronunța asupra autenticității scrisorii, reținem totuși următoarele: Regalianus a fost investit de împăratul Valerianus cu un comandament în Illyricum (în provinciile dunărene) – probabil *legatus Augusti pro praetore* – în Moesia (probabil doar în *Moesia Superior*)¹³; în această calitate el a obținut o victorie asupra sarmaților, lângă *Scupi*, în Moesia Superior; această izbândă l-a propulsat spre putere, fiind proclamat *Augustus* de soldați¹⁴. Domnia i-a fost acceptată și de legiunile din Pannonia

¹⁰ Despre *Ingenuus*: D. Kienast, *Kaisertabelle*², p. 223 (cu bibliografia esențială).

¹¹ *Ibidem*, p. 214.

¹² Acest pasaj nu a fost excerptat în *Fontes*, II, p. 104-105. Vezi traducerea integrală a acestui izvor: *Istoria Augustă*, București, 1971, p. 403-404 (biografia lui *Regilianus*, trad. de C. Drăgulescu).

¹³ A se compara cu comandamentul deținut de viitorul împărat Claudius II (SHA, *Claud.*, 15, 2): *Dux factus est et dux totius Illyrici; habet in potestatem Thracios, Moesios, Dalmatos, Pannonios, Dacos exercitus*.

¹⁴ Despre împrejurarea în care a fost proclamat împărat, vezi biografia din *Historia Augusta* (*Regilianus*, 10, 2): „S-ar părea de mirare, dacă v-aș spune care e originea puterii sale imperiale, căci a obținut domnia dintr-o glumă a soldaților. Împreună cu ofițerii aflați cu el la masă, era și un locuitor de tribun, care a zis: «De unde credeți că i s-a tras numele de Regilianus?»; altul a răspuns: «Cred că de la domnie». Atunci cel care era de față și urmăse cursurile școlare, a început să decline, ca la gramatică: «*Rex, regis, regi*; de unde vine cuvântul *Regilianus*». Iar soldații, cum sunt un gen de oameni gata să execute ceea ce gândesc, au sărit cu vorba: «Deci poate să fie rege», iar un altul: «Așadar poate fi conducătorul nostru» și încă unul: «Zei! ți-au pus acest nume de rege». Ce să spun mai multe: a doua zi,

Superior (cum se va vedea mai jos), dar probabil și de cele din Pannonia Inferior și din Moesia Inferior; nu credem ca Dacia să fi făcut excepție¹⁵.

Domnia sa este confirmată de câteva emisiuni monetară (*antoniniani*), purtând pe avers legenda (pl. II): IMP C P C REGALIANVS AVG, iar pe revers: CONCORDIA AVGG, FIDES MILITVM, LIBERALITAS, LIBERTAS AVGG; ORIENS AVG și ORIENS AVGG, PROVIDENTIA AVG; aceste monede s-au descoperit numai pe teritoriul provinciei Pannonia Superior¹⁶.

De asemenea, s-au descoperit și câteva monede cu legenda unei împărătese, mama sau soția lui Regalianus: SVLP DRYANTILLA AVG; pe revers, AEQVITAS AVGG sau IVNONI REGINA(e)¹⁷.

Autenticitatea numelui acestui împărat (altfel, neîntâlnit în onomastica antică¹⁸) a fost de curând confirmată și de un document epigrafic. Astfel, o diplomă militară din 20 dec. 202, pentru un fost marinar din flota de la Ravenna, este datată și prin cei doi *consules suffecti* de la acea dată: *T. Murrenno Severo (et) C. Cassio Regalliano co(n)s(ulibus)*¹⁹; prin urmare, *cognomenul*-ul corect este *Regalianus* (cel redat pe monede; v. supra) – confirmând ascendența sa regală. Este încă o dată o confirmare strălucită a autenticității informațiilor furnizate de *Historia Augusta*. De remarcat că acum se poate întregi corect și *nomen gentile*, redat abreviat pe monede. Numele împăratului era, prin urmare: *Imp(erator) C(aesar) P(ublius) C(assius) Regalianus Aug(ustus)* (după monede).

Dar gentilicul lui Regalianus este diferit de cel al Dryantilei Augusta; prin urmare, Sulpicia Dryantila era soția, iar nu mama lui Regalianus. Ea era, se pare, originară din Africa de Nord, dar cu rădăcini în Asia Minor (Lycia)²⁰.

Se vede că acești captivi de neam regal din Dacia au fost tratați cu demnitate de către Traian. În cazul de față, trebuie să fie vorba de un urmaș al surorii regelui Decebal:

de dimineață, când a ieșit din cort, a fost salutat împărat de toți ofițerii. Și astfel, ceea ce alții au dobândit prin îndrăzneală și judecată, lui i-a oferit o glumă inteligentă"). Dar este doar o povestire inventată, menită să justifice numele *Regilianus* (care nu este corect; vezi mai jos). Oricum, faptul că proclamarea s-a făcut dimineață, *când a ieșit din cort*, arată că Regalianus era în tabără, după o bătălie, iar nu în *praetorium*-ul său.

¹⁵ Vezi astfel afirmația din aceeași biografie (SHA, *Claud.*, 17, 3), cum că soldații din Dacia (*milites Dacisciani*) erau furioși împotriva lui Gallienus!

¹⁶ RIC, V, 2, p. 586-587; R. Göbl, *Regalianus und Dryantilla*, Wien, 1970.

¹⁷ RIC, V, 2, p. 588. Despre Sulpicia Dryantilla: PLRE, III (1992), p. 273; PIR² (2006), S 1028; monede: R. Göbl, *op. cit.*

¹⁸ Numele provine de la adjectivul *regalis*, dar nu cunoaștem derivatul *regalianus*; există doar *Regillianus*, supranumele lui Appius Claudius (care provenea de la Regillum, oraș din teritoriul sabinilor).

¹⁹ Barbara Pferdehirt, *Vier reue Militärdiplome im Besitz des Römisch-Germanischen Zentralmuseums*, *Archaeologisches Korrespondenzblatt*, 31, 2001, p. 266 sq.; eadem, *Römische Militärdiplome und Entlassungsurkunden in der Sammlung des Römisch-Germanischen Zentralmuseums*, Mainz, 2004, p. 132-134, nr. 42 și pl. 85-8; AÉ, 2001, 2161. Numele celui de-al doilea consul a atras de la început atenția, fiind făcută legătura cu *cognomenul* viitorului împărat; vezi A. von Saldem, *Bemerkungen zu einem Militärdiplom von 202*, *Arch. Korbl.*, 32, 2002, p. 264 sq.; W. Eck, *Prosopographische Bemerkungen zu einen Militärdiplom von 20. 12. 202 n. Chr.*, *ZPE*, 139, 2002, p. 209.

²⁰ P. Veyne, *Une parente de Régalien à Utique*, *Karthago*, 11, 1961-1962, p. 9-16 (cu *stemma* familiei împărătești, p. 15).

poate recăsătorită cu un *Cassius*, cavaler²¹ (*equus Romanus*; un urmaș al acestuia a putut fi înnobilit: *allectus in amplissimum ordinem*, poate pe timpul lui Marcus Aurelius) sau chiar cu un senator roman. Consulul din diploma din anul menționat mai sus se născuse pe la a. 160, putând fi chiar strănepotul prințesei dace; viitorul împărat Regalianus era fiul sau nepotul consulului din 202²².

Între numeroșii purtători ai acestui *nomen gentile*, unii trăiau la Niceea (Bithynia), dintre care cei mai celebri au fost istoricul Cassius Dio și tatăl său²³. Fără a putea deduce o legătură de rudenie mai apropiată între consulul din 202 și marele istoric (de două ori consul, în 205 și 229), este clar că ei erau contemporani și, ca membri ai Senatului, se cunoșteau bine; poate că și în acest fel s-ar explica excepționala caracterizare pe care Cassius Dio i-o face lui Decebal în *Istoria romană* (LXVII, 6, 1)²⁴: „... foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe dușman și a se retrage la timp. Dibaci în a întinde curse, era un bun luptător și se pricepea să folosească izbânda, dar și să iasă cu bine dintr-o înfrângere. Din această pricină, a fost un dușman de temut pentru romani”. Să mai amintim și împrejurarea că Dio Chrysostomos, retorul din Prusa, strămoș al lui Cassius Dio, călătorise în Dacia, cândva între 87 și 97, unde cunoscuse un popor de oameni domici să lupte „pentru libertate și patrie”²⁵.

Monedele citate mai sus poartă, unele pe avers legende referitoare la un singur *Augustus* (desigur, Regalianus), altele la doi *Augusti*; aceștia erau probabil Gallienus și Regalianus. Este posibil ca, după căderea lui Valerianus în captivitate la perși, Gallienus să fi încercat să mențină unitatea Imperiului, prin acceptarea și asocierea lui Regalianus la putere.

Domnia lui Regalianus a fost de scurtă durată. A căzut în cursul unor lupte contra roxolanilor, care poate atacaseră Dacia sau Moesia Inferioară: *auctoribus Roxolanis... interemptus est*²⁶; dar biograful din *Historia Augusta* insinuează că aceasta s-ar fi petrecut cu complicitatea soldaților și provincialilor, care se temeau de răzbunarea lui Gallienus: *consentientibusque militibus et timore prouincialium, ne iterum Gallienus grauiora fecerat* (v. supra).

²¹ Într-o inscripție de la Emona (Ljubljana) apare un cavaler roman distins de două ori pentru bravură de împăratul Traian: *P. Cassius Secundus, praefectus alae Brit(annicae) milliariae c(ivium) R(omanorum) bis torquatus, donis donatus bis bello Dacico ab Imp(eratore) Caesare Nerva Traiano Aug(usto) Ger(manico) Dacico coronis vexillis hastis* (A.E., 1980, 496; C.C. Petolescu, IDRE, II, 154).

²² Această descoperire epigrafică de netăgăduit infirmă scepticismul autorului vocii din PIR², S 36, care înclină a crede că Regalianus era doar un personaj de rang equestru: „Si re vera ducatum gessit, melius congruere videtur eum ducem militum – fortasse ex equestri ordine – fuisse provinciam autem nullam regentem”.

²³ Despre aceștia vezi H. Halfmann, în *Epigrafia e ordine senatorio*, Roma, 1982 (Tituli, 5), p. 638.

²⁴ Vezi tot astfel descrierea extrem de plastică a spațiului și ruinelor podului lui Traian de la Drobeta (LXVIII, 13, 1-6); este posibil ca pe la a. 229, istoricul Cassius Dio, în drumul spre guvernământul său consular din Pannonia Superior (B.E. Thomasson, *op. cit.*, I, col. 107, nr. 49), dacă nu la întoarcere, să fi trecut prin Dacia.

²⁵ Dio, *Dioscuri*, XII, 20 (trad. *Fontes*, I, p. 451).

²⁶ Menționarea luptelor cu roxolanii – care trăiau în spațiul nord-pontic și la est de Dacia – arată că autoritatea lui Regalianus se întindea și asupra Daciei (probabil și a Moesiei Inferioare).

Abrevieri

AE = Année épigraphique, Paris.

IDRE, I-II = C.C. Petolescu, *Inscriptions externs concernant l'histoire de la Dacie*, București, I, 1996; II, 2000.

Fontes, I-II = *Izvoare privind istoria României* = *Fontes ad historiam Dacoromaniae pertinentes*, I, București, 1964; *Izvoarele istoriei României* = *Fontes historiae Dacoromanae*, II, București, 1970.

PIR² = *Prosographia Imperii Romani*, Berlin, editio altera, VII / 1, 1999 (litera R), VII / 2, 2006 (litera S).

PLRE = J.R. Martindale, *The Prosography of the Later Roman Empire*, I, Cambridge, 1992.

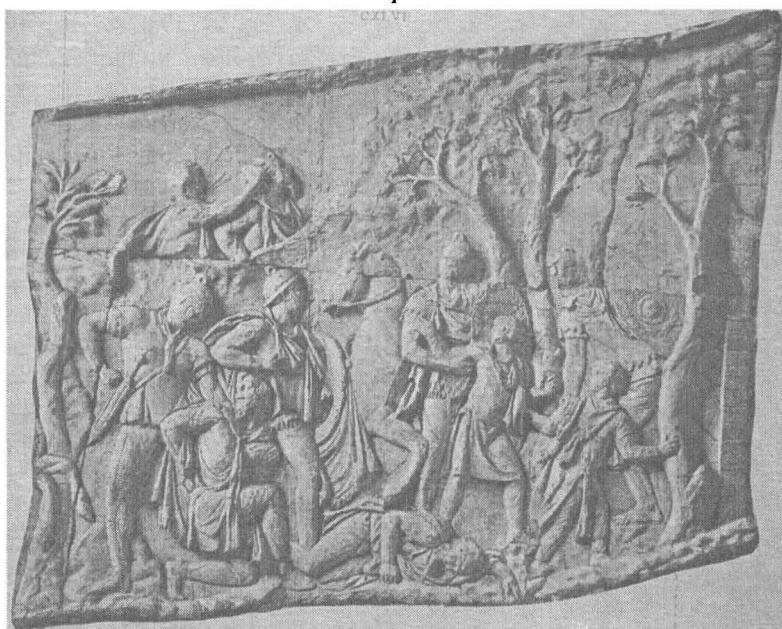
RIC = *Roman Imperial Coinage*, London.

SHA = *Scriptores Historiae Augustae*, I-II, Teubner, 1965 (ed. Ernest Hohl)

ZPE = *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, Bonn.

1

2

Pl. I. Columna lui Traian (scenele XXX = 22 și CXLVI = 107).

Pl. II. Monede emise de Imp Caesar P Cassius Regalianus Augustus (1-6)
și Dryantilla Augusta (7-8).

ISTORIA TIPARULUI ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

Dorin TEODORESCU

Evoluția tiparului la români își are începutul la 1508 când călugărul Macarie, tipograf învățat cu acest meșteșug la Cetinje în Muntenegru, vine în Țara Românească, cărmuită cu înțelepciune de Radu cel Mare (1495-1508)¹, și la Bistrița Vâlcii sau Târgoviște realizează prima carte – *Liturghierul*.

Tipărirea acestuia apare ca o realizare a domniei lui Mihnea cel Rău care se instalează pe tron încă din aprilie 1508, dar cea de-a doua carte, *Octoiul* din 1510, se tipărește în vremea lui Vlad cel Tânăr (februarie 1510 – ianuarie 1512), munca lui Macarie, extrem de eficientă date fiind condițiile politice instabile ale timpului, finalizându-se în 25 iunie 1512 cu un *Evangeliar* în vremea altui domn, cu preocupări spirituale serioase: Neagoe Basarab (23 ianuarie 1512 – 15 septembrie 1521) care construiește mănăstiri (Curtea de Argeș, Snagovul) și sprijină direct lucrări originale cum sunt: *Viața și traiul sfinției sale părintelui nostru Nifon Patriarhul Țarigradului* scrisă de Gavril Protul și *Învățăturile către Teodosie* care, încă din titlu, îi este atribuită însuși domnului².

Și alți domnitori vor continua această politică spirituală, definitorie pentru cultura unei națiuni: Radu Paisie (1535-1545) în vremea căruia apare un *Molitvenic* în 1545, urmat de un *Apostol* (1547 – în timpul domniei lui Mircea Ciobanul), ambele realizate de meșterii tipografi Moise ierodiaconul și Dimitrie Liubavici, care au și marele merit că au format tipografi dintre autohtoni: Petru și Oprea (acesta din urmă l-a avut ucenic într-ale profesiei pe diaconul Coresi, devenit celebru). Liubavici este cel ce realizează

¹ Întemeietor al Mănăstirii Dealu (1502) Radu cel Mare a strâns în jurul său, ca invitați de marcă, vârfurile ierarhiei eclesiastice dintre care se remarcă Nifon, patriarh al Constantinopolului în două rânduri și Ioachim, tot patriarh al fostei capitale bizantine, dar a adăpostit și aristocrați sârbi care-și pierduseră statul supus de turci la 1496. Aceștia veneau de la Veneția unde funcționa cea de-a doua tipografie chirilică din Europa în care lucrau și tipografi sârbi refugiați de la Cetinje unde tipărirea a funcționat doar între 1493 și 1496. Era, deci, firesc ca la curtea de la Târgoviște să existe posibilitatea ca aceștia să poată lucra pentru frații ortodocși, mai ales că limba de cult și de cancelarie era tot slavonă. (Mircea Tomescu, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, p. 27-33; Dan Simonescu, Victor Petrescu, *Târgoviște – vechi centru tipografic românesc*, p. 5-20). Există, totuși, opinii potrivit cărora prima carte tipărită în Țara Românească a apărut la Bistrița prin truda ieromonahului Macarie. Vezi N. IORGA, *Istoria Bisericii Românești*, I, București, 1929, p. 129; Ștefan ȘTEFĂNESCU, *Bănia în Țara Românească*, București, 1965, p. 75; Pr. Em. NEDELESCU, *Tezaur de artă și cultură în Eparhia Râmnicului și Argeșului*, în „Îndrumător Bisericesc”, Râmnicu Vâlcea, 1987, nr. 4, p. 116; Arh. Veniamin MICLE, *Mănăstirea Bistrița olteană*, Sfânta Mănăstire Bistrița – Eparhia Râmnicului, 1996, p. 277; idem, *Ieromonahul Macarie, tipograf român*, Măn. Bistrița, 2008.

² *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie*. Asupra acestei excepționale întreprinderi spirituale și-au îndreptat atenția istorici de renume ca: I.H. Rădulescu, M. Kogălniceanu, N. Iorga, P.P. Panaitescu, Nicolae Cartoian, Ștefan Ciobanu, Ștefan Ștefănescu, Dan Zamfirescu, Manole Neagoe, Nicolae Stoicescu și mulți alții. În timpul lui Neagoe Basarab un alt Macarie devine mitropolitul Țării Românești (1512-1521).

pentru prima oară o carte tipărită în Țara Românească dar la comanda unui domnitor al Moldovei (care era Iliș-Vodă, fiul lui Petru Rareș și fratele Chiajnei, soția domnitorului muntean). Tipografia târgovișteană își continuă producția de carte și în vremea lui Pătrașcu-Vodă (1554-1557), Coresi scoțând aici în 30 iulie 1558 un *Triod – Penticostar* finalizat în vremea următorului domn Mircea Ciobanul³. În jurul anului 1573 începe activitatea tipografică și la București pentru ca din 1582 să nu mai apară în Țara Românească nici o tipăritură⁴. Reluarea activității tipografice o face în secolul al XVII-lea Matei Basarab încă din 1635 când la Câmpulung (Dlagopolje) s-a finalizat până la 30 iulie un Molitvenic slavon justificat de „împuținarea cărților sfinte (...) din pricina deselor năvăliri și împresurări”. Motivul este întemeiat, iar domnul aduce de la Kiev „o tipăritură întreagă cu litere de cinci feluri” cu sprijinul mitropolitului de Kiev, Petru Movilă. Tipograful cel mai important este Meletie Macedoneanul care s-a „aprs de dragoste pentru acest meșteșug al tipografiei”. Meletie se mută și la celelalte două tipografii ale Țării Românești ce au funcționat succesiv: Govora și Târgoviște (Mănăstirea Dealu). El apare ca singur tipograf al *Psaltirii* din 1637 (7145) ianuarie 30 în formula: „cel mai mic între călugări, Meletie Macedoneanul, igumenul mănăstirii Govora cu hramul Adormirea Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, deoarece m-am aprins de dragoste pentru acest meșteșug al tipografiei când am primit haina călugărească în Sf. Munte al Athosului”. Cartea, după cum ne aduce la cunoștință Predoslovnia, este de fapt materializarea dorinței lui „Ion Matei Basarab Voievod cu binecuvântare dumnezeiască domn al întregii Țări Ungrovlache și al părților de peste munți, Herțeg de Amlaș și Făgăraș și celelalte (...) am dorit cu multă silință să vă dăruiesc (...) din tipografia mea o carte de Dumnezeu insuflată numită psaltire”.

Tirajul pare să fi fost insuficient din moment ce numai după un an (1638) „Din porunca și cu cheltuiala prealuminatului și piosului domn Ion Matei Basarab s-a tipărit această carte numită *Psaltire a doua oară* (...) S-au isprăvit în anul 7146 (1638) în iunie”. Lucrul a mers mai repede durând doar trei luni, dar cartea are la sfârșit *Sinaxariul lunilor* cu o notă ușor derutantă: „Acest sinaxar începu a-l tipări și sfârși nedestoinicul Silivestru Taha eromonah și egumen al Lavrei chinoviene Govora în anul 7149 (1641)”, ceea ce duce la concluzia că realizarea volumului a durat trei ani, fiind însă foarte posibil ca ulterior să se fi adăugat doar respectivul capitol făcut în imprimărie în anul 1641. Dacă socotim că în 1639 domnul țării a avut de rezolvat conflictul cu Vasile Lupu, concretizat în bătălia de la Nănișori (Ojogeni), este foarte posibil ca finalizarea *Psaltirii* în ediția a II-a să fi avut loc abia în 1641 mai ales dacă luăm în calcul și marile eforturi diplomatice și financiare pe care Matei le-a făcut la Poartă pentru păstrarea tronului și care s-au finalizat abia la 24 martie 1640 prin confirmarea sa ca domn, primită de la sultanul Murad al IV-lea (1623-1640).

Un alt argument este și realizarea concomitentă a *Pravilei* (mici) la Govora în două tiraje (unul pentru Transilvania, purtând numele lui „Ghenadie mitropolit a toată Țara Ardealului”). Au ostenit la realizarea cărții Mihail Moxa, care a tradus-o din slavonă, tipograful Ștefan (ieromonah) din Ohrida și Meletie Macedoneanul (egumenul

³ Ștefan CIOBANU, *Istoria literaturii române vechi*, Editura Hyperion, Chișinău, 1992, p. 136-137; Mircea Ciobanul revine la tron într-o a doua domnie între ianuarie 1558 și 21 septembrie 1559.

⁴ Cornelia Papacostea-DANIELOPOLU, Lidia DEMÉNY, *Carte și tipar în societatea românească și sud-est europeană*, Editura Eminescu, București, 1985, p. 51.

Govorii) și îndeosebi mitropolitul Teofil care și scrie în a doua predoslovie: „socotit-am că mai toate limbile au carte pe limba lor” justificându-și deci ideea de a produce carte bisericească în limba română în vremea „prealuminatului domn / Io Matei Basarab Voievod a toa / tă Țara Ungrovlahiei / ... de la nașterea lui Hs. 1640”.

De fapt Matei Basarab spune: „... după săvârșirea instrumentelor de lemn, trebuincioase meșteșugului, am poruncit să se scoată la lumină” cărți ce sunt „de trebuință cercetării bisericești”.

Următoarea carte este *Evanghelia învățătoare*, apărută tot la Govora în 1642 cu fila de titlu: „Evanghelic învățătoare sau cazanie preste duminicile anului scoasă și primenită de pre limba rusească pre limba românească cu voia și cheltuiala creștinului domn Mateiu Basarabă Voevod iar cu osteneala și izvăbirea lui Silvestru ieromonah tipărită întru dumnezeiască lavră Govora carea iaste hramul Adormirea Maicii Domnului de la zidirea lumii 7151 (1642) septembrie 21”. Pe verso se află stema țării, iar la sfârșit mai apare un nume de tipograf: „mă ostenii cât putui cu mintea mia a ajunge zioa și noaptea de tipării aceste svinte cărți, eu Preda”.

În același an, dar din nou la Câmpulung, ceea ce confirmă categoric existența a două tipografii în funcțiune, apare volumul „*Învățăături preste toate zilele alese prescurt din multe dumnezeiești cărți de folosința tuturor creștinilor prepuse de pe limba grecească pe limba românească (...)* cu cheltuiala eromonahului Melchisedec egumenul sfintei mănăstiri (...) în Câmpulung (Dlăgopoli) văleat 1642”, care cuprinde cele șapte precepte printre care iubirea aproapelui, milostenia, taina spovedaniei și ne iubirea de argint.

În anul următor, tot la Câmpulung, după un timp de tipărire suficient de îndelungat (13 dec. 1642 – 11 oct. 1643) apare *Antologhionul* slavon „ctitor fiind prealuminatul principe Io Matei Basarab Voevod, cu binecuvântarea preaosfințitului Kir Teofil din mila lui Dumnezeu Mitropolit întregii țări a Ungrovlahiei”. Cartea se află sigur sub supravegherea lui Udriște Năsturel, cumnatul domnului și propagatorul limbii slavone ca limbă de cancelarie, mai ales dacă avem în vedere că este și autorul prefeței: „Această precuvântare (...) a fost întocmită și scrisă de mine mai micul între robii prea luminăției sale, Orest Năsturel, al doilea logofăt, în satul meu părintesc Fierăști”. Tipografiile cărții sunt Ștefan ieromonah, sârb, și Ioan Cutunovici, rus, pentru care limba slavonă era extrem de familiară.

În 1644 începe să producă tipografia de la Dealu prima carte fiind *Evanghelia învățătoare* care se face „Cu porunca și cu cheltuiala prea luminatului creștin Matei Basarab Voevod domn și biruitoriu a toată Țara Rumânească”, activitatea încheindu-se în 20 septembrie. De fapt cartea „s-a început a se tipări (...) în mănăstirea Govorii și s-a sfârșit în mănăstirea din Deal cu hramul Sfântului Ierarh Nicolae, egumen fiind Varlam Arapul”, ceea ce indică foarte clar că tipografia de la Govora s-a mutat lângă Târgoviște, mai aproape de capitala țării și reședința mitropolitului Teofil. Chiar și tipografiile s-au mutat având grijă să se treacă cu numele: „noi cei ce ne-am ostenit tipograf Ioan Cutunovici cu ucenicii; Proca Stanciovici croitor din Râmnicul de la Ocele Mari, Tudor Dumitrovici, sârb, din Râmnicul de Olt, Lupin Dumitrovici Popești din Luncavăț”. Peste doi ani apare tot la Dealu, pe cheltuiala mănăstirii și sub grija arhimandritului Ioan un *Liturghier* dedicat „drept crediciosului domn Io Matei Basarab” (1646).

În același an, 1646, la Târgoviște apare un *Slujebnic* slavon tipărit de Procop Stancioviți și Radu Stoicoviți. În anul următor, 1647, cu finalizare în 15 aprilie, apare la Dealu *Imitația lui Christos* tradusă din latină în slavonă de Udriște Năsturel (1597-1650) și publicată cu cheltuiala „Doamnei Elena, stăpâna Ungrovlahiei transalpine, soția prealuminatului domn și voievod Io Matei Basarab”. Nu este singura publicație apărută sub asemenea înalt patronaj, în 1649 apărând un *Penticostar* slavon „din porunca și cu cheltuiala principesei Elena, cu mila lui Dumnezeu stăpâna și doamna Țării Românești, soția prealuminatului domn Io Matei Basarab în tipografia lor domnească din cetatea de scaun Târgoviște”. Stema țării are dedesubt legenda „Elena din mila lui Dumnezeu stăpâna Ungrovlahiei”. Cartea s-a tipărit între 27 martie 1648 și 7 iunie 1649 de către ieromonahul Ioan de la Athos (originar din Cetatea de Piatră – Bosnia) și Proca tipograful (poate fostul croitor) sub coordonarea noului mitropolit Ștefan. Informațiile despre rolul Doamnei țării l-au determinat pe Nicolae Iorga să-i dedice în 1932 un articol intitulat „Doamna Elina a Țării Românești ca patroană literară”.

După știința noastră această realizare culturală a unei soții de domnitor (1598-august 1653) este unică în istoria românească.

În 1649 apare *Triodul postului*, tot la Târgoviște, iar în 1650 la 25 noiembrie iese de sub teascurile tipografiei domnești „Carte ce să cheamă *Pogribania preoților mireni și a diaconilor*” pe cheltuiala ierodiaconului Mihail, cu text slavonesc, dar cu explicația slujbei în românește. În același an, în primăvară (9 martie 1650), la Câmpulung apare *Psaltirea* (slavonă) „în tipografia preacuviosului părinte kir Melchisedec ieromonahul, întâiul egumen al mănăstirii”, corector fiind Dionisie Eclesiarhul ieromonah, iar tipograf Preda Stancevici din Câmpulung.

În 3 iunie 1651 mitropolitul Ștefan scoate *Mystirio sau sacrament* sau taine două de înceale șapte Botezul și Sf. Mir” la Târgoviște, traducător fiind Daniel Andrean Panoneanu, pe care îl reîntâlnim în aceeași calitate dar și ca prefăcător și la celebra carte numită *Îndreptarea legii* / cu Dumnezeu / care are toată judecata / arhierescă și împărătească de toate vinile / preotești și mirenești / scoasă la „Târgoviște în tipografia prea luminatului meu domn Io Matei V. Bas(arab)” cu cheltuiala lui „Ștefan mitropolit Târgoviștei, exarh Plaiului și a toată Ungrovlahia”. Inițiator se dovedește a fi mitropolitul Ștefan care comandă traducerea din „elinește pe limba proastă rumânească” a conținutului⁵.

Cartea este extrem de importantă fiind prima culegere de prevederi punitive civile și penale, dar în aceeași măsură conținând în a doua sa parte noțiuni de drept canonic și mențiuni despre alfabetul chirilic, gramatică, nomenclatorul dregătoriilor cu atribuțiile specifice și normele de corespondență protocolară.

Ultima carte din vremea lui Matei Basarab este *Târnosania* apărută cu cheltuiala mitropolitului Ștefan la Târgoviște la 20 septembrie 1652 și „prepusă de pre elinește și slovenește pre limba proastă rumânească”. Se dovedește că transferul spre folosirea limbii române în uzul cultului ortodox se accentuează în folosul atât al bisericii, cât și al progresului general al civilizației acestui popor⁶. Procesul acesta continuă și în a doua

⁵ Dorin Teodorescu, *Din istoria tiparului și cărții românești*, Edit. Fundației „Universitatea pentru toți”, pp.16-25.

⁶ BRV, I, p. 103-206; Dan RÂPĂ-BUICLIU, *Bibliografia românească veche, Additamenta I, 1536-1830*, Editura Alma, Galați, 2000, p. 147-177; Dan Simonescu, Victor Petrescu, *Târgoviștea, vechi centru*

jumătate a secolului al XVII-lea, chiar dacă activitatea tipografică de la Târgoviște încetează pentru zeci de ani. Se înființează alte tiparnițe la București (1678)⁷, Buzău (1691) și Snagov (1696), prima și ultima ca o urmare firească a mutării sediului Mitropoliei Țării Românești la București din 1668. E foarte adevărat însă că și condițiile politice s-au schimbat în ultimul sfert al veacului al XVII-lea: în Țara Românească sunt doi domnitori de excepție: Șerban Cantacuzino (1678-1688) și Constantin Brâncoveanu (1688-1714) de numele cărora se leagă realizări tipografice de mare valoare: *Evanghelia* lui Șerban Cantacuzino (1682), *Biblia de la București* (1688), al cărei ispravnic a fost chiar viitorul domn Brâncoveanu, primul monument de limbă literară românească și excepționalele *Minee* în curată limbă națională traduse și tipărite de Mitrofan, episcopul de Buzău, adăpostit cu toată cinstea de Constantin Brâncoveanu în Țara Românească unde se refugiase din Moldova⁸. Alături de el, ucenic și apoi maestru extrem de talentat vine în Țara Românească Antim Ivireanul cel care în 1696 întemeiază tipografia de la Mănăstirea Snagov, iar în 1705 pe cea de Râmnic⁹. Ulterior, în 1708, devenind mitropolit al Țării Românești reasează din temelii tipografia târgovișteană care produce până în 1715 carte bisericească dar și, în 1713, *Alexandria*, roman popular de notorietate și *Maxime filosofești*, antologie din filosofii antici. Tiparnița de la Buzău funcționează până în 1704 și apoi în intervalele 1743-1747 și 1762-1768, iar cea de Râmnic este reactivată de episcopul Damaschin abia în 1724. Tipografia Mitropoliei unită cu cea a Școalei Văcăreștilor și reînvestită de Neofit (care în vremea păstoririi sale tipărește 25 de cărți) e pusă în funcție în 1742 și va continua să existe până la 1793 în această formă.¹⁰ Domeniul tipăriturilor atrage atenția domniei, ce în secolul al XVIII-lea devenise fanariotă, care intervine uneori direct în controlul actului editorial: astfel în anul 1741 Mihai Racoviță a instituit, la 10 decembrie, controlul Mitropoliei asupra tipăriturilor, ceea ce va duce la scăderea activității editoriale pentru aproape 30 de ani, iar în 1784 Mihail Suțu introduce interdicția de a se tipări fără acordul domniei („a nu se tipări de acum înainte fără de a nu se da voia noastră”). Chiar și în aceste condiții o nouă tipografie se înființează la București: cea a fraților Ioan și Nicolae Lazăru (1783), care-și începe activitatea cu un „Abecedar mare” grecesc; în 1789 obținând interdicție

tipografic românesc, p. 30-42, 54-62, 75-79; Mircea PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 2, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 1992, p. 32-45.

⁷ Florian GEORGESCU, coord., *Istoria orașului București*, vol. I, Muzeul de istorie, București, 1965, p. 211. Tipografia era probabil din 1675, dar produce abia în 1678 prima carte: *Cheia Înțeleșului* (BRV, I, 68), iar din 1690 are și o secție în limba greacă.

⁸ Episcopul Mitrofan, fost episcop de Huși (1683-1686) a tipărit, după ce le-a tradus din greacă în română, în afară de cele douăsprezece *Minee*, un *Octoih* și un *Triod* (1700), un *Molitvenic* (în două ediții 1699 și 1701), un *Penticostar* și o *Psaltire* (1701), o *Învățătură de șapte taine* și un *Liturghier* (1702). Dorin Teodorescu, *Cartea veche românească de Râmnic (1701-1830)*, p. 11. În vremea lui Brâncoveanu, la 1701, apare la București prima carte în limba turcă din întreg arealul otoman: *Prochinitarul Ierusalimului și a toată Palestinei*, Florian Georgescu, coord., *op. cit.*, p. 212.

⁹ Doru BĂDĂRĂ, *Originea materialului tipografic din prima tiparniță de la Râmnic*, în „Studii vâlcene”, serie nouă, I (VIII), 2003, p. 388-392.

¹⁰ George URZICĂ, *Începutul primelor tipografii românești până la 1823*, în *Almanahul graficeii românești*, Craiova, 1926, p. 184-196. Au existat și alte locuri pentru tipografii (Colțea, Sf. Sava, Văcărești, mănăstirea Antim (aceasta din urmă tipărend patru cărți între 1716 și 1720 printre care și celebra *Despre datorii* a lui Nicolae Mavrocordat), Toți Sfinții, toate tipărend sub titulatura *Tipografia Mitropoliei*, care din 1767 are și tipografie grecească (Florian Georgescu, coord., *op. cit.*, p. 212).

domnească pentru importul de carte din Transilvania frații Lazăru (originari din Iana) deschid o nouă tipografie la „Cișmeaua lui Mavrogheni”¹¹.

Pe de altă parte se simte nevoia, dată fiind dezvoltarea meseriei de tipograf, reglementărilor de muncă: la 27 martie 1747 apare Tocmeala privind plata muncii meșteșugarilor acestora deosebiți: astfel un zețar trebuia să primească 2 taleri pentru osteneala sa pe o lună, la fel ca și pilcarul, iar drugarul care depunea eforturi mai mari 2 taleri și jumătate¹².

La vremea aceea se constituiseră adevărate dinastii de tipografi cum este familia lui Atanasie Popovici care și-a transmis meșteșugul celor patru fii: Ieremia, Mihai, Constantin și Gheorghe, dintre care Mihai a lăsat moștenire copiilor săi, Constantin și Dimitrie (ambii adăugându-și patronimicul Mihailovici) greaua meserie de tipograf, iar dintre ei al doilea și-a învățat feciorii taina tiparului, iar ei, Gheorghe și Nicolae Dimitrievici, au lucrat până la vinderea tipografiei (1819) alături de tatăl lor.

Au existat însă și ostenitori singuratici „cu multă râvnă” depusă spre folosul tiparului: Lavrentie ieromonahul de la Hurezii, fost stareț la Mănăstirea Polovragi între 1732 și 1738, care scrie despre sine în *Antologhionul* din 1737: „am fost diorthositor mărîtului episcop Damaschin”, este corectorul a douăzeci și două de cărți începând din 1736 și până la 1759, Climent Ieromonahul tipărește în intervalul 1776-1787 un număr de treisprezece cărți (dintre care sunt de menționat: *Cazanii*, Râmnic, 1781; *Evanghelie*, Râmnic, 1784; *Penticostar*, Râmnic, 1785 și *Antologhionul de Râmnic* din 1786)¹³, iar Rafail, pe numele lui mirean Radu Copilul, călugărit din 1754, stareț la Hurezii din 1781, a diortosit pentru Episcopia Râmnicului o serie de cărți, dar a fost și autorul a două lucrări: *Istoria Rusiei* și *Viața lui Petru cel Mare*, având și o bibliotecă proprie de 382 de cărți¹⁴.

Întreaga activitate a acestor tipografii, după cercetări încă incomplete, se cifrează pentru secolul al XVIII-lea la 799 cărți din care doar 182 nu sunt în românește¹⁵, în cadrul lor majoritatea constituind-o cărțile bisericești, abia spre sfârșitul veacului

¹¹ Dorin Teodorescu, *Cartea veche românească de secol XVIII din județul Olt*, p. 6; Mircea Tomescu, *op. cit.*, p. 120. Tipografiile apar peste tot în arealul românesc în secolul al XVIII-lea, unele fiind chiar particulare: la Rădăuți (înființată la 1744 datorită lui Constantin Mavrocordat), la Blaj (1747), la Brașov a lui Georg Von Schobeln la 1748, la Iași a lui Mihai Strilbițki în 1756, la Sibiu în 1783 a lui Martin Hochmeister și în anul 1788 a lui Petru Barth, la Dubăsari (1794) și Movilău (1796). Chiar și la București la 1747 și 1749 Mitropolia își închiriasse tipografia lui Constantin Boltașul și tipografilor Barbu și Grigorie.

¹² Dan Simonescu, Gheorghe Buluță, *Pagini din istoria cărții românești*, p. 62; zețar = culegător, „așezătorul slovelor”; pilcar = cel care încarcă forma cu cerneală, drugar = lucrătorul de la teasc, tipograf; Măsura domnitorului Mihai Racoviță este urmarea unor fapte reprobabile ale tipografului Popa Stoica Iacovici care a tipărit antimise „pentru câștig” pe două stampe furate din atelierul Mitropoliei, motiv pentru care a și fost caterisit la 4 noiembrie 1740 ulterior revenindu-se asupra acestei măsuri (Elena CHIABURU, *Carte și tipar în țara Moldovei până la 1829*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005, p. 697).

¹³ Aurelian SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei Râmnicului (1705-1825)*, în „Mitropolia Olteniei”, XII, nr. 5-6, Craiova, 190, p. 302-342.

¹⁴ Gheorghe PĂRNUȚĂ, Nicolae ANDREI, *Istoria cărții, presei și tiparului din Oltenia*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1994, p. 128.

¹⁵ *Valori bibliofile din PCN*, vol. I, Râmnicu Vâlcea, 1980, 445 p.; vol. II, București, 1983, 567 p.

preponderența având-o lucrările laice (manuale, cărți populare, literatură străină în traducere lucrări de lingvistică și istorie).

Începutul secolului al XIX-lea se caracterizează prin existența în paralel, în Țara Românească, a tipografiilor eclesiastice și mirene, care au tendința transformării în întreprinderi private: în 3.XI.1817 la București în casele domnești de la Cișmeaua lui Mavrogheni se înființează tipografia doctorului Constantin Caracaș, a stolnicului Răducanu Clinceanu și a slugerului Dumitrache Topliceanu cu o aprobare specială a lui Caragea Vodă: „Să aibă privilegiu a nu avea voie și slobozenie nimenea altul a deschide tipografie în Țara Domniei Mele în soroc de 20 de ani”, care elimină din start orice posibilă concurență privată. La 11 octombrie 1830 tipografia trece în stăpânirea lui Ion Heliade Rădulescu care o mută pe alt teren, chiar pe locul unde s-a sfârșit Gheorghe Lazăr¹⁶. La 1820 Petre Efesul pune bazele tipografiei de muzică bisericească (prima din întregul Orient ortodox) pe care o vinde la 1827 Mitropoliei, aceasta diversificându-se astfel activitatea tipografică până în 1836¹⁷.

O soartă asemănătoare o are și tipografia Episcopiei din Râmnic care deși la 1813 primește o carte de scutire din partea lui Ioan Caragea Vodă pentru că „se tipăresc necurmat cărți de treabă și slujba sfintelor biserici”, iar la 1817 este „slobodă, tipărind numai cărți românești”, începând din 1819 nu mai este a Episcopiei, deși continuă să tipărească. Ultima carte cert tipărită de către Episcopie este *Acatistul* din 1819, căci *Psaltirea* din același an e scoasă „cu cheltuiala dumnealui chir Vasile Buga din București”, iar mai târziu (1827, *Bucoavna*) se menționează pe fila de titlu doar „în tipografia din Râmnic”. Atâta vreme cât a aparținut Episcopiei, în tipografie au continuat să lucreze membrii familiei Atanasievici, respectiv Dimitrie Mihailovici (care în intervalul 1785-1820 tipărește 17 cărți) și fiii săi, Gheorghe (7 cărți în intervalul 1806-1819) și Nicolae Dimitrievici, care activează doar între 1811 și 1819¹⁸.

Între 1801 și 1830 se menționează, la nivelul actual al cercetărilor, 569 de titluri tipărite, din care 209 teologice, ceea ce indică o nouă orientare în dezvoltarea culturii românești, datorată schimbării condițiilor istorice, determinante pentru progresul modern al Europei și, evident, al țărilor românești.

¹⁶ Virgil MOLIN, *Hrisovul primei tipografii particulare în Țara Românească*, în *Almanahul graficei românești*, Craiova, 1924, p. 75. Trebuie menționat că mitropolitul Neofit (ianuarie 1813 – aprilie 1819) „au dat răspuns în scris (la solicitare domnitorului Gheorghe Caragea) că nici starea Mitropoliei nici arhiereticescul haractir nu sloboade a ținea astfel de tipografie”, dar la 1819 se consuma un protest al mitropolitului Dionisie Lupu către domnul Alexandru Suțu privind pierderea privilegiilor tipografice; aproape concomitent Mitropolia tipărește cărți bisericești și trimite la Buda la specializare în tipografia lui Zaharia Carcalechi trei tineri. (Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, p. 414); Dorin TEODORESCU, I.H. Rădulescu, editor și tipograf, în „Oltul Cultural”, nr. 1/2002, Slatina, p. 5-6. După 1830 există o lungă listă de tipografii, dintre care pot fi menționate: cea aflată în proprietatea lui Friederich Walbaum (1837-1846), apoi cea a Pitarului Pencovici (1838-1844), cea a lui Anton Pann (1839-1859), a lui Iosif Kopainig (1842-1855) și a lui Nifon Bălășescu (1846-1848). Dimitrie C. IONESCU, *Un mic istoric asupra tipografiilor din România*, în *Almanahul graficei române*, Craiova, 1927, p. 97-98.

¹⁷ Florian Georgescu, coord., *op. cit.*, p. 215.

¹⁸ Dorin Teodorescu, *Cartea veche românească din județul Olt (1801-1830)*, p. 15-16.

NOTA REDACȚIEI

Acest material a mai fost publicat sub titlul *Evoluția tiparului în Țara Românească* în revista *Oltul cultural*, VIII, Slatina, 2005, nr. 4, dec., p. 21-27. Întregim aici următoarele titluri citate în aparatul critic: Mircea TOMESCU, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*. București: Edit. Științifică, 1968; Dan SIMONESCU, Gheorghe BULUȚĂ, *Pagini din istoria cărții românești*. București: Edit. Ion Creangă, 1981; Dorin TEODORESCU, *Cartea românească de secol XVIII din Județul Olt*, Slatina: Edit. Fundației „Universitatea pentru toți”, 1998; idem, *Cartea veche românească din județul Olt. Studii și cercetări*. Slatina: Edit. Fundației „Universitatea pentru toți”, 2001; idem, *Cartea veche românească de Râmnic (1701-1830)*. Slatina: Edit. Fundației „Universitatea pentru toți”, 2005; idem, *Din istoria cărții și a tiparului românesc*. Slatina: Edit. Fundației „Universitatea pentru toți”, 2008; Dan SIMONESCU, Gheorghe BULUȚĂ, Victor PETRESCU, *Târgoviște, vechi centru tipografic românesc*. [Târgoviște]: Bibliotheca, 2008.

PROSPERITATEA COMUNEI ISLAZ VĂZUTĂ ÎN DOCUMENTELE VREMII (A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA)

Dr. Steluța CHEFANI-PĂTRAȘCU

Abstract

THE PROSPERITY OF THE ISLAZ VILLAGE IN DOCUMENTS
OF THE SECOND HALF OF THE NINETEENTH CENTURY
AND THE FIRST HALF OF THE TWENTIETH CENTURY

In this article is pursued the Islaz commune richness. The flourishing material status leads to the establishment of a permanent local grain market, where people are coming from the entire Romanați County. Over the times the material richness of the community will be reflected by the high level of education, by the involvement in the political life of a large number of villagers, etc.

KEYWORDS: Islaz village, modern history, economical life.

La mijlocul secolului al XIX-lea prosperitatea comunei Islaz era dată de schela¹ ce se afla aici și prin care se exportau produsele cerealiere din întregul județ Romanați. Pentru o mai largă dezvoltare a comerțului și în special al celui local, autoritățile comunei Islaz, în data de 18 iunie 1866 i-au în discuție necesitatea înființării unui târg de cereale, astfel încât aceste produse ale gospodăriilor sătești să devină obiectul unui negoț local iar nu o simplă trecere. De la aceste considerente se avea în vedere „ca pentru înflorirea comerțului și acestei comune necesitatea a se deschide obor pentru vânzarea de produse a ceea ce dă o mai intensă dezvoltare a acestei comune”².

Consiliul comunei Islaz deliberază, în aceeași dată, și terenul necesar oborului în „întinderea de loc ce este slobod în fața bisericii celei mari, alături de școală și de primărie despre care se va publica știință obștească”³.

La toate aceste hotărâri locale, prefectul județului Romanați, aduce următoarele amendamente: oborul să fie deschis în anumite zile ale săptămânii și nu permanent și să

---

¹ În dicționarul limbii române schela înseamnă port pe malul unui fluviu, în cazul nostru în comuna Islaz exista un port pe malul Dunării, unde se exporta produse aparținând țăranilor din localitățile județului Romanați aduse de persoane specializate cu comerțul numite în acte *scăunași*, echivalentul intermediarilor de azi.

² Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale, Slatina, fond *Prefectura județului Romanați*, dosar 37/1866, f. 3.

³ *Ibidem*.

se prevadă taxele aferente, care vor intra în bugetul local „căci altfel nu se poate înțelege folosul ce ar trage comuna”⁴.

În ședința consiliului comunal din data de 23 octombrie 1866 sunt menționate punctual toate beneficiile deschiderii unui astfel de obor pentru localitate dar și pentru zonă. Redăm în detaliu beneficiile așa cum au fost văzute în epocă:

1. „Chiriile de la magazinele ce au locuitorii într-un număr însemnat și de la cele ce se vor înființa, în vreme ce până acum cumpărătoarea produselor din cuprinsul Districtului făcându-se prin scăunași iar o parte din produse se încarcă de-a dreptul la vasele de pe apă și nu se înmagazinează;

2. Chiriile transportului produselor de la magazinele la schelă, care transport se va face de locuitorii acestei comune;

3. Plata pentru uruiul produselor ce se vor face tot de locuitorii acestei comune;

4. Cheltuielile ce se vor lăsa pe la gazde, hanuri și cârciumi de locuitorii Districtului ce vor aduce produsele la obor spre desfacere;

5. Cu înființarea oborului se vor desface toate produsele din tot Districtul în schela Islaz și comuna va avea un folos cu mult mai mare din taxa exportului de 20 parale la % de cât au avut până acum;

6. Până acum se obișnuia ca produsele locuitorilor acestui District din lipsa oborului să se cumpere de scăunași. Consiliul se mărginește a expune paguba cea suferită în genere răstimpuri locuitorii Districtului având informația că mulți din locuitori au vândut grâu cu preț pe jumătate adică cu 50 chila mică.

Prin urmare cu înființarea oborului interesul vânzătorilor de produse este a le aduce însuși la obor și prin concurență va desface cu preț mai favorabil de cum l-ar fixa în comună sau scăunașilor unde nu este concurență. Considerând că pentru a se destina o zi pe săptămână pentru obor de vânzare a produselor această măsură nu poate fi aplicabilă. De exemplu este chiar oborul de la urbea Turnu-Măgurele unde vine care cu produse în toate zilele săptămânii, iar nu o zi destinată.

Locuitorii districtului în orice zi are înlesnire poate veni la obor cu produsele lor și fiind în număr mai mic și poate vinde produsele cu preț mai favorabil, în vreme ce dacă ar veni toți într-o zi destinată special se va umplea oborul de care cu produse și prețul atunci firește va fi mai scăzut. Considerând iarăși că este îndestul foloasele expuse mai sus și nu urmează a destina vreo taxă”⁵.

Cele două amendamente ale prefectului erau astfel eludate. Târgul trecea de nivelul unuia de la sat și se vroia echivalentul unuia orășanesc. El urma a fi deschis permanent iar taxele anulate pe considerent că comunitatea avea să se îmbogățească prin numărul mare de comercianți încurajați să vină tocmai prin lipsa lor.

O consemnarea a evoluției ulterioare nu lasă să se vadă care a fost cu adevărat beneficiile bănești, zilele de târg și cât timp a existat. Până după primul război mondial documentele prefecturii județului Romaniști cât și pretura plășii Corabia nu menționează nimic legat de acest subiect.

Cercetând fondurile arhivistice, pentru perioada 1924-1945, documentele aduc în discuție situația economică a comunei Islaz, în care se are în vedere morile și cârciumile ca singurele întreprinderi existente particulare. Pentru a arăta puterea economică a comunei sunt precizate veniturile realizate de comună, bunurile aparținând

⁴ *Ibidem*, f. 1.

⁵ *Ibidem*, f. 15.

comunei cât și terenurile sub forma bălților și islazurilor arendate de comună, aceasta situându-se pe locul doi în rândul comunelor din plasa Dunărea a județului Romanați.

Din punct de vedere demografic recensămintele arătau pentru comuna Islaz o populație înfloritoare cu un număr mare de alegători în măsură să-și hotărască soarta politică. Educația este și ea bine reprezentată prin localurile școlare și prin numărul ridicat de cadre didactice iar viața religioasă se desfășura în cadrul cele două biserici deservite de slujitorii ei. Toate acestea sunt redată de documente de mai jos.

În anul 1924 sunt menționate „întreprinderi industriale” existente în comuna Islaz, Plasa Dunărea, județul Romanați, trecute împreună cu proprietarii lor:

- „Vasile Iancovici, moară cu motor, produce făină de grâu și porumb;
- Nicolae N. Hainangiu, moară cu motor, produce făină de grâu și porumb;
- Spiru Bădescu, moară cu motor, produce făină de grâu și porumb;
- Alecu Mitrănescu, moară cu motor, produce făină de grâu și porumb”⁶.

Situația „confesiunilor și bisericilor din comuna Islaz” nominaliza două biserici: prima cu hramul Sf. Nicolae a Parohiei I și a doua cu hramul Sfinții Trei Ierarhi a Parohiei II, ambele de rit ortodox. Se specifica următorul fapt de către primăria comunei Islaz: „ambele biserici nu au terenuri agrare care să fie proprietatea lor”⁷ ele ajung să fie împrăștiate din rezerva comunală, după finalizarea lucrărilor de reformă agrară din 1921.

Comisia interimară a comunei Islaz în ședința din 28 iunie 1924 ia în discuție situația islazului comunal, care între timp devenise baltă și nu putea fi folosit pentru pășune, ci doar pentru pescuit. Primăria comunei stabilește să fie arendată balta formată pe islazul comunal numit „gerai”. Prețul de arendare ridicat face ca și acest lucru să fie imposibil, astfel că s-a pus problema de către comisie să se reducă prețul și să se accepte oferta singurului interesat – Oprea Isăloiu⁸.

Arendarea bălții s-a încheiat pe o perioadă de 1 an de la 27 iunie 1924 până la 1 ianuarie 1925 contra sumei de 2 000 lei pentru că: „având în vedere că apa de pe islazul comunal începând să sece, sezonul de a pescui fiind vrednic, balta se usucă repede și întârzierea sau așteptarea unei alte oferte mai mare ar risca să se piardă acest venit” și se avea în vedere faptul că în trecut „nu s-a încasat nicio sumă din acest venit al acestei bălți”⁹.

Situația demografică a comunei Islaz este prezentată prefectului județului Romanați. Sunt aduse în discuție recensămintele realizate în prima decadă a secolului al XX-lea. Astfel, cel din anul 1908 găsea pentru comuna Islaz un număr de 1260 capi de familie¹⁰. După literatura de specialitate o familie în secolul al XIX-lea avea în medie 5 membri, ceea ce însemna o populație de 6 300 persoane¹¹. Peste patru ani un nou recensământ, din decembrie 1912, menționa existența a 1339 capi de familie, respectiv 6695 persoane existente în comuna Islaz.

Comuna din punct de vedere demografic se afla în secolul XX pe locul doi între comunele județului Romanați.

⁶ Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale, fond *Pretura Plășii Corabia*, dosar 22/1924, f. 116.

⁷ *Ibidem*, f. 105.

⁸ *Ibidem*, f. 9-10.

⁹ *Ibidem*, f. 9.

¹⁰ Idem, dosar 14/1930, f. 103.

¹¹ Direcția Județeană Teleorman a Arhivelor Naționale. *Localitățile județului Teleorman 1741-2006. Repere administrative*, Ed. Paco, 2006.

În anul 1930 comuna Islaz cunoscuse o mare creștere demografică văzută în discuțiile purtate de autorități care prezentau situația cârciumilor prefectului județului Romanai și faptul că pe lângă cele existente mai era nevoie de încă patru cârciumi. Consiliul rural Islaz hotărăște ca pe lângă cele opt cârciumi să se mai deschidă încă patru¹². Un total de 12 localuri pentru populația comunei Islaz.

În data de 25 aprilie 1930 urma a se ține licitația publică „cu oferte închise fără supraoferte” la Plasa Dunărea, conform art. 16 din legea băuturilor spirtoase pentru cârciumi comunale „cu tot felul de băuturi spirtoase din numărul de 12 cârciumi prevăzute în decizia d-lui prefect de Romanai”¹³. Arendarea se făcea pe o perioadă de 6 ani de la 1 ianuarie 1930 până la 1 ianuarie 1936, cu un preț de 7 000 lei pe an.

În anul 1929 pe raza comunei Islaz funcționau: Gheorghe N. Vladu – „cârciumar cu tot felul”, Florea I. Sindele – „cârciumar cu tot felul”, Stan M. Dincă – „cârciumar numai cu vin”¹⁴ alături de alți cinci proprietari pe care documentul nu-i menționează.

Situația terenurilor aflate în folosința comunității este prezentată de autoritățile locale. Islazul comunei în anul 1930 era exploatat în mod diferențiat pentru că el era format din terenuri diferite calitativ și aflate răsfricate pe toată raza comunei. Cea mai mare întindere de 72 ha și 6133 mp din islazul comunei, s-a arendat pentru pășunatul vitelor mari¹⁵. A rămas pustiul o suprafață de 1 ha pentru că nu era comasat într-un singur loc și pe aceste terenuri nu creștea nici iarba.

Comuna pe lângă exploatarea islazului arenda:

1. *fânețele naturale* în suprafață de 16 ha și 5990 mp, care au fost vândute locuitorilor cu prețul de 1 000 lei la ha;

2. *bălțile* în întindere de 20 ha și 3897 mp, care s-au licitat pentru suma de 13 000 lei. Această licitație nu a găsit ofertanți pentru că pește nu mai exista din cauza lipsei de apă, fiind numai stuf și trestie¹⁶.

3. *zăvoiuului de salcie* în suprafață de 4 010 mp¹⁷.

În anul 1931 pretura Plășii Dunărea întocmește un tabel în care se reorganizase satele în cadrul comunelor. Din acesta reiese faptul că comuna Islaz nu avea la acea dată nici un sat în componența sa¹⁸. Totodată sunt prezentate veniturile comunelor din care se vede poziția în pretură fiind a doua comună după Dăbuleni cu 465 967 lei venit iar Islaz cu 441 731 lei venit. La jumătatea veniturilor erau comunele Isbiceni (273 112 lei) și Vădistrița (208 939 lei)¹⁹.

Situația economică a comunei Islaz în anul 1933 este prezentată de documentele care arată suprafețele însămânțate și felul cerealelor. Se vede importanța acordată celor două culturi: porumbul și grâul în detrimentul leguminoaselor, grădinilor de zarzavat, fânețelor etc. Porumbul era însămânțat pe o suprafață de 1642 ha, grâul pe o suprafață de 4 300 ha, 72 ha cu ovăz, 29 ha cu plante furajere și 16 ha grădini²⁰.

¹² Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale, fond *Pretura Plășii Corabia*, dosar 14/1930, f. 91, 92, 102.

¹³ *Ibidem*, f. 102.

¹⁴ *Ibidem*, f. 92.

¹⁵ *Ibidem*, f. 49.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, f. 224, 229.

¹⁹ *Ibidem*, f. 226.

²⁰ Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale, fond *Pretura Plășii Corabia*, dosar 30/1933, f. 5.

Comuna Islaz, în perioada interbelică, în concordanță cu puterea economică văzută în veniturile realizate deținea și o importantă putere politică. Existau un număr de 1079 de alegători, alături de comuna Dăbuleni cu 1816 alegători erau singurele comune cu un procent ridicat de alegători. Celelalte comune ale Plășii Dunărea se situau în majoritate sub 500 de alegători²¹.

De la proprietățile funciare deținute de comuna Islaz documentele fac referire și la bunuri imobile ale primăriei și modul de folosință a lor în anul 1939:

1. un local al primăriei vechi cu trei camere;
2. un local nou al primăriei cu 7 camere;
3. școală de băieți cu 4 săli de clasă, cancelarie și locuința dirigintelui;
4. un local de școală mixtă cu 4 săli de clasă, cancelarie și o cameră de locuit;
5. un local de școală de fete cu 2 săli de clasă, cancelarie;
6. Biserica Sf. Nicolae Parohia I-a;
7. Biserica Sfinții trei Ierarhi Parohia II-a;
8. curtea primăriei în suprafață de 1 028 m împrejmuiți și oborul de Gloabă cu uluci;
9. curtea școli de băieți în suprafață de 12834 mp
10. curtea școli mixte în suprafață de 1620 mp
11. curtea bisericii Sf. Nicolae în suprafață de 2 848 mp
12. curtea bisericii Sf. Trei Ierarhi în suprafață de 3120 mp
13. cimitirul comunal uman Verde;
14. cimitirul Comunal uman Radovița;
15. 34 ha teren arabil al bisericilor;
16. terenul din marginea satului vadul Boului cu o suprafață de circa 7 ha și 6000 mp
17. terenul din marginea Dunării fostă Biserica în suprafață de 1865 mp
18. o remiză de scânduri în curtea primăriei;
19. terenul din marginea satului de circa 2073 mp
20. piața comunei în suprafață de 13587 mp
21. terenul viran de la Racovița²².

Planul topografic al comunei lipsea din arhiva primăriei încă din timpul primului războiului mondial, fără a exista o copie al lui, pentru a se putea arăta pretorului Plășii Dunărea locația acestor bunuri deținute de comună²³.

Ultimul recensământul din 1941 efectuat în timpul celui de-al doilea război mondial prezintă comuna Islaz sub toate aspectele²⁴. Suprafața totală a comunei era de 6 500 ha din care: 5 722 ha teren agricol și 4 010 mp pădure, 110 ha islaz comunal din care 52 ha pășune și 58 ha neutilizabil. Comuna Islaz se afla pe drumul județean Corabia – Turnu Măgurele.

Din punct de vedere administrativ comuna Islaz făcea parte din Plasa Dunărea, județul Romanați, cu judecătoria și centrul agricol la Corabia. Pe raza comunei erau: localul primăriei, postul de jandarmi și circa medicală. Paza comunei era efectuată de 15 polițiști și 23 guarzi comunale.

²¹ Idem, dosar 45/1934, f. 51.

²² Idem, dosar 46/1936, f. 1-5.

²³ Idem, dosar 46/1939, f. 19.

²⁴ Idem, dosar 11/1942, f. 13-14.

Educația era bine reprezentată, fapt datorat numărului mare de copii pe care îi avea comuna și celor trei localuri cu 12 învățători, existente în 1941.

Școala numărul 1 de băieți avea 202 elevi și 4 învățători, procesul de învățare se desfășura în patru săli de clasă. Școala deținea în proprietate personală 3,50 hectare.

Școala numărul 2 de băieți cu un efectiv de 180 elevi „care frecventează regulat cursul” în două săli de clasă.

Școala numărul 3 mixtă de băieți și de fete avea 396 de elevi învățați de 4 învățători în 4 săli de clasă.

Sporul demografic a comunei Islaz merită a fi consemnat, astfel la numărul total de locuitori de 6 528 pe anul 1942, în anul precedent se născuseră 131 de copii din care 6 morți. Tot în anul 1941 se oficiaseră 34 de căsătorii și avuseseră loc un număr de 80 de decese²⁵. Locuitorii comunei suferiseră în două rânduri de epidemie de scarlatină între 9 ianuarie 1936 și 6 octombrie 1936 cu 71 de cazuri și între 2 noiembrie 1938 și 6 februarie 1939 cu 4 cazuri.

Bolile sociale prezentate pe anul 1942 erau: 19 cazuri de tuberculoză, 8 sifilis, 17 pelagră, 65 paludism, 2 cancer, 10 alcoolici²⁶.

Numărul cel mai mare de bolnavi era dat de vecinătatea cu fluviul Dunărea a comunei, paludismul fiind o boală contagioasă provocată de înțepătura țânțarului anofel. Viața religioasă se desfășura în cele două biserici construite din cărămidă și acoperite cu tablă de fier, fiecare având în posesie personală câte 17 hectare. Prima biserică a fost ridicată în anul 1817.

Viața economică era reprezentată în primul rând de cele 4 mori cu motor aparținând următoarelor persoane particulare: Spiru Bădescu, Sofia Gogoană, Marin M. Șindrilă, Vasile Iancovici, urmate de Banca Populară Libertatea și de cele 12 băcănii, 2 cârciumi, 2 brutării, 35 cazane de țuică.

Interesantă este mențiunea făcută de recenzori ie anul 1941 a faptului că, în comună nu existau târguri sau oboare. Ne întrebăm oare ce s-a întâmplat cu oborul înființat în vara anului 1866 și care se vroia deschis permanent în toate zilele săptămânii, unde urma a se desface produsele locale în cantități mari?

Dezvoltarea comunei Islaz în perioada studiată s-a bazat pe exportul realizat prin schela existentă aici, prin suprafețele mari însămânțate cu cereale, prin gradul ridicat de educație, un număr mare de copii frecventând școala, implicării sătenilor în viața politică etc. Toate această stare de fapt se regăsește în documentele vremii și ele creionează o comună cu o dinamică aparte față de celelalte comune ale județului Romani.

²⁵ Idem, dosar 54/1942, f. 51.

²⁶ *Ibidem*, f. 103.

SLATINA ȘI MARI MOMENTE ALE ISTORIEI NAȚIONALE DE LA INDEPENDENȚĂ LA MAREA RĂSCOALĂ DIN 1907

Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU

Résumé

SLATINA ET GRANDS MOMENTS DE L'HISTOIRE ROUMAINE
DE L'INDÉPENDENCE À LA GRANDE REVOLTE PAYSANNE DE 1907

Slatina durant la Guerre pour l'indépendance
de la Roumanie, 1877-1878

Slatina a joué un rôle important dans la guerre pour l'indépendance de la Roumanie.

Premièrement, ici a fonctionné le siège de la Grand Quartier Général de l'Armée Russe. Le tsar Alexandre I-er était dans la ville dès 9 au 14 Juin 1877.

Deuxièmement, les citoyens de la ville ont soutenu l'effort de guerre. Les quatre boulangeries ont envoyé autour de 1.500 kg de pain par jour pour l'armée. Grâce à des dons financiers ont été recueillies 1.013,75 lei pour acheter de fusils Peabody. Dans les maisons de Maria Cutzarida et de Hristodor Caracostea ont travaillé des hôpitaux de campagne. 1090 blessés ont passé par la ville en Septembre 1877 venant de la Bulgarie.

Troisièmement, le Régiment 3 Olt de Slatina a participé dans la guerre dans la zone de Calafat et puis en Bulgarie dans la batailles de Lom et Smârdan. 26 officiers et 32 sous-officiers ont été décorés pour faits d'armes dans le conflit.

MOTS CLÉE: Slatina, 1877-1877, le tsar Alexandre de la Russie, le Régiment 3 Olt, la guerre pour l'indépendance de la Roumanie.

Slatina, la Ligue Culturelle et
le mouvement mémorandiste de la Transylvanie

Cet étude présent sur la base de témoignages inédits le soutien de Transylvanians établis à Slatina aux dirigeants du Parti National Roumain durant le mouvement mémorandiste (1891-1895). Parmi eux se trouvent: Iuliu Moisil, I.C. Drăgescu et le polonais Witold Rolla Piekarski. À leur initiative était due le montage de la pièce théâtrale *La lutte pour la nationalité ou l'emprisonnement du dr. Lucaciu* par Emil Nicolau et la publication des mémoires de Felicia, la fille du président du Parti National Roumain.

MOTS CLÉE: Slatina, Liga Culturală, Iuliu Moisil, Witold Rolla Piekarski, Felicia Rațiu

Slatina et la revolte paysanne de 1907

Cet article present utilisant une riche bibliographie ancienne et nouvelle la situation de la cité de Slatina pendant la grande revolte paysanne de 1907.

La revolte a été extrêmement forte dans le district d'Olt. Effrayés d'une éventuelle entrée des rebelles dans la ville, ses citoyens ont demandé à plusieurs reprises aux autorités centrales et locales afin de les assurer la protection. Le préfet a organisé un garde civique pour protégé la

ville. Les processus au Palais local de justice ont été temporairement suspendus. Cependant, la ville n'a pas été attaquée.

Après la défaite du soulèvement 300 paysans emprisonnés dans le prison locale ont demandé à être libérés.

MOTS CLÉE: Slatina, la revolte paysanne de 1907, district d'Olt, garde civique.

RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ (1877-1878)

Slatina și județul Olt au susținut efortul uman și economic impus României de campania militară pentru independență din anii 1877-1878. Așezarea geografică a județului Olt și a reședinței sale în cadrul teatrului de operații, potențialul economic și militar au impus o contribuție majoră la eforturile de război ale statului român. Ofrandele și rechizițiile făcute în județele Olt și Romanați sunt impresionante: 3.307 vite, 2.000 de cai, 3.015 oi, 2.072 t de grâu, 1.407 t orz, 45 t orez, 254 t porumb, 51 t brânză, 8,5 t fasole și alte legume, 6,2 t pâine, 426 t mălai, 300 t de fân ș.a.

Din județul Olt au fost strânși 5.317 lei pentru cumpărarea de armament necesar armatei. Învățători, profesori, preoți, medici și farmaciști au donat mari sume de bani din salariile lor pe mai multe luni. Au mai fost oferite zeci de kilograme de scamă fină, mii de feșe și obiele de legat, cearșafuri și fețe de pernă, flanele, postavuri, pânzeturi, obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte, mobilier, veselă, saci, căruțe și trăsuri, alcool sanitar. De pildă în oct. 1877 jococarii slătineni aveau în lucru pentru militarii români 1.500 de cojoace¹.

În condițiile mobilizării și a declanșării războiului de independență, Slatina și județul Olt devin zonă principală de concentrare pentru armata română. Întrucât orașul beneficia de avantajele căii ferate și ale unei gări importante pe ruta București-Pitești-Craiova, în Slatina sunt stabilite depozite de provizii și muniții care aveau să aprovizioneze armata română pe toată durata campaniei militare. Gara Slatina a devenit principalul punct de depozitare și distribuție a rechizițiilor făcute fie în județele vecine Argeș, Vâlcea, Vlașca, fie din județele Buzău, Vaslui, Botoșani.

La 14 aprilie 1877 prefectul de Olt raporta Ministerului de Interne că brutarii din Slatina „nu puteau satisface cererea de a fabrica 5000 de pâini, nefiind aprovizionați cu grâu sau făină”. În oraș nu existau cuptoare care să asigure o asemenea capacitate și în plus aici se aflau cantonați „peste 3000 de soldați ai regimentului de dorobanși și miliției puși la îndestulare”². Pe 17 aprilie Prefectura notifica Ministerului de Interne că brutarii orașului și-au luat angajamentul că vor aproviziona armata cu condiția ca predarea să fie efectuată în 10 zile de la primirea comenzii, pentru a avea timp pentru fabricare. Cele 4 brutării existente urmau să predea în fiecare zi „câte 3000 oca <de> pâine și cu prețul de 25 de bani ocau”³.

La 7 mai 1877 Cartierul General al Armatei Române elabora o serie de instrucțiuni în legătură cu construirea unui pod la Comani, peste râul Olt. Căpitanul

¹ Gheorghe MIHAI, Badea GEACĂ (ed.), *Istoricul orașului Slatina în documente*, vol. I, 1368-1918, Edit. Casa Ciurea, Slatina, 1998, doc. 170, p. 164.

² Prof. Gheorghe MIHAI (ed.), *Contribuția maselor populare din fostele județe Olt și Romanați la Războiul de Independență, 1877-1878. Documente*, vol. I, doc. 3, p. 3 (ms. dactilo cu documente inedite aflat în col. Muzeului Județean Olt).

³ *Ibidem*, doc. 6, p. 6.

Vasiliu din Batalionul 2 Geniu a fost desemnat să îmbarce materialul necesar și să se deplaseze pe calea ferată la Slatina. Aici urma să solicite sprijinul Prefecturii Olt și al Primăriei orașului pentru a asigura transportul echipamentului militar și a se rechiziționa materialul lemnos (grinzi, pontoane, scânduri pentru podină, grinzi pentru plute) necesar construirii podului⁴. Nu trebuie uitat faptul că trecerea Dunării s-a făcut în zona actualului județ Olt, pe la Corabia-Siliștioara, între 14 și 19 august 1877. Slatina a fost locul unde s-au adus din țară și s-au depozitat vase de lemn și cherestea, urmând a fi utilizate la construirea podului de pontoane.

Pe lângă trupele române aflate în trecere sau încartiruite temporar în județul Olt, la 9 iunie 1877 se mută de la Ploiești la Slatina Marele Cartier al Armatei Ruse, fapt ce îngreunează eforturile autorităților și locuitorilor de susținere material-economică a unei asemenea prezențe. În perioada 9-14 iunie 1877 în oraș se află însuși țarul Alexandru (1856-1881)⁵.

Asupra acestor concentrări de trupe militare ruse în Slatina, prefectul Oltului informa la 12 mai 1877 Președinția Consiliului de Miniștri în următorii termeni: „*Astăzi a mai sosit un tren cu 70 <de> vagoane încărcate de cavalerie, dragoni, trupe de cazaci, fac recunoașteri pe toată ziua atât în acest județ cât și în Romani. Mi s-a spus de un general de husari că vor să treacă aici în județul Romani; unde se vor opri încă nu știu*”⁶.

La 12 iunie 1877 gen. lt. M. Cataley, comandantul comunicațiilor militare ale armatei ruse solicita autorităților române „*ca arme și efecte de echipament destinate pentru șase noi legiuni bulgare, să fie transportate de la Slatina la Șistov*”. Partea română urma să pună la dispoziție prin rechiziții făcute în țară „*până la 350-400 de căruțe cu doi boi sau cu doi cai*” ce trebuiau să fie pregătite la Slatina⁷.

O telegramă transmisă la 15/27 iunie 1878 de agentul de presă Pogonon către Agenția Havas din Paris relatează că regimente rusești au sosit la Iași, Ploiești și „*sunt îndreptate spre Slatina, Giurgiu*”⁸.

Fred Debains, agent diplomatic și consul general la București, înainta la 15/27 iunie 1877 un raport ministrului de Externe al Franței, ducele Décazes, în care anunța sosirea împăratului rus Alexandru al II-lea la Turnu Măgurele și iminenta trecere a Dunării de către armata rusă. În document se aprecia că „*armata rusă (apreciată la 220.000 <de> ostași) a avut mari înlesniri prin descărcarea trenurilor sale în stația Slatina, chiar pe malul râului, transportându-le apoi pe plute*”⁹.

La 16 iunie 1877 comisarul român de pe lângă Corpul IX al Armatei ruse, raporta Ministerului de Externe al României că de la 1 iunie la Slatina au fost predate col.

⁴ Ibidem, doc. 28, p. 25.

⁵ Constantin OLTEANU, Ilie CEAUȘESCU, Vasile MOCANU, Florian TUCĂ, Gheorghe STOEAN, *Cronica participării armatei române la războiul pentru independență, 1877-1878*, Edit. Militară, București, 1977, [infra: *Cronica*] p. 142.

⁶ G. Mihai, *op. cit.*, I, doc. 35, p. 31.

⁷ G. Mihai, B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 163, p. 161.

⁸ Ionel GAL (coord.), *Independența României. Documente*, vol. II, partea II, *Correspondență diplomatică străină, 1877 mai – 1878 decembrie*, Edit. Academiei R.S.R. (Direcția Generală a Arhivelor Statului din R.S. România & Institutul de Istorie „N. Iorga” & Academia R.S. România & Academia de Științe Social-Politice), 1977, doc. 37, p. 58-59.

⁹ Ibidem, doc. 38, p. 59-61.

Kwitnitzki „687 care cu boi și 222 perechi <de> boi liberi pentru a transporta la Dunăre artileria de calibru mare”¹⁰.

În concluzie, Slatina a constituit un centru vital în pregătirile armatei ruse pentru trecerea Dunării. Declanșarea războiului ruso-turc și evenimentele ce i-au succedat au demonstrat că orașul a jucat în continuare un rol esențial în procesul de colectare și distribuție a resurselor militare.

La 24 iulie 1877 Constantin Deleanu, prefect de Olt, informa telegrafic Ministerul de Interne asupra situației rechizițiilor efectuate pe raza județului. Conform cifrelor înaintate s-au rechiziționat 31 de cai, 1.054 vite mărunte, 72 vite mari, 695 ocale de fasole, 258 banițe de orz, 466 ocale de brânză și 300 de care de fân „din care cea mai mare parte a fost respinsă (întrucât era fân vechi și nu din cel nou)”¹¹.

Slatina a constituit un punct sanitar important de legătură între București și Turnu Măgurele. În orașul de pe Olt s-a asigurat asistența medicală pentru soldații români și ruși, fie în spitalul județean, fie în spitale improvizate în casele Maria Cuțarida și Hristodor Caracostea¹². Prin gara orașului s-a asigurat transportul personalului medical, al răniților și al medicamentelor necesare soldaților. Între 5 și 15 septembrie 1877 în gara Slatina au sosit de la Turnu Măgurele circa 1.090 de răniți cărora „li s-a asigurat hrana și li s-au schimbat pansamentele” fiind ulterior transportați cu trenul către spitale din Câmpulung, Titu și București¹³.

Ministerul de Interne transmitea o telegramă prefectului de Olt la 6 septembrie 1877 prin care îl anunța că urmau să sosească la Slatina „patru sau cinci chirurgi ai școlei de medicină din Paris pentru a lua serviciu în spitalele militare”. Prefectul trebuia să le asigure primirea și transportul cu trăsura către Turnu Măgurele. Tot prin intermediul acestuia trebuiau duse la Turnu „lăzi conținând efecte pentru răniții noștri”¹⁴.

La 18 februarie 1878 Ministerul de Externe trimitea Ministerului de Interne suma de 75,79 lei solicitați de Prefectura județului Olt „pentru căutarea bolnavilor ruși în spitalul județului din Slatina”¹⁵.

Ofrandele locuitorilor județului Olt pentru trebuințele armatei române erau din cele mai diverse. Ioan Hagi Pop din Slatina dona 2 cai pentru a fi folosiți de armată¹⁶. Proprietarul Ioan Căpitănescu din Slatina a oferit o ladă de fier pentru casieria Regimentului 3 Dorobanți¹⁷. Amintim donațiile făcute pentru răniții români aflați în spitalele din Slatina și județ de către D.N. Opran („un butoi cu 20 <de> vedre spirt preparat cu ismă”), Al. Pfitner („10 kilograme de tutun calitatea a 4 <a>, 20 pachete tutun calitatea a 2-a, 1 cutie cu 20 cărțicele”) și Ion Hagi Pop („un butoi cu 10 vedre de fuică veche de prune și 1 butoi cu 10 vedre vin vechi”)¹⁸.

¹⁰ Mihail ROLLER (red. resp.), *Documente privind istoria României. Războiul pentru Independență*, vol. IV (15 iunie – 15 iulie 1877), Edit. Academiei R.P.R., București, 1953, doc. 57, p. 35.

¹¹ G. Mihai, *op. cit.*, 2, doc. 28, p. 30.

¹² M. Roller, *op. cit.*, IV, doc. 759, p. 420-421.

¹³ M. Roller, *op. cit.*, VI, doc. 127-128, p. 75-76, doc. 150, p. 90-91, doc. 410, p. 208, doc. 443, p. 225;

G. Mihai, B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 166-169, p. 163-164.

¹⁴ M. Roller, *op. cit.*, VI, doc. 155, p. 92-93.

¹⁵ G. Mihai & B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 185, p. 173.

¹⁶ *Monitorul Oficial* [infra: M.O.], 1877, nr. 100, mai 3/15, p. 2940 apud G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 1, p. 1.

¹⁷ M.O., 1877, nr. 101, mai 4/16, p. 2970 apud G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 2, p. 2.

¹⁸ M. Roller, *op. cit.*, VI, doc. 974, p. 494, doc. 983, p. 497; G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 40, p. 46.

Personalul de la Circa a 2-a Slatina a Serviciului de Poduri și Șosele a oferit suma de 211 lei pentru cumpărarea de arme. Cu această ocazie sunt amintiți ca donatori ing. Dimo Dimitrie și conductorul N. Davidescu¹⁹. Cleopatra Dimo din Slatina a donat pentru soldații români răniți „*1 oca de scamă fină*”²⁰. Tache Polihronie și C.D. Găbunea donau 120 și, respectiv, 320 lei pentru cumpărarea de arme²¹. Domnișoarele Alexandrina Sc. Charlota și M. Slăvescu au donat „*pentru răniți, cea dintâi 143 dramuri de scamă, 1 cămașă și o pereche de izmene, cea de-a doua 125 dramuri scamă și o pereche de izmene*”²².

Victoriile de la Rahova și Plevna au avut un impact moral și patriotic deosebit în rândul slătinenilor. Autorităților au solicitat preoților din oraș să se facă „*rugăciuni publice în toate stabilimentele religioase*”, iar profesorilor școlilor din oraș să participe la slujbele religioase. La 8 septembrie a avut loc un astfel de eveniment la biserica Maica Domnului ce își propunea să onoreze „*oștenii români sau rossieni care au căzut pe câmpul de bătaie în jurul Plevnei*”²³. Tot în acest spirit de omagiere a eroilor, la 12 noiembrie 1877 „*în catedrala orașului Slatina a avut loc un Tedeum pentru biruința armatei române și luarea Rahovei*” la care a participat corpul profesoral al Școlii primare de băieți „Ionașcu”²⁴. Prefectura Olt a organizat la 30 nov. 1877 în catedrala Slatinei „*un Tedeum pentru biruința armatelor româno-ruse și luarea Plevnei*”²⁵.

Dintr-o dare de seamă făcută la 6 decembrie 1877 desprindem informații despre situația social-economică a județului Olt. Aflăm că starea financiară era precară și „*se simțea apăsarea unei lipse de numerar*”. Principala cauză o constituia lipsa de mijloace a contribuabililor în a-și achita dările la timp. Spitatulul județean de la Slatina funcționa „*mulțumitor*” având în perioada 1 octombrie 1876 – 17 septembrie 1877 cam 741 de pacienți. Se impuneau reparații curente și îmbunătățiri grabnice. În privința căilor de comunicații din 1876, nu se mai făcuseră nici un fel de lucrări. Recolte slabe ale anilor 1876-1877 îngreunau viața locuitorilor județului. Instrucția publică beneficia la Slatina de 4 școli (din totalul de 49 câte funcționau în județ). În finalul documentului se fac referiri stricte la războiul de independență. Se recunoștea că locuitorii „*de toate clasele au făcut sacrificii enorme prin contribuțiuni pentru Crucea Roșie, pentru ospiciul Independența, pentru ajutorarea soldaților răniți, pentru cumpărarea de arme*”. Consiliul Județean se angaja să contribuie cu 6.000 lei pentru a cumpăra 100 de puști și să facă în continuare subscripții. Spitatul din Slatina urma să aibă alocate jumătate din paturi pentru soldații răniți pe front. În finalul dării de seamă se învedera că județul a făcut „*sacrificii însemnate comparativ cu poziția sa*” și se exprima dorința „*de a nu rămâne în urma altora*”²⁶.

La 24 ian. 1878 Prefectul județului trimitea Ministerului de Interne lista persoanelor din orașul Slatina care au subscris cu suma de 1.013,70 lei „pentru venirea în ajutor la cumpărarea de arme Peabody”²⁷.

¹⁹ M.O., 1877, nr. 239, oct. 23 / nov. 4, p. 6068; G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 50, p. 5.

²⁰ M.O., 1877, nr. 243, oct. 29 / nov. 10, p. 6156; G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 51, p. 59.

²¹ M.O., 1877, nr. 268, nov. 30 / dec. 12, p. 7016; G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 71, p. 78.

²² M.O., 1877, nr. 275, dec. 9/21, p. 7190; G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 177, p. 168.

²³ G. Mihai, B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 165, p. 162.

²⁴ *Ibidem*, doc. 174, p. 166.

²⁵ *Ibidem*, doc. 176, p. 167.

²⁶ M.O., 1877, nr. 265, nov. 26 / dec. 8, p. 6625-6627; G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 72, p. 79-86.

²⁷ G. Mihai, B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 183, p. 171-172.

O statistică făcută în privința rechizițiilor și ofrandelor făcute în județul Olt pentru trebuințele armatei în război evidențiază următoarele cifre: 2.942 capete berbeci și oi, 256 capete de boi și vaci, 80 de cai și iepe, 11 hl de fasole și alte legume, 350 hl grâu, 1343 hl de orz, 407 hl de orez, 109 hl de porumb, 4.587 kg de brânzeturi, 3.052 kg de făină, pâine și pesmeți, 1.295 kg de pastramă și carne, 320 mc de lemne de foc, 526 mc cherestea, 1.710 kg de fier și alte metale, 745.037 kg de fân, 62.701 kg de paie, 18 putini și vase de lemn, 1.094 de cărămizi, 40 de saci și traiste, 18 trăsuri, 23 de hamuri și hături, 32 de căpestre, streampuri și frânghii, 32 păpuși de sfoară, 229 kg de var. Locuitorii Oltului au prestat circa 2.690 zile muncă. Au fost folosite în transporturile armatei 7.391 de care cu 2 boi și 1.859 de care cu 4 boi. Carele de transport au parcurs cam 1.335.935 km²⁸.

Sesiunea extraordinară a Adunării Deputaților din 9/21 mai 1877 proclama independența României în urma discursului ministrului de externe Mihail Kogălniceanu în care se afirma: „*În stare de rezel cu legăturile rupte, ce sântem? Sântem independenți; sântem națiune de sine stătătoare. Avem un domn de sine stătător. Însă, domnilor, de aici se oprește traviulul nostru? Aici se oprește misiunea noastră? Am ajuns la scopul urmărit nu de azi, ci, pot zice, de secole, și mai cu deosebire urmărit de la 1848 încoace*”²⁹. O zi mai târziu principele vestea armatei prin înalt ordin de zi³⁰ proclamarea independenței. La Slatina un asemenea ordin a fost receptat cu interes, atât de locuitori cât și de efectivele militare ce își aveau garnizoana sau cantonau temporar în oraș.

În acest context istoric reprezentanții diplomați ai Franței, Statelor Unite ale Americii și Italiei expediază rapoarte informative asupra situației politice din România menționând cu acest prilej și orașul Slatina ca punct nodal al derulării pregătirilor militare pentru război. Agentul diplomatic și consul general al Italiei la București, baronul de Fava, informa pe ministrul său de externe, L.A. Melegari, că armata rusă ocupa la acea dată „*linia de la Reni-Galați, până la Giurgiu și Slatina*” dar că „*n-a trecut Oltul care separă Muntenia de Oltenia*”. O asemenea operațiune „*nu ar putea să aibă alt obiectiv decât o debarcare la Cladova, și prin aceasta ocuparea teritoriului sârbesc*”³¹. Adolph Stern, agentul S.U.A. la București comunica secretarului de stat William M. Everts că „*rușii au ocupat treptat porturile românești și se deplasează în trei coloane mari de la calea ferată București-Slatina spre portul Giurgiu, Zimnicea și Turnu Măgurele, după ce au ocupat Ismail, Galați, Brăila, Oltenița etc., în timp ce armata română se află la Calafat în număr de aproape 60.000*”³². Fred Debains, consulul Franței la București relata ducelui Décazes, ministrul de externe francez la 8/20 mai 1877 că a telegrafiat deja „*despre concentrarea unui corp rusesc de 18.000 <de> oameni la Slatina și despre trecerea Oltului prin mai multe puncte*”. Și că: „*Totul este pregătit pentru trecerea trenurilor pe calea ferată între Slatina și Turnu Severin. Un foarte frumos echipament pentru poduri se află la Slatina*”³³.

Slatina și județul Olt participă în mod direct la Războiul de Independență prin intermediul Regimentului 3 Dorobanți, unitate militară ce avea să contribuie activ și

²⁸ Alexandru PENCOVICI, *Rechizițiile și ofrandele făcute pentru trebuința armatei române în războiul din 1877-1878*, București, 1879, p. 39 citat de G. Mihai, *op. cit.*, 3, doc. 127, p. 169.

²⁹ I. Gal, *op. cit.*, I, doc. 59, p. 86.

³⁰ *Ibidem*, doc. 63, p. 91.

³¹ I. Gal, *op. cit.*, I, doc. 165, p. 373.

³² *Ibidem*, doc. 174, p. 391.

³³ *Ibidem*, doc. 178, p. 401.

decisiv în multe etape ale campaniei de peste Dunăre. Încă de la 1 aprilie 1868 în jud. Olt a fost înființat Batalionul 3 de Miliții Olt sub comanda maiorului Alexandru Măleanu³⁴. Acest corp militar depindea de Inspectoratul I al Milițiilor ce își avea reședința la Craiova și se afla sub comanda colonelilor Dimitrie Leca și Ioan Logadi. Efectivele sale erau constituite din milițieni și rezerviștii armatei permanente potrivit stipulațiilor făcute prin Legea Organizării Puterii Armate din 11 iunie 1868. Prin Decretul nr. 1134 din 21 iulie 1869 rezerviștii au fost trecuți în subordinea comandanților de miliții fiind obligați să facă instrucție în comunele de reședință câte 2 ore în fiecare duminică.

La 28 februarie 1869 au fost create Brigăzile de miliții. În jud. Olt se găsea Batalionul 16 al Regimentului 8 de Miliții ce intra sub autoritatea Brigăzii 4 Craiova. De la 25 oct. 1871 batalioanele de miliții și-au schimbat denumirea și au fost transformate în regimente de dorobanți. În județul Olt a fost constituit Regimentul 3 Dorobanți sub comanda colonelului Ioan Logadi ce se găsea sub jurisdicția Diviziei 1 comandată de generalul Mihail Cerchez. Corpul de comandă al Regimentului era format din mr. Ștefan Burileanu, adjunct al unității și comandant al batalionului 1, și mr. Gheorghe Chivu, comandant al Batalionului 2. Regimentul era alcătuit din companiile 1 Câmpu Mare (cpt. Ștefan Carabelea), 4 Negreni (cpt. Gheorghe Doxache), 5 Slatina (cpt. Constantin Băicănoiu) și 7 Drăgănești (cpt. Dumitru Stoenescu)³⁵.

Prin Înalt decret nr. 2195 din 26 noiembrie 1876 a fost înființat Regimentul 3 Dorobanți cu garnizoana la Slatina³⁶. De la 1 ianuarie 1877 Regimentul 3 Dorobanți era bugetat corespunzător având în componența sa 64 sergenți, 96 caporali, 64 toboșari și gorniști, 1.620 soldați, în total: 1.844 militari. Regimentul s-a constituit din Batalionul 4 Olt al Regimentului 1 Dorobanți din Craiova. Noua unitate militară avea ca patron pe Sf. Grigore (după alte surse: Sf. Gheorghe). Era alcătuit din Batalioanele 1 Romanați (sub comanda maiorului Ion Petrescu) și 2 Olt (sub comanda maiorului Titus Guriță). Batalionul 1 Romanați avea reședința la Caracal. Era format din 4 companii: 1 Balș (194 militari), 2 Caracal (222 militari), 3 Balta (282 militari), 4 Islaz (332 militari) cu 1.030 militari din care 32 de sergenți, 56 caporali, 32 toboșari și 910 soldați. Batalionul 2 Olt avea garnizoana la Slatina. Era format din 4 companii: 5 Olt (194 militari), 6 Vedea (194 militari), 7 Slatina (232 militari), 8 Șerbănești (194 militari) în total 814 militari din care 32 sergenți, 40 caporali, 32 toboșari și 710 soldați. Primul comandant al acestei unități militare a fost locotenent colonelul George Herfner pentru 15 zile. Prin Decretul 226 din 7 februarie 1877 a fost numit comandant colonelul August Gorjan³⁷. Corpul ofițeresc era alcătuit din locotenentul Petre Vercescu (compania 5 Câmpu Mare), căpitanul Constantiniu Costescu (compania 5 Negreni), locotenentul Constantin Dimitrescu (compania 6 Negreni), căpitanul Grigore Leca (compania 7 Slatina), sublocotenentul Nicolae Stănculescu (compania 7 Slatina), locotenentul Theodor Manolescu (compania 8 Drăgănești) și sublocotenentul Grigore Gheorghiu (compania 8 Drăgănești). Regimentul 3 Dorobanți depindea de Divizia 1 Miliții a generalului Gheorghe Lupu.

³⁴ Ion IVAȘCU, *Din istoricul Regimentului 3 Dorobanți Olt*, în *Studii slătinenne*, V, vol. VIII, Slatina, 2011, nr. 1, p. 281.

³⁵ Arhivele Militare Pitești, *Registrul istoric al Regimentului 3 Dorobanți*, f. 1-3 (fotocopii la Muzeul Județean Olt).

³⁶ *M.O.*, 1876, nr. 269, dec. 2/14, p. 6513-6514 apud G. Mihai, *op. cit.*, 4, doc. 1, p. 1-2.

³⁷ Constantin MOȘINCAT, *Starea de veghe: 120 de ani de la înființarea Regimentului 3 Dorobanți „Olt”*, Edit. Papyrus, Oradea, 1997, p. 8.

Pe lângă Regimentul 3 Dorobanți în jud. Olt au mai fost create 2 escadroane de călărași incluse în Regimentul 1 Călărași de la Craiova: escadronul 3 Romanați (comandat de căpitanul Gheorghe Brătășanu, cu 4 ofițeri, 126 soldați, 104 cai) și escadronul 4 Olt (comandat de căpitanul Constantin Deleanu, cu 3 ofițeri, 121 soldați și 104 cai).

Regimentul 3 Dorobanți a fost mobilizat pentru campanie prin Decretul numărul 787 din 28 martie 1877. Efectivele sale numărau 1.680 de militari și era completat cu rezerviștii armatei permanente. După mobilizare, unitatea a staționat în Slatina până la 26 aprilie 1877, când batalionul 2 a fost trecut sub comanda colonelului Grigore Cantilli, comandantul Brigăzii I Infanterie din Divizia a 4-a activă³⁸.

La ordinul comandantului suprem al armatei române din 25 aprilie / 7 mai 1877 Divizia a 4-a activă a pornit în marș spre Dunăre. Detașamentul Cantilli avea misiunea stabilirii legăturii între corpurile 1 și 2 de armată și de a supraveghea linia fluviului între Olt și Jiu³⁹. Brigada I Infanterie se găsea staționată în comuna Petra din județul Romanați, punct în care s-a realizat joncțiunea cu batalionul 2 Olt venit de la Slatina. Conformându-se ordinelor primite Batalionul 2 Olt a efectuat un marș de siguranță către Caracal, iar de aici s-a deplasat ca avangardă la Corabia, unde trebuia să ocupe poziții de luptă. La 12 kilometri de Caracal un contraordin a solicitat batalionului să se deplaseze în comuna Leu (județul Romanați) unde a făcut joncțiunea cu Batalionul I al Regimentului 3 Dorobanți care primit ordin de marș la 30 aprilie 1877. La 2 mai 1877 Regimentul 3 Dorobanți a pornit din comuna Leu în marș spre Podari (județul Dolj) trecând prin Craiova. Între 3 și 5 mai s-a deplasat din Podari spre comuna Giubega și Galiciuca și orașul Calafat. Aici batalionul a primit ordinul de a susține bateria „Mihai Bravu” iar batalionul 2 a fost cantonat la Calafat. Ordinele de luptă primite de unitatea militară deplasată de la Slatina la Calafat erau de a asigura serviciul de avanposturi la sud de oraș și de a preîntâmpina atacarea sa de către trupele turcești de peste Dunăre. La 12 mai 1877 batalionul 2 al Regimentului 3 Dorobanți a intrat în dispozitiv pe marginea fluviului. Pe 16 mai 1877 batalionul 2 a făcut schimb de poziții cu batalionul 1. În 18 mai efectivele regimentului efectuau lucrări militare la bateria „Independența”. Pe parcursul lunii iunie unitatea execută lucrări de genii și efectuează serviciu de pază pe frontieră în împrejurimile Calafatului. Regimentul 3 Dorobanți ocupă pichetul de la Ciuperceni, escadronul 3 Romanați pichetul de la Cetate iar escadronul 4 Olt pichetul de la Desa.

Cu ocazia trecerii Dunării de către armata rusească în noaptea de 14/15 iunie 1877, conform înțelegerii cu comandamentul armatei române, toată artileria românească a bombardat pozițiile turcești pentru a proteja operațiunile de debarcare ale rușilor. În raportul colonelul August Gorjan este evidențiat soldatul Petre Roșca care în timp ce se afla în serviciu ca santinelă „a fost rănit la mâna dreaptă de o sfărâmatură de obuz, unde a stat 4 ore, fără să se miște din loc, până a venit schimbul său și apoi s-a trimis la spitalul din Poiana”⁴⁰.

³⁸ Elena PĂLĂNCEANU, *Un mare comandant de unitate din Războiul pentru Independență: colonelul Grigore Cantilli*, în *Studii și materiale de muzeologie și istorie militară*, București, 1978, nr. 11, p. 97.

³⁹ Theodor C. VĂCĂRESCU, *Luptele românilor în resbelul din 1877-1878*, Tip. Carol Göbl, București, 1887, p. 47.

⁴⁰ M. Roller, *op. cit.*, IV, doc. 156, p. 83.

Regimentul 3 Dorobanți a participat activ la Războiul de Independență întocmind hărți, executând lucrări genistice, efectuând recunoașteri, culegând informații despre pozițiile și efectivele turcești din zona Vidin.

La 23 iulie 1877 printr-un Înalt Ordin de zi dat la Poiana (județul Dolj), trupele române se împart în armata de operațiuni și armata de observație. Regimentul 3 Dorobanți și Regimentul 1 Călărași (cu cele 2 batalioane Olt și Romanai) sunt puse sub autoritatea armatei de observație comandată de generalul Lupu, în Divizia I-a sub comanda directă a colonelului Eustație Pencovici⁴¹. În cursul aceleiași luni Regimentul 3 Dorobanți primește drapelul de luptă la sediul Marelui Cartier General al armatei române de la Poiana. Comandantului regimentului slătinean, col. August Gorjan, îi este încredințat stindardul de luptă de către însuși principele Carol.

La începutul lunii august 1877 regimentul participă la respingerea atacului turcesc care viza ocuparea ostrovului Canapa. Col. August Gorjan relatează lupta din 11 august 1877: „În această luptă, mică în felul ei, de a rezista 22 de oameni contra a câtorva sute de turci ce-i ataca și pe apă, sub ploaia de obuze și gloanțe s-au distins prin bravură și curaj caporalul Iliescu Ioan, ca șeful gărzii din ostrov, soldații Bratu Năstase, Mustățea Andrei, Vlad Toma, Popa Șerban, Popa Stan, Mara Florea, Ciucă Licsandru și Nicolae Ion, toți din compania a 5-a activă a Regimentului 3 Dorobanți”⁴².

Trecerea Dunării de către armata română pe la Corabia și Turnu Măgurele, operațiune militară efectuată între 12/24 și 16/28 august, găsește Regimentul 3 Dorobanți în componența armatei de observație ocupând pozițiile din jurul orașului Calafat și malurile fluviului. Pe 16 noiembrie 1877 un batalion al regimentului întărit cu escadronul 4 Olt, trece Dunărea în bărci și debarcă la Lom Palanka. În urma unui atac la baionetă soldații acestei unități cuceresc localitatea fixându-și ca viitor obiectiv Rahova. În tot acest timp efectivul regimentului rămas în țară apără linia Dunării în zona Ciuperceni și supraveghează pozițiile turcilor din Ostrovul Râiosu. Regimentul 3 Dorobanți se evidențiază cu prilejul scoaterii și a transportării pe uscat a vasului „Bucur” care se deplasa între Calafat și Corabia și a fost în pericol de a fi scufundat de monitoarele turcești⁴³. Acest episod ne este relatat în detaliu în memoriile căpitanului Gheorghe Varlam Ghițescu, comandantul Companiei I-a din Regimentul 3 Dorobanți: „Printr-un noroi până la gât, noaptea numai în cămăși, cu apa până la gură, însângerați de fânțari, pe mal, cu frânghii, otgoane, lanțuri, hățuri, curele de la arme și rănii împreună cu generalul Alexandru Anghelescu atunci locotenent la Compania 2-a secondai minunat de cinci sute de oameni ai Companiilor întâi și a doua din 3 Olt, l-am pus până în ziuă pe vreo trei zeci de osii și asuns în zăvoiu. De acolo noaptea, l-am căraușit prin nisipurile Ciupercenilor la Calafat”⁴⁴. Relativ la același episod colonelul August Gorjan menționează în raportul din 20 ianuarie 1878: „La 3 august despre ziuă șalupa cu abur «Bucur» aruncându-se pe uscat la capul ostrovului Canapa dinspre Turcia, din cauza necunoaștinței drumului spre Dunăre, turcii văzând-o în asemenea poziție se puseră cu 6 tunuri în curs de șase ore și o bombardă spre a o strica. Lt. Alexandru Anghelescu din compania II dimpreună cu 14 oameni alergeră în ajutor parte într-o mică luntre, parte înot și scapă echipajul pescuind unii oameni și chiar pe

⁴¹ Ibidem, V, doc. 248, p. 119.

⁴² Ibidem, doc. 904, p. 458.

⁴³ Ibidem, IV, doc. 600, p. 304.

⁴⁴ Căpitan Scarlat Varlam GHIȚESCU, 1876-77 și 78. Războiul Neatârării, Tip. Rampa, Galați, 1927, p. 8.

comandantul șalupei sublocotenentul Mavrodin de la Marină și aduce la adăpost șalupe «Bucur» fără a fi vătămată»⁴⁵.

În data de 6 decembrie 1877 celelalte companii din Regimentului 3 Olt trec Dunărea „la ora patru sara în luntri, printre sloiuri mari, lapoviță și neguri; iar la orele 5 pe întunecate” inițiază un asalt asupra localității Lom Palanka atacând din flanc trupele ce se retrăgeau de la Rahova spre Vidin⁴⁶. La Lom Palanka regimentul constituie avangarda operațiunilor militare, batalionul Petrescu ocupând satele Topolovăț și Drinovăț iar batalionul Guriță a cucerit poziții în Dobridor. Un alt contingent al unității militare primește misiunea asigurării securității drumului dintre Dobridor și Lom Palanka. Compania 1 din Regimentul 3 Olt a ocupat poziții sub cetatea Belogradecului. Despre greutățile campaniei din iarna anilor 1877/1878, despre eroismul soldaților și misiunile de luptă primite, căpitanul Scarlat Varlam Ghițescu consemnează: „*Prin troieni, geruri și gloduri pe jumătate înghețate cari ne deslipiau potcoavele la cai, toate sărbătorile Crăciunului le petrecurăm în recunoașteri silite, prinderi de înălțimi, patulări grele și avanposturi fără schimbători. Totuși luptam bărbătește cu nebiruita Companie 1 din 3 Olt, uneori însoțită de întregul batalion 1 și chiar de al 2-lea*”⁴⁷. Între 1 și 18 ianuarie. regimentul ocupă satele Bela Rada, Musulmana, Guflia, Rupcea, Gârța și Raianovița. Potrivit jurnalului de operații „la 3 ianuarie ora 10 dimineața Regimentul întreg a înaintat spre cetatea Vidin în ordine de luptă”⁴⁸.

La 12 ianuarie 1878 trupele române, între care și Regimentul 3 Olt, participă la asaltul Smârdanului, cea mai puternică redută din sistemul de apărare al Vidinului. Despre asaltul redutei căpitanul participant nota: „*În nopțile următoare, în capul Batalionului 1, ajutat și de al 2-lea urcai pe poziție, bateria de artilerie, sub focul căreia avea să înaintez a doua zi atacul redutei Smârdan. Compania I fiind aleasă ca trupă hotărâtă luptelor înverșunate: morți sau învingători, nici vorbă mai mult. Trupa mă iubea încât mergeam la izbândă sigură. Înghămați câte 250 la tun oamenii păreau niște cârțițe ieșite din bălțile cu glod. În răsuri sănătoase și glume istețe, cinstindu-ne ca frații, Curcanii, muncind zi și noapte prin glod și lapoviță, puneau pe 12 ianuarie ora 6 dimineața tunurile sus pe marginea viei în fața redutei Smârdan, care avea în dreapta sa, redutele Inova și Capitanofșa. De acolo, din viile de pe deal, pe un soare ce nu-l văzuserăm de mult, zărirăm Vidinul și în spatele lui Calafatul de unde porniserăm, care mi-au strâns un ura uriaș ce abia îl potolirăm. Șase sute de guri de foc puse în mișcare, ne aduse neguri dese ce întunecară întinderea până la Dunăre. Părtiniți de acest întuneric orbitor, coborârăm plecătura cea lungă pe sub gurile de foc care nu-și mai putură ochi nici o țintă. De acolo am răpezit atacul, cam pe la amiază. După un șir de nehotărâri și pronunci contrazicătoare primii în sfârșit porunca să mă pun în capul coloanei și să nu mai ascult decât de conștiința mea. Compania mea primi această poruncă cu voieșie fără pereche. Eram urmați în eşichier de cele trei companii susținătoare. Avem legături în dreapta, prin batalionul nostru al 2-lea Maior Guriță și cu Regimentul Vâlcea maior Cuciuc care ținea Tatargicul în fața bateriilor celor puternice de la Novoselo. În stânga aveam 9 Râmnic Sărat, care zbura să atace reduta Inova. Pe când coboram foarte băgători de seamă, prin negura cea ameștor de deasă, ne-am pomenit cu o îmbrânceană grozavă din spate, desfăcându-ne rândurile cele*

⁴⁵ G. Mihai, B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 182, p. 170.

⁴⁶ S.V. Ghițescu, *op. cit.*, p. 10.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 12.

⁴⁸ *Registrul istoric*, f. 13.

grozav de strânse ale coloanei ce înainta. Orice greșală cădea în răspunderea mea. Menținui rânduiala dar Regim. 4 Linie căruia generalul Cerchez îi fusese comandant trece în goana mare pe alături de noi și printre rânduri strigând nebunește: Da' ce Curcanilor, credeți că tot voi veți lua reduta? La o parte! La o parte! Câțiva ofițeri, cari mă cunoșteau strigară: Ghițescule, apără-ne dreapta, păzește-ne dreapta! Iar un altul [...]: Înainte! Înainte! Înainte! În urlete nebune se repeziră spre reduta Smârdan care în acea clipă se afla la 300 m distanță în fața noastră. Peste câteva minute o încăierare cu baioneta avu loc care cere timp să o descriu. Nouă nu ne-a mai rămas decât extrema dreaptă de unde i-am scos din șanșurile de dincoace de redută pe turcii ce se furișau până și în gropile de lup de furia baionetelor Curcanilor. Fie cu baioneta fie cu patul armei Krnka, o adevărată ghioagă, flancul a fost curățit. În stânga noastră, încăierarea era uriașă. Turcii înverșunați în apărare luptau cu ai noștri nebuni la atac!... Prin negura cea deasă, amețitoare strecurându-se pe dreapta noastră, două escadroane de bașbuzuci, având o trupă bine hrănită, bine armată cu carabine Winchester și săbii Damasc pe niște cai puternici și îndopați, ar fi putut să ne învâluie, zdrobindu-ne dreapta, nu îndeajuns de puternică. Cu bărbăția Curcanilor, ajutați de escadronul Suceava sub căpitanul Negel și sublocotentul Mustață, am prefăcut o înfrângere sigură într-o glorie eternă [...]. În întâia jumătate a nopții am luat cu asalt satul Smârdan casă cu casă. Turcii, luptători îndârjiți, ne ucideau adăpostii la creneluri. Dând foc unei case li arătam ce îi așteaptă. Pilda mea, domoli furia apărării. Puțin după aceea întreg satul era al nostru. În a doua jumătate, am făcut întăriri pe o ridicătură din stânga Smârdanului, săpând pământul cu apă clocotită. Contraatacul din zori ne-a găsit cu trupe adăpostite și baterii făcute. Dar artileria nu sosise pe pozițiile ce stăpâneau întinderea cea mai mare a câmpiei dintre Vidin și redutele Smârdan, Inova și Capitonofa. Cucerite în ajun de vitejia cea strălucită a lui 4 linie 9 Râmnic Sărat, 3 Olt și Escadronul de călărași Suceava; trebuiau ținute cu orice jertfe ceea ce s-a și făcut. Din ceasul acela Vidinul era ras ca poziție militară. Fortificațiile dinăuntrul de forturi, redute și baterii de modă veche nu prețuiau nimic. Puteau fi închiși ca șoarecii în prinzătoare, reduși la murirea de foame sau pradare⁴⁹.

Trupele române, între care Regimentul 3 Olt, au intrat la 12 februarie 1978 în Vidin. A doua zi a fost ocupat și Belogradcicul. După capitularea Vidinului unitatea a revenit la Calafat. Merită amintite aici convorbirile lui Izzet Pașa, guvernatorul fortăreței Vidin, cu căpitanul Scarlat Ghițescu, în care este elogiat poporul român, însă în același timp se face o anticipare lucidă a viitorului său: „V-ați depărtat de la Sud ca un popor cinstit, care și-a respectat nu numai tratatele, dar și fângăduința de la om la om, ca să vă aduceți tirania rusească în coaste, mai puternică acuma unită cu sălbăticia, celor care la Sud au să urmeze numai povețele rusești. Vă privește. Nouă ne pare foarte rău că un popor erou se duce de lângă noi. Măine, nu mai departe, cu durere v-o spun: O să-mi dați dreptate!! Neatârarea, de fapt, o aveți!! Alături de noi ați fi avut pe dată Basarabia, care-i a voastră din vechi străvechi”⁵⁰.

La 4 februarie 1878 era proclamată încetarea stării de război în 28 de județe ale României (inclusiv Olt). La 3 aprilie 1878, în condițiile situației tensionate dintre România și Rusia, armata română a fost dizlocată în Muntenia și Oltenia. La Slatina a fost concentrată Divizia la 4-a Infanterie⁵¹. Principele Carol a venit în oraș pentru a

⁴⁹ S.V. Ghițescu, *op. cit.*, p. 13-14.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 15.

⁵¹ *Cronica*, p. 409.

verifica organizarea trupelor române. La 30 aprilie inspectează Regimentele 3 Linie, 8 Dorobanți și 2 Artilerie, după care pleacă la Câmpulung însoțit de un corp militar aflat sub comanda colonelului Matei Vlădescu⁵².

La 19 mai 1878 un număr de 26 ofițeri aparținând Regimentului 3 Olt au fost decorați cu Steaua României clasa V-a pentru faptele de arme săvârșite⁵³. Prin ordinul de zi nr. 186 din 20 mai 1878 se acordau Regimentului 3 Dorobanți câte 4 medalii de companie, deci în total 32, ce urmau a fi atribuite gradelor inferioare care s-au evidențiat în timpul războiului de independență⁵⁴.

Potrivit unui raport al căpitanului de stat major din armata austro-ungară remis Ministerului de Război al Austro-Ungariei, armata română se găsea la 6 iunie 1878 concentrată pe aliniamentul Găești-Pitești-Slatina⁵⁵.

Din august 1878 Regimentul 3 Dorobanți se găsea în garnizoana de la Slatina. Pentru contribuția eroică și virtuțile manifestate pe câmpul de bătaie drapelul regimentului a fost decorat la 8 octombrie 1878 cu Crucea „Trecerea Dunării”⁵⁶.

Efortului militar făcut de către județele Olt și Romanați pentru dobândirea independenței a fost unul remarcabil. Au fost înrolați peste 5.000 de soldați în unitățile deja amintite dintre care au fost răniți 700 iar 151 au murit pe câmpul de luptă. Dintr-o listă a veteranilor de război ce se mai aflau în viață în anul 1907 și care domiciliau în Slatina aflăm numele a 22 de foști combatanți: 1. C. Stanian, funcționar la Primărie; 2. Th. Teodorescu, contabil, strada Gării; 3. Niță Georgescu, portărel, strada Gimnaziului; 4. Nae Stancu, cârciumar, strada Caloianca; 5. Ion Tănase, proprietar, strada București; 6. Ion Stancu, proprietar, strada Pieței; 7. Costică Tabacu, muncitor, strada Obor; 8. Ion Stancu, cojocar, Dealul Viilor; 9. Moise Coman, plugar, strada Gării; 10. Marin Mateescu, funcționar, strada Obrocari; 11. Marin Circă, pompier, strada Dealul Viilor; 12-17. O. Sandu, Radu Ciocan, Alexe Ivan, Radu Ioniță, Vasile Costache, Marin Dumitru, muncitori din Clocociov; 18. Ion Voicu, picher, strada Caloianca; 19. Alexandru Bazilian, funcționar al Căilor Ferate Române, strada Caloianca; 20. Mihalache Negulescu; 21. Ilie Vâlvoi, cojocar și 22. Constantin Barbu, sergent, Poliția din Slatina⁵⁷.

⁵² *Ibidem*, p. 414.

⁵³ G. Mihai, *op. cit.*, 2, doc. 66, p. 76.

⁵⁴ *Ibidem*, doc. 67, p. 77.

⁵⁵ I. Gal, *op. cit.*, II, 2, doc. 178, p. 326-328.

⁵⁶ Mihail BUTOI, *Regimentul „3 Olt” și izbânzile sale ostășești*, în *Meteor*, 2, 1993, nr. special. Slatina 625, p. 6.

⁵⁷ G. Mihai, *op. cit.*, 2, doc. 111, p. 129.

SLATINA, LIGA CULTURALĂ ȘI MIȘCAREA MEMORANDISTĂ (1891-1895)

Prin conținut, prin modul de manifestare și consecințele avute, mișcarea memorandistă desfășurată în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea (1885-1897)⁵⁸ a constituit cea mai însemnată acțiune politică a românilor ardeleni între revoluția de la 1848 și Marea Unire din 1918. Procesul intentat liderilor memorandiști nu a însemnat dispariția mișcării, întrucât lupta național-politică a românilor din Transilvania a continuat printr-o serie de manifestări politice și culturale care au întregit-o.

La Slatina, reședința județului Olt, tot ce se petrecea dincolo de Carpați era cunoscut. Sprijinul cultural-politic destinat susținerii luptei memorandiste s-a manifestat într-un mod deosebit. Ecourile inaugurării activității Ligii pentru Unitatea Culturală a Românilor la 24 ianuarie 1891⁵⁹, societate cultural-patriotică ce milita pentru propagarea culturii naționale printre românii din toate provinciile, cultivarea conștiinței unității și solidarității naționale, s-au făcut simțite așadar și în orașul de pe Olt. În același an a fost înființată și secția Ligii de la Slatina, una dintre primele filiale, alături de cele de la Bârlad, Focșani, Galați, Brăila, Buzău, Ploiești, Craiova, Giurgiu, Târgoviște ș.a.⁶⁰ Președintele Secțiunii Olt a Ligii Culturale a fost ales Tache Protopopescu, liderul local al Partidului Liberal, iar secretar Iuliu Moisil (1859-1949), profesor la Gimnaziul Real din oraș⁶¹. Alți membri fondatori au fost inginerul Constantin Davidescu, doctorul Ioachim Drăgescu, Vitold Rola Piekarski și Teodor Cartianu, profesor la Școala de Agricultură de la Strehareț⁶². Sediul Ligii Culturale se afla în cadrul instituției de învățământ mai sus amintite.

Între Slatina și Liga Culturală au fost stabilite o serie de legături temeinice. Filiala Olt a organizat conferințe populare, colecte pentru strângerea de ajutoare materiale, a deschis săli de lectură și a sprijinit înființarea unor biblioteci în alte orașe din țară. Potrivit relatărilor secretarului Ligii Culturale, prof. Iuliu Moisil, pentru sprijinirea memorandiștilor „în afară de colectări de bani pentru întemnițării politici ardeleni și pentru ziare, s-au ținut multe întruniri de protestare contra samavolniciei maghiare; am trimis adrese de încurajare Doctorului Ioan Rațiu, din partea întrunirii ținută la 14 iunie 1892 (în urma barbariei nemaipomenite a ungurilor din Turda, cari devastase casa Dr. I. Rațiu, din cauza înaintării Memorandului românilor din Ardeal la împăratul de la Viena, și l-ar fi și ucis dacă ar fi putut pune mâna pe dânsul); o altă

⁵⁸ Pentru detalii: Vasile NETEA, *Istoria Memorandumului românilor din Transilvania și Banat*, ed. Valentin Borda, Edit. Europa Nova, București, 1993.

⁵⁹ Vasile NETEA, C. Gh. MARINESCU, *Liga Culturală și unirea Transilvaniei cu România*, Edit. Junimea, Iași, 1978, p. 47; Petre DAN, *Asociații. Cluburi. Ligi. Societăți. Dicționar cronologic*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 195.

⁶⁰ V. Netea, C. Gh. Marinescu, *op. cit.*, p. 49; Vasile NETEA, *Spre unitatea statală a poporului român. Legături politice și culturale între anii 1859-1918*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 208.

⁶¹ Nicolae POPESCU-OPTAȘI, *Sprijinul acordat memorandiștilor de locuitorii județului în anii 1893-1895*, în *Olt Press*, Slatina, a. XI, 1999, nr. 2517 (2 nov.), p. 2.

⁶² Iuliu MOISIL, Vitold Rola Piekarski (*O schiță biografică*), în *Arhivele Olteniei*, Craiova, a. V, 1926, nr. 27 (sept.-oct.), p. 313.

adresă de mângâiere și încurajare s-a trimis tot în 1892 doamnei Emilia Dr. I. Rațiu din partea doamnelor din Slatina⁶³.

Secția „Oltul” a Ligii a înființat un cabinet de lectură în care peste 30 de ziare și reviste erau puse la dispoziția lectorilor slătineni, membri ai filialei și elevi ai gimnaziului slătinean. Acest cabinet a funcționat în casa Piekarski⁶⁴. În privința activității intense a secției slătineene trebuie evidențiată publicarea unei broșuri ilustrate în care se descriau scenele de barbarie prin care ungurii din Turda au devastat casa dr. Ion Rațiu⁶⁵. Una dintre primele acțiuni desfășurate pe plan local datorată profesorilor ardeleni aflați în slujba școlii slătineene a fost conferința despre poezia populară prezentată de Barbu Ștefănescu-Delavrancea în amfiteatrul gimnaziului slătinean.

În *Gazeta Transilvaniei*⁶⁶ a fost publicată o corespondență revelatoare pentru modul în care slătinenii ofereau sprijin necondiționat cauzei naționale: „*Asifel constituită secția sperăm ca activitatea comitetului și a Ligii va fi energică în toate direcțiile și va contribui dimpreună cu celelalte secțiuni la ajungerea marilor scopuri ale Ligei*”. În 1892 aceeași gazetă publica „o corespondență detaliată” care prezenta rezultatele activității Ligii la Slatina exprimându-se convingerea că astfel „am contribuit și noi cu piatră fundamentală la înaintarea marelui zidiri”.

Un sprijin important îl acordă secțiunea Ligii Culturale pentru apariția *Gazetei Transilvaniei*⁶⁷. Filiala de la Slatina solicita să fie considerată printre abonați deoarece urmau a fi înființate cabinete de lectură pentru studierea presei în vederea unei mai bune informări asupra evenimentelor din Ardeal. Acest demers este datorat profesorilor ardeleni care funcționau la Gimnaziul din oraș: Augustin Crainic, Iuliu Moisil, Corneliu P. Păcurariu și alții. În 6/18 noiembrie 1891 secțiunea locală expedia o corespondență către doctorul Aurel Mureșianu în care era exprimată ideea acordării unor ajutoare bănești în vederea sprijinirii *Gazetei Transilvaniei*.

La 14 ianuarie 1892 locuitorii orașului participau la „o întrunire de protestare” contra prigoanei dezlănțuite de autoritățile maghiare împotriva liderilor mișcării memorandiste. Cu acest prilej se trimitea o scrisoare doctorului Ion Rațiu, președintele Partidului Național Român din Transilvania, în care se arăta că: „*Toată suflarea prezintă la întrunire a salutat cu bucurie dovezile ce se dau Europei culte de asupritorii neamului românesc văzând că ei n-au uitat nimic din învățăturile străbunilor lor Attila și Árpád văzând această oribilă demonstrație dată de ei înșiși despre nevrednicia lor și de neputința de a-și asimila însușirile trebuincioase pentru a fi călăuza civilizațiunii în Orient, după cum au ei pretențiunea. Iar voi martori ai României prin suferințele voastre ați făcut să reînvie în sufletele noastre reamintirea virtuților străbunilor noștri [...]. Ați făcut să se redeștepte în sufletele tuturor românilor dorința de a ne strânge și mai mult rândurile, trebuința de a ne contopi aspirațiile și de a lărgi orizontul ținuturilor noastre dincolo de hotarele pe care le-au așezat gândul lui Petru Rareș și Mihai Bravu!*”. Finalul scrisorii îndemna la continuarea acțiunii începută de bravi bărbați politici ardeleni⁶⁸. Impresionanta scrisoare (are o lungime de 4,50 m și o lățime de 0,36

⁶³ *Ibidem*, p. 313-314.

⁶⁴ *Ibidem*, p. 314.

⁶⁵ N. Popescu-Optași, *loc. cit.*, p. 2.

⁶⁶ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1891, nr. 26, febr. 3/15, p. 3.

⁶⁷ V. Netea, *op. cit.*, p. 222.

⁶⁸ Gheorghe MIHAI, Badea GEACĂ (ed.), *Istoricul orașului Slatina în documente*, vol. I, 1368-1918, Edit. Casa Ciurea, Slatina, 1998, doc. 197, p. 180.

m)⁶⁹ a fost caligrafiată de Vitold Rola Pickarski, profesor de desen la gimnaziul slătinean. Scrisoarea purta semnăturile a peste 300 de persoane: oameni politici (senatori și deputați), funcționari, profesori, institutori, preoți, țărani, meseriași. Între semnatori: senatorul I. Munteanu, deputatul D. Protopopescu, I.C. Fântâneau (fost deputat), colonelul I. Dobriceanu, doctorul Stăncescu, Augustin Crainic (directorul Gimnaziului), avocatul C. Drăgoescu, Auguste de Saint-André, profesorul Th. Cartianu (secretarul întrunirii), C. Bucovineanu, Iuliu Moisil, Corneliu P. Păcurariu, Romulus Bârsan (șef de gară), G. Mihălescu (directorul Școlii de băieți nr. 1), avocatul Scaevola Zăgănescu, Octavian Lugoșianu, institutorul G. Poboran, inginerul C. Davidescu, C.G. Dumitrescu (antreprenorul hotelului „Regal”), preotul Simion Rădulescu.

În semn de protest împotriva arestării și întemnițării dr. Vasile Lucaciu care executa la Szeged 13 luni de condamnare, artistul slătinean Emil Nicolau a scris o piesă de teatru intitulată sugestiv *Lupta pentru naționalitate sau întemnițarea doctorului Lucaciu*⁷⁰. Piesa a fost jucată în premieră la Slatina în duminică, 28 februarie 1893 în sala Cazinoului printr-o reprezentație extraordinară dată în folosul secțiunii Olt a Ligii Culturale. A fost pusă în scenă de membrii unei trupe de actori slătineni ai „Societății Dramatice Burienescu”⁷¹. Afișul spectacolului adresa o invitație publicului slătinean „să binevoiască a încuraja prin prezența sa această singură reprezentație a piesei *Lupta pentru naționalitate*, arătându-se astfel la înălțimea sentimentelor pe care le-au manifestat totdeauna pentru cauzele mari naționale”. Apelul către „slătineni și olteni” era făcut „cu o încredere cu atât mai mare cu cât am fost cei dintâi în țară care au îmbrățișat cu căldură cauza Ligii Culturale”⁷².

Deși s-a păstrat afișul piesei *Lupta pentru naționalitate sau Întemnițarea doctorului Lucaciu*, nu același lucru s-a petrecut și cu textul său care nu a fost găsit deocamdată în ciuda eforturilor făcute de noi la Slatina. Afișul așa cum a fost publicat ne furnizează informații prețioase despre structura și conținutul piesei. Aflăm că „în Sala Casinului, *Theatru Român, Societatea Dramatică Burienescu, Astăzi Duminecă 28 februarie 1893*” avea loc „o reprezentație extraordinară dată în folosul Ligei Culturale Secțiunea Olt” prin care: „Se va reprezenta pentru prima oară frumoasa piesă *Lupta pentru naționalitate sau Întemnițarea doctorului Lucaciu / Piesă națională din ultimele evenimente petrecute peste Carpați, în 3 acte și un tablou, compusă de Domnul Emil Nicolau*”. În ordinea punerii în scenă, tablourile erau:

„*Tabloul I. Rugăciunea Preotului. Visul. Femeile Române. Intriga Ungurească. Renegatul Român. Veteranul Român. Decorația imperială pe cămașa țărănească. Hotărârea și unirea românilor. Deșteaptă-te, române*”

Tabloul II. Așteptarea. Infamiile ungurești. Bravura tineretului transilvănean. Sunt rege în casa mea. Mergi la temniță!

Tabloul III. Femeile române în haine cernite. Întemnițarea. Barbaria ungurească. Românii gonesc ungurii. Plecarea la temniță.

⁶⁹ Actualmente originalul este în colecția Muzeului Național de Istorie a României. Un facsimil al documentului se află în colecția Muzeului Județean Olt. Colecția de documente citată anterior nu preia semnăturile participanților și are greșeli de transcriere.

⁷⁰ V. Netea, C. Gh. Marinescu, *op. cit.*, p. 92; Viorica URȘU, *Sprijin pentru memorandiști în vechea Românie, sau teatru despre Vasile Lucaciu la Slatina (Olt) și București în anii 1893-1895*, în vol. *Memorandumul românilor: centenar (1892, 1894 – 1992, 1994). Contribuții la cunoașterea mișcării memorandiste*, Muzeul de Istorie, Baia Mare, 1994, p. 172-173 (unde se reproduce și afișul).

⁷¹ *Ibidem*, p. 173.

⁷² *Ibidem*, p. 176.

Apoteoza: Virtus Romana Rediviva”.

Deosebit de interesante sunt personajele jucate de actorii locali. În piesă personajul doctor Vasile Lucaciu⁷³ era pus în scenă de actorul I. Bellian. Personalitatea lui Ion Rațiu (1828-1902), președintele Partidului Național Român, era evidențiată de F. Francisco. Iuliu Coroianu (1847-1927), redactorul *Memorandumului* era pus în scenă de Racoveanu. Corneliu Pop Păcurariu (1858-1904), fost redactor la *Tribuna* din Sibiu, în acea perioadă profesor la Gimnaziul din Slatina, era reprezentat scenic de autorul piesei, Emil Nicolau. Alți actori ce figurau în distribuția piesei în diverse roluri erau (în ordinea de pe afiș): Z. Burienescu (personajul Ion Veteranul), I. Dumitrescu (ca notar Miklos Bártos), Sofia Nicolau (ca Maria, soția lui Lucaciu), M. Georgescu (ca Sofia, nepoata lui Lucaciu), doamna S. Nicolau (semnifica România), Didi Valerian (Transilvania), F. Burienescu (Bucovina), A. Gheorghiu (Banatul). În scenă au făcut figurație alți actori pe post de „țărani români și jandarmi unguri.”

Între Slatina și conducerea de la București a Ligii a avut loc un intens schimb epistolar referitor la acest eveniment. În colecțiile Bibliotecii Academiei se păstrează 3 scrisori relevante în privința ilustrării atmosferei cultural patriotice din Slatina acelei vremi. La 23 februarie 1893 secția Olt înainta Comitetului Central al Ligii o sută de afișe cu solicitarea ca acestea să fie expediate spre publicare ziarelor din București dar numai după premiera de la Slatina.

La 24 februarie 1893, Iuliu Moisiil îi scria lui Gr. T. Brătianu, președintele Ligii, făcându-i cunoscute detalii despre premiera piesei și îi expedia câteva afișe. Moisiil solicita sprijinirea acestei acțiuni prin efectuarea unui turneu de popularizare în capitală și în țară: „*O astfel de piesă cu tendință de actualitate va trebui să facă o agitație în țară și noi [secțiunea Olt a Ligii Culturale – n.n.] suntem fericiți să răspundem tentativelor noi făcute contra doctorului Lucaciu prin procesele din urmă din presă*”⁷⁴. Iuliu Moisiil își exprima temerile în legătură cu o popularizare excesivă a acestei reprezentări teatrale. În opinia sa piesa ar fi putut determina intervenția ambasadorului austro-ungar la București care, aflându-i conținutul, putea „*să intervină pe lângă Ministerul de externe să o oprească*”⁷⁵.

A doua scrisoare relativă la eveniment a fost expediată din Slatina la 27 febr. 1893. Semnată era profesorul Corneliu Pop-Păcurariu, cărturar ardelean, unul dintre eroii piesei. Acesta îi scria lui V.A. Urechia – noul președinte al Ligii după moartea lui Gr. T. Brătianu – apreciind inițiativa lui Iuliu Moisiil, considerat a fi „*autorul moral al lucrărilor de agitație*” din Slatina pentru cauza românilor ardeleni. El afirma că priceperea lui Iuliu Moisiil în agitația făcută cu acest prilej se datorează și faptului că acesta fusese sfătuit de cumnatul său, publicistul neamț L. Scwenhagen, un prieten declarat al românilor. C. Pop-Păcurariu își exprima credința în succesul piesei și o considera împreună cu întreg comitetul secțiunii Olt (amintindu-i pe doctorii Stăncescu, și Cartianu, inginerii Marinovici, Drăgescu) drept „*cel mai bun răspuns dat*

⁷³ Vasile Lucaciu s-a născut la 22 decembrie 1852 în localitatea Apa (județul Satu Mare). A terminat gimnaziul la Baia Mare apoi și-a luat în 1870 doctoratul în filologie la Institutul greco-catolic „Sfântul Atanasie” din Roma. Între 1871-1874 a frecventat cursurile Universității din Viena pe care le-a finalizat la Budapesta în a. 1881. Ca preot și profesor a militat pentru idealurile națiunii române și drepturile sale asupra Transilvaniei. Vezi: Traian URSU, *Vasile Lucaciu – previziuni istorice*, în *Memorandumul românilor...*, p. 210-211.

⁷⁴ V. Ursu, *loc. cit.*, p. 174.

⁷⁵ V. Netea, C. Gh. Marinescu, *op. cit.*, p. 93.

represiunilor ungurești". Se mai adresa solicitarea ca Emil Nicolau, autorul piesei „care a luptat cu dificultăți de natură politică”, să fie protejat de conducerea Ligii centrale⁷⁶.

Ultima scrisoare din seria celor ce amintesc evenimentul de la Slatina a fost trimisă la 1 martie 1893 de către chiar autorul piesei, Emil Nicolau, lui V.A. Urechia. Expeditorul relatează că „succesul piesei a fost frenetic”, publicul slătinean ovaționând-o și rostind discursuri asupra mesajului ei. „Niciodată n-am asistat la o mai frumoasă serbare națională” nota Emil Nicolau, exprimându-și speranța efectuării unui turneu prin țară pentru care avea sprijinul Ligii Culturale Olt. Se solicita protecție și sprijin pentru un turneu în București avându-se convingerea „probei de patriotism în așa mare cauză” pe care trebuia să o arate capitala și bucureștenii întrucât „scopul e mare și are o îndoită însemnătate”⁷⁷.

La 3/16 martie 1893 doctorul Ioachim C. Drăgescu⁷⁸ îi scria Emiliei Rațiu, soția lui Ion Rațiu, o mai veche amică a sa, informând-o despre stabilirea sa pe malul Oltului. Acest izvor istoric ne descrie atmosfera reprezentației teatrale de la 28 febr. 1893: „Duminică am avut în Slatina mare sărbătoare. S-a reprezentat Lupta pentru naționalitate. La teatru lume multă, entuziasm mare”. Se fac mențiuni și asupra autorului și conținutului piesei: „Autorul piesei, dl. Emil Nicolae, a scris-o cu multă inimă, dar i-am spus că, din punct de vedere al artei și adevărului istoric, are lacune. Am arătat autorului părerea mea și l-am angajat ca să facă un act care să reprezinte devastările de la Turda”. Din scrisoare reiese faptul că între Emil Nicolau și Emilia Rațiu avusese loc un schimb epistolar, în care s-a pus în discuție existența unor memorii ale Feliciei Rațiu fiica acesteia. I.C. Drăgescu își exprima dorința să aibă un exemplar pentru „ca să ajut pe autor a face o operă demnă și completă”⁷⁹.

Astfel, între multe alte acțiuni ale secțiunii Ligii de la Slatina în sprijinul mișcării momorandiste apare și cea a sprijinirii editării *Memoriilor* fiicei dr. Ioan Rațiu, Felicia, referitoare la violențele de la Turda⁸⁰.

Correspondența dintre Emilia Rațiu, soția ilustrului memorandist și dr. I.C. Drăgescu ne oferă informații prețioase despre acest demers cultural și patriotic. În data de 3 iunie 1893 I.C. Drăgescu confirmă prin intermediul unei noi epistole lecturarea memoriilor și comunica impresiile: „Am primit și am citit cu o vie emoțiune memoriile domnișoarei Felicia. Citirea lor m-a mișcat până la lacrimi”. În continuare se angaja să scrie prefața și să determine „Liga de Olt” să tipărească memoriile. La finalul scrisorii se adresau felicitări domnișoarei Felicia Rațiu „pentru inima românească cu care a scris *Memoriile*” și Emiliei Rațiu care, ca mamă, nu putea să aibă decât o asemenea fiică. Documentul se încheie cu „îmbrățișări frățești” transmise „scumpului amic” Ion Rațiu⁸¹.

⁷⁶ V. Ursu, *loc. cit.*, p. 176.

⁷⁷ *Ibidem*, p. 176-177.

⁷⁸ I.C. Drăgescu a fost bursier între 1868-1871 la Torino al societății „Transilvania”.

⁷⁹ Doctor Ioan RAȚIU și Emilia RAȚIU, *Correspondență*, I: *Scrisori primite, 1866-1895*, cuvânt înainte de Ion Rațiu; ed. îngrijită, note și comentarii de Marcel-Dumitru Ciucă & Elena-Teodora Ciucă, Edit. Progresul Românesc, București, 1994, doc. 119, p. 116.

⁸⁰ Este vorba despre lucrarea *Vandalismul de la Turda. Memoriile domnișoarei Felicia Rațiu*, București, 1893 apărută sub egida secției Olt a Ligii Culturale. Broșura a fost publicată cu sprijinul lui George Cantacuzino, directorul ziarului *Voința națională*, membru în Comitetul Central al Ligii. Detalii: V. Netea, *op. cit.*, p. 215; cf. V. Netea, C. Gh. Marinescu, *op. cit.*, p. 161.

⁸¹ I. Rațiu, E. Rațiu, *op. cit.*, doc. 120, p. 117.

În 22 iunie 1893 doctorul I.C. Drăgescu îi scria din nou Emiliei Rațiu aducându-i la cunoștință că i-a primit scrisorile nu însă și memoriile și fotografiile solicitate. Acesta își manifesta teama de a nu fi fost interceptate. O asigura pe doamna Em. Rațiu că „*noi cei de aici ne facem datoria, ne pregătim pentru ziua cea mare...*”, sfătuind-o să nu aștepte „*de la guvernul nostru nimic*” întrucât în chestiunile naționale, nu guvernul ci poporul hotărăște. În legătură cu memoriile se exprima dorința ca după apariția lor să fie trimise spre vânzare cunoscuților de la Iași și București, banii obținuți urmând a fi primiți de familia Rațiu. I.C. Drăgescu nu dorea nimic în afara fericirii exprimate că poate servi „*cauza românismului*”⁸²

La 23 iunie 1893 dr. Drăgescu expedia o scrisoare din Slatina în care nota: „*Primul manuscris al Domnișoarei Felicia eu l-am copiat și, ici-colo, l-am corectat. Le voi compara pe amândouă și voi copia un manuscris pentru tipografie*”. Intelectualul amintit își sfătuia interlocutoarea să nu vândă unugurilor casa devastată de la Turda, angajându-se să facă tot ce este cu putință ca imobilul să fie cumpărat de români și transformat într-o școală. În opinia sa acest lucru ar fi însemnat „*cea mai nobilă război... pe locul unde ungerii au înscenat vandalismul lor, românii să ridice un templu de lumină, de cultură*”. Mai propunea ca „*pietrele mai mici și mai lucii*” azvârlite de maghiari în casă, să fie trimise la Slatina, pentru a fi date unui pictor ce urma ca pe fiecare „*să deseneze o figură istorică și data devastării casei*” urmând ca ulterior să fie puse în vânzare⁸³.

Correspondența dintre Emilia Rațiu și I.C. Drăgescu a continuat și pe parcursul anului 1893. La 7/19 august o nouă epistolă transmisă din Slatina menționează stadiul tipăririi broșurii memorandiștilor. Se fac referiri la unele fraze din prefață despre care dr. Ion Rațiu îi scrisese lui I.C. Drăgescu. Autorul prefeței afirma că nu se putea face altceva decât să fie șterse cu ceară de tipar deoarece erau deja tipărite toate colile. Emilia Rațiu era asigurată că atunci când va fi gata broșura îi va fi expediată⁸⁴.

În noiembrie 1893 memoriile erau deja tipărite, după cum rezultă din scrisoarea din 8 noiembrie 1893 trimisă de I.C. Drăgescu din Slatina Emiliei Rațiu. În epistolă se arată că au fost împărțite broșurile tipărite, urmând ca banii strânși să fie trimiși domnișoarei Felicia. Se mai făceau referiri la situația din țară, afirmându-se următoarele: „*Pentru moment stăm rău și dincolo și dincoace de munți, dar această stare nu poate dura și trebuie să ieșim din ea cât mai curând*”⁸⁵.

Între 16 și 18 mai 1893 a avut loc la București al treilea congres al Ligii Culturale. În cadrul discuțiilor premergătoare acestui eveniment la 12 mai 1893 într-o ședință a Comitetului Central doctorul I.C. Drăgescu a propus tipărirea unui album cu portretele domnitorilor români și ale altor personalități în vederea popularizării în toate provinciile locuite de români⁸⁶.

La 10 octombrie 1894 doctorul I.C. Drăgescu scria din Slatina doctorului Ion Rațiu aflat în închisoare. Scrisoarea era una de încurajare și încredere în izbânda pentru care suferea și lupta fruntașul mișcării memorandiste. Doctorul Drăgescu nota cu emoție firească: „*Cunosc vigoarea fizică și morală, stoicismul Dumitale antic și sentimentele profunde îndrădăcinate în inima Dumitale, sentimente pe care nicio vijelie nu le va*

⁸² Ibidem, doc. 121, p. 118.

⁸³ Ibidem, doc. 122, p. 119.

⁸⁴ Ibidem, doc. 129, p. 126-127.

⁸⁵ Ibidem, doc. 140, p. 139.

⁸⁶ V. Netea, C. Gh. Marinescu, op. cit., p. 62.

*putea zdrobi: de aceea sunt sigur că vei urca Calvariul fără șovăire, vei ieși biruitor. Când din toate colțurile unde râsună dulcele da, mii de gânduri, mii de inimi și de doruri își iau zborul spre celula Dumitale și așteaptă nerăbdătoare sfârșitul osândei, poți fi mândru, poți privi cu încredere ziua de mâine: Oricât de grele ar fi vremile de azi, ei totuși cred cu tărie în triumful dreptății. Se poate înveli adevărul, se poate oprima dreptatea, dar nu se pot ucide nici unul, nici alta. Ați încredințat o sămânță bună brazdelor pământului udat și îngrășat cu lacrimile și sângele atâtor generații, și ea va rodi. Cutez a spera că vei trăi să guști rodul acelei semințe. De pe malul Oltului îți trimit o caldă salutare scumpei Dumitale familii, sincere și respectuoase omagii. Îmbrățișări tovarășilor de suferință*⁸⁷.

La 5 martie 1895 a avut loc la București un spectacol de teatru cu piesa *Martirul Lucaciu în temnița de la Seghedin*. Autorul piesei era același Emil Nicolau din Slatina. Reprezentația a fost susținută cu sprijinul Ligii Culturale din capitală, președintele V.A. Urechia invitând la acest eveniment pe fiicele doctorului Ion Rațiu în semn de simpatie și prețuire pentru lupta memorandiștilor⁸⁸. De această dată piesa are trei acte, două tablouri și titlul modificat. Autorul a revăzut textul inițial prezentat în spectacolul de la Slatina pe care l-a actualizat și adaptat circumstanțelor de spectacol din capitala României. În esență scenariul a rămas același.

Nu putem încheia înainte de a oferi cititorilor câteva date biografice sumare dar indispensabile despre principalii promotori ai sprijinului acordat de la Slatina memorandiștilor români.

Iuliu Moisil s-a născut la 19 mai 1859 la Năsăud. A urmat școala primară și liceul grăniceresc între 1871-1879 apoi a studiat chimia industrială și arhitectura la Școala Politehnică din Viena. Între 1 oct. 1886 și 10 februarie 1894 funcționează ca profesor la Gimnaziul „Radu Greceanu” din Slatina unde a predat chimia și igiena în cadrul catedrei de științe fizico-naturale. Ulterior a fost transferat la Gimnaziul „Tudor Vladimirescu” din Târgu Jiu. Aici a fondat alături de alți intelectuali Muzeul Gorjului (1894). Apoi a fost secretar al Muzeului de Etnografie și Artă Populară (1906-1910), a condus Muzeul Pedagogic al Casei Școalelor din București (1910-1931). Îl regăsim și ca membru fondator al Muzeului Năsăudean (1932). Urmare a activității sale prodigioase, la 24 mai 1943 devine membru de onoare al Academiei Române⁸⁹.

Witold Rola Piekarski-Tantal s-a născut la Smolensk (pe Nipru). Era de origine poloneză. Părinții proveneau din Piekari (Silezia). A absolvit liceul „Sf. Cruce” și apoi Academia de Arte Frumoase din Varșovia. Arestat în 1879 de austrieci a fost acuzat de înaltă trădare pentru că milita alături de alți studenți polonezi pentru eliberarea Galiției de sub stăpânire austriacă. Achitat la proces, a fost nevoit să plece în Elveția. A urmat cursuri de filosofie, istoria literaturii și a culturii, geografie, economie, științele naturii la Universitățile din Geneva și Zürich. Militant socialist, se stabilește o perioadă în Bulgaria unde desfășoară o intensă activitate tipografică. Din cauza articolelor sale cu caracter revoluționar este expulzat. În 1887 se stabilește în România. La 1 martie 1891 a

⁸⁷ I. Rațiu, E. Rațiu, *op. cit.*, doc. 253, p. 263.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 178.

⁸⁹ Victoria POPOVICI, *Activitatea profesorului Iuliu Moisil la Muzeul Pedagogic al Casei Școalelor (1910-1931)*, în *Revista muzeelor*, București, 1968, nr. 5, p. 406-409; Paul GRIGORIU, *Din activitatea Muzeului Pedagogic al Casei Școalelor*, în *Revista muzeelor și monumentelor*, București, 1984, nr. 3, p. 34-42; Vasile MARINOIU, *Din istoricul Muzeului Județean Gorj*, în *Revista muzeelor și monumentelor*, 1985, nr. 2, p. 52-57; Iancu Stan TOMA, *Liceul Radu Greceanu Slatina, 1884-1945*, București, 1994 (col. Muzeului Județean Olt, inv. 5214), p. 191-192.

fost numit profesor la Slatina, apoi între 1892-1895 funcționează ca profesor la Gimnaziul din Târgu Jiu și membru fondator al Muzeului Gorjului (1894). Moare la 21 octombrie 1909 la București fiind înmormântat la cimitirul Cernica⁹⁰.

Evenimentele istorice petrecute la Slatina în acel sfârșit de secol XIX ne îndreptătesc să afirmăm că orașul trăia o viață politică și culturală intensă, demnă de încadrat în procesul național de evoluție și modernizare a societății românești.

RĂSCOALA DIN SLATINA APOGEUL MIȘCĂRILOR ȚĂRĂNEȘTI DE LA 1899 DIN ROMÂNIA

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea societatea românească s-a confruntat cu o serie de frământări sociale ce au luat forma unor revolte țărănești. Inechitabila împărțire a pământului, caracterul oneros al învoielilor agricole, camăta și impozitarea excesivă a țăranilor sunt doar câteva dintre cauzele ce au generat revolta la scara întregii țări. Un exemplu elocvent referitor la obligațiile ce reveneau țăranului pe o moșie în județul Olt, în anul 1880, ne este dat de următoarele cifre: dijma era de 1 și 4 (1/4) sau 20% revenea proprietarului și 80 % țăranului; suprasarcinile ce reveneau țăranului învoit constau în lucrarea cu desăvârșire a 150 de ari , 4 zile cu mâinile, 2 cu carul și 1 transport la gară. După doar un deceniu, la 1900, dijma era de 1 și 2 (1/2) sau 33% proprietarului și 67% țăranului. Suprasarcinile însemnau 20 de ari de muncit la tarla pentru fiecare hectar luat în arendă, iar de persoana învoită 2 zile cu mâinile și 1 transport la gară. În concluzie rezultă o creștere a dijmei între 1880-1900 cu aproximativ 65% în județul Olt⁹¹.

Taxa de pășunat impusă țăranului oltean constituie un alt mobil al nemulțumirii. De pildă, la 1880, pentru o vită mare se plătea 2 lei, pentru ca în anul 1900 să crească la 5 lei. Pentru o vită mică, la 1880 se percepea 0, 60 lei, iar la 1900, 1 leu. Procentual între 1880-1900, rezultă o creștere a taxei de pășunat cu 150%, pentru vita mare, respectiv 66% pentru vita mică. Referitor la prețul muncilor agricole constatăm că la 1880, unui țăran din județul Olt îi reveneau 14 lei pentru hectarul arat, 12 lei pentru prășit și 12 lei pentru secerat. O zi lucrată cu brațele însemna 1 leu, iar una în care presta munci cu carul aceeași sumă. La 1900 aratul, prășitul și seceratul erau staționare în jurul sumei de 12 lei, pe când ziua de muncă cu brațele și cea cu carul variaua între 2 și 3 lei⁹².

Situația grea a existenței țăranilor a determinat aderarea și organizarea acestora în cluburi socialiste. În județul Olt, din totalul de 108 comune existente, în 38 s-au constituit cluburi (peste 37%)⁹³. Doleanțele țăranilor erau legitime și firești. Activitatea cluburilor socialiste consta în propaganda de nerespectare a învoielilor agricole și de reîmpărțire a pământului.

Presa timpului semnalează pe larg situația tensionată existentă în județul Olt începând încă din iarna anului 1899. Are loc o răscoală țărănească la Șerbăneștii de Sus, unde subprefectul C. Periețeanu și ajutorul său „au fost bătuți măr de țărani” („Epoca”,

⁹⁰ Detalii biografice la: I. Moisil, *l.c.*, p. 301-320; Vasile CĂRĂBIȘ, *Witold Rolla Piekarski-Tantal*, în *Revista muzeelor și monumentelor*, București, 1981, nr. 3, p. 56-61; I.S. Toma, *op. cit.*, p. 213-214.

⁹¹ Gh. MATEI, M. DAMASCHIN, *Despre mișcările țărănești din 1899 și cluburile socialiste de la sate. Anexă: Documente*, în *Studii. Revistă de istorie și filosofie*, I, anul 6, ianuarie-martie 1953, p. 93.

⁹² *Ibidem*, p. 94.

⁹³ *Ibidem*, p. 104.

19 ianuarie 1899). În urma evenimentelor prefectul județului Olt dr. Stăncescu a solicitat sprijin guvernamental. Un batalion a fost trimis cu un tren special la Slatina pentru a restabili ordinea și a preîntâmpina extinderea revoltelor („Adeverul”, 22 ianuarie 1899)⁹⁴. Ziarul „Dreptatea” din 22 ianuarie 1899 semnala că „agitațiile sătenilor din Olt, Teleorman și Vlașca amenință să ia proporțiuni mari”, iar în mod particular relativ la județul Olt nota: „În Olt sătenii amenință mai serios ca în alte județe, să se răscoale, dacă nu li se dă pământ și mișcarea a cuprins cea mai mare parte din satele acestui județ”⁹⁵.

Revolte au mai avut loc și în localitățile Drăgănești, Alimănești, Comani, Floru, Icoana, Buzești, Milcoveni, Crâmpoia, Șerbănești autoritățile solicitând imperativ intervenția armatei.

În județul Olt apogeul nemulțumirii țăranilor l-a reprezentat răscoala din gara Slatina din anul 1899. Pretextul acesteia l-au constituit alegerile parlamentare pentru Adunarea Deputaților desfășurate între 27-29 mai 1899. Desfășurate într-o atmosferă de teroare și intimidare acestea au avut ca rezultat alegerea în Adunarea Deputaților și Senat a unei majorități conservatoare. Falsificarea alegerilor locale în care candidatul țăranilor a fost declarat învins de un reprezentant agreeat al autorităților a fost scânteia ce a determinat ca în data de 27 mai țăranii din mai multe comune ale județului Olt să se îndrepte către Slatina. Autoritățile nu au putut opri intrarea acestora în oraș cu toate că au fost luate măsuri severe pentru menținerea ordinii publice.

În ziua de 7 iunie 1899 aproximativ 2.000 de țărani⁹⁶ s-au reunit în orașul Slatina. Depășite de situație autoritățile au făcut apel la ajutor militar din județele Dolj și Romanați. Generalul Argetoianu, comandantul Corpului I Armată a venit de la Craiova la Slatina pentru a lua contact cu situația tensionată. Țăranii au protestat pașnic contra alegerii lui Radu Rădulescu de la Colegiul III Cameră, solicitând să fie declarat ales candidat ce avea susținerea acestora, și anume Alexandru Bogdan-Pitești⁹⁷.

⁹⁴ *Ibidem*, doc. 36 și 37, p. 121.

⁹⁵ *Ibidem*, doc. 40, p. 122.

⁹⁶ Nicolae POPESCU-OPTAȘI, 1899, *Răscoala din Slatina punct culminant al mișcărilor țăărănești*, în *Oltul Supliment, Număr Jubiliar*, 23 mai 1968, p. 5.

⁹⁷ Alexandru Bogdan-Pitești s-a născut la 13 iulie 1871. A absolvit studiile primare la Geneva și pe cele universitare la Paris. Participă la mișcarea anarhistă din Franța drept pentru care este arestat la 27 iulie 1894 și expulzat în țară la 18 august. În România era cunoscut faptul că a frecventat cercul scriitorilor francezi și elvețieni Paul Verlaine, Ernest Tisson, Edouard Rod și că a colaborat la prestigioase reviste pariziene „Le Figaro”, „Le Goulois”, „L'Intransigeant”. Din septembrie 1894 se integrează în cercurile intelectuale și politice de la București având aura unui luptător progresist. Împreună cu Constantin Mille, directorul ziarului „Adevărul”, și cu C. Dobrescu-Argeș a încercat înființarea unui partid politic țăărănesc. Dacă în tinerețe din punct de vedere politic s-a manifestat ca un adept al anarhismului în perioada maturității se manifestă ca un adept al conservatorismului și filogermanismului. Notabilă rămâne activitatea sa de colecționar și promotor al mișcării artistice (literatură și în mod special artele plastice) din România. A fost frecventat de personalități ale timpului precum scriitorii Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, Gala Galaction, Ioan Slavici, Ion Minulescu, Claudia Millian, Adrian Maniu, Victor Eftimiu, N. D. Cocea, pictorii Ștefan Luchian, Camil Ressu, N. Vermont, Nicolae Dărăscu, Constantin Artachino, Iosif Iser, Theodor Pallady, Nicolae Tonitza, Cecilia Cuțescu Storck, sculptorii Frederic Storck, Oscar Han, caricaturistul Nicolae Petrescu Găină. În anul 1896 inaugurează Salonul Artiștilor Independenți împreună cu pictorul Nicolae Vermont. În 1897 fondează „Societatea pentru dezvoltarea artelor din România – Ilcana”. Împreună cu Ion C. Bacalbașa publică în anul 1901 revista „Ilcana”. Începând cu vara anului 1909, pe moșia de la Vlaici, din județul Olt, aflată în proprietatea lui Alexandru Bogdan Pitești sunt invitați pentru a participa la tabere de vară pictorii Camil Ressu, Nicolae Dărăscu, Iosif Iser, Nicolae Petrescu Găină, scriitorii Ion Minulescu, Tudor Arghezi.

Pe peronul gării Slatina s-a desfășurat un veritabil carnagiu, în urma căruia au murit peste 20 de țărani în confruntarea cu armata. Din rândul armatei au fost răniți 4 ofițeri și 23 de soldați. Peste 70 de participanți la răscoală au fost întemnițați. Printre victime se regăsesc și doi slătineni. Între aceștia îi amintim pe Gheorghe Ilie Donca, lucrător la gară și pe Costică Mireanu, vopsitor din Slatina, în vârstă de 25 de ani, care a fost străpuns cu baioneta.

Un prețios izvor documentar despre contextul politic, derularea alegerilor, desfășurarea răscoalei și responsabilitatea morală asupra celor întâmplate la Slatina ne este furnizat de relatarea prefectului în exercițiu C. Colibășeanu: „1. Am fost rugat să primesc Prefectura de Olt, Niciodată nu am umblat după prefectură, știam că în țara noastră calitățile unui prefect nu se judecă după aptitudinile sale administrative, după caracterul său just și imparțial, ci după reușita în alegeri, ca să reieși în alegeri, trebuie să faci de multe ori fapte și promisiuni, care alunecă pe lângă conștiința omului...”

2. În județul Olt sînt vreo 15 comune contaminate de cluburile socialiste, și aceasta nu atît din cauza relațiilor dintre capital și muncă, căci cele mai multe dintre ele sînt sate de moșteni (răzeși), cît din cauza unor administrațiuni vitrege și parțiale... Aceste stabilite, intru în descriția faptelor petrecute.

În primele zile ale prefecturii mele și înainte de a intra în județ, am întîlnit pe d. Bogdan-Pitești în cabinetul secretarului general la Ministerul de Interne, unde mi-a fost prezentat, și rugîndu-mă a-i acorda o convorbire, i-am dat rendez-vous la mine acasă pentru a doua zi. D. Bogdan mi-a declarat că vine din partea d-lui Filipescu și mă roagă să-i susțin candidatura la colegiul III de Olt. I-am răspuns că nu pot să-i promit aceasta, deoarece noi vom avea combinațiuni locale... m-a mai întrebat că pre a cărui ministru vreau eu să-mi aducă recomandățiune. I-am răspuns că eu nu primesc candidaturi oficiale. M-am separat de d. Bogdan spunîndu-mi că-și va pune candidatura în mod independent...

În tot timpul pînă la alegeri, d. Bogdan n-a încetat de a umbla prin comune, făcînd propagandă în favorul dumisale. Nu numai d-sa, dar și agenții d-sale...

Cu trei zile înainte de alegeri, sînt încunoștiințat de agenții administrativi că cu ocazia alegerii colegiului al III-lea se propun comune întregi a veni în Slatina... și anume din comunele unde sînt cluburi socialiste. Am comunicat aceasta ministrului de interne și am cerut să intervină spre a-mi pune la dispoziție armata, ca să împiedice de a intra în oraș miile de săteni, care nu sînt alegători nici delegați. Ministerul de resbel a dat ordine în consecință.

În ziua de 27 mai seara începuseră deja a se aduna la barieră săteni din comunele Coteana și Drăgănești, care au fost întîmpinați de cordonul militar postat acolo. În ziua

---

Aflat în anturajul lui Grigore Cantacuzino și Nicolae Filipescu, personalități ale Partidului Conservator, reușește să-i determine în a sprijini financiar apariția unui ziar. Astfel din anul 1910 devine directorul-proprietar al publicației de presă „Seara”. În timpul primului război mondial, în faza neutralității României a militat în presă pentru determinarea în opinia publică a unui curent favorabil Puterilor Centrale. La 12 aprilie 1917 s-a căsătorit Alexandra Colanoski. A decedat la 12 mai 1922 în București. După moartea lui Alexandru Bogdan-Pitești, mama sa, Domnica C. Bogdan, rămasă legatară asupra averii mobile și imobile a acestui mare mecena colecționar și-a exprimat dorința oferirii statului român a colecției sale de artă (constituită din circa 926 de lucrări de pictură, desen, guașe, fotografie, caricatură, grafică, pastel, gravură) care ar fi trebuit să fie expusă publicului într-un local nou construit la Colonești-Vlaici (județul Olt), cu numele „Colecția unui om sărac”. Statul român a respins oferta fapt ce a dus la dispersarea colecției prin intermediul unei licitații din anul 1924: Petre OPREA, *Colecționarul mecena Alexandru Bogdan Pitești*, Edit. Maiko, București, 1999, *passim*.

de 28 de dimineața continuau a se aglomera din ce în ce mai mulți și amenința a sparge cordoanele, care nu lăsau să treacă decât delegații și alegătorii direcți. M-am dus singur între săteni și i-am sfătuit să se retragă, căci nu pot încăpea în oraș 1 200 de alegători și alte mii de săteni... Sătenii m-au ascultat și stau liniștiți fără să se retragă; mi-au spus că n-au pîine și le-am trimis eu o căruță de pîine, pe care au refuzat-o, zicînd că este otrăvită...

Sîmbătă seara am prevenit pe d. Lahovari că satele se mișcă și că împreună cu procurorul general al Curții din Craiova (care se afla în Slatina), vom fi siliți să luăm măsuri. Am luat măsuri în înțelegere cu d. colonel comandant al garnizoanei, să stabilim cordoane la barieră, pentru a împiedica mulțimea de a intra în oraș. Duminică dimineața se duce d. procuror general în mijlocul sătenilor adunați în cîteva sute și spunîndu-le că este venit aci a face ancheta și ca să meargă acasă pînă miercuri, cînd ancheta va avea loc. I-au răspuns că n-au ce face nici acasă însă că adastă pînă la ora venirii trenului și că dacă nu va veni Bogdan, se va retrage (această asigurare a procurorului m-a făcut să răspund lui Bogdan, care mă întreba dacă țărani se adună, că țărani sînt liniștiți și că se vor retrage). După sosirea trenului, în loc să se retragă soseau alții însă în mic număr... La ora 2 am comunicat cazul d. ministru de interne și i-am atras atențiunea că această nouă mișcare este rezultatul, importanței ce a dat unui impostor, care profită de mișcările socialiste pentru a-și atinge scopurile... Seara, la 7 ore, văzînd că sătenii sînt liniștiți și știînd că procurorul general este aci și că la ora 10 vine și generalul Argetoianu în inspecția regimentului, am plecat în comuna Bărcănești, unde convocasem pe locuitorii incendiați, în număr de 51 case... Trecînd prin Coteana, sat de 1 000 familii bulgari și unde socialiștii sînt cei mai îndrîjiți, am oprit la primărie, spre a vorbi primarului, care-mi spuse că la noapte pleacă tot satul la Slatina.

... La ora 12 jumătate văz pe d. general Argetoianu, care-mi spuse că la orele 9 a fost pe peronul gării, însoțit de colonel Leon și Ștefu, procuror general, și că căutînd a liniști pe săteni cu vorbe dulci, au fost... și aproape insultați de țărani și că a telegrafiat la Craiova, să-i vie vinătorii și că-i așteaptă să sosească. Îmi arată asemenea o telegramă a ministerului de resbel Lahovari, prin care îi ordona să stea în Slatina pînă la potolirea revoltei și că, cînd trupele de care dispune vor fi suficiente spre a împrăștia pe săteni, să-i împrăștie.

... Cînd am deschis ușa să intru pe peron, aud un zgomot infernal și pe procuror somîndu-i cu glas tare, ca în numele legii să se retragă ; aceasta era a treia somație, și îndată militarii începură a-i împinge către cele două extremități ale peronului, depărtîndu-i spre magazinele gării. Într-o clipă, văz soldații fugind înapoi și dînd focuri oarbe; pietrele pe care sătenii le luase de pe șosea, curgea ca ploaia, spărgînd capetele soldaților și geamurile gării. Soldații, urmăriți de două părți, au venit pînă la mijlocul peronului, înaintea sălii de așteptare clasa I și fiind prinși de ambele părți, au tras focuri în carne. Noi, împreună cu călătorii care veniseră să ia trenul de 2 ore, împreună cu procurorii și altă lume, ne refugiasem în sala de adăstare, unde căutam pe niște dame care leșinaseră.

După salva de focuri, țărani au luat-o la fugă în toate părțile și colonelul a sunat încetarea oricărui foc. Ieșind din sală, spectacolul era fîrios. Pe peron nu puteai merge de pieire, soldați căzuți, ofițeri răniți curgînd sîngele din cap, mai departe cadavre. Am telegrafiat de a venit medicul orașului, care a pansat îndată pe răniții civili, și doctorii militari legau pe soldați. Răniții i-am trimis îndată la Spitalul Județean, cu birjele de la gară, eară cadavrele la morga spitalului.

Acesta este sfîrșitul tragicului eveniment din gara Slatina, pe care tremurînd de

emoțiune l-am telegrafiat primului ministru. Acum, în urma comunicatului apărut în Epoca, că în consiliul de miniștri numai în sarcina mea s-a găsit o serioasă nepricepere, mă întreb ce ași fi putut face eu, ca să împiedic această nenorocire?

Să o spunem franc. Prima responsabilitate trebuie să o aibă primul ministru (adică a lui George Gr. Cantacuzino, președintele Consiliului de Miniștri în intervalul 11 aprilie 1899 – 7 iulie 1900 - nota noastră), care a ordonat o anchetă administrativă la colegiul III în sarcina administrației contra căreia nu s-a plîns nimeni, și de a fi protejat pe Bogdan, înconjurându-l de rude și persoanele oficiale, și care anchetă s-a prelungit cinci zile.

A doua responsabilitate, dacă responsabilitate poate fi, cade în sarcina d-lui general Lahovari (Iacob Lahovari, ministrul de Război - n.n.), care a dat ordin să împrăștie pe țărani, cînd trupele vor fi suficiente.

... Rezultă din cele narate, că era fatal să se întîmple opiniei publice, cele ce s-au întîmplat și că guvernul, ca să dea oarecare satisfacere îi trebuie un țap ispășitor și l-a găsit pe prefect, care este cel mai puțin vinovat în drama care s-a desfășurat.”⁹⁸

Presa timpului acordă spații generoase dramei din gara Slatina. Ziarul „Tribuna” din 10 iunie 1899 consemna: „La ora 1,53 trenul cu soldați plecat din Craiova sosește în gara Slatina. Țăranii la vederea trenului cu soldați, atacă trenul cu pari, pietre și focuri de revolver. D. General Argintoiu comandantul Corpului I, de armată și d. Ștefu, procuror general somează mulțimea să se liniștească. Totul e în zadar, soldații cad răniți de focuri de revolver. Se fac 5 somații și mulțimea nu se liniștește. Se trag focuri oarbe, aceeași atitudine agresivă din partea țăranilor. Se trag două salve și cad 14 țărani morți, 10 grav răniți; dintre soldați sînt răniți 30, 4 sergenți, un căpitan și un locotenent, răniți. Apoi cavaleria șarjă mulțimea în timp de o oră, pe o distanță de 8 kilometri.”⁹⁹

Ziarul „Universul” din 10 (22) iunie 1899 nota următoarele aspecte referitoare la revolta de la Slatina: „Linieștea a fost restabilită și țăranii s-au retras. În total sunt 14 țărani morți și 58 țărani răniți... Astăzi de dimineață peste 200 de țărani au venit din nou spre gară, dar armata i-a împrăștiat. Sunt arestați peste 30 de țărani implicați ca răsvrătitori. Iată trupele care sînt concentrate: două companii din Batalionul 1 Vânători; 3 companii din Regimentul 26 Rovine; Regimentul 3 Olt; două escadroane de călărași; două baterii de artilerie călărească și un batalion din Regimentul 28 Argeș...”¹⁰⁰. Din același prestigios ziar mai desprindem informația că „țăranii adunați în fața gării Slatina, spuneau că așteaptă pe deputatul lor d. Bogdan-Pitești, creia trebuie să sosească cu un tren plin de soldați muscali și cu fiul lui Cuza. În zadar le spunea prefectul și procurorul că azi suntem o țară liberă, că avem un rege. Țăranii răspundeau: Așa e, dar tot muscalul e mai mare”¹⁰¹.

La 13 iunie 1899 gazeta „Lumea Nouă” consemna asupra numărului victimelor „măcelului” din Gara Slatina: „...Patrusprezece țărani - număr oficial - sunt morți: E vorba de morții care se cunosc, cari au fost duși la morgă. Cei care au asistat însă la măcelul din Slatina, ne spun că morții erau ascunși prin privăți, că alături de linia ferată erau sute de ființe cari zăceau în nesimțire, că localul gării și împrejurimile erau cu totul scăldate în sânge, că sătenii aul luat cu ei un număr mare de răniți și chiar morți, că în

⁹⁸ Ion IONAȘCU, *Un document inedit despre răscoala țăranilor din Olt în iunie 1899*, în *Studii. Revista de Istorie*, III, Anul 8, mai-iunie 1955, p. 108-110.

⁹⁹ Gh. Matei, M. Damaschin, *op. cit.*, doc. 66, p. 130.

¹⁰⁰ *Ibidem*, doc. 65.

¹⁰¹ *Ibidem*, doc. 68, p. 131.

sfârșit prin sate vecinic trag pe la biserici clopote de mort; Cât despre răniți, numărul lor e necalculat încă. Oficialii au spus 70, acest număr însă nu e sigur, decât a zecea parte.”¹⁰²

Pentru stabilirea adevărului a ceea ce s-a petrecut în gara Slatina dincolo de informațiile presei vremii, nu dispunem de mărturii ale țăranilor, în vreme ce rapoartele oficialilor prezenți la fața locului explică cu subiectivitatea de rigoare atitudinea și faptele. În acest sens consemnăm ceea ce procurorul general Ștefu de la Craiova prezintă prin intermediul unui raport asupra răscoalei: „În seara de 6 Iunie sosește în Slatina d. general Argetoianu în inspecție, pe care l-am pus în cunoștință de cele petrecute. A doua zi cu d-sa m'am dus la gară din nou. Acolo am găsit că numărul sătenilor crescuse ca la 2000, încongiurase gara, și ocupase tot peronul gării. Atât eu cât și d. general nu am putut a ne înțelege cu dânsii; ei răspundeau într-una că nu mai cred în nimica, ci vor să vadă pe Bogdan-Pitești și să-l aleagă deputat. Explicându-le că nu se poate aceasta până nu se va invalida alegerea de cameră, au declarat că vor sta pe loc, până se va invalida alegerea. Dupe câteva momente plecând în oraș, am fost fluerăți și văzut printre ei oarecari agitație; iar pe la 11 ore am fost informat că au voit să spargă cordonul pus la gară în apărarea orașului. Norocul a fost atunci de s'a împiedecat intrarea lor în oraș, că sosise 2 escadroane de călărași, unul din Craiova și celălalt din Romani, cari înaintând spre gară au avut puterea de a-i opri pe loc și a nu merge mai departe.

Din nou am comunicat aceasta d-lui Prim ministru, care mi-a arătat că a pus în vedere d-lui ministru de războiu a se înțelege cu d. general Argetoianu.

La ora 1 și jumătate, procurorul tribunalului primește o telegramă de la oficiul telegrafic, prin care i se aducea la cunoștință, că a început certuri și bătăi între săteni. Plecând cu d. procuror al tribunalului la gară am găsit totul în liniște nefiind nici ceartă, nici bătaie, dar, fiind peronul ocupat peste tot de săteni, abea a avut timpul d. procuror al tribunalului să, facă o invitație sătenilor a se retrage dupe peron, invitație, ce rămase fără niciun efect că sosește în gară un tren, compus de 16 vagoane cu armată și are loc desnodământul nenorocit. Soldații începând a se da jos și a-și face loc pe peron, care fiind ocupat de săteni, nu cedează a-l păși, împinși, lasă peronul, însă în apropiere găsesc pietre, cu cari asvârlă în armată, respingând-o înapoi și dă naștere celui conflict între armată și săteni descris în procesul-verbal al procurorului tribunalului în ziua de 7 Iunie.”¹⁰³

Un alt raport edificator asupra mersului evenimentelor este cel al generalului Argetoianu, care a avut comanda efectivelor militare dislocate la Slatina și a ordonat intervenția în forță pentru stingerea revoltei: „În urma inspecțiunei ce am făcut regimentului 5 artilerie, la Pitești, am sosit în seara de 6 Iunie, cu trenul accelerat, în Gara Slatina, unde am găsit o mare aglomerațiune de țerani, cari cotropiseră întreaga gară. Întâmpinat de colonelul Leon, comandantul brigadei a 4-a infanterie, mi-a raportat că acea mare mulțime de țerani adunată acolo, era venită în scopul de a face presiune, asupra administrației și întregului oraș, pentru a alege, de îndată, ca deputat, pe un domn, anume Bogdan Pitești, nevoind să țină nicio seamă despre alegerile făcute și nici de sfaturile date de procurorul local și de procurorul general din Craiova, care se afla în Slatina. Măsurile luate de către colonelul Leon, în înțelegere cu procurorul-general, erau de a împiedica invasiunea orașului de către acești răsvrățiți, al căror numer crescua,

¹⁰² *Ibidem*, doc. 69, p. 131-132.

¹⁰³ *Ibidem*, doc. 72, p. 133.

pentru care scop, cu trupele de care dispunea (2 batalioane din regimentul Olt no. 3), păzea toate intrările în oraș.

Mergând dela gară în oraș, am căutat a vedea îndată pe d. procuror-general, pe care l-am găsit foarte alarmat, spunându-mi că, dupe informațiunile ce are, numărul resculaților avea să crească în mod foarte considerabil în a doua zi, Luni, 7 Iunie, și că trupele de care dispuneau era imposibil a opri o năvălire asupra orașului, și, prin urmare, o mare nenorocire. Prefectul lipsea din oraș, fiind dus în județ pentru a împărți ajutoare la sătenii ce fuseseră incendiați. Dupe înțelegere cu d. procuror-general, am dat ordin telegrafic pentru venirea de urgență la Slatina a escadroanelor permanente din Dolj și Romanați, și am raportat cazul telegrafic d-voastre. În noaptea de 6 spre 7 Iunie, nu s'a întâmplat nimic; numărul resvrătiților, însă a crescut considerabil, așa că nu mai era posibilă circulația în gara Slatina. Am fost de dimineață, la orele 8, împreună cu d. procuror-general, la gară, pentru a vorbi sătenilor și a-i face să înțeleagă că trebuie să se liniștească, mergând pe la casele lor, spunându-le că guvernul a luat act de protestările lor, că, în curând, corpurile legiuitoare se vor întruni și vor decide asupra alegerilor contestate. Cu toate încercările ce am făcut, atât eu cât și d. procuror-general, n'am izbutit a-i calma, fiind foarte iritați; ba, din contra, am fost amenințați și huiduiți de dînșii. Întorcându-mă în oraș, am văzut și pe d. prefect al județului, care se întorsese în Slatina și conform ordinului d-voastră, m'am consultat cu dînsul și cu procurorul general asupra măsurilor ce ar fi de luat pentru înlăturarea marei nenorociri ce amenința să izbucnească asupra orașului dintr'un moment într-altul.

Am căzut de acord a aduce noi forțe în vederea scirilor din ce în ce mai alarmante ce veneau din diferite comune ale județului; am telegrafiat să vină de la Craiova batalionul 1 vânători (3 companii) și un batalion din regimentul Rovine no. 26 și v'am cerut d-voastră telegrafic trimiterea încă a unui batalion dela Pitești, care conform ordinului d-voastră, a sosit în Slatina, Luni seara, 7 Iunie. Prin ordinul d-voastră, mi-ați făcut cunoscut că ați dispozat ca regimentul 4 călărași intrând pe la sud în județul Olt, să exploreze toate comunele contaminate, până la Slatina. Aceste măsuri luate, în vederea de a preîntâmpina răul, pe la orele 1 p.m., a plecat la gară prefectul, procurorul general și procurorul local împreună cu colonelul Leon, comandantul trupelor, cu intenția de a căuta să împrăstie pe răsvrățitori, crezând că vor fi intimidați prin prezența celor 2 escadroare de cavalerie, cari sosise. Subsemnatul am rămas în oraș, trimețînd la gară, împreună cu persoanele mai sus citate, pe șeful de stat major al corpului de armată, care mă însoțea. Atât din relațiunile verbale, date de locotenent-colonel Gheorghiu, cât și acelea ale colonelului Leon și ale tuturilor ce au fost la gară, reese în mod clar, că faptul s'a petrecut după cum urmează: Țeranii resvrățiți, al căror număr crescuse cam la 4000 din ce în ce mai iritați, adăstau sosirea din București a d-lui Bogdan Pitești, pentru a face cu densul irupțiune asupra orașului, irupțiune a cărei consecință ar fi fost mai mult ca dezastruoasă.

Pe la ora 1 și 20 minute p.m., se anunță sosirea unui tren în gară, și țeranii încep cu toții a striga: Ura!, crezând că sosese Bogdan-Pitești; trenul însă era cu cele 2 batalioane de la Craiova. La vederea armatei, strigătele de Ura! se schimb în strigăte de huidueli amenințătoare, țeranii grămădindu-se asupra vagoanelor, pentru a nu lăsa trupa să debarce. Procurorul local somează pe țerani, în mod legal, să se retragă pentru a lăsa liberă debarcarea armatei, somațiune, care repetată de procuror în multe rânduri, este acoperită cu urletele mulțimei înfuriate. Cu toate acestea, o companie de vînători isbutesce a debarca și urmata de altă companie, începe, încet, încet, a împinge cu pepturile pe țerani spre curte, pentru a libera peronul gării, fără a atinge pe nimenea,

astfel că trupele câștigând din ce în ce teren, se putea spera ca gara să fie deblocată, fără ciocnire, când de odată o ploaie torențială de bolovani, buloane de căi ferate și ciomege curge asupra trupei rănind mai mulți oficeri, sub-oficeri și soldați, destul de serios, încât unii au căzut ios imediat leșinați; ceva mai mult un caporal cade rănit grav de două gloanțe de revolver. Trupa văzându-se atacată în mod atât de violent și fără veste, a dat înapoi fără a usa de arme contra sătenilor, cari profitând de acest moment de ezitare al trupei, câștigă teren și reocupă din nou aproape tot peronul gării.

De odată trupa, în legitima ei apărare, din propria ei inițiativă, usează de arme, trăgând câteva focuri probabil în sus (deoarece dupe primele detunături nici un țeran n'a căzut). Furia țeranilor devine mai mare, așa încât silesc pe cele d'ânteu rânduri atacate, a se apăra trăgând focuri asupra atacatorilor, după cari mai mulți dintre rebeli cad, unii morți, alții răniți, ceea ce provoacă o panică între răsvrătiți, cari se retrag grămădindu-se unii peste alții. Colonelul Leon, cu riscul persoanei sale, în învălmășala în care se afla, face să răsunе imediat încetarea focurilor, cari n'au durat decât un minut — sau un minut și jumătate. Răsvrătitorii sunt urmăriți de către escadroanele de cavalerie și împrăștiati până la depărtarea de 3 până la 4 kilometri de oraș, și se procedează de îndată la ridicarea răniților, cărora li se dă ajutorul medical necesar, și la transportarea morților la morga spitalului județean. Pentru oficeri și trupă mai ușor răniți, se improvizează o infirmerie în gara Slatina dându-se fiecăruia îngrijirile medicale necesare. Aceasta este, domnul Ministru, purul adevăr, petrecut, parte sub ochii mei, parte sub ochii colorelului Leon și locotenent-colonelului Gheorghiu, cari s'au găsit la pară în momentul ciocnirii. Oficerii și trupa a fost mai mult decât răbdători, și nu au usat de arme decât în momentul când viața lor era în pericol prin furia cu care resvretiiți năvăliseră asupra-le. Chiar în acest moment foarte critic, trupa a dat dovadă de cea mai mare disciplină, încetând imediat focurile, când au observat că răsvrătiții fac un pas înapoi.

Toate autoritățile, atât civile, cât și militare și-au făcut datoria pe deplin, căutând a împiedeca răul în modul cel mai uman posibil, rău care nu cred să fie completamente potolit, pe câtă vreme instigatorii acestor nenorociți țărani nu vor fi trași la grea răspundere pentru faptele nelegiuite ce au comis.”¹⁰⁴

Comandantul Brigăzii IV Infanterie, colonelul Leon, participant direct la evenimente nota referitor la incidentele din gara Slatina următoarele: „În ziua de 6 iunie dimineața, suntem din nou informați, că cete mari de țărani au plecat spre Slatina. Am ordonat regimentului Olt no. 3, să ocupe cu detașamente, aceleași puncte, iar subsemnatul, împreună cu d. prefect, d. procuror general și d. procuror al județului, ne-am transportat la fața locului, unde, îndemnând pe țărani să se retragă, ne-a răspuns că așteaptă pe Bogdan să vie, până atunci nu se mișcă. Spre seară din nou țărani se aglomerau. Am raportat telegrafic casul d-lui comandant al divisiiei; seara, sosind d. general Argetoianu și raportându-i cele petrecuse în timpul zilei și temerile pentru a doua zi, a dat ordin a veni două escadroane de cavalerie, unul dela Craiova și altul dela Caracal.

În ziua de 7 Iunie dimineața, știri telegrafice de pe la comandanții de detașamente sosiau și raportau că țărani se strâng în mod considerabil și toți năvălesc spre gară. Șeful stațiunii, prin nota telegrafică cerea evacuarea gării. La ora 9 dimineața am fost la fața locului din nou cu d. general Argetoianu, comandantul corpului I de armată, cu d. procuror general și d. procuror al județului. D. general a căutat să-i convingă prin

¹⁰⁴ *Ibidem*, doc. 74, p. 134-135.

sfaturi, ei însă refuză și de pe la toate barierele se adună la gară, așteptând trenul de 1. La orele 10, câțiva țărani dau știrea că Bogdan este închis în oraș și că trebuie să-l caute. Se delegă 4 inși dintre ei, cari apoi după ce străbate orașul, se reîntorc înapoi.

La orele 10 dimineața, d. general Argetoianu dă ordin telegrafic la Craiova, pentru a veni cu trenul expres, batalionul 1 vânători, un batalion din regimentul 26 Rovine și 120 oameni călări din regimentul 1 artilerie.

La orele 11 și 15 sosesc știri telegrafice de la comandantul detașamentului, maiorul Velescu, prin cari anunță că peste 600 de țărani sosesc și încă vor mai veni. Iar la orele 12, primind telegramă de la detașament că țăranii sunt alarmați și neliniștiți, cerând prezența d-lui procuror, am plecat însumi la gară. Acolo, așteptându-se trenul de 1, am ordonat, ca un pluton de 40 oameni, din regimentul Olt, să stea pe peron, pentru a îndepărta țăranii și a păstra buna ordine. În aceste momente, peste 2000 de țărani erau în gară și prin împrejurimile gării. Trenul plecă, iar la ora 1 și 20 minute, când trenul militar cu batalionul 1 vânători și batalionul 26 Rovine, debarcă la peron, țăranii toți dau năvală peste soldați. În acest moment d. procuror general și d. procuror al județului, împreună cu d. prefect, erau la fața locului. Soldații nepuțând înainta niciun pas, d. procuror somează mulțimea „în numele legii” să evacueze peronul. Mulțimea ripostează prin sgomot; procurorul „în numele legii”, ordonă ca armata să respindă aglomerația, care năvălea cu furie. Atunci compania 3 din batalionul 1 vânători, sub comanda căpitanului Fulgulescu, făcând ocolire la stângă, împinge mulțimea cu peptul. În acelaș moment și compania 2, sub comanda căpitanului Marghiloman, făcând ocolire la dreapta și având ofițeri în fruntea companiei s'a vârit în mulțimea țărănilor, care opuneau rezistență cu ciomegele cu cari începuse a da în soldați, cari însă reușiră a-i scoate afară de pe peronul gării. În acest moment, o ploaie de pietroaie și ciomege cade asupra soldaților și detunături se aud. Un ofițer din această companie și sergentul-major cad la picioarele companiei, scăldați în sânge. Alt soldat se rostogolește la pământ, lovit grav la cap. La aripa opusă a peronului, aceiași ploaie de pietroaie și ciomege încep. Căpitanul Fulgulescu rănit grav la cap, împreună cu alți soldați, iar un caporal din batalionul regimentului Rovine no. 26, cade lovit, îndărăt de un glonte de revolver. Țăranii îndârjiți, năvălesc cu furie; soldații, pentru un moment se retrag copleșiți de ploaia bolovanilor de piatră și de loviturile ciomegelor; viața tuturor pentru un moment este în cea mai mare primejdie. Căpitanul Măcărescu, care se găsea pe peron, lângă subsemnatul, este lovit de pietre în cap; trupa și ofițerii fiind asediați, asomați și loviți de țaran, au deschis foc, care, pentru moment, se trage pe deasupra.

Țăranii auzind focurile, însă fără efect, năvălesc iarăși și soldații văzând pe camarazii și ofițerii lor căzând, scăldați în sânge, trag, deși nu aveau loc din cauza gării, a vagoanelor și a aglomerației de ofițeri, trupă și civili, cari nu puteau intra în acțiune, nici a se retrage fiind înconjurați de bombardamentul de pietroaie. Frontul țărănilor atacatori era atât de apropiat în momentul dărei focului, încât primii morți au căzut chiar pe peron, la ușa restaurantului, iar la aripa opusă, un mort căzut în fața oficiului poștal. Cădeau morți din ceata lor și totuși năvăleau.

Batalionul 3 din regimentul 26 Rovine, sub comanda maiorului Cernătescu împinge pe țărani la aripa dreaptă, spre bariera Brebeni, unde dând peste șoseaua, din nou împietrită, năvălesc cu pietroaie asupra batalionului; ofițeri și soldați sunt răniți, în care moment trag foc; țăranii se retrag. După un minut 30", țăranii înspăimântați de acei morți în fața lor, au început a se retrage în desordine, când am dat imediat semnalul încetării focului. Țăranii se împrăstie, fiind urmăriți la aripa dreaptă de escadronul 1 călărași (căpitan Brăiloiu), împingându-i spre sat iar la aripa stângă, urmăriți de

escadronul 4 Romaniți împingându-i spre Brebeni (căpitan Miclescu).

După aceasta, medicul batalionului 1 de vânători, dă primele îngrijiri ofițerilor și soldaților răniți; se procedează de îndată cu procurorul și medical la constatarea morților și răniților țărani de pe câmp, cari sunt ridicați și transportați la spitalul județului, iar cei răniți au fost pansați în gară de medical orașului, Mețculescu și apoi trimiși la spital...¹⁰⁵

Reprimarea sângeroasă a răscoalei de la Slatina nu a putut stăvili efervescența revoltelor țărănești ce s-au manifestat din plin și un an mai târziu, în toamna anului 1900, în județele Argeș, Dâmbovița, Olt, Mehedinți, Gorj, Vâlcea¹⁰⁶. Mai mult decât atât în județul Dolj, comuna Simnicu, la 4 februarie 1900, țărani revoltați amenințau autoritățile comunale că dacă nu li se vor respecta drepturile vor face „o revoluție ca în Slatina”¹⁰⁷.

SLATINA ȘI RĂSCOALA DIN 1907

Reprimarea sângeroasă a răscoalei de la 1899 din Slatina¹⁰⁸ nu a putut stăvili eferescența mișcărilor țărănești din județul Olt. Aceasta se va dovedi în anul 1907 când izbucnește o mare răscoală țărănească. Începută în 10-11 martie în jud. Teleorman răscoala s-a propagat între 12 și 16 martie 1907 în 22 de localități ale județului Olt: Șerbănești de Sus, Șerbănești de Jos, Mihăești de Sus, Mihăești de Jos, Stoicănești, Crâmpoia, Titulești, Văleni, Tâmpeni, Dudu, Crăciuneii de Sus, Crăciuneii de Jos, Bircii, Dumitrești, Comani, Beciu, Viespești, Negreni, Ursoaia, Bărcănești, Teslui¹⁰⁹.

Îmminența pătrunderii răsculaților în Slatina determină autoritățile să solicite întărirea prezenței militare în zonă prin transferarea unor unități de cavalerie și infanterie de la Corpul I Armată din Craiova. Dirigintele poștei din Slatina, Eugeniu Castan își informa superiorii de la București asupra faptului că șeful gării din oraș solicita telegrafic Parchetului trimiterea unui batalion având informația că „*va fi prădată și aprinsă gara*” în care se găseau 300 de vagoane cu grâu. Telegrama menționa starea de panică a locuitorilor orașului, operațiunile militare întreprinse la barierele și pe centura localității¹¹⁰.

Situația tensionată îl determină pe prefectul de Olt, Negulescu, să solicite Ministerului Justiției suspendarea proceselor de pe rol de la Tribunalul și Judecătoria Slatina întrucât se semnalau „*începuturi de mișcări țărănești și în acest județ*”. Măsura trebuia luată „*pentru a împiedica intrarea de țărani în oraș și a-i putea ține departe de*

¹⁰⁵ *Ibidem*, doc. 75, p. 136-138.

¹⁰⁶ Constantin CORBU, *Răscoalele țărănești din România în toamna anului 1900*, în *Studii. Revista de Istorie*, 3, Anul XV, 1962, p. 661.

¹⁰⁷ *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, sub redacția lui A. Oțetea, I. Popescu-Puțuri, Edit. Academiei RSR, București, 1967, p. 146; N. Popescu-Optași, *1899: Răscoala din Slatina...*, p. 5.

¹⁰⁸ Detalii (cu toată bibliografia): *Răscoala din Slatina – apogeul mișcărilor țărănești de la 1899 din România*, în: Drd. Laurențiu-Gerard GUȚICĂ-FLORESCU, *Teză de doctorat. Istoria orașului Slatina: monografie*, cond. șt. Prof. univ. dr. Ion Calafeteanu, Universitatea „Valahia” Târgoviște: Facultatea de Științe Umaniste, 2012, p. 367-379.

¹⁰⁹ Mihail ROLLER (ed.), *Documente și mărturii privind istoria României*, t. 1: *Răscoala din 1907*, Edit. de Stat, f.l., 1948, p. 397-400.

¹¹⁰ *Ibidem*, p. 570.

orice informații privitoare la mișcările din țară”¹¹¹. Telegramele expediate la București începând cu data de 25 martie 1907 de primarul orașului Slatina, C. Drăgoescu, deputatul dr. Stăncescu, C. Manu (prefectul de Olt) relevă la unison că mișcările țărănești nu mai puteau fi oprite. De aceea se făcea apel la trimiterea urgentă „a 2 regimente de infanterie și unul de cavalerie”, întrucât județul și orașul erau în primejdie¹¹².

Pentru liniștirea spiritelor și în condițiile în care unitățile armate erau dispersate în județ noul prefect liberal de Olt (numit ca urmare a instituirii guvernului liberal D.A. Sturdza la 12 martie 1907) ia măsura constituirii unei gărzii civice înarmate, formate din negustori, comercianți și proprietari locali, distribuind cetățenilor în acest sens 200 de arme și 800 de cartușe¹¹³. În acest scop la 14 martie 1907 prefectul se adresa comandantului Regimentului 3 Olt pentru înarmarea gărzii civile formate în oraș¹¹⁴.

Edificatoare pentru conturarea auspiciilor și evoluția răscoalei de la 1907 în județul Olt și orașul Slatina sunt memoriile prefectului Constantin Anghel. Potrivit relatărilor sale, el a depus jurământul ca prefect la sediul Ministerului de Interne în prezența titularului Ioan I.C. Brătianu. Acesta i-a atras atenția asupra complexității misiunii sale: „Contez pe energia dumitale, tot atât cât și pe spiritul Dumitale de moderațiune și îți recomand cel mai mare sânge rece. Manifestul către țară prin care se vestesc reformele agrare plănuită este în mâna dumitale ca ramura de măsline. Cu el vei putea să faci pe cei ce nu s-au ridicat încă să stea liniștiți. Împotriva celorlalți vei proceda cu toată energia dar evitând pe cât se poate vărsarea de sânge”¹¹⁵.

Memoriile sale scrise imediat după evenimente consemnează realitățile „debarcării” în Slatina: „La Slatina ne aștepta un grup compact de proprietari disperați: unii pentru a ne cere soldați să le apere conacele încă intacte; alții mijloace pentru a-și salva familiile rămase în satele răsculate; alții ajutoare bănești, ca să-și ție viața. Un murmur continuu de imprecățiunii, de jelanii, de blesteme, de apostrofe se înălța din mijlocul lor. Și în acest grup, cât a durat primejdia, zile întregi, mereu ne-a ținut calea, ne-a urmărit pașii, veșnic de strajă, veșnic prezenți”¹¹⁶.

Spectrul atacării reședinței de județ era iminent, fapt ce îl determină pe judecătorul instructor al Tribunalului Olt să solicite Ministerului Justiției intervenția grabnică a armatei întrucât „din două direcțiuni, satele revoltate și nereprimite s-au întrunit și au pornit în coloane spre Slatina aproape lipsită de apărare”¹¹⁷.

Prima măsură de conciliere a spiritelor a făcut-o prefectul Constantin Anghel împreună cu Take Protopopescu în comunele Coteana și Curtișoara avându-se în vedere ceea ce se întâmplase la 1899 în gara Slatina. Dacă țărani din Coteana și cei din Curtișoara s-ar fi răsculat Slatina ar fi fost vulnerabilă întrucât la începutul evenimentelor în zonă efectivele militare erau dispersate și insuficiente pentru a asigura

¹¹¹ *Ibidem*; Andrei OȚETEĂ, Ion POPESCU-PUȚURI (coord.), *Marea răscoală a țăranilor din 1907*, Edit. Academiei R.S.R., București, 1967, p. 403.

¹¹² *Ibidem*, p. 573.

¹¹³ *Ibidem*, p. 579.

¹¹⁴ Gh. MIHAI, Badea GEACĂ (ed.), *Istoria orașului Slatina în documente*, vol. I, 1368-1918, Edit. Casa Ciurea, Slatina, 1998, doc. 221, p. 202.

¹¹⁵ Constantin ANGHEL, *Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor*, Tip. „Dimitrie C. Ionescu”, București, 1912, p. 24.

¹¹⁶ *Ibidem*, p. 37-38.

¹¹⁷ A. Oțetea, I. Popescu-Puțuri, *op. cit.*, p. 404.

paza orașului. Doar mobilizarea ulterioară de contingente militare considerabile și folosirea artileriei au făcut ca Slatina să nu fie ocupată de țărani.

În condițiile în care orașul devenise un loc de refugiu pentru proprietarii Oltului, prefectul Constantin Anghel lasă posterității și un episod memorabil, reliefant asupra modului în care unii dintre țărani au înțeles să facă „revoluția”. Acesta ne relatează că unul dintre proprietari, bătrânul Take Cazan a ales să rămână la conacul său de pe malul Oltului, pentru a întâmpina furia răsculaților. Drept și omenos în relațiile cu țăranii de pe moșia sa atunci când aceștia s-au abătut pentru a distruge conacul, Take Cazan le-a ținut un *logos* părintesc amintindu-le de viața tihnită pe care au dus-o. C. Anghel consemnează: „*Ei ascultau cu luare aminte clătînând din cap și numai din când în când întrerupeau cu câte un așa. La urmă ar fi rămas nedumeriți dacă unul din ei nu-i scotea din încurcătura în care-i pusese vorbele cu miez ale boierului, zicând că: toate-s bune dar că a venit revoluția, și trebuie să le lase lor în stăpânire moșia, după cum s-a făcut peste tot. Aprobarea cu așa e fu, de astă dată generală și nu mai suferi replică. Văzând atunci boierul că n-are încontro le declară că consimte de bună voie să le cedeze moșia prin act scris, cu condiție însă să se lege să-l apere împotriva străinilor care ar veni peste el. Apoi a și alcătuit actul prin care le transmitea moșia de bună voie și l-a semnat, după ce a avut însă grijă – mosul șiret – ca să-i puie ca dată anul următor 1908, spre a asigura astfel eventual un motiv de anularea actului. Când au fost să plece, satisfăcuți că și-au atins scopul, unul dintre ei a obiectat cu rămâne cu revoluția dacă-i lăsată casa boierului nevătămată – și atunci ceilalți, recunoscând temeiul observației, s-au rugat de boier să-i lase să strice măcar ceva din casă. El s-a învoit și la asta, iar ei au intrat cu sfială în casă, în vârful picioarelor și cu căciula în mână, ca în biserică, de au spart o oglindă din perete și astfel revoluția a fost satisfăcută. Seara, venind în sat un alt grup de răsculați să prăpădească casa rămasă nepustiită, sătenii s-au ținut de vorbă și au ieșit să o apere și, după o bătaie cruntă, au izbutit să alunge pe năvălitori și să apere pe boier, așa cum se legaseră*”¹¹⁸.

Despre inițiativa constituirii gărzii civice din Slatina prefectul C. Anghel amintește că s-a făcut cu concursul lui Take Protopopescu care s-a înrolat cel dintâi „în rândurile acestei falnice armate care trebuie să fie făcută să tresalte de bucurie pe lumea cealaltă umbrele răposaiilor comandanți ai fostei garde civice de pe vremuri imortalizată de maestrul Caragiale”. Atmosfera din Slatina în cele 4 zile cât a funcționat garda civică este conturată astfel: „*Toată ziua erau pe străzile Slatinei numai marșuri și mișcări executate în sunet de goarne stridente, în răpăituri de tobe marșiale, o larmă infernală și asurzitoare, iar noaptea legionarii făceau de gardă pe la barierele orașului și în jurul edificiilor publice garantând securitatea familiilor lor*”¹¹⁹.

Panica generală din Slatina este ilustrată și de telegrama expediată ministrului de război Dimitrie Sturdza, de către doamnele din societatea slătineană în calitate de proprietare sau soții de notabilități locale în care se sublinia: „*Pericol îngrozitor, șefii politici bărbați din societate fac patrulă, pe străzi femei disperate cu copii pe brațe, vă suplică a avea milă fiind lipsite de orice ajutor singurul regiment din localitate fiind întreg plecat în județ și orașul pustiu*”¹²⁰. Documentul purta semnătura a 27 de doamne din protipendada Slatinei între care: Titina Radovici, Eugenia Dobriceanu, Maria Băicoianu, Elena Băicoianu, Laura Zăgănescu, Alexandrina Urdăreanu, Olga

¹¹⁸ C. Anghel, *op. cit.*, p. 40-41.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 65-66.

¹²⁰ A. Oțetea, I. Popescu-Puțuri, *op. cit.*, p. 579.

Demetrescu, Anna Russo de Lapommeraye, Zoe Vârzaru, Aurora Ciulei, Zoe Milcoveanu, Cleopatra Tomescu, Zoe Stoenescu, Irina Boltz, Ecaterina Bratovoescu, Maria Ion Mihail, Maria Marin Osiceanu, Elisa R. Popescu, Maria Martinescu, Maria Calafeteanu, Ritza Săvescu, Eliza Popp, Anica Mitu, Atina George Mihăilescu, Dora Spiru Pretorian, Dora Teodorescu, Matilda Pomponiu ș.a.

Amplitudinea răscoalei, realitatea lipsei de fermitate a autorităților pentru stăpânirea evenimentelor este reiterată într-o telegramă trimisă de doi mari proprietari locali, Alexandru Iliescu și D. Protopopescu ministrului de interne Ion I.C. Brătianu, în care se relatează că „*toată valea Oltului de la Dudu și Casa Veche este în flăcări*”. Se mai menționa faptul că „*toți proprietarii și arendașii îngroziți au părăsit conacele concentrându-se în oraș*”¹²¹.

Flacăra răscoalei a cuprins Crâmpoia, Văleni, Vâlcele, Leleasca, Dobroteasa, Drăgoești, Câmpu Mare, Sâmburești și Vulturești, unde au fost incendiate conace și registre de socoteli. Armata a intervenit în forță trăgând cu tunul pentru liniștirea răscoaleilor țărănești la Leleasca, Vulturești, Crâmpoia și Văleni. La 16 martie 1907 generalul Gigurtu, comandantul Corpului de Armată din Craiova reamintea garnizoanelor din Slatina, Râmnicu Vâlcea și Caracal ordinul ministrului de război de a trage în răsculați și de a aresta „capetele agitatoare”. Același personaj transmitea prefectului de Olt, C. Anghel, și regimentului 3 Dorobanți o telegramă în care se ordona: „*nu-mi mai comunicați numărul prizonierilor făcuți, numai pe acel al morților*”¹²².

La Slatina, Caracal și Balș au fost organizate centre de comandă ale represiei și s-au operat arestări masive, documentele timpului amintind de închisorile pline cu țărani. De exemplu, din județul Olt în închisoarea de la Slatina până la 19 martie au fost încarcerați 70 de țărani, iar până la sfârșitul lunii numărul a ajuns la 268. Din aprilie până în iulie au mai fost închiși 242 de țărani¹²³, fapt ce denotă că mișcările țărănești continuă în Olt până în perioada secerișului.

Referitor la situația penitenciarului din Slatina – unde au fost închiși aproximativ 300 de răsculați care erau interogați, torturați, lipsiți de igienă și asistență sanitară, prefectul C. Anghel compara condițiile din arestul preventiv cu „*infernul lui Dante*”¹²⁴. În fața acestei situații medicul primar T. Dumitrașcu al județului Olt a cerut autorităților să asigure descongestionarea încăperilor închisorii pentru că exista pericolul iminent al izbucnirii unei epidemii de febră tifoidă¹²⁵.

Un caz aparte în desfășurarea evenimentelor de la 1907 în Slatina l-a reprezentat cel al profesorului Tiberiu Popescu. El fusese numit profesor titular de științe fizico-naturale la Gimnaziul Real din Slatina la începutul anului școlar 1906-1907. La 17 martie 1907 e promovat prin ordin ministerial în funcția de director al școlii. Acesta a fost victima unei campanii a autorităților locale de găsire a unor vinovați în cazul răscoalelor. Supus unei percheziții i-a fost descoperită o corespondență cu Alexandru Spineanu din București din care autoritățile au tras concluzia că aceasta ar conține aspecte de o gravitate excepțională relative la răscoalele țărănești și schimbarea formei

¹²¹ *Ibidem*, p. 580.

¹²² C. Anghel, *op. cit.*, p. 61.

¹²³ A. Oțetea, I. Popescu-Puțuri, *op. cit.*, p. 542-543.

¹²⁴ C. Anghel, *op. cit.*, p. 122.

¹²⁵ Gh. Mihai & B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 231, p. 208; Bianca PREDESCU, Ion D. CIUCĂ, Domnica CIUCĂ, Ion M. CIUCĂ, 1907: *flăcări pe Olt*, Edit. Kitcom, Drăgășani, 2007, p. 110-111.

de guvernământ a statului român: „face o violentă critică a formei de guvernământ și a întregii organizații a Statului român, vestejind conduita și moralitatea suveranilor și a tuturor oamenilor politici”¹²⁶. La 29 martie 1907, prefectul raporta totuși ministrului de interne că în urma perchezițiilor făcute la instituția de învățământ amintită nu s-au găsit dovezi incriminatoare asupra profesorului Tiberiu Popescu care să certifice că acesta ar fi fost în legătură cu sătenii și învățătorii din județ. Arestat și dat în judecată la sfârșitul lui martie 1907 Tiberiu Popescu a fost găsit nevinovat și eliberat, prietenii săi făcându-i o „manifestație de simpatie”¹²⁷. Destituit de la direcția școlii la 6 aprilie 1907, el va fi ulterior profesor la Turnu Severin (1907-1910) și Târgu Jiu (1910-1916). În primul război mondial s-a înrolat ca ofițer în regimentul 18 Gorj și a murit la 14 sept. 1916¹²⁸.

La 30 aprilie 1907 cei 300 de răsculați închiși la Slatina se adresau Prefecturii Olt în vederea eliberării condiționate pentru efectuarea lucrărilor agricole de primăvară. În petiția lor precizau: „Sântem arestați ca la 300, la care puind în mijlociu a câte 4 copii, apoi soțiile și părinții ar însemna peste două mii de suflete care sânt în jale adâncă, plâng și bleastemă lipsa bărbatului, a tatălui, a fratelui, a copilului. Casa lor este goală, lipsită de pâine, curtea pustie... lipsiți de orice mângâiere și toți aceștia fiind os din oasele noastre, sânge din sângele nostru. Este întreaga noastră familie formată din mii de suflete numai în acest județ, în umele cărora, domnule prefect, îndrăznim respectoși și cu lacrimi în ochi de durere, să binevoim a se lua măsuri să fim eliberați din închisoare, trimiși la casele noastre a ne face munca câmpului care ne hrănește și în care uităm jalea și necazul. Nu sântem înțyr noi nici unul cu sentimente de instigatori și nici nu cunoaștem de unde vine începutul acestor răskoale, crezând cu toții că este o pedeapsă dumnezeiască după cum probează și timpul.

Vântul urât al nebuliei a trecut, aveți pietate de copilașii noștri care strigă și așteaptă libertatea părinților, a soțiilor fără sprijin, a părinților noștri sfâșiați de durere. Vă rugăm Domnule Prefect ca un părinte al județului să fim puși în libertate pentru munca câmpului, rămâind a ne prezenta când vom fi citați, noi găsindu-ne oricând la casele noastre și cu aceasta atât statul cât și județul ar fi scutite de atâtea cheltuieli, iar noi ne-am putea face munca și întreține familia, care să nu rămână a cerși pe drumuri, faceți vă rugăm domnule prefect ca Hora Unirii să fie întinsă de la o margine la alta...”¹²⁹

Pentru rezolvarea situației, J. Jugurean, directorul Penitenciarului din Slatina, se adresa ministrului justiției pentru punerea în libertate a celor 300 de arestați pentru a-și face munca ogoarelor urmând ca aceștia să se prezinte oricând erau citați¹³⁰.

Sfârșitul răskoalei, din nefericire, nu avea să însemne și tragerea unor învățăminte așa cum inspirat nota în anul 1912 atunci când i-au fost publicate amintirile „pacificatorului” evenimentelor din județul Olt, fostul prefect liberal, C. Anghel:

„S-au uitat și emoțiile prin cari am trecut, s-au uitat eforturile disperate pentru a restabili ordinea, s-a șters amintirea clipelor groaznice trăite atunci, dar s-au mai uitat până și cauzele determinante ce-au provocat acest cataclism. Din ruine și cenușe, grație despăgubirilor acordate de stat, s-au ridicat clădiri mai somptuoase și mai

¹²⁶ A. Oțetea & I. Popescu-Puțuri, *op. cit.*, p. 675-676.

¹²⁷ Gh. Mihai & B. Geaucă, *op. cit.*, doc. 228, p. 205-206.

¹²⁸ Colectiv, *Slatina: pagini de monografie*, Comitetul Orășenesc al Partidului Comunist Român și Muzeul de Istorie și Etnografie, Slatina, 1972, p. 108-109.

¹²⁹ *Ibidem*, p. 102-103.

¹³⁰ A. Oțetea, I. Popescu-Puțuri, *op. cit.*, p. 594.

mărețe; Nisa și Monte Carlo au reînceput a drena aurul holdelor mănoase; viața de nepăsare, egoism feroce, și-a reluat firul neîntrerupt; dansul milioanelor din nou s-a încins. Mai mult, practicele nenorocite din trecut în relațiile dintre proprietate și muncă, acele abuzuri condamnate prin legile agrare ca unele ce-au provocat dezastrul, încearcă pe furiș să reînvie. Munca la tarla, falsa măsurătoare, nedijmuirea la timp, străfuirea reapar cu persistență în toate unghiurile țării. Despoirea țărănimei prin scumpirea învoielilor vitelor la izlaz băntuie din nou, căci agrarienii, ce se obligaseră să constituie islazuri comunale de bună voie au refuzat de o mai face odată ce legea a fost lăsată de legiuitor fără sancțiune. Mijloacele de ridicare a stării economice a sătenilor, abia înfiripate, precum obștile sătești sau băncile, sunt fățiș persecutate. Se pune atunci întrebarea: unde mergem în condiții identice ca în trecut? Spre un nou cataclism?”¹³¹

¹³¹ C. Anghel, *op. cit.*, p. 130-131.

IOAN C. FILITTI DIN NEAMUL SLĂTINENILOR

Georgeta FILITTI

Din pleiada de istorici români a primei jumătăți a secolului al XX-lea, se desprinde figura interesantă, și care continuă să impună și astăzi specialiștilor datorită seriozității cu care și-a onorat profesiunea, a celui care a fost deopotrivă diplomat și istoric, jurist și funcționar public, Ioan C. Filitti.

Produs al unui mediu elitist, cu posibilități materiale ce i-au îngăduit să se desăvârșească în universitățile franceze, el considera mereu că datoria de căpetenie a unui privilegiat social este slujirea cu devotament a țării; primise mult și se cuvenea să restituie și mai mult.

În *Jurnalul* cu notații prin excelență de natură politică¹, își fac loc și câteva pagini cu caracter biografic. S-a născut în casa bunicului matern, Barbu Slătineanu, la 8/20 mai 1879, după întoarcerea tatălui său Constantin Filitti, aghiotant al principelui Carol I, din Războiul pentru Independență. Conservator convins, acesta avea să îndure, de-a lungul vieții, aversiunea fățișă a lui Ion C. Brătianu care, la început, îl alintase cu apelativul Gușulică, apoi, neputându-l înregimenta la liberali, a căutat pur și simplu să-l desființeze. Cel puțin aceasta a fost părerea fiului său; la manevrele militare din 1886, un acolit al primului ministru, generalul Victor Crețeanu, l-a silit pe colonel să galoazeze în fruntea brigăzii. S-a supus ordinului dar, bolnav, a căzut de pe cal și curând a murit.

„Prin mamă (născută Slătineanu – n.n.) eram înrudit cu neamurile cele mai de seamă ale țării”, notează I.C. Filitti cu mândrie. „Mama a fost de o mondenitate și eleganță celebră. În casa ei se strângea odată pe săptămână elita capitalei. Am mai apucat astfel, pe când eram la Paris, pe Vogoridi, care mi-a povestit de vinurile părinților mei. Eu n-am mai apucat aceste vinuri. Avere se încurcase deja iar când fratele meu Constantin a murit de răpciugă, tânăr locotenent de cavalerie, mama mea s-a retras cu desăvârșire din societate”.

Micul Ion a fost elev la liceul Sf. Sava din București, dobândind an de an premiul I, în competiție cu altă figură remarcabilă de mai târziu, omul politic liberal I.G. Duca.

Pe nesimțite, situația materială a familiei s-a deteriorat căci, constată el cu tristețe „în casele vechi (azi Jockey Club) se ducea cu pumnul aural jucat de generalul Florescu, Oton Șuțu, Coco Sturdza (cumnatul unchiului meu Dimitrie), de tatăl meu, de frații lui, Gheorghe și Dimitrie și de atâți alții”. Cu toate acestea urmează studii universitare la Paris, frecventând în același timp saloanele mondene de acolo. Între altele, pe cel ținut de Elena Bibescu, nora domnitorului Gheorghe Bibescu, marea pianistă care l-a lansat pe George Enescu în capitala Franței. A fost student la Școala de Științe Politice (secția de istorie diplomatică), unde i-a audiat pe profesorii Funk Brentano, Sorel, Émile Bourgeois ș.a. „Multe orizonturi mi-a deschis această școală”, conchide el recunoscător

---

¹ Vol. I, 1913-1919, publicat de noi în 2008, la Târgoviște, cu susținerea materială a Muzeului județean Ialomița.

față de admirabilul sistem francez de învățământ, făcut să stimuleze gândirea studenților, nu să le-o îmbâcsească cu teorii sterpe.

Au urmat 16 ani de carieră diplomatică (1900-1916): Paris, secretar al comisiei pentru încheierea convenției de comerț cu Germania, Budapesta, Constantinopol, Belgrad, Roma (și Vatican) – cu perioade de lucru în centrala Ministerului Afacerilor Externe. E secretar al Conferinței de pace de la București (1913, în urma războaielor balcanice), apoi director al afacerilor comerciale și consulare din Minister. E răstimpul în care dublează rosturile de diplomat cu cele de cercetător al arhivelor din țările unde fusese acreditat. Rolul lor se regăsește, între altele, în lucrările *Din arhivele Vaticanului*, 2 vol., 1913-1914 și *Lettres et extraits concernant les relations des Principautés roumaines avec la France, 1728-1810*, 1915.

Tot acum publică o lucrare de o surprinzătoare maturitate de gândire – avea doar 22 de ani - *Rôle diplomatique des phanariotes de 1700 à 1821*, 1901, cu prefata lui Sydney Vigneaux². Mai publică din corespondența unor diplomați la post la București sau Iași, cea a boierilor munteni cu cavalerul austriac de Genz, primele convenții între principatele Valahia și Moldova³ ș.a. Dar tot acum se întoarce, cu aceeași seriozitate și acribie științifică, spre subiecte ce țin de istoria familiei sale: *Biserica Adormirii Maicii Domnului din Slatina (Olt) și restaurarea vechilor monumente*⁴; apoi *Așezământul cultural al mitropolitului Dosithei Filitti, de la înființare până azi (1827-1910)*, 1910.

Și viața de familie se împlinește promițător. În 1906 se căsătorește cu Sanda Ghica, nepoata de soră a lui Gh. Gr. Cantacuzino, cel mai bogat om din România la acea vreme. Nunta lor a fost unul din evenimentele mondene ale anului, consemnat în „L'Indépendance roumaine”. Lista darurilor primite a rămas impresionantă, chiar pentru ceea ce se numea *la belle époque*: 48 de covoare de Smirna și Aubusson, mobilă englezească, italienească, franțuzească, vase Daum Nancy, Fabergé, Gallé, o pivniță cu 480 de sticle de vin, un cochecet *porte-feuilles* bătut în diamante, cu 60.000 de franci – dar al unchiului Nabab. Apoi multe bijuterii. Tânăra soție s-a bucurat zece ani de ele. Apoi, grijuliu, soțul le-a trimis, ca mai toți oamenii cu stare, după povața liberalilor, pe care totuși nu-i iubea, împreună cu tezaurul oficial, la Moscova. Nerecuperate până azi, bijuteriile Sandei Filitti se vindeau la Zürich, după Primul Război Mondial, stârnind admirația cunoscătorilor prin originalitatea lor.

Cu aprecieri măgulitoare ale ministrului său, Titu Maiorescu, pentru contribuția la redactarea *Cărții verzi*, despre participarea României la războaiele balcanice și titlul de membru corespondent al Academiei Române la doar 36 de ani, I.C. Filitti se putea considera un favorit al zeilor. Visa o carieră universitară, la Facultatea de Drept și, fără îndoială, calitatea de membru plin al înaltului for.

Dar lucrurile cunosc o întorsătură dramatică. Izbucnirea Primului Război Mondial creează un adevărat haos. În spațiul românesc lumea e împărțită: să se alătore Antantei sau Puterilor Centrale? Din această dilemă, care a frământat societatea noastră vreme de doi ani și a făcut să curgă șiruri de cerneală pentru justificarea uneia sau alteia din opțiuni, I.C. Filitti a ieșit punându-se la dispoziția ocupantului german. E un gest cu valoare de cotitură în viața sa și, dincolo de întrebarea retorică „Ce s-ar fi întâmplat dacă lua drumul Moldovei, alături de autoritățile refugiate la Iași?”, rămâne realitatea crudă: I.C. Filitti a rămas, în plan politic, un colaboraționist. La îngroșarea acestei macule a

² Am dat în 2002 o traducere a cărții în limba română publicată la Editura Dominor.

³ Lista exhaustivă a lucrărilor sale în vol. *Opere alese* publicat de noi în 1985 la Editura Eminescu.

⁴ Publicat în ultim loc în vol. *Biserici și ctitori*, 1932.

contribuit fără îndoială și Nicolae Iorga. Mai niciodată acesta n-a admis existența unor egali într-ale istoriografiei. Pe Filitti l-a suportat câțeva vreme; ca director în Ministerul Afacerilor Externe, i-a pus la dispoziție fonduri pentru crearea unor așezăminte școlare și de cultură în străinătate – cum o dovedesc scrisorile de solicitare aflate în arhiva noastră. Când însă diplomatul și-a permis să scrie *Domniile române sub Regulamentul Organic*⁵ și să candideze astfel la premiul *Năsturel* al Acadmiei, N. Iorga, aflat în comisia de premiere, a condiționat acceptarea lucrării de un sacrificiu dureros pentru autor: renunțarea la o treime din text (socotit prea amplu). Or, acesta folosisese documente care ulterior aveau să fie trimise la Moscova și pierdute pentru totdeauna. Ce i s-ar fi îngăduit lui I.C. Filitti să publice atunci putea rămâne o urmă, fie și mediată, dintr-un fond masiv de documente privitoare la epoca regulamentară.

Dacă la început părea oarecum concurență profesională, în anii războiului s-a transformat în dușmănie pe față. N. Iorga, una din vocile care din refugiu de la Iași i-a îmbărbătat admirabil pe români în anii întunecați ai războiului, prin scris și prin viu grai, a declarat răspicat: „Filitti e un trădător. Cât trăiesc eu nu ajunge universitar.”

A fost o amenințare ~~prea~~ bine pusă în practică.

Dar ce a făcut I.C. Filitti în timpul războiului? A fost director al Teatrului Național din București și prefect de Ialomița, numit, în ambele cazuri, de guvernul de colaborare cu ocupantul german format din Al. Marghiloman, C.C. Arion, Lupu Kostaki, Dim. Nenițescu ș.a. Justificarea lui ulterioară că s-a interpus, alături de alți funcționari publici, între ocupant și populație, că a prevenit excese, că a făcut să funcționeze, chiar în condiții de restriște maximă, unele instituții, că a aplanat conflicte, că n-a uitat o clipă în comportamentul său că e român – n-au contat prea mult. La Teatrul Național, dincolo de faptul că a oferit mijloace de trai actorilor, a făcut să fie jucate 23 de piese din repertoriul românesc (între altele, *Fântâna Blanduziei* de Vasile Alecsandri, *Patima roșie* de Mihail Sorbul, *O noapte furtunoasă* de I.L. Caragiale). Dar nici el nu s-a putut împotrivi nemților când au adus la București teatrul din Darmstadt și pe cel de Operetă din Viena, oprind în același timp activitatea Teatrului Național.

Ce a făcut efectiv ca prefect se regăsește în *Jurnalul* amintit mai sus. Și Iorga însuși e silit să admită că într-o istorie sordidă cu un speculant, „greul Filitti” e cel care îndreaptă lucrurile. Comandantul german al județului îi scria: „Ați știut, domnule prefect, să împăcați, cu mare tact, interesele țării dvs. cu exigențele impuse de starea de război, ceea ce a fost o binecuvântare pentru județul Ialomița.”

E mai lesne să fii acuzator decât apărător într-un caz ca cel al lui I.C. Filitti, pentru că, de regulă, învingătorii au dreptate. Din punct de vedere moral soluția a dat-o Curtea Marțială întrunită la Bacău, în fața căreia a apărut benevol „funcționarul colaboraționist”. Și-a pledat singur cauza și a fost absolvit de pedeapsă (fusese condamnat *in absentia* la moarte). La fel a fost reabilitat de exigentul și elististul Jockey Club, care îi pusese, de asemenea în discuție atitudinea din timpul războiului.

Erau însă compensații doar pentru inserția în viața civilă, nu și pentru promovare profesională de un fel oarecare. Un arendaș necinstit, care avea să-l ruineze, ca și destrămarea căsniciei i-au accentuat declinul. Un om de talia lui păstra însă o resursă excepțională: capacitatea de a-și folosi buna pregătire de jurist și istoric. Dacă lumea sa apusese, dacă idealul conservator – din care își făcuse un crez – se dovedise caduc, dacă boierimea însăși, clasă din care era atât de mândru să facă parte, înceta, prin drastica expropriere, să mai existe ca forță cu putere de decizie în țară, rămânea efortul

⁵ Publicat în 1915.

individual de supraviețuire. Acesta se întemeia pe experiență dar și pe un bagaj de cunoștințe, recunoscut până și de detractorii săi. Până în 1926, când e numit consilier la Consiliul Legislativ, abordează o paletă variată de teme. Pe lângă micile monografii consacrate unor așezăminte ecclesiastice sau unor ierarhi ai bisericii, aspectele sociale sunt tot mai mult analizate de I.C. Filitti. Amintim astfel: *Exproprierea. Dreptul istoric. Chestia prefului*, 1919; *Originea democrației române*, 1922; *Partea boierimii române în elaborarea Regulamentului Organic*, 1923; *Evoluția claselor sociale în trecutul Principatelor Române*, 1924. Deopotrivă, cercetările din sfera juridică rămân notabile până în ziua de azi: *Contribuții la istoria dreptului penal* (în colaborare), 1926. E de observat, de altfel, că sunt domenii din istoria medievală, a dreptului, a relațiilor diplomatice unde lucrările sale au devenit clasice, nu au suferit uzură morală și sunt folosite și acu, chiar dacă nu totdeauna citate explicit. E vorba, în speță, de *Banii și caimacamii Craiovei*, 1924; *Banii de Turnu Severin și banii Olteniei*, 1927 sau *Despre Negru Vodă*, 1929.

La Consiliul Legislativ, instituție atât de necesară pentru analiza textelor de lege, prin verificarea lor exigentă, I.C. Filitti nu s-a mărginit la cazuistică, ci a înfățișat istoricul ei: *Originea și menirea Consiliului Legislativ*, 1927; *Cum a fost înțeles Consiliul Legislativ*, 1929; *Pentru o mai bună legiferare. Modificări necesare în legea de organizare a Consiliului Legislativ*, 1934; *Originea și rostul constituțional al Consiliului Legislativ Român*, 1936; *Un proiect de Consiliu Legislativ la 1862*, 1936 etc.

Dar juristul face mai mult. E unul din cei dintâi români căruia regele Carol al II-lea, revenit în țară, îi acordă audiență – la 30 iunie 1930. Și folosește prilejul ca să-i spună proaspătului monarh că de fapt „la Consiliul Legislativ e o adevărată destrăbălare legislativă în favoarea partidelor politice și a persoanelor ce le compun”. Carol al II-lea, surprinzător de bine informat, convine că, într-adevăr, instituția e aservită încât „proiectele sunt trimise în ultimul moment și asupra lor se cer avize grabnice”, ceea ce transformă totul „într-o simplă formalitate”.

În 1979, prof. Valentin Georgescu observa că I.C. Filitti, jurist prin excelență, fusese adoptat de istorici, „ca pe unul naturalizat în exigenta lor familie”⁶. Tezele pariziene, ca și marile lucrări ulterioare, lipsite de rigiditate dogmatică, devin contribuții majore la istoria instituțiilor. De aceea, V. Georgescu îl definește drept unul din fondatorii „științei autonome a istoriei dreptului”.

Consiliul Legislativ nu i-a absorbit timpul în întregime. Și-a continuat studiile de istorie⁷ și a întemeiat, în 1931, alături de G.D. Florescu și Em. Hagi Moscu, *Societatea de Genealogie și Heraldică*. Aici a depus o muncă uriașă, de adevărat călugăr benedictin, regăsită în zecile de proiecte heraldice privind unități administrative, instituții, pesoane, ca și în cei 700 de arbori genealogici rămași în manuscris. E o adevărată comoară de informații, valorificată și astăzi anonim de cei care o dețin. Între aceste lucrări nesemnate mai amintim de albumul *Steme boierești din România*, 1918. Exemplarul aflat în posesia noastră poartă semnătura lui Radu Slătineanu. La fel, cine știe din ce pricini, I.C. Filitti nu-și pune iscălitura pe volumul comemorativ *Eforia*

⁶ O sută de ani de la nașterea lui Ioan C. Filitti.

⁷ *Frământări politice și sociale în Principatele române de la 1821 la 1828*, 1932 (republicat de noi în vol. *Opere alese* mai sus citat); *Principatele române de la 1828 la 1834. Ocupația rusă și Regulamentul Organic*, 1934; *Contribuții la istoria diplomatică a României în veacul al XIX-lea*, 1935; *Proprietatea solului în Principatele Române până la 1864*, 1935 (republicat de noi, *idem*).

Spitalelor Civile, 1832-1932, deși, ca un prinos adus familiei Ghica a soției sale, l-a elaborat cu infinită grijă, așa cum reiese din mărturia aflată în arhiva sa.

Tot în anii interbelici se ocupă, încercând să salveze ceva din valoarea intrinsecă de odinioară, de așezământul *Dosithei Filitti*. Între anii 1831-1910, 150 de tineri au beneficiat de burse Filitti. Între ei, T. Diamant, utopistul de la München, Ștefan Capșa și Dinu Brătianu, medicină, C.C. Arion, drept, C. Aricescu și Alexandra Fălcoianu, pictură, Ioana Odobescu, puericultură, Nestor Ureche, inginerie – toți la Paris, Ludovic Mrazec, mineralogie la Geneva, Em. Hagi Moscu, arhitectură la Roma, Alex. Miller, matematică la Göttingen, Al. Nasta, agronomie la Hohenheim, etc. Bursele erau consistente și de durată, de multe ori de neînțeles – până la nouă ani. Amintim că prin testament mitropolitul lăsase jumătate din avere statului grec. Acolo așezământul similar s-a statornicit temeinic continuând și astăzi să ofere burse (arheologie, istoria muzicii, filosofie, teologie ș.a.) la universități de prestigiu din Europa. Corespondentul său românesc, după agonia interbelică, determinată de reducerea severă a întinderii moșiiilor boierești, a fost redus la condiția unui simplu atelier popular, cu conferințe anemice și serbări școlare de duzină. Apoi, în 1945, a fost spulberat de autoritățile comuniste iar moșia Lungulețu (Dâmbovița), din exploatarea căreia se ofereau bursele de studii, n-a păstrat nici un semn amintitor al prodigalității înaltului ierarh, cel care mărturisea că are două patrii: România și Grecia.

În ultimii ani de viață I.C. Filitti s-a întors la preocupările din tinerețe legate de obârșia alor săi. În 1938 publică *Familia Slătineanu (1712-1862)* și *Satul și moșia Alexeni din județul Ialomița și satele vecine, 1590-1630*. Sunt studii elaborate în același stil riguros, cu informație esențială, lipsită de emfază, care a caracterizat întreaga sa operă, însumată în cele 260 de titluri apărute sub semnătura sa. E poate singurul istoric român care, cu o ostentație ce a stârmit uimirea printre contemporani, și-a corectat și răscorectat lucrările și după publicare, anunțând *urbi et orbi* cutare dată genealogică eronată ori o atribuire greșită de patrimoniu.

Testamentul său, redactat în 1941, e o adevărată cutie a Pandorei pentru istorici, săbii primite de antecesorii de la Omer pașa ori de la generalul Coronini, nasturi de manșete oferiți de principele de Battenberg, epoleți de la regele Neapolelui, servicii de birou în piele de Cordoba, porțelanuri, hărți, sigilii, ceasornice, cărți rare, mobile olandeze, englezești, raclife de argint pentru moaște, cruci din lemn de santal montate în argint, servicii englezești cu stemele Ghica/Filitti etc., etc.

Ironia sorții a făcut ca în bombardamentul american asupra Bucureștilor, din 4 aprilie 1944, toată această moștenire să dispară. A fost, indiscutabil, o pierdere afectivă pentru familie dar în același timp țara a fost văduvită de un patrimoniu ce mărturisea existența unor valori deosebite, majoritatea de proveniență europeană, în spațiul nostru. Ce a urmat de atunci (confiscări, vânzări fortuite, furturi) n-a făcut decât să reducă la neant mai multe bunuri materiale. A scăpat, ca prin minune, ca o întoarcere tulburătoare către antecesorii, un scaun cu trei picioare provenind de la Slătineni. Șubrezenia lui ori cine știe ce lucru rămas până azi tainic au statornicit ca nimeni să nu se așeze pe el.

Și eu respect această dorință venită de peste ani.

Distanțarea în timp de unele personalități generează un proces de obiectivare ce face să se păstreze esența, elementele perene, mereu valabile ale creației lor.

Cine a fost de fapt Ion C. Filitti? Dincolo de diplomatul, juristul, istoricul, funcționarul public, înconjurat de opera sa poliformă, apropiatii au intuit omul pur și simplu. Soacra lui, Elena Ghica, îl caracteriza astfel în 1907: „O natură excesiv de sensibilă, cu o capacitate remarcabilă de a suferi adânc pentru fleacuri, dar mă tem că

deopotrivă și de a-i face pe alții să sufere. Altminteri, teribil de simpatice”. Și tot ea: „Un timid îngrozit să se vadă că este așa”.

„A murit la timp” (21 septembrie 1945), constata fiul său Manole cu amărăciune. Venit dintr-o lume construită pe un alt sistem de valori morale, cu opțiuni politice discutabile în tinerețe dar care nu însemnau excluderea fizică din viață, pe I.C. Filitti nu l-ar fi așteptat, la instaurarea regimului comunist, decât o detenție nesfârșită. A fost cruțat de ea. În schimb s-a așternut tăcerea peste creația lui. Și faptul că n-a fost singurul, că opera sa s-a aflat în compania ilustră a lui Nicolae Iorga, C.C. Giurescu sau Gheorghe Brătianu arată dimensiunile traumei suferite de societatea românească după 1945. Când, în 1985, lucrările au început să-i fie parțial republicate, prin osârdia lui Valeriu Râpeanu, directorul Editurii Eminescu, cenzura s-a manifestat agresiv și hilar în același timp. Cum în lucrarea *Proprietatea solului* se pomenea de boierul ialomițean Radu Ceașescu, plin de căință față de țărani, în 1848, pentru că îi chinase cumplit, pasajul a fost expurgat, ca cititorul să nu facă vreo legătură cu dictatorul României, Nicolae Ceașescu...

Datoria unui om de cultură cum a fost Filitti este să-și valorifice calitățile la maximum, să le pună în slujba țării. Să scrie *sine ira et studio* pentru deslușirea trecutului și dotarea contemporanilor și a urmașilor cu o zestre inestimabilă: cunoașterea cât mai profundă a istoriei naționale cu personalități, instituții și momente cheie.

Ioan C. Filitti a fost unul din acești antecesorii excepționali ai comunității istoricilor din România.

NICOLAE TITULESCU LA 1907

Doru NEAGU

Summary
NICOLAE TITULESCU IN 1907

Nicolae Titulescu (1882-1941) is the best known Roumanian diplomat in the Interwar Period. This article wants to present his first political activities.

Born in Craiova in 1882 in a enriched peasant family he inherited from his father 786.63 ha of land in the village Ungurei (community of Titulești in the Olt County). Although he became an early orphan, he made brilliant secondary and university studies in Craiova (1893-1900) and Paris (1900-1905). Returned in Roumania he became deputy professor in the University of Jassy (1905-1909) and full professor of the University of Bucharest (1909-1916).

1907 was a key year in his life.

At the beginning of this year he published the handbook *Împărțea moștenirilor* (= The Parceling Out of the Inharitances). He pleaded against the parceling out of the land inharitances.

In March 1907 occurred the most important peasant uprising in the history of the modern Roumania. Olt was among the districts where the uprising and its suppression were very cruel. The landowners of Titulești was pillaged by more than 200 countrymen. The authorities intervened: the headman (= village magistrate) and the parish priest were dismissed and 10 peasants arrested.

On April 28, 1907 in Bucharest N. Titulescu married Ecaterina Burcă, daughter of a landowner from Titulești. His bride brings him as marriage portion of 168 hectares of land in Titulești.

In the same time he tried to launch out himself in politics with the help of the Liberal Party. That's why it was published a gazette *Țăranul* (= The Peasant). In its first two issues Titulescu tried to show him up as a defendant of the suffering peasants. He wrote that the countrymen cannot live without land. That does not mean the great landowners have to renounce their own lands but the solution was not shown. Meanwhile Titulescu resigned his candidateship. That happened because he could not get the support from the Liberal Party for the elections.

So he decided to make his honey journey in the summer of 1907 in Britain, Italy and Switzerland.

In December 1907 he published another booklet (= brochure): *Problema Responsabilității Juridice a Statului și a Comunelor cu privire la Ultimele Răscoale Țărănești* (= The Question of the Juridical Responsibility of the State and Communities Concerning the Last Peasants' Revolts). He stand up for the landowners who suffered because of the uprising and pleaded that the communities and the villagers must pay for the damages.

Rejected by the liberals N. Titulescu will become member of the Conservative Democratic Party founded in 1908.

KEY WORDS: N. Titulescu, the peasants' revolt of 1907, peasantry, Olt county, gazette *Țăranul*.

---

1. În cea mai mare parte a istoriei sale România a fost o țară agrară. După datele statistice publicate în 1905 exista o populație rurală de 5.319.842 locuitori care trăiau în 2.896 de comune [Doc., 1977, p. 23-25]. Suprafața totală a țării era de 13.135.300 ha din care 7.968.296 ha de teren cultivat arabil, pășuni, fânețe, livezi. Din această suprafață, 47,53

% revenea la 4.171 de mari proprietari (cu moșii de peste 100 ha) iar 41,66 % unui număr de 1.015.302 mici proprietari [N. TITULESCU, 1907-Î, p. 242]. Era firesc ca problema agrară să constituie principala problemă internă a societății românești aflată atunci într-un rapid proces de modernizare.

2. Familia Titulescu a fost la origine o familie țărănească.

2.1. Bunicul, Nae Ionomu, se născuse în a. 1800 în satul Ungurei din com. Titulești, jud. Olt. După încheierea studiilor de teologie în 1826 va fi hirotonit preot. Între 1838-1864 va fi protopop pentru plășile Șerbănești și de Mijloc. Prin 1845 este menționat ca „econom” al moșiei Titulești pe care o cumpără în 1856 contra a 115.250 de lei. La reforma agrară din 1864 Nae Ionomu este înregistrat cu 3.515 pogoane ca cel mai mare proprietar din Titulești. Moare la 30 (sau 31) aug. 1866 iar 2 ani mai târziu averea este împărțită între copiii săi: Maria (căsătorită Băluțescu) și Ion [L. Guțică, 2005-D, p. 31-32, cu detalii și bibliografie].

2.2. Ion N. Titulescu s-a născut la 29 mai 1838 la Ungurei-Olt. A făcut studii primare și secundare la Slatina (școala Ionașcu), Pitești și București. A fost cel care a impus numele familiei Titulescu¹. A devenit licențiat în drept la Paris. Întors în țară, a intrat în baroul avocaților (1868), a fost prim procuror al Tribunalului Dolj ajungând președintele Curții de Apel Craiova. A făcut politică liberală ajungând deputat (1868) și prefect de Olt (1871) apoi deputat și prefect de Dolj (1876-1879). În 1878 I.N. Titulescu este menționat ca epitrop al bisericii Ungurei din zestrea căreia a luat 45.000 de lei punând ca gaj moșia sa Beldimanca. A murit la Craiova în oct. 1883 [L. Guțică, 2005-D, p. 32-33].

2.3. Din căsătoria lui Ion N. Titulescu cu Maria Urdăreanu (nepoata pictorului Th. Aman) au rezultat 3 copii: Cornelia, Paula și Nicolae [ibid., p. 33]. Nicolae Titulescu, cel mai mic dintre copii, s-a născut la Craiova la 4/16 mart. 1882 [I.M. Oprea, 1966-N, p. 6; V. Netea, 1982-N, p. 7; G. Mihai, 1982-D, p. 14; id., 2005-N, p. 104; cf. V. Malinschi, 1985-E, p. 13]. Deși orfan de tată, copilul a primit o educație aleasă. Clasele primare le-a făcut la Institutul înființat de elvețianul Jules Javet în 1889 la Craiova [V. Malinschi, 1985-E, p. 16-18; cf. N. TITULESCU, 1982-P, p. 446]. Între 1893-1900 a fost elev al Liceului „Carol I” din Craiova [V. Netea, 1982-N, p. 7] unde s-a distins în mod deosebit [N. Andrei, 1976-A, p. 382-384; V. Malinschi, 1985-E, p. 18]. A intrat la liceu cu media 10 [V. Malinschi, 1985-E, p. 18], a avut pe toată durata studiilor rezultate remarcabile atât în activitatea școlară (medii: 9,79 în anul I, 9,94 în anul V, 9,90 în anii VI-VII [N. Andrei, 1976-A, p. 382; cf. V. Malinschi, 1985-E, p. 20] cât și extrașcolară². La absolvirea liceului, a primit pentru prima dată premiul de excelență instituit de Spiru C. Haret [I.M. Oprea, 1966-N, p. 7 (cu bibliografia primară); V. Malinschi, 1985-E, p. 20]. Prefectura jud. Dolj i-a acordat o bursă pentru a urma studiile la Facultatea de Drept din Paris [V. Netea, 1982-N, p. 7; V. Malinschi, 1985-E, p. 22], unde s-a distins de asemenea. Cu modestia-i caracteristic oltenească, N. Titulescu nota despre perioada respectivă: „*Sorti 1-er de l'Université de Paris (Faculté de Droit), deux fois lauréat de l'Université de Paris, aux concours de droit civil et de droit commercial*”³. Nu a fost o surpriză numirea sa, imediat după revenirea în țară, ca suplinitor

¹ În 1855 semna Ion N. Protopopescu („fiul protopopului”) pentru ca în 1859 să-și ia numele Titulescu probabil după numele comunei unde erau proprietățile agrare ale familiei – L. Guțică, 2005-D, p. 32; cf. V. Malinschi, 1985-E, p. 13.

² De pildă a participat ca actor amator la mai multe spectacole alături de colegi ai săi cu scopul de a obține fonduri pentru dotarea liceului și ajutorarea elevilor mai săraci – B.A.R., Ms. 3633-7 (program teatral pe mătase roză pentru ziua de 23-III-1900); *Junimea*, I, 35, 1899-XII-19, p. 3; *Curierul Craiovei*, IX, 343, 1899-XII-21, p. 3; N. Mareș, 2012-P, p. 25-26.

³ N. TITULESCU, 1982-P, p. 446. Lucrările elaborate în perioada studiilor au fost apreciate pozitiv de către profesorii săi. Titlurile acestora și aprecierile de care s-au bucurat din partea celor în drept la: V. Netea, 1982-N, p. 7-8.

la catedra de Drept Civil a Universității din Iași, unde a profesat între a. 1905-1909⁴. Din acel an devine profesor titular la Universitatea din București [N. TITULESCU, 1982-P, p. 447; E. Deleanu, 2005-A, p. 181] până, probabil, în 1916. Între 1905-1920 a funcționat și ca avocat în cadrul Baroului din București [N. TITULESCU, 1982-P, p. 447].

3.1. Nicolae Titulescu a moștenit o bună parte din averea familiei. De la tatăl său, Ion N. Titulescu, și de la mătușa sa, Maria Băluțescu (moartă fără moștenitori în 1906) [L. Guțică, 2005-D, p. 33], el a stăpînea moșia Bărbățești-Ungurei în suprafață de 786,63 ha în cătunul Ungurei, com. Titulești-Olt. Proprietățile sale erau repartizate după cum urmează: Cotorga 282,36 ha, Bărbățești-Velisar 437 ha, locul în vatra satului Ungurei 2,63 ha, pădurea Palanca 70,11 ha și o porțiune de teren pe malul râului Vedea de 1,22 ha [id., 2005-P, p. 39-41 pe bază de surse de arhivă]. Era unul dintre „micii moșieri” ai județului Olt⁵.

Gospodăria sa din Titulești cuprindea: „o casă de zid construită [de către mama sa, Maria Titulescu] în 1899, acoperită cu tablă, cu patru camere pentru proprietari”, „o casă veche acoperită cu șifă cu trei camere (cea bătrânească)”, „două magazii de blăni, pe tălpi de lemn, acoperite cu stuf”, „trei pătule de gard de nuiel pe stălp de lemn, acoperite cu șife și coceni de porumb”, „un bordei pentru argați”, „o casă cu două camere pentru administrație”, „două grajduri de gard lipite cu pământ pentru 32 <de> boi” și „un șopron pentru unelte agricole” [L. Guțică, 2005-D, p. 33].

3.2. La Titulești se afla și proprietatea Corneliiei Nenișor, una dintre surorile lui Nicolae Titulescu care deținea moșia Bărbățești-Beldimanca în suprafață de 352,97 ha⁶. Tot în sat erau și proprietățile viitorului socru al lui Titulescu, Gheorghe Burcă [L. Guțică, 2005-P, p. 41-42].

4. 1907 a fost un an important atît în istoria modernă a Romîniei cît și în viața lui Nicolae Titulescu.

4.1. În istoria Romîniei 1907 a rămas ca un an de foc și sînge datorită răscoalei care a fost cea mai puternică mișcare socială din sud-estul Europei la începutul sec. 20. Inegala distribuție a proprietăților agrare a fost acutizată și de fărîmîțarea excesivă a micii proprietăți țărănești. La aceste cauze s-au adăugat desigur și altele între care problema arendărilor (care favoriza pe marii arendași în dauna țăranilor), lipsa produselor agricole (un fenomen obișnuit la sfîrșitul iernii) etc⁷. A rezultat o izbucnire de violență care a crescut în intensitate pe măsură ce se întindea dinspre Moldova către Muntenia și Oltenia. Mișcarea a atins apogeul în marile județe agricole din sudul țării: Teleorman, Vlașca, Olt, Romanați, Dolj și Mehedinți⁸.

4.2. Cu o suprafață de 2.825 kmp și 147.419 locuitori aflați în 101 comune, jud. Olt era unul dintre județele cele mai mici ale Romîniei (deținea doar 2,15 % din suprafața totală

⁴ N. Andrei, 1976-A, p. 386; N. TITULESCU, 1982-P, p. 447. După E. Deleanu (2005-A, p. 181) N. Titulescu ar fi devenit „profesor suplinitor” la Universitatea din Iași în 1904 – ceea ce este o eroare, pentru că studiile sale au durat 5 ani – I.M. Oprea, 1966-N, p. 7. După un cunoscut al său se pare că „din toate formele de activitate ale lui Titulescu să fi fost vreuna care să-i fi plăcut mai mult decît aceea de profesor” – S. RĂDULESCU, 1966-P, p. 117.

⁵ Date comparative: L. Guțică, 2005-P, p. 43; vezi: *Anuarul județului Olt pe anul 1936*, Slatina, 1936, p. 57-58.

⁶ L. Guțică, 2005-D, p. 33. Despre raporturile variabile dintre Nicolae Titulescu și D. Christu există unele materiale la B.A.R.C., 18 / CMXCI, 10 (1-2) / CMXCII.

⁷ Erau învinuiri de incitare socialității – BİMBİREL*, *Strofe și apostrofe: Instigatorii revoltelor țărănești*, în: *Tribuna*, a. X, nr. 380, 1905-V-21, p. 1.

⁸ Decretul regal no. 1695 din 3 apr. 1907 (semnat de regele Carol și de E. Costinescu, ministrul Finanțelor) privind sprijinirea proprietarilor și arendașilor care au avut de suferit precizează că aceste județe au fost Vlașca, Teleorman, Olt, Dolj, Romanați și Mehedinți. Decretul este reprodus și în art. *Despăgubirea proprietarilor și arendașilor devastați* din ziarul conservator *Tribuna*, a. X, nr. 428, 1907-III-22, p. 3.

a țării) [G. MIHAI, 1977-R, 2, f. 29-30; *Doc.*, 1977, p. 23, 25]. Cu toate acestea el s-a aflat printre județele cele mai afectate⁹.

Răscoala pare să se fi propagat dinspre jud. Teleorman¹⁰. După cum comunica Constantin Anghel, prefectul județului, Ministerului de Interne, între 12 și 16 martie 1907 (s.v.)¹¹ tulburările cuprinseseră 22 de comune (Șerbăneștii de Sus și de Jos, Mihăeștii de Sus și de Jos, Stoicănești, Crîmpoia, Titulești, Văleni, Timpeni, Dudu, Crăciuneii de Jos și de Jos, Bălțați, Birci, Dumitrești, Comani, Beciu, Viespești, Negreni, Ursoaia, Bărcănești, Teslui) [M. ROLLER & al., 1948-D, p. 577; G. MATEI, 1957-R, doc. 111, p. 150-151; *Doc.*, 1986, doc. 39, p. 324-325]. Într-o telegramă expediată prefectului de Olt la 15 mart. 1907 din Drăgănești, procurorul județean Măldărescu rezuma astfel situația:

„Rog comunicați în dată Guvernului că răscoalele din județul Olt au caracterul brigandajului și jafului, peste tot se fură și se pradă.

Țăranii nu știu ce vor, se dă foc la proprietarii răi ca și [la cei] buni” [G. MIHAI, 1977-R, 1, f. 97-98 = B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 61].

Evenimentele cele mai violente au avut loc la Crîmpoia [B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 15] unde a fost ucis moșierul Ion Momiceanu și a fost agresat prefectul Manu [M. ROLLER & al., 1948-D, p. 570-572; G. MIHAI, 1977-R, 1, f. 76; *Doc.*, 1986, doc. 11, p. 310-311, doc. 53, p. 331-332].

Reacția autorităților nu s-a lăsat așteptată și a fost „pe măsura violenței răscoalei, adică nemiloasă” [I. Predescu, 2007-C, p. 7]. Satele Vulturești, Vilcele, Radomirești, Crăciuneii de Jos, Megești, Drăgoești, Urși, Paroși, Pestrea au fost bombardate înregistrându-se 48 morți și 18 răniți [*Doc.*, 1986, doc. 85, p. 351]. Nu au scăpat bombardamentelor nici satele Văleni, Crîmpoia și Șerbănești. Au fost înregistrați oficial 77 de morți și 29 de răniți în 16 localități ale județului¹². Au fost arestați agresorii prefectului Manu și ucigașii moșierului Momiceanu, trei dintre ei – care au încercat să fugă de sub escortă în timp ce erau transportați spre Drăgănești – fiind executați [*Doc.*, 1986, doc. 53, p. 331-332]. Au fost operate numeroase arestări¹³. După unele date numărul arestaților implicați în evenimente și aflați în penitenciarul din Slatina era de 219 [V. ION, 1949-D, p. 173; G. MATEI, 1957-R, doc. 120, p. 158]. Un număr de 203 săteni aflați în penitenciar solicitau începutul lunii mai 1907 să fie eliberați provizoriu pentru muncile agricole¹⁴. Cererea acestora este înaintată Ministerului Justiției de către directorul Penitenciarului, J. Jugurean care vorbește despre 300 de arestați [M. ROLLER & al., 1948-D, p. 594].

Printre cei implicați s-au aflat primari (Crîmpoia, Sîmburești, Titulești, Topana) iar pentru unele comune (Crîmpoia și Topana) s-a dispus dizolvarea întregului consiliu comunal

⁹ Detalii: M. ROLLER, 1948-D, p. 567-594; *Doc.*, 1986, p. 32-36; I. Ilincioiu & al., 1991-G, p. 138-142. Cea mai cuprinzătoare culegere de documente privind răscoala în fostele jud. Olt și Romanai la: G. MIHAI, 1977-R, 1-2 (o mare parte folosite necritic de B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 12-32, 57-124).

¹⁰ M. ROLLER & al., 1948-D, p. 570; G. MIHAI, 1977-R, 1, f. 97-98 = B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 61. Încă din 7/20 mart. autoritățile semnalau că începuseră să circule prin broșuri și manifeste „de natură a turbura spiritele populațiunii rurale, lucru dăunător ordinii publice” – G. MIHAI, 1977-R, 1, f. 42 = B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 12.

¹¹ După unii autori (B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 10), „răscoala a avut o desfășurare scurtă dar violentă, de 3 zile (13-15 martie)”.

¹² B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 23 indică 74 (calcul greșit preluat după tabelul publicat în: *Doc.*, 1986, doc. 62, p. 336). Cifrele însumate (pe localități) dau 77 de morți. Numele celor 77 de victime la: G. MIHAI, 1977-R, 2, f. 377-380, 382-384. Prefectul de atunci al județului, C. ANGHEL (1912-A, p. 60) indică 79 de morți (probabil luând în calcul și pe proprietarii uciși de țărani).

¹³ La 19 mart. 1907 erau închiși peste 70 de participanți: 25 din Cucuiești, 12 din Dumitrești, câte 9 din Timpeni și Bălțați, câte 2 din Comani, Floru și Turia și câte 1 din Potcoava, Poboru, Șerbăneștii de Jos, Profa, Titulești și Crîmpoia – *Doc.*, 1986, doc. 54, p. 332; B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 22.

¹⁴ V. ION, 1949-D, p. 170-173. O cerere din 30 apr. 1907 a 300 de răsculați (din păcate nu sunt citate toate numele semnatarilor) la: G. MIHAI, 1977-R, 1, f. 242-245 = B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 102-105.

acuzat de a fi luat parte la răsccoală [detalii cu bibliografie: *Doc.*, 1986, doc. 57, p. 34, 333-334, doc. 61, p. 34, 335, doc. 72, p. 35, 343, doc. 77, p. 35, 345-346]. Nu au lipsit preoții – în comunele Teslui și Titulești¹⁵ – și învățătorii: au fost dați în judecată 4 dintre aceștia din com. Șerbăneștii de Jos, Dejești, Crimpoia și Topana [M. ROLLER & al., 1948-D, p. 895-896; G. MIHAI, 1977-R, 1, f. 220-221 = B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 95; G. MIHAI & B. GEACUĂ, 1998-I, doc. 230, p. 207].

4.3. Nici satul Titulești n-a scăpat de răsccoală. Prin adresa nr. 208 din 14/27 mart. 1907 înaintată Prefecturii Olt, primarul satului, Oprea Stancu Badea, prezenta desfășurarea evenimentelor. În seara zilei de 12/25 mart. 1907, peste 200 de „*revoluționari din Ghimpețeni-Teleorman, izbucnind* în această comună, în unire*” cu locuitorii comunei „*au devastat prin incendiu: case, magazine, pătule și altele*” aparținând proprietarilor: Gheorghe Burcă, Maria Băluțescu, Tache Ungurelu și col. Gheorghe Christu, „*spărgînd și jefuind și casa lui Aristide Dimitriu*”. În urma ordinelor date, „*revoluționarii*” s-au retras¹⁶. Lucrurile nu erau atât de simple de vreme ce prin adresa nr. 1591 din 2/15 apr. 1907 înaintată Ministerului de Interne, Constantin Anghel, prefectul județului, solicita revocarea din funcție a primarului Oprea Stancu Badea pentru că „*a luat parte indirectă la revoltă*”, cerere acceptată de către minister prin decizia nr. 8538 din 4 (17) apr. 1907 [*Doc.*, 1986, doc. 72, p. 343; B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 25]. Printre cei 300 de țărani din Olt arestați și trimiși în judecată prin ordonanța nr. 34 din 7 mai 1907 a Parchetului Olt se numărau și 10 săteni din Titulești¹⁷. A fost de asemenea arestat și dat în judecată și preotul comunei, Carp Popescu [M. ROLLER & al., 1948-D, p. 896]. După cum comunica însă Episcopia Argeșului în nota sa din 4 iul. 1907 adresată Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice Carp Popescu, paroh în Titulești „*după cum ne comunică P.C. Protoereu respectiv, va fi achitat deoarece asupra-i nu există nici un indiciu de urmărire*” [V. ION, 1949-D, p. 376-377; cf. I. Rămureanu, 1977, p. 41].

4.4. Se discută dacă proprietățile fam. Titulescu au fost afectate de evenimente. Există opinii după care: „*Proprietățile lui Nicolae Titulescu din satele Titulești și Ungurei nu au avut de suferit din partea răsculașilor*” [G. Mihai, 2005-N, p. 104]. O astfel de afirmație nu are însă suport documentar. Am văzut deja că au fost afectate toate proprietățile lui Gheorghe Burcă (viitorul socru al lui Titulescu), Mariei Băluțescu (mătușa lui Titulescu, decedată, și a cărei avere îi revenise nepotului), Dumitru Christu (cumnatul lui Titulescu). Însuși Nicolae Titulescu avea să scrie într-o lucrare publicată la scurtă vreme de la producerea evenimentelor că „*din nefericire, ne prenumărăm și noi printre victimele răscaloalei țărănești (la moșia noastră Titulești, din jud. Olt)*” [N. TITULESCU, 1907-P, p. 7].

5. Anul 1907 începuse sub auspicii favorabile pentru tinărul Titulescu. Chiar în luna ianuarie¹⁸ îi apăruse, se pare, o carte, *Împărțeala moștenirilor* care constituia „*desvoltarea unei părți a cursului profesat [...] la Universitatea din Iași, în calitate de suplinitor la catedra de drept civil a D-lui Dimitrie Alexandresco*”¹⁹. În context, N. Titulescu se referă în

¹⁵ I. Rămureanu, 1977, p. 41 (cu bibliografia veche). Sursele de arhivă îl indică și pe preotul din Șerbăneștii de Jos – G. MIHAI, 1977-R, 2, f. 100, 285-286.

¹⁶ *Doc.*, 1986, doc. 15, p. 312; G. MIHAI, 1977-R, 1, f. 77 cf. B. PREDESCU, & al., 2007-F, p. 15 (citare eronată). Sătenii care au devastat casele (pînă la temelie) și avutul lui Gheorghe Burcă ar fi provenit din com. Ghimpețeni (Teleorman), Văleni și Titulești (Olt) – G. Mihai, 1982-D, p. 16.

¹⁷ *Doc.*, 1986, doc. 86, p. 352-362; B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 26-32 (fără indiarea sursei documentare). Aceștia erau: Călin G. Costea, Gheorghe Moraru, Barbu Anton, Costea*, Cirstea I. Moale, Constantin Gîrjoman, Liță G. Circiumariu, Naie Lungu, Nicolae Mladin Tiutiu, Ilie Rădulică și Ionică Mărgărit – B. PREDESCU & al., 2007-F, p. 26.

¹⁸ Pe pagina de titlu a exemplarului aflat la Biblioteca Academiei Române (II 5565) stă scris cu cerneală neagră: „23. I. 1907”.

¹⁹ N. TITULESCU, 1907-Î, p. III. „*Domnului Dimitrie Alexandresco*” îi este de altfel dedicată și cartea – *ibid.*, p. 1.

cursul său și la problema agrară. El evidențiază „starea economică precară a păturei țărănești, insuficiența ei culturală (aș putea zice: inexistența ei din acest punct de vedere), nevoia de protecție ce ea inspiră prin facilitatea cu care poate fi speculată” dar și „interesul politic care cere dezvoltarea paralelă a tuturor claselor sociale” deci inclusiv a țărănimii [N. TITULESCU, 1907-Î, p. 263] apăsată de povara învoielilor agricole [ibid., p. 264]. Adresându-se contemporanilor, el scrie că „nu trebuie să uităm că majoritatea imensă a proprietarilor noștri sunt mici proprietari față de cari legea succesorală actuală e ruina și față de cari n'am face niciodată destule eforturi pentru a le păstra pământurile dobândite. E vorba de clasa țărănească, în special de împrumutării dela <18>64” [ibid., p. 241-242]. Statisticile din 1905 citate de Titulescu arată că 1.015.302 mici proprietari stăpîneau 3.319.695 ha²⁰. Autorul pleda pentru „necesitatea revizuirii regimului nostru succesoral întru cât se atinge proprietatea rurală: credem că e de interes general a se introduce și la noi instituțiunea «bunurilor de familie» așa cum e practică pe o scară largă în țările străine” [ibid., p. 261] „întrucât noi vedem aci condiția ce trebuie îndeplinită pentru ca reforma propusă să nu se anuleze prin ea însăși” [ibid., p. 265]. În viziunea lui Titulescu era necesară impunerea ideii „bunului de familie” adică pământul să se transmită unui singur moștenitor pentru a se împiedica fragmentarea și mai accentuată a loturilor țărănești [ibid., p. 271]. Dacă într-o familie ar fi fost 4 copii, ar trebui ca pământul să rămână unuia singur care să răscolească partea care s-ar fi cuvenit celorlalți frați. Cu banii primiți, aceștia din urmă ar fi putut fie să se angajeze în industrie, asigurând recrutarea „unei clase uvriere”, fie să-și deschidă o afacere proprie (mai ales în domeniul comercial), cu sprijinul unor bănci sătești ce vor trebui înființate în acest scop” [ibid., p. 272; cf. V. Malinschi, 1985-E, p. 84-85].

6. La 28 apr. 1907 Nicolae Titulescu – atunci în vârstă de 25 de ani – se căsătorește în București cu Ecaterina Burcă, în vârstă de 24 de ani. Născută la Turnu Măgurele, aceasta era fiica lui Gheorghe C. Burcă, care dispunea o importantă moșie la Titulești. Martori la căsătorie au fost avocatul Alexandru I. Suci, în vârstă de 28 de ani, – din partea mirelui – și col. Basile* Badulescu*, în vârstă de 58 de ani – din partea miresei. Ceremonia a fost oficiată de ofițerul stării civile Ion G. Gaiță²¹. Nici un tînăr de condiție bună nu s-ar fi căsătorit în absența unei dote consistente din partea miresei. Încă din 7 apr. 1907 era transcris la Secția Notariat al Tribunalului Ilfov actul dotal prin care George* C. Burcă îi dă fiicei sale o dotă în valoare de 100.000 de lei cu ocazia căsătoriei. Zestreă includea un trusou (rufărie și rochii) în valoare de 10.000 de lei și moșia Codru din com. Titulești în suprafață de „cel puțin 337 de pogoane [i.e. 168 ha] evaluate la 90.000 lei”. Această moșie se învecina în nord cu moșia Vărtoși a dr. Leonte [Anastasiu], la sud cu valea Strâmbii și cu moșiile Corbeanu și Take Mugurelu, la est cu valea Strâmbii și la vest cu moșia Peia și cu Moriceni. Moșia se constituise atît din moștenirea lăsată de tatăl lui G. Burcă (210 pogoane) cît și prin mai multe cumpărări din a. 1890 (67 de pogoane de la Zoe Anghel Tinovici și 40 de pogoane de la Nae Rădulescu) și a. 1894 (20 de pogoane cumpărate de la Marin Voicu Anton) [B.A.R., Ms. 3633-3].

7. 1907 este și anul cînd Titulescu încearcă să se lanseze în politică. Împrejurările nu sunt prea clare. A fost publicată o gazetă – care ar fi trebuit să apară bisăptămînal – intitulată sugestiv *Țăranul* din care Biblioteca Academiei Romîne păstrează trei numere²². Majoritatea

²⁰ Ibid., p. 244. Rezultă o medie de 3,26 ha pentru fiecare proprietar în condițiile în care minimul de subzistență era calculat la 5 ha. De reținut că acest număr de proprietari îi include pe toți cei ce dispuneau de mai puțin de 100 ha.

²¹ Certificatul de căsătorie cu nr. 943 / 1907 înregistrat în registrul de căsătorii al Tribunalului Ilfov, secția I se află în copie manuscrisă la B.A.R., Ms. 3633-2.

²² R. Deutsch, 1967, p. 77; G. & N. Răduică, 1995-D, p. 424, nr. 6795. Doar I.S. Desa (2005-N, p. 185) susține despre această „foaie modestă” că „se știe că au apărut șapte numere” din care se păstrează însă doar 3.

cercetătorilor susțin că publicația avea ca scop încercarea lui Titulescu de a se angaja în viața politică [V. Malinschi, 1985-E, p. 86; I.S. Desa, 2005-N, p. 185].

7.1. Gazeta *Țăranul* [B.A.R., P. IV. 43347] subintitulată „*organ național liberal*” cuprindea cite 4 pagini format mare. Era tipărită la Craiova la Tipo-Litografia Națională Ralian & Ignat Samitca. Redacția era la Craiova, str. Smîrdan 18, adică adresa casei din Craiova a lui Nicolae Titulescu. Cu toate acestea „*girant responsabil*” al ziarului era Anastasie Stoiculescu, „*un tânăr licențiat în drept*” [*Țăranul*, 3, 1907-V-20, p. 3].

7.2. Primul număr al publicației, apărut la 4 mai 1907, pare să fie într-adevăr destinat promovării lui Nicolae Titulescu. El se deschide cu un articol substanțial intitulat *Către Sătenii Doljeni* [ibid., 1, 1907-V-4, p. 1-2] care poartă nu mai puțin de 10 semnături (Mircea Christian, Dimitrie Vasiliu, Tudor, Patrașcu*, Tudor Trifănescu, Tănase Ulmeanu, Constantin Spiridon Dumitru, Tudor Radu Iacov, Alexandru Ion Popa, Ion Niță Vava, Constantin Niță Vava, Alexandru Stancu Popa și Crăciun Nicolae I. Popa [ibid., p. 2]. Articolul prezintă impactul pe care l-a avut răscoala asupra clasei politice nevoită acum să-și întoarcă fața și către clasa cea mai numeroasă a societății: „*Împrejurările grele, prin cari a trecut de curând țara noastră, au dovedit cu prisosință greșeala ce au făcut cărmuitorii ei de a nu socoti ca factori ai vieții noastre sociale de cât pe orășeni și de a da uitării pătura cea mai însemnată a populațiunii noastre, atât ca număr cât și ca putere de muncă, clasa țărănească. Și învățătura trasă a fost atât de strașnică, în cât dacă eri* se găseau câți-va cari să ridice glasul pentru țăran, azi nu e om cu puțină știință de carte, care să nu se declare apărător înfocat și înduioșat al sătenilor noștri*”. Autorii continuă: „*Răscoalele țărănești au avut netăgăduit ca urmare, între multe altele, întocmirea unor apărători de ocazie, fățarnici, ne sinceri, ai clasei țărănești. S'a văzut de mulți, cari nu caută de cât satisfacerea ambițiunilor lor personale, momentul cel mai favorabil pentru a trage cât mai mare folos din împrejurările de față. S'a simțit de acești filantropi că azi când pătura țărănească e chemată la viață, de la dânsa poți mai lezne ca de la ori cine <obține> puterea de cari ei au nevoie* pentru a-și îndestula trebuințele lor personale!*” Urmarea a fost apariția de „*manifeste, jurnale, apeluri călduroase la țărani de la cine nu te aștepti*”. În consecință se simțea nevoia unor oameni noi legați de clasa țărănească. Unul dintre aceștia era – în opinia autorilor – Nicolae Titulescu:

„*Nicolae Titulescu e băștinaș din Craiova, unde își are întreaga familie și numeroși prieteni. El e fiul mult regretatului Ion Titulescu, fost prefect al județului Dolj, în timpurile cele mai grele pentru țară și mai ales pentru județul nostru, în timpul războiului dela 1877, și a fost prim-președinte al Curții de Apel din Craiova, precum și de nenumărate ori deputat sub neuitatul Ion Brătianu. Cei ce au cunoscut pe Ion Titulescu își fac o plăcere a vedea cum fiul său, candidatul nostru, Nicolae Titulescu, i-a moștenit toate calitățile. În adevăr, Nicolae Titulescu și-a făcut studiile primare și liceale în Craiova, unde a lăsat o amintire neștersă atât în inima profesorilor săi, cât și în a colegilor săi, fii de țărani Doljeni, cari toți îl cunosc și îl iubesc. După ce și-a terminat liceul cu cea mai mare distincțiune școlară: premiul de onoare, înființat pentru prima dată de dl. Ministru Spiru Haret în 1899, Nicolae Titulescu a plecat la Paris unde a făcut cu un succes deosebit studiile sale juridice, fiind clasificat întâiul pe întreaga facultate din Paris, după cum se poate lezne vedea răsfoind Cartea de aur a facultății din Paris, pe anul 1903. Tot în acest an Nicolae Titulescu obține și premiul Ernest Beaumont, la un concurs cu studenții francezi, ceea-ce îl îndrituiește a se intitula și laureat al facultății de drept din Paris. Întors în țară Nicolae Titulescu e imediat numit profesor suplinitor la Universitatea din Iași, la catedra celui mai mare autor de drept român, profesorul Dimitrie Alexandrescu. La Universitate prin cursurile ce făcea, prin felul cum știa să se poarte cu studenții, Nicolae Titulescu știu să-și atragă simpatia tuturor, după cum lezne se poate informa ori-cine întrebând pe cei în măsură a-l fi cunoscut la Iași. Odată cu cursurile dela Universitate, Nicolae Titulescu se ocupă cu scrieri de drept și cu*

avocatura. Ca avocat s'a distins printr'un frumos talent oratoric și prin multă judecată. Dar ceea-ce îi face și mai mult fală e că n'a luat niciodată vreun proces pe care să nu-l știe drept*, și că a pledat întotdeauna gratuit* pentru țărani cari veneau la el!²³.

Un astfel de om dăduse și alte dovezi de simpatie pentru țărani: „cu ocazia răscoalelor țărănești, moșia lui Nicolae Titulescu din județul Olt, anume Titulești a fost prădată de țărani străini, cu toate că țărani de pe moșie i-au apărat conacul cu toată dragostea ce avea pentru proprietar. Ei bine, cel dintâi care a cerut ertarea* prădătorilor, a fost Nicolae Titulescu!” [Către Sătenii Doljeni, în: *Țăranul*, 1, 1, 1907-V-4, p. 2]. Și dragostea sa față de țărani a mers chiar mai departe „în cât într'o carte în care era vorba de chestii de drept, de **Împărțeala moștenirilor** el a găsit cu cale să vorbească de țărani și de nevoile lor și **aceasta cu mult înainte de a fi vorba de răscoală sau de alegeri!**” [Țăranul, 1, 1907-V-4, p. 1-2].

În acest prim număr Nicolae Titulescu semna apelul *Iubiți săteni* [ibid., p. 2 reluat în: N. TITULESCU, 1967-D, p. 78-79]. În fața potențialului său electorat de la colegiul al III-lea, țărani, Titulescu considera că „cele patru puncte cardinale ale chestiunii țărănești în măsura în care această chestiune trebuie discutată direct cu țărani interesați” erau: „Care e mijlocul prin care plugarul poate, muncind, să dobândească în chip ușor pământul necesar traiului său; care e mijlocul prin care pământul dobândit să n-ajungă a se împărți pină în mici fărime care nu mai pot fi arate cu plugul; care e mijlocul prin care pământul dobândit să-i rămîie cu adevărat pe vecie, să nu-i poată fi ridicat de exploatare?” Acestea ridicau și alte probleme precum: „înlesnirea sătenilor de a lua moșii în arendă”, încheierea învoielilor agricole astfel încît „proprietarul să-și ia dreptul său, dar după care și țăranul să-și vadă sporul muncii”, problema vitelor pentru lucrarea pământului. Pe lângă aceste probleme „cardinale” erau și cele privind regimul sanitar și regimul cultural (școala și biserica). De aceea se adresa preoților, învățătorilor și sătenilor să-i scrie pentru ca „gazeta de față” să devină „ecoul intereselor țărănimii ale țării și în special ale Doljului”. Și, firește, urma și un tertip avocătesc: „declar a mă pune cu desăvîrșire la dispozițiunea tuturor țăranilor nevoiași, ajutîndu-i pe cît voi putea la toate păsurile lor, și mai ales în procesele ce pot avea la Craiova, dîndu-le serviciile mele în chip cu totul gratuit”.

Programul ziarului era exprimat în articolul din pagina a doua* *De ce apărem*. Sub impresia mișcărilor din 1907, ziarul pleda pentru acordarea dreptului de vot țăranilor: „Țăranul român trebuie luminat, să-i facem și lui o educație politică, astfel și el avînd dreptul de vot să-și dea seamă singur, fără să fie influențat de nici un curent și de nici o persoană, de alesul său care odată în parlament <să> poată să spuie reprezentanților țării de păsurile și nevoile lui”. În acest sens trebuia să se întreprindă o acțiune de luminare a țăranului prin școală, o educație politică pentru a-l pregăti pentru viața politică. Era subliniat dreptul la proprietate al țăranului fără a afecta însă dreptul sacru al proprietății celorlalți.

Aceste măsuri în favoarea țăranilor urmau să fie opera partidului liberal care „are astăzi conducerea țării, <și> e însuflețit de cele mai calde sentimente pentru țăran și suntem siguri că d'astădată se va face ceva și pentru țăranul român”. Guvernanții trebuiau să se îngrijească de îmbunătățirea situației sale materiale dar mai ales spirituale prin: școală, conferințe, teatru, educație politică pentru a-l pregăti pentru votul universal [Țăranul, 1, 1907-V-4, p. 3].

Și pentru acest program – în care se recunoaște influența grupării poporaniste de la Iași condusă de Constantin Stere – urma să lupte guvernul liberal care „s'a achitat atît de demn de greaua misiune, care și-o asumase, de a aduce liniștea în țară”. Acest guvern,

²³ *Către Sătenii Doljeni**, în: *Țăranul*, 1, 1907-V-4, p. 1. Idei similare au exprimat și istoricii actuali: A. Deac, 1967, p. 13; I.S. Desa, 2005-N, p. 185; cf. V. Malinschi, 1985-E, p. 91. După unele opinii – ce trebuie considerate cu rezerve – datorită intervenției lui Nicolae Titulescu, celor 300 de arestați aflați la Penitenciarul din Slatina li s-ar fi dat drumul acasă – G. Mihai, 1982-D, p. 16.

„chintesența inteligenței partidului liberal”, a hotărât să aducă în prim plan tineri „cari au dovedit că posedă aptitudini fericite pentru viața politică”. Între aceștia figura și Nicolae Titulescu, „mândria baroului de avocați din București”, „agreat de la centru” și care urma să candideze la colegiul III de Dolj. Gazeta scria că: „Guvernul liberal și-n special domnul ministru de interne Ionel Brătianu, care a avut ocazia să-l aprecieze personal a făcut o achizițiune perfectă în persoana d-lui Titulescu și suntem convinși că reușita în alegeri fiind absolut asigurată, d-sa va fi unul din parlamentarii cei mai capabili, care va aduce o soluție fericită în chestia jărănească” [Candidații guvernului, *ibid.*, p. 3].

7.3. Lansarea lui Nicolae Titulescu în campania electorală a fost salutăată de publicații liberale precum *Curierul Olteniei* din 30 apr. 1907 [V. Malinschi, 1985-E, p. 86]. Ziarul *Tribuna* al Clubului conservator craiovean considera la rîndul său că: „Toți candidații independenți au hotărât să apară gazete în scop de a-și susține candidaturile. Așa d-l Titulescu scoate **Țăranul** [...]” [Informațiuni. O ploaie de gazete, în *Tribuna*, XL, 432, 1907-V-6, p. 3 citat de V. Malinschi, 1985-E, p. 86].

7.4. Al doilea număr al *Țăranului* apare miercuri, 9 mai 1907. Principalul articol era intitulat *Țăranul și pămîntul* și purta semnătura lui Nicolae Titulescu [Țăranul, 2, 1907-V-9, p. 1-2 republicat în N. TITULESCU, 1967-D, p. 80-82]. Autorul sublinia importanța pe care o are țăranul în viața societății și pămîntul în viața țăranului: „Cine trebuie să posede prin excelență pămîntul unei țări? Acei care nu pot trăi decît muncind pămîntul și care își fac o profesiune de a-l munci și pentru ceilalți membri ai societății ocupați cu industria, comerțul și profesiunile liberale. Acești posesori îndreptățiți ai pămîntului național trebuie să fie prin excelență țărani.

Fără pămînt țăranul moare, căci n-are cum trăi altfel în întocmirea societății de azi. Cum pămîntul, clasa jărănească trăiește, se dezvoltă, ba ajută la îmbogățirea țării, procurînd celor ce nu se pot ocupa cu agricultura cele trebuincioase vieții.

A asigura raportul necesar care trebuie să existe între țăran și pămînt e dar o preocupare capitală de cel mai înalt interes politic” [N. TITULESCU, 1967-D, p. 80].

Titulescu delimitează trei categorii de țărani. În prima categorie sunt cei fără pămînt, muncitorii agricoli. În cea de-a doua se află împrăștierea din 1864, însurății care au primit pămînt în 1879 și cei care au putut cumpăra pămînt de la stat sau particulari. A treia categorie îi include pe răzeși și moșneni [*ibid.*, p. 81], mici posesori de pămînt încă înaintea reformei lui A.I. Cuza. La începutul secolului trecut, populația rurală era alcătuită din 82-83 % agricultori, 2 % străini* și 15 % locuitori ce nu practicau agricultura. Recensămîntul fiscal din 1905 evidențiasse o discrepanță între cei 4.171 mari proprietari (cu peste 100 ha) care dispuneau de 3.787.192 ha, adică 47,53 % din pămîntul arabil și 1.015.302 mici proprietari care aveau împreună doar 3.319.695 ha, adică 41,66 % [*ibid.*, p. 83]. Și autorul concluziona: „Aceasta nu înseamnă că cei care au pămînt indestulător să fie fără multă vorbă obligați a-l da celor lipsiți! Sintem mai respectuoși ca oricine de drepturile fiecăruia: cifrele de mai sus n-au alt scop decît de a arăta cît de urgent e să se găsească mijlocul ca, neajungînd pe nimeni, să ușurăm pe cei care au nevoie să fie ajutați în lupta pentru trai!” Dar rezolvarea este lăsată pentru un articol viitor [*ibid.*, p. 84] (ce nu va mai apărea).

Față de opiniile care s-au exprimat de către contemporani și de către urmași cum că ziarul *Țăranul* ar fi fost pus în slujba campaniei electorale a lui Nicolae Titulescu în același număr la rubrica *Informațiuni* [Țăranul, 2, 1907-V-9, p. 3] se putea citi: „Aducem la cunoștința publică, că d-l Nicolae Titulescu nu e de cît autorul articolelor iscălite de d-sa. Celelalte articole publicate de această gazetă se datoresc membrilor comitetului care prezidă la aparițiunea **Țăranului**”. Și la aceeași rubrică se însera și o notiță în care se preciza: „D-l Nicolae Titulescu, candidat al Colegiului al III-lea de Dolj, va pleca prin județ, pentru a se pune în contact direct cu alegătorii săi. Mai mulți delegați ai jărănimei sosiți în Craiova, au promis d-lui Nicolae Titulescu tot concursul, și l’au rugat să viziteze în

persoană comunele din Dolj, pentru a se convinge de simpatiile de cari se bucură printre țărani” [Informațiuni, în *Țăranul*, 2, 1907-V-9, p. 3].

7.5. Numărul al treilea – ultimul care se păstrează la Biblioteca Academiei – este datat 20 mai 1907. În articolul intitulat *Reprezentanții țărănimii* [*Țăranul*, 3, 1907-V-20, p. 2] se făcea apel la cei ce urmau să fie reprezentanții țăranilor în colegiul al III-lea să fie „absolut conștienți de misiunea pe cari și-au asumat-o și să caute prin toate mijloacele permise ca cuvântul lor dat țăranilor, să fie ascultat în parlament și să dovedească ast-fel că sunt tovaroși* și apărători sinceri ai acelora care i-au trimis printre legiuitorii țării ca să le apere interesele. Țărănimea a suferit și suferă prea mult ca să fie iar înșelată și e vremea acum să se aducă o ușurare în soartă acestei clase oropsite atâta mari* de vremuri. Deputații colegiului al III-lea trebuie să fie cu ochii deschiși și să nu uite pe acei care i-au trimis ca revendicatori ai drepturilor lor”. Un alt articol făcea apel la o împăcare între liberali și conservatori: „Partidul național liberal pentru a putea aduce o soluție fericită în toate chestiunile <pe> care și le-a propus a le da ființă, a hotărât accesul în parlament <al> celor mai de valoare membrii* ai partidului conservator, astfel ca la desbaterea proiectelor de lege, care vor avea loc în viitoarea sesiune parlamentară și cari vor fi de o importanță capitală, să poată să ia parte și să le discute toți oamenii politici ai țării”²⁴. Despre Nicolae Titulescu ziarul nu mai suflă nici un cuvânt. Ce se întâmplase oare între timp?

8. Ziarul conservator *Tribuna* din Craiova nota cu malițiozitate încă din 6 mai 1907 (imediat după apariția primului număr din *Țăranul*):

„Țănarul avocat Nicolae Titulescu, apreciat la centru de partidul liberal, și în special de d-l Ionel Brătianu, nu a reușit să poată fi acceptat de fanarioții din capul partidului liberal din Dolj.

D-l Titulescu ar fi fost o figură simpatcă în lista candidaților liberali, așa că nereușita d-sale de a figura printre dâșșii nu ne surprinde” [Informațiuni, în *Tribuna*, XI, 1907, nr. 432, p. 3 citat de V. Malischi, 1985-E, p. 87].

Unii autori s-au mărginit să vorbească despre faptul că Titulescu nu a putut obține victoria datorită imposibilității de a desfășura o largă propagandă electorală precum și lipsei de experiență în luptele politice [R. Deutsch, 1967, p. 77]. Acestea sunt considerații prea generale. Mai credibilă pare opinia după care „el a renunțat să candideze de vreme ce n-a luat parte în ultimul moment nici la ședința în care se desemnau delegații țăranilor care urmau să exercite dreptul de vot” [V. Malinschi, 1985-E, p. 87]. În privința aceasta putem avansa două presupuneri. Prima ar fi că, așa cum se afirma în epocă, propunerea pentru candidatură ar fi venit din partea lui Ionel Brătianu însuși, deși Titulescu nu pare să fi fost membru al Partidului Liberal. Cea de-a doua ar fi că însuși Titulescu și-a fabricat o susținere din partea centrului pentru a obține adeziunea fruntașilor liberali doljeni [cf. N. Andrei, 1976-A, p. 386-387]. Din datele existente ar rezulta că Nicolae Titulescu ar fi decis să publice gazeta *Țăranul* în momentul în care a văzut că nu are susținerea liberalilor doljeni²⁵. Oricum ar fi fost, se pare că el nu a găsit sprijin la liberalii din județ și a trebuit să renunțe la candidatură chiar înainte de alegeri.

²⁴ *Minoritatea în parlament*, în: *Țăranul*, 3, 1907-V-20, p. 2. Și ziarul însuși părea să se conformeze acestui comandament inserind o notă neutră despre o întrunire conservatoare ce urma să aibă loc la Craiova cu participarea lui Take Ionescu și a prințului Barbu Știrbey – *Informațiuni*, *ibid.*, p. 3.

²⁵ Cu toate acestea *Țăranul* s-a intitulat până la sfârșit „*organ național liberal*”. Ziarul Clubului conservator din Craiova continua să-i tachineze pe mai marii liberalilor din județ care nu prea țineau cont de conducerea liberală. Printre oamenii politici craioveni circula o întrebare căreia opoziția ținea să-i dea glas: „Ce s’a hotărât cu candidatura d-lui N. Titulescu, candidatul d-lui Ionel Brătianu?” – *Tribuna*, a. XI, nr. 433, 1907-V-10, p. 3.

9. Titulescu avea o altă prioritate: luna de miere. La 26 mai 1907, pe cînd se afla la Slatina, solicita prefectului de Olt „*a-i elibera un pașaport, atît mie cît și nevastei mele, Caterina, născută Burcă în 1885 în satul Titulești*”²⁶. Și toată vara tinerii căsătoriți s-au bucurat de o îndelungată călătorie care i-a purtat prin Londra, Landeck, Trafoi, Como, Misurina, Milano, Brienzi, Mürren, Eismeer, Thun, Lugano²⁷ ș.a. locuri. Titulescu se va fi întors însă în toamnă în țară pentru că nu se va încheia anul și va lua din nou poziție în problema țărănească.

10. Este vorba despre publicarea unei broșuri despre *Problema Responsabilității Juridice a Statului și a Comunelor cu privire la Ultimele răscoale țărănești*. Această luare de poziție a fost considerată de istoriografia marxistă drept „o gravă eroare” prin luarea apărării moșierilor care avuseseră de suferit [V. Malinschi, 1985-E, p. 87]. Broșura lui Titulescu se dorea a fi „un simplu memoriu de drept, cât se poate de impersonal* în chestiunea despăgubirilor, pentru ca să servească ca un fel de consultațiune de avocat oricărui interesat” [N. TITULESCU, 1907-P, p. 7] întrucît: „*Marii proprietari, victimele vandalismului țărănesc*, sunt prea crunt loviți pentru a se putea gândi la altceva decît la paguba încercată și la chipul cum s'ar putea îndrepta. Iar tînguirile lor sunt prea drepte, și cei dela cari pornesc sunt factori prea importanți în organizarea noastră socială pentru ca guvernul să nu se oprească la chestiunea aceasta prejudicială, înainte de a începe realizarea programului ce și-a propus*” [ibid., p. 5]. Analizînd problema, el realizează că țărani ca indivizi n-ar putea să facă față unor asemenea despăgubiri [V. Malinschi, 1985-E, p. 87]: „*am susținut întotdeauna că interesul social trebuie să precumpănească în resolvirea conflictelor juridice, deși, o repetăm, în împrejurările de față, dauna nu provine dintr'un viciu al legii dar din lipsa de mijloace a vinovaților*” [N. TITULESCU, 1907-P, p. 55]. De aceea propune trei ipoteze de plată: statul, pentru că el încasează impozitele, guvernul, pentru că el reprezintă puterea executivă, sau comunele care au o responsabilitate subsidiară, putînd fi făcute „*vinovate de faptele săvârșite pe teritoriul lor de locuitori sau de alții*” [ibid., p. 8]. Cum aceste despăgubiri nu pot fi plătite – crede Titulescu – nici de către stat²⁸, nici de către guvern [ibid., p. 40-41], „*e cert că se impune o responsabilitate subsidiară, care, după noi, nu poate fi decît a comunelor*” pentru că „*dezastrul a fost provocat de colectivități răzvrătite*” [ibid., p. 42]. Proprietarii s-au plîns de existența mai multor situații: distrugerii comise de sătenii de pe propriile moșii, distrugerii comise de cei veniți din alte sate asociați cu localnicii, obligarea (sub amenințare) a unor săteni de a se asocia jafului comis de bande venite din alte comune, și chiar, încercarea unor săteni localnici de a se opune jafului dar care au fost înfrînți de noii veniți. Aceste situații indicau faptul că „*responsabilitatea comunelor nu poate fi identică în toate aceste cazuri*” [ibid., p. 43]. Titulescu scrie că „*e cert că atunci cînd devastările de pe o moșie sunt chiar opera satului, nu numai că făcătorii de*

²⁶ G. Mihai, 1982-D, p. 25 (cu bibliogr.); id., 2005-N, p. 105. Cererea a fost publicată de G. MIHAI & B. GEACU, 1998-I, doc. 233, p. 209 (cu bibliografia).

²⁷ Nicolae și Caterina Titulescu, Londra, 1907-VII-1, către Cornelia și Gheorghe Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(2) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Landeck, 1907-VII-26, către Luța Urdăreanu, în: B.A.R.C., S 41 / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Trafoi, 1907-VII-27, către Cornelia și Gh. Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(3) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Como, 1907-VIII-10, către C. și Gh. Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(4) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Misurina, 1907-VIII-12, către C. și Gh. Nenișor, în: B.A.R.C., S 39(1) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Milano, 1907-VIII-13, către C. și Gh. Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(5) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Brienzi, 1907-VIII-17, către C. și Gh. Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(6) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Mürren, 1907-VIII-21, către Cornelia Nenișor, în: B.A.R.C., S 39(2) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Eismeer, 1907-VIII-21, către C. și Gh. Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(7) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Thun, 1907-VIII-23, către C. și Gh. Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(8) / CMXI bis; N. și C. Titulescu, Lugano [1907], către Cornelia Nenișor, în: B.A.R.C., S 40(9) / CMXI bis.

²⁸ N. TITULESCU, 1907-P, p. 34-35. Plata pagubelor de către Stat s-ar face din bani publici adică inclusiv din banii păgubiților – idid., p. 55-56.

rele vor fi pasibili de acțiunea publică și civilă, dar încă comuna va fi datoare să despăgubească ea pe cel care a suferit paguba” [ibid., p. 46] pentru că era obligația comunei să apere bunurile locuitorilor ei. Iar sătenii ar fi trebuit să iasă „cu ciomege și cu topoare” pentru a-i opri pe cei care voiau să prade. Numai în aceste cazuri comuna ar fi putut fi scutită de răspundere²⁹. Dar comuna devine răspunzătoare mai ales în cazul în care primarul sau ajutorul de primar n-au luat măsuri pentru oprirea tulburărilor ba, uneori, au devenit părtași la ele [ibid., p. 48]. Titulescu recomandă celor păgubiți să aleagă calea juridică pe care să o inițieze: fie contra sătenilor pentru a-i denunța pe indivizii vinovați care să fie obligați să plătească, fie „noi credem chiar că se poate cumula recursul acesta contra sătenilor cu cel în contra comunei până la deplină despăgubire” [ibid., p. 51-52].

Poziția aceasta radicală adoptată de Titulescu în problema despăgubirilor a fost mult mai drastică și mai defavorabilă țăranilor decât cea adoptată de alți conservatori³⁰. De pildă Petre P. Carp, „cel mai conservator dintre conservatori” afirma că: „Celor dăunați de pe urma incendiilor și devastărilor nu trebuie să li se acorde despăgubiri, decât pentru semințe și pentru instrumentele agricole” [Oltenia, Craiova, 50, 1907-IV-16 citat de V. Malischi, 1985-E, p. 89] pentru a putea relua producția.

11. Aceste idei par să indice faptul că respingerea sa de către liberalii doljeni l-a făcut pe Nicolae Titulescu să se îndrepte către doctrina susținută de „tinerii” conservatori. Relansarea sa în viața politică internă se va face imediat în anul următor când aderă încă din primele zile la nou fondatul Partid Conservator Democrat al lui Take Ionescu [Informațiuni, în: Tribuna, XI, 447, 1908-I-24, p. 3].

12. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

12.1.1. ISVOARE INEDITE

B.A.R. Ms. 2463, 3633 = Biblioteca Academiei Române, Ms. 2463, 3633

B.A.R.C. = Biblioteca Academiei Române, Corespondență

MIHAI G., 1977-R = *Răscoala țărănească <din> 1907: Județele Olt și Romanai* (Colecție de documente). Cercetat și pregătit... pentru tipar <de> Gh. MIHAI, Dir<ectorul> Arh<ivelor> St<atului din> jud. Olt. [Slatina, 1977], [vol. 1]: 2 + XLVIII + 371 + 1 f., [vol. 2]: 2 + XLII + 397 + 1 f. (dactilo). În col. Bibliotecii Județene Olt, inv. 251.117 – 251.118.

12.1.2. ISVOARE PUBLICATE

ANGHEL C., 1912-A = C<onstantin> ANGHEL, *Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor*. București: Tip. Profesională Dimitrie C. Ionescu (Biblioteca „Flacăra”, nr. 7), 1912, 141 + 2 p.

Doc., 1977 = *Documente privind marea răscoală a țăranilor din 1907*, vol. 1: *Situația economică și social-politică a țăranimii din România la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*. Vol. apare sub îngrijirea unui colectiv format din Ion POPESCU-PUȚURI, acad. Andrei OȚETEA (coord.), Damian HUREZEANU, Mircea IOSA, Vasile NICULAE. Au colaborat: Marin BADEA, Augustin DEAC, Ion FELEA, Marin FLORESCU, Coralia FOTINO, Titu GEORGESCU, Ion ILINCIOIU, Athanasie IORDACHE, Traian LUNGU, Rodica ȘOIMULESCU, Georgeta TUDORAN. București: Edit. Academiei Republicii Socialiste

²⁹ Ibid., p. 47-48. Responsabilitatea nu ar fi urmat să cadă asupra comunei atunci când, în baza unei cercetări serioase, s-ar fi dovedit că sătenii care ar fi încercat să se opună bandelor străine ar fi fost înfrinși sau ar fi fost obligați de străini înarmați să participe la jaf – ibid., p. 48.

³⁰ De aceea considerăm că actele de caritate pe care le-a clamat sau care i-au fost atribuite față de țăranii răsculați la 1907 – G. Mihai, 1982-D, p. 16 care scrie că Titulescu ar fi cerut „public iertarea răsculaților pentru daunele ce suferise moșia socrului său, G. Burcă din Titulești” – au fost simple tertipuri menite să-i atragă simpatii și (de ce nu?) voturi.

România (Institutul de Studii Istorice și Social Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. / Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” / Direcția Generală a Arhivelor Statului / Academia de Științe Sociale și Politice a R.S.R.: Secția de istorie și arheologie), 1977, XIX + 575 p.

Doc., 1986 = *Documente privind marea răsccoală a țăranilor din 1907*, vol. IV: *Desfășurarea răscolului, B: Muntenia – Oltenia*. Vol. apare sub îngrijirea unui colectiv format din Ion POPESCU-PUȚURI, †Andrei OȚETE (coord.), Marin BADEA, Coralia FOTINO, Ion ILINCIOIU, Mircea IOSA. Au mai colaborat: †Marin FLORESCU, Augustin DEAC, Damian HUREZEANU, †Traian LUNGU, Vasile NICULAE, Rodica ȘOIMESCU, Georgeta TUDORAN. București: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România / Institutul de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. / Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” / Direcția Generală a Arhivelor Statului), 1986, 445 p.

ION V., 1948-D = *Documente și mărturii pentru istoria României* îngrijite de Mihail ROLLER, 2: *Răscoala țăranilor din 1907. Documente din arhiva Ministerului Justiției și a Ministerului Instrucțiunii și Cultelor* publicate de V. ION. [București] Edit. de Stat, 1948, 512 p.

MATEI G., 1957-R = *Les Revoltes paysannes de 1907 en Roumanie*. Recueil de documents publiés sous la direction du maître de conférences Gh<eorghe> MATEI. Bucarest: Éditions en Langues Étrangères, 1957 [264 p.], p. 150-158.

MIHAI G. & GEACĂ B., 1998-I = Gheorghe MIHAI, Badea GEACĂ (ed.), *Istoricul orașului Slatina în documente*, vol. I: 1368-1918. Slatina: Edit. Casa Ciurea, 1998, 264 p.

PREDESCU B. & al., 2007-F = Prof. univ. dr. Bianca PREDESCU, Pr. Ionom Stavrofor Ion D. CIUCĂ, Prof. Domnica CIUCĂ, Prof. dr. Ion M. CIUCĂ (ed.), 1907. *Flăcări pe Olt*. Drăgășani: Edit. Kitcom, 2007, 181 p.

RĂDULESCU S., 1967-P = Savel RĂDULESCU, *Portret*. În: *Secolul 20*. Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, 1966, nr. 3, p. 115-117

ROLLER M., 1948-D = *Documente și mărturii pentru istoria României*, 1: *Răscoala țăranilor din 1907*. Documente publicate de Mihail ROLLER. [București]: Edit. de Stat, 1948, 924 p.

ROLLER M., 1949-D = *Documente și mărturii pentru istoria României* îngrijite de Mihail ROLLER, 3: *Răscoala țăranilor din 1907*. [București]: Edit. de Stat, 1949, 230 p.

TITULESCU N., 1907-I = Nicolae TITULESCU, *Împărșeala moștenirilor*. București: Edit. Librăriei Leon Alcalay, 1907, VI + 324 p.

TITULESCU N., 1907-P = Nicolae TITULESCU, *Problema Responsabilității Juridice a Statului și a Comunelor cu privire la Ultimele răscaloale țărănești*. București: Tip. „Gutenberg” Joseph Göbl, 1907, 56 p.

TITULESCU N., 1967-D = Nicolae TITULESCU, *Discursuri*. Studiu introductiv, texte alese și adnotări [de] Robert Deutsch. București: Edit. Științifică, 1967, 623 p. + 32 pl.

TITULESCU N., 1982-P = Nicolae TITULESCU, *Pagini din „Jurnal”*. În vol. *Titulescu și strategia păcii*, coord. Gh<eorghe> BUZATU. Iași: Edit. Junimea, 1982, p. 375-447.

12.1.3. PRESĂ

Tribuna. Sub direcția Clubului Conservator, [Craiova].

Țăranul. Organ național liberal, Craiova, an I: nr. 1, vineri 4 mai 1907; nr. 2, miercuri, 9 mai 1907; nr. 3, duminică 20 mai 1907.

12.2. INSTRUMENTE DE LUCRU

Mihai G. & Guțică L., 2002-C = Gheorghe MIHAI, Laurențiu [Gerard] GUȚICĂ[-FLORESCU], *Contribuții la o bibliografie Nicolae Titulescu și județul Olt*. Slatina: Edit. Fundației „Universitatea pentru toți” (Muzeul Județean Olt), 2002, 32 p.

Răduică G. & N., 1995-D = Georgeta RĂDUICĂ, Nicolin RĂDUICĂ, *Dicționarul presei românești (1731-1918)*. București: Edit. Științifică, 1995, 560 p.

12.3. CĂRȚI ȘI STUDII

Andrei N., 1976-A = Nicolae ANDREI, *Ani de lumină. Istoria Liceului „Nicolae Bălcescu” din Craiova*. Craiova: Scrisul Românesc, 1976, 496 p.

Deac A., 1967 = Augustin DEAC, *1907 văzut peste hotare*. București: Edit. Științifică, 1967, 296 p. + 40 pl.

Deleanu E., 2005-A = Elena DELEANU, *Activitatea didactică a lui Nicolae Titulescu*. În: L. Guțică & D. Teodorescu, 2005-N, p. 181-183.

Desa I.S., 2005-N = Ileana-Stanca DESA, *Nicolae Titulescu publicist*. În: L. Guțică & D. Teodorescu, 2005-N, p. 181-183.

Guțică L., 2005-D = Laurențiu [Gerard] GUȚICĂ-FLORESCU, *Două proprietăți ale familiei Titulescu în orașul Slatina*. În: L. Guțică & D. Teodorescu, 2005-N, p. 31-35.

Guțică L., 2005-P = Laurențiu [Gerard] GUȚICĂ-FLORESCU, *Proprietățile din județul Olt ale lui Nicolae Titulescu și ale familiei sale sub incidența reformei agrare din 1921*. În: L. Guțică & D. Teodorescu, 2005-N, p. 39-43.

Guțică L. & Teodorescu D., 2005-N = Nicolae Titulescu: *Perenitatea unui destin exemplar*, coord. Laurențiu [-Gerard] GUȚICĂ-FLORESCU, Dorin TEODORESCU. Slatina: Edit. Fundației „Universitatea pentru toți”, 2005, 243 p. + 2 pl.

Ilincioiu I. & al., 1991-G = M<arin> BADEA, A<ugustin> DEAC, C<oralia> FOTINO. T<itu> GEORGESCU, D<amian> HUREZEANU, I<on> ILINCIOIU, A<nastase> IORDACHE, M<ircea> IOSA, V<asile> NICULAE, G. TUDORAN, L. VAJDA, *The Great Romanian Peasant Revolt of 1907*. Edited by Ion ILINCIOIU. [București] Edit. Academiei Române (Bibliotheca Historica Romaniae: Studies, 72), 1991, 296 p.

Malinschi V., 1985-E = Acad. V<asile> MALINSCHI, *Economia, dreptul, diplomația în viziunea lui N. Titulescu. Studiu sociologic*. Cuvânt înainte de acad. prof. Manea Mănescu. [București] Edit. Academiei Republicii Socialiste România, 1985, 203 p.

Mareș N., 2012-P = Nicolae MAREȘ, *Pașaportul lui Titulescu din 1916*. În: *Magazin istoric*, a. XLVI, 2012, nr. 4 (541), aprilie, p. 25-27.

Mihai G., 1982-D = Gh<eorghe> MIHAI, *Documente oltene despre Titulescu*. În vol. *Expoziție filatelică dedicată „Centenarului nașterii lui NICOLAE TITULESCU”*. Catalog. Slatina, 16-21 martie 1982. [Slatina]: Asociația Filateliștilor din R.S.R.: Filiala Județeană Olt, [1982], p. 14-20.

Mihai G., 2005-N = Gheorghe MIHAI, *Nicolae Titulescu în sprijinul apărării drepturilor social-morale și a proprietății*. În: L. Guțică & D. Teodorescu, 2005-N, p. 104-105.

Netea V., 1982-N = Vasile NETEA, *Nicolae Titulescu*. Version française: Alexandru Valimirescu. Bucarest: Edit. Științifică și Enciclopedică, 1982, 80 p.

Oprea I.M., 1967-N = Dr. Ion M. OPREA, *Nicolae Titulescu*. București: Edit. Științifică, 1966, 408 p.

Predescu I., 2007-C = Ion PREDESCU (judecător la Curtea Constituțională), *Cuvânt înainte la: B. PREDESCU & al., 2007-F*, p. 5-8.

Rămureanu I., 1977 = Pr. Prof. Ioan RĂMUREANU, *70 de ani de la răscoalele țărănești din anul 1907. A 70-a aniversare a răscoalei țărănești din 1907*. În: *Biserica Ortodoxă Română*, a. XCV, București, 1977, nr. 1-3, p. 27-51

AMINTIRILE UNUI FOST PREFECT DIN TIMPUL RĂSCOALELOR [DE LA 1907]

---

† Constantin ANGHEL

Publicăm în cele ce urmează broșura lui C<onstantin> ANGHEL, *Amintirile unui fost prefect din timpul răzcoalelor*. București: Tip. Profesională Dimitrie C. Ionescu (Biblioteca „Flacăra”, nr. 7), 1912, 141 + 2 p. (17,5 x 11 cm), broșat.

Ca și în cazul altor materiale documentare reproduse în *Muzeul Oltului*, s-a respectat ortografia specifică epocii. S-a indicat și numerotarea paginilor așa cum apar în original. Nu au fost incluse paginile care conțineau doar titlurile de capitole. De aceea apare o diferență față de *Tabla de materii* care a fost plasată la începutul materialului pentru ca cititorii să aibă o imagine de ansamblu asupra conținutului.

Publicarea se realizează cu ocazia împlinirii a 105 ani de la răzcoala din 1907 și a 100 de ani de la apariția acestei lucrări al cărei autor a fost direct implicat în evenimente prin funcția pe care a deținut-o în timpul acelor zile tragice. L.G.F.

||¹⁴¹: TABLA DE MATERIE*

<i>Isbucnirea răzcoalelor</i>	3
<i>O execuție sumară</i>	21
<i>«Dați-ne voe* să devastăm!»</i>	33
<i>În mijlocul răzculașilor</i>	43
<i>Un erou</i>	55
<i>Isprăvile gărzi civice</i>	63
<i>Operă de vandali</i>	73
<i>Clipe lugubre</i>	85
<i>Simbolul Păcei</i>	99
<i>Îndurare!</i>	105
<i>După răzcoale</i>	115
<i>Unde mergem?</i>	127
<i>Încheere</i>	135

||⁵ *Izbucnirea Răscoalelor*

Ce-a fost răscoala din 1907 și cum s-a propagat? Iată o întrebare, la care n-aș putea răspunde în mod satisfăcător.

A fost... o comoțiune violentă; a fost un ciclon, în care mințile au făcut naufragiu, durerile s-au răscolit, patimile s-au deslănțuit, urile mocnite s-au revărsat; a fost o deșteptare bruscă, o galvanizare a colosului ce doarme de veacuri împovorat cu imense greutăți – știu eu? – aș putea continua așa indefinit, dar o defi- ⁵||⁶ *niște precisă simt că mi-ar fi imposibil să dau.*

Ceeace complică problema e că răscoala a venit brusc, ca un trăsnet din senin, - cu toate că pricinile ce ar fi putut-o provoca cu mult înainte, de când dăinuiau, și pe îndelete au condiționat-o, și adică: învoelile neomenoase, practicile necinstite în executarea lor, ignoranța, cămătăria, lipsa de credit, etc.

Ca toate aceste împrejurări să fi atins un punct culminant și de ne mai suferit în anul de grație 1907? Nu este nici o certitudine, căci din potrivă au trebuit să fie mai puțin resimțite în acel an, el fiind, cu deosebire pentru porumb, mai pretutindeni în țară, mănos și abondent. – Mi-a duc* aminte că în multe sate răsculate am observat în primăvară coșarile încă pline de porumb, mari grămezi de coceni adunate prin curțile oamenilor, și în multe locuri case nou croite, ceea ce ||⁷ evident constituie dovezi netăgăduite de belșug a gospodăriilor sătești.

De altfel, statistica oficială agricolă pe acel an confirmă în totul această părere.

În afară, dar, de situația materială momentan bună sau proastă și independent de ea, eră o stare de spirit, o pornire latentă, un curent făcut, care n-așteaptă decât o ocazie, o scânteie pentru a izbucni; și scânteia a fost vestirea începerei turburărilor antisemite din nordul Moldovei, puse la cale de însuși prefectul de Botoșani, Vasescu.

Abuzuri în executarea învoelilor agricole se făcuse de îndelung și peste tot. Suferințele, vexațiunile, împilările fuseseră aceleași dela un capăt al țării la cel l-alt, pentru ca nemulțumirea creată, reacțiunea ce-au sfârșit prin a stărnî, revolta în fine deșteptată de ele, să fie deasemene identice din sat în sat, din colibă în colibă.

||⁸ *Nu este dar de mirare că odată ce un sat a luat-o razna, a prins a nesocoti orice teamă de pedeapsă, de pagube materiale sau morale și s-a răzvrătit, hotărându-se a scutura întreaga clădire socială până s-o dărâme, a suprima pe toți stăpânii ce-i stau în spinare și a pune odată mâna pe pământul la care atât a râvnit, și care i-a fost precupețit cu atâta scumpătate, nu este de mirare – zic – ca odată unii rătăciți pe această cale, ceilalți, fie din spirit de imitație, fie din sentiment de solidaritate de clasă, fie a nu se lăsa mai pre jos, să fie urmat pe inițiatori, să-i fi imitat și să se fi înțețit unii pe alții spre a face la fel și mai cu vârf.*

Odată zăgazul ridicat, în vârtejul ce s-a format, val către val a fost atras irezistibil și unul după altul, s-au aruncat în vultoare, formând puhoi gata să înlăture totul în calea-i.

||⁹ Mai trebuiă oare ațăfare, instigatori, agenți provocatori, ca puhoiul dezlănțuit să se întindă mai departe? Ce deriziune! Nicăeri nu s-au arătat și nimeni nu i-a văzut.

Mai mult ce i-au căutat procurorii, judecătorii de instrucție și toți agenții forței publice! Dar în zadar. Toate bănuelile parchetului, toate închipuirile serviciului de siguranță au fost cercetate, toate pistele controlate de cei mai ageri copoi polițieniști și, toate, în van.

Cât s-au mai cercetat, de pildă, urma faimoșilor studienți*, despre cari pomeneau țărani din mai multe comune din Olt, fără însă a putea vre-o lămurire cam ce și cum ar fi ei, și câți inși n-au mai fost arestați ca atari! – Așa a fost percheziționat la moșia sa Vlaiciei, d-l Bogdan Pitești, adept al teoriilor anarhiste, și supravegheat foarte de aproape.

Un globe-trotter – mai pe românește un ||¹⁰ pierde-vară, fiu risipitor al unui avocat pe lângă judecătoria din Drăgănești, care abandonase casa părintească pentru a colindă lumea și fusese găsit îndreptându-se spre Vlaiciei d-lui Bogdan, a fost arestat și deținut până ce, prin laborioase comisii rogatorii la polițiile din Sofia, din Caspoli*, etc. s-a stabilit că nu era un revoluționar, ci un simplu zevzec.

S-au mai urmărit un învățător, pe care incendiile aprinse de resculați îl speriasă așa că părăsise școala și luase câmpii; niște abonați ai Gazetei Poporului; niște corespondenți rurali ai d-lui V<asile> Kogălniceanu, și, după laborioase cercetări ale instrucției, toți au trebuit să fie eliberați neputându-se stabili nici o dovadă de amestec în răscoală.

Afirm înc-odată aci că toate cercetările făcute în această privință n-au dat nici un rezultat și că e cel puțin temerar, măcar ||¹¹ în ceeace privește jud. Olt, de a se vorbi de instigatori ai răscoalelor.

Ei, atunci se pune întrebarea: cum s-a propagat răscoala în Olt în lipsă de propagandiști?

Un fapt este cert și anume că primii vestitori ai răscoalelor, primele iscoade au fost doi țărani pe cai albi, cari venind din Teleorman, au trecut Vedeia pe moșia d-lui Colibășeanu, și au colindat apoi, în goana cailor, prin diferite sate ca niște năluce, așa că icoana lor a rămas în imaginația populară ca aceea a ingeri pe cai albi. Ei au anunțat satelor prin cari au trecut că Teleormanul s-a rezvrătit*, că tot așa trebuie să facă oricine vreă pământ, și că e ordin de a se da foc proprietarilor.

Tot asemenea s-a stabilit neândoelnic* că, în partea de sus a județului, răscoala s-a pornit în urma întrunirii înplin aer ținută la bălciul anual de primăvară din ||¹² Câmpu-Mare, și unde un individ venit din Constanța ținuse un discurs aprins, citise numeroșilor ascultători o gazetă, pe care o fălăia deasupra capului și-i îndemnase la răscoale.

Individul a fost arestat. În fața mea a fost percheziționat și am avut satisfacția de a găsi la el corpul delictului: gazeta incendiară de care se folosisese improvizatul orator pentru a atâța mulțimea la răzvrătire. Uimirea mea nu a fost mică când am constatat că acea gazetă revoluționară, semănătoare de furtună, nu era alta decât blajinul Universul, cuprinzând un articol incolor de reportaj asupra răscoalelor antisemite din nordul Moldovei și asupra discuțiilor din Camere iscate cu acest prilej.

Universul și debaterile parlamentare atâțători de răscoale! Oricât de paradoxal ar părea lucrul, nu-i mai puțin adevărat că așa și întocmai a fost.

||¹³ Aceasta dovedește că starea de surescitare era așa de întinsă, încordarea așa de mare, atmosfera atât de încărcată, în cât orice vorbă, orice aluzie despre răscoale, chiar sub forma cea mai blajină, putea să aprindă focul și să dezlănțuie furtuna.

Ceeace întreține cu deosebire aceste friguri de neliniște și această frământare în spirite era starea timpului, veșnic ploios și rece, care nu lăsa pe oameni să iasă la lucru.

De obicei, cum se imprimăvărează, oamenii încep să se răspândească la muncă, spre a-și prinde nevoile.

Lanurile se umplu până în zări de un norod tăcut, cu capul aplecat spre glie și care n-are altă preocupare decât acea a muncilor agricole de efectuat. În primăvara anului 1907 nu fu însă tot așa.

După o iarnă grea, urmă o primăvară geroasă și ploioasă. Ploile, zăpada și ||¹⁴ ventoaicele* se alternau fără întrerupere și fără a lăsa să se întrezărească o bucătică de azur.

Neputând eși la câmp, nici încercă vre-un transport, sătenii se adunau zgribuliți în grupe, prin piețe sau prin cârciumi, și comentau toată ziua veștile ce le aduceau dela* oraș ziarele, sau zvonurile ce se colportau din sat în sat. Ei plecau urechea la aceste zvonuri, le comentau, le amplificau, le răspândeau mai departe și, în atmosfera de neliniște și furtună creată în jurul lor, se atâțau reciproc, se învrăjbeau unii pe alții și toți la o l-ată în potruva stăpânului de moșie, căci tema obișnuită a conciliabulelor dintre ei nu era alta decât lipsa de pământ, greutatea învoelilor și critica arendașilor.

Odată spiritele astfel preparate, când a venit în sate vestea că prin răscoale se poate scăpa de arendaș și se poate ||¹⁵ pune mâna pe mult râvnitul pământ, era la mintea omului ca nimeni să nu stea la cumpănă, ci toți să se ridice ca un singur om, pentru a pune umărul la înfăptuirea noiei stări de lucruri așteptate.

Și, în adevăr, când s-a pornit odată rezmerița*, n-a mai rămas nimeni pe acasă. – Femei, copii, bătrâni, preoți, funcționari, toți au fost târâți, dacă chiar, de bună seamă, mai rămăsese vre-unul din ei în urmă. – Toți se îmbulzeau, îngrijindu-se ca altfel să nu rămăie fără pământ.

În unele locuri, boerinașii* satelor sau foștii perceptorii au fost luați la bătae* ca să participe și ei, dar în cele mai multe părți n-a fost nevoie de

asemenea mijloace de constrângere față de ei, căci s-au înrolat de bună voie din primul moment și fără ezitare în falanga revrătiților*. Pe mulți din acești surtucari, dacă nu-i împingea dorul vreunei revendicări sociale ||¹⁶ nici lipsa de pământ de hrană, îi atâșa setea unor răzbunări personale, ura provenind din diverse surse de animozități locale, iar intuiția lămurită că-și vor putea mai bine satisface urile și vrășmășia, în asemenea timpuri tulburi, când principiul de autoritate este abolit, îi făcea, de și fără interes direct, să fie printre cei mai zeloși de a ajuta la propagarea răscoalei, la atâșarea focului.

Pentru a învedera aceasta, voiu nară două cazuri tipice:

In* com. Paroși* era un primar conservator, om cu stare: cu case mari de zid, cu ecarte* gospodărești pline de produse. El alternă în conducerea, sau mai bine zis în exploatarea comunei și a consătrenilor săi, cu un concurent ce se dedea drept liberal și, între ei, era firește – din cauza împărțirii prăzei – ură de moarte.

Când a venit în apropiere de satul lor banda de răsculați, opozantul i-a eșit îna- ||¹⁷ inte și a ademenit-o să se abată și pela* ei, deși nu era pe acolo nici proprietar de devastat, nici arendaș, dar numai pentru a da foc gospodăriei Primarului și a-și satisface astfel pornirea lui de ură. Și, în adevăr, sub conducerea lui, vandalii în trecerea lor prin sat au ars casa primarului și ecaretele* lui și tot ce agonisise el, de l-au lăsat lipit pământului.

Când au ajuns trupele în localitate, atunci însă s-au întors lucrurile și și-a luat și Primarul revanșa, ba încă cum!

A denunțat Căpitanului detașamentului că incendiatorul stă pitit în casă împreună cu o bandă de resculați* armați. Trupele înconjurând casa l-au silit prin focuri repetate să-și părăsească adăpostul. Când a eșit* să se predea, tremurând și rugător, Primarul i-a eșit* înainte cu un revolver în mână, și l-a ucis pe loc în fața copilașilor lui îngroziți, înainte ca înmărmuritul căpitan să-l fi putut opri.

||¹⁸ *Dat în judecată pentru a răspunde de această crimă, primarul a fost achitat de Curtea cu jurați.*

Alt caz, tot atât de elocvent: în comuna Crampoia* [= Crâmpoia], fostul proprietar al moșiei D-rului Leonte, Momiceanu, a fost ucis și casele lui arse de răsculați – deși încetase de a mai fi proprietar rural prin vânzarea moșiei către D-rul Leonte – numai din îndemnul unor cârciumari lacomi cari, se pare, râvneau la bonurile* ce la ținea în casă.

Ceeace a îndârjit pe răsculați a fost că el nu s-a înfricoșat de ei ci a început a trage cu pușca din podul unui grajd ca să-i alunge.

Tăbărând atunci asupra lui, n-au mai ținut sema de strigătele-i disperate și l-au lovit până l-au doborât la pământ.

Când însă l-au văzut mort, furia le-a căzut, remușcarea i-a cuprins. l-au aprins o lumânare și s-au pus să-i sapte groapa, ||¹⁹ ca pentru a scăpa de dojana acelei guri mute. Apoi l-au îngropat și i-au pus cruce.

Când am descins în localitate, câteva zile în urmă, în preajma ruinelor caselor încă fumegânde, lângă un răzor de zambile în floare înveselind grădina mohorâtă am găsit încă pe mormântul proaspă, pe câinele lui de vânătoare, care urlă jalnic a pustiu, ca în povestea câinelui Azor.

Ure deci streine de relațiile dintre proprietari și stăeni au provocat moartea și a acestui om.

Tot asemenea, mai târziu, când instrucția a început a cercetă pe instigatori și a adună pe capii răscoalelor, cea mai mare parte din arătările făcute autorităților și din denunțurile martorilor audiați la parchet, n-au avut alt temei decât necazul și ura personală.

Eră și fatal; căci urile aceste, spiritul ||²⁰ de vrăsmășie se acumulase de ani în urma exploatarei neînfrânate prin nimic a muncii sătenești*, în urma vexațiunilor de tot soiul, precum și-a greutatei celor apăsăți de a afla unde-va sprijin și dreptate.

||²³ O EXECUȚIE SUMARĂ

Pentru potolirea acestor răscoale am fost trimis în județul Olt ca Prefect în ziua de 13 Martie, de guvernul liberal înlocuind ministerul conservator Cantacuzino, prăbușit în fața dezastrului, pe care neprevăderea și lipsa-i de energie îl lăsase să ia asemenea proporții de catastrofă.

Am primit sarcina grea ce mi se încredinșă numai atunci când m-am convins că sunt în perfectă concordanță de vederi și de sentimente cu șefii mei.

D-l Ion [I.C.] Brătianu, * mi-a zis înainte de ||²⁴ a-mi lua jurământul în localul Ministerului de Interne, care, în gravitatea acelor momente, în anxietatea ce stăpânea lumea adunată acolo, luă un aspect solemn și fatidic:

«Contez pe energia d-tale, tot atât cât pe spiritul D-tale de moderațiune și-ți recomand cel mai mare sânge rece. Manifestul către țară, prin care se vestesc reformele agrare plănuite, este în mâna d-tale ramura de măslin. Cu el vei putea să faci pe cei ce nu s-au ridicat încă, să stea liniștiți. În privința celorlalți, vei proceda cu toată energia, dar evitând pe cât se poate vărsarea de sânge».

Și, în adevăr, situația eră în țară atât de gravă, încât mulți pierduse<ără> nădejdea că s-ar mai putea îndrepta cu propriile noastre mijloace. Ba chiar unii bărbații politici, ca D-l P.P. Carp, nu se sfiau să mărturisească că nu mai con- ||²⁵ tează decât pe ajutorul armat al statelor vecine.

În asemenea împrejurări, nu am râvnit la onoarea de a ocupa un post de prefect, dar nici m-am * crezut îndreptățit a o declina, când mi s-a oferit.

Mi-am zis că a mă eschiva în fața primejdiei ar fi o lașitate și că ar fi și o greșală față de idealul democratic, ce în totdeauna m-a călăuzit, de a fugi de perspectiva întrebuițării represiunii față de câțiva turbați, atunci când cu acțiune împăciuitoare dublată de energie și față de cei de jos, și față de cei de

sus, puteam împiedica întinderea răului de către cei de jos, cum și comiterea de represalii și de execuțiuni din partea celor de sus.

Am lăsat în urmă tot ce aveam drag pe lume și am plecat, întâmplându-se orice, după cum au pornit-o și alți prietini*, cu cari mă legă un sentiment de solidari- ||²⁶ tate, de credință și de aspirațiuni: un Stere, un Dr. Radovici.

Pe toți, de o potrivă ne răsvrătise în tinerețe nedreptatea, ne dușmănise neegala îndreptățire în societate, durerile lumii răsunând în inima noastră ne făcuse<ră> să cuturăm stâlpii societăței pentru a prăbuși catapeteazma. Când am văzut însă că opintirile noastre erau zadarnice și sterpe ne-am zis că, neputându-ne realiza idealul integral, am putea, trecând la un partid de guvernământ, să realizăm măcar un minimum din aspirațiunile democratice, să fărmurim cât mai mult nedreptatea.

Se făcea apel la noi să săvârșim un act de devotament pentru cauza partidului ce îmbrățișasem, să-i sărim în ajutor la grea cumpănă.

Nu puteam respinge chemarea ce ni se adresă, orice primejdii ne-ar fi așteptat, orice răspundere ne-ar fi incumbat.

Și am pornit-o fără a stă în cumpănă, ||²⁸ iar cel mai bun dintre noi, inima cea mai caldă, glasul cel de foc, – Doctorul Radovici – a plătit cu viața lui această hotărâre.

Cei mai mulți dintre noi au reușit să potolească lucrurile în județele lor și să obție pacificarea fără să aibă nevoie să recurgă la arme. – Eu însă nu am avut acest noroc pentru că în Olt, din primul moment, lucrurile ajunseseră la extrem, pentru că la sosirea mea răscoala eră dezlănțuită dejă, pustiirile se făcuseră pe o mare întindere a județului și vultoarea amenință să cuprindă și ceeace* mai rămăsese nevătămat. – Pe aci, persuasiunea nu mai putea sluji la nimic ci trebuia să se ajungă la represiune.

Cu toată represiunea la care am luat parte, sunt totuși încredințat că mi-am făcut toată datoria față de democrație și că am ocrotit, din toate puterile, fărănimea răătăcită.

||²⁸ Sunt încredințat că, după respingerea și împrăștierea bandei de răsculați și ocuparea satelor răzvrătite de armată, dacă n-ași fi fost acolo, pentru a împiedeca pornirile anarhice de vrăjmășie și de răzbunare, multe orori s-ar fi comis.

Eră de altfel foarte de așteptat ca acei proprietari sărăciți, dintr-o zi într-alta, de agonisirea unei vieți întregi de muncă, lăsați pe drumuri de odată, fără ca unii de ei să aibă unde-și plecă fruntea, îngroziți de ceeace* văzuse<ră>, la rândul lor să se lase târați pe aceeași pantă de sălbăticie și de ură.

Tot așa eră foarte omenesc ca cei puș să restabilească ordinea să nu poată păstra toți dreapta măsură și în totdeauna sângele rece. Și nu zic aceasta ca să scuz, ci ca să lămuresc lucrurile.

În asemenea împrejurări eră dar de prevăzut ca instinctele sălbatice ancestrale, ||²⁹ ce dorm cu foc nestins în om, să se deștepte cu toată puterea.

Și lucrul nu s-a lăsat așteptat.

Un singur exemplu pentru a-l învedera.

Un proprietar dintre cei incendiați, - om cu cultură și frumoasă situație în societate, - revenind la moșia lui după devastare, în fața spectacolului ruinelor ce i se desfășurară sub ochi, fu cuprins de o așa turburare, încât pierdă simțul realității. El se apucă să facă el însuși instrucția faptului săvârșit și să dovedească pe făptuitori. Instalat în primărie, audiază martori, face percheziții și, denunțându-i-se un individ ca făptuitor, operează arestarea acestuia. - Îl face apoi să compară înaintea lui, îl judecă sumar, apoi scoate un revolver din buzunar și-l execută stante pede, în chiar localul autorității.

Și lucrul acesta pare așa de fieresc în surexcitarea* de patimi de atunci, încât ||³⁰ mulți s-au scandalizat chiar când am dispus darea în judecată a ucigașului, mai ales că ne era un devotat partizan politic.

Și ca dovadă că aceasta era nota sentimentului comun este că făptuitorul a scăpat neosândit.

Dar chiar unul din magistrați, care la venirea mea în județ se află operând în potrive* devastatorilor din satele răsvrăcite, și-a pierdut* sângele rece la un moment dat.

Exagerându-și primejdia, a recurs în lupta cu resculații* la mijloace sumare, cari, n-aș putea-o afirma cu certitudine, dar poate au depășit necesitatea strictă și imperioasă cerută pentru a se ajunge la rezultatul dorit, adică înfrângerea resculaților* și pacificarea definitivă a satelor resvrăcite*.

Eră atâta grozăvie realizată în vremile acele, atâta patimă și ură deslănțuite, su- ||³¹ fletul tragic descătenat zguduia în așa mod și lucruri și minți, deranjă astfel toate proporțiunile obișnuite, în cât nimic nu mai părea excesiv și exorbitant.

||³⁵ „DAȚI-NE VOE SĂ DEVASTĂM!”

Când am pornit spre a-mi lua postul în primire, am luat loc, împreună cu răposatul Take Protopopescu, într-un tren aproape gol, căci nimeni nu mai circula, nimeni nu se mai aventura pe drumuri, viața țării fiind acum oprită aproape în loc.

Nu puteam avea într-o asemeni* expediție mai bun sfătuitor decât pe acest bărbat, care fiind originar din Olt, cunoștea atât de bine toate împrejurările locale și care, prin scrierile lui, ca și prin toată activitatea lui politică și legislativă, dovedise atâta solitudine pentru clasa țără- ||³⁶ nească, atâta râvnă de a o ridica din starea de mizerie și de exploatare* în care se afla.

Trenul în care ne urcasem înaintă încet și cu sfială, sub un cer posomorât, plin de presimțiri sinistre, așteptându-se din moment în moment, să găsească linia frântă sau să fie oprit din drum de vre-o bandă de răsculați.

Prin satele ce străbăteam se vedeau pe alocurea conciliabule pe la răspântii, grupuri suspecte pe piețele comunale.

Prin stații se colportau știrile cele mai pesimiste, mai ales în ceea ce privește integritatea liniilor de drum de fier.

La marginea orizontului, din când în când, zorile se înroșeau de mari vâlvățai ce ridicau spre țăriile cerului suluri de foc și de fum. Sub cerul plumburiu, stoluri de corbi se purtau de colo-colo, deasupra câmpurilor pustii, răvășite de vânturi nebune.

||³⁷ Mergeam cu inima strânsă și cu gura încleștată.

...Când ajunserăm în Olt, găsirăm gara Potcoava ocupată militarmente. Peronul servea de bivouac detașamentului, al cărei comandant ne ceru neîntârziata sporire a efectivului său, de oarece în noaptea precedentă văzuse mișcări suspecte în jurul gărei și se aștepta ca în noaptea următoare să fie atacat de răsculați.

Toate celelalte gări din Olt erau totasemenea* păzite și toți șefii de detașamente cereau deopotrivă întăriri, arătând că nu răspund de situație altfel.

Sub impresia acestor auspicii, debarcarăm la Slatina.

La gară ne aștepta un grup compact de proprietari desesperați*: unii pentru a ne cere soldați să le apere conacele încă intacte; alții mijloace pentru a-și salva familiile rămase prin satele răsculate; alții ajutoare bănești, ca să-și fie viața.

||³⁸ Un murmur continuu de imprecățiuni, de jelanii, de blesteme, de apostrofe se înălța din mijlocul lor.

Și acest grup, cât a durat primejdia, zile întregi, mereu ne-a ținut calea, ne-a urmărit pașii, veșnic de strajă, veșnic prezent, întocmai ca și corul antic din tragediile grecești, care revenea mereu în scenă pentru a urmări desfășurarea dramei, pentru a comenta evenimentele, pentru a plânge victimele și care părea întruparea destinului inexorabil, a cumplitei η αβανη ce încovoia lumea.

Corul meu de proprietari sporea mereu, căci și cei ce nu fugiseră la prima alarmă, acum venise<ară> să se adăpostească în Slatina.

Dintre toți proprietarii din Olt, numai doi au avut curajul să rămâie pela* conacele lor și, dacă ceilalți ar fi făcut ca ei, credința mea e că nu s-ar fi propagat cu atâta înlesnire părerea că s-a sfârșit cu proprietarii; rezistența ar fi împiedicat ||³⁹ lăfșirea dezastrului cu atâta iuteală și s-ar fi dat autorităților răgaz să intervie spre împăciuire cu eficacitate.

Unul din acești proprietari a fost o doamnă: D-na M. Trandafirescu, sora lui Take Protopopescu, care venise și ea la oraș de curiozitate, dar, negăsind camere libere la oteluri s-a înapoiat singură la moșie, în puterea nopții, fără nici-o frică, ca o adevărată amazonă* și acolo a rămas, fără măcar să ceară trupe în ajutor.

Celălalt a fost bătrânul Take Cazan*, proprietar stabilit de-o viață întreagă la moșia sa de pe malul Oltului, unde trăia în cea mai bună armonie cu țăranii lui, om drept și omenos în relațiile cu ei.

Când puhoiul de răsculați s-a abătut pe la conacul lui, el n-a fugit, nici s-a ascuns, ci i-a întâmpinat din pridvor, ținându-le de sus un logos părintesc, în care le amintea cât de bine le-a fost de zeci de ani de când trăește la o l-altă ||⁴⁰ cu ei, cum n-au avut nici un neajuns dela el și a încheiat spunând că, neavând nimic a-și reproșa, n-are nici o grijă că ar putea să i se facă vre-un rău.

Ei ascultau cu luare aminte clătinând din cap și numai din când în când întrerupeau cu câte un așa e. La urmă ar fi rămas nedumeriți dacă unul din ei nu-i scotea din încurcătura în care-i pusese vorbele cu miez ale boerului, zicând că: toate-s bune dar că a venit rivoluția, și că trebuie să le lase lor în stăpânire moșia, după s-a făcut peste tot.

Aprobarea cu așa e fu, de astă dată generală și nu mai suferi replică.

Văzând atunci boerul că n-are încotro, le declară că consimte de bună voie să le cedeze moșia prin act scris, cu condiție însă să se lege să-l apere împotriva streinilor ce ar mai veni peste el.

Apoi a alcătuit actul prin care le transmitea moșia de bună voie și l-a sem- ||⁴¹ nat după ce a avut însă grijă – moșul șiret – ca să-i poată da anul următor 1908, spre a-și asigura astfel eventual un motiv de anularea actului.

Când au fost să plece, satisfăcuți că și-au atins scopul, unul din ei a obiectat că cum rămâne cu rivoluția dacă-i lasă casa boerului nevătămată – și atunci ceilalți, recunoscând temeiul observației, s-au rugat d boer să strice măcar ceva din casă. – El s-a învoit și la asta, iar ei au intrat cu sfială în casă, în vârful picioarelor, și cu căciula-n mână, ca în biserică, de au spart o oglindă din perete și astfel rivoluția a fost satisfăcută.

Seara, venind în sat un alt grup de răsculați să prăpădească casa rămasă nepustiită, sătenii s-au ținut de vorbă și au eșit* să o apere și, după o bătaie cruntă, au izbutit să alunge pe năvălitori și să apere pe boer, așa după cum se legaseră.

||⁴⁵ ÎN MIJLOCUL RĂSCULAȚILOR

Seninătatea de cuget și conștiința împăcată a bătrânului Cazan n-o puteau avea însă, din nenorocire, mulți din proprietari, - de aceea mulți cam avuseseră dreptate să-și părăsească în grabă conacele și să caute adăpost în capitala județului.

Atâta numai, că acum și Slatina începuse să nu mai prezinte deplină siguranță.

Sătenii din cele două mari aglomerațiuni rurale din pre<a>jma orașului acei din Coteana și cei din Curtișoara se frământau să se ridice și ei.

||⁴⁶ Pe cei din Coteana, - o străveche colonie adusă pe vremuri de peste Dunăre de strămoșii principelui Brancovan*, proprietarul actual al domeniului, - pe Coteneni mai impulsivi și mai primitivi, din cauza originii lor bulgărești, un lucru îi ținuse până atunci ca prin minune în frâu: neștearsa amintire a sângeroasei represiuni, la care fuseseră supuși în Iulie 1899, în gara

Slatina, când cu alegerea dela colegiul III, în care candidase ca conservator independent d-l Bogdan Pitești.

D-l Bogdan, cu figura-i frumoasă și de o așă frapantă asemănare cu chipul legendar al lui Vodă-Cuza; cu făgăduelile îndrăznețe ce răspândise de-a împărți ca și Cuza pământ la toți cei lipsiți; cu cabotidicismul* său de a se înfașoșă țărânilor încojurat de suită numeroasă, cu capul gol, cu o icoană de argint scân- ||⁴⁷ teietoare legată de gât, apăsarea maselor ca n nou mântuitor, către care se îndreptau toate năzuințele, toate nădejdiile celor ce așteptau nerăbdători de atâta vreme gestul dător de pământ și de pâine. Grație acestor mijloace și a unei propagande abil întreținute, se făcu atât de popular, în cât se porni un curent irezistibil în favoarea candidaturii lui: se stârni un adevărat fanatism.

Totuși administrația reuși să escamoteze alegerea și să proclame deputat pe un candidat improvizat în ultimul moment, d-l R. Rădulescu. Alegerea fu contestată și se delegă secretarul general al ministerului de interne ca să facă o anchetă la fața locului.

Când se zvonii pe la țară că vine ancheta dela* București, se porniră sate întregi pentru a cere dreptate și se îndreptară spre Slatina ca mânați de-o putere irezistibilă.

||⁴⁸ Mase mari de oameni se adunară la bariera Slatinei despre gară și, în fruntea lor, erau sătenii din Coteana. Eii poposiră aci o zi și o noapte și ocupară gara, așteptând pe d-l Bogdan să vie cu trenul dela București. În loc de Bogdan se pomeniră cu un tren de trupe venit din Craiova, chemate de administrația locală, și cari cum debarcă începură a a-i șarja fără milă. Ei ripostară cu pietre și atunci soldații, fără nici o somație, fără să fie de față nici un reprezentant al parchetului începură a trage focuri în ei.

Un măcel cumplit avu loc, în urma căruia 14 morți căzură în jurul gărei și vre-o 30 de răniți, iar cavaleria fugări pe ceice* scăpară teferi pe o rază de 14 kilometri în jurul Slatinei.

Ei se împrăștiară astfel ducând cu ei pe acasă groaza represiunii, ale cărei victime fuseseră, și a celor văzute.

Iată pentru ce amintirea celor întâm- ||⁴⁹ plate în anul 1899 făcuse pe Coteneni, în 1907, să stea mult la cumpănă dacă să urmeze și ei pilda celor rezvrătiți* din satele din preajma lor sau să stea mai bine liniștiți și să-și vadă de treburi.

Frământarea între ei eră însă mare și neastâmpărul crescând, mai ales că nu se putuse nici cu un chip ajunge la înțelegere cu arendașul moșiei, în ceeace* privește învoelile agricole.

Acum, dacă sătenii din Coteana și cei din Curtișoara s-ar fi răsvrătit* și ar fi atacat capitala Slatina din două părți, orașul cu greu ar fi rezistat, căci garnizoana locală, după detașările de trupe trimise pe la conacele proprietărești din județ, eră redusă la cea mai simplă expresie.

Două lucruri se impuneau deci dela început în mod imperios: potolirea cu orice preț a acelor sate, așa ca să nu se răscoale și întărirea pazei orașului, și ||⁵⁰ efectiv acestea ne fură cele d-întâi preocupățiuni.

În ziua chiar a sosirii noastre în localitate, fără a pierde un minut și riscând totul, ne-am îndemnat să ne punem în contact cu sătenii din Coteana și Curtișoara, pentru a le vorbi, ducându-ne fără escortă printre ei, pentru a-i potoli cu vorbe bune și promisiuni, arătându-ne însă că n-avem frică de ei.

Când am început a vorbi în fața mulțimei de Coteneni adunate avui impresia ce trebuie să resimtă un îmblânzitor când se coboară în cușca fiarelor: o umbră de teamă să arăți, o clipă de scădere a energiei să trădezi și totul e pierdut.

Mi se duse atunci cu desnădejde gândul la copilașii ce lăsasem acasă și un fior mă străbătù.

Mă îmbărbătai însă repede, privind în ochii îndreptați spre mine, căutând să ghicesc ce gânduri ascund, ce spun ei ||⁵¹ în realitate. Și pare-că nu-mi povestea nimic rău, deși unii din acești ochi văzuse poate roșu și reflectase de curând flăcări de incendiu. – Nu erau căutături crunte, ci priviri blajine, de-o duioșie nespus de tristă, de o adâncă resemnare.

Eră mai mult în ei durerea unei nesfârșite agonii decât furtuna unei revolte.

Nu, ființele ce aveau asemenea priviri nu puteau fi fiare, se puteau ademeni cu vorba. – Și le-am vorbit atunci cu hotărâre, anunțându-le schimbarea de guvern, le-am tâlmăcit bunăvoința partidului liberal față de ei, le-am enumerat îmbunătățirile făgăduite de noul regim sub chezașia lui Vodă prin manifestul către țară le-am făgăduit o administrație binevoitoare și ocrotitoare a păsurilor lor.

Spuneam toate aceste într-un suflet și cu convingere și totuși parcă aveam o temere, o grijă ca, în momentele acelea solemne, să nu fi adăogat și eu o minciună ||⁵² mai mult la mulțimea de minciuni, cu cari, de ani de zile sunt purtați acei nenorociți – să nu le fi adus o deziluzie mai mult.

Take Protopopescu, care venise și el în acest timp, i-a înflăcărat apoi cu o cuvântare plină de înălțare și de inimă, de un puternic avânt, după care arendașul Vasilescu le-a anunțat noile condiții de învoeli și că dăruiește 20.000 lei comunei.

Efectul nu s-a lăsat așteptat. Ostilității inițiale a urmat entuziasmul și la plecarea din sat am fost escortați cu urale. Învoelile* s-au încheiat, iar seara sătenii au făcut de gardă în jurul hambarelor cu produse ale arendașului, ca să-l apere de streinii ce ar încerca să le dea foc. O avere de peste 300.000 lei numai în produse a fost astfel salvată, și dovada făcută că, dacă se intervine din timp cu vorbă bună și făgădueli* precise, multe nenorociri s-ar fi cruțat.

||⁵³ Cu sătenii din Curtișoara am procedat la fel, în aceeași zi și cu același* succes, de și țărani erau aci mai dârji și mai pretențioși, cerând ca din învoeli* ei să iă mai tot și proprietarul aproape nimic. Astfel s-au putut salva și

frumoasele instalațiuni agricole și nenumăratele clădiri pline de produse și de unelte de pe domnieu</> Curtișoara a D-rei Vlădoianu.

Prima zi ni s-a încheiat, astfel, sub bune auspicii și începusem a mai prinde nițel curaj, deși încolo situația județului se prezentă ca extrem de gravă.

||⁵⁷ UN EROU

Dacă trupele trimise în partea de sud a județului, în potriva bandelor ce săvârșiseră devastările din primele zile, reușiseră să le împrăstie, bandele însă se reformau mereu, constituind o primejdie neîncetată. Cum plecau autoritățile dintr-un sat și, în urma lor, iar reâncepeau* provocările la războaie și îndemnurile la devastări! – Cum nu se mai vedeau baionete prin sat, țărani învrăjbiți iar se îndemnau la neorândueli și răzmiriță*.

Eră o amenințare perpetuă, o nesiguranță ||⁵⁸ ranță zăpăcitoare ce creștea pe măsură ce se răspândea prin sate conștiința neputinței autorităților de a răpune definitiv războala.

Trupele erau, în adevăr, prea puține pentru putea ocupa permanent toate satele în fierbere, a face poliția drumurilor și a impune frica, mai ales că se mobiliză<seră> mulți soldați, pentru a apăra conacele ce scăpaseră până atunci nevătămate și gările de drum de fier.

Zdrobiți de oboseală și de nesomn, de multe ori nemâncăți, hărțuiți mereu de colo până colo, - pe de altă parte mulți din acești soldați fiind originari de prin părțile locului, aveam o teamă grozavă ca, muncii astfel, să nu treacă de partea răzculaților sau să refuze a da ascultare ordinelor.

Din norocire, nu a fost absolut nici o defecțiune, ceea ce dovedește spiritul de disciplină al soldatului român.

||⁵⁹ Chiar rezerviști, de și* mobilizați în potriva* fraților lor, deși abia veniți de acasă și pătrunși încă de spiritul mediului în care trăiau, nu numai că au răspuns până la unul la ordinul de chemare, dar au executat toate ordinele primite, fără o șovăire, fără un murmur.

Meritul acestui exemplar spirit de disciplină revine însă în mare parte și comandantului de atunci al Regimentului 3 de Olt, defunctul Lt.-colonel Misirlu, care prin energie combinată cu blândețe, prin spiritul său de dreptate, știuse să însușească soldaților și încredere și devotament. – El mai avea un mare titlu față de oștenii lui: acela că eșise* din rândurile lor, că în războiul pentru neatârănare* fusese un umil dar eroic mic sergent și că înălțarea în grad nu-l îngâmfase, ci-l lăsase tot cu inima bună către cei umili. Și apoi știa să le vorbească, de le ||⁶⁰ mergea la inimă răcanilor. Parcă aud încă perorați cu care și-a încheiat cuvântarea în fața frontului, când s-au încorporat în trupă rezerviști mobilizați ca pentru război, de au fost apoi dislocați spre a merge în* potriva răzculaților:

„Veți fi având poate rude printre cei* s-au răzvrătit; asta să nu vă împiedice de a vă face datoria de oștean către tron și țară. Și pe fiul meu de-

veți întâlni printre acei rătăciți și nu se va supune... să trageți în el fără a stă în cumpănă!”

Față de memorial bravului oștean ce-a fost Colonelul Misirliu am o datorie pioasă de împlinit, căci blândeței și sângelui lui rece datoresc că în județul Olt, unde lupta în* potrivea răsculaților a fost din cele mai grele și pe cel mai mare front, n-au fost decât 79 <de> victime.

Zic că n-au fost decât atâția, nu doar pentru că n-aș socoti regretabilă și pierderea acestor vieți omenești, dar numai ||⁶¹ comparativ față de ceea ce* ar trebui să revină Oltului, dacă cifra de 11000* victime de care s-a vorbit de adversarii partidului liberal ar fi exactă, dat fiind că numai în patru județe s-a făcut uz de arme.

Ecolului ce a găsit în inima acelui oștean sentimentele de bunăvoință față de cei de jos și de compătimirie față de rătăcirea, ce manifestam în timpul cât am colaborat cu el la reprimarea răscloalelor, se datorește faptului că s-a impus moderațiunea în represiune gradelor de sus până jos, iar gradele superioare n-au fost lăsate să-și piardă cumpătul la primirea telegramelor generalului Gigărtu de la comandamentul coprului de armată din Craiova, - în care se spunea: numi mai comunicați numărul prizonierilor făcuți, numai pe acel al morților, - ci s-au comunicat operațiunile în liniște, ținându-se ||⁶² în frâu pe ceice* ar fi fost plecați să se dede la escese.

Ca și colonelul Misirliu în ceea ce* privește pe militari, Take Protopopescu n-a pregetat a ne ajuta să oprim de la exacțiuni* pe acei dintre civili și dintre autorități ce ar fi fost tentați la aceasta. Meritul acestor doi bărbați în această privință este cu atât mai mare, cu cât ambii erau proprietari, ba colonelul fusese și devastat de țărani la moșia sa din Mehedinți.

||⁶⁵ ISPRĂVILE GĂRZEI CIVICE

Lui Protopopescu mai datorez un concurs prețios în organizarea gărzi civice ce, văzând că nu putem obține grabnice mutări de trupe de nicăeri, ne-am nevoit să înființăm pentru apărarea Slatinei primejduite, după cum am arătat, de o eventuală ridicare a satelor din jurul ei.

În adevăr, proclamația napoleoniană (?)* ce lansasem în acest scop, risca să rămâie fără efect, cu toată silița ei de a suna ca o trâmbiță de alarmă, dacă Take Protopopescu n-ar fi dat îndemnul, înrolându-se cel d-intâiu în rândurile ||⁶⁶ acestei falnice armate, care trebuie să fi făcut să tresalte de bucurie, pe lumea cealaltă umbrele răposaților comandanți ai fostei garde civice de pe vremuri, imortalizată de maestrul Caragiale.

Patru zile, cât a durat garda civică din Slatina, Protopopescu n-a lipsit din flancul drept al coloanei din cap, încins cu baioneta peste redingotă, cu pușca la umeri, marțial, luând parte la toate exercițiile comandate.

Demonul cu ochelari, travestit în gard* civic... eră o poemă între caricaturi.

Toată ziua erau pe străzile Slatinei nu mai* marșuri și mișcări executate în sunet de goarne stridente, în răpăituri de tobe marțiale, - o larmă infernală și asurzitoare, - iar noaptea legionarii făceau de gardă pe la barierile orașului și în jurul edificiilor publice, garantând securitatea familiilor lor.

În acest interval, venind trupelor lo- ||⁶⁷ cale întăririle cerute de noi du dezesperare* Statului-major din Craiova, am putut să ne lipsim de concursul acestui valoros corp, care de alifel avuse<se> până atunci răgazul să ne arate cât se poate contă pe el la caz de primejdie, după cum se va vedeă mai jos.

Într-o seară, se răspândi deodată în oraș o veste înfricoșată: se auzise într-o mahala niște împușcături foarte susținute venite din împrejurimile Slatinei. – Primejdia eră deci la porțile orașului: erau Vandalii! O panică indescribibilă se produse. – Toți orășenii fugeau în toate părțile strigând: Vine revoluția! Vine! și se ascundeau pe unde puteau. Obloanele se lăsau cu zgomot, casele se baricadau, ulițele se pustiau... Teroarea stăpâneă orașul și-l pustiă ca un taifun zguduitor.

Colonelul a scos într-o clipă armata ||⁶⁸ în stradă și ne-am nevoit și noi să strângem garda civică.

Trâmbițe, fluere* de vardiști, tobe, toate au fost puse la contribuție. Până și clopotele din înălțimea turnurilor au fost puse, cu glasul lor lugubru, să anunțe primejdia.

Silinele noastre nu prea au dat însă rezultate apreciable.

Majoritatea bravilor noștri concețâjeni găsiseră că e preferabil să-și apere individual podurile și pimnițele* și se pitulaseră acolo cu îngrijire, și tremurau în așteptarea morții, uitând și parola și consemnul!

Noroc numai că alarma fusese vană. Nu eră nici o invazie. Focurile de pușcă ce alarmase<ră> lumea proveneau dela școala de agricultură din Strihareț lângă Slatina, ai cărei elevi fuseseră <de> asemenea înarmați ca, eventual, să aibă cu ce apăra localurile școalei și cari, văzându-se cu ||⁶⁹ arme, găsiseră cu cale să le încerce, amuzându-se cu canonada ce băgase Slatina în sperieți.

Într-o altă noapte, mă pomenii la Prefectură cu un mare tăraș la ușa mea: se introduse doi indivizi. Unul din ei, înarmat cu o pușcă și un tesac, mi se plânse că a fost ultragiă de celălalt, un simplu țivil* – în esersisu* funcțiunei lui de gard* civic.

– Eram de jurnă*, zise gardul*, în dreptul penitenciarului și văzând pe domnul că veneă cântând și făcând mare tărașoiu, l-am somat să stea.

El însă se rășoi la mine și, înjurându-mă, îmi zise pe ce se cunoaște că am dreptul să-l opresc?

– Că am armă, i-am zis.

– Dar par-că eu n-am și scose un revolver, amenințându-mă cu el și iarăși mă înjură.

||⁷⁰ – Ei și ce-ai făcut atunci? îl întrebai eu decolo*.

– Ce să fac, Domnule Prefect? Am fugit, ferească Dumnezeu să nu se întâmple vre-o nenorocire...

În urmă, întâlnind o patrulă, cu ajutorul ei l-am prins pe D<umnea> lui și vi l-am adus D-voastră ca să-și iă pedeapsa că m-a ultragiat în esesisu* funcțiunei.

...După aceste pilde, se poate judecă ce mare norocire a fost că primejdia răscoalei fu îndepărtată de capitala Oltului, fără să fi avut nevoie de concursul gârzei ce întemeiasem. Oricât de slabă eră însă nădejdea ca legionarii noștri să salveze ce bruma de civilizație s-a putut aclimată vreodată în acel nenorocit oraș de Slatina, tot eră măcar ceva, o sperietoare cel puțin și nu eră permis a o nesocoti față cu iminența primejdiei ce se amenința atunci.

Oricât de grotescă ne-ar părea astăzi ||⁷¹ evocarea lor, ca să fiu drept, trebuie să spun că tragicul evenimentelor, ca să fiu drept, trebuie să spun că tragicul evenimentelor acelora împrumută legionarilor improvizafi toată gravitatea necesară și numai ridiculi nu păreau în acele momente.

Totul e o chestie de perspectivă și depinde de starea de spirit în care te afli.

||⁷⁵ OPERĂ DE VANDALI

Pe când acestea se petreceau în Capitală, în județ răsculații își desăvârșiseră opera lor de vandali.

În partea de jos a județului fuseseră distruse la rând toate conacele proprietărești*, începând din granița Teleormanului, de unde venise primul indemn la răscoale, și până în hotarul Romanaților – ca de o urmă de praf.

Case, atenanse*, șire de păioase, hambare pline de produse, toate laolaltă fuseseră mistuite de flacări*, ardicate* până-n tăriile cerului. [p. 75]

||⁷⁶ Acolo unde eră înainte mândrețe*, viață, belșug, erau acum numai ruine, neant și o nesuferită tăcere.

Pe această linie de poște întregi, nu scăpase decât o singură clădire: moara de foc a D-nei Ghiochianu; în colo, tot fără deosebire fusese distrus, ca pe vremurile de urgie-n țară, când dădeau iureș Tătarii.

Dintre ruinele acestea erau reședințe somptuoase ca aceea a D-lui Burcă; case amenajate cu ultima rafinerie de lux și de confort modern ca aceea a d-lui dr. Leonte; instalațiuni cu nenumărate atenanse* destinate la diverse uzagii agricole, ca aceea a D-lui Colibășeanu; cuiburi de privighetori, ca vila primadonei Kara; dar și unele gospodării, ca aceea a D-lui Ungurelu și a D-nei Cristu.

Nimic din ceea ce eră proprietăresc, fie cât de sărăcăcios, fie cât de umil, nu găsisse grație înaintea devastatorilor, cu- ||⁷⁷ vântul lor de ordine fiind: tot, la pământ!

Și operase în adevăr așa ca să nu rămâie nimic, nici urmă, fiindu-le parcă frică, să nu renască vechile întocmiri până și din cenușă, întocmai ca

fenixul, pasărea măiastră. Vremea urmă apoi să le desăvârșească opera. Și, în adevăr, așteptarea aceasta nu le-a fost greșită. Îmi aduc aminte de o proprietate, pe lângă care am trecut puțin timp după răzcoale, fără să-m* dau seama măcar că a fost pe-acolo o așezare omenească. A trebuit ca vecinii să-mi afirme că a fost o clădire când-va pe acolo și să-mi arate pe unde s-a fost ridicat, ca să pot crede că a fost ceva. Zidurile se prăbușise<ară>, materialul se furase<, > praful și cenușa fusese<ară> împrăștiată de vînturile* nebune, erburile* năpădiseră<ară> la chemarea razelor de soare cald, ștergînd linii și contururi, așa că în scurtă vreme nici urmă nu mai rămăsese din ceea ce a fost odată.

||⁷⁸ Acolo însă unde răsculații se întrecuseră în devastări a fost în comuna Crâmpoia, de oarece în acest sat erau mai multe conace proprietărești la un loc. Ba aci la devastări se mai adăogase o ispravă: bătuse<ară> de moarte pe fostul prefect conservator D-l. C. Manu.

Acesta, însoțit de Căpitanul de jandarmi rurali și de un sergent de stradă, venise în comună dintr-un sat vecin, unde se află plecat în inspecție încă înainte de a se începe răzcoalele și acolo fusese vestit, că în Crâmpoia se petrec neorândueli. Fără a pierde vremea, pentru a afla exact cum stau lucrurile, el se și porni în localitate. Când ajunse la Crâmpoia dădu peste răsculați cari, după ce incendiaseră celelalte conace, acum se nevoiau să dea foc casei D-lui Numa Frumușanu, tocmai din marginea satului. – Nedându-și exact seama de starea de beție și de îndârjire în care se găsesc, Prefectul se co- ||⁷⁹ boră din trăsură și se băgă între ei pentru a le vorbi. Abia însă apucă să spună cine e că ciomegele începură să curgă pe capul lui ca mlăciugele* și-l doborâră la pământ.

Bravul căpitan de jandarmi ce-l excorta* lăsă pe șeful lui în plata Domnului și o rupse la fugă, de abia putură să-l oprească niște oamnei la 3 K.m.* distanță, pentru care fapt l-am trimis înaintea consiliului de război.

Gardistul fu însă mai cu inimă și mai curajos: El ridică de jos pe șeful său leșinat și plin de sânge, și-și făcu loc printre răsculați până la trăsură, cu tesacul* în mână. – D-l Manu scăpă astfel cu zile grație bărbăției și devotamentului acestui brav sergent, căruia am avut satisfacția să-i atîrn pe piept, pentru acest fapt, medalia Bărbăție și Credință, într-o înălțătoare serbare la care a luat parte întreaga garnizoană și tot orașul.

||⁸⁰ În urma acestei servări am condus la gară pe D-l Manu, cu toate onorurile cuvenite unui slujbaş căzut victimă a datoriei sale, și astfel cetățenii Slătineni, pentru prima oară dela întemeierea regimului constituțional în țara românească, au avut ocazia să vadă într-o trăsură pe prefectul regimului care vine, petrecînd pe prefectul regimului care pleacă, în loc de a fugi unul de altul ca doi ciumași.

Tot vorba veche e înțeleaptă: n-aduce anul ce aduce-ceasul.

..

În această regiune așa de grav bântuită, au fost și câțiva proprietari cari au avut norocul să scape grație pichetelor de soldați, ce le putuse<ră> veni la timp în ajutor.

P<r>intre aceștia înnumăr* pe numeroșii proprietari din marele sat de podgorie Dră- ||⁸¹ gănești, pe D-l Oporeanu din Sumani*, pe D-l Pavlică Brătășanu, a cărui casă eră închinată adorațiunei D-lui Take Ionescu, ca un templu.

Ca prin minune a mai scăpat și arendașul Filipake* Corlătescu, undul din conducătorii Ligei agrarienilor din București cari pe atunci reclamau represiune cumplită și cereau intervenirea armată în țară a puterilor vecine, în timp ce el, la moșia din Olt, nu se îndurase până în primăvară să lase pe țărani să-și ridice partea lor din porumbul din dijmă, ci-l ținuse cu forța până atunci în mijlocul câmpului, supus intemperiilor și furtisagului. Ba nici chiar grozăvia răscoalelor nu-l înduplecase să-i lase să-l ridice, așa că a trebuit să fac predarea celor 2450 Decaltri <de> porumb, reținuți samavolnic, din oficiu, de autoritate, în ajunul Paștelui, prin ||⁸² directorul Prefecturei, spre a evita o nouă răscoală¹

Un alt mare arendaș, d-l Pulopolu*, care asemenea avea de sistem a întârziă cu dijmuitul, ca astfel să poată impune condiții oneroase sătenilor, n-a avut șansa să scape cu aceeași ușurință.

Lui i s-au incendiat toate produsele ce le aveà depozitate prin pătule, precum și toate ustensilele agricole.

Ca om de omenie n-aș putea zice bine i s-a făcut, cu toată convingerea ce am că procedeele împilătoare de acest soi, practicate pe o scară întisă, se datoresc în mare parte răscoalele. Dar a refuză acestui arendaș constatarea pagubei ce suferise spre a fi despăgubit de Stat, atunci când <s-a> constituit de legea ||⁸³ pentru despăgubirea sinistralilor în comisiune, am pășit la constatarea daunelor suferite de cei incendiați în Olt.

Asemenea arendași neomenoși au fost după mine adevărații instigatori ai răscoalelor. Ei și cei cu măsurătorile false* de pământ, cei cu pogoanele de cauciuc, cei cu munca la tarla, după urma căreia muncitorul nu se alegea cu nimic din munca lui de-o vară, ei au stârnit urgia, nu alții.

Acestora nu despăgubiri cred că li se cădea, ci oprobriu* public și pedepse exemplare ca pentru adevărate crime de stat, ca unora ce-au provocat un adevărat dezastru național.

¹ Proces verbal din 20 Aprilie 1907 al D-lui C. Ghirghiu, director al Prefecturei Olt, asistat de inspectorul comunal Ungurelu, în com. Crăciuneii de jos și din 28 Aprilie al D-lui Primar local [n.a.]

||⁸⁷ CLIPE LUGUBRE

În partea de sus a județului, devastările se săvârșise<ră> în acelaș* chip.

Aici răzcoala a început, - am arătat dejă în ce împrejurări – la bălciul anual ce se ține la Câmpu-mare* în toate primăverile și unde se adună mult* norod și negustorime destulă.

Resvrățiții* au devastat întâi pe cărciumarii din bălciu și cu băuturile prădate s-au îmbătat până și-au pierdut mințile. După aceasta s-au năpustit asupra negustorilor de manufactură și mărunțișuri, i-au luat la goană și au dat iama ||⁸⁸ prin mărfurile lor, din care cea mai mare parte au pierdut apoi în drumul lor, așa că urma li se luă după arniciul, stambele, testele cu ace, cu cari își presăraseră calea. O bucată de stambă roșie înfiptă într-o* prăjină, le servi drept steag. În chioțe și cântece de mort dădură foc maghernițelor și ocoalelor de vite din bălciu și câtor-va case proprietărești din împrejurimi. Apoi se îndreptară spre reședința D-lui Galitza, o veche și superbă culă rămasă din străbuni. Zidită pe un deal înalt, această clădire semeață și albă domniă colinele molcome, satele și dumbrăvile din împrejurimi.

De pe orice drum ar fi venit călătorul, din marginile zărei o vedea apărând ca un far luminos.

De când țineau minte bătrânii, ea slujea de popas și de loc de întâlnire pasărilor* migratoare la vestirea ernei*, când ele se pregătesc de pribegie spre țările calde.

||⁸⁹ De veacuri cula aceasta desfideă timpul și intemperiile.

Peste ea trecuseră rezmirițile* păgâne și prefacerile vremurilor fără să o poată clinti.

Cu ferestrele-i la o înălțime inaccesibilă, cu poarta-i de stejar* masiv captușită cu fier, înconjurată de ochiuri în zid, din care arme nevăzute ar fi trăznit pe cei ce s-ar fi apropiat, ea se putea așa bine apăra încât să fie imposibilă de cucerit.

De aceea, nici rezvrățiții* nu avură la început ce-i face. Zadarnic îi dădeau târcoale, cu șomoioagele aprinse în mâini, în vreme ce umbrele lor dansau fantastic pe păreții clădirei.

Le dădu unora în gând să dărâme doi stâlpi de telegraf de pe marginea șoselei și se puseră să bată cu ei poarta, cum băteau Romanii cu berbecul cetățile.

Până târziu în noapte răsunară opin- ||⁹⁰ telile lor și bătăile în poartă. Apoi de odată urale de izbândă zbucniră*, cerdacul de sus boltit și ferestrele culei se înroșiră de lumină tremurătoare și într-o clipă strașina se încinse de mari limbi de foc și de valuri de fum.

Sub ploaia de scântei împrăștiată în noapte ca un foc de artificii, jos, răsvrățiții* se prinseră într-o horă nebună, serbându-și izbânda.

...Acum consumându-se încet, bătrâna clădire, care văzuse atâtea întâmplări, prin ferestrele înroșite, ca niște ochi injectați, privea la acest sabat infernal...

În acest timp grosul bandei, după ce pusese pe goană pe cei câți-va jandarmi rurali și pe Subprefectul plășei care încercase să le opună o împotrivire, rămânând stăpână pe situație, se înmulți așa de mult, alăturându-și pe toți cei ce-i eșeau* de curiozitate în cale, pe toți cei ce-i găseau prin sate: femei, copii, bătrâni, fără ||⁹¹ osebire; în cât putu să se desfacă în două.

O parte se îndreptă spre satul Dumitrești, de pe malul Oltului în fața Dragăoanilor* de a izbit pe marele proprietar Paul Lazăr, pe d-l Bârzescu și alții, apoi au luat-o în sus spre Drăgoeștii d-lui Alexandru Iliescu, tocmai la extremitatea nordică a județului. – Aci avură mult de lucru căci numeroase și variate erau ecartele* acestui meritos agricultor. Așa se înțețise aci la pradă și incendii, încât au fost aproape să dea foc și spitalului rural Al. Iliescu, din această comună, unde erau îngrijiți frații lor.

Acest așezământ n-a scăpat decât grație curajului și prezenței de spirit a medicului – numelui lui îmi scapă, dar știu că eră ovrei – care le eși înainte, îi înfruntă cu vorba și le* făcu să le fie rușine de fapta ce proiectau.

Cealaltă parte a bandei a luat direcția spre județul Argeț, devastând la rând nu- ||⁹² meroase conace înșirate în valea umbroasă a râului Cungra*, și cu deosebire acela al D-lui Cuculi, fost consilier la Casație; pașnica locuință a bătrânilor Zisidi, atât de meticulos și de chibzuit rânduită; așezarea d-lor Frați* Brătianu din mijlocul viilor de pe colinele dela Sâmburești.

Aci, la Sâmburești, eră într-un colț răpitor de natură, departe-departede zgomotul deșert al lumii, o tainică sihăstrie, nespuse de pitorească, unde marele Ioan Brătianu arar venea să uite neajunsurile sarcinei cârmuirii, să-și mai întoarcă fața de la păcătoșenia omenească.

Amintirea ilustrului bărbat, păstrată acolo cu evlavie, a făcut pe răsvrățiți* să se sfiască la început de a-i nimici căsuța. O și ocoliseră, când din nenorocire au dat de pivnița casei nouă, zidită de frații Brătianu, lângă căsuța veche, o pivniță sistematică, asfaltată pe jos, curată ca un ||⁹³ salon și plină de butoaie cu vinuri renumite, cari se vedeau pe geam la rând. Ispita eră prea mare ca s-o poată înfrânge și au intrat înăuntru. La început au băut cu măsură, în urmă însă au spart butoalele* cu toporul de-a curs vinul pe jos și de aci îl luau cu pumnii și cu căciulele și-l dădeau pe gât.

A fost o orgie salbatică*, ce nu se putea termina fără foc bengal.

Și s-a sfârșit, în adevăr, cu incendierea tuturor clădirilor și a celor vechi și a celor noi, fără osebire.

Când au pornit de lângă pivnițele Brătianu, răsculații erau așa de beți, încât abia în ziuă au ajuns, târându-se, la proprietatea imediat vecină a răzeșului Zaharescu, ultima din județul Olt. Acesta a scăpat din casă pe fereastră numai în cămașă, iar în urmă-i a ars tot, de a rămas bietul om și fără adăpost, și fără bani, și fără nimic pe el.

||⁹⁴ De aci banda s-a desfăcut. O parte a trecut în județul Argeș; alta s-a îndreptat spre Comuna Păroși, unde a făcut isprava descrisă dejă; o a treia s-a dus să prăpădească conacul D-lui Vlădescu la Aluniș, ceea ce n-a izbutit însă să facă, căci D-l Vlădescu s-a fortificat în casă ca într-o cetate și a ținut banda în loc, până a venit armata de a împrăștiat-o.

În acest timp, cealaltă bandă ce operase la nordul județului spre Drăgoești se coboră acum în jos, spre Slatina. Ea trecu repede de zona devastată dejă și se pregăteă acum să atace restul conacelor rămase intacte, când, în dreptul comunei Cucueți, fu ajunsă de armata trimisă în potrivă-i.

Coloana de expediție se compunea din trupe din regimentul local, la cari se adăogaseră cele două tunuri și escadronul de călărași veniți, înșfârșit*, în ajutor din Craiova.

||⁹⁵ Ea plecase în marș forțat din Slatina când se îngâna ziua cu noaptea și o luase în sus, pe valea Oltului, pe șoseaua care merge de-alungul* acestui râu.

Urcând și coborând sinuozitățile drumului, aci îi apărea, aci iar dispărea priveliștea minunată a cursului gârlei cu trâmba-i de apă abia deslușită în ciza* dimineții, care se ridică încet, se târă alene și-și destrămă năfrămile de crengile plopilor argintii din luncă.

Soldații mergeau tăcuți și armele le scânteiau deasupra petei de umbră ce așterneau pe drumul alb.

Din satele din preajmă veneau spre ei, în adieri de vânt, crâmpes* de toacă, sunete stinse de clopote, vestind o sărbătoare. Eră glasul cucernic al credinței strămoșești, smerita chemare a religiei de pace și iertare*, care de veacuri stăruie zadarnic să stăvilească în suflete pornirile vrăjmașe, să se sădească frăția ||⁹⁶ și dragostea în omenirea învrăjbită.

Zadarnic îi eră și de astă dată îndemnul. Nimeni nu-l ascultă, după cum de asemeni nimeni nu vedeă chipul răstignitului pe troițele presărate de-alungul* drumului.

Când trupa ajunsese în dreptul Cucueților, deodată văzu venind împotriva-i, de pe dealul opus, hordia* de răsculați răcnind și chiuind sălbatec*.

Veneau în dezordine, ca împinși de o putere neînvinsă, cu furci și ciomege în mâini, cu scânteii de ură în ochi. Ei pășeau înainte, ca și când n-ar fi văzut primejdia ivită în cale, ca și cum n-ar fi bănuț moartea ce-i paște.

La apropierea lor, trupele se opriră și făcură front în capătul văiei* opus versantului de pe care veneau răsculații.

Aceasta însă nu-i înfricoșă și nici somațiile ce li se făcură răspicat. Nu-i intimidă nici primele focuri de tun trasei* înadins de asupra capetelor lor. Și totuși ||⁹⁷ cumplit și înfricoșat eră glasul gurei de spijă.

Aerul bubuiă, pământul se cutremură, pasările* se lăsau din sbor* și se piteau, iar ei, fără a-și pierde cumpătul și fără sfială, într-un glas întâmpinară: înainte băeți*, nu trag în noi! – Și deteră să se arunce de pe muchea* văiei* Cucueților, unde erau, spre cealaltă pe care se aflau trupele.

Fù atunci un moment solemn. În tăcerea ce se făcù, sonor răsună o scurtă comandă și, după un clinchet pripit de arme, o detunătură cumplită îi urmă și apoi o serie de pocnituri asurzitoare în focuri de salve. Când fumul se risipi, tot rândul întâiu al bandei căzuse trăznit, iar ceilalți fugeau năprasnic acum și, lăsându-se pe vale în goană, urmau sinuozițiile gârlei în jos și în sus, ca să scape.

Un veac atunci am trăit toți într-o clipă.

Clipe lugubre și tainice, mai bine nu v-aș fi văzut niciodată!

||¹⁰¹ SIMBOLUL PĂCEI

Rășcoala erà acum răpusă, tragedia sfârșită. Frânturile bandei fură apoi cât-va fugărite prin sate, pe care zadarnic, încercau să le mai ridice. Orbirea căzuse, sătenii nu mai dau ascultare iscoadelor rele. Uimiți de cele întâmplate, ei stăteau îngrijați pe la vetre și arboraseră steagul cel alb al păcei.

Nu mai erà casă în sate acum care să n-aibă legat de un par din gard, sau înălțat într-un vârf de prăjină, un ștergar alb, fluturând în vânt, ca o năframă. Când ||¹⁰² intrau trupele în sate, în sunet strident de goarne, toată suflarea omenească, de la cel mai mic la cel mai bătrân, eșea din case și se îngrămădeà pe la garduri să vadă soldații trecând și fără de vere ca o ironie ciudată, sub steagurile în vânt satele luau aspectul de sărbătoare.

Îngândurați și tăcuți, pe trecători îi petreceau cu privirea până departe, pân- se perdeà în zare praful pașilor lor cadențați.

Aspectul acesta de sărbătoare și fâlfâirea în vânt a mulțimei de steaguri, făcea tuturor din coloana în marș o impresie ciudată; pe unul din comandanții trupelor vederea lor însă îl irită grozav și-l indignă ca o profanare.

– Cei* asta mă? – numai cel* mai auziai răstindu-se la săteni.

– Pace, să trăiți, dom- Căpitane.

– Ce pace mă! Da* cu cine ai avut tu război, ca să faci acuma pace?

||¹⁰³ Si-i luà la bătaie scurt, până s-a încredințat și el că n-aveau alt mijloc, sărmanii, să-și manifeste sentimentele lor pacifice și de căință.

Dar mai puternic, mai irezistibil decât din aceste fragile simboluri se înălța îndemnul de pace din sânul naturei eterne.

Timpul se îndreptase, adierea primăverii împrăstiasse muguri peste tot, pasărilor* se scăldau voios în lumină, căldură binefăcătoare începuse să dospească pământul, care așteptă cu nerăbdare gestul sfânt al semănătorului ca să-i încredințeze speranța zilei de mâine.

Din glie, din aer, din firea întreagă veneà poruncitor îndemnul de a uită tot și de a reface, ca în toții* anii, eternele gesturi ce reclamă a solului cultură.

||¹⁰⁷ ÎNDURARE!

Intrarea trupelor prin satele răzvrătite din partea de sus a județului se făcu fără incidente sângeroase, nu ca în partea de jos, unde am văzut că șeful parchetului a fost nevoit să recurgă la mijloace de rigoare pentru a pune capăt agitațiilor continue și reformărei bandelor, îndată ce trupele părăseau o localitate.

Cauza e că, în partea a județului, satele erau mai populate și pământurile de cultură mai căutate – deci și exploatarea muncii săteanului mai aprigă. La ||¹⁰⁸ aceasta se mai adaogă o cauză locală, specială, de nemulțumire, pe care am uitat să o prenumăr când am vorbit de cauzele răzcoalelor și care contribuise mult la învrăjbirea spiritelor, în potrivă* proprietarilor, și anume chestia construirii unei biserici.

Un mare proprietar din partea locului, animat de un sentiment cucernic, se apucă să ridice pe moșia lui o biserică, o biserică măreață, care să fie de pomină și să-i veșnicească pentru totdeauna numele, după pilda cuvioșilor noștri strămoși, - ctitori de așezăminte sfinte.

Și, în adevăr, a zis și s-a făcut, căci, puțin după aceea, prinse a se înălța pe un deal dominator un dom gigantic, un colos monumental, o vedenie monstruoasă de piatră, ce par-că voia să desfidă veacurile.

Pentru ridicarea clădirei, proprietarul dădu cât dădu din buzunar; în cele din ||¹⁰⁹ urmă însă evlavia lui se înfricoșă de enormitatea cheltuelei și, într-o zi, zise: basta!

Dar ca să nu rămână construcția neisprăvită, cheltueala-i zadarnică, se gândi că: adică dece n-ar contribui cu ceva și cei ce se vor folosi mai mult de biserică, adică săteni<i>? Și, încântat de această soluție, nu pregetă să impună la contribuție satele.

Pantahuzele și listele de subscripție fură peste tot răspândite și impuse de autorități, cari nu mai îndeplineau de aci nici un oficiu fără sfântueală pentru biserică. Cum însă acest mijloc nu raportă de ajuns, cuviosul proprietar luă o dispoziție mai eficace și anume: ca nici unul din nenumărații țărani învoiți pe moșiile lui la muncă să nu mai poată ridica dijma nici unui product, până nu va depune o sumă importantă ca ofrandă pentru biserică.

Din cauza acestei opriri, unii săteni erau ||¹¹⁰ nevoiți să-și vândă pe preț derizoriu recolta la speculanți, ca să poată îndelini suma ce li se impunea să verse, alții se expuneau să-și vadă bucatele stricate de intemperii în așteptarea unui preț mai bun, așa că în toate cazurile neajunsurile erau aceleași.

Construcția bisericii ajunsese un mijloc de sărăcire, un izvor de necazuri pentru bieții săteni. – Mulți n-aveau ochi să o vadă, alții o priveau ca o pacoste și toți blestemau de o potrivă pe proprietarul care le pusese în spinare asemenea angară.

Și, astfel, pe măsură ce creștea clădirea, creștea și în sufletele celor păgubiți și răzluți fermentul de ură și de răzbunare și n-aștepta decât ocazia să izbucnească iar când a izbucnit, a făcut-o cu toată furia deznădejdei.

În partea de sus a județului, nu eră aceiași* dispozițiune de spirite și de aceea nu a fost pe aici aceiași îndârjire. – De altfel și proprietarii din partea locului manifestau mai mult spirit de conciliație.

Aceasta chiar dădu loc la un episod, pe care trebuie* să-l povestesc.

Pe când trupele se apropiau de comuna Drăgoești, veniră vești că locuitorii acelu sat se pregătesc să le opună rezistență. Imediat, colonelul își luă dispozițiunile indicate în asemenea împrejurări, cu toate că proprietarul acelei moșii, d-l Alex. Iliescu, cunoscutul om politic, care însoția coloana, îl asigură că nu poate să fie adevărat, și-l rugă să aibă toată îngăduința pentru acei săteni zicând că e imposibil să nu fie pașnici.

Când coloana ajunsese aproape de sat, se confirmă că sătenii sunt în adevăr adunați toți la Primăria așezată în marginea satului, lângă șosea, dar, se raportă că nu par a avea vre-un gând ostil.

||¹¹² Colonelul atunci decise că, neputând ști adevăratele intenții ale sătenilor, el are să opereze ca și cum ar fi să atace mulțimea adunată la Primărie, dar că în momentul de a începe atacul, să interviev d-l Iliescu și să ceară ertare* și pace.

Și, în adevăr, la intrarea satului, ale cărui case albe se etajau în amfiteatru pe coline – stăteau toți bărbații și flăcăii adunați pe un platou de-a lungul șoselei.

Ei stăteau nedumeriți dar dârji, până ajunseră trupele în dreptul lor și tunurile luară poziție de luptă dincolo de șosea, cu servanții gata a trage. La o comandă a colonelului, se produse o panică indescritibilă în rândurile lor. Ei fugeau în toate părțile, strivindu-se unii pe alții, într-o învălmășeală nebună; dădeau [= cădeau] în genunchi, își frângeau mâinile cu disperare, se rugau de ertare*, - în timp ce nevestele lor din satul în amfiteatru, cu părul vâlvoi, cu ochii ||¹¹³ eșiți* din orbite urlau cât puteau de groază.

A fost pentru toți actorii acestei drame un moment de emoție așa de cumplită, încât gurile tuturor se încleștaseră și d-l Iliescu întârziă să spună vorbele mântuitoare, cari să puie capăt scenei. Fû un secol, până în sfârșit, el își recăpătă glasul și, eșind* înaintea trupei, începû a striga:

– Domnule colonel, iartă-i! Sunt oamenii mei; față de mine au greșit și eu i-am ertat*. Iartă-i* și d-ta!

||¹¹⁷ DUPĂ RĂSCOALE

În acest timp la Slatina, într-o zi, debarcase ambulanța volantă trimeasă de doamnele din Societatea Crucii Roșii.

Eră o trăsură acoperită, înzestrată cu paturi și cu toate cele necesare intervențiilor chirurgicale urgente, prevăzută cu un medic și cu o infirmieră.

Ambulanța fusese trimeasă după intervențiunea Majestății Sale Regina, a cărei inimă de aur se frângea de milă la gândul că pot fi ființe omenești prin satele îndepărtate, care să se sfâșie de chinuri, fără a avea vre-un ajutor de nicăieri*.

||¹¹⁸ *Am rămas surprins de acest neașteptat ajutor, pe care nu mă gândisem să-l cer și, deși nu eră așa lipsă de el, am bine cuvântat gândul îndurător și umanitar ce-l dictase.*

În ziua aceea chiar, ambulanța a plecat în grabă spre regiunile bântuite de răscoale și a colindat toate satele pe unde fuseseră tulburări, fără însă să fi avut ocazie de a da îngrijiri la mai mult de cinci-șase săteni răniți, în tot județul.

Chiar admitând că unii din cei răniți se ascunseseră pentru a se căută cu leacuri băbești, n-aveau însă de unde să fie cu mult mai mulți săteni de îngrijit, de oarece numărul total al răniților în tot județul fusese foarte mic.

Cevă mai târziu, avui din nou ocazia să constat pornirea miloasă și caritabilă a doamnelor din societatea Crucii roșii, cărora dator mă simt să le aduc profundul meu omagiu, pentru dovada de ||¹¹⁹ solidaritate socială, pe care au dat-o în această împrejurare.

Comitetul ei îmi înaintă, într-o zi, o sumă de aproape o mie lei pentru a fi distribuită familiilor de săteni rămase în nenorocire pe urma răscoalelor.

La această sumă se adăogară și alte ofrande, din care nu mă opot opri a cită printre cele dintâiu venite pe aceea a d-lui Niculae Iorga, și cu ajutorul cărora s-au alinat câte-va nevoi urgente în așteptarea despăgubirilor pe cari le-a dat mai târziu Statul, dar cari s-au întârziat din cauza pretențiunilor exagerate a unora din proprietarii păgubiți, doritori să tragă folos și din această nenorocire publică.

Ca să evidențiez până unde a putut merge neobrăzarea unora în această privință, la ce invențiuni au recurs pentru a storce un ban mai mult, aș avea multe exemple tipice de invocat.

S-ar vedea atunci că imaginația fecundă ||¹²⁰ a unui Balzac când îngroașă șarja pentru a descrie rapacitatea omenească, poate fi cu mult depășită în viața reală. Aceasta însă m-ar face să deviez dela subiectul meu și de aceea mă voi mărgini să citez cazul unui proprietar, care, în lista prezentată comisiunii pentru a justifica pagubele încercate de el, nu s-a sfiit, între altele, să arate că a avut în cămară dulceți în valoare de nu mai puțin decât cinci mii lei.

Așa om dulce, de sigur că mai rar!

Nu mă pot asemeni împiedică de a nu aminti și remarca unui sub-prefect de modă veche, caracteristică și ea în această privință:

– *Înainte de răscoale, dacă poposiam la unul din proprietarii din plasa mea și ceream și eu să-mi răcoresc gâtul cu o sticlă de vin, nu eră unul să nu-mi răspundă:*

«Ce păcat, D-le sub-prefect, că am terminat vinul chiar deunăzi».

||¹²¹ Și ei, după cum văd din jalbele lor, aveau pivnițele pline cu sute de vedre de băutură.

Ai dracului, când mințeau oare: atunci ori acum?"

Astfel se termină în județul Oltului ultimul act al acestei drame cumplite, care a zguduit țara din temelii și adus-o la două degete de prăpastie.

După cum zbucnise* brusc, fără prevestire, tot asemenea și liniștea se făcù deodată fără alte convulsii, fără noi zbuciumări.

Totul reîntră în ordine deodată: viața de înainte, așa cum fusese reîncepù, ca și când nu s-ar fi petrecut nimic, ca și cum nu ar fi fost o soluție de continuitate. Furtuna, venită din senin, a trecut așa după cum venise, pe neașteptate. Doar suvenirul celor petrecute mai apasă viața de toate zilele, ca amintirea unui vis urât când te deștepti din somn.

||¹²² Salvarea venise din încrederea în tăria așezământului nostru, din credința în destinele acestui neam, din îndeplinirea strictă a datoriei, din partea unora, în momentul chiar când alții se retrăgeau în fața primejdiei sau, perzând cumpătul, nu-și mai îndrumau nădejdiile* decât spre vre-un ajutor venit din afară.

A fost dar un mare noroc pentru bunul renume al țării și pentru întregul nostru rost că răzmerița s-a putut brusc potoli, căci cine știe ce pacoste mai aducea ziua de apoi.

Dar, după îngrângerea bandelor, urmă ca epilog expiațiunea și greul urcuș al calvarului justiției: arestărie cu grămada, pahodul* arestaților în lanțuri, lungile interogatorii, confruntările, depunerea în arest.

Oh! arestul preventiv, în acele momente, ce înfățișări lua de infern al lui Dante.

||¹²³ Erau așa de înghesuiți arestații între zidurile temniței că, din respirația lor, o abureală se înălța ca o pâclă. În acea pâclă siluetele se estompau, se pierdeau, de abia se mai delușiau chipurile triste și livide, cu umerii obrajilor eșiți*, cu luminile ochilor stânse sub umbra sprincenelor* stufoase. Doar câte un rânjel, sau un dureros surâs descoperind un șireag de dinți albi, mai scotea din umbră vre-o dungă de lumină. Desnădejdea, lipsa de aer, uniformitatea zilelor, adusesse pe arestați într-un fel de prostrație, de le eră și silă să mai schimbe o vorbă.

Ore întregi stăteau neclintii, mulți, ca umbrele dintr-un infern.

Afară în piața din fața temniței, eră în unele zile un alt spectacol, tot atât de impresionant.

Se adunau acolo sute de femei, cinchite* la pământ, cu ochii secătuiți de lacrimi, cu mâna la gură, cu broboada trasă pe ||¹²⁴ ochi, cu desagii strânși lângă trup, așteptând ore întregi în tăcere, să le vie rândul să poartă vorbi cu un deținut și să-i strecoare din desăgi vre-o îmbucătură.

Unele veneau din sate depărtate de poștii întregi, nemâncate, desculțe, bătute de vânt, moarte de osteneală, alergând ca nălucele de-a lungul șoselelor.

Și în urma celor absenți, casa rămânea pustie, vitele nemâncate, copiii părăsiți prin vecini și ogorul nelucrat. Se înțelenia pământul, se pierdea speranța amăgitoare a recoltei de mâine și sărăcia se instală ca o stăpână în scunda colibă mohorâtă.

În sfârșit, chinurilor acestora le puse capăt Amnistia, care veni ca zorile în faputl unei zile noi.

Vodă cel mărinimos, care, prin manifestul către țară vestise țărănimei făgăduința unor măsuri de ocrotire, unor ||¹²⁵ zile de îndreptare; Vodă cel înțelept, cu sentimentu-I* totdeauna exact al situației și al gestului de făcut, tot El făcu și de astă dată gestul indicat, gestul mântuitor de ertare*, care urmă să deschidă celor rătăciți porțile temnițelor.

Ispășirea păcatelor săvârșite fu îndepărtată dela cei ce le făptuise și cei vinovați, ca și cei bătuiți pe nedrept fură lăsați să-și reia lucrul la vetrele și în mijlocul familiilor lor.

Vălul uitării se lăsa peste peripețiile acestei sumbre drame, urmând ca timpul să vindece și rănilor, să repare și pagubele încercate.

Dar dacă în amnistie eră îndemnul la uitarea uriciunilor trecutului, a jalnicilor amintiri – în reformele agrare ce se nevoia să înfăptuiască acum partidul liberal, pentru aducerea la îndeplinire a făgăduinței regale din manifestul către țară eră speranța viitorului.

||¹²⁶ Se puneă în ele nădejdea că vor putea împiedica nedreptățile trecutului, că vor izbuti să țărnuiască asupra, să croiască o soartă mai bună celor mulți dela țară, să deschidă o eră nouă în relațiile dintre proprietate și munca națională.

Din nenorocire, coalițiunea pornirilor reacționare de tot soiul, a intereselor lor meschin egoiste, unite cu puterea de inerție a rutinei și a situațiilor dobândite, a stânjinit* mult acțiunea partidului liberal în această privință și i-a tăiat avântul.

Din târguială în târguială, din prea mare prudență, opera a rămas la jumătate <de> cale, așa că pentru păstrarea cinstei partidului ea trebuie reluată cu tot înadinsul și desăvârșită cu bărbăție.

||¹²⁹ Unde mergem?

Dar și ce brumă s-a putut făptui prin acele reforme agrare, d-atunci se derapănă și tinde să cadă în desuetudine.

Se lasă lucrurile în voia soartei și nimeni nu mai are grijă să ia o măsură de îndreptare, căci tot ce a fost s-a uitat și înotăm iarăși în belșug.

Dacă vâlul uitării, prin amnistie, s-a întins peste actorii acelei drame, el s-a întins tacitamente și asupra autorilor ei, a celor ce-au mijlocit-o.

||¹³⁰ *S-au uitat și emoțiile prin cari am trecut, s-au uitat eforturile desperate* desfășurate pentru a restabili ordinea, s-a șters amintirea clipelor groaznice trăite atunci, dar s-au mai uitat până și cauzele determinante ce-au provocat acest cataclism.*

Din ruine și cenușe, grație despăgubirilor acordate de stat, s-au ridicat clădiri mai somptuoase și mai mărețe; Nisa și Monte-Carlo au reînceput a drena aurul holdelor mănoase, viața de nepăsare, egoism feroce, și-a reluat firul întrerupt; dansul milioanelor din nou s-a încins.

Mai mult, practicele nenorocite din trecut în relațiunile dintre proprietate și muncă, acele abuzuri condamnate prin legile agrare ca unele ce-au provocat dezastrul, încearcă pe furiș să reînvie.

Munca la tarla, falșa măsurătoare, nedijmuirea la trimp, străfuirea* reapar cu persistență în toate unghiurile țării. – Despoirea țărănimii prin scumpirea învove- ||¹³¹ lei vitelor la izlaz bântue* din nou, căci agrarienii, ce se obligase<ară> să constituie* islazuri comunale de bună voie, au refuzat de a o mai face odată ce legea a fost lăsată de legiuitor fără sancțiune.

Mijloacele de ridicarea stărei economice a sătenilor, abia înfiripate, precum obștile sâtești sau băncile, sunt fățiș persecutate.

Se pune atunci întrebarea: unde mergem în condiții identice ca în trecut? Spre un nou cataclism?

Obsesiunea acestei întrebări m-a făcut să aștern aceste rânduri, să descriu unele din ororile văzute, să evoc acele zile de groază, nu dorința de a stârni senzație cu ceva inedit.

Ași* fi preferit* să țin pentru mine aceste triste amintiri, sau să pierd din minte necesitățile inexorabile ce m-au silit, cu inima împărțită între groază și milă, să iau măsurile ce se impuneau, să înfrâng cu ||¹³² puterea rășcoala ce amenința să cotopească totul și dacă totuși le-am evocat aci am făcut-o ca un memento pentru cei dispuși să uite, pentru a pune sub ochii balthazarilor noștri fatidicul Mane, Thekel, Fares, prevestitor al dezastrului ce va să vie! De aceea, ca bun român cu dor de țară, ca om de ordine și de guvern, care am înfruntat primejdia și o prevăd pentru un viitor neîndepărtat, nu pot încheia aceste pagini trăite cu maximul de intensitate și de emoție ce poate îndura un om, nu pot sfârși aceste dureroase amintiri decât strigând: Caveant consules.

CONST. ANGHEL

Asupra răzcoalelor dela 1907 tăcere desăvârșită! – aceasta este lozinca, pe care o auzim rostindu-se, când mai tare, când mai încet, pretutindeni unde unde un glas este autorizat să vorbească în această chestiune. Și – slavă Domnului! – pretutindeni se găsesc «glasuri autorizate» pentru a propăvădui... tăcerea.

De ce oare această interdicție când e vorba de răzcoalele dela 1907? Zilele acelea de sânge și foc, - ne spun ||¹³⁶ epitropii vieții noastre politice și sociale, - au fost o rătăcire care trebuie* ștersă cât mai curând din amintirea noastră.

Să nu se supere nimeni, dar părerea noastră este că, dacă ceva bun a putut să rămâe* din acele întâmplări grozave, este tocmai amintirea lor.

Sângele care a curs și dintr-o parte și din alta s-a șters la prima brazdă adâncă pe care plugul a tras-o în pământul bogat; flacărele* cari au mistuit atâtea averi și-au înroșit cerul cu vălătaia lor înfricoșătoare, s-au stins; chiar și nedreptățile cari au provocat acele nimicitoare izbucniri de energie înăbușită, apăsă au început să dispară... ca să facă lor altora. Deci, din răzcoalele dela 1907 nu poate să rămâie în realitate decât amintirea groazei ce a înflorat întreg cuprinsul românesc în acele teribile zile.

||¹³⁷ Și amintirea aceasta trebuie* să rămâe*.

De-aceea, am aplaudat când am aflat că d-l C. Anghel, fost prefect în timpul răzcoalelor, în județul Olt, - unul din cele mai devastate județe, - a pus la cale să-și scrie amintirile de «pacificator». Și de-aceea acum ne grăbim să dăm publicității această lucrare.

Amintirile d-lui C. Anghel sunt o operă documentară de-o înaltă însemnătate socială. Amintirile unui fost prefect, departe de-a fi scrise în stilul circulațiilor prefectoriale, este și o bucată de-o reală valoare artistică. Preocuparea de adevăr, grija veșnic neadormită ca memoria să nu cedeze pasul fantaziei*, sinceritatea emoțiunii, energia expresiilor și acel deosebit gust pentru stilul distins, natural dar lipsit de banalitate, fac din Amintirile unui fost ||¹³⁸ prefect o operă de o sguuitoare evocațiune.

Dar, trebuie* să mărturisim că am publicat aceste memorii nu numai pentru calitățile literare ale lucrării. Credem că d-l Anghel nu și-a îndeplinit decât datoria publicând ce-a văzut și ce-a făcut în acele clipe le [= de] grea cumpănă, pentru că e bine ca nici țaranul să nu uite prin ce represiuni sângeroase guvernele actuale se văd constrânse să reprime orice mișcări anarhice de nedisciplină și pentru că e necesar ca nici proprietarul să nu alunge din minte cu desăvârșire fantoma aceea înfricoșătoare a țaranului, care ucide și dă foc atunci când nedreptățile și vitregiile prea multe ce le îndură din partea speculatorilor neomenoși, îl fac să-și iasă din fire.

Flăcările* pe cari d-l C. Anghel le evocă, cu atâta talent, în paginile acestea vibratoare, nu mai ard. Puterea lor ||¹³⁹ de nimicire acum a dispărut.

Coloanele acelea formidabile de foc nu mai pot azi decât să lumineze pentru aceia cari vor să pătrundă întunericul misterului social pe care neamul nostru încă nu l-a deslușit. Pentru lumina aceasta atât de scump plătită, răscoalele dela 1907 nu trebuie să fie niciodată uitate.

Cu această convingere am editat și recomandăm cititorilor noștri Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor dela 1907.

EDITURA

2 Mai 1912.

DOCUMENTE DESPRE RĂSCOALA DE LA 1907 ÎN FOSTUL JUDEȚ OLT

---

† Gheorghe MIHAI

Gheorghe Mihai a fost primul director al Arhivelor Statului de la Slatina. Deși buzoian de origine, și-a dedicat întreaga activitate punerii în lumină a trecutului jud. Olt așa cum era acesta relevat de documentele de arhivă locale. Ca urmare a activității sale, au fost identificate și pregătite pentru tipar mai multe culegeri de documente dedicate contribuției jud. Olt la mari momente din istoria României: 1877-1878, 1907 etc. Marea lor majoritate au rămas însă doar dactilografiate sau în formă manuscrisă. Spre sfârșitul vieții a reușit să publice 2 vol. cu documente din istoria or. Slatina (1998).

În cele ce urmează prezentăm publicului o parte din documentele care privesc a. 1907 în județul istoric Olt. Presupunem că acestea au fost adunate de Gh. Mihai spre a fi puse la dispoziția celor care pregăteau ediția de documente publicată deja în 4 vol. între 1977-1987. Am lăsat deoparte acele documente pe care le-am găsit deja publicate în culegerile din 1948-1949 (coord. Mihail Roller), 1974 (Vâlcea), 1977-1987 (coord. Andrei Oțetea și Ion Popescu-Puțuri).

Materialele sunt înfățișate așa cum se găsesc în dactilograma aflată în posesia Bibliotecii Județene Olt sub inv. 251.117 - 251.118 cu respectarea ortografiei aflată în uz în 1977. Întregirile din parantezele rotunde aparțin lui Gh. Mihai, cele din parantezele drepte și ascuțite aparțin editorului. Rezumatele au fost păstrate așa cum au fost formulate de Gh. Mihai. Întrucât data documentelor era înfățișată numai pe stilul iulian, am adăugat și datarea pe stilul gregorian (folosită cu de serviciul telegrafic din acel timp). Am simplificat citarea documentelor prin prescurtări deslușite pentru cititori la finalul acestei prezentări.

În cele două vol. legate se află cuprinse un număr de 557 de documente (unele dublete) din care 284 în vol. I și 273 în vol. 2. Dintre acestea 442 doc. (265 în vol. 1 și 177 în vol. 2) se referă la jud. istoric Olt. În calcul la jud. istoric Olt au fost luate și doc. care privesc desfășurarea răscoalei în com. Ghimpețeni, la data aceea în județul Teleorman, întrucât, după cum demonstrează faptele, locuitorii acelei comune au participat la evenimentele din com. Titulești.

Mulțumirile noastre se îndreaptă către dl. cerc. dr. Paul Matiu, directorul Bibliotecii și d-na bibliotecară Gabriela Dumitrana de la Serviciul de Publicații Speciale din cadrul aceleiași instituții. Prin bunăvoința lor, aceste documente au fost puse la dispoziția publicului.

Facem precizarea că nu am văzut documentele aflate la Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale ale României la care se face referire. Preluarea s-a făcut doar din culegerea D-lui Gh. Mihai. În măsura posibilului am căutat să excludem acele documente care au fost publicate în culegerile următoare:

Mihai GHEORGHE, Geaucă BADEA: *Istoricul oraşului Slatina în documente*, vol. I: 1368-1918, Slatina: Edit. Casa Ciurea, 1998, 264 p. il. (28,5 x 20 cm), p. 200-210, doc. 217-235

Documente privind marea răscoală a ţăranilor din 1907, vol. I: *Situaţia economică şi social-politică a ţărănimii din România la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea*, coord. Ion POPESCU-PUȚURI şi acad. Andrei OȚETEA, Bucureşti: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice a Republicii Socialiste: Secţia de Istorie şi Arheologie & Institutul de Studii Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. & Institutul de Istorie „N. Iorga” & Direcţia Generală a Arhivelor Statului), 1977, XIX + 575 p. (24,5 x 17 cm).

Documente privind marea răscoală a ţăranilor din 1907, vol. IV: *Desfăşurarea răscoalei. B. Muntenia-Oltenia*, coord. Ion POPESCU-PUȚURI şi †Andrei OȚETEA. Bucureşti: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice a Republicii Socialiste România: Institutul de Studii Istorice şi Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. & Institutul de Istorie „N. Iorga” & Direcţia Generală a Arhivelor Statului), 1986, 455 p.

Documente privind marea răscoală a ţăranilor din 1907, vol. V, coord. Ion POPESCU-PUȚURI, Bucureşti: Edit. Academiei Republicii Socialiste România (Academia de Ştiinţe Sociale şi Politice a Republicii Socialiste România: Institutul de Studii Istorice şi Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. & Institutul de Istorie „N. Iorga” & Direcţia Generală a Arhivelor Statului), 452 p.

Documente şi mărturii pentru istoria României, I: *Răscoala ţăranilor din 1907*. Documente publicate de Mihail ROLLER, [Bucureşti]: Edit. de Stat, 1948, 924 p.

Documente şi mărturii pentru istoria României îngrijite de Mihail ROLLER, 2: *Răscoala ţăranilor din 1907. Documente din arhiva Ministerului Justiţiei şi a Ministerului Instrucţiunii şi Cultelor* publicate de V. ION, [Bucureşti]: Edit. de Stat, 1948, 512 p.

Documente şi mărturii pentru istoria României îngrijite de Mihail ROLLER, 3: *Răscoala ţăranilor din 1907*, [Bucureşti]: Edit. de Stat, 1949, 230 p.

Nu am consultat: C. SPERI, *Documente inedite privind răscoala ţăranilor din 1907 în judeţele Argeş, Muscel, Olt şi Vâlcea*, Piteşti, 1958 [citată apud Doc., IV, 1986, p. 279, nr. 6].

Pe plan local s-a încercat publicarea multora dintre materialele deja strânse de Gh. Mihai. Cei care s-au încumetat au fost – la un secol de la răscoală – Prof. univ. dr. Bianca PREDESCU, Pr. iconom stavrofor Ion D. CIUCĂ, Prof. Domnica CIUCĂ, Prof. dr. Ion M. CIUCĂ, în vol. 1907. *Flăcări pe Olt* (Drăgăşani: Edit. Kitcom, 2007, 181 p., 20 x 14 cm), p. 12-32, 57-124.

Efortul nostru îl dedicăm memoriei Profesorului Gh. Mihai (1934-2006) aflat în fruntea Arhivelor din Slatina timp de 40 de ani (1959-1999)¹ cât şi împlinirii, anul acesta, a 105 ani de la răscoala din 1907 care a fost deosebit de violentă în jud. Olt.

¹ Informaţie furnizată data de 26 aprilie 2012 de dl. dr. Bogdan Bădiţoiu, care i-a urmat în funcţie şi căruia îi aducem aici cuvenitele mulţumiri.

BIBLIOGRAFIE siglată:

ASS = Arhivele Statului Slatina [azi: Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale ale României]

BJO = Biblioteca Județeană „Ion Minulescu” Olt, Slatina

CJT = Arhivele Statului Alexandria [azi: Direcția Județeană Teleorman a Arhivelor Naționale a României], Fond: Curtea cu Jurați a jud. Teleorman

EA = Arhivele Statului Pitești [azi: Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale ale României], Fond: Episcopia Argeș

Mihai G., 1977-R, 1 = *Răscoala țărănească | 1907 | Județele Olt și Romanați |* (Colecție de documente) | vol. 1 | [*<BJO>*, inv. 251118]. | [Cercetat și selectat pentru volum spre tipărire <de> Prof. Gh<eorghe> MIHAI, Dir<ectorul> Arh<ivelor> St<atului> jud. Olt, Slatina, 1977] | 2 + XLVIII + 371 + 1 f., dactilo, 30,5 x 21,5 cm., legat

Mihai G., 1977-R, 2 = *Răscoala țărănească | 1907 | Județele Olt și Romanați |* (Colecție de documente) | vol. [2]. | [*<BJO>*, Inv. 251117]. | [Cercetat și alcătuit | acest volum și pregătit | pentru tipar. | Dir<ectorul> Arh<ivelor> St<atului> Slatina[:]| prof. Gh<eorghe> MIHAI, Slatina, 1977], 2 + XLII + 397 + 1 f., dactilo, 30,5 x 21,5 cm., legat.

MI = Arhivele Statului București [azi: Direcția Generală a Arhivelor Naționale, București], Fond: Ministerul de Interne

MJ = Arhivele Statului București [azi: Direcția Generală a Arhivelor Naționale ale României, București], Fond: Ministerul Justiției

PJO = Arhivele Statului Slatina [azi: Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale], Fond: Prefectura Județului Olt

Xerografii = Arhivele Statului Slatina [azi: Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale ale României], col. Xerografii

Alte prescurtări:

* = sic

com. = comuna

Div. = divizia

jud. = județul

Min. = Ministerul

nss = fără semnătură

or. = orașul

Regim. = regimentul

s.d. = fără dată

s.l. = fără loc

ss = semnătură

ssi = semnătură indescifrabilă

LISTA DOCUMENTELOR

1. 1907 ian. 4 [17], Șerbănești<i> de Sus – Plângerea lui Tănase Crînguleanu din com. Șerbănești<i> de Sus, către prefectul jud. Olt, căruia îi face cunoscut că fiind învoit în 1906 ca arendaș la moșia lui Teodor Florescu din com. Floru, după culegerea recoltei moșierul a trimis oameni și i-a luat noaptea tot porumbul. Cere a fi despăgubit – PJO, 1907, dos. 40, f. 27 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 31-32

2. 1907 ian. 20 [febr. 2], [București] – Ordinul telegrafic al Ministerului de Interne către prefectul jud. Olt de a întreprinde cercetări asupra nedijmuirii locuitorilor

din com. Șerbănești și a raporta cauzele și vinovatul – PJO, 1907, dos. 22, f. 14 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 29

3. 1907 ian. 20 [febr. 2], [București] – Ordin telegrafic observatoriu al Primului Ministru, Gheorghe Gr. Cantacuzino, adresat Prefectului jud. Olt referitor la nedijmuirea sâtenilor din com. Șerbănești. Se ordonă măsuri de pedepsire a primarului vinovat. Se cere raportarea de executarea ordinului – PJO, 1907, dos. 22, f. 122 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 30

4. 1907 ian. 20 [febr. 2], [Slatina] – Prefectul jud. Olt informează Ministerul de Interne despre faptul că locuitorii din com. Șerbănești [...] nu sînt dijmuiți de către arendașul Pulopol* [= Paulopol] – PJO, 1907, dos. 22, f. 9 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 26

5. 1907 ian. 23 [febr. 5] – Un număr de 100 <de> locuitori din satul Șerbănești* de Jos face cunoscut inspectorului comunal de plasă Perieți că, deși învoiți cu arendașul Paulopol*, acesta nu i-a dijmuit încă. Locuitorii cer a fi dijmuiți avînd nevoie de porumb pentru hrană – ASS, PJO, 1907, dos. 40, f. 1-1v = G. Mihai, 1907-R, 1, f. 33

6. 1907 ian. 27 [febr. 9], [Slatina] – Raportul prefecturii jud. Olt către Min. de Interne referitoare la cauzele nedijmuirii recoltelor de pe moșia Șerbănești <a> proprietarului [?] Poulopolo [= Paulopol]. Se preconizează măsuri de dijmuire în vederea „stingerii neînțelegerilor între țărani și proprietari” – PJO, 1907, dos. 40, f. 19 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 34-35

7. 1907 ian. 28 [febr. 10], [Slatina] – Prefectul jud. Olt raportează Primului Ministru cauzele nedijmuirii și ale neînțelegerii dintre sâtenii din com. Șerbănești și arendașul respectiv. Se scot vinovați țăranii de nedijmuiri – PJO, 1907, dos. 22, f. 13 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 28

8. 1907 febr. 1 [14], București [?] – Poulopulo [= Paulopol] (arendășul moșiei Șerbănești de Sus) telegrafiază prefectului jud. Olt căruia îi face cunoscut că locuitorii moșiei ce are în arendă nu au ieșit la curățitul porumbului și solicită a fi ajutat. Rezoluția prefectului: inspectorul comunal să ia măsuri ca locuitorii să fie dijmuiți – PJO, 1907, dos. 40, f. 20 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 36 [unde este datată 2 febr].

9. 1907 febr. 2 [15], Slatina – Telegrama prefectului jud. Olt adresată inspectorului comunal al plășii Perieți căruia îi face cunoscut că proprietarul Poulopulo [= Paulopol] (din com. Șerbănești) ce* [= se] plînge că țăranii nu ies la curățitul porumbului. Se ordonă a se lua măsuri de a obliga pe locuitori la muncă – PJO, 1907, dos. 40, f. 20v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 37

10. 1907 febr. 13 [26], [București] – Min. de Finanțe, Direcțiunea Administrației Generale, ordonă prefectului jud. Olt de a cerceta cauza nedijmuirii locuitorilor din satele Șerbănești de Jos și de Sus și să dea relații. Vinovatul să fie pedepsit – PJO, 1907, dos. 40, f. 28 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 38

11. 1907 martie 5 [17], s.l. – Plângerea a 2 locuitori din com. Șerbănești de Jos adresate* prefectului jud. Olt căruia îi solicită ajutor de a obliga pe Poulupolo [= Paulopol], arendașul moșiei, să le plătească prisosul muncii efectuate – PJO, 1907, dos. 40, f. 55 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 41

12. 1907 martie 7 [20], [Slatina] – Circulara prefecturii jud. Olt către inspectorii comunali de plăși de a confisca toate broșurile și manifestele care circulă prin comune, fiind socotite ca „surse de instigații” ale țărănimii – PJO, 1907, dos. 60, f. 2 (inv. sub poz. 33) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 42

13. 1907 martie 8 [21], [Slatina] – Prefectul jud. Olt ordonă inspectorului comunal al plășii Colonești de a i se comunica zilnic „starea de spirit” a locuitorilor din comunele plășii – G. Mihai, 1977-R, 1, f. 43

14. 1907 martie 9 [22], [Slatina] – Ordinul prefectului jud. Olt către Inspectorul comunal al plășii Urși de a comunica situația referitoare la starea de spirit a locuitorilor din acea plasă – PJO, 1907/34, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 42

15. 1907 martie 11 [24], [Slatina] – Ordinul telegrafic al Prefecturii jud. Olt adresată* tuturor primarilor comunelor rurale din județ de a organiza permanent serviciul telefonic pentru a informa despre starea de spirit a locuitorilor – PJO, 1907, dos. 43, f. 2 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 43

16. 1907 martie 12 [25], București – Copia programului de măsuri preconizat de guvern pentru reformele ce trebuie efectuate, trimis prefectului jud. Olt și inspectorilor comunali de plasă – PJO, 1977, dos. 122/61, f. 28, 36 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 57-59 [care îl datează: martie 13].

17. 1907 martie 12 [25], [Craiova] – Telegrama Comandantului Corpului I Armată din Craiova către Min. de Război de a nu se deplasa din Slatina efectivele regim. 3 Olt, deoarece se semnalează „izbucnirea de răscoale” – PJO, 1907/122/61, f. 11 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 52

18. 1907 martie 12 [25], [Gara Corbu] – Șeful gării Corbu, Vasilescu, arată că răsculații din jud. Teleorman sînt în apropierea gării și pentru a nu fi incendiate magaziile de cereale, solicită a fi adusă pază – PJO, 1907, dos. 34, f. 6 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 48

19. 1907 martie 12 [25], [Gara Potcoava] – Telegrama șefului gării Potcoava către prefectul jud. Olt căruia îi face cunoscut<ă> știrea că răsculații din comunele Bălțați, Bircii și Potcoava, intenționează să ocupe gara Potcoava. Se solicită armată pentru preîntîmpinare [a unor eventuale dezordine] – PJO, 1907, dos. 34, f. 30 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 48 [care o datează: martie 13].

20. 1907 martie 12 [25], [Slatina] – Procurorul jud. Olt telegrafiază ministrului de interne despre izbucnirea răscoalei din com. Crîmpoia. Sînt arătate deplasările

autorităților acolo. În restul județului „se află liniște” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 9 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 51

21. 1907 martie 12 [25], Slatina – Telegrama prefecturii jud. Olt către Min. de Interne referitoare la bătaia dată prefectului de județ* de către țărani răsculați din com. Crîmpoia – PJO, 1907, dos. 10, f. 9 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 45

22. 1907 martie 12 [25], Slatina – Telegrama prefectului [jud.] Olt către Min. de Interne privind răscoala din com. Crîmpoia. Prefectul arată că a fost grav bătut. Asemenea și sergentul de pază. Răscoala a izbucnit și în satul Șerbănești de Jos – PJO, 1907, dos. 10, f. 8 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 44

23. 1907 martie 12 [25], Slatina – Telegrama Prefecturii jud. Olt către Min. de Interne căruia îi solicită trimiterea la Slatina a 2 regimente de infanterie și 1 regiment de cavalerie pentru înăbușirea răscoalei – PJO, 1907, dos. 10, f. 12 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 46

24. 1907 martie 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită comandamentului Corpului I de armată Craiova să aprobe trimiterea unui batalion din regim. 3 Olt la com. Crîmpoia să „potolească pe răsculați” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 8 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 50

25. 1907 martie 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt arată izbucnirea răscoalei în com. Crîmpoia și solicită comandantului regim. 3 Olt de a trimite la fața locului un batalion de soldați – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 14 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 54

26. 1907 martie 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită comandantului garnizoanei militare din Slatina de a pune la dispoziție procurorului tribunalului jud. Olt soldați pentru reprimarea răscoalei din Crîmpoia – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 15 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 55

27. 1907 martie 12 [25], [Slatina] – Ordinul confidențial al prefectului jud. Olt către Comandantul Regim. 3 Olt de a lua împreună cu poliția locală măsurile de formare a cordoanelor militare care să împiedice intrarea răsculaților în or. Slatina – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 16 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 56

28. 1907 martie 12 [25], [Urși] – Inspectoratul comunal al plășii Urși înștiințează pe prefetul județului în raza comunelor din plasă locuitorii „sînt liniștiți” – PJO, 1907, dos. 34, f. 34 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 49 [care o datează: martie 13]

29. 1907 martie 13 [26], București – Ordin circular al Min. de Interne adresat tuturor prefecților de județe și polițiilor din București și Iași de a comunica telegrafic despre desfășurarea răscoalelor atît M<inisterului> de I<nterne> cît și Ministerului de Război – PJO, 1907, dos. 34, f. 50 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 69 [datat: martie 14]

30. 1907 martie 13 [26], [București] – Ordinul primului ministru către prefectura jud. Olt de a folosi pentru „liniștirea” răsculaților pe delegații Băncilor populare și pe diferiți învățători – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 103 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 63

31. 1907 martie 13 [26], Craiova – Telegrama gen. Năsturel către prefectura jud. Olt făcându-i cunoscut că trupele din județ se află la dispoziția prefectului, dar comandate de către șefii militari – PJO, 1907, dos. 34, f. 18 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 46

32. 1907 martie 13 [26], [Craiova] – Telegrama gen. Năsturel către prefectul jud. Olt căruia îi face cunoscut să trimită o companie la Crîmpoia însoțită de un procuror – PJO, 1907, dos. 34, f. 29 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 47

33. 1907 martie 13 [26], [Craiova] – Telegrama judeului Cabinetului 2 Dolj către prefectura jud. Olt căreia îi face cunoscut că sînt reținuți 8 locuitori, asupra cărora s-au găsit bani. Solicită informații dacă sînt bănuți cei notați și de există răscoale în comunele Bălteni și Perieți – PJO, 1907, dos. 34, f. 44 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 66 [datată: martie 14].

34. 1907 martie 13 [26], [Craiova] – Telegrama gen. Năsturel din Craiova, unde se află sediul Diviziei din care face parte și Regim. 3 Olt, adresată prefectului jud. Olt căruia îi face cunoscut modul de dispunere și sarcinile regimentului. Comunică: nu are la dispoziție trupe de cavalerie – PJO, 1907, dos. 34, f. 46 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 80 (date: martie 14).

35. 1907 martie 13 [26], [Gara Mierlești] – Telegrama șefului gării Mierlești adresată prefectului [jud.] Olt de a i se trimite 15-20 [de] soldați pentru paza bunurilor din stații* [= stație]. Se arată că țăranii din localitate „sînt agitați” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 31 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 60

36. 1907 martie 13 (?) [26?], [Gara Mierlești] – Telegrama șefului gării Mierlești adresată prefectului jud. Olt căruia îi arată extinderea răscoalei în satul Greci, întreruperea legăturilor telefonice cu Slatina și solicită trupe pentru paza gării și a bunurilor de acolo – PJO, 1907, dos. 34, f. 42 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 65 [date: martie 14]

37. 1907 martie 13 [26], [Gara Potcoava] – Telegrama primarului com. Bălțați* către prefectul jud. Olt căruia îi aduce la cunoștință că răsculații au înconjurat conacul din localitate și amenințau cu extinderea* [incendierea?]. Solicită trimiterea de trupe – PJO, 1907, dos. 34, f. 48 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 68

38. 1907 martie 13 [26], Ghimpețeni – Raportul primărici com. Ghimpețeni către prefectul jud. Teleorman anunțînd despre declanșarea răscoalei în acea comună și incendierea caselor moșierilor locali – CJT, 1907, dos. 38, f. 45 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 53

39. 1907 martie 13 [26], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către Comandantul Corpului I Armată Craiova spre a-i trimite un escadron de cavalerie pentru înăbușirea focarelor de răscoală din județ – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 41 (xerografie) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 62

40. 1907 martie 13 [26], Slatina – Adresa Prefecturii jud. Olt către Comandantul Regim. 3 Olt privind înștiințarea că a sosit din Slatina rezervistul Dumitru Cristu, care „propagă răzvrătirea” – PJO, 1907, dos. 34, f. 40 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 50

41. 1907 martie 14 [27], [București] – Ghiocanu*, proprietarul moșiei Crîmpoia din jud. Olt, face cunoscut că soția sa se află în sat sechestrată de răsculați. Proprietarul roagă prefectul să intervină – PJO, 1907, dos. 34, f. 98 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 75

42. 1907 martie 14 [27], Craiova – Telegrama Comandantului Corpului I de Armată Craiova către prefectul jud. Olt pe care-l anunță că s-a dat ordin escadronului de cavalerie de la Rîmnicu Vilcea (cu 60 <de> soldați) pentru a opera în jud. Olt – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 57 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 83

43. 1907 martie 14 [27], [Craiova] – Ordinul gen. Gigîrtu, comandantul Corpului I de armată Craiova, către prefectul jud. Olt prin care-i repartizează pentru înfrîngerea răsculaților: un batalion, o baterie de artilerie și un escadron <de> cavalerie – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 97 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 89

44. 1907 martie 14 [27], Gara Corbu – Telegrama șefului stației C.F.R. Corbu către prefectura jud. Olt de a lua măsuri pentru paza gării respective – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 110v

45. 1907 martie 14 [27], Gara Corbu – Telegrama lui Dacian către Prefectura jud. Olt solicitînd soldați pentru înăbușirea <agitației> răsculaților din satul Sîrbi-Măgura – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 113 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 93

46. 1907 martie 14 [27], [Gara Romula, jud. Romanați] – Telegrama administratorului moșiei Viișoara adresată prefectului jud. Olt prin care arată că proprietarul este concentrat la trupe și solicită pază militară – PJO, 1907, dos. 34, f. 119 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 78

47. 1907 martie 14 [27], Oporelu – Telegrama primarului comunei Oporelu către prefectul jud. Olt prin care semnalează că locuitorii satelor Beria de Sus și Beria de Jos se află în primărie spre a li se „desluși învoielile agricole” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 62 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 86

48. 1907 martie 14 [27], Roșiori – Telegrama lui Stamate Andreadis, proprietarul moșiei Icoana, adresată prefectului jud. Olt, cerînd a i se asigura produsele agricole împotriva răsculaților din acea zonă – PJO, 1907, dos. 34, f. 61, f. 54 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 54

49. 1907 martie 14 [27], [Slatina] – Prefectura jud. Olt răspunzînd telegramei primită* de la judele Instructor al Cab. 2 jud. Dolj, îl înștiințează că locuitorii din com. Bălteni și Perieți s-au răsculat – PJO, 1907, dos. 34, f. 45 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 67

50. 1907 martie 14 [27], [Slatina] – Telegramă adresată de Prefectura jud. Olt către Min. de Război și de [= către] cel de Interne, prin care solicită trupe de cavalerie

pentru reprimarea răscoalei din județ – PJO, 1907, dos. 34, f. 65 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 55

51. 1907 martie 14 [27], Slatina – Raportul prefectului jud. Olt către Min. de Interne, semnalîndu-i localitățile răscolate în zilele de 12-13-14 martie. Sînt menționate: luptele cu răsculații, insuficiența trupelor și a banilor. Se cer trupe din alte localități – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 71 (și xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 70-71

52. 1907 martie 14 [27], Slatina – Raportul prefectului jud. Olt către Min. de Interne, prin care semnalează insuficiența numărului de trupe ce i se vor trimite. Solicită ca efectivele regim. 3 Olt să nu fie trimise din județ în alte județe, avînd nevoie de trupe pentru reprimarea răscoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 73 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 88

53. 1907 martie 15 [28], [Bîrsești?] – Plîngerea a 76 <de> locuitori din satul Bîrsești jud. Olt adresată Min. de Interne prin care arată samavolniciile pe care le face proprietarul moșiei din acel sat. Se arată condițiile înrobitoare ale învoielilor agricole. Țăranii cer a se desființa unele dări – PJO, 1907, dos. 40, f. 2v-3 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 109-111

54. 1907 martie 15 [28], [București] – Ordinul telegrafic al Min. de Război către prefectul jud. Olt prin care-l anunță că <i> vor trimite trupe – PJO, 1907, dos. 34, f. 93 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 96

55. 1907 martie 15 [28], București – Telegrama gen. Corvin adresată prefectului jud. Olt căruia îi solicită trupe militare pentru a-i apăra gospodăria din satul Vișoara jud. Olt – PJO, 1907, dos. 34, f. 132 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 105

56. 1907 martie 15 [28], [București] – Telegrama ministrului [I.I.C.] Brătianu către prefectul jud. Olt, anunțînd trimiterea regim. 34 din Constanța la Slatina – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 82 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 123

57. 1907 martie 15 [28], [București] – Ordinul Ministrului <de Interne, Ion I.C>. Brătianu către prefectul jud. Olt căruia îi face cunoscut că nu poate să-i trimită trupe neavînd la dispoziție. Îi va trimite la prima <ivire?> a prosibilităților – PJO, 1907/34, f. 120 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 64 [datată: martie 16]

58. 1907 martie 15 [28], Dobroteasa – Telegrama lui Pastia, inspectorul comunal al plășii Drăgoiești*-Urși, către prefectul jud. Olt, semnalînd „situația critică” din jud. Olt. Se cere trimiterea de <forțe> armate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 117 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 101

59. 1907 martie 15 [28], Drăgănești – Telegrama procurorului jud. Olt, adresată prefectului de județ căruia îi descrie caracterul răscoalei, victimile* și izbucnirea răscoalei. Își asumă răspunderea pentru restabilirea liniștii plășii* Drăgănești dacă <se> suspendă activitatea organelor judecătorești din județ – PJO, 1907, dos. 34, f. 99-101* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 97

60. 1907 martie 15 [28], Floru – Raportul Primăriei Floru către Prefectura jud. Olt, prin care semnalează incendiarea de <către> răsculați a proprietăților moșierilor Caracostea – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 198 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 108

61. 1907 martie 15 [28], [Floru] – Raportul primăriei Floru către Prefectura jud. Olt, prin care anunță incendiarea de către răsculați a pătulelor arendașului Ilie Gornescu* din acea comună – PJO, 1907, dos. 34, f. 197 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 57

62. 1907 martie 15 [28], Ionești [jud. Vilcea] – Pastia, inspectorul comunal al plășii Drăgoești-Urși arată prefectului jud. Olt că soldații de la paza conacului lui Alex. Iliescu au refuzat să tragă cu armele la apropierea răsculaților – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 116 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 100

63. 1907 martie 15 [28], [Sîmburești] – Raportul primăriei com. Sîmburești către Prefectura jud. Olt, semnalînd desfășurarea răscoalei în acea localitate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 222 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 112-113

64. 1907 martie 15 [28], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către Min. de Interne anunțînd arderea conacului moșieresei* din Crîmpoia [concept] – PJO, 1907, dos. 34, f. 68 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 56

65. 1907 martie 15 [28?], [Slatina] – Raportul procurorului jud. Olt către Min. Justiției privind reprimarea răsculaților din satul Vilcele, com. Bărcănești. Au fost împușcați 4 răsculați și rănit unul – MJ, 1907, dos. 19, f. 10 = Xerografii, 1907, f. 41 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 58

66. 1907 martie 15 [28], Viișoara – Raportul Primăriei com. Viișoara, jud. Olt, către prefectul de județ prin care trimite pe capii răscoalelor din localitate – PJO, 1907, dos. 122/61* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 95.

67. 1907 martie 15 [28], s.l. – Telegrama maiorului Vasilescu adresată prefectului jud. Olt, prin care anunță trimiterea la Slatina a unui batalion din regim. Constanța – PJO, 1907, dos. 34, f. 129 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 104

68. 1907 martie 16 [29], [București] – Telegrama lui [I.I.C.] Brătianu, ministru de Interne, adresată prefectului jud. Olt, de a lua măsuri pentru paza moșiei Vlădoianu din com. Curtișoara mai sus de Slatina – PJO, 1907, dos. 34, f. 138 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 130-131*

69. 1907 martie 16 [29], [București] – Ordin telegrafic al ministrului <de Interne, Ionel> Brătianu către prefectul jud. Olt de a adresa cereri de trupe la comandanții diviziilor respective obligați a asigura necesarul de armată – PJO, 1907, dos. 34, f. 131 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 65

70. 1907 martie 16 [29], Cîmpu Mare – Raportul primăriei Cîmpu Mare către Prefectul jud. Olt, semnalînd izbucnirea răscoalei în tîrgul local. Se semnalează* că au participat 600 de răsculați din satele Geamăna, Casa Veche, Dobroteasa etc. – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 257 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 139

71. 1907 martie 16 [29], Drăgășani – Telegrama primarului com. Dumitrești către prefectul jud. Olt prin care arată modul de desfășurare a răscoalei în satele Dumitrești și Verguleasa – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 155 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 134

72. 1907 martie 16 [29], Gara Corbu – Raportul Inspectorului comunal al plășii Colonești către Prefectura jud. Olt anunțând starea de spirit „agitată” a locuitorilor din acea plasă – PJO, 1907, dos. 34, f. 157 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 74 [sub martie 17]

73. 1907 martie 16 [29], [Ghimpețeni?] – Procesul verbal întocmit de către comandantul companiei a 4<-a> din Regim. 4 Ilfov nr. 21 prin care descrie desfășurarea răscoalei în com. Ghimpețeni, jud. Teleorman. Se adaugă lista capilor răscoalei – CJT, 1908, dos. 38, f. 21-21v-22-23 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 71-73

74. 1907 martie 16 [29], Rîca – Telegrama arendașului moșiei Drăgoești, jud. Olt, către prefectul județului ref<eritoare> la răscoala țăranilor din acea localitate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 135 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 118

75. 1907 martie 16 [29], Slatina* [Cucuieți?] – Telegrama prefectului jud. Olt către Consilierul Curții de Casație din București, înștiințând despre răscoala din satul Vlăgărești*. S-au trimis trupe pentru înăbușirea răscoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 83

76. 1907 martie 16 [29], [Slatina] – Telegrama prefecturii jud. Olt către procurorul jud. Argeș de a aresta 2 cetățeni din com. Păroși, aflați în acel moment la Pitești, urmăriți pentru crimă de omor – PJO, 1907, dos. 34, f. 85 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 62

77. 1907 martie 16 [29], Slatina – Directorul Penitenciarului jud. Olt solicită prefectului de județ să sporească paza militară a închisorii, deoarece cu ocazia arestării capilor implicați în răscoale a sporit numărul celor aduși în arest. Se solicită militari mai în vîrstă și „mai activi” – PJO, 1907, dos. 8, f. 33 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 115

78. 1907 martie 16 [29], Slatina – Prefectura jud. Olt solicită comandantului Regim. 3 Olt de a spori garda de pază a penitenciarului local, care are <un> număr sporit de arestați proveniți dintre capii răscoalelor. Se solicită soldați din comunele unde nu au avut loc răscoale – PJO, 1907, dos. 8, f. 33v [probabil concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 114

79. 1907 martie 16 [29], Spineni – Raportul [= telegrama] primarului com. Spineni către Prefectura jud. Olt, arătînd că răsculații ce operează în nordul județului se apropie de comunele Alunișu și Spineni și cere trupe pentru prevenirea atacului – PJO, 1907, dos. 34, f. 176 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 75 [datat martie 17]

80. 1907 martie 16 [29], Urși – Telegrama prefectului jud. Olt adresată Min. de Interne prin care informează despre desfășurarea răscoalei în nordul județului și victimele* pe care le-au făcut trupele între răsculații – PJO, 1907, dos. 122*, f. 84 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 125-126 [și cu greșeli, f. 116-117].

81. 1907 martie 16 [29], [Urși] – Telegrama inspectorului comunal din plasa Urși către Prefectul jud. Olt căruia îi justifică drumul parcurs cu trupele și ciocnirile avute cu răsculații în comunele Cucueți, Urși și Păroși. Armata era însoțită de artilerie – PJO, 1907/34, f. 160, 162 [și 1907, dos. 122/61, f. 161-162] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 119-120 [reluată la f. 184, sub data de martie 18]

82. 1907 martie 16 [29], Vulturești – Telegrama primarului com. Vulturești către Prefectura jud. Olt referitoare la mersul răscoalei în satele: Bația* [= Batia] și Vulturești – PJO, 1907/122/61, F. 154 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 133

83. 1907 martie 16 [29], s.l. – Telegrama procurorului jud. Olt către Min. de Interne prin care arată uciderea a 2 răsculați la Vilcele, bombardarea cu artileria <a> satului Cucueți și incendierea conacelor boierești* [= moșierești] din satele Păroși, Topana, Urși, Cîmpu Mare, Leleasca și Dobroteasa. Se cer trupe de cavalerie și artilerie – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 81 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 122

84. 1907 martie 17 [30], [București] – Ordinul telegrafic al Min. de Interne adresat prefectului jud. Olt de a lua măsuri de protecție împotriva răsculaților a averii din Bălănești a dr. Dunea – PJO, 1907, dos. 34, f. 143 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 78 [datat: martie 18]

85. 1907 martie 17 [30], București – Telegrama moșierului Leontopol, către Prefectura jud. Olt cerîndu-i a-i repartiza trupe de militari pentru apărarea averii acestuia* – PJO, 1907, dos. 34, f. 173 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 79 [datată: martie 18]

86. 1907 martie 17 [30], București – Telegrama lui Bogdan N. Raicovici, proprietarul moșiei Gilmeile*, [prin] care roagă pe prefectul jud. Olt de a-i acorda ajutor contra răsculaților ce i-au atacat moșia – PJO, 1907, dos. 34, f. 174 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 80 [datată: martie 18]

87. 1907 martie 17 [30], Slatina – Ordinul prefectului jud. Olt către primăria com. Păroși de înmormîntare a răsculaților uciși de trupele de intervenție – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 86 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 140

88. 1907 martie 17 [30], Urluiasca – Raportul primăriei com. Urluiasca către Prefectura jud. Olt, prin care face cunoscut numele capilor acuzați ca „instigatori” de către autoritatea comunală. Odată cu raportul trimite și pe cei în cauză – PJO, 1907, dos. 34, f. 182

89. 1907 martie 17 [30], Urluiasca – Raportul Primăriei com. Urluiasca către Prefectura jud. Olt prin care arată numărul capilor răscoalei din localitate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 184 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 143

90. 1907 martie 18 [31], București – Ordin circular al M<inisterului de> Interne către Prefectura jud. Olt de a supraveghea activitatea foștilor marinari ruși de pe vasul Potemchin* și a altor cetățeni de naționalitate străină – PJO, 1907□ dos. 122/61, f. 188-

189 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 150-151 [și f. 154-155, unde se indică drept sursă: PJO, 1907, dos. 61, f. 188*]

91. 1907 martie 18 [31], Drăgănești – Telegrama procurorului Măldărescu către Prefectura jud. Olt privind împușcarea unui număr de 10 răsculați în com. Radomirești – PJO, 1907/122/61, f. 168

92. 1907 martie 18 [31], Slatina – Raportul* prefectului jud. Olt către ministrul de Interne semnalînd buna colaborare cu col. Misirliu – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 92 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 145

93. 1907 martie 18 [31], Șerbăneștii de Jos – Telegrama primarului din com. Văleni, adresată prefectului jud. Olt căruia îi raportează arestarea unui student din Dobrotești-Olt [= Dobrotești, jud. Teleorman] găsit în com. Văleni făcînd propagandă printre țărani – PJO, 1907, dos. 34, f. 152 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 146

94. 1907 martie 18 / 31, [Urși] – Telegrama inspectorului comunal al plășii Urși către Prefectura jud. Olt prin care relatează reprimarea răsculaților din comunele Topana și Ciomăgești. Sînt indicați morții și răniții din rîndurile răsculaților, precum și proprietarii uciși de răsculați – PJO, 1907, dos. 34, f. 246 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 179-180 [unde este datată: martie 24]

95. 1907 martie 19 [apr. 1], [București] – Ordinul circular al ministrului de Interne, I.[I.].C. Brătianu, adresat prefectilor de județ prin care atrage atenția că sursa încordării relațiilor cu țărani o constituie răul comportament al proprietarilor. Prezența trupelor trebuie să fie un prilej de „ameliorarea situației”, starea de asediu, apreciată ca „anormală”, nu poate fi prelungită. Se recomandă a se studia aspectele particulare locale la întocmirea învoielilor agricole – PJO, 1907, dos. 34, f. 74 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 157-158

96. 1907 martie 19 [apr. 1], Poiana – Telegrama procurorului Măldărescu către Prefectura jud. Olt ref<eritoare> la înăbușirea răscoalei în comuna [= comunele] Radomirești, Mihăești* de Jos și Mihăești* de Sus. Se indică numărul morților și al caselor distruse – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 203 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 166 [care o datează: martie 22]

97. 1907 martie 19 [apr. 1], [Slatina] – Raportul procurorului jud. Olt către Ministerul Justiției prin care relatează împușcarea a 10 răsculați din com. Radomirești care au încercat să elibereze un grup de arestați – MJ, 1907, dos. 19, f. 15 = Xerografii, 1907, p.* 40 = G. Mihai, 1907-R, 2, f. 69 [care o datează martie 16 s.v.].

98. 1907 martie 19 [apr. 1, Urși] – Telegrama Inspectoratului [= inspectorului] Comunal al Plășii Urși către prefectul jud. Olt căruia îi arată zelul depus pentru înăbușirea răscoalei în partea de nord a județului. Solicită trupe pentru siguranța sa, mai ales că spiritele nu sînt liniștite – PJO, 1907, dos. 34, f. 243-245* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 152-153 [care o datează: martie 18].

99. 1907 martie 19 [apr. 1], [Slatina] – Adresa Prefecturii jud. Olt către acea din Argeș prin care solicită arestarea unui locuitor din com. Radomirești aflat temporar în or. Pitești – ASS, PJO, 1907/34, f. 19 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 81

100. 1907 martie 19 [apr. 1], [Slatina] – Judecătorul de Instrucție al jud. Olt comunică primului procuror al jud. Ilfov că la percheziția făcută s-au găsit la prof. Tiberiu Popescu de la Gimnaziul „Radu Greceanu” din Slatina, manifeste contra regelui și guvernului țării – MJ, Dir. judiciară, 1907, dos. 19, f. 16 = Xerografii, 1907, f. 27 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 88 [datată: martie 22]

101. 1907 martie 19 [apr. 1], Slatina – Adresa Tribunalului jud. Olt către prefectul de județ căruia îi face cunoscut că în arestul Penitenciarului de [= se] află 70 de răsculați. Se dă [= dau] cifre localități – PJO, 1907, dos. 14, f. 193 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 156

102. 1907 martie 20 [apr. 2], [București] – Adresa Casei Centrale a Băncilor Populare și Cooperativelor sătești către prefectura jud. Olt prin care face cunoscut că între arestați se află și învățătorul N. Stoicescu din com. Bălănești. Fără a-l apăra se remarcă atitudinea administrației comunale față de bancă. Se solicită ca prefectura să cerceteze dacă denunțurile la adresa învățătorului sînt reale și să se stabilească adevărul – PJO, 1907, dos. 34, f. 233-233v-234 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 164-165

103. 1907 martie 20 [apr. 2], [Drăgănești] – Telegrama procurorului Măldărescu adresată prefectului jud. Olt prin care-i face cunoscut bombardamentele de artilerie din comuna [comunele] Beciu și Dudu, morți și alte pagube rezultate. S-au trimis la penitenciarul din Slatina 21 de arestați – PJO, 1907, dos. 34, f. 204 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 167 [care o datează martie 22].

104. 1907 martie 20 [apr. 2], [Slatina] – Ordinul circular al prefecturii jud. Olt adresat poliției Slatina și inspectorilor comunali de plăși privind reprimarea răscoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 141 [probabil concept] (și xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 160

105. 1907 martie 20 [apr. 2], [Slatina] – Prefectura jud. Olt depune la Tribunalul jud. Olt pe preotul Ion Gîrbănescu, care după „declarațiile proprietarilor” este acuzat de ridicarea populației la revoltă – PJO, 1907, dos. 34, f. 179 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 161-162*

106. 1907 martie 21 [apr. 3], Drăgănești – Telegrama procurorului Măldărescu către prefectul jud. Olt privind starea de spirit a populației în satele agitate. Se arată că spiritele sînt încă agitate – ASS, PJO, 1907/122/61, f. 209 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 168 [care o datează: martie 22]

107. 1907 martie 22 [apr. 4], [București] – Min. Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor face cunoscut prefectului* jud. Olt că s-a aprobat [ca] în pădurile mari să se învoiască vitele locuitorilor pentru pășunat. Vechile contracte de

arendare a pășunilor să nu fie încălcate – PJO, 1907, dos. 40, f. 41-41v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 173 [care datează: martie 23].

108. 1907 martie 22 [apr. 4], [Ghimpețeni?] – Procesul verbal întocmit de către comandantul companiei 1 din regim. 4 Ilfov nr. 21 și primarul comunei Ghimpețeni, jud. Teleorman, privind cercetarea capilor răzcoalei din acea localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 38-38v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 95-96

109. 1907 martie 22 [apr. 4], [Pitești] – Telegrama prefectului jud. Argeș către omologul său din Olt și procurorul jud. Olt cărora le semnalează că preotul din Casa Veche ar fi inițiatorul răzcoalei pentru comunele din nordul județului – PJO, 1907, dos. 34, f. 229 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 169 [date: martie 23]

110. 1907 martie 22 [apr. 4], [Turnu Măgurele] – Rechizitoriul procurorului Tribunalului jud. Teleorman dat împotriva a 8 capi ai răzcoalei din com. Ghimpețeni – CJT, 1907, dos. 38, f. 17 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 97

111. 1907 martie 23 [apr. 5], București – Telegrama ministrului de Interne, [I.I.C.] Brătianu, adresată Prefectului* jud. Olt, căruia îi arată samavolniciile pe care le fac proprietarii și arendașii din comunele răsculate. Se atrage atenția de a se curma o atare stare de lucruri – PJO, 1907, dos. 34, f. 234 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 170

112. 1907 martie 23 [apr. 5], [Ghimpețeni, jud. Teleorman] – Adresa com. Ghimpețeni, jud. Teleorman<,> către comandantul Regiunii răzcoalelor* Teleorman, prin care trimite însoțiți de tabloul respectiv pe capii răzcoalei din acea localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 27 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 98

113. 1907 martie 23 [apr. 5, Ghimpețeni] – Adresa primăriei com. Ghimpețeni, jud. Teleorman către comandantul companiei I din regim. 4 Ilfov – aflat în com. Tecuci-Kalinderu* – prin care-l înștiințează că a trimis un număr de 10 capi ai răzcoalei din Ghimpețeni – CJT, 1907, dos. 38, f. 33 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 104.

114. 1907 martie 23 [apr. 5], s.l. – Adresa Corpului I Armată către Prefectura jud. Olt căruia [= căreia] îi face cunoscut că pentru îngrijirea răniților din com. Vilcele, Ministerul de Război va trimite o ambulanță militară. Se solicită prefecturii cai pentru asigurarea transportului de la Slatina la Vilcele – PJO, 1907* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 171

115. 1907 martie 24 [apr. 6], [Ciomăgești] – Raportul primăriei com. Ciomăgești către Prefectura jud. Olt privind modul de desfășurare a răzcoalei în acel sat*. Se arată numărul morților căzuți în timpul răzcoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 254 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 181

116. 1907 martie 26 [aprilie 8], [Ghimpețeni?] – Procesul verbal întocmit de comandantul companiei 6 din regim. Bacău nr. 27 împotriva principalilor capi ai răzcoalei din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman – CJT, 1907, dos. 38, f. 28-29-30-30v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 105-114

117. 1907 martie 25 [aprilie 7], Ipotești – Arendașul moșiei Ipotești arată comandantului local din Coteana că locuitorii au intrat cu forța în islazul proprietății. Se cere a fi ajutat cu 7-8 soldați – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 274 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 182

118. 1907 martie 24 [apr. 6], Radomirești – Marin Cotoi, martor ocular al răscoalelor țărănești din 1907, descrie modul de izbucnire, desfășurare și înăbușire sălbatică a răsculaților [= răscoalei] din com. Radomirești – ASS, Achiziții noi, 1907, ms. 1, f. 12-12 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 176-177

119. 1907 martie 24 [apr. 6], Slatina – Ordinul prefectului jud. Olt către inspectorul comunal al plășii Colonești pe care-l împuternicește a cerceta și referi* <asupra> modul<ului> de ucidere a unor răsculați din com. Vața, în drum spre Alunișu, precum și a celor lăsați liberi – PJO, 1907, dos. 34, f. 235 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 178

120. 1907 martie 26 [apr. 8], [Pitești] – Adresa prefecturii jud. Argeș către Prefectura jud. Olt căreia îi face cunoscut numele răsculaților din com. Valea Ungureni care au incendiat proprietățile lui Tudor Tatu din Topana. Arestații reținuți pe raza jud. Argeș au fost trimiși la Slatina – PJO, 1907, dos. 34, f. 250 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 185.

121. 1907 martie 26 [apr. 8], Slatina – Raportul protoieriei jud. Olt către Episcopia Argeș privind pe preoții din județ care au participat la răscoalele din satele: Titulești, Teslui și Șerbănești* de Jos – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 14 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 100

122. 1907 martie 26 [apr. 8], Turia – Obștea locuitorilor din com. Turia se adresează Prefecturii jud. Olt arătând că primarul Dobre Cătănoiu din acea comună, aflat în arestul or. Slatina, a avut purtări bune în timpul răscoalei și cer a fi eliberat – G. Mihai, 1977-R, 1, f. 186

123. 1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni?] – E<ugeniu> Burcă, proprietar din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, declară că logofătul său a luat 300 lei de la 3 locuitori, bani pe care i-a predat notarului comunei, iar pe cei 3 săteni să-i trimită [autoritățile] la închisoare – CJT, 1907, dos. 38, f. 31 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 101

124. 1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni] – Declarația lui Mandache Bălan, isprăvnicelul moșierului [Eugeniu] Burcă din com. Ghimpețeni, în pricina [= privința] unor bani ce trebuiau dați unor locuitori pentru munca depusă – CJT, 1907, dos. 38, f. 31 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 102

125. 1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni] – Declarația lui Ilie Dumitrescu, secretarul com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, în care arată că a primit indicația de a restitui niște sume de bani datorate unor răsculați – CJT, 1907, dos. 38, f. 31v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 103

126. 1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni?] – Declarația celor 7 capi ai răscoalei din com. Ghimpețeni jud. Teleorman, privind modul de desfășurare a evenimentului în alte localități – CJT, 1907, dos. 38, f. 34-34v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 113-114.

127. 1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni?] – Declarația lui Ilie Dumirescu, secretarul com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, relativ la descrierea modului* de desfășurare a răscoalei în comună – CJT, 1907, dos. 38, f. 40 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 115

128. 1907 martie 29 [apr. 11], [București] – Ordinul Ministerului de Interne către Prefectura jud. Olt de a-i da relații referitoare la știrea din ziarul „Adevărul” privind arestarea prof. Tiberiu Popescu de la Gimnaziul „Radu Greceanu” din Slatina – PJO, 1907, dos. 34, f. 280 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 192

129. 1907 martie 29 [apr. 11, Păroși] – Maiorul Grecescu, delegat în com. Păroși, <spre> a face cercetări asupra răsculaților, înștiințează <pe> prefectul jud. Olt despre implicațiile [= implicarea] unui Matei Radianu și solicită a se face cercetări la fața locului – PJO, 1907, dos. 34, f. 282 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 193

130. 1907 martie 29 [apr. 11], Slatina – Telegrama a 2 locuitori din com. Șerbănești jud. Olt adresată Minist<erului> de Justiție care arată suferințele îndurate din partea căpit<anului> Teodorescu, comandantul escadronului 2 Călărași, care a arestat un număr de 11 locuitori ca acuzați de incendierea averii socrului său, arendașul moșiei Șerbănești – PJO, 1907, dos. 34, f. 316 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 196-197

131. 1907 martie 30 [apr. 12, Slatina?] – Comandantul regim. 3 Olt denunță prefectului jud. Olt abuzurile făcute de primarul com. Seaca care pretinde bani de la locuitori sub amenințarea că refuzînd vor fi arestați ca participanți la răscoală – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 288 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 198

132. 1907 martie 31 [aprilie 13], [Crăciunei de Jos] – Raportul preotului de la parohia Crăciunei de Jos, jud. Olt către Episcopul* de Argeș prin care arată că în comună au fost răscoale și solicită ca pentru cei uciși și îngropați în neregulă să se oficieze serviciul religios neefectuat la timpul respectiv – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 17 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 119

133. 1907 martie [31] [aprilie 13], [Ghimpețeni] – Declarația lui Marin Cacip, primarul com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, <care> declară* modul cum a izbucnit răscoala în comună și cine se afla în fruntea răsculaților – CJT, 1907, dos. 38, f. 41 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 120-120v.

134. 1907 martie 31 [apr. 13], Scornicești – Telegrama primarului din com. Șuica adresată prefectului jud. Olt căruia îi relatează samavolniciile unor autorități militare care au ucis și bătut pe locuitori. Cazul se anchetează – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 315* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 201 (care o datează: apr. 2)

135. 1907 martie 31 [apr. 13], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către ministrul de interne căruia îi aduce la cunoștință incidentele provocate de discursul unor oameni politici ai vremii – PJO, 1907, dos. 68, inv. 37*, f. 44 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 199

136. 1907 martie f<ără> z<i>, Slatina – Telegrama S.A. Agrară [= Banca Agricolă S.A.] Slatina, semnată de Popescu, către primul ministru (București) prin care arată că din cauza insuficienței de trupe, au* înființat o gardă civică, dar autoritățile le refuză armele – PJO, 1907, dos. 61*, f. 80 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 200

137. 1907 martie s.d. [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoalelor țărănești din localitățile jud. Olt arestate și internate în cursul lunii martie 1907 – PJO, 1907, dos. 153, f. 547-547v-548-548v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 121-124

138. 1907 martie s.d. [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoalelor țărănești din localitățile jud. Olt ieșiți [= ieșite] în cursul lunii martie 1907 – PJO, 1907, dos. 153, f. 546-546v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 125-126

139. 1907 apr. 1 [14], s.l. – Procesul verbal întocmit de comandantul detașamentului Crîmpoia-Titulești împreună cu primarul com. Titulești privind interogarea unor martori privind pe capii răscoalei din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman care au incendiat conacul moșierului* din conacul Titulești – CJT, 1907, dos. 38, f. 46-46v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 127-128

140. 1907 apr. 2 [15], București – Telegramă circulară adresată de ministrul de interne [I.I.C.] Brătianu, către prefectul jud. Olt de a veghea ca anchetarea și arestarea capilor răscoalei să fie făcută de <către> autorități și nu se [= de] către arendași – PJO, 1907, dos. 34, f. 363 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 211 [care o datează: aprilie 11 i.e. data primirii].

141. 1907 apr. 2 [15], [Titulești] – Procesul verbal întocmit de primarul com. Titulești, jud. Olt, privind constatarea prejudiciilor pricinuite de răsculați la proprietarii: Gheorghe C. Burcă, Marin [= Maria] Băluțescu, Anghel C. Ungurelu și col. Cristu* din com. Titulești – CJT, 1907, dos. 38, f. 54-54v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 132-133

142. 1907 apr. 2 [15], [Vulturești] – Raportul Primăriei com. Vulturești către Prefectura jud. Olt prin care anunța* despre conacele din raza comunei atacate și incendiate de către răsculați – PJO, 1907, dos. 34, f. 323 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 129.

143. 1907 apr. 3 [16], s.l. – I. Florescu, proprietar din satul Donești*, descrie cum s-a desfășurat răscoala în acel sat. Răsculații erau organizați în cete, aveau comandanți și „purtau steaguri roșii”. Indică pagubele pe care le-a suferit de pe urma răscoalei – PJO, 1907, dos. 34, f. 358-358v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 202-203

144. 1907 apr. 4 [17], [Dejești] – Raportul Primăriei com. Dejești către Prefectura jud. Olt prin care anunță proprietățile din localitate atacate de către răsculați în martie – PJO, 1907, dos. 34, f. 335 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 146.

145. 1907 apr. 5 [18], [Drăgănești-Olt] – Raportul inspectorului comunal al plășii Drăgănești către Prefectura jud. Olt privind pe primarul și secretarul primăriei com. Titulești socotiți „instigatori”* ai răscoalei din localitate – PJO, 1907, dos. 34, f. 336 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 147

146. 1907 apr. 5 [18], [Perieți] – Raportul inspectorului plășii Perieți către prefectul jud. Olt prin [= pentru] învinuirea șefului de garnizoană din com. Floru, Strigoiu Coman, pentru nesprijinirea autorităților la înăbușirea răscoalei. Se cere îndepărtarea lui din serviciu – PJO, 1907, dos. 38, f. 3 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 204

147. 1907 apr. 5 [18], [Slatina?] – Raportul prefectului jud. Olt către Ministerul de Interne prin care arată împrejurările și nele relatări asupra modului cum a fost bătut de răsculații din com. Crîmpoia fostul prefect de județ – PJO, 1907, dos. 34, f. 330 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 205-206

148. 1907 apr. 5 [18], Urși – Telegrama procurorului județului adresată prefectului jud. Olt căruia îi relatează starea de spirit îngrijorătoare în partea de nord a județului, unde se face anchetă. Pentru continuarea anchetării răsculaților cere a i se da armată – PJO, 1907, dos. 34, f. 362 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 212 [care o datează: aprilie 11]

149. 1907 apr. 6 [19], [București] – Ordinul Min. de Interne către Prefectura jud. Olt de a face cercetări asupra învinuirii aduse preoților Niță Anghelescu și D. Stănculescu socotiți „capii instigatori” ai răscoalei din satul Șerbănești – PJO, 1907, dos. 34, f. 332 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 148

150. 1907 apr. 10 [23], [București] – Administrația Generală a Personalului și Poliției Generale din Ministerul de Interne face cunoscut că studentul Preda, arestat în com. Spineni, „ar fi un vagabond”. Se solicită informații cum s-a procedat cu el și unde se află – PJO, 1907, dos. 61, f. 369 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 218-219 [care îl datează: aprilie 13].

151. 1907 apr. 10 [23], Văleni – Arendașul moșiei Văleni, proprietatea lui C. Colibășeanu, face cunoscut comandatului Corpului I de Armată din Craiova, cum au fost dezarmați cei 14 jandarmi din com. Văleni de <către> răsculați și cum arendașul a scăpat cu viață fugind – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 376 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 210.

152. 1907 apr. 11 [24], Slatina – Adresa Prefecturii jud. Olt către Ministerul de Război de semnalarea* abuzurilor făcute de ofițeri activi din diferite garnizoane pedepsind pe țăranii apreciați de ei că le-ar fi atacat proprietățile în timpul răscoalei – PJO, 1907, dos. 10, f. 10-11 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 214-215

153. 1907 apr. 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt indică comandantului regimentului 3 Olt să ridice trupele din com. Dumitrești, răscoala fiind potolită – PJO, 1907, dos. 34, f. 366 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 44

154. 1907 apr. 12 [25], Slatina – Medicul penitenciarului județean face cunoscut prefectului jud. Olt că în acest local din cauza numărului mare de deținuți există pericolul izbucnirii unor epidemii. Se cere a se muta arestații în alt local – PJO, 1907, dos. 8, f. 46 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 216

155. 1907 apr. 12 [25], [Slatina] – Adresa Parchetului Tribunalului jud. Olt către Prefectura județului, prin care comunică că la răscoala țăranilor din satul Bălțați, nu au participat lucrătorii băncii din localitate – PJO, 1907, dos. 34, f. 370 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 149.

156. 1907 apr. 12 [25], Topana – Raportul primăriei com. Topana către prefectul jud. Olt semnalînd pe cei 2 capi ai răscoalelor din localitate și metodele folosite de capii răsculați – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 95 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 222 [care îl datează: aprilie 15]

157. 1907 apr. 14 [27], [București] – Ordinul circular al primului ministru, [I.I.C]. Brătianu, către prefecturile de județe de a înștiința pe țăranii să iasă la munca cîmpului. Guvernul nu intenționează a le pretinde plata despăgubirilor din recolta acestora – PJO, 1907, dos. 40, f. 51 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 226 [care o datează: aprilie 17]

158. 1907 apr. 17 [30], [Constantinești] – Arendașul moșiei din Constantinești, proprietate aparținînd lui Nicolae Coculescu (marele savant), arată primăriei locale hotărîrea proprietarului de a reduce din dările ce trebuie să le achite primării [= țăranii] – PJO, 1907, dos. 40, f. 62-62v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 224-225

159. 1907 apr. 18 [mai 1], [Negreni] – Raportul Inspectorului comunal al plășii Negreni către Prefectura jud. Olt, prin care arată ușurările pe care le face sătenilor de pe moșia sa din com. Constantinești marele savant Nicolae Coculescu – PJO, 1907, dos. 40, f. 61 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 229-230

160. 1907 apr. 19 [mai 2], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită învoire de concediu de la ministrul de Interne – PJO, 1907, dos. 34, f. 375 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 159

161. 1907 apr. 30 [mai 13], [Slatina] – Cererea a 300 de răsculați aflați în penitenciarul jud. Olt din or. Slatina, către Prefectura jud. Olt, prin care arată îngrijorarea acestora față de lucrările de primăvară care rămîn neexecutate, familiile aflate în mari lipsuri și solicită a fi eliberați – PJO, 1907, dos. 8, f. 59-59v, 80 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 242-245

162. 1907 apr. s.d., [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoalelor țăărănești din localitățile jud. Olt intrați ca arestați în cursul lunii aprilie 1907 la Penitenciarul din or. Slatina – PJO, 1907, dos. 153, f. 474-474v-475 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 164-166.

163. 1907 aprilie s.d., [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoallor din jud. Olt ieșiți în luna aprilie din arestul Penitenciarului județean – PJO, 1907, dos. 153, f. 473 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 167-168.

164. 1907 mai 1-30 [mai 13 – iun. 12], Slatina – Lista cu participanții la răscoală care au fost introduși în penitenciar în cursul lunii mai – PJO, 1907, dos. P, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 169

165. 1907 mai 1-30 [mai 13 – iun. 12], Slatina – Lista cu participanții la răscola din 1907 eliberați din penitenciarul jud. Olt în intervalul 1-30 mai – PJO, 1907, dos. P, f. 2-2v = G. Mihai 1977-R, 2, f. 170-173.

166. 1907 mai 3 [16], [Slatina] – Directorul penitenciarului din Slatina raportează prefectului jud. Olt că la jandarmerie și la poliție sunt condiții de asigurarea pazei arestaților din timpul răscoalei. Numărul mare de arestați la penitenciar face posibil<ă> izbucnirea de boli molipsitoare – PJO, 1907, dos. 15, f. 67 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 254

167. 1907 mai 4 [17], Ursoaia – Raportul Primăriei [com]. Ursoaia către Prefectura jud. Olt semnalînd pe locuitorii din comună care îndeamnă la o nouă răscoală. Se cer măsuri în consecință – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 418 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 255

168. 1907 mai 5 [18], [Slatina] – Se cer posturi de [= pentru] paza răsculaților arestați în loc<al>ul poliției locale [concept] – PJO, 1907, dos. 15, f. 67v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 256

169. 1907 mai 9 [22] – Inspectorul comunal al unei plăși din jud. Olt raportează prefectului de județ* că după comunicările ce are de la primari, în rraza acelei plăși nu sînt aleși* și studenți dovediți propagandiști între săteni –PJO, 1907, dos. 122, f. 435 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 257

170. 1907 mai 14 [27], [Slatina] – Raportul prefectului jud. Olt către Ministerul de Interne – Direcția Închisorilor – prin care menționează că printre arestații din penitenciarul din Slatina nu s-au ivit boli epidemice. Bolnavii au fost trimiși la spital – ASS, PJO, 1907/8, f. 69. Raport cu nr. 3869/14.V.1907 cu conținut similar s-a înaintat și Direcției Sanitare din Minist<erul de> Interne = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 258

171. 1907 mai 14 [27], [Slatina] – Ordinul telegrafic al locțiitorului prefectului jud. Olt către Compania de jandarmi rurali din localitate, în care se arată că locuitorii din Beria au intrat „în silnici”* în com. Opopelu. Se cere prinderea „capilor” și încetarea „turburărilor” – PJO, 1907, dos. 22, f. 119 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 260.

172. 1907 mai 15 [28], [București] – Ordinul Min. Cultelor și Instrucțiunii către Episcopia Eparhiei Argeșului de a suspenda din slujbă pe toți preoții implicați în participarea la răscoală – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 21 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 211.

173. 1907 mai 16 [29], [București] – Direcția Administrativă Generală din Ministerul de Interne solicită informații privind activitatea de propagandă pe care o

desfășoară Al. Bogdan Pitești, cunoscut ca adept al ideilor socialiste – ASS, PJO, 1907/34, f. 440 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 264

174. 1907 mai 17 [30], Slatina – Raportul medicului primar al Serviciului Sanitar județean către prefectul jud. Olt care arată condițiile neigienice aflate la penitenciarul local, unde se află un număr de 224 <de> arestați. S-au semna<la>t cazuri de molime. Se cere luarea de măsuri – PJO, 1907, dos. 8, f. 73-73v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 265-266

175. 1907 mai 17 [30], Slatina – Adresa Parchetului Tribunalului jud. Olt către Procurorul Tribunalului jud. Teleorman privind trimiterea în judecată a 17 locuitori din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman apreciați [drept] capi [ai] răsculaților care au atacat și incendiat proprietatea a 3 moșieri din com. Titulești, jud. Olt – CJT, 1907, dos. 38, f. 57 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 212

176. 1907 mai 18 [31], [Slatina] – Raportul Protoieriei jud. Olt către Episcopia Argeș prin care arată pe preoții care au luat parte la răscoală – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 23-23v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 214-215

177. 1907 mai 19 [iunie 1], [Slatina] – Raportul prefecturii jud. Olt către Directorul Administrației Generale din Minist<erul> de Interne, prin care face cunoscut că Alex<andru> Bogdan-Pitești, cunoscut cu idei socialiste, nu desfășoară nici un fel de activitate propagandistă – PJO, 1907, dos. 34, f. 440v [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 269

178. 1907 mai 24 [iunie 6], [Perieți] – Raportul Inspectorului comunal al plășii Perieți către prefectura jud. Olt prin care trimite lista familiilor sărace, rămase văduve* prin împușcarea capilor răsculați în martie 1907 – PJO, 1907, dos. 34, f. 446 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 216

[În anexă]: Lista celor împușcați în 1907 aflați în comunele plășii Perieți, care fiind săraci au fost propuși să fie ajutați – PJO, 1907, dos. 34, f. 447 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 217

179. 1907 mai 28 [iun. 10], s.l. – Lista persoanelor din localitățile plășii Negreni-Cucuieți care au avut de suferit de pe urma răscoalelor și au fost propuse a fi ajutate prin Crucea Roșie – PJO, 1907, dos. 34, f. 453 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 223

180. 1907 mai 28 [iun. 10], s.l. – Tablou cu locuitorii din jud. Olt, plasa Urși-Drăgoești, propuși a primi ajutor din partea Crucii Roșii – PJO, 1907, dos. 34, f. 451 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 222

181. 1907 mai 29 [iun. 11], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită comandantului Brigăzii de infanterie din Slatina de a pune la dispoziție trupe pentru menținerea liniștii la secțiile de votare și pentru împiedicarea „eventualelor revolte” – PJO, 1907, dos. 68, inf. 37, f. 41 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 272 [datare: mai 20].

182. 1907 mai 29 [iun, 11], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către Ministerul de Interne prin care informează despre concentrarea de trupe spre a preîntîmpina „turburările” (n.n. răscoalele țărănești)* cu ocazia alegerilor pentru colegiul III –PJO, 1907, dos. 68, inv. 37, f. 42 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 273

183. 1907 iun. [1 / 13], Slatina – Situația statistică a „rebelilor”* răscoalei din 1907 intrați și ieșiți din penitenciarul Olt în cursul lunii mai [1907] – PJO, dos. P, f. 3-4 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 275-276

184. 1907 iun. 4 [17], [Slatina] – Adresa Prefecturii jud. Olt către Compania de Jandarmi Olt arătînd că locuitorii din satul Deleni intră cu forța cu vitele pe moșia arendașului Nasofrol*. Autoritățile locale fiind neputincioase, compania trebuie să ia măsuri de „reprimare”* a acestor „acte turburătoare” –PJO, 1907, dos. 40, f. 166 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 277

185. 1907 iun. 4 [17], s.l. – Tabel cu familiile din raza plășii Urși-Drăgăești care au suferit de pe urma represiei din timpul răscoalelor din martie 1907 – PJO, 1907, dos. 34, f. 456 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 229

186. 1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Dumitru Dobre Ghimigiu din com. Ghimpețeni jud. Teleorman socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 64-64v-65 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 210-211, 232

187. 1907 iunie 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Oprea Nicolae Purcaru din com. Ghimpețeni jud. Teleorman socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 66-66v-67 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 233-235.

188. 1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Ilie Sandu Bratu din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 68-68v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 236-237

189. 1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Nicolae Tănase Pîrvu din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 69-69v-70 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 238-239-239v

190. 1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriu luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Badea N. Ciobanu din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 71-71v-72 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 240-242

191. 1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Păun Purcariu din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman,

socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 73-73v-74 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 243-245

192. 1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriu luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman din com. Ghimpețeni a* lui Neagu Sandu Bratu, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 75-75v-76 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 246-248

193. 1907 iun. 5 [18], s.l. – Adresa Judecătorului* de Instrucție de pe lângă Tribunalul jud. Teleorman face cunoscut președintelui de tribunal din acel județ că a arestat și trimis la arest un număr de 8 locuitori din com. Ghimpețeni socotiți conducătorii răscoalei din acea localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 78 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 249

194. 1907 iun. 8 [21], [Bîrla] – Adresa Secției de Jandarmi Bîrla către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman prin care face cunoscut că au fost trimiși tribunalului un număr de 43 locuitori din com. Ghimpețeni. Se anexează lista cu cei în cauză – CJT, 1907, dos. 38, f. 88-88v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 250-251

195. 1907 iun. 9 [22], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Ion Ciudin din com. Ghimpețeni jud. Teleorman socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 77-77v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 252-253

196. 1907 iun. 26 [iul. 9], Craiova – Adresa comandantului Diviziei a 2<-a> cu sediul în Craiova, care face cunoscut prefecturii jud. Olt că în conformitate cu ord<inul> Minist<erului> de Război, pentru preîntîmpinarea unor treburî [= tulburări] pe timpul recoltei [= recoltării] cerealelor de vară s-a constituit la Piatra Olt un detașament mixt cară [= care] să pună trupe de [= la] dispoziției* pentru a interveni – G. Mihai, 1977-R, 1, f. 285 [nu se indică sursa documentară]

197. 1907 iun. 30 [iul. 13], Slatina – Lista nominală de [= cu] participanții la răscoală intrați în penitenciarul jud. Olt în cursul lunii iunie 1907 – PJO, 1907, dos. P. VI*, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 273-274

198. 1907 iul. [1 / 13], Slatina – Lista nominală de [= cu] răsculații eliberați în cursul lunii iunie [1907] din penitenciarul jud. Olt – PJO, 1907, dos. P. VI*, f. 2 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 314

199. 1907 iulie 3 [16], Turnu Măgurele – [Ordonanță de urmărire pentru instigatorii la răscoală în com. Ghimpețeni, jud. Teleorman] – CJT, 1907, dos. 38, f. 15-16-16v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 279-281

200. 1907 iul. 4 [17], s.l. – Raportul Episcopului Eparhiei Argeș către Ministrul Cultelor, relatînd modul de comportare al preoților din Eparhie în timpul răscoalelor. Preoții din parohiile Titulești, Șerbănești* de Jos și Teslui au fost arestați – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 25-25v [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 285-286

201. 1907 iul. 7 [20], [Slatina] – Ordinul circular al prefectului jud. Olt adresat Inspectorilor comunali de plasă și primarilor de a urmări pe toți aceia care răspîndesc diferite stări [zvonuri?] privind situația poplitică creată de răscoală, raporturile dintre săteni și proprietari – PJO, 1907, dos. 34, f. 468 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 297

202. 1907 iul. 11 [26], s.l. – Cererea lui Ion P. Popescu, procurorul* arendașului D. Nicolescu de la Potcoava-Fălcoeni, adresată prefectului jud. Olt, căruia îi arată că 5 locuitori din satul Potcoava îndeamnă și pe ceilalți consăteni să nu iasă la seceratul grîului. Solicită a-i obliga să iasă la munca cîmpului pentru proprietar – PJO, 1907, dos. 22, f. 452 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 298-299

203. 1907 iul. 11 [24, Negreni?] – Adresa telefonică a Inspectorului comunal al plășii Negreni adresată către Comandantul [= Comandamentul] jud. Olt de Jandarmi căruia îi solicită a ordona secției de jandarmi din com. Potcoava de a aresta pe locuitorii care îndeamnă pe alți săteni de ai lor să nu iasă la munca cîmpului pentru arendașul D. Nicolescu – PJO, 1907, dos. 40, f. 14-15v [concepte] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 300

204. 1907 iul. 17 [30], s.l. – Decizia Curții de Apel din București, de punere sub acuzare a capilor răscoalei din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman – CJT, 1907, dos. 38, f. 5-5v-6-6v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 293-295

205. 1907 iul. 20 [aug. 2], [Slatina] – Raportul procurorului Parchetului Tribunalului Olt prin care informează pe ministrul Justiției despre activitatea desfășurată de o serie de învățători socotiți ca instigatori la răscoală – MJ, Direcția Judiciară, 1907, dos. 19, f. 1-1v = Xerografii, 1907, d.* 27-a-27-b = G. Mihai, 1907-R, 2, f. 296-296v

206. 1907 iul. 27 [aug. 9], [Slatina] – Directorul penitenciarului jud. Olt face cunoscut prefectului că antreprenorul cu pîine pentru deținuți, nu mai dorește a aproviziona cu pîine deoarece primăria Slatina a introdus taxa de 1 ban / kg. Solicită a fi exceptată taxa pentru rația deținuților – PJO, 1907, dos. 135, f. 296 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 303

207. 1907 iul. 31 [aug. 12], Slatina – Lista nominală cu răsculații de [= din] diferite sate ale jud. Olt intrați în penitenciarul județului în cursul lunii iulie a. 1907 – PJO, 1907, dos. P VII*, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 312

208. 1907 iul. 31 [aug. 12], Slatina – Lista nominală de [= cu] participanții la răscoala din 1907 eliberați în cursul lunii iulie [1907] din arestul penitenciarului jud. Olt – PJO, 1907, dos. P VII*, f. 2 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 313

209. 1907 aug. 4 [17], [Slatina] – Raportul prefectului jud. Olt către Ministrul de Interne, prin care arată că starea de spirit a țărănimii răsculate nu s-a potolit. Țărănimea este încă agitată. Arestații sînt foarte dîrzi* și se cere a fi supravegheați după eliberare. Cauzele încordării relațiilor dintre țărani și arendași o provoacă aceștia din urmă – G. Mihai, 1977-R, 1, f. 306-308 [fără indicarea sursei documentare]

210. 1907 aug. 6 [19], s.l. – Proces verbal întocmit de către șeful Secției de jandarmi rurali Colonești privind anchetarea unor locuitori din com. Bărăști de Cepturi

pentru activitatea desfășurată pe timpul răscoalelor țărănești din luna martie – PJO, 1907, dos. 34, f. 493-493v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 321-322

211. 1907 aug. 7 [20], [Văleni] – Raportul Secției de jandarmi Văleni din jud. Olt către prefectul județului căruia îi face cunoscut că un individ călător făcea propagandă printre săteni, invitând* la răscoală. S-au întocmit acte de punere sub urmărire – PJO, 1907, dos. 34, f. 491 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 308-309

212. 1907 aug. 8 [21, Drăgănești-Olt] – Raportul Inspectorului comunal al plășii Drăgănești către Prefectura jud. Olt arătând că mai mulți locuitori din satul Vișoara între care și învățătorul din satul Mărunței provoacă instigațiuni printre săteni – PJO, 1907, dos. 34, f. 490 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 326

213. 1907 aug. 9 [22], București – Ordinul Direcției Administrației Generale a Poliției și Personalului din Min. de Interne către Prefectura jud. Olt de a urmări activitatea învățătoarei Sara Mușoiu, soția socialistului Panait Mușoiu, direct revistei „Idei”*. Numita învățătoare este acuzată că ar cooptat în jurul ideilor socialiste și alte persoane – PJO, 1907, dos. 34, f. 495 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 310

214. 1907 aug. 13 [26], Slatina – Raportul Prefecturii jud. Olt către Min. de Interne căruia îi face cunoscut că Sara Mușoiu, soția socialistului Panait Mușoiu, nu a făcut propagandă socialistă și nici nu a atras în această activitate alte persoane – PJO, 1907, dos. 34, f. 496-496v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 312

215. 1907 aug. [31? / sept. 12, Slatina] – Lista capilor răscoalelor țărănești din localitățile jud. Olt aflați în Penitenciarul județului în cursul lunii august – PJO, 1907, dos. 153, f. 398-398v-399 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 339-342

216. 1907 sept. 5 [18] – Cererea lui P.I. Dogianu din com. Văleni jud. Olt adresată Ministrului* de Interne, care arată că în timpul răscoalei i s-au distrus casele, prăvălia, precum și bunuri și solicită a fi despăgubit. Trimisă spre rezolvare prefecturii jud. Olt, prefectul indică că cel în cauză nefiind agricultor nu poate beneficia de decret – PJO, 1907, dos. 35, f. 5 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 314

217. 1907 sept. 12 [25], [Ciomăgești] – Președintele Comisiei Interimare din com. Ciomăgești înaintează prefectului jud. Olt pe locuitorul Vișan Cioriceanu acuzat de propagandă revoluționară – PJO, 1907, dos. 34, f. 515 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 315

218. 1907 sept. 16 [29] – Cererea lui Carol Mandelbauer din Roșiori de Vede, către prefectul jud. Olt, căruia îi arată că în timpul răscoalelor era mecanic la Stăruie Paupol arendașul din Șerbănești și i s-au distrus lucrurile din gospodărie. Solicită a i se da certificat constatator de paguba suferită, deoarece primăria Șerbănești nu l-a sprijinit – PJO, 1907, dos. 61*, f. 6 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 316

219. 1907 sept. 17 [30] – Reclamația locuitorilor din com. Titulești către Prefectura jud. Olt, prin care arată că proprietarul moșiei Ungurei, Ghiță Burcă, le-a răpit proprietățile contractate de ei cu Administrația Bisericii din acea comună. Țăranii

declară că au posibilitatea să liciteze pământul respectiv – PJO, 1907, dos. 22, nenumărat = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 349-350

220. 1907 oct. 1 [14] – Arendașul moșiei Coteana, proprietatea principelui Constantin Basarab Brîncoveanu reclamă prefectului jud. Olt că locuitorii com. Coteana, înarmați cu ciomege au amenințat pe paznici și au introdus vitele în lăstărișul pădurilor acelei proprietăți. Prefectul ordonă a se face anchetă și a se cere concursul jandarmilor rurali – PJO, 1907, dos. 22, nenumărat = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 353-354

221. 1907 oct. 2 [15] – Raportul confidențial al Companiei de jandarmi din jud. Olt, adresat prefectului de județ, căruia îi aduce la cunoștință știrile despre o nouă răscoală ce circulă prin comunele Buzești și Bărcănești. Locuitorii din Bărcănești – zice raportul – sînt gata de răscoală. Se cercetează cazul – PJO, 1907, dos. 34, f. 525 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 318-319

222. 1907 oct. 10 [23], Vilcele – Administratorul moșiei Vilcele solicită a se asigura paza conacului deoarece la locuitorii bărcăneșteni „spiritele nu sînt calmate” – PJO, 1907, dos. 56, inv. 31, f. 4 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 320

223. 1907 oct. 13 [26], [București] – Ordinul Min. de Finane către Prefectul județului pentru a face reevaluarea pagubelor din timpul răscoalei moșiei Anei Gănescu din com. Mihăești, care a solicitat un supliment de împrumut pe lângă cel inițial – PJO, 1907, dos. 123, f. 7 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 321

224. 1907 oct. 31 [nov. 12, Slatina] – Raportul Protoieriei jud. Olt către Episcopia <de> Argeș privind modul de comportare al personalului bisericesc pe timpul răscoalelor țărănești din martie 1907 – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 32-32v, 35 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 363-365

225. [1957, s. Urși] – Lista capilor răscoalei din 1907 din satul Urși, jud. Olt, împușcați în luna martie 1907 – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 382

226. [1957, s. Valea lui Alb, com. Vulturești] – Placa comemorativă din satul Valea lui Alb, com. Vulturești dedicată capilor răscoalei din 1907 împușcați în acea localitate – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 383

227. [1957, s. Crăciuneii de Jos, com. Radomirești] – Lista capilor răscoalei țărănești din 1907 din satul Crăciuneii* de Jos<,> Radomirești<,> împușcați în acel an – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 378

228. [1957, Crîmpoia] – Lista capilor răscoalei din com. Crîmpoia jud. Olt împușcați în 1907 pentru participarea la răscoală – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 377

229. [1957, com. Văleni] – Lista cu capii răscoalelor din 1907 din com. Văleni, jud. Olt, împușcați în martie 1907 – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 384

230. [1957, Radomirești] – Placa comemorativă dedicată țăranilor din com. Radomirești împușcați în martie 1907 pentru participare la răscoală – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 381

231. [1957, s. Vilcele] – Placa comemorativă dedicată țăranilor capi de răscoală împușcați în 1907 în satul Vilcelele* - G. Mihai, 1977-R, 2, f. 385

232. [1977 febr. 18, com. Mihăești] – Tabel cu conducătorii răsculați din com. Mihăești, jud. Olt, împușcați în 1907 – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 379

DOCUMENTE

1.

1907 ian. 4 [17], Șerbănești<i> de Sus – Plîngerea lui Tănase Crînguleanu din com. Șerbănești<i> de Sus, către prefectul jud. Olt, căruia îi face cunoscut că fiind învoit în 1906 ca arendaș la moșia lui Teodor Florescu din com. Floru, după culegerea recoltei moșierul a trimis oameni și i-a luat noaptea tot porumbul. Cere a fi despăgubit – PJO, 1907, dos. 40, f. 27 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 31-32

Domnule Prefect, |

Subsemnatul Tănase Crînguleanu din comuna Șerbănești* de sus, Plasa Per<i>ești, județul ce D-voastră administrați respectos* vin a vă ruga prin prezenta următoarele:

În vara anului 1906 am fost învoit pe moșia D-lui Teodor Florescu în calitate de arendași* care moșie aparțin<e> comunei Floru.

I-am făcut toate obligațiunile ce am fost angajat prin grai ca și ceilanți* locuitori învoiti la dînsul pe acea moșie din vara sus zisului an, acum în toamna expirată dîndu-ne voie a culege porumbul ce-l aveam pe moșie I-am dus la tabăra unde mi s-au arăat a-l strînge la un loc, a-l curăța și dijmui ca și la moșiile vecine.

Într-una din nopți numitul arendași* au pus pe logofătul său Costică Petrescu și încă patru servitori și anume: Matei, Din, Stan și Ion ce-i aveau în curtea Conacului* și cu carele curții* auvenit noaptea pe la orele 10, au încărcat porumbul meu<, > I-au dus la curte lăsîndu-mă muritor de foame împreună cu întreaga mea familie. ||

Martor propui pe Dumitru Gheorghe, Niculaie Parjan și Ion Gheorghe, Drăgan care au fost în acea noapte la tabăra respectivă.

Vă rog D-le Prefect a ordona anchetă <asupra> faptului și a mă despăgubi cu suma de lei (500)* costul porumbului ce mi s-au hrăpitu*.

Cu stimă, | Tănase Crînguleanu | Comuna Șerbănești* de Sus |

D-sale | D-lui Prefect al județului Oltu | No. 6 din 4 Ianuarie 1907

[Rezoluții]: Pr<imită> 4 ianuarie 1907

D. Inspectori* c<omuna>li respectivi va [= vor] | ancheta de urgență și personal vor | spune rezultatul | Prefect [ssi]

2.

1907 ian. 20 [febr. 2], [București] – Ordinul telegrafic al Ministerului de Interne către prefectul jud. Olt de a întreprinde cercetări asupra nedijmuirii locuitorilor din com. Șerbănești și a raporta cauzele și vinovatul – PJO, 1907, dos. 22, f. 14 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 29

TELEGRAMA

D-lui Prefect al jud. Olt | S l a t i n a

| Prezentată la C.C.M. Nr. 3 cl. Scuv. 75 c. data I/II, ora 7,15

Transmisă de Buc., data... ora... 8 |

Răspund raportului dvs. telegrafic nr. 420.

Să se dijmuiască de îndată locuitorii de pe moșia d-lui Poulupulo* [= Paulopol] și dvs. personal să faceți o anchetă asupra cauzelor întîrzierii dijmuirii și dacă vina este a arendașului să se supună judecării. Este de mirare că acea Prefectură nu a luat pînă acum nici o măsură, expunînd pe locuitori la suferințe și straganiri* [?].

Aștept răspuns urgent.

p. Ministru de Interne | [ss] P. Sfețescu

3.

1907 ian. 20 [febr. 2], [București] – Ordin telegrafic observatoriu al Primului Ministru, G<heorghe> Gr. Cantacuzino, adresat Prefectului jud. Olt referitor la nedijmuirea sătenilor din

com. Șerbănești. Se ordonă măsuri de pedepsire a primarului vinovat. Se cere raportarea de executarea ordinului – PJO, 1907, dos. 22, f. 122 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 30

[TELEGRAMĂ]

| Prezentată la C.M.I.* nr. 4 cl. S, cuv. 74 c, data 1/II, ora 7 m. 40

Transmisă de... Buc... data... ora... m... |

Este foarte blamabil să se fi tolerat ca pînă acum o parte din sătenii comunei Șerbănești să fi rămas nedijmuiți. Veți revoca îndată pe primar pentru neglijența sa, deoarece legea poliției rurale îi dă dreptul a dijmui din oficiu pe săteni. Și veți lua măsurile cuvenite, ca prin primărie să se dijmuiască urgent porumbul oamenilor, raportîndu-mi telegrafic de rezultat satisfăcător sub răspunderea dvs. |

Prim ministru, | G.Gr. Cantacuzino

4.

1907 ian. 20 [febr. 2], [Slatina] – Prefectul jud. Olt informează Ministerul de Interne despre faptul că locuitorii din com. Șerbănești [...] nu sînt dijmuți de către arendașul Pulopol* [= Paulopol] – PJO, 1907, dos. 22, f. 9 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 26

Ministru<I> de Interne – București

Notei dvs. telegrafice din 19 curent.

Este adevărat că o parte din sătenii învoiți pe moșia d-lui Pulopol [= Paulopol] de la comuna Șerbănești sînt încă nedijmuiți.

După cum m-am* încredințat, cauza întîrzierii este venirea iernii prea de timpuriu și asprimea timpului care a împiedicat pregătirea lor.

Am luat măsuri spre a grăbi dijmuitul lor.

Nr.420 | 1907 ianuarie 20

Prefect Olt | [ss]

5.

1907 ian. 23 [febr. 5] – Un număr de 100 <de> locuitori din satul Șerbănești* de Jos face cunoscut inspectorului comunal de plasă Perieți că, deși învoiți cu arendașul Paulopol*, acesta nu i-a dijmuț încă. Locuitorii cer a fi dijmuți avînd nevoie de porumb pentru hrană – ASS, PJO, 1907, dos. 40, f. 1-1v = G. Mihai, 1907-R, 1, f. 33

Domnule Inspector

Asupra învoielilor avute cu d-l arendaș Sterie Poulopol [= Paulopol] în moșia Șerbănești* de jos pe care de mai mulți <ani> facem fără acte și ne conducem după regulile și condițiunile stabilite verbal pentru care noi totdeauna ne-am făcut datoria. În acest an din împrumuturi că nu ne putem înțelege cu dl. arendaș rămin împăcați cu culesul porumbului caz care după cum știți fiind stabilit de dl. prefect în localitate în luna octombrie și impunîndu-ne acele măsuri am început culesul porumbului atît a d-lui arendaș ce urma a fi muncit de noi cum și al nostru ce avem în dijma care cules durînd mai mult timp fiindcă avem dela* 5-15 pogoane porumb uni<i> din noi, producînd roade destul de bune, în luna noiembrie ne-a apucat zăpada pe unii chiar cu porumbul necules.

Silîndu-ne a-l grămădi la tabăra destinați* unde parte din noi după ajutoare am mai curățat de foi iar parte am așteptat de a se îndrepta vremea care fiind tot aspră ne-a dus pînă azi și fiindcă nu mai putem suferi frigul a-i curăți în cîmp și porumbul ne trebuie pentru hrană; cerem să fim dijmuți în foi – adăogînd că nedijmuțul a provenii din îngrijorarea arătată mai sus, de care nu este vinovată nici autoritatea comunală, că nu a aplicat legea învoielilor agricole și nici arendașul.

(Urmează semnăturile a 100 <de> locuitori)

D-sale | D-lui Inspector comunal al Plasei* Perieți Jud. Olt

[Rezoluție]: Com<unicat> 23 ianuarie 1907

Avîndu-se în vedere la cercetare.

În vedere la cercetare prezentă | se va înainta d-lui Prefect.

6.

1907 ian. 27 [febr. 9], [Slatina] – Raportul prefecturii jud. Olt către Min. de Interne referitoare la cauzele nedijmuirii recoltelor de pe moșia Șerbănești <a> proprietarului [?] Poulpolo [= Paulopol]. Se preconizează măsuri de dijmuire în vederea „stingerii neînțelegerilor între țărani și proprietari” – PJO, 1907, dos. 40, f. 19 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 34-35

Nr. 559 | 1907 ianuarie 27 |

D-le* Ministru de Interne | București

Asupra cauzelor care a<u> provocat întârzierea nedijmuirii porumbului muncit de mai mulți locuitori pe moșia Șerbănești de Jos a d-lui Poulpolo [= Paulopol], făcându-se de noi cercetări am constatat următoarele:

Un număr oare* care de săteni atât din comuna Șerbănești de Jos cât și din alte comune vecine, pe temeiul unei înțelegeri verbale pe care a<u> avut-o cu dl. Poulpolo* arendașul moșiei Șerbănești de Jos, a cultivat pe aceste moșii porumb în dijmă și în toamna anului trecut în timpul culesului, între arendaș și locuitori s-a ivit oare* care neînțelegere cu privire la unele consfățuiri* pe care arendașul pretindea că le-a stabilit la facerea învoielii și pe care locuitorii față de recolta abundentă care le angajează timpul voiam* să mi le îndeplinească.

Asupra acestor neînțelegeri prin luna octombrie locuitorii plângându-se prefecturii, am făcut personal cercetări în localitate și cum nu avea înainte un act de învoială scris care să stabilească armonia între arendași* și locuitori aceea s-a și făcut după care s-a și început culesul porumbului. Însă cum recolta era abundentă și mijloacele de muncă ale locuitorilor restrinse, a fost cu neputință să se termine culesul, curățatul, și dijmuirea porumbului pînă la căderea zăpezii și aspirarea* timpului și astfel, munca la cîmp a devenit imposibilă. Locuitorii au fost nevoiți să adune în câteva locuri porumbul chiar în foi, să le învelească și să aștepte pentru curățirea și dijmuirea lui la îndulcirea vremii. ||

De atunci pînă astăzi nici o plîngere nu s-a mai adresat [nici] Prefecturii, nici autoritățile [autorităților] comunale de către locuitori. Și chiar atunci cînd Prefectura a atras atenția autorității comunale asupra acestei întârzieri, locuitorii nu au putut fi hotărîți să pregătească dijmuirea, de a cărei neefectuare la timp și după cum rezultă chiar din petițiunea ce a adresat d-lui Inspector comunal la 23 ianuarie curent, ei nu fac vinovați nici pe d-l arendaș al moșiei și nici autoritatea comunală.

Față cu aceste constatări și avînd în vedere că timpul s-a mai îndulcit pe de o parte am luat măsuri ca dijmuirea porumbului să se facă de îndată, cu obligațiunea pentru autoritatea comunală să stăruiască ca partea de dijmă a d-lui arendaș după transportare la conac să se care de jos și să se depune* în pătule, iar pe de altă parte, am onoare a supune la cunoștiința* dvs. cele ce preced, cu care ocaziune înaintez și petițiune despre care se vorbește mai sus, a locuitorilor nedijmuți spre cele cuvenite.

7.

1907 ian. 28 [febr. 10], [Slatina] – Prefectul jud. Olt raportează Primului Ministru cauzele nedijmuirii și ale neînțelegerii dintre sătenii din com. Șerbănești și arendașul respectiv. Se scot vinovați țărani de nedijmuire – PJO, 1907, dos. 22, f. 13 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 28

Prim Ministru, B u c u r e ș t i

Ordinului dvs. telegrafic de aseară:

Cauza nedijmuirii a mai multor locuitori după* moșia Șerbănești a d-lui Pulopolu* [= Paulopol] sînt înseși locuitorii.

În toamnă, locuitorii au semnalat Prefecturii unele neînțelegeri dintre dinșii și arendaș și imediat am făcut personal cercetări în localitate, după care s-a început culesul, însă fiind muncă multă nu s-a putut termina curățatul și pregătirea pentru dijmuire pînă la căderea zăpezii și cînd* timpul a devenit aspru locuitorii nu au mai voit să curețe de foi porumbul și l-a<u> lăsat acoperit pînă la îndulcirea timpului.

Autoritatea comunală, după ordine repetate ale noastre a stăruit pe lângă* locuitori a se pregăti pentru dijmuire, dar ei au fost opriți de timp.

Arendașul nu se împotrivesc la dijmuire, ci stăruiește mereu deci să se pregătească.

Inspectorul comunal respectiv a plecat deja în localitate spre a regla dijmuirea, timpul fiind mai dulce.

De la cercetarea făcută de noi în localitate nici o plângere nu am mai primit de la locuitori pentru nedijmuire. |

Nr. 423 | 1907 ianuarie 20

8.

1907 febr. 1 [14], București [?] – Poulupolo [= Paulopol] (arendașul moșiei Șerbănești de Sus) telegrafiază prefectului jud. Olt căruia îi face cunoscut că locuitorii moșiei ce are în arendă nu au ieșit la curățitul porumbului și solicită a fi ajutat. Rezoluția prefectului: inspectorul comunal să ia măsuri ca locuitorii să fie dijmuiți – PJO, 1907, dos. 40, f. 20 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 36 [unde este datată 2 febr].

TELEGRAMĂ

D-lui Prefect <la> Slatina

| Prezentată la București No. 1708, cl. P, cuv. 23, data 14/2, ora 11, m. 10, timpul d

Transmisă de..., data 14/2, ora 1, m. 30, timpul... |

Nici un locuitor n-a ieșit la curățitul porumbului. Rog dispozați. | [ss] Poulupolo*

| [Rezoluție]: Se va da ordin D-lui Inspector | Comunal Telegrafic să ia măsuri | Urgente ca locuitorii nedijmuiți să curețe | porumbul arendașului conform înțelegerii. | [ssi]

9.

1907 febr. 2 [15], Slatina – Telegrama prefectului jud. Olt adresată inspectorului comunal al plășii Perieți căruia îi face cunoscut că proprietarul Poulupolo [= Paulopol] (din com. Șerbănești) ce* [= se] plînge că țăranii nu ies la curățitul porumbului. Se ordonă a se lua măsuri de a obliga pe locuitori la muncă – PJO, 1907, dos. 40, f. 20v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 37

TELEGRAMA | No. 654 <din> 1907 Febr. 2

Inspector Comunal Perieți

D-l Poulupolo [= Paulopol] se plînge că nici un locuitor nu a ieșit la curățitul porumbului.

Luați măsuri urgente ca locuitorii să curețe porumbul D-lui arendaș conform angajamentului. | Prefect, | [ssi]

10.

1907 febr. 13 [26], [București] – Min. de Finanțe, Direcțiunea Administrației Generale, ordonă prefectului jud. Olt de a cerceta cauza nedijmuirii locuitorilor din satele Șerbănești de Jos și de Sus și să dea relații. Vinovatul să fie pedepsit – PJO, 1907, dos. 40, f. 28 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 38

Ministerul de Finanțe | Direcțiunea | Administrației Generale

Nr. 7301 <din> 12 febr. 1907 |

Domnule Prefect,

Referindu-ne la ordinul nostru nr. 5285 din 1 februarie a.c., am onoare a vă înainta, în original, petițiunea înregistrată la nr. 879 / 1907, prin care locuitorii comunei Șerbănești de Sus și de Jos din acel județ, reclamă că nu au fost încă dijmuiți și vă rog, Domnule Prefect, să cercetați cazul și să ne referiți de urgență asupra acestei stări intolerabile și a face personal ca locuitorii să fie dijmuiți.

În ceea ce privește pe primarul vinovat, am onoare a vă ruga, Ddomnule Prefect, să faceți raport de revocare.

Primiți, vă rog, Domnule Prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni. |

Ministru, | [ssi]

Director, | [ssi]

11.

1907 martie 5 [17], s.l. – Plîngerea a 2 locuitori din com. Șerbănești de Jos adresate* prefectului jud. Olt căruia îi solicită ajutor de a obliga pe Poulupolo [= Paulopol], arendașul moșiei, să le plătească prisosul muncii efectuate – PJO, 1907, dos. 40, f. 55 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 41

Domnule Prefect,

Am muncit la d-l arendaș Sterie Poulupolo [= Paulopol] din comuna Șerbănești* de Jos făcîndu-i mai multă muncă peste angajamentul ce am avut cu numitul și la socoteala făcută, pentru munca ce am făcut prisos peste angajament trebuia să-mi plătească suma de lei 56 și dacă i-am cerut bani a refuzat plata sub motiv să [câ] să urmez cu munca și anul viitor. Eu am refuzat a mai munci și pe viitor în moșia sa, deoarece m-am învoit pe altă moșie și de aceea vă rog ca prin mijloacele de care dispuneți să binevoiți a face să-mi plătească prisosul muncit peste angajament. |

*Cu stimă, | Iordache Stoica | Niță Ion Vladu | din comuna Șerbănești de Jos |
| Domnului Prefect al județului Olt.*

12.

1907 martie 7 [20], [Slatina] – Circulara prefecturii jud. Olt către inspectorii comunali de plăși de a confisca toate broșurile și manifestele care circulă prin comune, fiind socotite ca „surse de instigații” ale țărănimii – PJO, 1907, dos. 60, f. 2 (inv. sub poz. 33) = G. Mihai, 1977-R, I, f. 42

*Nr. 1387 | 1907 martie 7 | Zi liberă Intr<area> Nr. 2088 |
| D-lor Inspectori comunali*

Sînt informat că prin unele comune se introduc broșuri și manifeste de natură a turbura spiritele populațiunii rurale, lucru dăunător ordinii publice.

Vă rog a lua măsurile cele mai energice pentru oprirea unor ast-fel* de broșuri și manifeste urmărind și trimițînd parchetului pe distribuitorii <lor> și pe toți acei<a> cari vor face instigațiuni printre săteni și a mă ține în curent de rezultatul cercetărilor ce veți face.

13.

1907 martie 8 [21], [Slatina] – Prefectul jud. Olt ordonă inspectorului comunal al plășii Colonești de a i se comunica zilnic „starea de spirit” a locuitorilor din comunele plășii – G. Mihai, 1977-R, I, f. 43

Zi liberă Intr. Nr. 2088

Inspectoru<lui> comunal Colonești

Rog a mă ține în curent zilnic de starea spiritelor în circumscripția Dvs. inspectînd în toate zilele comunele din plasa Dvs. |

Prefect <de> Olt [nss] |

Nr. 1389 | 1907 martie 8

14.

1907 martie 9 [22], [Slatina] – Ordinul prefectului jud. Olt către Inspectorul comunal al plășii Urși de a comunica situația referitoare la starea de spirit a locuitorilor din acea plasă – PJO, 1907/34, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 42

Zi liberă – Intr. nr. 2145 |

Inspector comunal Urși

Sînteți singurul care nu v-ați conformat ordinului nr. 1387 din 7 curent, de a ne ține în curent cu starea spiritelor în acea plasă.

Repet conformați-vă ordinelor noastre fără a mai da ocazie la repetiri*. |

Prefect, | (ssi) |

Nr. 1435 bis / 1907 martie 9

15.

1907 martie 11 [24], [Slatina] – Ordinul telegrafic al Prefecturii jud. Olt adresată* tuturor primarilor comunelor rurale din județ de a organiza permanent serviciul telefonic pentru a informa despre starea de spirit a locuitorilor – PJO, 1907, dos. 43, f. 2 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 43

*Telegramă-telefonică**Primarilor comunali din acest județ*

Vă pun severă obligațiune și vă invit ca atât în timpul zilei cât și noaptea, un om cu știință de carte, fie dvs., slujitorul de primar, consilier, secretar, să fie neclintit la telefon pentru ca convorbirea să nu sufere un moment întrerupere, nici ziua<, > nici noaptea.

Vă fac personal răspunzător în caz de nerăspundere la apel, pentru care vă pun la dispozițiunea domnului diriginte al oficiului telefonic poștal. |

Prefect (ssi) |

Nr. 1464 | 1907 martie 11

16.

1907 martie 12 [25], București – Copia programului de măsuri preconizat de guvern pentru reformele ce trebuie efectuate, trimis prefectului jud. Olt și inspectorilor comunali de plasă – PJO, 1977, dos. 122/61, f. 28, 36 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 57-59 [care îl datează: martie 13].

*Inspectori comunali**Perieți, Urși, Drăgănești, Scornicești, Colonești |*

Guvernul în numele Majestății Sale Regele, chemat în împrejurările cele mai grele, cere concursul călduros și patriotic al tuturor pentru restabilirea liniștei, siguranței și păcii obștești. Spre a îndestula cereri drepte și legitime, Majestatea Sa Regele a încuviințat a se lua de îndată următoarele măsuri:

Să se desființeze taxa de 5 lei a legii pentru asigurarea în contra lipsei de porumb provenită din secetă, să se desființeze cu totul taxa statului pe decaltru<l> de vin percepându-se numai aceia* pentru fondul comunal. Pentru perceperea impozitului funciar asupra proprietății mici țărănești venitul pământului să fie socotit întocmai cu acel al proprietarilor mari. Proprietățile statului precum și ale așezămintelor publice de binefacere și de Cultură națională, să fie căutate (lăsate) în regie sau arendate de-a dreptul la țărani.

Să se ia măsurile cele mai temeinice pentru a înființa băncile populare <pentru> ca ele să poată ajuta pe țărani în arendări de moșii. Măsurarea dreaptă a pământurilor date în învoielii și răfuirea* cinstită a socotelilor agricole vor fi supravegheate, pedepsindu-se cu cea mai mare asprime măsurările și răfuiele* false.

Se va pregăti o lege pentru ușurarea învoielilor agricole. Pământurile de cultură date în bani se vor plăti în bani. Învoielile de muncă agricole, se vor arăta felul și cîtimea acestor munci, iar plățile se vor răfui* după prețurile obișnuite din timp cînd munca se face. Munca agricolă cu care se îndatorează un cap de familie nu va ||⁵⁸ întrece puterea de muncă a acestuia.

Pentru bani dați înainte pe muncă sau pe rămășițe de munci, plățile nu se vor lua o dobîndă mai mare de 10 % pe an, dobînda nu se va schimba într-o reducere a prețurilor învoielilor, nu se va îngădui ca în învoielile agricole să se pună sarcine așa zise „pe nume”, ci sarcinile vor trebui tot d□auna* să fie proporționate cu numărul de pogoane date fiecărui locuitor în învoială pe moșiile arendate țărani vor plăti pământurile închiriate lor cu un spor de cel mult o treime peste valoarea acestor locuri. După contractul de arendare, se va pregăti o lege pentru ca nici un arendaș sau tovărășie de arendaș să nu poată ține în arendă mai mult de 2 moșii cuprinzînd împreună o întindere de 4000 hectare fie arendarea directă sau indirectă sub ori ce formă ar fi să fie prin rude, slujbaş<i> sau persoane interpuse. Se va pregăti o lege prin care se înființează dregătorii administrative care să reguleze și să garanteze aplicarea legilor și regulamentelor privitoare la învoielile agricole. Se va pregăti o lege pentru înființarea casei rurale spre a înlesni țăranilor luarea în arendă și cumpărarea de proprietăți. Acestea sînt dorințele M<ajestății> Sale Regele și ale guvernului său în aceste zile de grea suferință

obștească, roagă pe toți românii de ori ce treaptă și condițiune socială, să dea tot ajutorul ce le este în putință pentru readucerea liniștei și buneii rînduiei întemeiate pe dreptate. Trebuie să intrăm în noul an agricol cu încrederea în viitor și cu munca pașnică și spornică. Neorînduiele nu pot trage după sine decît foamete și sărăcie, guvernul <își> va da toată silința pentru ca legile să fie aplicate cu sfințenie și pentru ca îndreptarea și apăsarea să fie înlăturată.

Dar tot guvernul este tot* o dată hotărît a înfrunta cu energie tendințele și a pedepsi pe <acea> cari vor căuta să se folosească de predăciuni*.

Data în București la 12 martie 1907.

ss. D. Stur<d>za, Președinte al Consiliului de Miniștri, Ministru de Externe și ad interim la Război

ss. Spiru Haret, Ministrul Cultelor și Instrucțiunilor* Publice ||

ss. Ioan [= Ion I.C.] Brătianu – Ministru de Interne

ss. Emil Costinescu – Ministru de Finanțe

ss. Anton Carp – Ministru <al> Agric<ulturii>, Industriei, Comerțului și Domeniilor

ss. Toma Stelian – Ministru <al> Justiției

ss. Vasile Morțun – Ministru <al> lucrărilor publice |

Nr. 1481 / 1907 martie 12

17.

1907 martie 12 [25], [Craiova] – Telegrama Comandantului Corpului I Armată din Craiova către Min. de Război de a nu se deplasa din Slatina efectivele regim. 3 Olt, deoarece se semnalează „izbucnirea de răscoale” – PJO, 1907/122/61, f. 11 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 52

<Nr>. 61/<I>907 | Zi liberă Intr. nr. 2184

Ministru<lui> de Război | București

Spiritele populațiunii rurale, fiind și în acest județ agitate și cum ni se semnalează în unele puncte începuturi de mișcări

Rog dați ordin ca R<e>g<imen>t de Infanterie din localitate să nu fie deplasat, sau să fie înlocuit cu trupe din alte localități. |

Comandant Corp. I Armată | Craiova |

Nr. 466 / 12 martie 1907

Nr. <I>467

18.

1907 martie 12 [25], [Gara Corbu] – Șeful gării Corbu, Vasilescu, arată că răsculații din jud. Teleorman sînt în apropierea gării și pentru a nu fi incendiate magazinele de cereale, solicită a fi adusă pază – PJO, 1907, dos. 34, f. 6 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 48

TELEGRAMĂ

D-lui Prefect <al> județu<lui> Olt

| Prezentată la gara Corbu, nr. 1 d. S, cuv. 61, data 25/3, ora 9, min. 45, timpul...

Transmisă de..., data 25/3, ora 10, min. 0, timpul... |

Devastările din Teleorman fiind aproape de a trece în Olt în apropierea acestei gări și cum în gară avem depuse 200 vagoane <cu> cereale, rog bine voiți a lua măsuri de pază în vederea <combaterii> unor eventuale devastări.

Această noapte s-a<u> devastat și incendiat mai multe proprietăți din comuna Urlueni <la> depărtare <de> 8 km de gară. |

Nr. 195

Șeful Gării Corbu, | Vasilescu

19.

1907 martie 12 [25], [Gara Potcoava] – Telegrama șefului gării Potcoava către prefectul jud. Olt căruia îi face cunoscut<ă> știrea că răsculații din comunele Bălțați, Bircii și Potcoava,

intenționează să ocupe gara Potcoava. Se solicită armată pentru preîntâmpinare [a unor eventuale dezordine] – PJO, 1907, dos. 34, f. 30 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 48 [care o datează: martie 13].

Te l e g r a m a

Nr. 2211 | Primită 13 martie 1907

| Prezentată la Gara Potcoava, nr. ..., cl. S, cuvinte 30, data 25/3*, ora 4

Transmisă de..., data 25/3*, ora 5,10 |

Avem informațiuni că în această noapte țărani din comuna* Potcoava, Bircii, Bălțați, au intențiunea de a devasta gara Potcoava.

Rugăm urgent a se trimite forțe armate pentru orice eventualitate. |

Nr. 61 |

Șeful gării Potcoava, | (ss) Popa

20.

1907 martie 12 [25], [Slatina] – Procurorul jud. Olt telegrafiază ministrului de interne despre izbucnirea răscoalei din com. Crîmpoia. Sînt arătate deplasările autorităților acolo. În restul județului „se află liniște” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 9 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 51

Zi liberă Intr. nr. 2175

MINISTRULUI DE INTERNE – BUCUREȘTI |

Țărani din comuna Crîmpoia acest județ s-au răscolat și după ce au rupt firele telefonice au hotărît să se dedea la excese.

Inspectorul comunal aflat în localitate a scăpat cu fuga.

Dl. Prefect înainte de a se anunța răscoala a și pornit în localitate și astăzi a plecat acolo și dl. procuror cu armata.

În celelalte comune din județ pînă acum e liniște, însă avînd informațiuni cu<m că> răscolății din Teleorman au luat drumul spre gara Corbu, am luat măsuri ca un detașament de infanterie să pornească cu primul tren la cea gară spre a proteja trenurile și a împiedica devastările.

În localitate, lipsă de cavalerie, foarte necesară în asemenea împrejurări.

Am cerut d-lui ministru de război să ne trimită un escadron permanent și să mobilizeze escadronul de depozit din Slatina.

Am telegrafiat d-lui ministru al justiției să dea ordin a se suspenda procesele cîteva zile spre a împiedica accesul țăranilor în oraș.

Rog luați măsuri a nu se deplasa în <altă parte> regimentul de infanterie din Slatina sau a fi înlocuit în caz de deplasare. |

Nr. 1473 | 12 martie 1907

21.

1907 martie 12 [25], Slatina – Telegrama prefecturii jud. Olt către Min. de Interne referitoare la bătaia dată prefectului de județ* de către țărani răscolăți din com. Crîmpoia – PJO, 1907, dos. 10, f. 9 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 45

Zi liberă | Intr. nr. 2202

Ministru<lui> de Interne – București |

Revin <la> telegrama 1473.

Dl. Prefect sosind în comuna Crîmpoia și găsind pe țărani devastînd, a încercat prin sfaturi să-i liniștească, însă drept răspuns a fost lovit în cap și pe întregul corp în așa chip încît abia a scăpat cu viață.

Rănit grav D-sa a părăsit localitatea și după cum mi se anunță este în drum spre reședință.

Mișcarea a izbucnit în același timp și în comuna Șerbănești de Jos, unde s-a devatat și incendiat conacul moșiei.

Procurorul cu 2 companii de soldați este pe drum în localitățile răsculate și va sosi acolo cel mai târziu la ora 10 astăzi seară. |

p. / Prefect Olt

Nr. 1478 / 1907 martie 12

22.

1907 martie 12 [25], Slatina – Telegrama prefectului [jud.] Olt către Min. de Interne privind răscoala din com. Crîmpoia. Prefectul arată că a fost grav bătut. Asemenea și sergentul de pază. Răscoala a izbucnit și în satul Șerbănești de Jos – PJO, 1907, dos. 10, f. 8 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 44

Zi liberă | Intr. nr. 2209

Ministru<lui> de Interne – București |

În acest moment <am> sosit la reședință, rănit grav de locuitorii răsculați în comuna Crîmpoia.

Eri* am pornit în județ spre a mă interesa de starea spiritelor; la Șerbănești de Jos am găsit adunați mai mulți locuitori și după convorbirea avută cu ei s-au liniștit.

Am trecut la Crîmpoia unde mi se semnalase oare care fiebere și găsind că peste 200 <de> locuitori au început devastările am căutat să-i liniștesc, dar am primit 6 lovituri de ciomag în cap și tot atât de multe pe corp, așa că cu greu eu și sergentul că mă însoțea, care a fost de asemenea maltratată și rănit, am scăpat cu viață. Starea mea <este> gravă dar sper facerea* bine.

După plecarea mea au început mișcările și la Șerbănești de Jos. |

Nr. 1479 / 1907 martie 12 |

Prefect de Olt, | [ssi]

23.

1907 martie 12 [25], Slatina – Telegrama Prefecturii jud. Olt către Min. de Interne căruia îi solicită trimiterea la Slatina a 2 regimente de infanterie și 1 regiment de cavalerie pentru înăbușirea răscoalei – PJO, 1907, dos. 10, f. 12 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 46

Zi liberă | Intrare nr. 2209

Ministru<lui> de Interne, București

Mișcările țărănești din acest județ luînd proporțiuni îngrijorătoare, rog luați măsuri să se trimită urgent la Slatina 2 regimente de infanterie și 1 regiment de cavalerie. Județul și orașul (Slatina sînt) în primejdie. |

Nr. 1480 / 1907 martie 12 |

Prefect Olt, | [ssi]

24.

1907 martie 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită comandamentului Corpului I de armată Craiova să aprobe trimiterea unui batalion din regim. 3 Olt la com. Crîmpoia să „potolească pe răsculați” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 8 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 50

Zi liberă Intr. nr. 2175

[D-lui] Comandant al Corpului I Armată | Craiova

Rog dați ordin Regimentului Olt nr. 3, să trimită imediat la comuna Crîmpoia acest județ un batalion <de> soldați pentru potolirea răscoalei sâtenilor. |

Prefect <de> Olt, | [ssi]

Nr. 1472 | 1907 martie 12 | <Dos.> 61/<1>907

25.

1907 martie 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt arată izbucnirea răscoalei în com. Crîmpoia și solicită comandantului regim. 3 Olt de a trimite la fața locului un batalion de soldați – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 14 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 54

Zi liberă Intr. nr. 2202
D-lui Comandant al Reg. Olt nr. 3

Nr. ... / 1907 martie. |

În comuna Crîmpoia din acest județ, sătenii răsculați, după ce au rupt firele telefonice și sequestrat* autoritățile, au început a se deda la devastări.

Pentru restabilirea ordinii în acea comună, am onoarea a vă ruga să binevoiți a porni chiar acum la acea localitate un batalion de soldați. |

Nr. 1471 / <1>907, [martie] 12 | <Dos>. 61/<1>907

26.

1907 martie 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită comandantului garnizoanei militare din Slatina de a pune la dispoziție procurorului tribunalului jud. Olt soldați pentru reprimarea răscolei din Crîmpoia – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 15 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 55

Zi liberă Intr. nr. 2202

Nr. ... / 1907 martie

D-lui Comandant al Garnizoanei | Loco

Vă rog să bine* voiți a da ordin D-lui Comandant al Escadronului <de> Roșiori din localitate să pună la dispozițiunea d-lui procuror al Trib<unalului> numărul de oameni care va fi presimțit* la escadron spre a-l ajuta în potolirea răscolelor țărănești din comuna Crîmpoia. |

Nr. 1475 / 12 martie 1907 | <Dos>. 61/<1>907

27.

1907 martie 12 [25], [Slatina] – Ordinul confidențial al prefectului jud. Olt către Comandantul Regim. 3 Olt de a lua împreună cu poliția locală măsurile de formare a cordoanelor militare care să împiedice intrarea răsculaților în or. Slatina – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 16 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 56

Zi liberă Intr. nr. 2202

D-lui Comandant al Regim. Olt A* 3 |

Urgent confidențial

Semnându-se că răscolele iau proporțiuni și în acest județ, și răsculați<i> în drumul lor distrug<, > jefuiesc și dau foc, pentru a feri orașul de o eventuală devastare, am onoare a vă ruga să binevoiți a lua măsuri de asigurare în înțelegere cu poliția, pentru exercitarea unei deaproape supravegheri și înființarea de cordoane militare pe la toate barierele orașului mai ales, spre a împiedica pe săteni de a străbate în oraș. |

Nr. 1476 / 12 martie 1907 | <Dos>. 61/<1>907

28.

1907 martie 12 [25], [Urși] – Inspectoratul comunal al plășii Urși înștiințează pe prefetul județului în raza comunelor din plasă locuitorii „sînt liniștiți” – PJO, 1907, dos. 34, f. 34 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 49 [care o datează: martie 13]

[Datarea s-a realizat după data expedierii și nu după data înregistrării la Prefectură]

Te l e g r a m ă | Nr. 2217 / 13 martie

Domnului prefect, Slatina

| Prezentată la Urși, nr. 35, cl. S, cuv. 13, data 25/3*, ora 2,30

Transmisă de ....., data 25/3*, ora 2,40 |

Consecințe* telegramei nr. 1388 comunic:

Starea spiritelor locuitorilor, liniștită. |

Nr. 333 |

Inspector comunal, | (ss) Pastia

29.

1907 martie 13 [26], București – Ordin circular al Min. de Interne adresat tuturor prefecților de județe și polițiilor din București și Iași de a comunica telegrafic despre desfășurarea răscoalelor atît M<inisterului> de I<nterne> cît și Ministerului de Război – PJO, 1907, dos. 34, f. 50 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 69 [datare: martie 14]

TELEGRAMA | Nr. 2264 din 14* martie 1907

D-lor Prefecți de Județe și Poliția din | București și Iași

| *Prezentată la C.C.M. Nr. 237, cl. S, cuv. 58, data 26*/3, ora 9, m. 40, timpul...*

Transmisă de..., data..., ora..., m... timpul... |

Vă rog să aveți de normă* că toate comunicările telegrafice <ale> Ministerului în chestia răscoalelor să le comunicați și celui de Război* avizîndu-ne și pe noi de fiecare comunicare în parte. |

p. Ministru de Interne, | [ss] C.I. Nicolescu |

Rezoluție: Se vor lua măsuri | Prefect, | [ssi]

30.

1907 martie 13 [26], [București] – Ordinul primului ministru către prefectura jud. Olt de a folosi pentru „liniștirea” răsculaților pe delegații Băncilor populare și pe diferiți învățători – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 103 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 63

TELEGRAMA nr. 2399

Dl. Prefect – Slatina

| *Prezentată la C.C.M., nr. ..., cuv. ..., data 26/3, ora 4, min. 50, timpul...*

Transmisă de... data... ora... min... timpul... |

Cît de curînd se vor prezenta la dvs. controlorii Băncilor Populare și învățătorilor* [învățătorii] însărcinați a pătrunde în mijlocul populației și a lucra pentru potolirea spiritelor, vă rog a lua act și primindu-i, a-i utiliza cu toată diligența atît pentru prevenirea răului în comunele încă liniștite cît și pentru restabilirea ordinei în celelalte. |

P. Prim Ministru <și ministru> de Interne, | [ss] C.I. Nicolescu

31.

1907 martie 13 [26], Craiova – Telegrama gen. Năsturel către prefectura jud. Olt făcîndu-i cunoscut că trupele din județ se află la dispoziția prefectului, dar comandate de către șefii militari – PJO, 1907, dos. 34, f. 18 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 46

[Telegrama a fost prezentată la Craiova în 12/25 martie]

Telegramă | Nr. 2209 | Primită 13 martie 1907 |

Extra-urgent – Prefecturii* Slatina

| *Prezentată la Craiova nr. 228, cl. S, cuv. 56, data 25/3**

Transmisă..., data..., ora 5,35 |

Trupele concentrate aparținînd județului dvs. sînt puse la dispoziția dvs. și a procurorului respectiv, operînd însă sub ordinul șefilor lor.

În localitățile răzvrătite după ce se vor face somațiunile legale de domnealui <domnul> procuror, iar în lipsa acestuia de comandant, trupele vor trebui să facă uz de arme prin focuri. |

Nr. 24.273 |

General Năsturel

32.

1907 martie 13 [26], [Craiova] – Telegrama gen. Năsturel către prefectul jud. Olt căruia îi face cunoscut să trîmită o companie la Crîmpoia însoțită de un procuror – PJO, 1907, dos. 34, f. 29 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 47

Telegramă

Extrargent |

Nr. 2210 | Primită 13 martie 1907

Prefectura județului Olt, Slatina

| *Prezentată la Craiova, nr. 289, cl. S, cuv. 29, data 25/3, ora 4,50*

Transmisă de..., data..., ora 5,30 |

Dat ordin regimentului Olt să trimită o companie imediat la Crimpoia.

Rog dispoziți* ca un procuror să o însoțească în localitate. |

Nr. 24281 |

General Năsturel (ssi)

33.

1907 martie 13 [26], [Craiova] – Telegrama judeului Cabinetului 2 Dolj către prefectura jud. Olt căreia îi face cunoscut că sînt reținuți 8 locuitori, asupra cărora s-au găsit bani. Solicită informații dacă sînt bănuți cei notați și de există răscoale în comunele Bălteni și Perieți –PJO, 1907, dos. 34, f. 44 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 66 [datată: martie 14].

TELEGRAMA | Nr. 2259

| *Prezentată la: Craiova, nr. 365, cl. S, cuv. 64, data 26/3, ora 8, m. 40*

Transmisă de..., data 26/3, ora 9, m. ..., s. ..., timpul... |

Rog comunicați urgent dacă comunele Bălteni și Perieți sînt răsculate, aici prinși Voicu Tudor, Marineață, Constantin Petre-Marineață și Stan Dumitru din Bălteni și Neagu Niță, Const. Radu Florea, Mihalache Radu Florea și Nicolae Radu Florea din Perieți, toți avînd bani asupra lor.

Comunicați dacă este sau nu vreo bănuială asupra lor. |

Jude Instructor Cabinet | 2 Dolj | Tănăsescu

p. Conformitate | [ssi] |

Nr. 721

34.

1907 martie 13 [26], [Craiova] – Telegrama gen. Năsturel din Craiova, unde se află sediul Diviziei din care face parte și Regim. 3 Olt, adresată prefectului jud. Olt căruia îi face cunoscut modul de dispunere și sarcinile regimentului. Comunică: nu are la dispoziție trupe de cavalerie – PJO, 1907, dos. 34, f. 46 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 80 [datate: martie 14].

TELEGRAMA

D-lui Prefect al jud. Olt, Slatina

| *Prezentată la Craiova, nr. 369, cl. ..., cuv. 43, data 26/3, ora 10*

Transmisă de..., data..., ora 10, m. 30 |

Regimentul Olt are ordin <de> a menține ordinea numai în județul Olt. Pentru Slatina un batalion cred <este> suficient. Nici în Craiova nu am mai mulți. Restul trimiteți prin județ. Nu dispun de un escadron spre a vă trimite. |

Nr. 24.475 |

General Năsturel |

[Rezoluție]: La dosar. | Prefect, | [ssi]

35.

1907 martie 13 [26], [Gara Mierlești] – Telegrama șefului gării Mierlești adresată prefectului [jud.] Olt de a i se trimite 15-20 [de] soldați pentru paza bunurilor din stații* [= stație]. Se arată că țăranii din localitate „sînt agitați” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 31 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 60

TELEGRAMA | Nr. 2212 din 13 martie 1907 | Urgent

D-lui Prefect al județului Olt

| *Prezentată la G<ara> Mierlești, nr. 1, cl. S, cuv. 42, data 25*/3, ora 7, m. 8*

Transmisă de... data 25/3, ora 8, m. 30, timpul S |

Pentru paza averii statului din gara Mierlești, contra spiritelor agitate la țărani din localitate, care sînt îndrîjiți, rog trimiteți aici un număr de 15 pînă la 20 <de> soldați pentru a putea menține ordinea |

Șeful gării, | Moruzi
 <Dos.> 61/<I>907 | *La dosar, fiind | luate măsuri | Prefect, | [ssi]*

36.

1907 martie 13 (?) [26?], [Gara Mierlești] – Telegrama șefului gării Mierlești adresată prefectului jud. Olt căruia îi arată extinderea răscoalei în satul Greci, întreruperea legăturilor telefonice cu Slatina și solicită trupe pentru paza gării și a bunurilor de acolo – PJO, 1907, dos. 34, f. 42 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 65 [datare: martie 14]

TELEGRAMA | Nr. 2256

D-lui Prefect al județului> Olt, Slatina

| *Prezentată la gara Mierlești, Nr. 2, cuv. 49, data 23*/III, ora 11,45*

| *Transmisă de..., data 23*/3, ora 12, min. ..., timpul...* |

Primarul comunei Bălteni ne comunică că proprietatea d-lui Calinderu din comuna Greci este în flăcări.

Firul telefonic între Bălteni și Slatina este întrerupt. Față cu proporțiile ce ia agitația sâtenilor, rog dispozați întărirea forțelor militare pentru paza averii statului din această stațiune*. |

Pr<imită> 14 martie 1907 | Șeful gării, | [ss] Moruzi
Rezoluție*: La dosar fiind luate | măsuri. | Prefect, | [ssi]

37.

1907 martie 13 [26], [Gara Potcoava] – Telegrama primarului com. Bălțați* către prefectul jud. Olt căruia îi aduce la cunoștință că răsculații au înconjurat conacul din localitate și amenințau cu extinderea* [incendierea?]. Solicită trimiterea de trupe – PJO, 1907, dos. 34, f. 48 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 68

TELEGRAMA | Nr. 2262

| *Prezentată la gara Potcoava, Nr. 5, cl. S, cuv. 24, data 26/3, ora 6*

| *Transmisă de..., data 26/3, ora 6,25 |*

Locuitori răsculați au înconjurat conacul moșiei Anghel Ionescu. Amenință să devasteze.

Rog trimiteți imediat armata. |

Nr. 346 |

Primar Bălțați*, | Dobruceanu |

[Rezoluție]: La dosar, | fiind luate măsuri, | Prefect, | [ssi]

38.

1907 martie 13 [26], Ghimpeșeni – Raportul primăriei com. Ghimpeșeni către prefectul jud. Teleorman anunțînd despre declanșarea răscoalei în acea comună și incendierea caselor moșierilor locali – CJT, 1907, dos. 38, f. 45 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 53

ROMÂNIA | JUDEȚUL TELEORMAN

Primăria comunei | Ghimpeșeni |

1907 martie 13 |

Domnule Prefect,

Am respectul a vă face cunoscut, că ieri pe la ora 5 seara, s-a revoltat satul și au ars toată averea d-lui Burcă din această comună, și casa comerciantului Hristache Anastasiu și arzînd nutrețul secretearului cu această ocazie s-a omorît și locuitorul Jan N. Purcariu din această comună, rog a dispoza*, pentru omor, telefon rupt tot la ora 5 seara cînd s-au răsculat oamenii.

Primiți vă rog d-le Prefect a primit* asigurarea considerațiunii noastre. |

Primar, | [ss] Stan Badea

Secretar, | [ss] I. Dumitrescu

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Teleorman |

T<urnu> Măgurele

39.

1907 martie 13 [26], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către Comandantul Corpului I Armată Craiova spre a-i trimite un escadron de cavalerie pentru înăbușirea focarelor de răscoală din județ – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 41 (xerografie) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 62

Zi liberă Intr. nr. 2225

D-lui General Comandantului Corp. I | Craiova

Ivindu-se în județ mai multe focare de răzvrătire rog confirmați d-lui colonel că regimentul local rămâne pe loc, pentru apărarea județului și dispuneți trimiterea unui escadron de cavalerie din Craiova urgent. |

Nr. 152 / 1907 martie 13 |

Prefect <de> Olt [nss]

40.

1907 martie 13 [26], Slatina – Adresa Prefecturii jud. Olt către Comandantul Regim. 3 Olt privind înștiințarea că a sosit din Slatina rezervistul Dumitru Cristu, care „propagă răzvrătirea” – PJO, 1907, dos. 34, f. 40 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 50

Domnului Comandant al Regimentului Olt | l o c o

Am omis a vă face cunoscut că, după cum șintem informați, în trenul de aseară, între rezerviștii sosiți aici, era unul anume Dumitru Cristu din Dumitrești, care propagă răzvrătirea. |

Nr. 1530 / 1907 martie 13

41.

1907 martie 14 [27], [București] – Ghiocanu*, proprietarul moșiei Crîmpoia din jud. Olt, face cunoscut că soția sa se află în sat sechestrată de răsculați. Proprietarul roagă prefectul să intervină – PJO, 1907, dos. 34, f. 98 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 75

TELEGRAMA

Onor. Prefectura <jud. Olt>, Slatina

| Prezentată la București, Nr. 7493, cl. ..., cuv. 25, data 27/3, ora...

Transmisă de..., data..., ora 7, m. 30, timpul... |

Doamna Ghiocanu este sechestrată la Crîmpoia. Rog interveniți pentru salvarea vieții <sale>. |

[ss] Ghiocanu | hotel Bristol <București>

42.

1907 martie 14 [27], Craiova – Telegrama Comandantului Corpului I de Armată Craiova către prefectul jud. Olt pe care-l anunță că s-a dat ordin escadronului de cavalerie de la Rîmnicu Vilcea (cu 60 <de> soldați) pentru a opera în jud. Olt – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 57 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 83

TELEGRAMA | Nr. 2270 / 14 martie 1907

D-lui Prefect <de> Olt – Slatina

| Prezentată la Craiova, nr. 374, cl. S, cuv. 88, data 27/3, ora 10, timpul...

Transmisă de..., data 27/3, ora 1, m. 20, timpul... ||

Am dat ordin escadronului de cavalerie din R<i>m<i>icu> Vilcea pentru a porni cu primul tren un detașament de 60 <de> călărași armați și echipați. De va fi posibil acel detașament va părăsi garnizoana sa chiar astăzi noapte, am intervenit în acest sens către șeful stației Rîmnicu Vilcea. Detașamentul va opera sub ordinele* colonelului Misirlui* care are instrucți<un>ile mele de modul cum trebuiesc întrebuințate forțele fără a le risipi prea mult ne dînd* acest nici un folos real pentru înăbușirea răzvrătiților. |

Nr. 24483 |

Comandant Corp I Armată | General Năsturel

43.

1907 martie 14 [27], [Craiova] – Ordinul gen. Gigîrtu, comandantul Corpului I de armată Craiova, către prefectul jud. Olt prin care-i repartizează pentru înfrîngerea răscoalașilor: un batalion, o baterie de artilerie și un escadron <de> cavalerie – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 97 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 89

Te l e g r a m a

D-lui Prefect | Slatina

| *Prezentată la Craiova, nr. 446, cl. S, cuv. 21, data 27/IV, ora 7, min. 1, timpul...*

Transmisă de..., data 27/4, ora 9, min. 20, timpul... |

Nr. 1535, miine 15 curent, veți lua un batalion, una baterie și <un> escadron. |

General Gigîrtu

44.

1907 martie 14 [27], Gara Corbu – Telegrama șefului stației C.F.R. Corbu către prefectura jud. Olt de a lua măsuri pentru paza gării respective – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 110v

TELEGRAMA Nr. 2407

D-lui Prefect județul Olt – Slatina

| *Prezentată la G<ara> Corbu, nr. 4 S, cl..., cuv. 82, data 27/3, ora 5, min..., timpul...*

Transmisă de..., data 27/3, ora 6, m..., timp... |

Dl. comandant al campaniei [= companiei] din Potcoava a dispozat* ca din detașamentul trimis pentru paza gării să se ia 30 (treizeci) și să-i trimită la Ursoaia <avînd> în vedere însă că răscoala amenință atît Ursoaia cît și Sirbi Măgura.

Rog luați măsuri ca detașamentul trimis aice<a> dacă nu se întărește cel puțin să nu fie slaăbit cu luarea a 30 <de> soldați. |

Șeful gării Corbu, | [ss] Vasilescu

45.

1907 martie 14 [27], Gara Corbu – Telegrama lui Dacian către Prefectura jud. Olt solicitînd soldați pentru înăbușirea <agitației> răscoalașilor din satul Sirbi-Măgura – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 113 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 93

TELEGRAMA Nr. 2409

D-lui Prefect – Olt – Slatina

Urgentă | Timbrată 30 bani

| *Prezentată la G<ara> Corbu., nr. 47, cuv. 37, data 27/3, orele 4, min. 3, timpul...*

Transmisă de..., data 27/3, ora 6, min. 5, timp... |

Spiritele oamenilor din cătunul Sirbi Măgura <din> comuna Corbu se înrăește* mereu. Luați dispoziția telegrafică <de> a mi se trimite 10 pînă la 15 soldați. Aici în gara Corbu, este un pluton. |

| (ss) Dacian

46.

1907 martie 14 [27], [Gara Romula, jud. Romanați] – Telegrama administratorului moșiei Viișoara adresată prefectului jud. Olt prin care arată că proprietarul este concentrat la trupe și solicită pază militară – PJO, 1907, dos. 34, f. 119 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 78

TELEGRAMA

D-lui Prefect (al județului Olt), Slatina

| *Prezentată la gara Romula, Nr. 6, p.d., cuv. 29, data 27/3, ora 7*

Prezentată de..., data... ora... |

Conacul d-lui general Corvin e amenințat de locuitorii comunei Viișoara-Olt. Dl. general e(ste) concentrat cu trupele.

Rog a se trimite ajutor. |

[ss] Ungureanu | administratorul moșiei |

[Rezoluție]: La dosar | Luat măsuri, | Prefect, | [ssi]

47.

1907 martie 14 [27], Oprelu – Telegrama primarului comunei Oprelu către prefectul jud. Olt prin care semnalează că locuitorii satelor Beria de Sus și Beria de Jos se află în primărie spre a li se „desluși învoielile agricole” – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 62 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 86

TELEGRAMA | Nr. 2275 din 14 martie 1907 |

D-lui Prefect <de> Olt

| Prezentată la: Oprelu, nr. 223, cuv. 38, data 27/3, ora 11, m. ...

Transmisă de..., data..., ora 11, m. 15, timpul... |

Locuitorii din cătunele Beria de Sus și de Jos, pendinte de această comună, veniți în grup și în mare liniște la localul primăriei cerind deslușire în privința învoielilor agricole.

Aștept răspunsul dvs. |

Nr. 315 |

Primar, | [ss] D.M. Belu

48.

1907 martie 14 [27], Roșiori – Telegrama lui Stamate Andreadis, proprietarul moșiei Icoana, adresată prefectului jud. Olt, cerînd a i se asigura produsele agricole împotriva răsculaților din acea zonă – PJO, 1907, dos. 34, f. 61, f. 54 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 54

[Date problematice. G. Mihai preia data din înreg. la Slatina. Pe formularul de telegramă este trecut: martie 28 (= 15 s.v.)]

T e l e g r a m ă nr. 2274 | Primită 14* martie 1907 |

F<oarte> urgent, domnului Prefect al județului Olt | Slatina

| Prezentată la Roșiori, nr. 598, cls. S, cuv. 50, ziua 28/3*, ora 11,30

Transmisă de..., data..., ora 3,30 |

Spirite agitate. Pericolele iminente. Sînt informat că toată recolta după [= de pe] moșia mea Icoana, plasa Perieți – grîu 1000 kg., porumb 600 kile*, ovăz 150 kile aflate în magazii și pătule ar deveni pradă făcătorilor de rele.

Rog respectuos, luați minuțioase* dispozițiuni. Sînt disperat. |

Stamate Andreadis

49.

1907 martie 14 [27], [Slatina] – Prefectura jud. Olt răspunzînd telegramei primită* de la judele Instructor al Cab. 2 jud. Dolj, îl înștiințează că locuitorii din com. Bălteni și Perieți s-au răscolat – PJO, 1907, dos. 34, f. 45 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 67

Jude Instructor Cab. 2 Craiova

Telegramei dvs. răspuns că comunele Bălteni și Perieți sînt răscolate. S-au comis mari devastări. |

Nr. 1352 / 1907 martie 14 |

Intr. nr. 2259 |

Prefect, | [ssi]

50.

1907 martie 14 [27], [Slatina] – Telegramă adresată de Prefectura jud. Olt către Min. de Război și de [= către] cel de Interne, prin care solicită trupe de cavalerie pentru reprimarea răzcoalei din județ – PJO, 1907, dos. 34, f. 65 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 55

Foarte urgent

[Către] Ministru<I> de Război și | Ministru<I> de Interne | București

În urma insistențelor mele repetite* domnul comandant <de la> Corpul I <Armata> mi-a telegrafiat că a expediat <un> detașament de 60 <de> călărași din Vilcea. Acum domnul prefect <de> Vilcea îmi comunică că acest detașament (a) rămas (în) județ unde (s-a) ivit răzcoala.

Rog dispuneți trimiterea de aiure<a de> cavalerie absolut indispensabilă. Trupa insuficientă pentru distrugerea focarelor ce se ivesc mereu, mai ales că firele telefonice sînt rupte.

Nr. 1533 | 1907 martie 14

51.

1907 martie 14 [27], Slatina – Raportul prefectului jud. Olt către Min. de Interne, semnalându-i localitățile răscolate în zilele de 12-13-14 martie. Sînt menționate: luptele cu răscoluții, insuficiența trupelor și a banilor. Se cer trupe din alte localități – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 71 (și xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 70-71

Zi liberă   Intrare nr. 2300 |

Afară de comuna Comani unde au căzut 5 morți și 7 răniți, 1 Văleni, 7 răniți |

Ministru Interne București

Revin <asupra> telegramelor 1473 și 1479.

În zilele de la 12 <martie> pînă astăzi, locuitorii din comunele Șerbănești* de jos, Șerbănești* de Sus*, Crîmpoia, Titulești, Văleni, Timpeni, Mihăești de Jos, Mihăești de Sus, Crăciuneii de Jos, Crăciuneii de Sus, Stoicănești, Dudu, Beciu, Viespești, Bălțați, Negreni, Bircii, Ursoaia, Dumitrești, Bărcănești, Comani, Teslui, s-au răscolat și aproape peste tot au devastat și incendiat conacele proprietarilor și arendașilor, iar în comuna Crîmpoia au omorît pe domnul proprietar Momiceanu.

Trupele trimise spre a reprima răscoalele, au avut în multe părți ciocniri cu răscoluții, făcînd uz de arme, fără însă a produce multe victime, deoarece sistemul adoptat de săteni, este de a se risipi, la primul atac al trupei, pentru a se reforma, apoi continuînd devastările.

Procurorul și substitutul său sînt în localitățile răscolate și fiecare pe regiuni dirijează mișcarea trupelor.

În comunele răscolate, spiritele sînt încă agitate, și în fiecare moment ni se semnalează noi mișcări, așa că am teama că agitațiunile vor lua proporțiuni mari și toate conacele, averile proprietarilor și arendașilor, vor fi distruse.

Forțele armate sînt insuficiente, și prezintă gravul inconvenient de a fi compus din localnici, pentru // ca represiunea să se poată face cu eficacitate.

Am cerut noi forțe, dar pînă acum nu ne-au sosit.

Rog interveniți spre a ni se trimită fără întîrziere trupe streine localității și mai ales cavalerie.

Rog trimiteți și fonduri. |

Nr. 1536 | 1907 martie 14 |

Prefect <de> Olt [nss]

52.

1907 martie 14 [27], Slatina – Raportul prefectului jud. Olt către Min. de Interne, prin care semnalează insuficiența numărului de trupe ce i se vor trimite. Solicită ca efectivele regim. 3 Olt să nu fie trimise din județ în alte județe, avînd nevoie de trupe pentru reprimarea răscoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 73 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 88

Zi liberă   Intr. nr. 2300

Ministru de Interne București

Primit ordin plecarea unui batalion de la Buzău.

Avem absolută nevoie de 4 plutoane, întreg județul răscolat.

Rog interveniți urgent <pentru> revocarea plecării batalionului Olt, altfel nu răspund de situație.

Nr. 1544 | 1907 martie 14 |

Prefect <de> Olt, | [ss] Anghel

53.

1907 martie 15 [28], [Bîrsești?] – Plîngerea a 76 <de> locuitori din satul Bîrsești jud. Olt adresată Min. de Interne prin care arată samavolniciile pe care le face proprietarul moșiei din acel sat. Se arată condițiile înrobitoare ale învoielilor agricole. Țăranii cer a se desființa unele dări – PJO, 1907, dos. 40, f. 2v-3 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 109-111

Domnule Ministru, |

Subsemnații, locuitori din comuna Birsești, județul Olt<,> în mod pașnic supunem la cunoștiința* dumneavoastră următoarea reclamă [= reclamație] de nevoile ce întîmpinăm din partea proprietarilor din această comună.

I. Este un interval de 3 ani de cînd avem ca singur proprietar pe d-nii frați Haralambie și Radu Bădulescu. Pe cît au fost d-lor singuri proprietari și mai înainte de a fi, deoarece moșia a fost cumpărată de tatăl d-lor de la un Naie* Bărleanu și este în două trupuri deosebite<,> avea fiecare moșie drumul său destinat anume pe părțile despre [= dinspre] M.N. de fiecare, la una dinspre Stan Bimboca și la alta despre propri-e>tatea olenilor* [?] Bădoi și circulau locuitorii acestei comune precum și streinii pe aceste drumuri nesupărați de nimeni. Deoarece aceste drumuri pe cînd s-au făcut hotărnicia acestei comuni* la 1867 sub proprietaru<|> Naie* Bărleanu s-au tras de ceilalți moșteni* porțiunile de drum și s-au lăsat drumurile după cum am zis mai sus. După cîtiva ani pe unu din aceste trupuri au devenit proprietari prin zestre, d-nu Mihalache Ștefănescu și unu<|> și altu<|> au aratu acele drumuri de pe marginea moșiilor lor, dîndu-le pe mijlocul moșii* lor n-au mai îngăduit nici locuitorii comunii* nici oameni străini să treacă pe ele, iar pe cei care îi îngăduie // le pune niște condițiuni prea aspre chiar cu contracte precum aratul, seceratul și altele. Crem d-le Ministru să binevoiți a face ca acele drumuri să fie redeschise pe unde au fost și fără nici o învoială deoarece au fost drumuri publice lăsate tot din moșiile moștenitorilor.

II. Izlazul ce-l avem pe aceste proprietăți și anume: în proprietatea de la vale au fost din șoseaua județeană din deal și pînă la marginea pădurii, precum și prin pădure după ce se marea și Oltu o porțiune de pămînt foarte productivă dă* iarbă, iar în cea de la deal aproape tot asemenea avînd condiție atunci a plăti ierbăritul de fiecare vită mare cite lei trei și pentru o oaie bani 50. Cu noii proprietari veniți vedem că i<s>lazul l-au rupt cu totul asemenea și pădurea a<u> scos-o din pămîntul ei, cultivînd-o iar ierbăritul l-au îndoit și să se facă în muncă, oprind ca izlazu niște petece* din vatra satului, neproductive de iarbă* unde nu pot paște nici gîștele din cauza* că au făcut arătură și fără delnițe și astfel sîntem globiți și speculați, într-un mod barbar, despre boi și oi la care se mai găsește nici vorbă nu mai este de iarbă de pășune. Cerem d<om>n<i>ei voastre a face să ni se lase vechiul izlaz ce l-am avut sub fostul proprietar Nae Bărleanu* și cu prețul învoielii ce au fost atunci. Asemenea, cerem ca pămîntul ce ste cuprins în vatra satului să nu <se> ceară pentru el nici o învoială, chiar nici la care nu sînt învoiți pe moșie.

III. Învoielile agricole le face în felul cel mai tiran: da omului 3 pog<oane> și spune că e* patru, numai pentru cultivat porumb, iar toamna le ia și le seamănă d-lor grîu. La acestea îi seceră două pogoane și cară la mașină și în loc de două sînt trei pentru că are 216 st<înjeni> lung<ime>, ar fi să-l dea pogomul de 6 st<înjeni> lat, d<umnea>lor îl dă* de opt și cu mărimea stîinjenului se face de 9 st<înjeni>. Tot la aceste trei pogoane mai facem trei zile cu brațele, 2 cu carul, pui de găină, ouă, mușchi de porc, limba și altele fără nici o plată, mai plătim 10 lei <o> pereche de boi și aceste făcute tot în munca, ziua cu carul făcînd-o omul o prețuiește 2 lei iar nefăcînd-o i-o pune la socoteală // 8 lei. Asemenea și ziua cu brațele făcînd-o prinde un leu, iar nefăcînd, la socoteală i-o pune 9 lei, tot asemenea și cu puții de găină și celelalte dări le pune împătrit. Dijma din aceste trei pogoane este în parte, una la proprietar și alta la plugar, semenea și cocenii, osebit pîndăritu<|> [...] și altele, cite 3 coșuri de grămadă, coșul măsurat 2 banițe vechi de boabe. Aproape din munca lui nu mai rămîne cu nimic. Despre dijmuit nu-l face pînă ce nu-i arăm moșia după care în urmă socotește oamenii Cel care rămîne dator îi ia porumbul pe loc, preîindu-l pe prețul de nimic, după cum s-a întîmplat locuitorilor Florea Cîrstea, Ion Mîndreanu și alții. Cerem să binevoiți a face ca învoielile agricole să fie precise, pui de găină, ouă, mușchi de porc și altele să fie desființate, dijma să fie cel puțin din cinci una, locurile date de porumb să se lase să punem și grîu și alte dreptăți ce veți crede d-stră mai bine.

Cu perfectă stimă.

Urmează semnăturile a 76 <de> locuitori

D<omni>ei Sale / Domnului Ministru de Interne, București |

[Rezoluții, p. 109]:

(1) Ministerul de Interne | Registratura Generală | 15 martie 1907, nr. 2019

(2) Redeschiderea de drumuri și izlaz pentru vite și ușurarea condițiunilor învoielilor agricole | Prefect, | (ssi)

54.

1907 martie 15 [28], [București] – Ordinul telegrafic al Min. de Război către prefectul jud. Olt prin care-l anunță că <i> vor trimite trupe – PJO, 1907, dos. 34, f. 93 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 96

TELEGRAMA | Nr. 2391

Dl. Prefect de Olt, Slatina

| *Prezentată la București, Nr. 181, cl. S, cuv. 11, data 28/3, ora 1 dim<ineața>*

Transmisă de Ministerul de Război, data 28/3, ora 3 dim<ineața> |

Luați dispozițiuni a vă trimite ajutoare. | *General Averescu |*

(Rezoluție): Luându-se dispozițiuni, | la dosar

55.

1907 martie 15 [28], București – Telegrama gen. Corvin adresată prefectului jud. Olt căruia îi solicită trupe militare pentru a-i apăra gospodăria din satul Vișoara jud. Olt – PJO, 1907, dos. 34, f. 132 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 105

TELEGRAMA | Nr. 2433 | *f. urgentă*

| *Prezentată la Buc., Nr. 3765, cl. S.P., cuv. 52, data 28/3, ora 9,10*

Transmisă la..., data..., ora 12, m..., timpul |

Dl. Prefect de Olt, Slatina

Îngrijitorul moșiei noastre Vișoara ne telegrafiază că locuitorii au hotărât astăzi la 4 ore vin să de<a> foc acaretelor* de la moșie.

Rugăm luați urgente măsuri să vie armata din Drăgănești a ne apăra. Vom fi veșnic recunoscători. |

General Corvin și Varlam* |

(Rezoluție): La dosar, | S-au luat măsuri | Prefect, | (ssi)

56.

1907 martie 15 [28], [București] – Telegrama ministrului [I.I.C.] Brătianu către prefectul jud. Olt, anunțând trimiterea regim. 34 din Constanța la Slatina – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 82 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 123

[Datarea s-a făcut după data trimiterii telegramei din București și conținutul acesteia]

Te l e g r a m a | Nr. 2318* din 16* martie 1907

| *Prezentată la București, nr. 416, cl. S, cuv. 21, data 28*/3, ora 6, m. 45, timpul...*

Transmisă de C.C.M., data..., ora 9, m. 30, timpul... |

D. Prefect <de> Olt

Un batalion din regimentul Constanța 34 sosește azi 15* la Slatina ora 9 și 52 seara. |

p. conformitate, | (ssi)

Ministru, | (ss) [I.I.C.] Brătianu |

[Rezoluție]: La dosar, | ssi.

57.

1907 martie 15 [28], [București] – Ordinul Ministrului <de Interne, Ion I.C>. Brătianu către prefectul jud. Olt căruia îi face cunoscut că nu poate să-i trimită trupe neavînd la dispoziție. Îi va trimite la prima <ivire?> a posibilităților – PJO, 1907/34, f. 120 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 64 [datată: martie 16]

T e l e g r a m ă urgentă Nr. 2416

Domnului Prefect al județului Olt | Slatina

| *Primită la București, notă..., data 28/3*, ora 11 d<imineața>*

Transmisă..., data 28/3*, ora 12,30 |

S-au dat ordinele de alaltăieri seară pentru trupe. Din nenorocire ele nu pot fi luate din localitățile vecine, unde sînt insuficiente. |

Vă voi comunica sosirea primului batalion. |

Brătianu

58.

1907 martie 15 [28], Dobroteasa – Telegrama lui Pastia, inspectorul comunal al plășii Drăgoiești*-Urși, către prefectul jud. Olt, semnalînd „situația critică” din jud. Olt. Se cere trimiterea de <forțe> armate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 117 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 101

TELEGRAMA Nr. 2411

D-lui Prefect – Olt

| *Prezentată la: Dobroteasa, nr..., data 28/3, ora..., min..., timpul...*

Transmisă..., data..., ora 10, min..., timp... |

Situația critică în toate părțile. Luați măsuri serioase. Trimiteți armată cît de multă, spiritele agitate. Ne putem aștepta la evenimente. Țăranii au întrerupt comunicația telefoanelor. | Inspector, | (ss) Pastia

59.

1907 martie 15 [28], Drăgănești – Telegrama procurorului jud. Olt, adresată prefectului de județ căruia îi descrie caracterul răscoalei, victimele* și izbucnirea răscoalei. Își asumă răspunderea pentru restabilirea liniștii plășii* Drăgănești dacă <se> suspendă activitatea organelor judecătorești din județ – PJO, 1907, dos. 34, f. 99-101* = G. Mihai, 1977-R, I, f. 97

[Aproape identic: PJO, 1907, dos. 122/61, f. 100-101 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 98. Se indică numărul telegramei: 2397. Ora prezentării telegramei la Drăgănești: 9,03. Prezentare: „Telegrama procurorului județean Măldărescu către prefectul jud. Olt prin care semnalează caracterul hotărît al acțiunilor răsculaților. Se cere suspendarea proceselor judecătorești din Slatina”]

TELEGRAMA

D. Prefect (al jud. Olt)

| *Prezentată la Drăgănești, Nr..., cuv..., data 28/3, ora 9.*

Transmisă de..., data 28/3, ora 10 n.d. |

Rog comunicați îndată guvernului că răscoalele din județul Olt au caracterul brigandajului și jafului. Peste tot se fură și se predă [= pradă]. Țărani(i) nu știu ce vor. Se dă foc la prop(r)ietarii răi și buni. Aici scînteia focului a trecut din Teleorman. Noi procedăm cu ultima energie, pe unde am trecut am restabilit liniștea. Cum știți am avut morți și răniți, dar vă rog comunicați guvernului că pentru garantarea liniștei trebuie imediat să suspend procesul* la toate judecătoriile din Olt și tribunalul Slatina.

Numai așa i-au [= iau] răspunderea situației. |

Procuror, | [ss] Măldărescu

(Rezoluție): La dosar, fiind deja | luate măsuri. | Prefect, | ssi

60.

1907 martie 15 [28], Floru – Raportul Primăriei Floru către Prefectura jud. Olt, prin care semnalează incendiarea de <către> răsculați a proprietăților moșierilor Caracostea – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 198 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 108

REGATUL ROMÂNIEI | PRIMĂRIA COMUNEI FLORU | JUDEȚUL OLT

Nr. 149 / 1907 luna martie 15 |

DOMNULE PREFECT, |

În noaptea de 14 corent au fost devastate și puse foc la următoarele conacuri*:

1. Conacul domnului Teodor Florescu, arendașul moșiei d-lui Mihalache Caracostea, compus din casă, pătule și magazie care au fost pline cu porumb și grâu și
 2. Conacul d-oamnei Eufrosina N. Caracostea compus dintr-o casă. Acest conac a fost în satul Jarcaleși ce aparține de această comună Floru.

Focul a fost pus de locuitorii din comuna Șerbănești de Jos și Șerbănești de Sus și ai satului Jarcaleși.

Pentru care facem cunoscut cele legale. |

Primar, | (ss) A. Costache

Secretar, | (ssi)

Domniei Sale / Domnului Prefect al județului Olt – Slatina

Nr. 2519 din 20 martie 1907

61.

1907 martie 15 [28], [Floru] – Raportul primăriei Floru către Prefectura jud. Olt, prin care anunță incendiarea de către răsculați a pătulelor arendașului Ilie Gornescu* din acea comună – PJO, 1907, dos. 34, f. 197 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 57

Regatul României | Primăria comunei Floru | județul Olt

Nr. 150 din 15 martie 1907 |

Domnule Prefect, |

Astăzi noapte, 14 spre 15 curent pe la orele 4 dimineața au ars pătulele și magazia domnului arendaș Ilie Gornescu din acea comună: pătulele și magazia au fost pline cu porumb și grâu. Făptuitorii nu se cunosc de unde sînt.

Pentru care dar facem cunoscut spre cele legale. |

Primar, | (ssi)

Secretar, | (ssi) |

Domnului Prefect al județului Olt, Slatina

62.

1907 martie 15 [28], Ionești [jud. Vîlcea] – Pastia, inspectorul comunal al plășii Drăgoești-Urși arată prefectului jud. Olt că soldații de la paza conacului lui Alex. Iliescu au refuzat să tragă cu armele la apropierea răsculaților – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 116 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 100

TELEGRAMA Nr. 2414 | Urgent

Prefect Olt – Slatina

| Prezentată la Ionești, nr. 2, cuv. 49, data 28, ora 12, min. 1, timp...

Transmisă de..., data 28/3, ora 1, min..., timp... |

Cei 10 soldați postați (la) conacul d-lui Iliescu au fugit la venirea devastării. Rog fără a face vre un uz de armă parte nu voiau a le minui. Sînt în prezent în gara Ionești, ceilalți soldați postați (la) banca Drăgoești, dezarmați. Rog dispozați măsuri urgente. Necesare trupe călări. |

Nr. 142 |

Inspector, | (ss) Pastia

63.

1907 martie 15 [28], [Sîmburești] – Raportul primăriei com. Sîmburești către Prefectura jud. Olt, semnalînd desfășurarea răscoalei în acea localitate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 222 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 112-113

REGATUL ROMÂNIEI | PRIMĂRIA COMUNEI SÎMBUREȘTI | JUDEȚUL OLT

Nr. 324 / 1907 luna martie 15 |

DOMNULE PREFECT, |

Am respectul a supune la cunoștința domniei voastre că astăzi 15 corent a avut loc o revoluțiune* condusă de adunarea locuitorilor din comunele plășii Drăgoești cum și din județele vecine, Vîlcea și Argeșul în număr de peste 3.000 <de> locuitori care au trecut prin această comună, au devastat casele și averea proprietarilor, punindu-le foc care au ars pînă la pămînt

precum case, magazine cu grâu, pâtele cu porumb, beciurile cu băuturi spirtoase, rachiuri și vinuri, făcând o pagubă de peste 200.000 lei <;> osebit de aceasta au tăiat sîrmele telefonului în toate părțile, au distrus pari din pămînt, a<u> fărîmat lacătele primăriei* și cele de la dulapuri, au intrat cu forța în localul primăriei și între alte hîrtii au luat contractele de învoială, iar actele și banii receptorului fiscal sînt în regulă însă împliniri nu se mai pot face, sîntem în cercetare spre a descoperi pe autorii faptelor săvîrșite și capi<i> care au provocat revoluțiunea* fie din orice comună, care pînă în prezent nu s-au putut descoperi fiind numărul foarte mare, omorînd pe proprietarul Ion Thănăsescu* despre care am încunoștințat* pe domnul procuror al parchetului tribunalului Oltul spre a decide asupra înmormîntării corpului cel care au tras focuri de revolver* în ei.

Proprietarii<i> care au fost incendiați sînt domnii frați Brătieni, Ionel Eacharescu* și Ion Tănăsescu, pe || care l-a<u> omorît însă criminali<i> nu s-au putut descoperi.

În fața acestor mari nenorociri expuse mai sus, vă rugăm bine* voiți a decide cele ce veți bine* voi a le crede de cuviință. Bine* voiți, vă rog domnule prefect a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni. |

Primar, | (ss) N. Popescu

Secretar, | (ssi) |

Domniei Sale, | Domnului Prefect al județului Olt, serv<iciu> ad<ministra>tiv |

Nr. 2578 din 22 martie 1907

64.

1907 martie 15 [28], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către Min. de Interne anunțînd arderea conacului moșieresei* din Crîmpoia [concept] – PJO, 1907, dos. 34, f. 68 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 56

[Către] Ministru<l de> Interne | București |

Telegramei dvs. <Nr>. 334

Conacul din Crîmpoia a fost devastat.

Doamna Georocianu (a) scăpat fără a (i) se întîmpla nimic.

Prefect, | (ss) Anghel |

Nr. 1540 | 1907 martie 15

65.

1907 martie 15 [28], [Slatina] – Raportul procurorului jud. Olt către Min. Justiției privind reprimarea răsculaților din satul Vilcele, com. Bărcănești. Au fost împușcați 4 răsculați și rănit unul – MJ, 1907, dos. 19, f. 10 = Xerografii, 1907, f. 41 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 58

Domnului Ministru <al> Justiției <la> București |

În astă noapte ora 3 incendiindu-se și devastîndu-se* conacul proprietății din cătunul Vilcelele* pendinte de comuna Bărcănești, proprietatea doamnei Eftimiu, trupa sîrînd în ajutor și somînd pe devastatorii<i> care fugeau cu cărușele încărcate de bagaj, ca să stea, aceștia au opus rezistență, voind să atace. Atunci, * trupa, găsindu-se în legitimă apărare a făcut uz de arme, omorînd 4 și rănind unul. |

Nr. 827 |

Jude Instructor Olt, | (ss) St. Stăncescu

Minist<erul> Justiției | <Nr>. 8789 / 22 martie 1907 | Registratura

66.

1907 martie 15 [28], Viișoara – Raportul Primăriei com. Viișoara, jud. Olt, către prefectul de județ prin care trimite pe capii răscaloalelor din localitate – PJO, 1907, dos. 122/61* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 95.

REGATUL ROMÂNIEI | PRIMĂRIA COMUNEI | VIIȘOARA | Județul Olt

Nr. 211 din 1907 luna martie 14 |

Domnule Prefect,

Am respectul a înainta Domniei Voastre, anexat pe lângă acesta un proces-verbal relativ la indivizii Dumitru Tîrdel și Ion I. Ciubuc din comuna Comani, care i-am dovedit manifestînd și îndemnînd pe locuitorii din comună, a lua parte la răscoală, contra domnilor proprietari și arendași, înaintînd tot acum și pe indivizii în cesiune.

Primiți vă rog, Domnule Prefect, asigurarea osebitei mele considerațiuni. |

Primar, | (ss) F. Mihalache

Secretar, | (ssi) |

Nr. 2312 | 15 martie 1907 |

[Rezoluție]:

Se vor înainta Parchetului | împreună cu procesul verbal. | Prefect, [nss]

67.

1907 martie 15 [28], s.l. – Telegrama maiorului Vasilescu adresată prefectului jud. Olt, prin care anunță trimiterea la Slatina a unui batalion din regim. Constanța – PJO, 1907, dos. 34, f. 129 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 104

TELEGRAMA

| Prezentată la Corp II armată nr. 138, cl. S, cuv. 15, data 28/3, ora 12.

Transmisă de..., data 28/3, ora 2 |

Dl. Prefecturei* <din> Slatina

Un batalion regiment Constanța sosește azi (la) Slatina. |

Nr. 49 |

Din ordin, | maior Vasilescu

(Rezoluție): La dosar, | Prefect, | (ssi).

68.

1907 martie 16 [29], [București] – Telegrama lui [I.I.C.] Brătianu, ministru de Interne, adresată prefectului jud. Olt, de a lua măsuri pentru paza moșiei Vlădoianu din com. Curtișoara mai sus de Slatina – PJO, 1907, dos. 34, f. 138 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 130-131*

TELEGRAMA | Nr. 2443

| Prezentată la C.C.M., nr. 554, cl. S, cuv. 290*, data 29/3, ora 8, m. 30

Transmisă de București, data..., ora 10, m. 30, timpul... |

D-lui Prefect al jud. Olt<, > Slatina

Mi se semnalează amenințări la moșia Curtișoara a doamnei Vlădoianu.

Rog luați măsurile posibile. |

(Rezoluție): Se vor lua măsuri, | Prefect, | (ssi)

69.

1907 martie 16 [29], [București] – Ordin telegrafic al ministrului <de Interne, Ionel> Brătianu către prefectul jud. Olt de a adresa cereri de trupe la comandanții diviziilor respective obligați a asigura necesarul de armată – PJO, 1907, dos. 34, f. 131 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 65

Domnilor Prefecți*, Slatina

Spre știință, | (ssi)

| Prezentată la C.C.M. nr. 453, cl. S, cuv. 35, data 29/9, ora 11

Transmisă de..., ora..., min. 2 |

Cererile de trupe vă rog a le adresa Comandanților de <la> diviziile respective, care trebuie să le repartizeze în fiecare regiune după necesitățile locale.

Dispozițiile sînt luate ca nici o localitate să nu rămînă dezarmată. |

Brătianu

70.

1907 martie 16 [29], Cîmpu Mare – Raportul primăriei Cîmpu Mare către Prefectul jud. Olt, semnalînd izbucnirea răscoalei în tîrgul local. Se semnalează* că au participat 600 de

răsculați din satele Geamăna, Casa Veche, Dobroteasa etc. – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 257 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 139

REGATUL ROMÂNIEI

PRIMĂRIA COMUNEI CÎMPUL * MARE | JUDEȚUL OLT

Nr. 191 | 1907 luna martie 16 |

DOMNULE PREFECT, |

Am tot respectul a comunica Domniei Voastre următoarele:

În ziua de 15 martie a.c. o ceată de indivizi în număr de peste 600 <inși> înarmați, au venit în această comună și după ce au jefuit târgul din această comună, au pus foc și au devastat cu desăvîrșire proprietatea Domnului Mihail I. Galitza. Acești indivizi erau locuitori din comunele Geamăna, Casa Veche și Dobroteasa.

Tot în aceiași zi locuitorii din comuna Vulturești s-au dus tot înarmați la conacul domnului Demonsteni* Cuculi din cătunul Vlăgărești* care [= unde] de asemenea au pus foc și a<u> devastat tot conacul.

Respetos* aduce [= aduc] aceasta la cunoștința dvs. spre cele legale. |

Primar, | (ssi)

Secretar, | (ssi) |

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt – Slatina

Nr. 2697. Pr<imit> 27 martie 1907

71.

1907 martie 16 [29], Drăgășani – Telegrama primarului com. Dumitrești către prefectul jud. Olt prin care arată modul de desfășurare a răscolii în satele Dumitrești și Verguleasa – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 155 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 134

TELEGRAMA Nr. 2459

| Prezentată la Drăgășani, nr. 50, cuv..., data 29/3, ora 12, min..., timpul...

Transmisă de..., data..., ora 12, min..., timp... |

D-lui Prefect <de> Olt

Ieri 14* martie corect orele 12 a.m. de către necunoscuți făcători de rele în unire cu parte din locuitorii comunei Dumitrești, revoltat* [= revoltați], <au> rupt firul telefonic, spart geamurile primăriei, introdus [= pătruns] în proprietatea d-lui P. Lazăr, dat foc la toată averea sa din satele Dumitrești, Verguleasa. Dl. Tache Gazan grav torturat. Nu s-au* putut comunica telegrafic. De ieri firul telefonic rupt. Autoritatea comunală izgonită și abia și-a scăpat viața care <era> expusă la moarte din cauza acestor barbari. Rog a se lua măsuri. Proprietatea dl. Alexandrescu dat foc astăzi 15 martie corect. |

Nr. 325 |

Primar, | comuna Dumitrești [nss]

72.

1907 martie 16 [29], Gara Corbu – Raportul Inspectorului comunal al plășii Colonești către Prefectura jud. Olt anunțind starea de spirit „agitată” a locuitorilor din acea plasă – PJO, 1907, dos. 34, f. 157 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 74 [sub martie 17]

[Dată după antetul telegramelor]

Te l e g r a m a n r. 2461

Domnului Prefect al județului Olt | Slatina

| Prezentată la gara Corbu, nr. 11, cl. S, cuv. 14, data 29/3*, ora 6,40

Transmisă de..., data 29/3*, ora 8 |

Spiritele se agită din ce în ce. Siguranța (este) compromisă în toată plasa.

Rog luați măsuri urgente. |

Nr. 15 |

Inspector comunal, | [ss] Istătescu |

[Rezoluție]: Se vor lua măsuri. | Prefect (ssi)

1907 martie 16 [29], [Ghimpeșeni?] – Procesul verbal întocmit de către comandantul companiei a 4<a> din Regim. 4 Ilfov nr. 21 prin care descrie desfășurarea răscoalei în com. Ghimpeșeni, jud. Teleorman. Se adaugă lista capilor răscoalei – CJT, 1908, dos. 38, f. 21-21v-22-23 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 71-73

Proces-verbal

Azi 16 martie 1907

Noi căpitanul Cantacuzino Gh. comandantul companiei <a> 4-a din Reg<imen> 4 Ilfov nr. 21, transportându-ne din comuna Văleni-Olt în comuna Ghimpeșeni am găsit spiritele populațiunii acestei comune revoltate și mai mult încă revoltați<i> între ei formind două partide deosebite. În consecință am procedat întâi față de oprirea acelor indivizi care au dat foc conacul G<heorghe> Burcă din comuna Ungurei, județul Olt, pe care neputându-i opri prin cuvânt, i-am urmărit prin focuri. Între cei căzuți se află locuitorul Dumitru Doia* mort.

Pentru ceilalți prinși, în urma cercetărilor făcute, am stabilit că următorii locuitori sînt autorii* ai dării focului prin șomoioage de paie aprinse și care au condus încă prin amenințări pe o parte din locuitorii comunei Ghimpeșeni.

Ei sunt*:

1. Ciudin din Vale | 2. Marin Morait | 3. Marin Bălan dispărut | 4. Stan I. Vasile | 5. Neagu Ruxandru Bratu | 6. Dumitru Ilie Negrilă | 7. Marin Oanță | 8. Dumitru Dobre Ghimigiu | 9. Ilie Sandu Bratu | 10. Stavarache Ilie Manea | 11. Dumitru Nae Ghimigiu | 12. Crăciun R. Nicolae

Toți aceștia sînt prezenți [= în prezent] prinși și aduși în fața noastră au mărturisit delictul comis iar între || alții care au mai luat parte ca autori principali la darea focului sînt denunțați de cei de mai sus, dar care sînt fugiți din comună cu toate urmările făcute.

Între aceștia sînt următorii:

1. Ion Marin Bălan (dispărut) | 2. Matei Ovreiu (fugit) | 3. Ilie Cernat | 4. Ilie Tîrcă | 5. Vasile Tîrcă | 6. Marin I. Negrilă | 7. Stanciu I. Negrilă | 8. Păun Purcariu | 9. Niță Tudora | 10. Neașu Purcariu | 11. Nicolae Tudose | 12. Stan Tănase || Toți* fugiți din comună.

Ca părtași la darea incendiului dar care nu au pus focul și numai au devastat localul domnului G. Burcă din comuna Ungurei, județul Olt, cum și devastarea casei cărciumarului Christache Atanasiu din comuna Ghimpeșeni sînt cei prezenți* notați mai mai jos:

1. Nicolae Popescu | 2. Florea Popescu dispărut | 3. Dobre Păun | 4. Ghioca Ilie | 5. Ilie Stancu Jidanu | 6. Dumitru Ene | 7. Ion Matei | 8. Anghel Badea Purcariu | 9. Badea Ciobanu | 10. Grigore A. Costea | 11. Neașu Mitroi.

Au luat parte, plecînd în grup cu toți cei de sus din comuna lor Ghimpeșeni ducîndu-se în comuna Ungureni*, județul Olt, care [= unde] au devastat casa incendiată a d-lui G. Burcă și la înapoiere au devastat îngrozitor casa cărciumarului Cristache* Atanasiu din comuna Ghimpeșeni.

În urma acestor constatări, am hotărît ca cu toți să fie înaintați d-lui Maior Dumitrescu D-tru la gara Balaci – comandantului regiunii revoltate din județul Teleorman.

Drept care am încheiat prezentul proces-verbal.

Compania 4

Tablou

de oamenii arestați în comuna Ghimpeșeni
pentru jefuire, ca incendiatori

1. Ciudin din Vale | 2. Marin Morait | 3. Marin Oanță | 4. Stan I. Vasile | 5. Neagu Ruxandru | 6. Dumitru Ilie Negrilă | 7. Dumitru Dobre Ghimigiu | 8. Ilie Sandu Bratu | 9. Stavarache Ilie Manea | 10. Dumitru Nae Ghimigiu | 11. Crăciun R. Nicolae

Autorii care au dat foc cu șomoioage de paie și care au amenințat o parte din locuitori spre* a-i omori în caz că nu vor lua parte la foc

12. Nicolae Popescu | 13. Dobre Păun | 14. Ilie Stancu Jidanu | 15. Ghiocă Ilie | 16. Dumitru Ene | 17. Ion Matei | 18. Anghel Badea Purcariu | 19. Badea Ciobanu | 20. Grigore A. Costea | 21. Neașu Mitroi. || Jefuitorii care au luat parte la devastare.

Total<: > douăzeci și unu

Căpitan, | (ss) G. Cantacuzino |

Primar, | (ssi)

1907 martie 16 [29], Rîca – Telegrama arendaşului moşiei Drăgoeşti, jud. Olt, către prefectul judeţului ref<eritoare> la răscoala ţăranilor din acea localitate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 135 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 118

TELEGRAMA Nr. 2436

| Prezentată la Rîca, min. [= cuv<intre>] 77, data 29/3, ora 1, min. 20, timpul...

Transmisă de..., data..., ora 3, min..., timpul... |

Timbrată cu 30 bani | Extra urgent

D-lui Prefect al judeţului Olt

Astăzi mi s-a devastat şi incendiat de către locuitori tot avutul, produsele după [de pe] moşia Drăgoeşti, porumbul ce a mai rămas îl încarcă locuitorii. Îngrijitorul moşiei bătut, abia a scăpat cu viaţă. Rog trimiteţi trupe la faţa locului. |

(ss) Petre P. Popescu | Arendaşul moşiei Drăgoeşti | comuna Drăgoeşti

75.

1907 martie 16 [29], Slatina* [Cucuieţi?] – Telegrama prefectului jud. Olt către Consilierul Curţii de Casaţie din Bucureşti, înştiinţînd despre răscoala din satul Vlăgăreşti*. S-au trimis trupe pentru înăbuşirea răscoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 83

Zi liberă Intr. 2324

Cucuieţi (Cuculi)* |

Consilier Casaţie Bucureşti

Eri casa Vlăgăreşti* incendiată. Restul salvat, trimis noi trupe. |

Nr. 1579 | 1907 martie 16

Prefect, | (ss) Anghel

76.

1907 martie 16 [29], [Slatina] – Telegrama prefecturii jud. Olt către procurorul jud. Argeş de a aresta 2 cetăţeni din com. Păroşi, aflaţi în acel moment la Piteşti, urmăriţi pentru crimă de omor – PJO, 1907, dos. 34, f. 85 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 62

Procurorului Tribunalului (judeţului) Argeş | Piteşti

Rog arestaţi şi înaintaţi imediat acestei Prefecturi pe fraţii Matei şi Neculae Radian din comuna Păroşi acest judeţ aflaţi în gazdă la căpitan Chirişescu din Piteşti fiind implicaţi în crimă de omor. |

Prefect <de> Olt, | (ssi) |

Nr. 1634 | 1907 martie 16

77.

1907 martie 16 [29], Slatina – Directorul Penitenciarului jud. Olt solicită prefectului de judeţ să sporească paza militară a închisorii, deoarece cu ocazia arestării capilor implicaţi în răscoale a sporit numărul celor aduşi în arest. Se solicită militari mai în vîrstă şi „mai activi” – PJO, 1907, dos. 8, f. 33 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 115

REGATUL ROMÂNIEI | Penitenciarul judeţ<ean> Olt

Nr. 138 / 1907 martie 16 |

Domnule Prefect,

Faţă cu evenimentele ce se petrec astăzi pe teritoriul judeţului, şi avîndu-se în vedere că numărul deţinuturilor din cei proveniţi dintre răzvrătiţi, zilnic sporeşte în acest arest

Cu onoare vă rog să binevoşi a interveni pe lângă d-l Comandant al Garnizoanei Slatina, spre a încuviinţa îndoarea pazei militare a penitenciarului local cu începere chiar de astăzi, destinîndu-se pentru acest scop, pe ct va fi posibil militari din comunele în care pînă în prezent nu s-au semnalat revolte ţărăneşti şi tot de odată* militarii să fie din contingente mai vechi şi active*.

Primiţi, vă rog d-le Prefect încredinţarea osebitei mele consideraţiuni. |

Director,

Nr. 2344. Pr<imită> 16 martie 1907 |

(Rezoluţie): Se va interveni la Regiment | Prefect, | (ssi).

78.

1907 martie 16 [29], Slatina – Prefectura jud. Olt solicită comandantului Regim. 3 Olt de a spori garda de pază a penitenciarului local, care are <un> număr sporit de arestați proveniți dintre capii răscoalelor. Se solicită soldați din comunele unde nu au avut loc răscoale – PJO, 1907, dos. 8, f. 33v [probabil concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 114

Prefectura județului Olt

Nr. 1578 / 1907 martie 16 |

Domnului Comandant al Regiment<ului> Olt Nr. 3 |

Din raportul domnului director al arestului acestui Județ nr. 138, văzînd necesitatea simțită de a se îndoi chiar cu începe de astăzi garda la temniță unde numărul deținuților sporește zilnic prin depunerea acelor care se constantă că au fost instigatori în răscoalele țărănești, am onoare a vă ruga să bine* voiți a lua măsuri pentru imediata îndoire a gărzii ce se cere la temniță, și pe cît va fi posibil cu oameni din comunele unde nu s-au ivit încă răscoale. |

(Prefect)

79.

1907 martie 16 [29], Spineni – Raportul [= telegrama] primarului com. Spineni către Prefectura jud. Olt, arătînd că răsculații ce operează în nordul județului se apropie de comunele Alunișu și Spineni și cere trupe pentru prevenirea atacului – PJO, 1907, dos. 34, f. 176 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 75 [datat martie 17]

[Datat după antetul telegramei]

T e l e g r a m ă nr. 2480

Domnului Prefect al județului Olt | Slatina

| Prezentată la Spineni, nr. 9373, cl. S, cuv. 27, data 29/3*, ora 5

Transmisă de..., data 29/3*, ora 5,40 |

Devastatori(i) vin în grupuri. Ivit în plasa Urși. Astăzi după amiază au incendiat casele porprietatea <lui> Nae Bellu și Buiculescu Marin din Urși. De aici se înapoiază - <la> Aluniș și Spineni. Informații pozitive.

Rog trimiteți armată. |

Nr. 373 |

Primar Spineni, | (ss) Popescu

80.

1907 martie 16 [29], Urși – Telegrama prefectului jud. Olt adresată Min. de Interne prin care informează despre desfășurarea răscoalei în nordul județului și victimele* pe care le-au făcut trupele între răsculați – PJO, 1907, dos. 122*, f. 84 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 125-126 [și cu greșeli, f. 116-117].

Zi liberă Intr. Nr. 2334

Nr. 1580 / 1907 martie 16

T e l e g r a m ă urgentă

MINISTRULUI <de> INTERNE | BUCUREȘTI

Situația zilei de astăzi este următoarea:

La Păroși <s-au> incendiat: conacele maior Călinescu, frații Radiani<,> Panaitescu. La Urși <s-au> incendiat conacele: Buiculescu, Belu și localul Inspectoratului comunal. Spre localitățile din această regiune s-a<u> trimis artileria și cavaleria. Imediat ce au sosit și în urma lor infanterie <de> sprijin acestor trupe <li s-a> dat obiectiv, întîi atacau bandele și* [ce] amenințau Cucuieții care vestesc pe arendași și preoți că dacă nu dau izlaz gratis, patru mii lei, și un pătul <cu> porumb, îi devastează. La ziuă bandele făcîndu-și apariția au fost primite cu focuri de tun. Focurile rămînînd fără efect, sâtenii s-au retras numai după șarjele cavaleriei. Făcut numeroase arestări, iar trupele continuă drumul spre Păroși, Urși, Aluniș*, Spineni. La comuna Drăgoești, unde ieri au incendiat proprietatea d-lui Iliescu, locuitorii încercînd

devastarea... || [Fraza completă, f. 116: Locuitorii încercînd continuarea devastărilor, căpitan Drăgulescu i-a atacat, făcînd 7 morți, 20 răniți și 4 arestări în Leleasca, Dobroteasa.]

În Leleasca, Dobroteasa, <au> incendiat eri*. Svonuri* sînt că s-ar fi comis și asasinate la Mihăești [Transcriere, f. 116: Imediat ieri svonuri* făcut, că vor fi comis și asasinate. La Mihăești bandele incendiau. Pe cînd organizau jefuirea (au) fost atacate lăsînd doi morți, un rănit]. Băndele incendiare pe cînd aranjau jefuirea au fost atacate lăsînd 2 morți și un* rănit. Domnul Procuror care dezvoltă multă și energică activitate în partea sudică bănuiește complicitatea notarilor și primarilor care ascultînd ordinele* date în* telefon le-ar fi adus la cunoștința* revoluționarilor.

Penitenciarul și cazarma plină* de arestați aduși din Văleni, Comani, Cucuiești, etc.

Spre diminuarea flagelului prin efectul produs de venirea noilor trupe și artilerie, spiritele mi se par departe <de> a fi pacificate. Miine seară <are loc> întrunirea învățătorilor.

81.

1907 martie 16 [29], [Urși] – Telegrama inspectorului comunal din plasa Urși către Prefectul jud. Olt căruia îi justifică drumul parcurs cu trupele și ciocnirile avute cu răsculații în comunele Cucuiești, Urși și Păroși. Armata era însoțită de artilerie – PJO, 1907, dos. 34, f. 160, 162 [și 1907, dos. 122/61, f. 161-162] = G. Mihai, 1977-R, I, f. 119-120 [reluată la f. 184, sub data de martie 18]

[Notă: Datarea s-a realizat după evenimentele descrise. În telegramă e trecută data de 31 martie (s.n.) ceea ce ar însemna 18 martie (s.v.) cînd județul era deja pacificat]

TELEGRAMA | Nr. 2464

| Prezentată la Urși, No. 45, cuvinte 177, data 31*/3, ora 10 d<i>m<ineața>, timpul...

Transmisă de..., data..., ora 11, m. 30, timpul d<imineața> |

D-lui Prefect <la> Slatina

Comunic: Plecat în seara de 14 ora ½ din Slatina împreună cu 80 <de> soldați sub comanda D-lui Căpitan Mutu.

Ajunși la Cucuiești <la> ora 2 noaptea unde am un escadron <de> călărași și două tunuri sub comanda d-lui Maior Teodorescu.

În dimineața zilei de 15 a avut loc o ciocnire între armată și răsculați care au avut drept rezultat rănirea a trei răsvrățiți* și facerea a mai multor prizonieri* dintre cari stabilind capii răscolei am înaintat parchetului un număr de 24 <de> indivizi. În seara zilei de 15 <martie> am sosit la comuna Urși în momentul cînd se pregătea* a se da foc la mai multe case, a doua zi s-au luat măsuri pentru restabilirea liniilor telefonice și am trecut la comuna Păroși unde avusesem <ră> loc devastări. Au fost împușcați un număr de 18 // dintre care din Urși*, iar restul, iar restul din Păroși. Azi la ora 7 ½ dimineața am plecat din comuna Păroși unde am poposit în timpul nopții spre comuna Topana pentru liniștirea mișcării. La prima comună cu telefon vă vom trimite detalii. |

p. Conformitate | (ssi)

Inspector comunal, (ss) C. Pastia |

(Rezoluție): La dosar. | Prefect, | (ssi)

82.

1907 martie 16 [29], Vulturești – Telegrama primarului com. Vulturești către Prefectura jud. Olt referitoare la mersul răscolei în satele: Bația* [= Batia] și Vulturești – PJO, 1907/122/61, F. 154 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 133

[Posibil ca data de 30 martie (s.n.) adică 17 martie (s.v.) să fie cea corectă. Datarea a fost realizată după nr. telegramei].

TELEGRAMA nr. 2458

| Prezentată la Slatina, No. 5, cuv. 56, data 29/3, ora 6, min..., timpul...

Transmisă de <la> Vulturești, data 30*/3, ora..., min. 20, timp... |

D-lui Prefect Olt, Slatina

În această comună ieri ora 5,7 minute seara revoluționarii au devastat prin foc și jaf, averea d-lui Moșoiu de la proprietatea Vulturești și Batia*, rămânând la Vulturești un pătul cu porumbi*, o locomobilă și treierătoarea* la bătaia păulelor cu porumb și magazia cu grâu.

Armata a împins revoltații*. 4 cazuri mortale, unul rănit și prizonieri luați. |

Nr. 944 |

Primar Vulturești, | (ss) Ionescu

83.

1907 martie 16 [29], s.l. – Telegrama procurorului jud. Olt către Min. de Interne prin care arată uciderea a 2 răsculați la Vilcele, bombardarea cu artileria <a> satului Cucuiești și incendierea conacelor boierești* [= moșierești] din satele Păroși, Topana, Urși, Cîmpu Mare, Leleasca și Dobroteasa. Se cer trupe de cavalerie și artilerie – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 81 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 122

Zi liberă Intr. 2317

Nr. 1545 / 16 martie 1907

Ministru<lui> de Interne<, > București

Aseară la comuna Vilcele, trupa atacat bandă. Căzut 2 morți și trei* răniți, la Cucuiești artileria tras focuri asupra bandei care s-a risipit. Incendii iscate la Păroși, Topana, Urși, Cîmpu Mare și Leleasca-Dobroteasa.

Față cu întinderea flagelului, rog stăruitor a nu se lua nimic din infanteria ce avem la dispoziție, fiind cu totul insuficientă, dimpotrivă rog a ne mai trimite cavalerie și artilerie, fără <de> care toată partea nordică a județului va fi distrusă.

Orice întârziere dă loc la dezastru. |

Procuror, | [ss] Măldărescu

84.

1907 martie 17 [30], [București] – Ordinul telegrafic al Min. de Interne adresat prefectului jud. Olt de a lua măsuri de protecție împotriva răsculaților a averii din Bălănești a dr. Dunea – PJO, 1907, dos. 34, f. 143 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 78 [datat: martie 18]

T e l e g r a m ă nr. 2447

Domnului Prefect al județului Olt | Slatina

| Prezentată la Buc., nr. 524, cl. S, cuv. 18, data 30/3*, ora 12

Transmisă de C.C.M., data..., ora..., timpul... |

Doctorul Dunea ne semnalează amenințări la Bălănești.

Rog luați măsurile posibile. |

Ministru de Interne, | [I.I.C]. Brătianu

[Rezoluție]: Se va [= vor] lua măsuri | Prefect, (ssi)

85.

1907 martie 17 [30], București – Telegrama moșierului Leontopol, către Prefectura jud. Olt cerându-i a-i repartiza trupe de militari pentru apărarea averii acestuia* – PJO, 1907, dos. 34, f. 173 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 79 [datată: martie 18]

T e l e g r a m a nr. 2475

| Prezentată la București, nr. 8364, cuv. 37, data 30/3*, ora 12

Transmisă de..., data..., ora..., m... |

La Comani sînt devastate. La Viespești sînt gata locuitori(i) a devasta. Rog a trimite trupa* cît de mică, că voi fi apărut. |

Leontopol |

[Rezoluție]: La dosar, fiind luate | măsuri | Prefect, (ssi)

86.

1907 martie 17 [30], București – Telegrama lui Bogdan N. Raicovici, proprietarul moșiei Gilmeile*, [prin] care roagă pe prefectul jud. Olt de a-i acorda ajutor contra răsculaților ce i-au atacat moșia – PJO, 1907, dos. 34, f. 174 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 80 [datată: martie 18]

Te l e g r a m a nr. 2478

Domnului Prefect al județului Olt, | Slatina

| Prezentată la București, nr. 6396, cls. P, cuv. 47, data 30/3*, ora 10

Transmisă..., data..., ora... |

Locuitorii din cântunul Gilmeile* în frunte cu individul Culi din Viespești, Gheorghe Turcu, Radu Pîrșcoveanu și Ion Cizmaru, s-a<u> dus la curtea mea, <unde> amenință servitorii să părăsească conacul ca să-mi dea jaf* averii.

Rog dați-mi ajutor. |

Bogdan N. Raicovici |

[Rezoluție]: La dosar, s-au luat măsuri, | Prefect, (ssi)

87.

1907 martie 17 [30], Slatina – Ordinul prefectului jud. Olt către primăria com. Păroși de înmormîntare a răsculaților uciși de trupele de intervenție – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 86 (xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 140

Zi liberă

Intr. nr. 2350 | Telef<onic>

Primarul comunei Păroși

Fiind informat că în lupta ce a avut armata cu bandele de răsculați la acea comună, au căzut mai mulți morți, luați măsuri pentru înmormîntarea cadavrelor. |

Nr. 1582 bis / 1907 martie 17 |

Prefect, [nss]

88.

1907 martie 17 [30], Urluiasca – Raportul primăriei com. Urluiasca către Prefectura jud. Olt, prin care face cunoscut numele capilor acuzați ca „instigatori” de către autoritatea comună. Odată cu raportul trimite și pe cei în cauză – PJO, 1907, dos. 34, f. 182

Primăria comunei Urluiasca

Nr. 135 / 1907 martie 17 |

Domnule Prefect, |

Procesul verbal dresat de noi, prin care se inculpă Ion I. Popescu, G.T. Olăneanu și Ștefan Gheorghe pentru instigațiuni.

Am tot respectul a-l înainta Domniei Voastre anexat de aceasta împreună și cu numiții instigatori, rugîndu-vă respectuos să binevoiți a dispune. |

Primar, | (ssi)

Secretar, | (ssi) |

Domnului Prefect al județului Olt, Slatina

89.

1907 martie 17 [30], Urluiasca – Raportul Primăriei com. Urluiasca către Prefectura jud. Olt prin care arată numărul capilor răscolei din localitate – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 184 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 143

[Și: PJO, 1907, dos. 34, f. 184 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 77 cu mici modificări de transcriere]

Primăria | Comunei Urluiasca

Nr. 138 / 1907 martie 17 |

DOMNULE PREFECT, |

Proces* verbal dresat de noi prin care se inculpă: C<onstan>tin Dragomir Stan, Badea Păun, C<onstan>tin Badea, Costea S.C. Ciocan, Goran G. Vieru, Dicu C. al Niți<i>, Dumitru M. Pântulescu, Ion Stan Vasile, Nicolae D. Ciocan<, > Dumitru Neață, Dobre O. Chelaru și Ștefan C. al Niți<i>, pentru faptul de instigatori și pentru distrugere de linii telefonice.

Am tot respectul a-l înainta domniei voastre împreună cu numiții indivizi rugîndu-vă respectos să bine* voiți a dispoza |.

Primar, | (ssi)

Secretar, | (ss) G.I. Berbecanu |

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt – Slatina

Nr. 2485 din 20 martie 1907

90.

1907 martie 18 [31], București – Ordin circular al M<inisterului de> Interne către Prefectura jud. Olt de a supraveghea activitatea foștilor marinari ruși de pe vasul Potemchin* și a altor cetățeni de naționalitate străină – PJO, 1907 □ dos. 122/61, f. 188-189 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 150-151 [și f. 154-155, unde se indică drept sursă: PJO, 1907, dos. 61, f. 188*].

ROMÂNIA | MINISTERUL DE INTERNE

SECȚIUNEA AD<MINISTRA>ȚIEI GENERALE | PERSONALULUI ȘI POLIȚIEI GENERALE

Nr. 14.631 / 18 martie 1907

CONFIDENȚIAL ȘI PERSONAL |

DOMNULE PREFECT, |

Am onoarea a vă încunoștința* că sînt grave bănuiele cum că organizația internațională anarhică lucrează în răscoale țărănești și că în special foști<i> marinari de pe vasul Potemchin* joacă un rol activ în această organizație.

Astfel fiind vă rog luați imediat măsuri ca toți străinii suspecti și în special acești marinari să fie supravegheați de aproape*. Pe lângă instrucțiunile speciale ce v-am dat prin telegrama circulară cifrată de astă noapte cu privire la potemkiniști*, vă rog acum, în general pentru toți străinii aflători în circumscripția dvs., să-i cercetați de aproape* pentru a vedea <cu> cine sînt în relațiuni, iar la caz de trebuință să le faceți perchezițiuni și să-i arestați.

De asemenea trebuie căutat cari sînt indivizii care sub nume de studenți sînt agenți activi ai propagandei și care la începutul revoltelor se pun în capul lor, pentru a dispărea apoi.

Să căutați a pune mîna pe firele organizației și pe agitatorii din județul dvs., raportînd imediat Ministerului (Direcția Siguranței Generale) cele ce v-au ajuns la cunoștință.

În interesul accelerării lucrărilor și centralizării imediate a tuturor informațiilor privi- // toare la siguranța statului am hotărît și vă rog să luați măsuri ca provizoriu și în vederea gravității situațiunei polițaii* și șefii de poliție din orașe, porturi, gări și puncte de frontiere* să comunice direct Direcției Siguranței Generale din Minister științele* în cestiune, pe care le va aduce în același timp și la cunoștința dvs.

În același chip vor proceda comandații companiile de jandarmi rurali și inspectorii comunali cărora le veți da instrucțiuni în acest sens.

Numita direcțiune va putea la rîndul ei să se adreseze direct tuturor organelor ad<ministra>tive polițienești și jandarmeriei în cazurile arătate mai sus.

Primți, vă rog domnule prefect, încredințarea deosebitei mele considerațiuni. |

Ministru, | (ss) Ion I.C. Brătianu

Director, | (ssi) |

(Rezoluție [f. 154]): | La poliție, Inspectori și | Primari | Prefect, | (ssi)

91.

1907 martie 18 [31], Drăgănești – Telegrama procurorului Măldărescu către Prefectura jud. Olt privind împușcarea unui număr de 10 răsculați în com. Radomirești – PJO, dos. 1907/122/61, f. 168

TELEGRAMA Nr. 2472

| Prezentată la Drăgănești, nr..., cuv..., data 31/3, ora 5, min..., timpul...

Transmisă de..., data 31/3, ora 5, min. 45, timp... |

D-lui Prefect – Slatina

Astăzi s-au împușcat 10 răsculați din Radomirești toți incendiatori <care> voiseră să sară asupra soldaților care duceau convoiul arestaților din toate părțile, se anunță liniște completă.

Miine plecăm cu artileria <la> Beciu, Dudu, Mihăești. |

Procuror, | (ss) Măldărescu

92.

1907 martie 18 [31], Slatina – Raportul* prefectului jud. Olt către ministrul de Interne semnalînd buna colaborare cu col. Misirlîu – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 92 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 145

Zi liberă Intr. nr. 2384

Ministrul de Interne – București

Răspund <telegramei nr.> 586.

Deplină armonie există între mine și d-nul comandant.

Nu am avut decît să ne felicităm de spiritul de conciliațiune și buna voință <a> d-lui col.

Misirlîu. |

Nr. 1593 / 18 martie 1907 |

Prefect, | [ss] Anghel

93.

1907 martie 18 [31], Șerbănești de Jos – Telegrama primarului din com. Văleni, adresată prefectului jud. Olt căruia îi raportează arestarea unui student din Dobrotești-Olt [= Dobrotești, jud. Teleorman] găsit în com. Văleni făcînd propagandă printre țărani – PJO, 1907, dos. 34, f. 152 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 146

TELEGRAMA | Nr. 2456

| Prezentată la Șerbănești* de Jos, Nr. 346, cl..., cuv. 68, data 31/3, ora 3, m. 50

Transmisă de..., data 31/3, ora 4, m..., timpul... |

D-lui Prefect al jud. Olt, Slatina

Rog interveniți a se pune sub arest imediat Ionel, băiatul popii din comuna Doagele Dobrotești, jud. Teleorman*, elev din seminarul Central, care a fost împreună cu trei studenți îmbrăcați în șube (dulămi) albe la Văleni, de a îndemnat pe săteni să dea foc <averii> d-lui Colibășeanu. A fost <re>cunoscut <de> Ion Ilie Guță Penciu, din această comună. Arestat astăzi, este trimis înaintea d-lui jude instructor cu adresa nr. 201. |

Nr. 203 |

Primar, | [ss] Popescu

(Rezoluție): Se vor lua măsuri, | Prefect, | (ssi)

94.

1907 martie 18 / 31, [Urși] – Telegrama inspectorului comunal al plășii Urși către Prefectura jud. Olt prin care relatează reprimarea răsculaților din comunele Topana și Ciomăgești. Sînt indicați morții și răniții din rîndurile răsculaților, precum și proprietarii uciși de răsculați – PJO, 1907, dos. 34, f. 246 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 179-180 [unde este datată: martie 24]

TELEGRAMA Nr. 2632

| Prezentată la Urși, cuv. 152, data 31

/3, ora 11, min..., timpul...

Transmisă de..., ora 11, min. 50, timpul... |

D-lui Prefect – Slatina

Astăzi seară 18 curent sosit în Sîmburești unde spiritele sînt încă agitate. Am trecut astăzi prin comunele Topana și Ciomăgești unde pentru reprimarea mișcării s-a ucis unul la Topana și 5 la Ciomăgești, ceilalți au scăpat cu fuga. În comuna Sîmburești am găsit 60 <de> soldați din regimentul 28 infanterie sub comanda unui locotenent care păzea conacul domnului Brătianu și făcea arestările cuvenite. În comunele prin care am trecut pînă în prezent au fost incendiate și distruse conacurile* următoare: al domnilor Nicolae și Matache Radian din Păroși, al domnului Ziside, Luța Ciomăgescu, Nicolăescu și C. Trepteanu din comuna Ciomăgești, al domnului I. Zaharescu, frații Brătianu, I. Tănăsescu și I. Ceaulescu din comuna Sîmburești. Au fost omorîți de revoluționari, Gheorghe Călugăroiu din Ciomăgești și I. Tănăsescu din Sîmburești. ||

Aci liniile telefonice sînt distruse pe mare întindere. Am luat măsuri de repararea lor <și> pînă miine seară se vor putea face convorbiri. |

Nr. nu are | Inspector, | (ss) Pastia | Primită 24 martie 1907

95.

1907 martie 19 [apr. 1], [București] – Ordinul circular al ministrului de Interne, I.[I.]C. Brătianu, adresat prefecților de județ prin care atrage atenția că sursa încordării relațiilor cu țărani o constituie răul comportament al proprietarilor. Prezența trupelor trebuie să fie un prilej de „ameliorarea situației”, starea de asediu, apreciată ca „anormală”, nu poate fi prelungită. Se recomandă a se studia aspectele particulare locale la întocmirea învoielilor agricole – PJO, 1907, dos. 34, f. 74 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 157-158

<Nr.> 14669 din 19 Mar<tie> 1907

Domnule Prefect, |

Am onoarea a vă comunica următorul răspuns <pe> care l-am dat unui coleg al Dv. care mi-a făcut cunoscut că prop<r>ietarii din județul respectiv nu vor să schimbe învoielile pînă la o nouă legiferare.

Raportul<ui> Dv. răspund că proprietarul [= proprietarii] au înțeles rău situațiunea, cînd au hotărît să nu facă nicăieri nici o concesiune nici chiar din cele care ar fi legitime. Din* potrivă trebuie să se profite de prezența armatei și de impresiunea forței pentru a se face toate ameliorările, just făcute și raționale, în toate regiunile unde nu au fost revolte și devastări. Se va arăta astfel că cei pacinici au cîștigat mai mult. Aceste măsuri împreună cu pedepsirea severă a actelor de distrugere sau de rebeliune, vor readuce liniștea definitivă în viața noastră socială.

Guvernul, nici nu vrea, nici nu poate să considere starea de asediu ca o situațiune normală sau de lungă durată și prop<r>ietarii trebuie să profite de prezența // trupelor pentru a stabili între ei și țărani condițiuni de viață pacinică și amicală. Într-acest sens vă pot cita exemplu<l> districtului de Covurlui.

Că recomand să insistați din toate puterile ca să convingeți pe prop<r>ietari de adevăratele lor interese. Ne pierzînd însă din vedere că în fiecare dzi trebuie studiată* [= studiate] condițiunile locale speciale și că nu se pot impune învoieli uniforme.

Primiți, vă rog, Domnule Prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni. |

MINISTRU DE INTERNE, | (ss) Ion I. Brătianu |

No. 3475, Pr<imită> 29 Aprilie* 1907 | La dosar | (ssi)

96.

1907 martie 19 [apr. 1], Poiana – Telegrama procurorului Măldărescu către Prefectura jud. Olt ref<eritoare> la înăbușirea răscoalei în comuna [= comunele] Radomirești, Mihăești* de Jos și Mihăești* de Sus. Se indică numărul morților și al caselor distruse – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 203 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 166 [care o datează: martie 22]

[Datare după conținutul telegramei].

TELEGRAMA Nr. 2556 | din 22* martie 1907

| Prezentată la Poiana-Olt, nr..., cuv..., data..., ora 10, min..., timpul...

Transmisă de..., data..., ora..., min..., timpul... |

D-lui Prefect <la> Slatina-Olt

Astăzi 19* corent plecînd din Drăgănești am trecut prin comuna Radomirești unde s-au tras două focuri de tun, rezultatul a fost un mort și șapte răniți, case incendiate la Mihăești* de Sus, s-au tras patru focuri de tun <și> rezultatul a fost 5 morți, 5 case incendiate și trei distruse<;> la Mihăești* de Jos, s-au tras nouă focuri de tun, rezultatul fiind un mort<;> șapte case incendiate și 5 distruse<;> din arestați nu s-au trimis decît cîte 3 din fiecare din aceste comune, toți morți<i> sînt capi de răscoală care au instigat<;> au pus foc și au devastat<;> în urma ordinelor date de noi toate lucrurile furate, cum și produsele se readuc la proprietari<;> pe această linie liniște absolută.

Miine plecăm <la> Beciu, Dudu, cu forță armată deoarece acolo cu forță armată* de care încă se mai ivesc din cînd în cînd grupuri de țărani. |

Procuror, | (ss) Măldărescu

97.

1907 martie 19 [apr. 1], [Slatina] – Raportul procurorului jud. Olt către Ministerul Justiției prin care relatează împușcarea a 10 răsculați din com. Radomirești care au încercat să elibereze un grup de arestați – MJ, 1907, dos. 19, f. 15 = Xerografii, 1907, p.* 40 = G. Mihai, 1907-R, 2, f. 69 [care o datează martie 16 s.v].

[Datarea – probabil incorectă – s-a făcut după antetul telegramei]

T e l e g r a m a

| *Prezentată la Slatina, nr. ..., cls. S, cuv. 56, data 31*</3>, ora 8 Sosită...* |

Domnului ministru de justiție | București

Astăzi pe cînd soldații conduceau un convoi de arestați la Drăgănești, le-a ieșit înainte un număr de 21 <de> țărani din Radomirești, toți incendiatori, voind să-i atace pentru a elibera pe cei din convoi, soldații au tras foc asupra lor omorînd 10 din ei.

Nr. 853 | Procuror delegat <de> Olt, | (ss) G. Cocea

Ministerul Justiției | <Nr>. 8815 / 22 martie 1907 | Registratura

98.

1907 martie 19 [apr. 1, Urși] – Telegrama Inspectoratului [= inspectorului] Comunal al Plășii Urși către prefectul jud. Olt căruia îi arată zelul depus pentru înăbușirea răscolei în partea de nord a județului. Solicită trupe pentru siguranța sa, mai ales că spiritele nu sînt liniștite – PJO, 1907, dos. 34, f. 243-245* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 152-153 [care o datează: martie 18].

T E L E G R A M A

| *Prezentată la Urși, Nr., cl..., cuv. 232, data ¼, ora 6*

Transmisă de..., data..., ora 6 |

D-lui Prefect al județului Olt – Slatina

Respectuos comunic: Sînt la Simburești. Forțele militare de 80 <de> soldați sub comanda d-lui căpitan Mitu* au părăsit localitatea urmînd coloana mobilă de sub comanda d-lui maior Teodorescu, lăsîndu-ne singur de și* spiritele nu sînt încă liniștite, iar regiunea Cîmpu Mare, pe unde au trecut trupele e liniște și se găsește alte trupe de infanterie. Aici avem de cercetat devastarea de revoltați a lui Tănăsescu și Gh. Călugăroiu cum și descoperirea capilor răsculaților în întreaga plasă.

Rog interveniți urgent pentru siguranța persoanei mele să am la dispoziție soldați* în număr de 80 <de> soldați* trimiși astăzi seară la reședința Inspectoratului pentru reprimarea la timp a mișcărilor din comunele acestui Inspectorat, lipsite de orice trupe și pe al || căror sprijin n-am putut conta pînă în prezent, căci au fost luați de la comuna Cucuiești de d-l maior Teodorescu sub comanda sa, iar acum m-a părăsit cu desăvîrșire, spre a putea după liniștirea spiritelor proceda la facerea cuvenitelor cercetări fără teama de vreo nouă contra mișcare*, amestecată* [= amestecată] fiind aproape toți locuitorii.

Mai e necesar<ă> escorta de cavalerie pentru transportarea arestanților* [= arestaților]. Intervenți (la) comandantul Regimentului Olt a da ordin în consecință și domnului maior Teodorescu comandantul Detașamentului din nordul județului, întrucît am fost refuzați și <a> plecat cu întreaga trupă compusă din cavalerie, artilerie și infanterie, comandate de căpitani<i> Olteanu și Mutu*.

Aici liniile telefonice sînt deteriorate pe mare distanță și avem mulți arestanți [= arestați].

Nr. 340 |

Inspector comunal | C. Bastia [= Pastia] |

(Rezoluție): La dosar | S-au luat măsuri în consecință | Prefect, | (ssi)

99.

1907 martie 19 [apr. 1], [Slatina] – Adresa Prefecturii jud. Olt către acea din Argeș prin care solicită arestarea unui locuitor din com. Radomirești aflat temporar în or. Pitești – ASS, PJO, 1907/34, f. 19 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 81

[Către] Prefect(ul) județului Argeș | Pitești

Rog dispuneți arestarea și înaintarea individului Gh. Stănescu zis și Vultan din Radomirești refugiat acum la Pitești, la Const. Constantinescu, ruda lui. |

Prefect, | [ss] C. Anghel |

Nr. 1662 / 1907 martie 19

100.

1907 martie 19 [apr. 1], [Slatina] – Judecătorul de Instrucție al jud. Olt comunică primului procuror al jud. Ilfov că la percheziția făcută s-au găsit la prof. Tiberiu Popescu de la Gimnaziul „Radu Greceanu” din Slatina, manifeste contra regelui și guvernului țării – MJ, Dir. judiciară, 1907, dos. 19, f. 16 = Xerografii, 1907, f. 27 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 88 [datată: martie 22]

[Telegramă]

Prim procurorului Ilfov, București

| Prezentată la Slatina nr. 27, cl. P, c<u>v<in>t<e> 56, data 1/4*, ora 3,50

Transmisă de..., data..., ora... |

Profesorul de gimnaziu* din Slatina <Tiberiu> Popescu, grav compromis în mișcările țărănești. După percheziția ce i s-a făcut, (s-au) găsit acte grave compromițătoare pentru rege și țară. Lăsați dosarul la Olt pentru constatare. Rugăm faceți urgentă percheziție lui Spineanu* autorul actelor către Popescu, trimițând toate actele compromițătoare. |

Deputat doctor Stăncescu și | deputat Al. Iliescu

Ministerul Justiției | <Nr>. 8821 / 22 martie 1907 | Registratura

101.

1907 martie 19 [apr. 1], Slatina – Adresa Tribunalului jud. Olt către prefectul de județ căruia îi face cunoscut că în arestul Penitenciarului de [= se] află 70 de răsculați. Se dau [= dau] cifre [pe] localități – PJO, 1907, dos. 14, f. 193 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 156

ROMÂNIA | Judele Instructor al | Tribunalului Olt

Nr. 1287 / 1907 martie 19 |

Domnule Prefect, |

Am onoare a vă aduce la cunoștință că pînă astăzi din răscoalele țărănești am încarcerat în penitenciarul local sub mandatele noastre de arestare, un număr de 70 <de> indivizi și anume: din comuna Tîmpeni 9 indivizi, din comuna Bălțați 9 indivizi, din comuna Cucuiești 25 <de> indivizi, din comuna Dumitrești 12 indivizi, din comuna Comani 2 indivizi, din comuna Turia 2 indivizi, din comuna Floru 2 indivizi, din comuna Potcoava 1 individ, din comuna Poboru un* individ, din comuna Șerbănești* de Jos 1 individ, din comuna Profa 1 individ, din comuna Titulești 1 individ, din comuna Cungrea 1 individ, și din comuna Zăvideni, jud. Vîlcea 2 indivizi, în total șaptezeci.

Primiți vă rog d-le Prefect asigurarea distinsei mele considerațiuni. |

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi) |

D-sale | D-lui Prefect al județului Olt

Nr. 2511. Pr<imită> 20 martie | 1907

102.

1907 martie 20 [apr. 2], [București] – Adresa Casei Centrale a Băncilor Populare și Cooperativelor sătorești către prefectura jud. Olt prin care face cunoscut că între arestați se află și învățătorul N. Stoicescu din com. Bălănești. Fără a-l apăra se remarcă atitudinea administrației comunale față de bancă. Se solicită ca prefectura să cerceteze dacă denunțurile la adresa

învățătorului sînt reale și să se stabilească adevărul – PJO, 1907, dos. 34, f. 233-233v-234 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 164-165

Ministerul Financelor*

Casa Centrală a Băncilor Populare | și | Cooperativelor Sătești
Nr... | București, 20 martie 1907 |

Stimate Domnule Prefect, |

Între arestații din Olt am aflat acolo în Slatina că ar fi și președintele Băncii populare din Bălănești, învățătorul N. Stoicescu.

Departa de noi gîndul de a lua apărarea ori* cui numai pentru motivul, că conduce o bancă populară: cei învinuiți de instigațiuni să-și ia pedeapsa, ori* cine vor fi. Dar se poate întîmpla ca cei interesați să porfite acum de ocazie și să caute să nenorocească pe cei ce le fac umbră.

În ce privește pe învățătorul Stoicescu din Bălănești Olt, am fost trimis eu în anchetă la Banca populară din acea comună la 14 septembrie [1906?] și cu această ocaziune, am dovedit o întreagă cabală ȧesută contra învățătorului Stoicescu, președintele Băncii, de C. Vitănescu, primar al comunei, casierul Băncii, de cumnatul acestuia circiumarul Voicu Stavarache, membru în consiliul comunal, de vărul său Marin Ștefănescu, vice-președinte al Băncii, || cari toți vor să pună mîna pe Bancă și să o mute la circiumarul Voicu Stavarache, au făcut un proces verbal cu mai multe iscălituri false și au căutat în ziua de 13 august 1906 să ia cu forța toate scriptele Băncii ameninșîndu-ne și pe noi că Consiliul de Administrație ar fi dat vot de blam președintelui N. Stoicescu și că ei ar fi cei ce trebuie să conducă pe viitor Banca.

Fiind* că acel Proces-Verbal cu iscălituri flase era legalizat și la Primărie au* denunțat cazul Ministerului de Interne cu adresa dată ădin 23 sept. 1906 No. 4775. Te* rog cercetează în interesul adevărului, nu cumva aceștia sînt denunțătorii învățătorului, că ar fi făcut instigații printre săteni.

Învățătorul Stoicescu după cît îl cunosc este foarte nervos și a fost mereu în luptă cu aceștia* puternici ai satului, care au căutat prin tot felul de mijloace să-l facă să plece din sat.

Repet, dacă e vinovat, să-și ia pedeapsa, dar ar fi păcat dacă ar cade victimă unei cabale a celor interesați să-și facă treburile în sat, fără control. |

Cu dragoste, | Inspector, | (ssi) |

Domniei Sale | Domnului C.A. Anghel, Prefect al Județului Olt |

Pr<imită> 23 martie 1907 | La dosarul* | Prefect, | (ssi)

103.

1907 martie 20 [apr. 2], [Drăgănești] – Telegrama procurorului Măldărescu adresată prefectului jud. Olt prin care-i face cunoscut bombardamentele de artilerie din comuna [comunele] Beciu și Dudu, morți și alte pagube rezultate. S-au trimis la penitenciarul din Slatina 21 de arestați – PJO, 1907, dos. 34, f. 204 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 167 [care o datează martie 22].

[Datare după conținutul telegramei].

TELEGRAMA nr. 2571 | din 22 / 3 / 1907

| Prezentată la Drăgănești, nr. Ha*, cl..., datta..., ora 10, m. 30

Transmisă de..., data 2*/4, ora 10, m. 45 |

D-lui Prefect (al jud. Olt)

Azi 2 martie [= 2 aprilie s.n.] trecînd cu detașamentul prin comunele Beciu și Dudu unde am găsit ceva mișcare și 121* <de> arestanți [= arestați], am tras 10 focuri de tun în Dudu și rezultatul a fost 8 morți și 17 case incendiate, 6 distruse, cum și un bou, 1 porc omorîți.

Se înaintează 21* <de> arestanți [= arestați] la Slatina.

Acum (este) liniște și în aceste comune.

Procuror, | [ss] Măldărescu |

(Rezoluție): Spre știință, | Prefect, [nss]

104.

1907 martie 20 [apr. 2], [Slatina] – Ordinul circular al prefecturii jud. Olt adresat poliției Slatina și inspectorilor comunali de plăși privind reprimarea răscoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 141 [probabil concept] (și xerox) = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 160

TELEGRAFIC ȘI TELEFONIC

INSPECTOR COMUNAL | Urși | Călinești | Drăgănești | Scornicești | Perieți

Represiunile continuă cu energie în județele unde sînt bande de incendiatori și devatatori; în toate părțile unde armata a sosit deja revolta este înfrîntă și țărani predau pe instigatori și aduc înapoi lucrurile furate.

Aduceți aceasta la cunoștința tuturor. |

Nr. 1670 / 1907 martie 20 |

Prefect <de> Olt [nss] |

la Polție, asemenea vă rog să aduceți aceasta la cunoștința publicului. |

Nr. 1671 / <1907> martie 20

105.

1907 martie 20 [apr. 2], [Slatina] – Prefectura jud. Olt depune la Tribunalul jud. Olt pe preotul Ion Gîrbăcescu, care după „declarațiile proprietarilor” este acuzat de ridicarea populației la revoltă – PJO, 1907, dos. 34, f. 179 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 161-162*

D-lui | Procuror al Trib<unalului> Local

N<r.> 1663 | 1907 martie 20 |

Am onoarea a înainta cu aceasta pe preotul Ion Gîrbăcescu din comuna Poboru, care, după declarația D-ilor proprietari din localitate, Roca și D-na Bratu, a provocat populația la revoltă prin predici revoluționare. |

<Dos.> 61 | <I>907 |

Intr. N<r.> 2483

106.

1907 martie 21 [apr. 3], Drăgănești – Telegrama procurorului Măldărescu către prefectul jud. Olt privind starea de spirit a populației în satele agitate. Se arată că spiritele sînt încă agitate – ASS, PJO, 1907/122/61, f. 209 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 168 [care o datează: martie 22]

[Datează după conținutul telegramei].

TELEGRAMA nr. 2571 | din 22 martie 1907

| Prezentată la: Drăgănești, nr..., cuv..., data ¼, ora 3, min..., timpul...

Transmisă de..., dia..., ora 4, min..., timpul... |

D-lui Prefect

Represiunile energice au avut efect în toate părțile. Ni se semnalează liniște. Cu toate acestea la Comani sînt încă încercări de a se pune foc.

Pentru absoluta liniște voi uza și acolo de artilerie.

Astă noapte în Drăgănești la furajul domnului Polihron s-a încercat a se pune foc. Sentinelele au tras foc. Criminalii au fugit.

S-a găsit o cutie de chibrituri. <S-au> Luat măsuri pentru terorizarea bandiților. Am cerut Ministerului <Justiției> redeschiderea Tribunalului și al Judecătoriilor. Rog luați măsuri a se da drumul împrișinilor să intre în oraș. |

Procuror, | (ss) Măldărescu

107.

1907 martie 22 [apr. 4], [București] – Min. Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor face cunoscut prefectului* jud. Olt că s-a aprobat [ca] în pădurile mari să se învoiască vitele locuitorilor pentru pășunat. Vechile contracte de arendă a pășunilor să nu fie încălcate – PJO, 1907, dos. 40, f. 41-41v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 173 [care datează: martie 23].

Ministerul | Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor

Serviciul Pădurilor | Biroul Exploatațiilor

Nr. 23341 <din> 22* Mar<tie> 1907 |

Domnule Prefect, |

În vederea iernii grele și îndelungate din acest an care a făcut ca vitele să consume tot nutrețul agonisit

În vederea* că în acest moment chiar sătenii urmează să înceapă arăturile de primăvară și că în lipsă de nutreț ar fi imposibil să execute astfel de lucrări

Pentru aceste motive Ministerul a hotărât a se permite în mod excepțional pășunatul vitelor sătenilor în pădurile satului bătrâne și defensabile* pe timp până la 1 iulie acordată cînt [= cînd] vitele își pot găsi hrană pe miriștele locuitorilor sau ale arendașilor.

Pentru această durată, plata s-a fixat la 1 leu și 50 <de> bani de vită mare și 50 <de> bani de vită mică, bine* înțelegîndu-se că caprele și bivoliile sînt excluse de la pășune.

Pentru exercitarea acestor dispozițiuni, astăzi chiar s-a dat ordin întregului serviciu silvic exterior, de a se prezenta la fiecare pădure în parte și de a destina părțile de pădure ce vor găsi că pot fi pășunate fără nici un inconvenient cultural*.

Vă rugăm dar, să bine* voiți a dispune de a se pune în vederea* locuitorilor în cazul dacă* au nevoie pentru // pășunatul vitelor lor, să se adreseze silvicitorilor statului care au ordine pe cît va fi posibil, să le satisfacă cererile, încheind acte pe timpul și cu prețurile stabilite de ministere.

Cu această ocaziune, vă mai rugăm, să binevoiți* a face să se atragă atențiunea sătenilor că, poienile din interiorul sau din perimetrul pădurilor, care sînt arendate prin contracte anterioare, pentru arătură sau pentru finețe să rămînă cu toate la dispozițiunea arendașilor* [= arendașilor?] respectivi și că în ele vitele nu pot pășuna de* cît prin înțelegeri reciproce între săteni și arendași.

Binevoiți, vă rog Domnule Prefect a primi asigurarea osebitei* mele considerațiuni. |

p. Ministru | [ss] D. Gh. Antipa

Șeful Serviciului, | Inspector silvic, | (ssi)

108.

1907 martie 22 [apr. 4], [Ghimpețeni?] – Procesul verbal întocmit de către comandantul companiei 1 din regim. 4 Ilfov nr. 21 și primarul comunei Ghimpețeni, jud. Teleorman, privind cercetarea capilor răscoalei din acea localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 38-38v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 95-96

Proces-verbal |

Astăzi 22 martie 1907

Noi<,> căpitan Makarovitsch* Constantin<,> comandantul companiei I-a din Regimentul 4 Ilfov nr. 21 și Primarul comunei Ghimpețeni<,> Marin Cacip<,> am procedat la cercetarea celor care au fost în fruntea răzvrătiților cît și la luarea declarațiunilor acelor ce au fost martori oculari și am constatat următoarele:

1. Că locuitorii: Matei Ovreiul, Ion Cernat, Vasile B. Pîrcă, Ilie B. Pîrcă, Nicolae Tanase, Năstase Voiculescu, Barbu P. Ungureanu, Gheorghe Pană Piper, Florea M. Popescu, Niță Tudora, Marin Bălan și Radu N. Ghimigiu au dispărut din comună. După ce au pus foc și au devastat proprietățile și am* mai încercat odată a-i aresta și nu s-au putut prinde deoarece se îndosesc* cu ajutorul și cunoștința femeilor lor am hotărît că [= ca] nevestele lor să fie ridicate, arestate și duse în comuna de reședință a Companiei ca ostatece în locul lor.

2. Dl. Primar este obligat a lua în a sa îngrijire pe capii* rămași, a pune cîte un rezervist sau milițian a păzi casele lor și a pecetlui în unire cu consiliul comunal casele încheind proces-verbal.

3. Pe nevestele lui Nicolae Tănase (Stana) și Veta Vasile Tănase și Constantina Dir.* Pană Piper<,> fiind bolnave<,> am dispus ca șeful de garnizoană să posteze cîte un gardiann în permanență la ușa lor pentru a-i aresta.

4. Am ridicat și arestat ca vinovați și instigatori pe următorii locuitori găsiți la locuințele lor: ||

1. Radu Popescu, circiumar instigator | 2. Dumitru Ion Dobrin, s-a găsit la el porumb furat | 3. Matei Ion Văleanu, [idem] | 4. Stan Rățoiu, [idem] | 5. Dobre Ștefan Nicula [idem] | 6. Marin Călin Nicu

Se alătură procesului-verbal și declarațiile locuitorilor ridicați din această comună aflate în fața noastră.

5. Femeile ridicate ca ostatece sînt: Leanca Matei Ovrei, Ioana Vasile B. Tircă, Nicula Năstase Voiculescu, Dina Marin Băloiu.

6. Aflăm că locuitorii dispăruți ar fi ascunși în păduricea proprietății am procedat la scotocirea ei însă nu s-a putut prinde nici un dispărut.

Drept care am încheiat prezentul proces-verbal.

Mai arătăm aci că primarul a luat cunoștință de ordinele Prefecturii nr. 3194, 3181 și 3186. |

Primarul comunei | (ssi) |

Căpit. Makarovitsch

109.

1907 martie 22 [apr. 4], [Pitești] – Telegrama prefectului jud. Argeș către omologul său din Olt și procurorul jud. Olt cărora le semnaleză că preotul din Casa Veche ar fi inițiatorul răscoalei pentru comunele din nordul județului – PJO, 1907, dos. 34, f. 229 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 169 [datare: martie 23]

[Datare după data din telegramă]

TELEGRAMA Nr. 2597 | din 23* martie 1907

| Prezentată la Pitești, nr. 103, cuv. 53, data 4*/4, ora 4, min. 30, timpul...

Transmisă de..., data..., ora 6, min. 40, timpul... |

Urgentă D-lui Prefect și Procuror – Olt, Slatina

Preotul din comuna Casa Veche după cum ne anunță comandantul detașamentului militar din Simburești este unul din instigatorii principali care pornind devastările în Olt a<u> fost împinse și în trei comune din acest județ. Rog a se lua măsuri. |

N. 2660 |

P. Prefect <de> Argeș, | (ss) Cristescu

110.

1907 martie 22 [apr. 4], [Turnu Măgurele] – Rechizitoriul procurorului Tribunalului jud. Teleorman dat împotriva a 8 capi ai răscoalei din com. Ghimpețeni – CJT, 1907, dos. 38, f. 17 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 97

ROMÂNIA

Rechizitoriul introductiv | Nr. 2325 | 1907 martie 22 |

Noi, Procurorul Tribunalului Teleorman

Avînd în vedere actele de instrucție penală dresate în contra inculpaților Matei Ene Gongănoiu, Neagu Lixandru Bratu, Dumitru Dobre Chimigiu, Ilie Sandu Bratu, Păun Purcaru, Nicolae Tănase Pirvu, Badea N. Ciobanu și Oprea Nicolae Purcaru din Ghimpețeni pentru faptil de...

Avînd în vedere că acest ffact era prevăzut și pedepsit de art. 81.87* cod penal

Văzînd și art. 1 din legea pentru atribuțiunile Ministerului public

Trimitem această afacere înaintea d-lui Jude Instructor local rugîndu-l să binevoiască a-i da concursul legal

Se mai înainteză un proces-verbal, un tablou [= tabel] și adresa nr. 110/<1>907.

Făcut la parchetul nostru în Turnu Măgurele. |

Procuror, | (ssi)

Secretar, | (ssi) |

Pr<imit> 23 martie 1907

111.

1907 martie 23 [apr. 5], București – Telegrama ministrului de Interne, [I.I.C.] Brătianu, adresată Prefectului* jud. Olt, căruia îi arată samavolniciile pe care le fac proprietarii și arendași din comunele răscolate. Se atrage atenția de a se curma o atare stare de lucruri – PJO, 1907, dos. 34, f. 234 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 170

T e l e g r a m ă   c i r c u l a r ă | Nr. 2599 din 23 martie 1907

| Prezentată la C.C.M. București, nr. 18, cl. Sp., cuv. 77, data 5/4, ora 12,10

Transmisă de..., data..., ora 1,20 |

D-lui Prefect al județului Olt

Aflu că unii proprietari sau arendași din regiunile unde au fost răscoale sau devastări caută să își facă singuri dreptate, arestînd, maltratînd și rînind pe presupuși<i> devastatori.

Vă rog să atrageți energic atențiunea că nimeni nu are dreptul să intervină direct și plîngerile lor trebuie să le adreseze autorităților, în același timp veți urmări și pune sub judecată pe proprietarii care au comis crime sau delictе de această natură. |

Ministru de Interne, | [ss] Brătianu

112.

1907 martie 23 [apr. 5], [Ghimpețeni, jud. Teleorman] – Adresa com. Ghimpețeni, jud. Teleorman,<,> către comandantul Regiunii răscoalelor* Teleorman, prin care trimite însoțiți de tabloul respectiv pe capii răscoalei din acea localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 27 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 98

România | Jud. Teleorman

Primăria comunei | Ghimpețeni |

1907 martie 23 |

Domnule Comandant, |

Am respectul a vă înainta odată cu aceasta pe următorii indivizi:

1. Niță Tudora | 2. Marin Bălan | 3. Radu N. Ghimigiu | 4. Ilie B. Radu | 5. Vasile Tănase | 6. Vasile Tîrcă

Binevoiți vă rog domnule comandant a primi asigurarea considerațiunii noastre.

| Primar, | (ssi)

1/<1>907. N<r>. 443. Pr<imit> 25 martie 1907

Se va înainta în original

d-lui comandant al Batalionului Bacău aflat în localitate spre a dispoza cele legale

Primar, | (ssi)

25. 3. <1>907 |

Locotenentul Ionescu Ștef<an> | va face cercetarea | sub încheiere de proces-verbal | și-l va înainta locului în | drept.

Comandant Bat<alion>, | Maior, | (ssi)

Locotenentul Ionescu Ștefan | către

Dl. comandant al Bat<alionului> | Loco |

Se înaintează un număr de 16 indivizi implicați în devastările || făcute în comuna Ghimpețeni împreună cu procesul verbal relativ.

Comandant Comp<ania> V-a | Locotenentul | Ștef<an> Ionescu |

Domniei Sale | Domnului Comandant al Regiunii răscoalelor Teleorman, gara Balaciu*

113.

1907 martie 23 [apr. 5, Ghimpețeni] – Adresa primăriei com. Ghimpețeni, jud. Teleorman către comandantul companiei I din regim. 4 Ilfov – aflat în com. Tecuci-Kalinderu* – prin care-l înștiințează că a trimis un număr de 10 capi ai răscoalei din Ghimpețeni – CJT, 1907, dos. 38, f. 33 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 104.

ROMÂNIA | JUD. TELEORMAN | PRIMĂRIA COMUNEI | GHIMPEȚENI
Nr. 329 / 1907 martie 23 |

Domnule Comandant, |

Am respectul a vă înainta odată cu ace<a>sta pe locuitorii următori:

1. Niculae Tănase | 2. Năstase Voiculescu | 3. Gheorghe Pană Piperi | 4. Florea M. Popescu | 5. Barbu Pană Ungurean | 6. D-tru P. Piperi | 7. Păun Purcariu | 8. Ion Cernat | 9. Vasile N. Ciolea* | 10. Matei Ovrei*.

Aceștia îndată ce au văzut.... și garda la casele lor, au venit singuri la Primărie.

Binevoiți vă rog d-le Comandant a primi asigurarea considerațiunii noastre. |

Primar, | (ssi) |

Secretar, | (ssi) |

D-sale | D-lui Comandant al comp<aniei> I

Regiment 4 Ilfov | [ss] T. Calenderu* |

N.B. Anexează și declarația

114.

1907 martie 23 [apr. 5], s.l. – Adresa Corpului I Armată către Prefectura jud. Olt căruia [= căreia] îi face cunoscut că pentru îngrijirea răniților din com. Vilcele, Ministerul de Război va trimite o ambulanță militară. Se solicită prefecturii cai pentru asigurarea transportului de la Slatina la Vilcele – PJO, 1907* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 171

România | Corpul I Armată | Serv. Stat Major

Corpul de Armată* | Statul Major | către

Prefectul județului Olt |

Am onoare a aduce la cunoștină D-voastră că, conform ordinului Ministrului de Război nr. 7278 Direcția VI Sanitară <din> acest comandament trebuie să trimită una secție ambulanță în comunele* Vilcelele* din acel județ, pentru îngrijirea răniților militari și civili care au suferit după [de pe] urma răzcoalelor sătenilor.

În consecință, vă rog, d-le Prefect, să bine* voiți a da ordinele d-voastră autorităților administrative că [= ca], la cererea Medicului șef al secțiunii ce va face la Slatina unde secțiunea va fi transportată cu [= pe] calea ferată să i se pună la dispoziție caii și hamurile necesare luându-i de rechiziție conf<orm> art. 24 din legea rechizițiilor pentru a fi transportată la Vilcelele*; de asemenea și din această localitate în altele dacă nevoie va fi.

Primiți, vă rog, d-le Prefect, asigurarea considerațiunii noastre. |

Comandantul Corpului I Armată | general | Năsturel

Șef <de> Stat major, | Colonel, (ssi)

Nr. 2593, Primită 23 martie 1907

115.

1907 martie 24 [apr. 6], [Ciomăgești] – Raportul primăriei com. Ciomăgești către Prefectura jud. Olt privind modul de desfășurare a răzcoalei în acel sat*. Se arată numărul morților căzuți în timpul răzcoalei – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 254 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 181

PRIMĂRIA | COMUNEI CIOMĂGEȘTI | JUDEȚUL OLT

Nr. 314 / 1907 martie 24 |

Domnului* Prefect,

Asupra revoluției* ce avu loc în zilele de 14 și 15 martie curent și acesta locuitorii din comunele vecine ceea ce* în această comună, s-a<u> distrus trei conace de proprietăți și anume: domnul C. Trepteanu, Iancu Zisidis și N. Enescu [?]. Timpul de revoltă a fost noaptea și în termen de 8 sau 9 ore a<u> terminat cu jefuirea din această comună, când astăzi s-a liniștit comuna și se dispune liniște și că din această comună s-a<u> împușcat 5 persoane de către armată pe ziua de 18 curent considerați ca capi de revoltă.

Rugându-vă să binevoiți a dispoza cele legale.

Binevoiți vă rog Domnule Prefect a primi asigurarea considerațiunilor mele. |

Primar, | (ssi)

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt.

Nr. 2695. Pr<imită> 27 martie 1907

116.

1907 martie 26 [aprilie 8], [Ghimpețeni?] – Procesul verbal întocmit de comandantul companiei 6 din regim. Bacău nr. 27 împotriva principalilor capi ai răscolei din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman – CJT, 1907, dos. 38, f. 28-29-30-30v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 105-114

Nr. 1

Proces-Verbal

Astăzi anul una mie nouă sute șapte, luna martie, ziua douăzeci și șase

Noi<, locotenentul Ionescu Gh. Ștefan, Comandantul Companiei <a> 6-a din Regimentul Bacău nr 27, în baza ordinului Domnului Comandant al comunei Tecuci-Kalinderu, la cercetarea preliminară a indivizilor trimiși cu adresa nr. 334 din 23/3*, a primăriei comunei Ghimpețeni, arestați ca instigatori și părtași activi la devastările și crimele comise cu ocazia mișcărilor agrare, am constatat cele ce urmează:

Mă numesc Vasile Badea, de ani 42, căsătorit cu domiciliul în com. Ghimpețeni și pîndar de vînătoare la domnul Guță Burcă; declar că în ziua cînd s-au întîmplat devastările, cam pe la amiază m-a dus la tovarășul meu Gheorghîță Zamfir, pădurar tot la d-l Guță Burcă. Pe cînd găseam în curtea casei tovarășului meu, locuitorul State Goanță mi-a spus că de ce nu stau cu el de vorbă, nu m-am săturat o iarnă întreagă pentru ciocoi? Spre seară au venit la tovarășul meu locuitorii: Neacșu Badea, Ioan Oncilă și Dumitru Pirlogea toți din acea comună, care, îngenunchind pe Zamfir Gheorghîță, au voit să-l omoare sub motiv că este spionul d-lui Burcă, căci de aceea nu a luat parte la jafurile din acea zi. De frică am fuit și m-am amestecat printre ceilalți oameni.

La jaf și la punerea focului n-am luat parte, găsindu-mă în cîmp la Gioroace*.

Auzind că locuitorul Neacșu Badea m-a pus și pe mine pe lista jefuitorilor, m-am dus la dl. Jeane* Burcă căruia spunîndu-i nenorocirea în care căzusem ||¹⁰⁶ mi-a spus că mă va scăpa el, să-i dau în schimb ca despăgubire, doi pînă la trei poli. Neștiind* însă că va putea să mă scape că nu i-am dat bani.

Atîta știu<, carte neștiind<, semnez prin punerea de deget – X Eu<, Vasile Badea Radu.

Mă numesc Niță Tudora, de ani 40, căsătorit, cu domiciliul în comuna Ghimpețeni, de profesie agricolă*, declar:

În ziua cînd s-au întîmplat focurile și jafurile mă găseam acasă; auzind gălăgie am plecat și eu în partea de unde venea zgomotul. – Cînd am ajuns am văzut arzînd pătulele bo<i>erului.

Din oameni am auzit că : focul a fost pus de Badea Ciobanu, Toma Radu Ciobanu; iar locuitorul Neagu Sandu și Marin Iordache, au îndemnat oamenii la foc și jaf. Văzînd că focul se termină, am plecat înapoi spre casă.

Atîta știu; carte neștiind, semnez prin punerea de deget. – X Eu<, Niță Tudora.

Mă numesc Vasile Tănase, de ani 48, căsătorit<, cu domiciliul în comuna Ghimpețeni, de profesie agricolă*<, declar că: În ziua cînd a fost jaful, mă găseam dezbrăcat acasă; nevasta mea auzind zgomot și spunîndu-mi să ies din casă să mă duc și eu să văd ce este acolo. În<tre> oameni întîlnesc pe <a>jutorul de primar care se ducea și el acolo; cînd am ajuns<, focul se coptorise* și nu mai putea să se facă nimic, atunci am venit acasă. De frică ca să nu pat [= pătesc] ceva, am venit la Primărie unde logofătul Godin a spus ca să dăm de om cîte 5 poli și ne scapă pe toți de bucluc. I-am dat și după două zile cînd a văzut că nu poate să mă scape, mi-a trimis banii înapoi acasă.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punerea de deget. – X Eu<, Vasile Tănase

Mă numesc Ilie Badea Radu, de ani 38, căsătorit<, cu domiciliul în comuna Ghimpețeni, de profesie agricolă*, ||¹⁰⁷ declar că: în ziua cînd s-a întîmplat jaful, am plecat după îndemnul lui Ioan Cernat, împreună cu el la foc, unde erau numai oameni din sat. Am văzut cum D-tru Doae* da cu parul

în oameni strigînd la ei să pună foc. Asemenea și pe Dumitru Barbu Ene. Tot Ioan Cernat și D-tru Iancu Răcănel, spuneau că vin studenții să omoare pe cei ce nu dau foc, tot asemenea a spus și Iancu D-tru Ene; iar revolta o făcea Dumitru Barbu Ene. Pentru a scăpa de orice plată, căci se zicea că averile boierilor se vor plăti tot de jărani. <,> Am [= am] dat 5 poli lui Vasile Tanase* și Vasile Badea Radu, care spuseseră că au vorbit cu logofătul boierului.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget. – X Eu<,> Ilie Badea Radu.

Mă numesc Marin Dumitru, de ani 56, căsătorit, cu domiciliul în comuna Ghimpeșeni, de profesie agricolă, declară [= declar] că: În ziua cînd s-a făcut jaful, eu vindusem niște boi și cu omul căruia îi daseam* m-am dus să-l petrec pînă aproape de Văleni, cînd auzind adunarea m-am înapoiat spre primărie de unde am văzut că <se> puseseră foc pătulelor. Întrebînd de ce s-a sunat adunarea mi s-a răspuns că s-a dat pentru comunicarea ordinului de mobilizare. Știu că focul a fost pus de Neagu Sandu Bratu, Dumitru Doae*, Ioan Nicolae Porcaru. Faptul că sînt arestat și eu este că primarul are necaz pe mine pentru că nu l-am votat la alegere.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget.

X Eu Marin Dumitru

Mă numesc Radu Ghimigiu, de ani 35, căsătorit, cu domiciliul în com. Ghimpeșeni, declară: În ziua jafului, căram cărămidă și o duceam acasă la fratele meu, D-tru Ghimigiu. Atunci cîntînd cornul, m-am dus și eu la primărie, de unde am văzut focul la pătulele ciocoiiului. Ducîndu-mă și eu acolo am auzit pe Iancu D-tru Ene zis Răcănel, strigînd ca să înceapă jaful ca la Tufeni.

Am aflat că focul a fost pus de Matei Ovreiș și Nicolae Radu Crăciun, cerîndu-ne și jurăm că nu vom spune nimănui nimic.

||¹⁰⁸ Stan Constantin, Toma Radu Ciobanu, care au spus să se pună foc, asemenea și Ilie Dobre, Marin Ioan, Vasile Badea Cernat, Badea D-tru Dinu, Mitroase* Dumitru Dinu.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget.

X Eu<,> Radu Ghimigiu.

Mă numesc State Goanșă, de ani 53, căsătorit<,> cu domiciliul în comuna Ghimpeșeni, de profesie agricolă*, declară: arătarea făcută de locuitorul Vasile Badea Radu, cum că i-aș fi spus pe la amiaza zilei pe cînd s-a întîmplat jaful și anume că: să mai stea de vorbă cu mine, căci de ajuns a alergat o iarnă întreagă pentru ciocoi; aceste zic, sînt neadevărate; iar pe seară, am stat ascuns în casă cînd s-a dat focul.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget.

X Eu<,> State Goanșă.

Mă numesc Zamfir Gheorghîță, de ani 50, căsătorit<,> cu domiciliul în comuna Ghimpeșeni, de profesie agricolă, declară [= declar] că: în adevăr am fost îngenunchiat de locuitorii: Ioan Oncilă, Neacșu Badea și D-tru Pîrloga și amenințat cu moartea pe motivul că sînt spionul d-lui Gușă Burcă. După ce am făcut cruce înaintea lor și le-am sărutat tălpile, m-au iertat. Tot deodată declar că am auzit pe State Goanșă spunîndu-i lui Vasile Badea Radu, care se găsea în curtea mea, că: să mai stea de vorbă cu el, căci s-a săturat alergînd o iarnă întreagă pentru ciocoi?*

Ce-a voit să spună cu aceste cuvinte, nu știu.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget.

X Eu<,> Zamfir Gheorghîță.

Mă numesc Toma Radu Ciobanu, de ani 33, căsătorit<,> cu domiciliul în comuna Ghimpeșeni, de profesie agricolă*, declară: la arătarea, cum că aș fi îndemnat oamenii la foc, declară, nu este adevărat. La foc am fost, ||¹⁰⁹ însă n-am făcut nici un rău.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget.

X Eu<,> Roma [= Toma] Radu Ciobanu.

Mă numesc Marin Iordache, de ani 38, căsătorit, cu domiciliul în comuna Ghimpeșeni, de profesie agricolă, declară [= declar] că: în ziua cînd s-a întîmplat devastarea, lucram un coșar

acasă. Când am auzit că s-a pus foc, m-am dus la primărie, am văzut cum Marin Dumitru, amenința cu toporul pe primar, ca să ia parte la foc.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget.

X Eu Marin Iordache.

Mă numesc Iancu D-tru Enea, zis și Răcănel, de ani 33, căsătorit<, > cu domiciliul în com. * Ghimpeșeni, de profesie agricolă*, declară [= declar] că: în ziua cînd a fost jaful și focul în sat, eu n-am ieșit nicăieri.

Atîta știu, carte știind, semnez singur.

Semnătura.

Mă numesc Stan Constantin Simion, de ani 33, căsătorit, cu domiciliul în com. Ghimpeșeni, de profesie agricolă*, declară: în ziua cînd a fost focul și jaful, eu m-am dus împreună la Iancu D-tru Ene, la pădure ca să spunem notarului, să nu iese [= iasă], că-l omoare [= omoară] oamenii.

Atîta știu, carte neștiind, semnez prin punere de deget.

X Eu<, > Stan Constantin Simion.

Mă numesc Constandin* Anghelescu<, > de ani 28, căsătorit în comuna Titulești<, > de profesie agricultor, declară [= declar] că: eu m-am pomenit cu d<umnea>lor Vasile B. Radu, Ilie B. Radu și Vasile Tănase, în curte la boier și eu i-am spus boierului adică d-lui Eugeniu Gh. Burcă din aceea comună ca să-i ierte și că d<umnea>lor fac tot ce au încă în datorie și d-nu Eugeniu Burcă le-a spus că d<umnea>lui nu pretinde nimic decît să-și ia fiecare pedeapsa ||¹¹⁰ de ceea ce au făcut. Iar bani nu am primit de la nimeni absolut. Și nici nu am impus nimănui. Atîta știu și nimic mai mult. Drept care semnez.

Semnez*.

Mă numesc Vasile Badea Cernat, de ani 25, căsătorit, cu domiciliul în com. Ghimpeșeni, de profesie agricolă, declară: au venit la mine, trecînd pe lîngă șosea Radu Ghimigiu, Marin D-tru Lupu (Balan*) ambii depuși care ne-au îndemnat să mergem cu toții căci dacă nu mergeți vă punem foc. M-am dus și eu cu dinșii la primărie și de acolo ne-am îndreptat spre foc. Aici am văzut cum ardea un conac, dar nu știu cine i-a dat foc.

Atîta știu, carte nu știu, semnez prin punere de deget.

X Eu<, > Vasile Badea Cernat.

Mă numesc Ilie Dobre, de ani 48, căsătorit, cu domiciliul în com. Ghimpeșeni, de profesie agricolă*, declară: cei morți*: D-tru Doae* și Ioan Cinciu*, i-au îndemnat pe oameni să meargă la jaf și foc, căci altfel le vor da și lor foc.

Atîta știu, carte nu știu, semnez prin punere de deget.

X Eu<, > Ilie Dobre.

Fiind* pentru care s-a încheiat prezentul proces-verbal spre a se înainta locului în drept. | Comandantul Comp<aniei a> VI-a | Locote<ne>ntul, | (ssi)

Primar, | (ssi)

117.

1907 martie 25 [aprilie 7], Ipotești – Arendașul moșiei Ipotești arată comandantului local din Coteana că locuitorii au intrat cu forța în islazul proprietății. Se cere a fi ajutat cu 7-8 soldați – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 274 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 182

Coteana 25 Martie 1907 |

DOMNULUI COMANDANT |

Parte din locuitorii din cătunul Ipotești, fără a fi învoiți în moșie pășunează cu vitele lor pe moșie în mod arbitrar.

La invitațiunile făcute de păzitorii moșiei, ei au amenințat că nu-i poate opri nimeni și că în caz că ar fi opriți, fac lucruri mari.

Spre a evita acel conflict ce ar putea rezulta din aceasta vă rog să binevoiți a dispune ca să se lase o gardă de 7-8 soldați la Ipotești spre a menține ordinea. Unul dintre acei* amenințatori este Dumitru Mană Enciu. |

Cu stimă | (ssi) |

Domniei Sale Domnului Comandant* al Localității Coteana

Primită 25 martie 1907 | Locot. (ssi)

118.

1907 martie 24 [apr. 6], Radomirești – Marin Cotoi, martor ocular al răscoarelor țărănești din 1907, descrie modul de izbucnire, desfășurare și înăbușire sălbatică a răsculaților [= răscoarei] din com. Radomirești – ASS, Achiziții noi, 1907, ms. 1, f. 12-12 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 176-177

Spre ținere de minte

În anul 1907 luna Martie, în noaptea de 13 spre 14<, > Marți noaptea s-a pus foc de oameni din sat la casa lu<i> Alece Nicolau, proprietar, a ars casa în ruină, două pătule de ștacheți pline cu porumb, vaporu<l>, batoza ect.* [= etc.] arendaș<ului> Odisia* Christidi<,> <s-> a pus foc la două pătule pline de porumb ale arendașului Costandinescu* din Pitești, au ras casa în ruină, iar două pătule pline de porumb le-au cărat oamenii cu carele acasă la ei făcând jaf mare. A<u> pus foc la casa Proprietarului Haralambie Rădulescu prefăcînd-o în ruină, a<u> ars două pătule de ștacheți mar pline cu porumb făcînd mare jafu*.

Scriș de mine în seara zilei de 16-17* Martie 1907<, > vineri seara spre ținere de minte.

Marin Cotoi

Cotoi M. Radu

*

Pe ziua de 14 Martie<, > M<i>ercuri acel an, a venit trupa de infanterie cu un Locotenent în comună formând* careu și trăgînd focuri pe strade* iar gornistul suna retragerea* [?] ca să se retragă lumea. Joi la 15 a venit cavaleria cu Locotentul* Iancu Iliescu <care> a adus la primărie pe mulți oameni legați din cei ce puseseră<ră> foc <și pe care> ia [= i-a] închis în primărie și cavaleria a plecat la Mihăești*, iar oameni<i> au stat închiși vreo 21 <de> oameni până* Duminecă // dimineața la orele 9 <i>eșind lumea de la biserică, și iau [= i-au] pornit pe cei arestați la Drăgănești în brisci cu cai din sat cu soldați înarmați. Ia [= l-a] cercetat Procurorul, Maiorul și mai mulți ofițeri faț* înaintea* Școalei de copii din Drăgănești, au tăiat cu sabie în fața tuturor un ofițer pe Radu Niți* lu<i> cocean [= Cocean] unde au* și murit iar pe ceilalți arestați ia* [= i-a] condus cu escortă și armată. Procurorul și toți ofițeri<i> pînă la cimitirul comuni<i> Drăgănești, iau [= i-au] pus pe un rând* ordonând Procurorul în numele Legi<i> trageți foc. A<u> împușcat pe Stan Stoican, Stancu Bucă, Sandu Preda Nadolu, Marin Vasile Sima, Iancu D-tru A. Olteanu, D-tru A. Olteanu, Radu Ion Bircă, Vasile Andrei Neamțu, Dobre Ilie Babadac, pe Ion Andrei Babadac la [= l-a] împușcat în Primărie în mână* iar în marginea satului la [= l-a] împușcat în cap și a murit. A mai împușcat acasă tot atunci pe Alecsandru* Cotigă și pe Bălan Pufoi murind iute.

Luni la 16 Martie 1907 au venit în comuna noastră Procurorul, un Maior*, un căpitan* și mai mulți ofițeri urmați de cavalerie și două tunuri trase de căte* șase cai spre a incendia comuna, apoi cercetînd au căzut mai mulți oameni în genunchi nevinovați rugînduse [= rugînduse] a nu prăpădi toată comuna, atunci au așezat tunurile înaintea Casei* lu<i> Dobre Olteanu, a tras un tun în casa lu<i> Petre Stanciu și unul în casa lui Ilie Bandac apoi au plecat la Mihăești.

A<u> fost trimiși de Procoror* la Slatina Gheorghe Geambașu, Badea Ion Fărăcă și băiatul lui Ilie Tăbîrcă*, apoi în urmă a<u> mai adus pe Ilie Băiatu, Ion Preda Ștefan și Marin Bălan Pufoi, a treia oară a pornit pe Iancu Udreă și pe Petre a lu<i> Păun Olteanu.

A* fost fugiți din sat Gheorghe Stănescu (Vulpan) l<-> a prins la Pitești, l<-> a dus la Slatina unde l<-> a închis, a<u> fost dispăruți Radu Irimia, Ion Stanciu, Petre Gheorghe Necșufu, Chirilă Ivan Piscică, Dobre June*, Sandu Stăncu* și Dumitru Nicu Mazilu și din acești fugiți le<-> a<u> pus foc la case lu<i> Ion Stanciu, lu<i> Stancu Tăbîrcă, lu<i> Petre Gh.

Necșușu, lu<i> Dobre June, lu<i> Sandu Stiriean, iar lu<i> Vulpan i<->a tăiat casa cu securi<le> și apoi i<->a pus foc făcându-se ce // nu s<->a mai făcut de cind o fi lumea și nici nu se mai face, iar armata stă tot în comună prădînd lumea.

*Scriș de mine azi 24 Martie 1907 sîmbătă
Marin Cotoi*

119.

1907 martie 24 [apr. 6], Slatina – Ordinul prefectului jud. Olt către inspectorul comunal al plășii Colonești pe care-l împuternicește a cerceta și referi* <asupra> modul<ului> de ucidere a unor răsculați din com. Vața, în drum spre Alunișu, precum și a celor lăsați liberi – PJO, 1907, dos. 34, f. 235 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 178

Zi liberă

Intr. nr. 2608

I. Marinescu, Inspector Comunal Colonești

Colegul dvs. de la Urși fiind reținut de afaceri ale serviciului, vă deleg să treceți de îndată la comuna Vața unde în unire cu Comandantul trupei din localitate să anchemati scrupulos și minuțios denunțarea fraților Costică și Iancu Petrescu, că, cu ocazia răscloalelor, ridicîndu-se 12 sâteni din ei, în drumul pînă la Aluniș trei au fost executați, 3* s-au lăsat liberi, constantîns [= constatînd] întru cît acești sâteni sînt inculpați în faptul de răscloală, instigațiuni sau devastări, cum și din al cui ordin cei trei au fost executați și în ce împrejurări, iar alți trei lăsați liberi.

Rezultatul îl veți cominica în 24 de oare de la primirea acestuia*. |

Prefect, [nss] |

Nr. 1788 / 1907 martie 24

120.

1907 martie 26 [apr. 8], [Pitești] – Adresa prefecturii jud. Argeș către Prefectura jud. Olt căreia îi face cunoscut numele răsculaților din com. Valea Ungureni care au incendiat proprietățile lui Tudor Tatu din Topana. Arestaii reținuți pe raza jud. Argeș au fost trimiși la Slatina – PJO, 1907, dos. 34, f. 250 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 185.

Regatul României | Prefectura județului | Argeș

Serviciul Administrativ | Nr. 2773 |

Domnule Prefect, |

D-nu* Tudor Tatu a cărei* avere aflătoare în comuna Topana a fost prădată și incendiată de bandele distrugătoare, indicînd acestei Prefecturi pe indivizi<i> Florea Pătru Dicu și Dumitru Niță Stănculaiu* Zizi* și Mitroi din comuna Valea Ungureni că au participat la incendieri și devastări, prinzîndu-se, am onoare a-i înainta Domniei Voastre spre cele convenite.

Primiți vă rog, Domnule Prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni. |

Prefect, | (ssi)

Director, | (ssi) |

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt

121.

1907 martie 26 [apr. 8], Slatina – Raportul protoieriei jud. Olt către Episcopia Argeș privind pe preoții din județ care au participat la răscloalele din satele: Titulești, Teslui și Șerbănești* de Jos – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 14 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 100

România | Protoieria județului Olt

Nr. 154 / 1907 martie 26 |

Prea Sfințite Stăpîne |

Cu ocaziunea mișcărilor țărănești din acest județ fiind bănuiri ca instigatori cucernicii preoți: Carp Popescu din parohia Titulești*, Ioan Anghelescu din parohia Șerbănești* de Jos și Ioan Pretorian din parohia Teslui au fost arestați la comunele respective și transportați sub escortă la arestul din Slatina. Aci însă, luîndu-li-se interogatoriu de d. Procuror local, la Carp

Popescu fiind și eu <de> față s-a constatat nevinovăția lor, fapt pentru care au fost puși în libertate.

Afară de acești<a> numiți, n-am mai fost bănuțit pînă în prezent nici unul.

Cu multă smerenie, depun la cunoștința P<rea> S<finției> V<oastre> rugîndu-Vă a dispoza cele ce veți binevoi. |

Sînt al Prea Sfinției Voastre | prea plecat și prea supus | serv.

Protoiereul, Jc. * J. Marinescu |

P<rea> S<finției> Sale | P.S. Epis<cop> al Sf. Ep<iscopii> de Argeș |

Spre știință | (ssi) | Dos. 38 / 1907 /

Primită la 29 martie 1907 | Nr. 301

122.

1907 martie 26 [apr. 8], Turia – Obștea locuitorilor din com. Turia se adresează Prefecturii jud. Olt arătînd că primarul Dobre Cătănoiu din acea comună, aflat în arestul or. Slatina, a avut purtări bune în timpul răscoalei și cer a fi eliberat – G. Mihai, 1977-R, 1, f. 186

Domnule Prefect, |

Subsemnații locuitori din comuna Turia, plasa Per<i>eți județul Olt

Cu cel mai profund respect venim noi acești locuitori din această comună prin care dăm această autorizație* din parte-ne d-lui primar Dobre Cătănoiu, primarul* acestei comune cel care este sput* arest în orașul Slatina, județul Olt, noi acești locuitori încredințăm pe a noastră răspundere că acest primar Dobre Cătănoiu au* avut purtare destul* de bună și acum și înainte de a fi primar și așa acest om a avut o purtare destul de bună* și așa vă gurăm pe dvs. domnule prefect ca pe un părinte al acestui județ spre cele încredințate am <a>dresat dvs. această reclamație* în spre necesitatea ce avea și în timpul de față la noi nu s-au făcut nici o răscoală în contra cuiva în această comună. |

Cu stimă | (urmează semnăturile <a> 117 sățeni) |

Nr. 2659. Pr<imită> 26 martie 1907

La dosar, cestiunea fiind înaintată | d-lui | Procuror | Prefect, | (ssi)

123.

1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni?] – E<ugeniu> Burcă, proprietar din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, declară că logofătul său a luat 300 lei de la 3 locuitori, bani pe care i-a predat notarului comunei, iar pe cei 3 sățeni să-i trimită [autoritățile] la închisoare – CJT, 1907, dos. 38, f. 31 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 101

Declarațiune |

În ziua de sîmbătă 24 martie <1907> a venit logofătul<l> meu C. Anghelescu, cu 300 lei de la locuitorii Vasile B. Radu, Ilie B. Rada și Vasile Tănase, bani pe care i-am spus să-i dea notarului înapoi și să-i trimită pe susnumiții* la temniță. |

28 martie 1907 |

[ss] E.G. Burcă | Proprietar Ghimpețeni |

spre neschimbare, | Major* | (ssi)

124.

1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni] – Declarația lui Mandache Bălan, isprăvnicul moșierului [Eugeniu] Burcă din com. Ghimpețeni, în pricina [= privința] unor bani ce trebuiau dați unor locuitori pentru munca depusă – CJT, 1907, dos. 38, f. 31 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 102

Declarație |

Eu<, > Mandache Balan*,<, > de cincizeci <de> ani, isprăvnicel, domiciliat în comuna Crîmpoia<, > declar că am primit în ziua de 24 martie <1907> orele 11 p.m. suma de trei sute <de> lei și un bilet de la Constantin Anghelescu zis și Godin<, > logofăt la moșia d-lui

<Eugeniu> Burcă ca să le predăm d-lui secretar al comunei ca D-sa să răstuituie* banii oamenilor care erau scriși în bilete<, > ceea ce am și făcut.

Alta nu mai știu nimic.

Eu<, > Mandache Bălan* |

spre nschimbare | Major* | (ssi)

125.

1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni] – Declarația lui Ilie Dumitrescu, secretarul com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, în care arată că a primit indicația de a restitui niște sume de bani datoraji unor răsculați – CJT, 1907, dos. 38, f. 31v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 103

1907 martie 28

Declarație |

Subsemnatul Ilie Dumitrescu<, > secretarul comunei Ghimpețeni-Teleorman, declar: că în seara zilei de 24-25 curent pe la orele 11 din noapte au venit la mine isprăvnicul Mandache Balan* dându-mi un bilet și 300 <de> lei trei sute* (spre)* de la logofătul Godin zis și C. Anghelescu ca să fac aceea ce se scrie în bilet. În acel bilet, pe care l-am rupt scrias ca să restitui la oamenii: Vasile Badea Radu zis Tîrcă o sută lei, lui Vasle Tănase una sută lei și lui Ilie B. Radu una sută lei. Tot în acest bilet scria ca pe acești trei oameni să-i trimit la Balaci spre a fi înaintați la T<urnu> Măgurele, deoarece nu le mai poate face nimic. It nu mai știu nimic. |

[ss] I. Dumitrescu |

spre neschimbare, | Maior, | (ssi) |

Prezentele declarațiuni se anexează spre completare procesului-verbal dresat în ziua de 26 martie sub nr. 1 |

(ssi)

126.

1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpețeni?] – Declarația celor 7 capi ai răscoalei din com. Ghimpețeni jud. Teleorman, privind modul de desfășurare a evenimentului în alte localități – CJT, 1907, dos. 38, f. 34-34v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 113-114.

Declarație

Luată în fața noastră, prim<ar>ul comunei, secretarul și d-lui Locotenent Petrescu din Campania [= compania] I a Regimentului 4 Ilfov, declarație dată de sătenii mai jos notați:

1. Matei Ion Văleanu declar că am văzut pe Stan Rotariu din Ghimpețeni, cînd punea foc la Maria Bălțeasca*, proprietărea<sa> D-sale |

[ss] Matei Ion Văleanu |

2. Eu<, > Stan Rotariu declar că am pus foc magaziiilor de produse a cocoanei* Maria Băluțeasca și alături de mine a<u> fost și Matei Ion Văleanu care a pus și el foc și Dobre Ștefan Nicula, Marin Călin Micu, ăștia declară că pun din foc cu mine împreună. |

[ss] Stan Rotariu |

3. Dobre Ștefan Nicula, declar că am pus <foc> magaziiilor de produse a<le> cocoanii* Maria Băluțeasca și alături de mine au fost Marin Călin Micu și Stan Rotariu. |

[ss] Dobre Ștefan Nicula |

4. Radu Popescu a fost în capul răsculaților, învîrtind căciula și strigînd nouă să dăm foc boierului mergînd în capul răsculaților către curtea boierească unde au* dat foc produselor. |

[ss] Radu Popescu |

5. Marin Iordache consilier comunal declar că am văzut pe Radu Popescu circiumar în capul celorlalți săteni, mergînd la curtea boierească unde au pus foc pătulelor. Între ceilalți săteni am mai cunoscut: || <pe> Marin Bălan, Niculae R. Crăciun, Dumitru Dobre Ghimigiu, Păun Dobre Ghimigiu, Maria* Iordache. |

Primar, | (ssi)

Locot., | (ssi)

Secretar, | (ssi) |

Anghel Marcu <declar că> am fost la pătulele boierului <pentru> a mai profita și eu de jafurile ce erau<; > acolo m-am întîlnit cu primarul comunei. |

[ss] Anghel I. Marcu |

Marin Călin Micu <declară că>: a venit la noi acasă Florea Stancu Anghel să punem foc pe la boieri ca [= cu?] Alexandru Petre Nicula, Vasile Petre Nicula, Matei Dobre Oprea și Florea C-tin Apostol și am plecat cu toții și împreună cu tot satul și am dat foc pătulelor bo<i>erești. |

[ss] Marin Călin Micu |

Dumitru Ion Dobrin declară că am pus foc pătulelor cu ceilalți săteni, mai sus arătați și am furat porumb din pătulele* în timp pe cind* ardeau. |

[ss] Dumitru Ion Dobrin |

Declarații culese în fața noastră.

Locot. | (ssi) | Primar | (ssi) | Secretar | (ssi)

127.

1907 martie 28 [apr. 10], [Ghimpești?] – Declarația lui Ilie Dumirescu, secretarul com. Ghimpești, jud. Teleorman, relativ la descrierea modului* de desfășurare a răscăleii în comună – CJT, 1907, dos. 38, f. 40 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 115

Declarație |

Subsemnatul<, > Ilie Dumirescu<, > secretarul comunei Ghimpești, relativ la devastările ce a suferit comuna noastră<, > știu și declar următoarele:

În ziua de 12 martie<, > pe la orele 2 p.n.* ducându-mă <la> curtea d-lui Jenică Burcă, m-am întâlnit cu d-nu grădinar Franț*, întrebându-l dacă d<om>nu<l> Jenică este acasă<,> <el> mi-a spus că <e> plecat cu Codin (logofătul său) la gara Potcoava.

Auzind gură în sat și că mă căuta<u> să mă omoare că trebuie să le dau niște acte din primărie, care acte spun ei că ziceau că este ordin să omorim pe ciocoi, că dacă nu le dau mă omoară, atunci am fugit în pădure unde am stat pînă la 2 sau 4 noaptea împreună cu d<om>nu<l> Franț* Henric*, grădinar la d<om>nu<l> Burcă. Apoi am venit spre casă, m-am oprit în grădină la State Goanță în momentul cind sătenii devastau casa d-lui Cristache Anastasiu. Apoi a<u> început a se potoli căci se lumina de ziua, m-am dus acasă împreună cu d<om>nu<l> Franț* și în acest timp mi-a<u> pus foc și mie.

Aceste le știu și declar.

Secretar comunal, | (ssi) |

Luat în fața subsemnatului | (ssi)

128.

1907 martie 29 [apr. 11], [București] – Ordinul Ministerului de Interne către Prefectura jud. Olt de a-i da relații referitoare la știrea din ziarul „Adevărul” privind arestarea prof. Tiberiu Popescu de la Gimnaziul „Radu Greceanu” din Slatina – PJO, 1907, dos. 34, f. 280 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 192

România | Ministerul de Interne |

Direcțiunea | Administrației Generale | a | Personalului Poliției Generale

Nr. 16851 / 27. III. 1907 |

Confidențial |

Domnule Prefect, |

Am onoare a vă atrage atențiunea asupra corespondenței din Slatina publicată în ziarul „Adevărul” cu nr. 6517 din 25 martie 1907 și relativă la arestarea profesorului Tiberiu Popescu, rugându-vă să binevoiți a-mi comunica cât mai urgent amănuntele acestei cesțiuni.

Primiți, vă rog, d-le Prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni. |

Ministru, | [ss] C.I. Nicolescu |

Director, | [ss] A. Sachelarie |

D-lui Prefect al jud. Olt Buc<urești> | Nr. 2775. Pr<imită> 29 martie 1907

129.

1907 martie 29 [apr. 11, Păroși] – Maiorul Grecescu, delegat în com. Păroși, <spre> a face cercetări asupra răscăleliilor, înștiințează <pe> prefectul jud. Olt despre implicațiile [= implicarea] unui Matei Radianu și solicită a se face cercetări la fața locului – PJO, 1907, dos. 34, f. 282 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 193

Din cercetarea personală ce fac de 2 zile cred că în interesul instrucției și descoperirile* adevărului este bine ca să se pună sub siguranța* d-lui Matei Radianu a cărui prezență în comună nu poate decât să inducă instituția în eroare. El este chiar autorul moral și intelectual al devastării și arederii morii d-lui Iliescu din Păroși, cum și al averii noastre din această comună Păroși. Tot el este acel ce a indus* autoritățile militare în eroare și astfel s-au împușcat oameni cu totul nevinovați, dar în contra căror<a> pasiunile politice s-au deslănțuit* cu toată furia în acele momente triste ale răzvrătirilor.

Rog dați ordin a se cerceta Dumitru Dochinoiu și Ion Bobicioiu din Păroși care pot dezlega firul afacerii din Păroși. Poate este necesar a se face o cercetare chiar în localitate și se va vedea că d-l Radian deși făcând parte dintre incendiați totuși nu este strein de rostul revoluționarilor ce au venit în Păroși.

130.

1907 martie 29 [apr. 11], Slatina – Telegrama a 2 locuitori din com. Șerbănești jud. Olt adresată Minist<erului> de Justiție care arată suferințele îndurate din partea căpit<anului> Teodorescu, comandantul escadronului 2 Călărași, care a arestat un număr de 11 locuitori ca acuzați de incendierea averii socrului său, arendașul moșiei Șerbănești – PJO, 1907, dos. 34, f. 316 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 196-197

T e l e g r a m ă u r g e n t ă

| Primită la Slatina, nr. 318, cl. P, cuv. 150, data 11/4, ora 2, m. 20, s.

Sosită la..., data..., ora..., m..., t... transmisă de... |

Ministru<lui> Justiției București

La 17 martie am fost ridicați de la domiciliul <nostru> împreună cu 11 țărani și excortați de la Șerbănești Olt la Caracal de către d-l căpitan Teodorescu din regim. 2 Călărași care ne-au* torturat oribil și aduși la Slatina, toți am fost puși în libertate de către d-l procuror de oare ce nu s-a constatat nici o culpabilitate contra noastră relativă la răscoalele de azi. Dl. Căpitan Teodorescu detașat cu escadronul la Slatina din nou a pornit să ne aresteze și aceasta provine numai din motiv că domnia sa fiind ginerele d-lui Pa<u>lopolos* arendașul moșiei Șerbănești. Voiește || după stăruința socrului său să <se> răzbune pe nedrept ameninșându-ne că ne împușcă, rugăm bine voii a ordona parchetului de Olt liberarea noastră definitivă întru cât nu mai avem absolut nici o conștiință* [cunoștiință?] și e păcat să suferim atîta mizerie mai cu seamă că noi chiar am fost victime <ale> răsculaților. |

p<entru> conformitate | Dumitru Stănculescu, preot | <și> Ion Angelescu

Șerbănești Olt |

Comunicat original Minist. Justiției

dat în copie d-lui Prim Ministru <și> gen. Averescu |

(Rezoluție): Se va răspunde arătînd că în adevăr d-l căpit. Teodorescu a procedat la sechestrarea unor locuitori fără autorizația parchetului.

Prefect, | (ssi)

131.

1907 martie 30 [apr. 12, Slatina?] – Comandantul regim. 3 Olt denunță prefectului jud. Olt abuzurile făcute de primarul com. Seaca care pretinde bani de la locuitori sub amenințarea că refuzînd vor fi arestați ca participanți la răscoală – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 288 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 198

România

Corpul I de Armată | Divizia II-a | Brigada IV Infanterie | Regim. Olt Nr. 3

Biroul Mobilizare | Nr. 4966 |

Domnule Prefect, |

Am onoarea a înainta anexat la aceasta raportul nr. 31 al maiorului Gheorghiu<,> Comandantul Batalionului I din regimentul Constanța nr. 34 din care se vede că primarul din comuna Seaca a căutat ca prin mijloace nedemne de poziția* lui să ia bani de pe la locuitori<i>

din comună pe motivul că el are listă de cei care trebuiesc arestați și că cu acești bani el poate să-i scape.

După cum vedeți domnule prefect acest fapt fiind de o extremă gravitate, cu onoare vă rog a lua pozițiunile pentru darea lui în judecată.

Primiți vă rog domnule prefect asigurarea considerațiunii noastre. |

Comandantul Regimentului Olt nr. 3 | Lt. col. | (ssi)

Șeful Biroului Mobilizare | Maior, | (ssi) |

Nr. 2784. Pr<imită> 30 martie 1907

132.

1907 martie 31 [aprilie 13], [Crăciune de Jos] – Raportul preotului de la parohia Crăciune de Jos, jud. Olt către Episcopul* de Argeș prin care arată că în comună au fost răscoale și solicită ca pentru cei uciși și îngropați în neregulă să se officieze serviciul religios neefectuat la timpul respectiv – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 17 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 119

România | Parohia Crăciune de Jos | județul Olt

Nr. 5 / 1907 martie 31 |

Înalt Prea Sfințite Stăpîne!

Aduc la cunoștința Înalt Prea sfinției voastre, că de nenorocirea care au bîntuit în acest an Țara noastră în luna martie nu au putut scăpa nici comuna noastră Crăciune de jos* distrugîndu-se conacele celor trei proprietăți, căci deși oamenii credeau cei* mai buni cei mai religioși, predicîndu-le totdeauna<, > dîndu-le sfaturi bune<, > însă după cuvîntul că unde este credința mai mare acolo este și ispita celui rău mai mare, sămînța răutății și-au* luat avînt și i-au* subjugat. Ca răsplată asupra faptului comis au fost împușcați 14 inși dintre care 4 în comună iar 10 au fost duși la Drăgănești și au fost împușcați, înmormîntați în neregulă.

Înalt Prea Sfințite Stăpîne<, > cu cel mai profund respect vă rog a-mi comunica dacă acum după moarte biserica permite a se face pentru sufletele lor slujbe, precum parastase, sîrindare, leturghii* și altele după cum cer cei din familiile celor rămași în viață, fie că vor fi fost vinovați, fie că sînt victimele* altor criminali care i-au îndemnat.

Al Înalt prea Sfinției Voastre cu adîncă smerenie

Paroh Pr. A. Ionescu |

Înalt Prea Sfinției Sale Părintele Episcop de Argeș |

Nr. 341 / 1907 aprilie 6 | Dos. 38 / 1907 |

(Rezoluție): Se va răspunde că rugăciunile pentru ei nu sînt oprite | (ssi)

133.

1907 martie [31] [aprilie 13], [Ghimpețeni] – Declarația lui Marin Cacip, primarul com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, <care> declară* modul cum a izbucnit răscoala în comună și cine se afla în fruntea răsculaților – CJT, 1907, dos. 38, f. 41 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 120-120v.

Declarație |

Subsemnatul<, > Marin Cacip<, > primar al comunei Ghimpețeni<, > declar că în ziua de 12 martie p.m. m-am pomenit cu sîtenii: Neagu Sandu Bratu, Nicolae Radu Crăciun, Marin Bălan, Nicolae Tănase, Ion Cernat, Badea Ciobanu, Ilie Tarcă*, Ilie Sandu Bratu, Matei Ovreiu, Năstase Voiculescu, Vasile Tănase, Dumitru Dobre Ghimigiu, Păun Dobre Ghimigiu, Radu Nae Ghimigiu, Radu Popescu, Florea M. Popescu, Marin Oane, Vasile N. Ciobanu și Ilie N. Ciobanu, Stan Ion Vasile și Ilie Caratea, eu* m-am pomenit cu ei în primărie și curtea primăriei, strigînd că scot actele primăriei că te omorîm, că aveți în actele acelea trei ordine, de la Minister în care zice că se să se omoare ciocoi<i>, <i> că nu le dă pămînt, că în plasa Oltului în comuna Crîmpoia i-a arătat aceste ordine și că dacă nu le arăt mă omoară.

M-a<u> luat cu ei cu sila și m-au dus pînă la pătulele boierului, unde le-a<u> dat foc, apoi m-a<u> dus în deal la d<om>nu</> Guță Burcă, unde pusese foc, apoi mi-a venit bine să pot fugi cu ajutorul* și intrînd în comună m-am ascuns alături cu curtea Bisericii*<, > sîtenii au

spart casa d-lui Cristache Anastasiu, în acest timp am prins momentul când am putut fugi acasă la mine, iar sătenii îmbătându-se de băuturile ce le-a<u> găsit la d<om>nu<l> Cristache Anastasiu, mi-au pierdut urma.

Parte din locuitori erau beți veniți din deal, băuse<ră> la d<om>nu<l> Burcă și cocoana* Marița Tituleasca după ||^{120v} spărsese<ră> și devastase<ră> și acolo.

Aceste* le știu și <le> declar. | Primar, | (ssi)

Luat<ă> în fața subsemnatului. | (ssi)

134.

1907 martie 31 [apr. 13], Scornicești – Telegrama primarului din com. Șuica adresată prefectului jud. Olt căruia îi relatează samavolniciile unor autorități militare care au ucis și bătut pe locuitori. Cazul se anchestează – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 315* = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 201 (care o datează: apr. 2)

[Notă: O telegramă identică (dar nr. 2857): PJO, 1907, dos. 34, f. 315* [?] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 201 (datată: apr. 1). Rezoluția se află în telegrama nr. 2857].

TELEGRAMA Nr. 2854

| Prezentată la Scornicești, Nr. 26, cl. S, cuv. 47, data 13/4*, ora 4, m..., timpul...

Transmisă de..., data..., ora 4, m. 15, timpul... |

DOMNULUI PREFECT (al jud. Olt) Slatina

Primarul (comunei Șuica) raportează că în (ziua de) 30 curent caporalul Marin Trandafir și 7 soldați din Regimentul 30 Muscel compania 12, au descărcat 4 focuri <de> armă asupra locuitorului Ion M. Gheorghe, rănindu-l grav, pe alții i-au bătut.

Cu onoare vă comunic, pornesc în localitate, anchetind*. |

Nr. 270 |

INSPECTOR COMUNAL, | [ss] M. Nicolescu |

(Rezoluție): Se va aștepta rezultatul anchetei. | Prefect, | (ssi)

135.

1907 martie 31 [apr. 13], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către ministrul de interne căruia îi aduce la cunoștință incidentele provocate de discursul unor oameni politici ai vremii – PJO, 1907, dos. 68, inv. 37*, f. 44 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 199

Ministru Interne București

Telegramei 608 întîmpin<are>

Este exact că patrurile de soldați care circula pe străzi, eri* ora 6 dimineața, au risipit în stradă lîngă Palatul Administrativ o aglomerație de săteni provocată de dl. Cantacuzino care începuse să peroreze în stradă.

Sătenii s-au retras în liniște la prima avertizare a soldaților că nu-s permise atrumpamente* pe stradă nici întruniri sub cerul liber. Dl. Cantacuzino asemenea a plecat dîndu-și seama că aceea ce făcea nu era legal, totuși incidentul i-a servit de protest [= pretext] să mai dea o telegramă protestatoare*. Dl. Protopopescu care venea mai la vale în timpul acesta nu a luat parte întru nimic la incidentul provocat

Notă. | 1907 martie 31.

136.

1907 martie f<ără> z<i>, Slatina – Telegrama S.A. Agrară [= Banca Agricolă S.A.] Slatina, semnată de Popescu, către primul ministru (București) prin care arată că din cauza insuficienței de trupe, au* înființat o gardă civică, dar autoritățile le refuză armele – PJO, 1907, dos. 61*, f. 80 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 200

Te l e g r a m ă t r a n s i t a t ă

| Din..., No..., cl..., cuv..., data..., ora..., min...

Transmisă de..., data..., ora..., min... |

Urgentă D-lui Prim Ministru București

Din cauza armatei insuficiente autoritățile au constituit garda civică procurînd arme soldatești. Trimițînd oamenii băncei a se înscrie și a se procura arme au fost refuzați.

Rugăm și cerem apărarea vieții noastre și a averii Băncei. |

Banca Agrară Societate Anonimă | (ssi) |

p. conformitate, | (ss) Popescu

Copie după* telegrama 850 prezentată <la> Slatina |

Timbrată 30 bani

137.

1907 martie s.d. [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoalelor țărănești din localitățile jud. Olt arestate și internate în cursul lunii martie 1907 – PJO, 1907, dos. 153, f. 547-547v-548-548v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 121-124

1. Iancu Șerban | 2. Stan Șerban | 3. Mandache Pîrvan | 4. Gheorghe Nicolae | 5. Radu Marin Linte | 6. Matei Madache | 7. Matei Nicolae Pîrvan | 8. Linte Ion | 9. Stanciu Gheorghe | 10. Bălan Turlan | 11. Gheorghe Bălan Turlan | 12. Voicu Ion Nica | 13. Ion Alecu Negrilă | 14. Ion Radu Pîrva | 15. Ioniță Dincă | 16. Gheorghe Nedelea | 17. Costandin* Radu Dincă | 18. Radu Marin Predescu | 19. Dumitru Târdel* | 20. Ion Ion* Ciubuc | 21. Nae Badea | 22. Stoica Badea | 23. Bdea Pașcan | 24. Costandin* Florea Cojocaru | 25. Marin Florea Cojocaru | 26. Marin Ion Cornit* | 27. Nicolae Popescu | 28. Ion Ion* Vladu | 29. Marin Radu Ioncea | 30. Dobre Cătănoiu | 31. Nicolae Nedelea Pisică | 32. Ion Mihai Nițu | 33. Păun Vlădescu | 34. Marin Ilie Gleaje* | 35. Marin Aghel | 36. Gheorghe Păun Ungheanu | 37. Badea Sandu Bârsoianu | 38. Niță Radu Lascu zis Ghiță | 39. Nicolae Uța Văduva | 40. Florea Matei Lisandru | 41. Preda Nițu Surlea | 42. Stancu Radu Piciu | 43. Stan Matei Lixandru | 44. Iand* Dediș | 45. Nae Marin Voicu | 46. Ion Spînu | 47. Anton Dumitru | 48. Stan Dumitru Vadafu* | 49. Marin Argeșanu | 50. Radu Mușoroia* | 51. Gheorghe Sandu Bîrsoianu | 52. Ilie Argeșanu | 53. Costandin* M. Radu Petric | 54. Costandin* Radu Spanu* | 55. Ion Gheorghe Dediș | 56. Marin Lixandra* | 57. Stanciu Surlea | 58. Gheorghe Ilie Rada | 59. Iancu Badescu* | 60. Gheorghe Marin Oprea | 61. Marin Lișcă Ilie | 62. Preot Carp Popescu | 63. Dumitru Georgescu | 64. Gheorghe Marin Mincu | 65. Radu Marin Nacă* | 66. Marin Cioculeasa | 67. Ilie Anzuțescu* | 68. Ion Ion* Dobroiu | 69. Ion Chiuchiuțete* | 70. Hristache Roșca |¹²² 71. Costandin Tudor | 72. Ilie Ion Măndrila | 73. Gheorghe Stan Andrei | 74. Ion Spîtaru* | 75. Ioniță Marculescu | 76. Tudor Mihăilescu | 77. Gheorghe Buiculescu | 78. Stancu Popescu | 79. Marin Bălan | 80. Ilie Daragiu | 81. Ion Preda | 82. Gheorghe Stănescu | 83. Marin Cobîrcă | 84. Badea Ion Cîrlea | 85. Gheorghe Giambașu | 86. Ion Marin Gherghina | 87. Ioniță Stîngă | 88. Naie* Stîngă | 89. Niță Dobre Stîngă | 90. Dobre Stîngă | 91. Gheorghe Ion Morariu | 92. Niță Găgiu | 93. Iancu Marin Gherghia | 94. Gheorghe Neagu Lungu | 95. Naie* Baboi | 96. Costandin Opreșcu | 97. Ion Băciu | 98. Ion Dumitrescu | 99. Costică Gușulea | 100. Preot Ion Anghelescu | 101. Dumitru Stănculescu | 102. Marin Scarlat | 103. Dumitru Anghel | 104. Dumitru Comănescu | 105. Comănescu Costandin | 106. Florea Tomulescu | 107. Radu Ionescu | 108. Ilie Stanu Văduva | 109. Oprea Piscariu | 110. Dumitru Păun Tîncă | 111. Marin Turlea* | 112. Nicolae Filip | 113. Roman Scarlat | 114. Marin Petrescu | 115. Ioniță Iordache | 116. Ion Ilie Trușcă | 117. Tache Anghel Mioncu | 118. Zamfir Petre | 119. Ion Tudor Păun Doagă | 120. Nae Ștefan Zmaranda | 121. Marin Dinu Coteneanu | 122. Iancu Ion Văduva | 123. Florea Stan | 124. Ion Radu Jianu | 125. Costandin Dan | 126. Mihai Dan Șerban | 127. Ioniță Anca Văduva | 128. Marin Militaru | 129. Tănăsie Lisandru Stoica | 130. Ghușcan [= Glușcan?] Florea | 131. Tiberiu Popescu | 132. Ilie Manea Calîțescu | 133. Stan Manea Calîțescu | 134. Gheorghe Truță | 135. Tudor Ciuvică | 136. Nedel<e>a Badea | 137. Mihai Jidovu | 138. Calîțescu Marin | 139. Ilie Marin Matei | 140. Dumitru Selea Matei | 141. Matei Marin Matei | 142. Radu Neagoie* Radu | 143. Ion Selea Petre | 144. Ilia Dan Baboi | 145. Gheorghe Marin Caluș* | 146. Ioniță Andrei Jipca | 147. Lilea Radu Bădălan | 149. Petre Radu Mădălan* | 150. Ilie Marin Sirbu | 151. Dumitru Șerban Cercill* | 152.

Ghrigorie* Simion | 153. Ion Costandin Zarici | 154. Grigorie Trăsnea | 155. Ghișă Neacșu ||¹²³ 156. Ilie Crețiu Berbecu | 157. Petre Păun Olteanu | 158. Iancu Udrea | 159. Sandu Miricel | 160. Ilie Radu Bangher | 161. Iancu Ion Racu | 162. Marin Obinjală | 163. Panait Ricu | 164. Marin Radu Obinjală | 165. Stan Ofiță* | 166. Voicu Stoian | 167. Marin Ilie Sîrbu | 168. Mitrică Țigănilă | 169. Stan Ilie Sîrbu | 170. Mitrache Dincă Liujă | 171. Ilie Stan Manea | 172. Mitrache Stancu | 173. Grigore Dumitrașcu | 174. Marin Ghișă Jianu | 175. Gheorghe Andrei Vasile | 176. Mozacu Gheorghe | 177. Toma Radu Lință* | 178. Codin Pațachia | 179. Ion Stan Manea | 180. Costache Mitroi | 181. Stan Ion Mihalache | 181. Niță Florea Borcanea | 183. Lambe Gheorghe Stancu | 184. Radu Tunaru | 185. Marin Florea Borcanea | 186. Niță Marcu | 187. Ilie Gheorghe Gloabă | 188. Gheorghe Petrache S. Dumitrescu | 189. Marin Nițu Dumitrașcu | 190. Andrei Dinder | 191. Stan Gheorghe Cătănoiu | 192. Lișcă Ilie Marin Matei | 193. Ion Ilie Diaconu | 194. Marin Ilie Pîrvan | 195. Călin Gherghie Cristea | 196. Ilie Bancu Tigliș* | 197. Nicolae Robescu | 198. Marin Tudor Parlitanu* | 199. Petre Chiuchiunea* | 200. Ion Belu | 201. Sandu Gherghina zis Aldescu | 202. Ion Perniu | 203. Dobre Costandin Ciufu | 204. Vasil* Manea | 205. Stan Ilie Vătafu | 206. Costandin Cosma Cojocaru | 207. Gheorghe Mucu | 208. Radu Tudor Iepure | 209. Ion Marin Șerban | 210. Preda Felinari | 211. Mihalche Marin Șerba | 212. Tanasie* Dincă | 213. Niță Dumitru Felinari | 214. Ion Zmarandache Chelu | 215. Dumitru Ion Burtă Verde | 216. Ciobanu Vladu | 217. Joia Ioniță Pîrnu | 218. Niță Preda | 219. Stancu Ioniță Pîrnu | 220. Stancu Ștefan | 221. Ion Ciubuc | 222. Ion Florea | 223. Ion Gheorghe Niță | 224. Gheorghe Iliu | 225. Niță Radu Popa | 226. Marin Dumitrescu | 227. Florea Jiga | 228. Dumitru Stan Tănăsescu | 229. Gheorghe Pate* Rău | 230. Marin Șerban | 231. Marin Dobre | 232. Costandin Bongher | 233. Stancu Șerban | 234. Drăghici Tudor Moș | 235. Firică Udea ||¹²⁴ 236. Naie* Tudor Moș | 237. Radu Selea Matei | 238. Marin Costandin Badea | 239. Marin Costandin Iene* | 240. Ion Selea Matei | 241. Niță Dumitru Baculu* | 242. Nicolae Dicu Radu | 243. Toi Ene | 244. Ion Toi Ene | 245. Gheorghe Codmescu* | 246. Costandin Niță Toma | 247. Niță Toma | 248. Costandin Filișanu | 249. Gheorghe Filișanu | 250. Ene Șerban Marascu* | 251. Dumitru Anton Drăgan | 252. Florea Duță Trușcă | 253. Marin Radu Stan | 254. Gheorghe Nicolae | 255. Ion Marcu | 256. Ion Andrei | 257. Ion Dicu Radu | 258. Gheorghe Radu Stan | 259. Toma Marin | 260. Toma Dumitrescu | 261. Iancu Dumitru Stana | 262. Badea Matei | 263. Nicolae Trandafir | 264. Costandin Trandafir | 265. Toma Scarlat | 266. Marin Radu Geantă | 267. Gh. Dumitru Preda | 268. Anghel Simionescu | 269. Nicolae Robescu.

Director, | [ss] I. Jugureanu

138.

1907 martie s.d. [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoalelor țărănești din localitățile jud. Olt ieșiți [= ieșite] în cursul lunii martie 1907 – PJO, 1907, dos. 153, f. 546-546v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 125-126

1. Radu Marin Predescu | 2. Naie Badea | 3. Stoica Badea | 4. Badea Parscan* | 5. Constandin Florea Cojocaru | 6. Marin Florea Cojocariu | 7. Marin Ion Cornet | 8. Nicolae Popescu | 9. Marin Radu Ioncea | 10. Dobre Cătănoiu | 11. Păun Vlădescu | 12. Marin Ilie Gleaje | 13. Marin Anghel | 14. Gheorghe Păun Ungheanu | 15. Badea Sandu Bîrsoian | 16. Niță Radu Lascu zis Ghișă | 17. Nicolae Uja Văduva | 18. Florea Matei Lisandru | 19. Preda Nițu Surla | 20. Stancu Radu Piciu | 21. Stan Matei Lisandru | 22. Nae Marin Voicu | 23. Ion Spanu* | 24. Anton Dumitru | 25. Stan Dumitru Vătafu | 26. Marin Argeșanu | 27. Radu Mușuroia | 28. Gheorghe Sandu Bîrsoianu | 29. Ilie Arg<e>șanu | 30. Costandin Radu Pătru | 31. Costandin Marin Spanu* | 32. Marin Lisandra* | 33. Stancu Surla | 34. Iancu Badescu | 35. Preot Carp Popescu | 36. Gheorghe Marin Mincu | 37. Ilie Amdulescu* | 38. Ion Ion Dobroiu | 39. Tudor Mihăilescu | 40. Marin Bălan | 41. Ilie Dogariu | 42. Ion Preda | 43. Marin Ciobarcă | 44. Badea Ion Ciurea | 45. Gheorghe Geambașu | 46. Ion Marin Gherghina | 47. Ioniță Stîngă | 48. Naie* Stîngă | 49. Niță Dobre Stîngă | 50. Dobre Stîngă |

51. Gheorghe Ion Morariu | 52. Niță Găgiu | 53. Iancu Marin Gherghina | 54. Gheorghe Neagu Lungu | 55. Naie* Baboi | 56. Costandin Oprescu | 57. Ion Buciu | 58. Ion Dumitrescu | 59. Jușula* Costică | 60. Preot Ion Angheliescu | 61. Dumitru Stănculescu | 62. Marin Scarlat | 63. Dumitru Anghel | 64. Dumitru Comănescu | 65. Comănescu Costandin | 66. Florea Tomulescu | 67. Radu Ionescu | 68. Ilie Stana Văduva | 69. Oprea Pășaru* || 70. Dumitru Păun Tincă | 71. Marin Turlea* | 72. Nicolae Filip | 73. Roman Scarlat | 74. Marin Petrescu | 75. Ioniță Iordache | 76. Ion Ilie Trașcă | 77. Tache Anghel Mincu | 78. Zamfir Petre | 79. Ion Tudor Păun Doagă | 80. Marin Dinu Coteneanu | 81. Anghel Simionescu | 82. Iancu Ioana Văduva | 83. Florea Stan | 84. Ion Radu Jianu | 85. Costand* Dan | 86. Marin Militaru | 87. Galușcan Florea | 88. Tiberiu Popescu | 89. Ilie Marin Sirbu | 90. Grigore Trăsnea | 91. Ghiță Neacșu | 92. Petre Păun Olteanu | 93. Iancu Udrea | 94. Stan Ofița | 95. Marin Ilie Sirbu | 96. Mitrică Țigănilă* | 97. Stan Ilie Sirbu | 98. Mitrache Dincă Lință | 99. Ilie Stan Manea | 100. Mitrache Stancu | 101. Grigorie Dumitrașcu | 102. Marin Ghiță D. Janu* | 103. Gheorghe Andrei Vasile | 104. Mozacu Gheorghe | 105. Toma Radu Lință | 106. Costache Mitroi | 107. Ilie Manea Calînescu.

Director, | [ss] I. Jugureanu

139.

1907 apr. 1 [14], s.l. – Procesul verbal întocmit de comandantul detașamentului Crîmpoia-Titulești împreună cu primarul com. Titulești privind interogarea unor martori privind pe capii răscoalei din com. Ghimpeșeni, jud. Teleorman care au incendiat conacul moșierului* din conacul Titulești – CJT, 1907, dos. 38, f. 46-46v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 127-128

Proces-verbal

Anul una mie nouă sute șapte, luna aprilie, ziua întâiu.

Noi<,> sub* locotenentul Gheorghiu<,> comandantul detașamentului Crîmpoia-Titulești, împreună cu d<om>nu<l> Oprea Stancu Badea<,> primarul comunei Titulești și Ion Drăgușin<,> secretar comunal, am procedat la cercetarea focului pus la averea d-lui Gh. C. Burcă<,> proprietar din comuna Titulești <și> am constatat următoarele:

Ileana Barbu Petrișor<,> agricultoare din comuna Titulești<,> ne declară că în noaptea de 12 martie expirat a<nul> curent între răzvrătiții care devastau și puneau foc la averea d-lui Gheorghe Burcă, am* văzut pe Oprea Nicolae Purcuiu din comuna Ghimpeșeni punând foc la grajdul de vite al d-lui Gheorghe Burcă. Aceasta fiind declarația ma în care stăru, carte nu știu, atest prin punere de deget.

Ileana Barbu Petrișor | Sublt. Gheorghiu Gh. | Primar O. St. Badea

Bratu Bălan<,> român major<,> domiciliat în comuna Titulești<,> ne declară că în noaptea de 12 martie expirat a<nul> curent între răsculați a* văzut pe individul Oprea Nicolae Purcuiu din comuna Ghimpeșeni, județul Teleorman și rugîndu-l să nu puie foc, el mi-a* răspuns să tac din gură că nu arde averea mea. Aceasta fiind declarația în care stăru, carte nu știu, atest prin punere de deget.

Bratu Bălan, | Sublt. Gheorghiu Gh. | Primar O. St. Badea

Asistenți | (ssi) | (ssi) ||

Individul Oprea Nicolae Purcariu<,> român major<,> plugar domiciliat în comuna Ghimpeșeni, din județul Teleorman<,> interogat fiind asupra celor ce își* impută<,> ne declară: în seara de 12 martie expirat a.c. venind și eu împreună cu ceilalți răsculați la proprietatea d-lui Gheorghe C. Burcă din satul Ungurei, comuna Titulești, am pus foc la grajdul de vite împreună cu cumnatul meu Barbu Antoniu Costea din comuna Titulești al d-lui Gheorghe Burcă. Aceasta fiind declarația mea, carte nu știu<,> atest prin punere de deget.

Oprea Nicolae Purcariu | Sublt. Gheorghiu Gh. | Primar, | O. St. Badea

Din declarațiunile martorilor de mai sus rezultând că individul Oprea Nicolae Purcaru s-a făcut posibil [= pasibil] pentru faptul de crimă, foc și jaf în prejudiciul d-lui Gh. C. Burcă, am declarat arestarea sa, trimițându-se Parchetului Teleorman spre a dispoza cele legale.

După* care am dresat prezentul proces-verbal. |

Sub* locotenent G. Gheorghiu

Primar, O. St. Badea | Asistenți (ssi)* | Barbu Nițu

140.

1907 apr. 2 [15], București – Telegramă circulară adresată de ministrul de interne [I.I.C.] Brătianu, către prefectul jud. Olt de a veghea ca anchetarea și arestarea capilor răscoalei să fie făcută de <către> autorități și nu se [= de] către arendași – PJO, 1907, dos. 34, f. 363 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 211 [care o datează: aprilie 11 i.e. data primirii].

Telegramă circulară | Nr. 3070

| Prezentată la Buc<urești>, Nr. C.C.M., cl. 304*, data 15/4*, ora 7,50

Transmisă de..., data 1.../4, ora..., m... |

Dl. Prefect al jud. Olt, Slatina

Vă atrag atențiunea în modul cel mai serios că arestarea instigatorilor trebuie făcută numai de autoritățile judecătorești. Mi s-a adus la cunoștință* că în unele localități sub conducerea proprietarilor sau arendașilor, geandarmii* procedează arbitrar la acte de o asemenea natură.

Vă rog a veghea neîncetat ca acest procedu să dispară. |

Nr. nu are |

[ss] Brătianu |

Primită 11 apr. 1907 |

(Rezoluție): La dosar, | Prefect, | [ssi]

141.

1907 apr. 2 [15], [Titulești] – Procesul verbal întocmit de primarul com. Titulești, jud. Olt, privind constatarea prejudiciilor pricinuite de răsculați la proprietarii: Gheorghe C. Burcă, Marin [= Maria] Băluțescu, Anghel C. Ungurelu și col. Cristu* din com. Titulești – CJT, 1907, dos. 38, f. 54-54v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 132-133

Proces verbal

Anul una mie nouă sute șapte luna aprilie ziua două

Noi<,> Oprea Stancu Badea<,> primarul comunei Titulești din plasa Mihăești* județul Olt,

Aupra faptului de revoltă comis în ziua de 12 martie expirat a.c. în această comună în prejudiciul d-lor Gheorghe C. Burcă, Maria* Băluțescu, Anghel M. Ungurelu și colonel Cristu, am constatat următoarele:

Iorgu Gheorghiu<,> român, major, comerciant, domiciliat în comuna Titulești, județul Olt, ne declară: în noaptea de 12 martie expirat a.c. am văzut pe indivizii Badea N. Ciobanu, Vasile N. Ciobanu și Matei Ilie Cismaru din comuna Ghimpești județul Teleorman, înarmați cu ciomege și lovind lumea care se găsea pe stradă* să pună foc la d<om>nu<l> Anghel A. Ungurelu și lui Ioniță Mărgărit, punind mina și pe mine lovindu-mă cu capul de pereți să pun și eu foc, cerind să le dau și bani. Aceasta fiind declarația în care stărui, carte știind<,> am subscris. |

[ss] Iorgu Gheorghiu

Vasile Stănescu<,> român, major<,> comerciant, domiciliat în comuna Titulești, județul Olt<,> ne declară: în noaptea de 12 martie expirat a.c. am văzut pe indivizii Badea N. Ciobanu și Vasile N. Ciobanu din comuna Ghimpești, județul Teleorman veniți în comuna Titulești în satul Ungurei înarmați cu ciomege și baroase*, lovind lumea care se găsea pe stradă să sară să

pună foc la D<om>nu</> A.A. Ungurelu, spărgînd ușa și vîrsînd griul pe jos. || Aceasta fiind declarația în care stăruî, carte știînd<,> am subscris, |

[ss] V. Stănescu

Ilie Nițu Burciu<,> român, major<,> plugar, domiciliat în comuna Titulești ne declară.* În noaptea de 12 martie expirat a.c. am văzut pe indivizii Badea N. Ciobanu și fratele său Vasile N. Ciobanu din comuna Ghimpeșeni, județul Teleorman veniți în satul Ungurei, Comuna* Titulești înarmați cu ciomege și baroase*, lovînd în dreapta și în stînga oamenii care se găseau adunați pe stradă să sară să pună foc și ei s-au pus și au spart ușa de la magazia d-lui A.A. Ungurelu vîrsînd griul pe jos, aceasta* fiind declarația în care stăruî, carte nu știu, atest prin punere de deget.

[X] Iie Niță Buciu* |

Primar, | [ss] O. St. Badea |

Drept care de cele constatate am dresat prezentul proces-verbal care se va înainta Parchetului Teleorman spre cele legale.

Primar, [ss] O. St. Badea

Asistenți Preot Carp Popescu | (ssi)

Secretar, | (ssi)

142.

1907 apr. 2 [15], [Vulturești] – Raportul Primăriei com. Vulturești către Prefectura jud. Olt prin care anunță* despre conacele din raza comunei atacate și incendiate de către răsculați – PJO, 1907, dos. 34, f. 323 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 129.

Primăria comunei Vulturești

Nr. 284 / 1907 aprilie 2 |

Domnule Prefect, |

În cuprinsul acestei comune în luna trecută martie a.c., ziua 15 revoltele țărănești au incendiat conacele domnilor proprietari: Grigore Vulturescu și Arestia* Dumba, aflate în cătunele Vulturești și Batia, ce se află arendate domnului N. Moșoiu, arzînd și jefuind după cum am raportat Domniei Voastre cu telegrama nr. 244 din 16 martie trecut. Autorii urmăriți <au> fost prinși și arestați. Urmărirea continuă.

Pentru care respectuos vă face* cunoscut spre cele cuvenite. |

Primar, | (ssi)

Secretar, | (ssi) |

Domnului Prefect al județului Olt

143.

1907 apr. 3 [16], s.l. – I. Florescu, proprietar din satul Donești*, descrie cum s-a desfășurat răscoala în acel sat. Răsculații erau organizați în cete, aveau comandanți și „purtau steaguri roșii”. Indică pagubele pe care le-a suferit de pe urma răscoalei – PJO, 1907, dos. 34, f. 358-358v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 202-203

[Notă: Nu e clar de unde provine datarea].

Domnule Prefect,

În ziua de 15 martie a.c. pe la orele 6 p.m. au sosit în cătunu</> meu un convoi de revoluționari, compus din sute de oameni din mai multe comune, organizați în grupe, avînd și comandanți tot dintre ei, cu steaguri roșii revoluționare, înarmați cu securi, ciomege, lănci, pietre.

În capul satului s-au despărțit oamenii din celelalte comune mergînd spre casele lor, iar cei din cătunu</> unde am proprietate Donești (Vulpești) au venit la mine sub comanda locuitorului Matache Pătru capu</> revoluțiunii*, ne cerîndu-mi nimic decît adresîndu-mi vorbe murdare și ameninșîndu-mă cu moartea, iar parte din ei umblau cu snopi cu foc în furci de fier să dea foc casei și celorlalte acareturi, iar alții au început să dărîme curtea și să lovească cu ghiurvel* și securile pe la ferestre și uși într-un mod vandat*, jefuindu-mi toată mobila împreună cu femeile lor.

Le-am căzut în genunchi, m-am rugat de ei să-mi spună ce cer, spunându-mi că le dau orice, numai să nu-mi dea foc. ||

N-au voit să ceară nimic decât țuică și bani. Le-am dat țuică pe care o vărsa<u> jos, cerind alta.

De odată văd pe Ion R. Pătru, Marin I. Fugăreșu, Nicolae Fugăreșu, Ilie Trașcă (consilier comunal), Ilie D. Ciobanu, Băiță R. Pătru umblînd prin curtea* cu foc pe la strășinile caselor și celorlalte acarete.

Voind a-i ruga să nu dea foc, văd pe Marin Fugăreșu, Ion R. Pătru, Oprea Bleajie, Matache Pătru și nepotul său Băiță R. Pătru, că vin înspre mine lovindu-mă cu ciomegele în cap și pe corp, iar parte din sus numiții mi-au spart capul cu pietre, căzînd jos, imediat mă scol și dau fuga pe porțiță cînd aud strigînd și zicînd vorbe murdare soției mele <care> fugea să se ascundă, cînd mă pomenesc deodată cu Oprea Bleajiu, Ilie Trașcă (consilier comunal), Ion M. Bleajiu cu ceilalți lovindu-mă cu ciomegele, am căzut jos, mă scol amețit și plin de sînge, fugind la locuitorul Ion St. Luca, spunîndu-i că mor m-a luat în casă unde am căzut jos nemaîștiînd* nimic. Cînd m-am deșteptat din nesimțire mi-a spus acel om că arde averea mea și anume tot conacul împrejmuit de toate acareturile ca: 2 case, o magazie de cereale și buți, un grajd, un șopron pentru trăsuri și tot ce-am avut, rămînîndu-mi numai 2 pătule cu porumb.

După ce va constatat* la cercetarea ce veți ordona a se face la fața locului, făcîndu-mi* pagube de peste 45.000 lei.

Primiți, vă rog d-le Prefect asigurarea considerațiunii mele. |

[ss] I. Florescu |

D-sale <D-lui> Prefect al județului Olt |

Nr. 3035 |

(Rezoluție): Se va trece în tablou | Prefect, (ssi)

144.

1907 apr. 4 [17], [Dejești] – Raportul Primăriei com. Dejești către Prefectura jud. Olt prin care anunță proprietățile din localitate atacate de către răsculați în martie – PJO, 1907, dos. 34, f. 335 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 146.

România | Primăria comunei Dejești | județul Olt

Nr. 372 / 1907 aprilie 4 |

Domnule Prefect, |

Am respectul a comunica că în ziua de 16 martie expirat în această comună răzvrătînduse o parte din locuitori<, > au incendiat și devastat casele domnilor Ion Florescu și Ion Gheorghe Popescu.

De asemenea, au devastat casele domnilor Ion N. Dejescu și Gligore* Dumitrescu din această comună.

Cazul s-a anchetat de către domnul inspector comunal respectiv și de d-l șef al Secției de jandarmi Dobroteasa.

Înfăptuitorii s-au înaintat la reședința acestui județ spre completarea instrucțiunii.

Binevoii, vă rog domnului Prefect, a primi asigurarea osebitei noastre considerațiuni. |

Primar, | (ssi) |

Secretar, | (ssi) |

Domnului Prefect al județului Olt

145.

1907 apr. 5 [18], [Drăgănești-Olt] – Raportul inspectorului comunal al plășii Drăgănești către Prefectura jud. Olt privind pe primarul și secretarul primăriei com. Titulești socotiți „instigatori” ai răscoalei din localitate – PJO, 1907, dos. 34, f. 336 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 147

Inspectorul | plășii Drăgănești | județul Olt

Nr. 445 / 1907 aprilie 5 |

Domnule Prefect, |

Procesul verbal dresat de noi în localitate la comuna Titulești relativ la instigațiunile ce s-ar fi făcut de primarul Oprea Badea și secretarul Ion Dragu și* ca instigatori indirecti

Am onoare a-l înainta domniei voastre de odată și cu sus numiții rugându-vă să bine* voiți a dispoza cele ce veți găsi de cuviință.

Bine* voiți vă rog domnule prefect a primi asigurarea osebitei mele considerațiuni. |

Inspector, (ss) Ungurelu |

Domnului Prefect al județului Olt

146.

1907 apr. 5 [18], [Perieți] – Raportul inspectorului plășii Perieți către prefectul jud Olt prin [= pentru] învinuirea șefului de garnizoană din com. Floru, Strigoiu Coman, pentru nesprijinirea autorităților la înăbușirea răscoalei. Se cere îndepărtarea lui din serviciu – PJO, 1907, dos. 38, f. 3 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 204

Regatul României

Inspectoratul comunal | pl<ășii> Perieți | Județul Olt

Nr. 371 – 1907 | luna aprilie 5 |

Domnule Prefect, |

Răspunzînd ordinului Domniei voastre nr. 1938/1907 am onoarea <a> vă comunica că primarul comunei Floru fiind cercetat de noi personal ne-a declarat că a raportat Domniei voastre pe șeful de garnizoană Strigoiu Coman cerîndu-i <în>depărtarea pentru motivul că în timpul revoltelei, nu a voit a da concursul său la aranjarea gărzii și a strajei și că-și susține raportul său pentru <în>depărtarea lui.

Am cercetat și <în> particular pe vreo cîțiva locuitori și am constatat că cele arătate de primar sînt întemeiate.

Primiți vă rog Domnule Prefect asigurarea respectului meu. |

Inspector, | (ssi)

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt |

Nr. 29871. Pr<imit> 8 april<ie> 1907

147.

1907 apr. 5 [18], [Slatina?] – Raportul prefectului jud. Olt către Ministerul de Interne prin care arată împrejurările și nele relatări asupra modului cum a fost bătut de răsculații din com. Crîmpoia fostul prefect de județ – PJO, 1907, dos. 34, f. 330 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 205-206

D-lui Ministru de Interne

Pentru a mă conforma ordinului dvs. nr. 16.813 din 27 martie 1907 am procedat la luarea depozițiilor lui D. Georgescu, învățător la Crîmpoia, P. Marinoiu sergent de oraș, Mihalache Oprea vizitiu, Negulescu, fost inspector c<omuna>l.

Arătările lor asupra atitudinii căpii<anului> Minculescu în împrejurările în care fostul prefect Manu a fost atacat și lovit de sătenii din Crîmpoia și consemnate în scris sub a lor semnătură, am onoare a vi le înainta odată cu aceasta.

Asemenea înaintez și narațiunea* ce mi-a făcut-o d-l căpitan Minculescu asupra modului cum domnia sa <crede> că s-ar fi petrecut lucrurile și justificarea d-sale.

La toate acestea alătur și petiția prin care d-l Comandant v-a sesizat de această afacere împreună cu declarația d-lui Manu.

Din sus arătatele acte vă veți putea face convingerea asupra împrejurării dacă dl. comandant de jandarmi și-a făcut datoria de a apăra pe superiorul său aflat în grava primejdie în care se afla*, precum și dacă || este exact sau nu că l-ar fi părăsit între agresorii săi întorcîndu-se cu trăsura îndărăt.

Prefect, | (ssi) |

Nr. 2041 / 5 apr. 1907 |

intr. 2933

148.

1907 apr. 5 [18], Urși – Telegrama procurorului județului adresată prefectului jud. Olt căruia îi relatează starea de spirit îngrijorătoare în partea de nord a județului, unde se face anchetă. Pentru continuarea anchetării răsculaților cere a i se da armată – PJO, 1907, dos. 34, f. 362 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 212 [care o datează: aprilie 11]

T e l e g r a m ă f. urgentă

| Prezentată la Urși, Nr. 30, cl. S, cuv. 66, data 18/4*, ora 7,30

Transmisă de..., data..., ora..., m... |

DI. Prefect al județului Olt, Slatina

Mă aflu la Urși <pentru> (a) ancheta. Spiritele agitate. Se prevede mișcare. În localitate nu se află trupă, nici în împrejurimi. Cerut trupă (la) Dumitrești, dar nu se află la Secție* <decît> numai 2 jandarmi.

Rog trimiteți chiar <în> noaptea asta trupă în căruțe din Slatina sau de la postul cel mai apropiat.

Ancheta nu o pot face fără armată.

Situația <este> extrem de îngrijorătoare. |

Procuror, | [ss] Măldărescu |

(Rezoluție): La dosar, fiind trimise deja măsuri la timp | Prefect, | (ssi)

149.

1907 apr. 6 [19], [București] – Ordinul Min. de Interne către Prefectura jud. Olt de a face cercetări asupra învinuirii aduse preoților Niță Anghelescu și D. Stănculescu socotiți „capii instigatori” ai răscalei din satul Șerbănești – PJO, 1907, dos. 34, f. 332 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 148

România | Ministerul de Interne

Direcțiunea | Administrației Generale | a | Personalului și Poliției Generale

Serviciul Poliției Gen<erale> și Personalului

Nr. 20037 / 6 aprilie 1907 |

Domnule Prefect, |

Am onoarea a înainta aici alăturat în original petițiunea domnului S<terie> Paulopol, înregistrată la nr. 2843, în care se arată ca instigatori ai răscaloalelor preotul Niță Anghelescu și D. Stănculescu*, și vă rugăm să binevoiți a face cercetări și a ne da informațiuni complete și amănunțite asupra celor două persoane denunțate, înapoiind totdeodată și petițiunea.

Primiți, vă rog, domnule Prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Director, | (ssi) |

Șeful serviciului, | (ssi) |

Domnului Prefect al județului Olt |

(Rezoluție): | Domnului inspector..., spre a cerceta | Prefect, | (ssi)

150.

1907 apr. 10 [23], [București] – Administrația Generală a Personalului și Poliției Generale din Ministerul de Interne face cunoscut că studentul Preda, arestat în com. Spineni, „ar fi un vagabond”. Se solicită informații cum s-a procedat cu el și unde se află – PJO, 1907, dos. 61, f. 369 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 218-219 [care îl datează: aprilie 13].

[Cf. G. Mihai, 1977-R, 1, f. 217 unde se publică documentul (= PJO, 1907, dos. 122/61, f. 369) fără rezoluție cu următoarea prezentare: „Divizia gen<erală> a Personalului și Poliției Generale solicită Prefecturii jud. Olt relații referitoare la studentul Preda prins în com. Spineni”].

ROMÂNIA | MINISTERUL DE INTERNE |

DIRECȚIUNEA | ADMINISTRAȚIUNE GENERALĂ |

a | Personalului Poliției Generale și Statistice

Nr. 21191, 10 aprilie |

URGENT | Confidențial |

DOMNULE PREFECT, |

Am onoarea a vă ruga să bine* voiți a-mi comunica de urgență ce s-a făcut cu individul numit Preda, prins în Spineni, care se da drept student și sfătuia pe săteni să se răscoale. //

Primiți vă rog, Domnule Prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni. |

DIRECTOR, | (ssi) |

Șeful Serviciului, | (ssi) |

Domnului Prefect Olt |

Nr. 3145. Pr<imit> 13 aprilie 1907 |

(Rezoluție): Se va răspunde că a fost arestat în Spineni, găsindu-se fără căpătîiu, dar în urma cercetărilor jud<ecătorului> de instrucție, constatîndu-se că n-au [= n-are] nici un amestec în răscoale a fost pus în libertate.

Acum se află în voiaji* la Cospoli [Constantinopol?]. De fel e un vagabond și un refractar care a colindat Algeria, Bulgaria și toată Țara Românească. Pe vremuri a fost și funcționar în prefectura acestui județ.

151.

1907 apr. 10 [23], Văleni – Arendașul moșiei Văleni, proprietatea lui C. Colibășeanu, face cunoscut comandatului Corpului I de Armată din Craiova, cum au fost dezarmați cei 14 jandarmi din com. Văleni de <către> răsculați și cum arendașul a scăpat cu viață fugind – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 376 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 210.

Confidențial 1907 aprilie 10 | Văleni (Olt)

Domnule General, |

Subsemnatul, administrator al moșiei Văleni din județul Olt, proprietatea domnului C. Colibășeanu, unde pe ziua de 13 martie a.c. am asistat la nenorocita devastare locală, vin cu respect a vă arăta că, înainte de aglomerarea mulțimii, am propus domnului Șef de Secție de jandarmi de aici, că în cazul cînd vor vedea că nu mai pot rezista la primărie să vină în curtea proprietății cu șeful de pluton care avea sub comanda sa 14 (patrusprezece) jandarmi și împreună cu subsemnatul și alți doi cu puștile noastre de vînătoare, plus revolverul ce avem să încercăm a risipi mulțimea. Față la această convorbire a fost Radu Abalaru, primarul comunei.

În schimb cînd așteptam momentul de a mă întrupea cu jandarmii ei au predat armele mulțimei și au fugit pe unde au putut, iar eu văzîndu-mă fără alți tovarăși am* trebuit să mă ascund în pădure pentru a-i feri de crimă de oameni, iar pe mine de o moarte sigură.

Cum acest caz este prea bătător la ochi mai ales în astfel de împrejurări îl supun cunoștinței Dvs. pentru a face ce credeți de cuvi<i>nță. |

Al dvs. la ordine | Sub* Ofițer Milițian | (ssi)

152.

1907 apr. 11 [24], Slatina – Adresa Prefecturii jud. Olt către Ministerul de Război de semnalarea* abuzurilor făcute de ofițeri activi din diferite garnizoane pedepsind pe țărani apreciați de ei că le-ar fi atacat proprietățile în timpul răscoalei – PJO, 1907, dos. 10, f. 10-11 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 214-215

Zi liberă

Intrarea nr. 3091

Domnului Ministru de Război – București

Conformîndu-mă instrucțiunilor ce am de a împiedica și reprima orice tendință a proprietarilor devastați de aș [= a-și] face dreptate singuri sau de a pedepsi pe autorii presupuși ori descoperiți ai devastărilor din județul nostru, am onoarea să vă aduc la cunoștință* următoarele cazuri grave constatate în sarcina unor ofițeri în activitate și vă rog să luați măsurile ce veți crede pentru descoperirea* faptelor și pedepsirea lor.

D-lui maior veterinar Călinescu, din garnizoana Pitești<, > proprietar în comuna Păroși al cărui conac fusese devastat, s-a dus în comună dupe [= după] vreo săptămînă de la isprăvirea răscoalelor, cînd totul reîntrase deja în ordine și descinzînd la primărie împreună cu două ordonanțe a făcut să i se aducă mai mulți oameni bănuți ca instigatori și a început să-i bată,

aplicind pînă la 100 <de> lovituri. Mai mult încă, pe unul din acești locuitori l-a împucat cu revolverul în chiar localul primăriei.

Erau de față la cele arătate și pot fi interogați ca martori pentru stabilirea faptului sătenii Dinu Păun, D. Burciu, Marin R. State, Nec<ulai> Dumitrașcu, gardistul Marin Dumitrașcu, notarul N. Năsturescu.

Faptul d-lui maior constituind o tentativă de omor, vă rog să luați măsuri pentru sesizarea parchetului militar. ||

Un al doilea fapt ce voi să vă semnalez și care urmează <de> asemenea a fi reprimat privitor la căpit<anul> Teodorescu, din regimentul 2 Călărași Caracal.

Domnia sa a intrat în județul nostru împreună cu un număr de călărași de sub comanda sa, s-a transportat în comuna Șerbănești, unde fără să aibă autorizația parchetului, nici vreun ordin de la comandantul forțelor din județul nostru, a procedat la arestarea mai multor locuitori.

De aici, i-a transportat la Caracal, de unde apoi i-a înaintat la Slatina cu excortă* într-o stare de plins.

Oamenii erau nevinovați, deoarece parchetul după cercetare i-a pus imediat în libertate.

Faptul domnului căpitan n-are altă explicație decît că probabil domnia sa a voit să satisfacă anemozități<le>* administratorilor moșiei socrului domniei sale Domnul Pouloupulo [= Paulopol] arendaș devastat din comuna Șerbănești.

Adaug că faptele sus arătate au fost semnalte și domnului ministru de interne care mi-a dat ordin special de a vi le semnala. |

Nr. 2168 / 11 aprilie 1907 |

Prefect, | (ssi)

153.

1907 apr. 12 [25], [Slatina] – Prefectul jud. Olt indică comandantului regimentului 3 Olt să ridice trupele din com. Dumitrești, răscoala fiind potolită – PJO, 1907, dos. 34, f. 366 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 44

Domnului Comandant | al Regimentului <al> 3-lea

După cum ni se raportează, în comuna Dumitrești, ordinea fiind restabilită, sîntem de părere ca trupele ce sînt în acea comună să se retragă. |

Prefect, | (ssi) |

Nr. 2173 / 12 apr<ilie> 1907

154.

1907 apr. 12 [25], Slatina – Medicul penitenciarului județean face cunoscut prefetului jud. Olt că în acest local din cauza numărului mare de deținuți există pericolul izbucnirii unor epidemii. Se cere a se muta arestații în alt local – PJO, 1907, dos. 8, f. 46 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 216

REGATUL ROMÂNIEI | Penitenciarul jud. Olt

Nr. 204 / 1907 aprilie 12 |

Domnule prefect*, |

Din vizitele ce fac penitenciarului, am constat că numărul parveniților* este colosal de mare, față de micimea localului.

Dezinfectarea în asemenea condițiuni este imposibil de realizat. Dacă această stare mai durează mult, poate da naștere unei epidemii periculoase.

De aceea vă rog să binevoiți a dispune mutarea într-un alt local a unei părți din parveniți*.

Primiți vă rog... |

Medicul Penitenciarului, | (ssi) |

D-lui Prefect al județului Olt |

Nr. 3129. Pr<imită> 12 apr. 1907 |

(Rezoluție): Se recomandă d-lui Polițai spre a lua măsurile necesare ca să evite orice primejdie. |

Prefect, | (ssi)

155.

1907 apr. 12 [25], [Slatina] – Adresa Parchetului Tribunalului jud. Olt către Prefectura județului, prin care comunică că la răscoala țăranilor din satul Bălțați, nu au participat lucrătorii băncii din localitate – PJO, 1907, dos. 34, f. 370 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 149.

România | Parchetul Tribunalului | județului Olt
Nr. 1102 / 1907 aprilie 12 |

Domnule Prefect, |

Ca rezultat la adresa dv. nr. 1977 / 1907 am onoarea a vă comunica că în comuna Bălțați din acest județ au fost răscoale țărnești, însă printre instigatori nu au fost nici unul din conducătorii băncii populare „Comoara”, din cătunul Mărgineni.

Primiți, vă rog, domnule Prefect, asigurarea osebitei mele considerațiuni. |

Procurator, | (ssi) |

Secretar, | (ssi) |

Domnului Prefect al județului Olt

156.

1907 apr. 12 [25], Topana – Raportul primăriei com. Topana către prefectul jud. Olt semnalînd pe cei 2 capi ai răscoalelor din localitate și metodele folosite de capii răsculați – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 95 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 222 [care îl datează: aprilie 15]

[Și: PJO, 1907, dos. 34, f. 374 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 45, unde datarea e corectă]

PRIMĂRIA COMUNEI TOPANA
Nr. 277 / 1907 aprilie 12 |

DOMNULE PREFECT, |

Respectuos comunicăm domniei voastre că Radu Gh. Lăzăroiu și Petre Gh. Deresion*, ambii din această comună au fost capii revoluționari ce au devastat și incendiat proprietatea domnului* T. Tatu și T. Stoenescu din această comună. Umblă cu manifeste și instigațiuni printre locuitorii acestei comune, îi revoltă, făgăduindu-le că le dă statul pămînt.

Am urmărit pe indivizi pentru prinderea lor și darea judecății*.

Primar, | (ssi) |

Secretar, | (ss) G. Bădescu |

D-sale Domnului Prefect al județului Olt |

Zi liberă |

Intr. nr. 3214 |

15 aprilie 1907

157.

1907 apr. 14 [27], [București] – Ordinul circular al primului ministru, [I.I.C.]. Brătianu, către prefecturile de județe de a înștiința pe țăranii să iasă la munca cîmpului. Guvernul nu intenționează a le pretinde plata despăgubirilor din recolta acestora – PJO, 1907, dos. 40, f. 51 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 226 [care o datează: aprilie 17]

[Notă: I.I.C. Brătianu, ministrul de Interne, a semnat în numele primului ministru, D.A. Sturdza]

TELEGRAMA

| Prezentată la C.C.M., No. 425, cl. S, cuv. 43, data 27/4*, ora 12, m. 40, timpul...

Transmisă de <la> Buc<urești>, data..., ora..., m..., timpul... |

D-lor prefecți de județe

Sînt informat că <în> unele localități sîtenii nu ies la cîmp de teama de a fi plătite pagubele din recoltă. Rog asigurați-mi [= asigurați-i] categoric că nu este în intenția guvernului de a despăgubi din recolta lor. |

Prim Ministru | (ss) Brătianu |

Nr. 3225. Pr<imită> 17 april<ie> 1907

158.

1907 apr. 17 [30], [Constantinești] – Arendașul moșiei din Constantinești, proprietate aparținînd lui Nicolae Coculescu (marele savant), arată primăriei locale hotărîrea proprietarului de a reduce din dările ce trebuie să le achite primării [= țăranii] – PJO, 1907, dos. 40, f. 62-62v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 224-225

Circulara |

Onoru Primăria comunei Constantinești |

Am respectul a vă comunica că dl. N. Coculescu, proprietarul moșiei Constantinești văzînd purtarea bună ce au avut sâtenii în această comună față cu turburările prin care a trecut întreaga țară și avînd dorința sinceră de a contribui și d-sa în limitele posibilității la ameliorarea stării materiale și situațiunii locuitorilor sâteni care se găsesc învoiți pe moșia sau se vor învoi am decis ca noi Administrația moșii* să aducem la îndeplinire următoarele puncte de ușurare pe care vă rog domnule primar a le aduce la cunoștința locuitorilor:

1. Deși învoielile noastre sînt destul de mici comparativ cu alte localități ale țării totuși se va reduce ierbăritul de la 5 lei pentru vita mare la 4 lei, iar pentru oaie de la 1 leu la 0,70 bani*.

2. Se va reduce învoiala ce au dat oamenii care au cultivat și vor cultiva ovăz ne* mai plătînd prin muncă lei trei pentru paie de la un pogon ovăz și care paie constituie un bun nutreț pentru hrana vitelor lor.

3. Se vor reduce cele trei zile de vară obligate ce se puneau la socoteala locuitorilor pentru pășunarea vitelor pe toată moșia după ce se ridică recolta.

4. Se va mări repaosul în timpul verii cînd lucrează sâtenii cu ziua avînd la fiecare conac cîte una oră <de> odihnă în locul de ½ cum avea înainte.

5. Va da 1000 lei pentru construirea localului de școală și 600 lei pentru Banca populară a cărei dobîndă va fi în folosul comunei.

În dorința de a vedea pe oameni cultivînd cartofii ca prevedere contra lipsei de porumb și care e foarte bună pentru hrană și tot asemenea ca vitele să nu sufere cu // toată întinderea de islazuri din moșie mai ales din cauza secetei, să cultive cît de puțină lucernă ori alte plante de nutreț, le făgăduim noi sămînță pentru aceste articole la început de asemenea puieți de diferiți pomi roditori pentru ca nimic din ce se găsește în grădina d-lui proprietar să nu lipsească de la sâteni. |

Administratorul moșiei, (ss) J. Vasilescu |

Primăria comunei Constantinești scoate copie fiind conformă cu originalul ce atestă. |

Primar, (ssi) |

Secretar, (ssi) |

1907 aprilie 17

159.

1907 apr. 18 [mai 1], [Negreni] – Raportul Inspectorului comunal al plășii Negreni către Prefectura jud. Olt, prin care arată ușurările pe care le face sâtenilor de pe moșia sa din com. Constantinești marele savant Nicolae Coculescu – PJO, 1907, dos. 40, f. 61 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 229-230

REGATUL ROMÂNIEI

INSPECTORATUL COMUNAL | AL PLĂȘII NEGRENI | JUDEȚUL OLT

No. 328 / 1907 luna aprilie 18 |

Domnule Prefect, |

Cu ocaziunea inspecțiunii ce am făcut în cele 11 comune din circumscripțiunea plășii Negreni, am observat la comuna Constantinești așflat la localul primăriei o circulară semnată de Administratorul proprietății Constantinești a d-lui N. Coculescu, după care luînd copie identică conform ultimelor dispozițiuni ale ordinului domniei voastre nr. 2253/1907, am onoare a înainta pe linga acesta* spre cele legale.

Bine* voind [= voiți] a cunoaște domnule prefect, că d-l Coculescu, drept mulțumire pentru buna purtare a sâtenilor față de turburările și devastările din alte localități, contribuie și d-sa la ameliorarea stării materiale a sâtenilor, prin reducerea a o parte din învoieli, în mai multe puncte cu toate că învoielile pe trecut fusese <ră> mai mici față cu celelalte localități, cum se poate vedea și din contractele agricole anexate la raportul nostru nr. 330 de astăzi.

Aceste reduceri se observă în cele patru articole din zisa circulară, iar prin art. 5 d-l Coculescu se oferă a dăru comunei pentru localul de școală 1000 lei și 600 lei pentru banca populară, a căror* dobîndă va fi în folosul comunei. ||

În cele din urmă d-l Coculescu se mai oferă a da gratis locuitorilor pentru cultivare cartofi și alte semințe de plante de nutreț cum și puieți de diferiți pomi roditori, pentru ca nimic din ceea ce se găsește în grădina d-sale care este de model față de alte localități să nu lipsească și la săteni.

*Inspector c<omuna>l | (ss) M. Nicolescu |
Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt |*

No. 3426. Pr<imită> 27 aprilie 1907. | La dosar

Se va aduce mulțumire donatorului pentru fapta sa generoasă prin foia județeană (ssi)

160.

1907 apr. 19 [mai 2], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită învoire de concediu de la ministrul de Interne – PJO, 1907, dos. 34, f. 375 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 159

Ministru<l> <de> Interne, București

Termin expertizarea a 57 conace distruse. Reîntors astăzi (la) Slatina. |

Nr. 2339 / 1907 aprilie 19

Prefect, | (ss) [C. Anghel] |

161.

1907 apr. 30 [mai 13], [Slatina] – Cererea a 300 de răsculați aflați în penitenciarul jud. Olt din or. Slatina, către Prefectura jud. Olt, prin care arată îngrijorarea acestora față de lucrările de primăvară care rămân neexecutate, familiile aflate în mari lipsuri și solicită a fi eliberați – PJO, 1907, dos. 8, f. 59-59v, 80 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 242-245

Domnule Prefect, |

Subsemnații locuitori din comunele județului Olt, în număr ca de 300 unde sîntem arestați în cursul lunilor martie și aprilie ca bănuiri pentru răscaloarele țărănești, respectuoși și cu lacrimile în ochi venim prin prezenta a vă reclama ca la un părinte al județului următoarele:

Sîntem domnule Prefect în plină primăvară, atunci cînd pămîntul așteaptă să înghită în brazdele sale mînoase sămînța cea rodnică și cînd tot poporul românesc – și mai ales țărănul – își aștepte privirea și își pune toată nădejdea în munca cîmpului. Niciodată însă, ca în vremurile de față, grija zilei de mîine n-a pătruns mai adînc în inimile noastre.

Iarna a fost lungă, lucrările cîmpului destul de întîrziate și peste această pedeapsă grea a vremii a venit și marea pedeapsă a noastră, a copilașilor, a soțiilor, a rudelor și a părinților copleșiți de durere și desperare*, care rămăși acasă – care mai avem și case – lipsite de soț, de tată și fiu, ne zbiară, mor vitele de foame, iar plugul stă pustiu uitat în colțul <în> care a fost asvîrlit* din toamnă; amenințați cu toți – a fi lipsiți de pîinea noastră mizerabilă de mîine, cînd noi nu trăim și nu e trudem în lumea aceasta decît pentru pîine și țară. Ne găsim închiși, asvîrlit* departe de copiii noștri, departe de țarinile noastre, care șed a pustiu ca și inima noastră cernită și plină de ceață. Noi zacem prin închisori în timpul muncii, iar familiile noastre se sting sfîșiate de foame și desperare. ||

Vă rugăm cu lacrimile în ochi Domnule Prefect, a vă gîndi la dureroasa noastră soartă, a soțiilor, copiilor și părinților noștri vrednici de milă și amenințați a rămîne muritori de foame, neavînd cine face munca cîmpului, arăturile principale de primăvară, fiind cu toți expuși lipsei, mizeriei și a pieri de foame în vara și iarna viitoare.

Sîntem arestați ca<m> 300, la care puind în mijloci a cîte 4 copiii*, apoi soțiile și părinții ar însemna la peste două mii <de> suflete care sînt în jale adîncă, plîng și blestemă amar lipsa bărbatului, a tatălui, a fratelui, a copilului. Casa lor este goală, lipsită de pîine, curtea pustie... lipsiți de orice mîngiere și toți aceștia fiind os din oasele noastre, sînge din sîngele nostru. Este întreaga noastră familie formată din mii de suflete numai din acest județ în numele cărora, domnule prefect, îndrăznim respectuoși și cu lacrimi în ochi de durere, să binevoiiți a lua măsuri să fim eliberați din închisoare, trimiși la casele noastre a ne face munca cîmpului, care ne hrănește și în care uităm jalea și necazul. Nu sîntem între noi nici unul cu sentimente de instigatori și nici nu cunoaștem de unde devine* începutul acestor răscaloale, crezînd cu toți că

este o pedeapsă dumnezeiască după cum probează și timpul. Vîntul urît al nebulniei a trecut, aveți de copilași(i) care strigă și așteaptă libertatea părinților, a soțiilor fără sprijin, a părinților noștri sfișiați de durere. Vă rugăm Domnule Prefect ca pe un părinte al județului a face să fim puși în libertate pentru munca cîmpului, rămîind a ne prezenta cînd vom fi citați, noi găsindu-ne oricînd la casele noastre și acu aceasta aîți statul cît și județul ar fi scutite de atîtea cheltuieli, iar noi ne-am face munca și întreține familia, care să nu rămînă a cerși pe drumuri, faceți vă rugăm domnule prefect ca Hora Unirii să fie întinsă de la o margine la alta, după cum Sf. Scriptură spune: „Cei mici să fie supuși la cei mari, iar cei miloși* către cei mici”. ||

Ai domniei voastre prea supuși servi care vă roagă cu lacrimi

(ss) [1] Stancu Popescu, [2] G. Stănescu, [3] Ioan Nae Matei, [4] Voicu Ion Nica, [5] Florea Chițu Pirlan, [6] I. Marcu, [7] R. Șerbănescu, [8] Stan Ion Mihalache, [9] Gheorghe Micu, [10] Stan Enache, [11] Petre Ilie C. Moșteanu, [12] Constantin Niță Toma, [13] Ilie Niță Florea, [14] I. Ene, [15] Ion Stelea Petre, [16] Ion C. Vișescu, [17] Ilie N. Din, [18] Petrache Ene, [19] [indescifrabil], [20] M. Gheorghe Vișescu, [21] Ristache Roșca, [22] Radu M. Necă*, [23] Nicolae Stan* [24] I. Boicol, [25] Marin V. Voicu, [26] G. Corbeanu, [27] Ion Voicu, [28], Gh. Mihai, [29] Gheorghe Pîslaru, [30] Niță Preda Vinți, [31] Petre Nițu Dumitrașcu, [32] D.D. Negoescu, [33] Ion I. Trușcă, [34] Niță M. Cojocar, [35] Joia I. Pîrvu, [36] Marin I..., [37] Gheorghe Bălan, [38] Ion Tănase, [39] Ilie Jianu, [40] Ilie Tudor, [41] Ștefan M. Badea, // [42] Florea Cuceanu, [43] Nicolae Trache, [44] Nicolae Trașcă, [45] Marin Dumitrescu, [46] Iancu N. Chircă, [47] Simion Bolovănescu, [48] Cotică Lăcusteanu, [49] Ion Nicolae* [50] Pr. Popa, [51] Ion R. Pătru, [52] Ion Fugăreșu, [53] Nicolae Fugăreșu, [54] Matache Pătru, [55] Ion C.C. Zărici, [56] Ion Smărăndache Chelu, [57] Lache Pestreanu, [58] Vasile Stoica, [59] Ion Fl. Vieru, [60] D-tru I.B. Verde, [61] Niță D. Felinar, [62] D-tru Alexandru, [63] Ilie Vladu, [64] Marin Preloiu, [65] Din Ion Ciucă, [66] Stan C. Matei, [67] Ilie Ciobotea, [68] Marin L. Iliuță, [69] Ion Preda, [70] George Paicioiu, [71] Ene Georgiș*, [72] George Ispas, [73] Ion Pr. Ciubuc, [74] Ion Ion Ciubuc, [75] Mihalache M. Șerban, [76] Ciobotaru Vladu, [77] Preda Felinar, [78] Dumitru Tîrdel, [79] C-tin C. Ciobanu, [80] Ilie B. Andrenoiu, [81] Răduț Buteșteanu, [82] Badea Andronsin, [83] Stan Vătafu, [84] Ion M. Răducă, [85] Costache Irindea, [86] Nae Ștefan, [87] Nae Ștefan, [88] Nicolae Robescu, [89] Gligore Militaru, [90] Tache Mușulete, [91] C-tin Subțirelu, [92] George D. Preda, [93] Din Ion Băiță, [94] Dincă N. Vint, [95] George Stroescu, [96] George Popescu, [97] Apostol Ilie Broscăreanu, [98] C-tin R. Cuceanu, [99] Marin I. Stancu, [100] Puica [Puică?] Gh. Oprea, [101] Radu Pătularu, [102] George Filișan, [103] Marin N. Dumitrașcu, [104] Vladu U. Prima, [105] Mihăilă Ciobotea, [106] Din Nicolae Popa, [107] Costache G. Ghinea, [108] Ilie M. Baducă, [109] Mihai Pîrvu, [110] Crăciun Berbece, [111] George Nicolae, [112] Panait Rîcu, [113] Vlăsceanu Ion, [114] Chițu Blegu, [115] Ioniță Dincă, [116] Ion Alecu Negrilă, [117] Bălan Turlan, [118] Drăghici Tudor, [119] Nae Tudor, [120] Ion Dina, [121] Lixandru Petcu, [122] Constantin Petcu, [123] Năstase Petcu, [124] Vasile L. Treanță, [125] Ilie Chilancă, // [126] Ilie Berbece, [127] Vasile Paraschiv, [128] Niță Toma, [129] Toma Marin, [130] Petre Răoiu*, [131] Tache Pate* Rău, [132] Constantin Filișan, [133] Dumitru A. Drăgan, [134] Tăgănilă Raicu, [135] Marin A. Chiriță, [136] Marin Șerban, [137] C-tin Banghev, [138] Marin Dobre, [139] George Pate* Rău, [140] Sandu Miricel, [141] Marin Bălan, [142] George Petricel, [143] Ion Oprescu, [144] Marin I. Marcu, [145] Iancu Ion, [146] Ion Bebu, [147] Ion Pernicu, [148] Ion Toi Ene, [149] Marin R. Geantă, [150] Florea Trușcă, [151] Marin R. Stan, [152] Gena S. Bărăscu, [153] Udrea Dumitrașcu, [154] Neașă Dumitrașcu, [155] Arambija* Toma, [156] Ștefan Măturaș, [157] Dumitru Dochinoiu, [158] Nicolae Trandafir, [159] C-tin Trandafir, [160] Ion Pavel, [161] George Cosmescu, [162] C-tin C. Cojocar, [163] Nicolae Dicu Radu, [164] Ion Dicu Radu, [165] Niță Z. Baciucu, [166] Ion Andrei, [167] George Gl.* Oprea, [168] Florea Udrea Boboc, [169] Toma Scarlat, [170] C-tin Irimescu, [171] Ion P. Badea, [172] Marin R. Dragomir, [173] Nae Postelnicu, [174] Ion Andreescu, [175] Iancu D. Stan, [176] Badea Matei, [177] Marin Burciu, [178] Ion Comanescu* și alții.

162.

1907 apr. s.d., [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoalelor țărănești din localitățile jud. Olt intrați ca arestați în cursul lunii aprilie 1907 la Penitenciarul din or. Slatina – PJO, 1907, dos. 153, f. 474-474v-475 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 164-166.

1. Ion Boangiu | 2. Ion Marin Ispas | 3. Iancu Ivașcu | 4. Ilie Văduva | 5. Marinica* Tanasie zis Barzinoia* | 6. Nița* Ispas | 7. Ene Radu Pistol | 8. Ion Marica Vaduva* | 9. Ion Tanasie | 10. Gheorghe Tanasie | 11. Badea Ștefan | 12. Ilie Jianu | 13. Ilie Tudor | 14. Niță Preda Vint | 15. Gheorghe Stroiescu | 16. Radu Mitacu | 17. Vladu Matei | 18. Costică Lăcusteanu | 19. Dinu Ion Biiță | 20. Tache Mușulete | 21. Gheorghe Grigorie Oprea | 22. Ilie Niță Florea | 23. Marin Preloiu* | 24. Iane Gheoghița* | 25. Marin Radu Dragomir | 26. Ilie Vladu | 27. Gheoghe Stan Popescu | 28. Simion Bolovîleanu | 29. Dinu Ion Ciucă | 30. Costache Gheorghe | 31. Grigorie Militaru | 32. Ion Nicolae Preda Popa | 33. Stan Zamfir Munteanu | 34. Naie Postelnicu | 35. Bornea Călugărași | 36. Atanasie Iliescu | 37. Gheorghe Morariu | 38. Nicolae Marin Tiutiu | 39. Cîrstea Ion Moale | 40. Constantin Matei Gîrtoman | 41. Banrbu Anton Costea | 42. Nae Lungu | 43. Marin Bălan Puțoiu | 44. Mihai Pîrvu Badea | 45. Nae Costandinescu* zis Ciorbărcă | 46. Ene Bugiac | 47. Apostol Ilie Broscăreanu | 48. Radu Patulariu | 49. Dumiru Filip | 50. Gheorghe Luțoiu | 51. Duțu Ion Barbu | 52. Dinu Nicolae Preda Popa | 53. Gheorghe Băluță | 54. Costandin* Radu Cucean | 55. Neața Preda | 56. Manole Tocanel* | 57. Florea Udrea Baboc | 58. Ilie Ciobotia | 59. Gheorghe Paicioiu | 60. Marin Limcă* Iliuță | 61. Stanciu Matei | 62. Dincă Nae Vint | 63. Micila Ciobotea | 64. Mitran Bădescu | 65. Marin Cîrstea | 66. Ilie Boncan | 67. Puica Radu Grigori* zis Oprea ||¹⁶⁵ 68. Costandin Irimescu | 69. Neața* Dumitrașcu | 70. Florea Cuceanu | 71. Nicolae Tache | 72. Udrea Dumitrașcu | 73. Ilie Dinu | 74. Radu Șerbănescu | 75. Nicolae Trașcă | 76. Petre Ionică | 77. Ion Vișescu | 78. Ion Badea Pavel | 79. Nicolae Stan Boice | 80. Ilie Marin Baduca* | 81. Ion Andreescu Ciocan | 82. Marin Ion Macu | 83. Dina Ion | 84. Dumitru Neon* | 85. Ion Gheorghe Pixeru* | 86. Paraschiv Drăgănescu | 87. Marin Stan Voicu | 88. Ion Comineci* | 89. Lisandru Pecttu* [?] | 90. Ion Voicu | 91. Marin Burciu Bolocan | 92. Vasile Niță Treanță | 93. Costandin Pechtu* [?] | 94. Vasile Paraschiv | 95. Chițu Blegu | 96. Nastasie Petcu | 97. Ilie Chiloncă | 98. Ion Ștefan Badea | 99. Ion Oprea | 100. Grigorie Petricelu | 101. Florea Chițu Părlanu* | 102. Dumitru Lisandru | 103. Ion Cladoveanu | 104. Marin Ion Stancu | 105. Mihai Ludică | 106. Dobre Părvan | 107. Gheorghe Cerbeanu | 108. Statie Păslariu | 109. Gheorghe Statie Păslariu | 110. Ion Marin Prăducă | 111. Ion Vlăscian | 112. Nicolae Gheorghe Tugăreșu | 113. Matache Pătru | 114. Ion Radu Pătru | 115. Ion Ion Fugăreșu | 116. Hlimbiță Toma | 117. Ștefan Mateiași | 118. Dumitru Dochinoiu | 120. Radu Badea Andreana | 121. Ilie Andronia | 122. Raduți* Buteșteanu | 123. Lița Gheorghe Cîrciumaru | 124. Ilie Rădulică | 125. Ioniță Margarit* | 126. Costandin Radu Olteanu | 127. Costache Irindea | 128. Naie Ștefan | 129. Costandin Neacșu | 130. Balan* Jidovu | 131. Costandin Suptîrelu | 132. Gheorghe Marin Tudor | 133. Ion Naie Matei | 134. Aurel Dumitru D. Negoescu | 135. Dumitru Marin Cîrstea | 136. Niță Marin Cococariu | 137. Ion Ilie Trușcă | 138. Marin Iancu Suptîrelu | 139. Petre Nițu Dumitrașcu | 140. Petre Radu Dumitrașcu | 141. Ilie Costache Gloabă | 142. Ilie<e> Delcea | 143. Petre Rădoi | 144. Matei Ceteroag | 145. Tache Pate Rău | 146. Dumitru Cerceluș | 147. Sandu Pasachia | 148. Iancu Ion Turea | 149. Marin Ilie Bongiu | 150. Dumitru Anrei | 151. Petre Ion Moșteanu ||¹⁶⁶ 152. Costandin S. Ciobanu | 153. Vasile Stoica | 154. Gheorghe Ispas | 155. Iancu Stan Chircă | 156. Lache Pestreanu | 157. Radu Mincu zis Pistol | 158. Voicu N. Nedelea | 159. Mișu Tanasie | 160. Mihalache Baeatu* | 161. Marin Andre<i> Creață | 162. Tanasie Ionescu | 163. Ilie Șerban | 164. Marin Florea Borcanea | 165. Radu Marin Creață | 166. Ion Popescu Pocanie | 167. Ionița* Florea Vasile | 168. Marin Bolovăleanu | 169. Costică Nicolae Ieremia. |

Director, | (ss) I. Jugureanu

163.

1907 aprilie s.d., [Slatina] – Lista căpeteniilor răscoallor din jud. Olt ieșiți în luna aprilie din arestul Penitenciarului județean – PJO, 1907, dos. 153, f. 473 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 167-168.

1. Iancu* | 2. Stan Șerban | 3. Gheorghe Nicolae | 4. Stanciu Gheorghe | 5. Ion Mihai Nițu | 6. Iancu Dediu | 7. Ion Gheorghe Dediu | 8. Gheorghe Ilie Rada | 9. Dumitru Georgescu | 10. Gheorghe Buiculescu | 11. Smarandache Nae Ștefan | 12. Tanasie Lixandru Stoica | 13. Ilie Dan Baboi | 14. Gheorghe Marin Căluș | 15. Dumitru Șerban Cercel | 16. Grigorie Simion | 17. Ilie Radu Bongher | 18. Marin Obinjală | 19. Voicu Stoian | 20. Ion Stan Manea | 21. Niță Florea Borcaneu | 22. Lambe Gheorghe Stancu | 23. Radu Tunaru | 24. Marin Florea Borcaneu | 25. Ion Ion Vladu | 26. Niță Marcu | 27. Andrei Dinder | 28. Stan Gheorghe Cătănoiu | 29. Dobre Constantin Ciufu | 30. Radu Tudor Epure | 31. Ion Marin Șerban | 32. Tănase Dincă | 33. Niță Preda | 34. Stancu Ioniță Pîrvu | 35. Stancu Șerban | 36. Ion Gheorghe Niță | 37. Gheorghe Iliu | 38. Niță Radu Popa | 39. Florea Jiga | 40. Dumitru Stan Tănăsescu | 41. Fircă Udrea | 42. Niță Ispas | 43. Radu Mitacu | 44. Grigorie Militaru | 45. Atanasie Iliescu | 46. State Pîslariu | 47. Gheorghe State Pîslariu | 48. Petre Radu Dumitrașcu | 49. Ilie Ilie* Delcea | 50. Iancu Ivașcu ||

Director, | [ss] I. Jugureanu

164.

1907 mai 1-30 [mai 13 – iun. 12], Slatina – Lista cu paticipanții la răscoală care au fost introduși în penitenciar în cursul lunii mai – PJO, 1907, dos. P, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 169

*Listă nominală | de rebeli(i) intrați în cursul lunii de la
1 mai – pînă la 1 iunie 1907 în penitenciarul | județului Olt |*

1. Marin Iliescu | 2. Zamfir Bălan Strateanu | 3. Stan Florea | 4. Radu Șerban | 5. Dumitru Cazangiu | 6. Zamfir Babadag | 7. Iancu Ion | 8. Ion M. Ispas | 9. Niță Stan Marcu | 10. Costantin D. Radu | 11. Dumitru S. Chiriță | 12. Radu Ilinca | 13. Ion Boiangiu | 14. Nicolae V. Cîmpoeru | 15. Gheorghe I.M. Joișescu | 16. Ștefan N. Mutu | 17. Preda Ilinca | 18. Gheorghe Morariu | 19. Nărambița Toma | 20. Dincă Naie Vînt | 21. Radu Tudor Epure | 22. Dumitru Ion Burtă Verde.

Director, | [ss] I. Jugureanu |

Grefier, | [ss] I. Nicolaescu

165.

1907 mai 1-30 [mai 13 – iun. 12], Slatina – Lista cu participanții la răscoala din 1907 eliberați din penitenciarului jud. Olt în intervalul 1-30 mai – PJO, 1907, dos. P, f. 2-2v = G. Mihai 1977-R, 2, f. 170-173.

*Listă nominală
de rebeli(i) preveniți [= proveniți] ieșiți din acest penitenciar
în timpul de la 1 mai și pînă la 1 iunie 1907 |*

1. Ioniță Dincă | 2. Ion Radu Pîrvu | 3. Ion Alecu Negrilă | 4. Constantin B. Dincă | 5. Gheorghe Nedelea | 6. Vasile Manea | 7. Ion Belu | 8. Marin Tudor Pîrlățeanu | 9. Sandu Gergina* | 10. Ion Porniu | 11. Gheorghe Pate Rău | 12. Constantin Boiangiu | 13. Stancu Șerban | 14. Niță N. Cojocar | 15. Ioniță Anca Văduva | 16. Ion Voicu | 17. *Blegu | 18. Radu N. Nae | 19. Cristache Roșcă | 20. Constantin Tudor | 21. Ilie Ion Mândruță | 22. Gheorghe Stan Andrei | 23. Ion Spătaru | 24. Petre Ionica | 25. Ion Uîșescu | 26. Lișcă Ion Matei | 27. Ion M. Ispas | 28. Ion Ștefan Badea ||¹⁷¹ 29. Dumitru M. Cîrstea | 30. Ion Ilie Trașcă | 31. Marin Ianc Subțirelu | 32. Ion Iancu | 33. Stancu I. Mihalache | 34. Constantin St. Ciobanu | 35. Stancu I. Mihalache | 36. Panait Rîcu | 37. Niculae N. Piscică | 38. Gheorghe Mucu | 39. Marin N. Dumitrașcu | 40. Mandache Pîrvan | 41. Radu M. Iliuță | 42. Matei Mandache | 43. Linte Ion | 44. Marin Costantin Badea | 45. Marin Constantin Badea | 46. Ion Sela Matei | 47. Radu N. Radu | 48. Ion Ilie Diaconu | 49. Constantin Neacșu | 50. Marin Boangiu | 51.

Stan Ion Vatafu | 52. Ion M. Văduva | 53. Bălan Jidovu | 54. Constantin N. Georgişor | 55. Constantin Petcu | 56. Ioniță Mărgărit | 57. Nicolae Trașcă | 58. Dina Ion | 59. Radu Șerban | 60. Radu B. Andronoia | 61. Mandache M. Șerban | 62. Niță D. Felinar | 63. Ion Smarandache | 64. Dumitru Ion B. Verde | 65. Ciobanu Vladu | 66. Iancu Ion Pîrvu | 67. Ion Ciubuc | 68. Ion Florea ||¹⁷² 69. Marin Dumitrescu | 70. Ion C. Zereci | 71. Ilie Crăciun | 72. Ilie Crăciun [?] | 73. Iancu Stan Chircă | 74. Matache Pîrvu | 75. Radu Budișteanu | 76. Ilie Andronoiu | 77. Raicu Ioniță Tureac | 78. Gheorghe Cerbeanu | 79. Gheorghe Buluță | 80. Ion Comănici | 81. Ion Vlăsceanu | 82. Hărămbiță Toma | 83. Marin Cioculeasa | 84. Marin Iliescu | 85. Ion N. Răducă | 86. Ion Boangiu | 87. Petre Chichinea | 88. Bălan Gheorghe | 89. Stanciu Matei | 90. Toma Dumitrescu | 91. Gheorghe I. Cosmescu | 92. Iancu D-tru Stana | 93. Ion Toi Ene | 94. Constantin Trandafir | 95. Toma Scarlat | 96. Nicolae Trandafir | 97. Marin Radu Geantă | 98. Nae Tudor Moș | 99. Stancu Popescu | 100. Apostol Broscăreanu | 101. Duță Ion Barbu | 102. Neață Preda | 103. Florea Udrea Boboc | 104. Mihalache Ciobotea | 105. Marin Cîrstea | 106. Constantin Neață Toma | 107. Enea Selea Mărășescu ||¹⁷³ 108. Dumitru Anton Drăgan | 109. Gheorghe Nicolae | 110. Gheorghe R. Stan | 111. Badea Matei | 112. Marin Prelou | 113. Simion Bolovăneanu | 114. Marinică Tănase | 115. Ene Radu Pistol | 116. Vochin N. Nedelea | 117. Mișu Tănase | 118. Mihalache Baiat* | 119. Ion M. Ispas | 120. Marin Șerban | 121. Marin Lișcă Ilie | 122. Ion Chiucuinete* | 123. Ilie Rădulică | 124. Marin Dobre | 125. Matei V. Pîrvan | 126. Gheorghe Bălan Turlan | 127. Tănase Licsandru Stoica | 128. Ilie Crăciun Berbece | 129. Gheorghe Moraru | 130. Marin Iliescu.

Director, | [ss] I. Jugureanu |

Grefier, | [ss] N. Nicolaescu

166.

1907 mai 3 [16], [Slatina] – Directorul penitenciarului din Slatina raportează prefectului jud. Olt că la jandarmerie și la poliție sunt condiții de asigurarea pazei arestaților din timpul războalei. Numărul mare de arestați la penitenciar face posibil<ă> izbucnirea de boli molipsitoare – PJO, 1907, dos. 15, f. 67 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 254

REGATUL ROMÂNIEI | Penitenciarul județului Olt |
Nr. 236 / 1907 mai 3

Domnule Prefect, |

Am onoarea a raporta că conform ordinului Domniei voastre nr. 2491, trimițându-se la Poliție un număr de 50 <de> arestați și la Geandarmeria* rurală 30 <de> arestați, care au fost înapoiați nefiind posturile înființate la ambele autorități, notînd bine că Domnul Comandant al Gendarmeriei* ne comunică că nu au personal pentru paza arestaților* de noapte [= pentru paza de noapte a arestaților].

Totodată raportăm că căldurile au început și mulți din arestați* se găsesc bolnavi; chiar astăzi cu rraportul nostru nr. 235 am înaintat spitalului local un arestant* grav bolnav dus pe brațe la spital. Spre a se evita o epidemie generală, vă rugăm respectuos să binevoiți a ordona în consecință.

Bine* voiți vă rog, Domnule Prefect, a primi asigurarea distinsei noastre considerațiuni. |
Director, | (ssi) |

Grefier, | (ssi) |

Nr. 3683. Pr<imită> 5 mai 1907

Se va interveni la comanda regimentului de a da soldați pentru posturi.

Prefect (ssi)

167.

1907 mai 4 [17], Ursoaia – Raportul Primăriei [com]. Ursoaia către Prefectura jud. Olt semnalînd pe locuitorii din comună care îndeamnă la o nouă răscoală. Se cer măsuri în consecință – PJO, 1907, dos. 122/61, f. 418 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 255

PRIMĂRIA COMUNEI URSOAIA | Nr. 282 |

Am respectul a comunica că locuitorii Stroie Ionescu și C. Constantinescu, din această comună văd ca [= că] după ce am liniștit comuna în timpul devastărilor, acum merg din casă în casă spre a-i revolta din nou.

Rog respectos* a decide cele de cuviință asupra susnumiților* locuitori. |

PRIMAR, | Gr. T. Chiriță |

Domniei Sale Domnului Prefect al județului Olt |

Nr. 3644. Pr<imită> 4 mai 1907

168.

1907 mai 5 [18], [Slatina] – Se cer posturi de [= pentru] paza răsculaților arestați în loc<al>ul poliției locale [concept] – PJO, 1907, dos. 15, f. 67v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 256

5 mai 1907 |

D-I<ui> comandant al Cazărmii locale |

Revenind la adresa noastră nr. 2490 din 30 aprilie 1907, am onoare a vă comunica, că din cauza numărului prea mare de arestanți* în penitenciarul local, ivindu-se epidemie printre deținuți s-a convenit de către serviciul administrativ și sanitar ca pentru a evita o epidemie generală să se ia o parte din deținuți și să fie trimiși la poliția locală pentru paza căroră, vă rog să binevoiți a da ordin comand<antului> de Reg<iment> 34 Constanța pentru a trimite sentinelele necesare a 3 posturi la poliția locală. |

(Rezoluție): S-a aranjat și nu trebuie să se înalteze. | (ssi)

169.

1907 mai 9 [22] – Inspectorul comunal al unei plăși din jud. Olt raportează prefectului de județ* că după comunicările ce are de la primari, în iraza acelei plăși nu sînt aleși* și studenți dovediți propagandiști între săteni – PJO, 1907, dos. 122, f. 435 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 257

Nr. 745 / 1907 luna Mai 9 |

Domnule Prefect, |

Rezultat <al> ordinului Domniei voastre Nr. 2312/<1>907,

Am respectul a vă comunica ca [= că] după cum ne afirmă primarii comunelor respective din această plasă, cum și după cercetările făcute de noi persoană nu s-a putut dovedi asemenea studenți și elevi ai școlilor superioare, deghizați și care să umble cu instigațiuni printre săteni.

Am pus datorie* primări<i>lor că ori cînd va dovedi asemenea indivizi suspecti să ia măsuri legale.

Primiți vă <rog Domnule> Prefect asigurarea respectului meu. |

Inspector | (ssi) |

Nr. 3903 din 11 Mai 1907 |

(Rezoluție): La dosar, | Prefect, | (ssi)

170.

1907 mai 14 [27], [Slatina] – Raportul prefectului jud. Olt către Ministerul de Interne – Direcția Închisorilor – prin care menționează că printre arestații din penitenciarul din Slatina nu s-au ivit boli epidemice. Bolnavii au fost trimiși la spital – ASS, PJO, 1907/8, f. 69. Raport cu nr. 3869/14.V.1907 cu conținut similar s-a înaintat și Direcției Sanitare din Minist<erul de> Interne = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 258

Ministru* <de> Interne | Direcția Închisorilor | București |

Răspund <Nr>. 5229

Nu există nici un caz de tifos printre deținuți. Dimpotrivă, starea sanitară a celor 251 <de> deținuți este excelentă*. În spital sînt 2 bolnavi bănuți, tofici*, foști deținuți dar eliberați din arest de acum o lună. |

Prefect <de> Olt, [nss] |

Nr. 3868 / 1907 mai 14 |

Intr. 3927

1907 mai 14 [27], [Slatina] – Ordinul telegrafic al locuitorului preectului jud. Olt către Compania de jandarmi rurali din localitate, în care se arată că locuitorii din Beria au intrat „în silnici”* în com. Oporelu. Se cere prinderea „capilor” și încetarea „turburărilor” – PJO, 1907, dos. 22, f. 119 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 260.

[O adresă identică în PJO, 1907, dos. 40, f. 114 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 259 unde se adaugă: „Zi liberă Intr. nr. 3927”]

Te l e g r a m ă

*D-lui Comandant al Comp. de Jandarmi | Loco |
Locuitorii din comuna Constantinești înarmați cu ciomege și topoare intră în silnicie cu vitele în comuna Oporelu (Beria) maltratând păzitorii și făcând dezordine.*

Luați măsuri pentru prinderea copiilor și încetarea turburărilor. |

Nr. 3834 / 14 mai 1907 |

p<entru> Prefect, | [ss] Costopol

172.

1907 mai 15 [28], [București] – Ordinul Min. Cultelor și Instrucțiunii către Episcopia Eparhiei Argeșului de a suspenda din slujbă pe toți preoții implicați în participarea la răscoală – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 21 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 211.

Ministerul Cultelor și Instrucțiunii | Administrația Casa Bisericii

Nr. 10516 / 15 mai 1907 |

Prea Sfințite |

Domnul Ministru al Justiției și Prefectura județului Teleorman ne comunică numele preoților în contra cărora s-a deschis acțiune publică fiindcă au fost implicați în răscoalele jărănești. Între aceștia se află: preotul Carp Popescu din județul Olt și preotul Ioan Filipescu din comuna Stolnici județul Argeș.

Între bănuiri, în contra cărora nu s-a deschis încă acțiune publică sînt: preotul Ștefan Tomescu din comuna Cremeneti-Flămînda, județul Argeș.

Aducînd acestea la cunoștința Prea Sfinției Voastre, avem onoare a vă ruga ca, întrucît privește pe preoții dați în judecată, să binevoiți a dispune să fie suspendați din serviciu.

Primiți, vă rugăm, Prea Sfințite, încredințarea deosebitei noastre considerațiuni.

p./ Ministru, | (ssi) |

(Rezoluție): Deoarece preoții | aceștia sînt singuri în | comunele lor, se amină | suspendarea lor pînă ce justiția | se va pronunța. | Episcop (ssi)

173.

1907 mai 16 [29], [București] – Direcția Administrativă Generală din Ministerul de Interne solicită informații privind activitatea de propagandă pe care o desfășoară Al. Bogdan Pitești, cunoscut ca adept al ideilor socialiste – ASS, PJO, 1907/34, f. 440 = G. Mihai, 1977-R, I, f. 264

ROMÂNIA | Ministerul de Interne

Direcțiunea | Administrației Generale | a | Penitenciarelor și Poliției Generale

Nr. 30.173 / 16.V.1907 | București |

Domnule Prefect, |

Am onoare a vă ruga să binevoiți a-mi da informațiuni asupra lui Bogdan Pitești din comuna Vlaici acel județ, despre care tratează telegrama dvs. din 12 aprilie a.c. cu ce se ocupă în localitate și dacă face vreo agitație sau propagandă și prin ce mijloace.

Primiți, Vă rog, d-le Prefect, asigurarea deosebitei mele considerațiuni. |

Director, | (ssi) |

Șeful serviciului, | [ss] I. Panaitescu |

D-lui Prefect al județului Olt |

Nr 1074. Pr<imită> 18 mai 1907 |

(Rezoluție): Se va răspunde că deși avînd* idei anarhiste, totuși nu face propagandă în acest sens. Se ocupă de agricultură. | Prefect, | (ssi)

174.

1907 mai 17 [30], Slatina – Raportul medicului primar al Serviciului Sanitar județean către prefectul jud. Olt care arată condițiile neigienice aflate la penitenciarul local, unde se află un număr de 224 <de> arestați. S-au semnat cazuri de molime. Se cere luarea de măsuri –PJO, 1907, dos. 8, f. 73-73v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 265-266

România | Serviciul Sanitar al jud. Olt

Nr. 769 / 1907 mai 17 |

Domnule Prefect, |

Am onoare a vă pune în cunoștiință* că în ziua delegării verbale ce mi-ați dat, am inspectat ieri 16 mai a.c. penitenciarul local, constatând următoarele:

Arestați în număr de 224.

Camere în număr de 5, din care 2 mari și alte 3 mai mici, precum și 2 săli.

În saloanele cele mari dorm câte 80 <de> arestați, în celelalte camere și săli restul.

Camerele au ventilație și lumină insuficientă.

Sălile nu au nici lumină, nici ventilație.

Curțile penitenciarului în număr de 2, strâmte, ocupă un spațiu foarte redus.

Prin urmare numărul actual de arestați [= arestați] este cu deosebire prea mare pentru localul ce ocupă și ar trebui numărul lor redus la a 5<-a> parte, pentru a se evita eclasiunea* unei epidemii de febră tifoidă.

Or, văzînd spitalul județean, unde erau internați 3 arestați, unul de la 18 aprilie și alți doi de o || săptămînă i-am găsit prezentînd fenomene tifice.

În plus, am mai examinat 5 bolnavi chiar la penitenciar, din care 2 prezentau fenomene suspecte de febră tifoidă, iar 3 dubioși, pentru care am luat măsuri de a fi trimiși chiar azi la spital pentru a fi izolați de restul arestaților și puși în observațiune medicală.

Pentru a preîntîmpina însă ivirea altor cazuri și mai numeroase trebuiește negreșit a se lua măsuri extra-urgente de risipirea lor fie acasă, fie în grupuri mici prin corturi în afară de oraș și a se proceda la o dezinfectare riguroasă a întregului local și în special a latrinelor, cari în starea actuală nu se pot dezinfecta.

Binevoiți, a primi, d-le Prefect, asigurarea considerațiunii mele.

Medic primar, | [ss] D. Dumitrescu |

Nr. 4063. Prim<ită> 18 mai 1907 |

(Rezoluție): Se va cere Minist<erului> de Interne delegarea unui Inspector sanitar. | Prefect, | (ssi)

175.

1907 mai 17 [30], Slatina – Adresa Parchetului Tribunalului jud. Olt către Procurorul Tribunalului jud. Teleorman privind trimiterea în judecată a 17 locuitori din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman apreciați [drept] capi [ai] răsculaților care au atacat și incendiat proprietatea a 3 moșieri din com. Titulești, jud. Olt – CJT, 1907, dos. 38, f. 57 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 212

Regatul României | Parchetul | Tribunalului Olt

Nr. 1582 / 1907 mai 17 |

Domnule Procuror |

Ca rezultat la adresa dvs. nr. 3819/<1>907, am onoare a vă comunica că în afacerea devastărilor, jafurilor și incednierilor săvîrșite la Anghel A. Ungurelu, Maria Băluțescu și Gh. Burcă, din comuna Titulești și satul Ungurei, am deschis acțiune publică contra lor [= lui]: Liță G. Cîrciumaru, Ilie Bădulînă, Marin Brălaru, Naie Lungu, Călin G. Costea zis și Ghigiu, Nicolae Coman, Ioniță Mărgărit, Lixandru Drăgușin, Vasile [= Vasile] Tîrcă, Barbu Antonie, Costea*, Gh. Moraru, Nicolae M. Tiutiu, Cîrstea I. Mole*, Constantin M. Gărtoman din comuna Titulești [jud. Olt], Matei Ovrei, Badea Olaru și Penciu Vasile din comuna Ghimpețeni acel județ [i.e. Teleorman].

Primiți vă rog domnule procuror asigurarea considerației mele.

Procuror, | [ss] C. Măldărescu |

Secretar, | (ssi) |

Domniei Sale | Domnului Procuror al Tribunalului Teleorman

Turnu Măgurele

176.

1907 mai 18 [31], [Slatina] – Raportul Protoieriei jud. Olt către Episcopia Argeș prin care arată pe preoții care au luat parte la răscoală – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 23-23v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 214-215

România | Protoieria județului Olt
Nr. 215 / 1907 mai 18 |

Prea Sfințite Stăpîne |

Următor ordinului Prea Sfinției Voastre, nr. 355 din a.c. cu adîncă smerenie supun la cunoștință că dl. Jude Instructor de pe lîngă Tribunalul de Olt, cercetînd toate cazurile în mișcările țărănești din comunele acestui județ, cu adresa nr. 3423 din ac.c. îmi face cunoscut, că numai parohul Carp Popescu, din parohia Tituleștii* este dat judecății ca instigator în revoltele țărănești și că alt preot nu mai este dat judecății.

Adaug însă, că verbal dl. jude Instructor* mi-a comunicat, că chiar asupra Pr. Carp Popescu nu există nici un indiciu de urmărire și în consecință va fi achitat.

Cît privește despre ceilalți preoți, care au fost închiși pentru scurt timp și de care am raportat P<rea> S<finției> V<oastre> fiind constatată nevinovăția lor au fost eliberați imediat.

Din informațiile ce am cules de prin toate comunele din acest județ unde s-au răzvrătit țărani – comune care au fost vizitate în totul de mine însumi în urma revoltelelor*. Cu smerenie aduc la cunoștință, că pretutindenea clerul și-a făcut pe deplin datoria; dacă însă n-a putut opri furia păstorilor cauza a fost că spiritele s-au aprins cu atîta forță, încît glasul păstorului n-a mai fost nici auzit, nici ascultat de turmă. ||

Singurul păstor din acest județ, care a putut izbuti să înăbușe furia turmei, care căua să se manifeste în mod îngrozitor, a fost parohul J<ean> Marinescu din parohia Beria, comuna Oporelu, care stînd zi și noapte în mijlocul turmei a sfătuit-o să fie liniștită arătîndu-i cu multă tărie că fericirea va fi rezultatul liniștei de o va păstra și nefericirea, jalea și amărăciunea va [= vor] fi rezultatul de se va răzvrăti; putînd cu ajutorul lui Dumnezeu să aibă mîngîierea sufletească că glasul său a fost auzit și vorbgele sale ascultate de turmă, care n-a avut îndrăzneala a-i călca cuvintele și a traduce în fapt minia în care fierbea. |

Sînt al Prea Sfinției Voastre | prea plecat și supus | serv,

Dos. 38 / 1907 |

Protoiereu, Jc.* J. Marinescu |

(Rezoluție): A se comunica Ministerului ca | răspuns la adresa nr... după ce se va primi și raportul Protoiereu- | lui de Argeș | (ssi)

177.

1907 mai 19 [iunie 1], [Slatina] – Raportul prefecturii jud. Olt către Directorul Administrației Generale din Minist<erul> de Interne, prin care face cunoscut că Alex<andru> Bogdan-Pitești, cunoscut cu idei socialiste, nu desfășoară nici un fel de activitate propagandistă – PJO, 1907, dos. 34, f. 440v [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 269

D-lui Director al Ad<ministra>ției Generale din
Ministerul de Interne |

Ca răspuns ordinului dvs. nr... am onoare a vă răspunde* că <Alexandru> Bogdan Pitești din comuna Vlaici, acest județ, adept al ideilor anarhiste Se* ocupă cu agricultura, însă nu face propagandă sau alt fel de agitație în sensul ideilor ce are. |

Nr. 4006 / 1907 mai 19

178.

1907 mai 24 [iunie 6], [Perieți] – Raportul Inspectorului comunal al plășii Perieți către prefectura jud. Olt prin care trimite lista familiilor sărace, rămase văduve* prin împușcarea capilor răsculați în martie 1907 – PJO, 1907, dos. 34, f. 446 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 216

[În anexă]: Lista celor împușcați în 1907 aflați în comunele plășii Perieți, care fiind săraci au fost propuși să fie ajutați – PJO, 1907, dos. 34, f. 447 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 217

Regatul României

Inspectorul Comunal al | Plășii Perieți, județul Olt

Nr. 901 / 1907 mai 24 |

Domnule Prefect, |

Conformându-vă ordinului Domniei Voastre nr. 3790, repetat cu cel cu nr. 4106; * Am respectul a înainta cu aceasta, o listă de [= cu] familiile care au suferit mai mult de pe urma răscoalelor întâmplate în comunele prevăzute într-însa*.

Binevoind a cunoaște Domnule Prefect că în celelalte comune din această plasă deși în parte din ele au fost răscoale, însă nu s-au întâmplat asemenea cazuri.

Primiți vă rog Domnule Prefect, asigurarea respectului meu.

Inspector, | (ssi) |

[Rezoluție]: Se vor ajuta fie | de prefecură | fie | de Soc<ietatea> de Cruce | Roșie || [Anexă]:

Nr. crt.	Numele și pronumele* celui ucis sau rănit de pe urma răscoalelor	Comuna	ucis	rănit	Numele și pronumele* capului familiei rămas	Nr. membrilor familiei	Observații
1.	Vasile Drăgănescu	Șerbăneștii de Sus	da	-	soția sa, Dina V. Drăgănescu	5	Merită a fi ajutată fiind săracă
2.	Alexandru M. Duca	„	da	-	soția sa, Maria Al. M. Duca	2	„ „ „
3.	Marin Iacov	Bărcănești	da	-	soția sa, Ileana M. Iacov	*	„ „ „

Se certifică de noi prezenta listă, formată* exact după informațiile date de primarii respectivi.

Inspector comunal, | (ssi)

179.

1907 mai 28 [iun. 10], s.l. – Lista persoanelor din localitățile plășii Negreni-Cucuieți care au avut de suferit de pe urma răscoalelor și au fost propuse a fi ajutate prin Crucea Roșie – PJO, 1907, dos. 34, f. 453 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 223

Inspectoratul plășii Negreni-Cucuieți* |

Listă | de persoanele care au suferit mai mult de pe urma răscoalelor și care ar merita ajutate

Nr. crt.	Numele și pronumele*	Etatea	Domiciliul	Observații
1.	Vasile Vilceanu	major	satul Căzănești, com. Cucuieți*	o ghiulea de tun i-a străbătut pereții casei sale și explodind în fața sa a bolit 15 zile
2.	Bălașa soția lui V. Vilceanu	majoră	idem	idem
3.	Sanda Spînu	14 ani	idem	o sfărîmătură din ghiuleaua de mai sus a rănit-o la mînă

Inspector comunal al plășii Negreni-Cucuieți* | (ssi)

180.

1907 mai 28 [iun. 10], s.l. – Tablou cu locuitorii din jud. Olt, plasa Urși-Drăgoești, propuși a primi ajutor din partea Crucii Roșii – PJO, 1907, dos. 34, f. 451 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 222

Nr. crt.	Numele și pronumele* capului familiei	Comuna din care este	Nr. membrilor familiei	Observații
1.	Dumitru Inacu P. Oprescu	Vața	5	tatăl ucis cu ocazia revoltelor, mama moartă
2.	Rada M.H. Chirița	„	2	soțul „ „ „
3.	Oprea Tărăsescu*	Drăgoești	6	i s-a distrus casa de răsculați
4.	Marin Bran	„	3	„ „ „ „
5.	Tudor I. Bran	„	2	„ „ „ „

Se certifică de noi exactitatea prezentului tablou. |

Inspector, | (ssi)

181.

1907 mai 29 [iun. 11], [Slatina] – Prefectul jud. Olt solicită comandantului Brigăzii de infanterie din Slatina de a pune la dispoziție trupe pentru menținerea liniștii la secțiile de votare și pentru împiedicarea „eventualelor revolte” – PJO, 1907, dos. 68, inf. 37, f. 41 [concept] = G. Mihai, 1977-R, I, f. 272 [datate: mai 20].

D-lui Comandant al Brigăzii de Infanterie | Slatina |

Mîine 30* mai a.c., urmînd a se efectua alegerile pentru <al> III<-lea> Colegiu de <la> Cameră, și pentru a se preveni dezordinile ce s-ar putea produce, vă rog să binevoiți a face a se găsi consemnate la acea brigadă, care se găsește în apropierea locurilor de votare, trupe pentru a reprimă orice turburare și atingere a liniștei și buneii ordine.

Vă rog totodată ca garda penitenciarului să fie întărită pentru ori ce caz eventual.

Primiți etc. |

Nr. 4195 / 1905* [= 1907] mai 29

182.

1907 mai 29 [iun. 11], [Slatina] – Telegrama prefectului jud. Olt către Ministerul de Interne prin care informează despre concentrarea de trupe spre a preîntîmpina „turburările” (n.n. răscoalele țărănești)* cu ocazia alegerilor pentru colegiul III – PJO, 1907, dos. 68, inv. 37, f. 42 [concept] = G. Mihai, 1977-R, I, f. 273

T e l e g r a m ă |

Ministru de Interne

Pentru a preveni prealabile turburări, am cerut brigadei locale ca mîine <în> ziua alegerilor colegiului III să aibă trupe consemnate. |

Nr. 4221 / 1907 mai 29 |

Zi liberă intr. nr. 4327

183.

1907 iun. [1 / 13], Slatina – Situația statistică a „rebelilor”* răscoalei din 1907 intrați și ieșiți din penitenciarul Olt în cursul lunii mai [1907] – PJO, dos. P, f. 3-4 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 275-276

*România | Județul Olt, buletin de casă la 1 iunie 1907
Mișcarea populației de la 1 mai 1907 pînă la | 1 iunie 1907 |*

Data	Aflați dimineață		Intrați pe zi		Total		Ieșiți	Rămăși seara
	bărbați	femei	bărbați	f.	bărb.	f.		
mai 1	280	-	3	-	283	-	5	278
„ 2	278	-	1	-	279	-	5	274
„ 3	274	-	-	-	274	-	4	270
„ 4	270	-	-	-	270	-	1	269
„ 5	*260	-	-	-	269	-	12	257
„ 6	257	-	1	-	258	-	-	258

„ 7	258	-	-	-	258	-	1	257
„ 8	257	-	3	-	260	-	14	246
„ 9	246	-	2	-	248	-	10	238
„ 10	238	-	-	-	238	-	-	238
„ 11	238	-	1	-	239	-	-	239
„ 12	239	-	-	-	239	-	-	239
„ 13	239	-	-	-	239	-	-	239
„ 14	239	-	-	-	239	-	7	232
„ 15	232	-	-	-	232	-	17	215
„ 16	215	-	-	-	215	-	3	212
„ 17	212	-	-	-	212	-	2	210
„ 18	210	-	-	-	210	-	4	206
„ 19	206	-	2	-	208	-	8	200
„ 20	200	-	-	-	200	-	-	200
„ 21	200	-	1	-	201	-	-	201
„ 22	201	-	4	-	205	-	10	195
„ 23	195	-	-	-	195	-	1	194
„ 24	194	-	-	-	194	-	-	194
„ 25	194	-	4	-	198	-	-	198
„ 26	198	-	-	-	198	-	-	198
„ 27	198	-	-	-	198	-	-	198
„ 28	198	-	-	-	198	-	20	178
„ 29	178	-	-	-	178	-	3	175
„ 30	175	-	1	-	176	-	2	174
„ 31	174	-	-	-	174	-	-	174

184.

1907 iun. 4 [17], [Slatina] – Adresa Prefecturii jud. Olt către Compania de Jandarmi Olt arătînd că locuitorii din satul Deleni intră cu forța cu vitele pe moșia arendașului Nasofrol*. Autoritățile locale fiind neputincioase, compania trebuie să ia măsuri de „reprimare” a acestor „acte turburătoare” – PJO, 1907, dos. 40, f. 166 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 277

D-lui comandant al companiei | de Geandarmi* rur<ali> Olt | Dl. Nasofrol*, proprietarul moșiei Deleni, reclamă acestei prefecturi, că țărani<i> în număr mare intră cu silnicie cu vitele în moșie, autoritatea comunală fiind neputincioasă a respins [= respinge] această turburare.

Vă rog a lua măsuri energice de reprimare <a> acestor acte turburătoare pentru a se păstra libera posesie și proprietate a reclamantului. |

Nr. 4289 / 1907 iunie 4 |

Zi liberă Intr. nr. 4448

185.

1907 iun. 4 [17], s.l. – Tabel cu familiile din raza plășii Urși-Drăgăești care au suferit de pe urma represiunii din timpul răscoalelor din martie 1907 – PJO, 1907, dos. 34, f. 456 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 229

Nr. crt.	Numele și pronumele* capului familiei	Comuna din care este	Nr. membrilor familiei	Observații
1.	Ilinca Fl. Pahonie	Cîmpu Mare	1	Văduvă fără copii. Soțul său a fost împușcat cu ocazia revoltei
2.	Ioana Petre Negreci	„ „	1	„ „ „
3.	Gh. Panaiteșcu	Păroși	3	proprietar (i s-a distrus casa de răsculați)

4.	Nic<olae> Enescu	Ciomăgești	2	idem
5.	Maria I. Baltă	„	5	văduvă, soful a fost împușcat cu ocazia revoltei
6.	Voica I. Dumitrașcu	„	4	„ „ „ „ „
7.	Ioana D.G. Manole	„	1	„ fără copii

Se certifică de noi prezentul tablou. |

Inspector, | (ssi) |

1907 iunie 4

186.

1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Dumitru Dobre Ghimigiu din com. Ghimpești jud. Teleorman socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 64-64v-65 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 210-211, 232

[Notă: Întrebările și răspunsurile apar într-un tabel cu 2 coloane]

Interogatoriu

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 5

Înainte noastră<, > Ion E. Ionescu<, > judecător de instrucțiune pe lângă Tribunalul Teleorman, asistat de greșier, prezentându-ne cu* individul Dumitru Dobre Ghimigiu ale cărui semnalmente sînt: statura înaltă<, > fața smeadă, părul castaniu, ochi căprui, nasul și gura normale<, > îmbrăcat țărănește, alte semne n-are, a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? – Răspunsuri: Dumitru Dobre Ghimigiu.

Î.: De ce naționalitate ești? – R.: român

Î.: De câți ani ești? – R.: de 37 <de> ani

Î.: Unde ești născut? Unde domicilezi? – R.: În Ghimpești.

Î.: Ce profesie ai? – R.: plugar

Î.: Ești căsătorit? – R.: da

Î.: Cum se numește soția? – R.: Ioana

Î.: Ce rude ai? – R.: patru copii

Î.: Avere ai? – R.: un pogon d<e> pămînt și casă

Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? – R.: nu

Î.: La ce pedeapsă? – R.: -

Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? – R.: -

Î.: Mai porți alt nume? – R.: nu

Î.: Porți vreo decorațiune? – R.: -

Î.: Carte știi? – R.: nu

||²¹¹ Î.: Ești inculpat în rechizitoriul d-lui Procuror Teleorman nr... / 1907, pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? – R.: Luni la 12 martie pe seară am ieșit din casă să mă duc la cîrciumă la Radu Popescu să-mi iau tutun și am văzut acolo toată lumea din sat, strînsă în șosea dinaintea cîrciumii. Era febere mare între oameni și se vorbea să meargă să puie foc la averea proprietarului. Se îndemna* lumea unii pe alții ca să facă aceste fapte, dar pe cel care l-am auzit eu că îndemna lumea și era mai tanțos, este Matei Ovrei. A pornit apoi lumea la aria d-lui Guță Burcă, unde am pus foc peste tot. N-a rămas decît moara și trei șiri de paie, încolo a ars tot. Nu știu cine a pus focul dinții, căci eu m-am dus mai la urmă. De acolo am mers la casa proprietarului din comuna Titulești, cătunul Ungurei, jud. Olt, dar cînd am ajuns noi acolo se pusese foc de către locuitorii din acel cătun. Am găsit și noi acolo băutură și am băut cît am voit și beți cum eram ne-am întors îndărăt la comună la noi și ne-am dus la cîrciumarul Hristache Anastasiu unde i-am spart prăvălia și i-am băut țuica și rachiul ce-l avea în pivniță. ||^{232*} Altceva n-am mai făcut. | Nu știu nimic despre scrisoarea ce s-a trimis d-lui Guță Burcă din închisoare, am auzit și eu că ceilalți din arest i-ar fi trimis o scrisoare dar pentru ce și cum nu știu.

Î.: Mai ai ceva de spus? – R.: Nu.

Citindu-i-se<, > stăruie, carte nu știe. |

Jude instructor, | (ssi)

Grefier, | (ssi)

187.

1907 iunie 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Oprea Nicolae Purcaru din com. Ghimpeșeni jud. Teleorman socotit participant la declanșarea rășcoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 66-66v-67 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 233-235.

[Notă: Întrebările și răspunsurile apar într-un tabel cu 2 coloane]

Interogatoriu

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 5

Înaintea noastră<, > Ion E. Ionescu, judecător de instrucțiune pe lângă Tribunalul Teleorman, asistat de grefier, prezentându-se cu individul Oprea Nicolae Purcaru ale cărei semnalmente sînt: statura înaltă, fața bălană, părul [= părul] blond, ochi verzi, nasul și gura normale<, > îmbrăcat țărănește<, > alte semne în falca stîngă, a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? – Răspunsuri: Oprea Nicolae Purcaru

Î.: De ce naționalitate ești? – R.: român

Î.: De cîți ani ești? – R.: de 30 <de> ani

Î.: Unde ești născut? Unde domiciliezi? – R.: Ghimpeșeni.

Î.: Ce profesiune ai? – R.: plugar

Î.: Ești căsătorit? – R.: da

Î.: Cum se numește soția? – R.: Dina

Î.: Ce rude ai? – R.: n-am

Î.: Avere ai? – R.: n-am

Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? – R.: nu

Î.: La ce pedeapsă? – R.: -

Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? – R.: -

Î.: Mai porți alt nume? – R.: nu

Î.: Porți vreo decorațiune? – R.: -

Î.: Carte știi? – R.: nu ||

Î.: Ești inculpat prin rechizitoriul d-lui Procuror <al jud.> Teleorman nr. ... / 1907 pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? – R.: Luni în ziua de 12 martie am auzit goarnă sunînd și m-am dus și eu la primărie, unde am găsit <pe> toată lumea adunată. Toți erau în fierbere și se îndemnau unul pe altul să meargă la proprietar să puie foc. Venind Bălan Gaiță și cu Ilie Andrei Olteanu cu veste că la Stoborăști și Gumești s-a răscolat lumea și a devastat și a pus foc la averile proprietarilor de acolo. În urma acestor spuse ale lui Bălan Gaiță și a lui Ilie Andrei Olteanu lumea s-a întăritat și mai mult și au pornit la conacul d-lui Guță Burcă unde au pus foc la pătulele de porumb, la saele* și la casa în care ședea un pîndar. Cel dintîi care a pus foc este Ion Ciudin care a pus foc la un pătul cu porumb, apoi a pus Bălan Gaiță și apoi am pus eu foc la o saiea*. De acolo am trecut parte din noi podul peste Vedea ca să mergem la casele de locuit ale d-lui Guță Burcă din cătunul Ungurei, comuna Titulești, județul Olt, dar auzind că s-a devastat acolo și s-a pus foc, parte din noi ne-am dus acolo și parte ne-am dus acasă. Eu m-am întors îndărăt și n-am mai fost nici la Hristache Anastasiu, cînd s-au făcut devastările noaptea. | Nici eu nu știu și nu pot să-mi dau seama de ce am făcut toate aceste lucruri.

Î.: Mai ai ceva de spus? – R.: Nu.

Citindu-i-se stăruie, carte nu știe.

Jude instructor, |

(ssi) Grefier, | (ssi)

188.

1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Ilie Sandu Bratu din com. Ghimpeșeni, jud. Teleorman, socotit participant la declanșarea rășcoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 68-68v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 236-237

[Notă: Întrebările și răspunsurile apar pe două coloane]

Interogatoriu

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 5

Înainte noastră<, Ion E. Ionescu<, judecător de instrucție de pe lângă Tribunalul Teleorman, asistat de grefier, prezentându-se cu individul Ilie Sandu Bratu ale cărui semnalmente sînt: statura înaltă, fața smeadă, părul castaniu, ochi căprui, nasul și gura normale, îmbrăcat jărănește<, alte semne în ambele fălci și în barbă<, a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? — Răspunsuri: Ilie Sandu Bratu.

Î.: De ce naționalitate ești? — R.: român

Î.: Unde ești născut? Unde domiciliezi? — R.: în Ghimpeșeni.

Î.: Ce profesie ai? — R.: plugar

Î.: Ești căsătorit? — R.: da

Î.: Cum se numește soția? — R.: Anca

Î.: Ce rude ai? — R.: doi copii

Î.: Avere ai? — R.: n-am pămînt

Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? — R.: nu

Î.: La ce pedeapsă? — R.: -

Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? — R.: -

Î.: Mai porți alt nume? — R.: nu

Î.: Porți vreo decorațiune? — R.: - ||

Î.: Carte știi? — R.: nu

Î.: Ești înculpat prin rechizitoriul d-lui Procuror <de> Teleorman nr. ... / 1907, pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? — R.: Luni, 12 martie eram la moară să macin și am auzit goarna sunînd la primărie și venind repede acasă, am lăsat carul cu boi și m-am dus la primărie unde am găsit toată lumea din sat adunată care pleca la curte la aria d-lui Gh. Burcă, pînă să ajung și eu pusese război, la pătule și o casă unde sta păzitorul ariei, dar n-am văzut cine a pus. Am văzut pe Bălan Gaiță rupînd sărmele de la telefonul de la moara care este alături cu aria. De aci* de la arie parte din noi s-a dus la curtea d-lui Guță Burcă, din cătunul Ungurei, comuna Titulești, județul Olt, dar eu n-am fost acolo și nu știu ce vor fi făcut. Nu știu nimic despre scrisoarea ce s-a trimis d-lui Guță Burcă din închisoare și nici n-am iscălit și nici nu știu ce o fi scris în ea. Nu știu și nu am fost cînd s-au făcut stricăciunile la circiumarul Christache* Anastasiu, și nici cine le-a făcut, căci am auzit și eu că noaptea întorcîndu-se cei care fuseseră la casele de locuit ale d-lui Burcă la Titulești s-au dus drept acolo și au stricat.

Î.: Mai ai ceva de spus? — R.: Nu.

Citindu-i-se stăruie, carte nu știe.

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi)

189.

1907 iun. 5 [18], s.l. — Interogatoriul luat de ctre judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Nicolae Tănase Pîrvu din com. Ghimpeșeni, jud. Teleorman, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate — CJT, 1907, dos. 38, f. 69-69v-70 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 238-239-239v

[Întrebările și răspunsurile apar pe două coloane]

Interogatoriu

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 5

Înainte noastră<, Ion E. Ionescu<, judecător de instrucție pe lângă Tribunalul Teleorman, asistat de grefier, prezentându-se cu individul Nicolae Tănase Pîrvu, ale cărui semnalmente sînt: statura mijlocie, fața roșcovană, părul roșcat, ochi căprui, nasul și gura potrivite, îmbrăcat jărănește<, alte semne n-are, a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? — Răspunsuri: Nicolae Tănase Pîrvu.

Î.: De ce naționalitate ești? — R.: român

Î.: De cîți ani ești? — R.: de 37 <de> ani

Î.: Unde ești născut? Unde domiciliezi? — R.: În Ghimpețeni

Î.: Ce profesie ai? — R.: plugar

Î.: Ești căsătorit? — R.: da

Î.: Cum se numește soția? — R.: Stana

Î.: Ce rude ai? — R.: șase copii

Î.: Avere ai? — R.: două pogoane și casă

Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? — R.: nu

Î.: La ce pedeapsă? — R.: -

Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? — R.: -

Î.: Mai porți alt nume? — R.: nu

Î.: Porți vreo decorațiune? — R.: -

Î.: Carte știi? — R.: nu

Î.: Ești inculpat prin rechizitoriul d-lui procuror <de> Teleorman nr. ... / 1907 pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? — R.: Am fost și eu duminică în ziua de 11 martie la cârciuma lui Radu Popescu, căci se adunase || toată lumea ca să punem pîndar. Dar n-a<m> auzit acolo pe Bălan Gaiță s-o fi spus la lume că la Storaști s-a început răscoala și să facem și noi la fel, căci altfel vin studenți* peste noi. A doua zi luni este adevărat că am văzut toată lumea din sat, ducîndu-se spre aria lui Guță Burcă și m-am dus și eu fără să mă fi luat sau să mă fi îndemnat <cinema> să fac acest lucru. Cînd am ajuns acolo se pusese deja foc la pătule, la magazie și la casă. Eu n-am văzut decît pe Ion Ciudin punînd foc la o căpiță cu fin. A pornit apoi de acolo la casa de locuit a proprietarului în comuna Titulești, județul Olt, îndemnîndu-ne unul pe altul ca să facem acest lucru. Cînd am ajuns însă se pusese foc de către cei din cîtunul Ungurei. Noi n-am făcut altceva decît am scos băutură din pivniță și am băut vin și rachiu pînă ne-am săturat și apoi coborînd la vale beți cum eram ne-am întors din nou la cârciuma lui Hristache Anastasiu unde spărgînd ușile și ferestrele am intrat în prăvălie și am mai băut și acolo rachiu și vin cît am putut. De aci* nu ne-am mai dus nicăieri și ne-am întors acasă. Am auzit și eu de o scrisoare pe care ar fi scris-o unul din noi ca să vie să ne scoată din închisoare și m-a iscălit și pe mine || în ea, dar nu știu ce-o fi scris în ea.

Î.: Mai ai ceva de spus? — R.: Nu.

Citindu-i-se, stăruie, carte nu știe. |

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi)

190.

1907 iun. 5 [18], s.l. – Interogatoriu luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Badea N. Ciobanu din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 71-71v-72 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 240-242

[Întrebările și răspunsurile apar pe două coloane]

INTEROGATORIU

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 5

Înainte noastră<,> Ion E. Ionescu, judecător de instrucție pe lângă Tribunalul Teleorman, asistat de grefier, prezentîndu-se cu individul Badea Nic.* Ciobanu ale cărui semnalmente sînt: statura înaltă, fața roșcovană, părul castaniu-deschis, ochi albaștri, nasul și gura normale, îmbrăcat fărănește, alte semne n-are, a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? — Răspunsuri: Badea N. Ciobanu

Î.: De ce naționalitate? — R.: român

Î.: Cîți ani ai? — R.: 41 de ani

Î.: Unde ești născut? Unde domiciliezi? — R.: în Ghimpețeni

Î.: Ce profesie ai? — R.: plugar

Î.: Ești căsătorit? — R.: da

Î.: Cum se numește soția? — R.: Maria

Î.: Ce rude ai? — R.: doi copii

Î.: Avere ai? — R.: am casă

Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? — R.: nu

Î.: La ce pedeapsă? — R.: -

Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? — R.: -

Î.: Mai porți alt nume? — R.: nu

Î.: Porți vreo decorațiune? — R.: -

Î.: Carte știi? — R.: nu ||

Î.: Ești inculpat prin rechizitoriul d-lui Procuror <de> Teleorman nr. ... / <1>907, pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? — R.: Vestea răscoalei a fost adsă la noi în comună de soldatul Bălan Gaiță, care fusese chemat la companie la Balaci ca să fie concentrat și care se întorsese în comună nu știu pentru ce motiv, precum și de către Ilie Moș Andrei Olteanu, care ducându-se la Stoborâști și văzînd distrugerile și jafurile de acolo, a venit la noi în comună, arătîndu-ne că acolo s-a pus foc și s-a devastat tot, arătîndu-ne* să facem și noi același lucru, și îndemnîndu-ne unul pe altul, am pornit cu gîndul de a distruge avutul proprietarului. Înarmați cu ciomege am mers mai întîi la aria lui Guță Burcă de la noi din comună. Am devastat și am pus foc întregului avut al lui de acolo nelăsînd în ființă decît moara și trei șiri cu paie. Apoi am pornit la casele de locuit ce le are în cîtunul Ungurei, comuna Titulești județul Olt și acolo cînd am ajuns se devastase și se pusesse foc peste tot de către locuitori<i> din Titulești. Am intrat și noi în pivniță și am băut rachiul și vin cît am putut, apoi îmbătîndu-ne ne-am întors îndărăt la noi în comună și ne-am dus la cîrciumarul Christache Anastasiu, devastîndu-i casa și bindu-i rachiul ce mai avea prin prăvălie pe urmă nu ne-am mai dus nicăieri și ne-am întors acasă. | Între cei care au fost mai țațoși și mai dirji între noi și acei care au îndemnat lumea să || meargă să facă aceste fapte sînt: Marin Bălan și Nicolae Radu Crăciun de la noi.

Î.: Mai ai ceva de spus? — R.: Nu.

Citindu-i-se, stăruie, carte nu știe.

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi) |

Inculpatul adaugă că: cel dintîi care a pus foc la un pătul cu porumb este Oprea Nicolae Purcaru și la alt pătul am* mai văzut punînd foc pe Neagu Sandu Bratu, care pătul era gol. Pe alții n-am mai văzut punînd foc.

Citindu-i-se o menține.

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi)

191.

1907 iun. 5 [18], s.l. — Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Păun Purcariu din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate — CJT, 1907, dos. 38, f. 73-73v-74 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 243-245

[Întrebările și răspunsurile apar pe două coloane]

Interogatoriu

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 5

Înainte noastră<, > Ion E. Ionescu<, > judecător de instrucție pe lingă Tribunalul Teleorman, asistat de grefier, prezentîndu-se cu individul Păun Purcaru ale cărui semnalmente sînt: statura mijlocie, fața smeadă, părul castaniu, ochi căprui, nasul și gura normale, îmbrăcat țărănește, alte semne în falca dreaptă și frunte, a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? — Răspunsuri: Păun Purcariu

Î.: De ce naționalitate ești? — R.: român

Î.: De cîți ani ești? — R.: de 48 <de> ani

Î.: Unde ești născut? Unde domiciliezi? — R.: în Ghimpețeni.

Î.: Că profesie ai? — R.: plugar

Î.: Ești căsătorit? — R.: da

Î.: Cum se numește soția? — R.: Nicula

Î.: Ce rude ai? — R.: un copil

Î.: Avere ai? — R.: două pogoane <de> pământ și casă

Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? — R.: nu

Î.: La ce pedeapsă? — R.: -

Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? — R.: -

Î.: Mai porți alt nume? — R.: nu

Î.: Porți vreo decorație? — R.: -

Î.: Carte știi? — R.: da ||

Î.: Ești inculpat prin rechizitoriul d-lui procuror <de> Teleorman Nr. ... / <1>907 pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? — R.: Duminică în ziua de 11 martie a.c. noi cea mai mare parte din locuitorii din comuna Ghimpeșeni eram adunați ca să punem pîndar la holde și ne aflam la cîrciuma lui Radu Popescu<;> acolo a venit soldatul cu schimbu<1> Bălan Gaiță care fusese la Balaci la companie ca <să> fie concentrat și îi dedese* drumu<1>, și ne-a spus că la comuna Stoborăști s-au răscolit oamenii și ducîndu-se la curtea proprietarului de acolo i-au disrîs casele și au pus foc peste tot mai spunîndu-ne că acolo sînt mulți studenți și că vor veni la Stoborăști la noi pentru ca să facem și noi același lucru, că dacă n-am face ne pun ei nouă foc. Noi n-am vroit să credem atunci și am plecat fiecare acasă. Nu știu ce sînt ăia studenți și nici n-am văzut dar ne spunea Bălan Gaiță. A doua zi luni pe după nimezi*, a venit la noi în sat Ilie Andrei Olteanu de la noi, și ne-a spus același lucru pe care ni-l spusese Gaiță. Noi eram adunați în sosea* după vorba ce o avusesem de duminică. Atunci lumea s-a întărit și a pornit la arie d-lui Guță Burcă. Cei mai tanșoși dintre locuitori, acei care îndemnau și așitau lumea să meargă la curte erau Marin Bălan și Nicolae Radu Crăciun. La arie la d<om>nu<1> Guță Burcă am pus foc la două pătule cu porumb, două goale, o magazie și la o casă. N-am văzut dintre cei || care au pus foc, decît pe Ion Ciudic care a pus foc la niște căpiții* cu fin. Apoi lumea s-a* îndemnat unii pe alții la*... și am plecat la casele proprietarului, de locuit*, care sînt situate în cătunul Ungurei, comuna Titulești, județul Olt. Acolo cînd am ajuns am găsit pe locuitori<i> din Titulești <care> puseseră foc la case și acuma scoteau vin din pivniță și beau<;> ne-a pus și noi la băutură cu ei și apoi întorcîndu-ne la cîrciumarul Christache Anastasiu, i-am spart ușile și ferestrele și intrînd în prăvălie i-am băut băutura ce mai avea în pivniță. Sîrmele telefonului ce leagă casele <și> proprietățile cu conacul de la moară și cu primăria au fost rupte de Bălan Gaiță, soldatul cu schimbu<1>, care cel dintîi adusesese în sat vestea de răscoală în comună.

Î.: Mai ai ceva de spus? — R.: nu.

Citindu-i-se stăruie, și semnează.

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi)

192.

1907 iun. 5 [18], s.l. — Interogatoriu luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman din com. Ghimpeșeni a* lui Neagu Sandu Bratu, socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate — CJT, 1907, dos. 38, f. 75-75v-76 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 246-248

[Întrebările și răspunsurile sunt dispuse pe două coloane]

Interogatoriu

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 5

Înainte noastră<, > Ion E. Ionescu<, > judecător de instrucție pe lîngă Tribunalul Teleorman, asistat de grefier, prezentîndu-se cu* individul Neagu Sandu Bratu ale cărui semnalmente sînt: statura înaltă<, > fața smeadă, părul castaniu, ochi căprui, nasul și gura normale<, > îmbrăcat fărănește, alte semne în falca stîngă și barbă și degetul mijlociu de la dreapta<, > a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? — Răspunsuri: Neagu Sandu Bratu

Î.: De ce naționalitate ești? — R.: român

Î.: De cîți ani ești? — R.: de 37 <de> ani

Î.: Unde ești născut? Unde domicilezi? — R.: în Ghimpeșeni

Î.: Ce profesiune ai? — R.: plugar

Î.: Ești căsătorit? — R.: da

Î.: Cum se numește soția? — R.: Stana

Î.: Ce rude ai? — R.: trei copii

Î.: Avere ai? — R.: numai casă.

Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? — R.: da

Î.: La ce pedeapsă? — R.: cinci zile (comutată din amendă pentru contravenție)

Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? — R.: În Turnu Măgurele.

Î.: Mai porți alt nume? — R.: nu

Î.: Porți vreo decorațiune? — R.: -

Î.: Carte știi? — R.: nu ||

Î.: Ești inculpat prin rechizitoriul d-lui procuror <de> Teleorman nr. ... / <1>907, pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? — R.: Duminică în ziua de 11 martie a.c., noi cea mai mare parte din locuitori <i> din Ghimpești eram adunați la cârciuma lui Radu Popescu, acolo fiind (rezervistul) soldatul cu schimbu<l> Bălan Gaiță care fusese la Balaci la companie ca să fie concentrat, en-a spus că în comuna Stoborăști s-a răsculat lumea și ducându-se la curtea proprietarului d-acolo i-am distrus casele și au pus foc peste tot spunând în același timp că vin studenții de la Stoborăști la noi, pentru ca să facem și noi același lucru și dacă nu om face ne pun ei nouă foc. Noi n-am voit să credem deocamdată și ne-am văzut de băutura noastră, fiindcă ne adunaserăm pentru ca să alegem un pîndar. Nu știu ce sînt aia* studenți. Dar am auzit și eu spunînd de ei pe Bălan Gaiță. A doua zi eram adunați la primărie, fiindcă auziserăm goarna suînd și Ilie Andrei Olteanu ne-a spus același lucru pe care ni-l spusese Gaiță și atunci s-a întărit lumea și cu toți am pornit la aria d-lui Guță Burcă și acolo am pus foc la pătule și la casa de locuit a pîndatorului. Se pusese foc și la paie și le-am stins, dar am mai ars două câpiți de fin. A mers și primarul Marin Căpîră cu noi fiindcă-l luase lumea. De acolo am plecat la casele de clouit ale d-lui Guță Burcă care sînt în comuna Titulești, județul Olt și pe drum ne-am întîlnit cu bucătăreasa boierului care ne-a spus că acolo s-a terminat tot. Cu toate astea unii din noi s-au dus înainte și cînd am ajuns se pusese foc, dar || am găsit de băutură și după ce am băut bine, am venit îndărăt la un cârciumar tot din comuna Ghimpești<,> i-au spart prăvălia<,> au intrat în* năuntru și i-au consumat toată băutura ce-o mai avea în prăvălie. Cârciumarul se cheamă Christache Anastasiu. La casele de locuit ale proprietarului nu știu cine a pus foc căci noi n-am fost acolo, dar la pătule știu că cel dintîi care a pus foc este Ion Ciudin și după el s-a îngămădit lumea și apoi toți am pus foc și-am pus și eu la pătule. Noi toți sîntem vinovați pentru aceste fapte căci ne-am îndemnat unul pe altul să le facem.

Î.: Mai ai ceva de spus? — R.: nu.

Citindu-i-se stăruie, carte nu știe.

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi)

193.

1907 iun. 5 [18], s.l. — Adresa Judecătorului* de Instrucție de pe lîngă Tribunalul jud. Teleorman face cunoscut președintelui de tribunal din acel județ că a arestat și trimis la arest un număr de 8 locuitori din com. Ghimpești socotiți conducătorii răscoalei din acea localitate — CJT, 1907, dos. 38, f. 78 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 249

ROMÂNIA

JUDECĂTORUL DE INSTRUCTIE DE PE | LÎNGĂ TRIBUNALUL TELEORMAN

Nr. 2827 / 1907 luna iunie ziua 5 |

Domnule Președinte, |

Cu mandatele noastre de arestare nr. 2819-2826 din 5 iunie a.c., am arestat în penitenciarul local, penru faptul prevăzut și pedepsit de art. 81 și 87 din cod penal pe Matei Ene Gongăniu zis Ovreiu, Neagu Ioniță Bratu, Dumitru Dobre Ghimigiu, Ilie Sandu Bratu, Păun Purcaru, Nicolae Tănase Pîrvu, Badea Nicolae Ciobanu și Oprea Nicolae Purcaru din Ghimpești.

Referind despre aceasta, am onoare a vă ruga să binevoiți a vă pronunța asupra susziselor* mandate.

Primiți vă rog Domnule Președinte asigurarea osebitei mele considerațiuni.

Jude instructor, [ssi] | Grefier, | (ssi) |

Domniei Sale | Domnului Președinte al Tribunalului local. |

[Rezoluții]:

Se vor aduce indivizii | pentru arestare | (ssi)

Printre inlupați arată că au fost la foc | dar cei care au pus focul sînt liberi în sat |

(ssi)

194.

1907 iun. 8 [21], [Bîrla] – Adresa Secției de Jandarmi Bîrla către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman prin care face cunoscut că au fost trimiși tribunalului un număr de 43 locuitori din com. Ghimpești. Se anexează lista cu cei în cauză – CJT, 1907, dos. 38, f. 88-88v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 250-251

Secția Generală* Bîrla

nr. 134 [?] / 1907 iunie 8 |

Domnule Jude |

Conform telegramii Domniei Voastre nr. 2830

Am onoare a înainta pe indivizii prevăzuți într-însa notați pe contra pagină toți din comuna Ghimpești și care conform sus-zisei telegramme urmează să fie prezenți la cabinetul dvs. în ziua de 9 iunie a.c. spre cele legale.

Primiți vă rog Domnule Jude Instructor asigurarea considerațiunii noastre.

p. Șeful Secției Generale Bîrla | [ss] Gen. P. Constantin ||

1. Matei I. Văleanu | 2. Marin Oante | 3. Vasile Badea Cernat | 4. Dumitru Ene | 5. Ion Ciudin | 6. Marin Călin Micu | 7. Dobre Ștefan Nicola | 8. Vasile Tănase | 9. Stavarache Ilie Manea | 10. Neacșiu Mitroi | 11. Stan Tănase | 12. Stan Ion Vasile | 13. Ilie Andrei Olteanu | 14. Bălan Gaiță | 15. Stan Rățoi | 16. Grigore A. Costea | 17. Stancu Ion Negrilă | 18. Marin Ion Negrilă | 19. Marin Iordache | 20. Crăciun R. Nicolae | 21. Dumitru Marin | 22. Marin Morait | 23. Păun Dobre | 24. Vasile Bădica | 25. Zamfir Gheorghiiță | 26. Niță Tudora | 27. Ion Matei zis și Oncilă | 28. Dumitru Ilie Negrilă | 29. Anghel B. Purcariu | 30. Marin Bălan | 31. Ion Marin Bălan | 32. Ilie Ghioc Ene || 33. Ilie Cernat | 34. Florea Popescu | 35. Nicolae Popescu | 36. Neacșiu Purcariu* | 37. Ilie Stancu Jidovu | 38. Dumitru Nae Ghimigiu | 39. Marin Cacipu | 40. Radu Popescu | 41. Pîrloga D-tru | 42. Pîrloga Gheorghe | 43. Ilie Badea |

Domniei Sale | Domnului Jude Instructor al Tribunalului Teleorman

T<urnu> Măgurele |

[Rezoluție]: Pr<imită> 9 iunie <1>907

195.

1907 iun. 9 [22], s.l. – Interogatoriul luat de către judele instructor al Tribunalului jud. Teleorman lui Ion Ciudin din com. Ghimpești jud. Teleorman socotit participant la declanșarea răscoalei în localitate – CJT, 1907, dos. 38, f. 77-77v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 252-253

[Întrebările și răspunsurile se află pe coloane separate]

I n t e r o g a t o r i u

Astăzi anul 1907 luna iunie ziua 9

Înainte noastră<, > Ion E. Ionescu<, > judecător de instrucție pe lângă Tribunalul Teleorman, asistat de grefier prezentîndu-se cu* individul Ion Ciudin ale cărui semnalmente sînt: statura înaltă, fața smeadă, părul negru, ochi căprui, nasul și gura normale, îmbrăcat fărănește<, > al<t>e semne<:> schiop de piciorul drept, a fost supus următorului interogatoriu:

Întrebări: Cum te numești? — Răspunsuri: Ion Ciudin.

Î.: De ce naționalitate ești? — R.: român

Î.: De câți ani ești? — R.: de 47 <de> ani
 Î.: Unde ești născut? — R.: În Stoicânești-Olt
 Î.: Unde domiciliezi? — R.: în comuna Ghimpești
 Î.: Ce profesie ai? — R.: muncitor* [agricol?]
 Î.: Ești căsătorit? — R.: da
 Î.: Cum se numește soția? — R.: Rada
 Î.: Ce rude ai? — R.: n-am nici copii<, > nici rude
 Î.: Ai mai fost dat în judecată și condamnat? — R.: nu
 Î.: La ce pedeapsă? — R.: -
 Î.: În ce penitenciar ai făcut această pedeapsă? — R.: -
 Î.: Mai porți vreun nume? — R.: nu
 Î.: Carte știi? — R.: nu |

Î.: Ești inculpat prin rechizitoriul d-lui procuror <de> Teleorman nr. ... /<I>907, pentru crima prevăzută și pedepsită de art. ... din cod penal. Ce ai de spus? — R.: Era într-o luni după câte mi-aduc aminte de ieșisem de la cârciuma lui Radu Popescu și în sosea [= șosea] am găsit tot satul adunat și unul pe altul se îndemnau să meargă la conacul lui* d-lui* Ghță Burcă să-i pue* foc. Toți erau dirji, dar cei care îndemnau și amenințau lumea mai mult erau Matei Ene Gongănoiu zis Ovrei, Neagu Sandu Bratu, Păun Purcaru*, Badea Neacșu Ciobanu și Oprea Nicolae Purcariu (aceștia cinci) și Dimitru* Dobre Chimigiu*. Acești<a> șase erau cu ciomegele și amenințau lumea să meargă înainte să pună foc. Am mers și eu căci s-a dus satul întreg. De frica lor am pus și eu foc la o clădire cu fin. Altfel nu știu cine a pus foc.

Î.: Mai ai ceva de spus? — R.: Nu.

Citindu-i-se stăruie, carte nu știe. |

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi)

196.

1907 iun. 26 [iul. 9], Craiova — Adresa comandantului Diviziei a 2<a> cu sediul în Craiova, care face cunoscut prefecturii jud. Olt că în conformitate cu ord<inul> Minist<erului> de Război, pentru preîntâmpinarea unor treburile [= tulburări] pe timpul recoltei [= recoltării] cerealelor de vară s-a constituit la Piatra Olt un detașament mixt cară [= care] să pună trupe de [= la] dispoziții* pentru a interveni — G. Mihai, 1977-R, 1, f. 285 [nu se indică sursa documentară]

REGATUL ROMÂNIEI | Corpul I Armată | Serv. Statul Major |

Anul 1907 luna iunie 26 | Craiova | Nr. 116 |

Divizia II | Către | Prefectura județului Olt |

Domnule Prefect, |

Pentru a se preveni pe timpul secerișului noi încercări de turburări, Ministerul de Război a ordonat să se constituie la Piatra Olt un detașament mixt, pus sub ordinele mele, și compus din un batalion* de vinători, un Regiment de Cavalerie și un Regiment de Artilerie.

Comunicându-vă aceasta, am onoare a vă ruga să binevoiți a vă adresa mie direct, atunci când necesitatea ar cere, pentru a vă pune la dispoziție din aceste trupe sau din acele ce se află la reședința județului.

Primiți, vă rog, d-le Prefect, asigurarea prea deosebitei mele considerațiuni. |

Comandantul Diviziei 2 | General, | [ss] Gigurtu

Șef de Stat Major, | Maior Mladin |

Nr. 5275 / 28 iunie 1907

197

1907 iun. 30 [iul. 13], Slatina — Lista nominală de [= cu] participanții la răscoală intrați în penitenciarul jud. Olt în cursul lunii iunie 1907 — PJO, 1907, dos. P. VI*, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 273-274

Tabel nominal

de rebeli(i) intrați în cursul lunii iunie,

de la iunie până la iulie 1907 în Penitenciarul
județului Olt |*

1. Lupu Ilie M. Matei | 2. Ilie Trașcă | 3. Iancu Păunescu | 4. Dumitru Păunescu | 5. Nicolae R.N. Pătruță | 6. Nicolae Trache | 7. Gheorghe Dumitru Preda | 8. Constantin Munteanu | 9. Toma Dumitrescu | 10. Ilie Gionea | 11. Ioniță Glojdar | 12. Gheorghe Ion Roșu | 13. Ion Opreșcu | 14. Drăghici Tudor Muși | 15. Nea* Tudor Muși | 16. Fircă Udrea | 17. Dina Ion | 18. Alicu Tudor | 19. Ilie Răduliță | 20. Ioniță Mărgărit | 21. Linte Ion | 22. Radu M. Linte | 23. Vasile Tarcă | 24. Vasile Poncu | 25. Ion Lazăr | 26. Ghiță Rosciuga || 27. Hărămbiță Toma | 28. Constantin Udrioiu | 29. Ion Costache Trană | 30. Radu Pătruț |

Director, | (ssi)

198.

1907 iul. [1 / 13], Slatina – Lista nominală de [= cu] răsculații eliberați în cursul lunii iunie [1907] din penitenciarul jud. Olt – PJO, 1907, dos. P VI*, f. 2 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 314

*Tabel Nominal | de rebeli(i) preveniți ieșiți din acest
penitenciar în timpul lde la iunie și până la | 1 iulie 1907 |*

1. Aurel zis și Dumitru D. Negoescu | 2. Marin Linte Iliuță | 3. Drăghici Tudor Moș | 4. Nicolae Robescu | 5. Florea Chițu Pirlan | 6. Ion Radu Pătru | 7. Lixandru Petcu | 8. Ion Opreșcu | 9. Gheorghe D-tru Preda | 10. Ion N.P. Popa | 11. B. Călugăraș* | 12. Marin Marin Radu Stan* | 13. Constantin Filișan | 14. Ion Dicu Radu | 15. Gheorghe Stănescu | 16. Ioniță Mărculescu | 17. Grigore Militaru | 18. Gheorghe Petrache I. Dumitrașcu* | 19. Iancu Iova | 21*. Vasile Liță Treanță | 22. Gheorghe Marin Tudor | 23. Sandu Miricel | 24. Radu Șebănescu |

Director, | (ssi)

Grefier, | (ssi)

199.

1907 iulie 3 [16], Turnu Măgurele – [Ordonanță de urmărire pentru instigatorii la răscolă în com. Ghimpețeni, jud. Teleorman] – CJT, 1907, dos. 38, f. 15-16-16v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 279-281

Ordonanță definitivă | Nr. 93 |

Noi<, > Ion E. Ionescu, Jude Instructor al Tribunalului Teleorman

Avînd în vedere toate actele de instrucțiune penală, din dosarul acestui cabinet nr. 72/<1>907 și suplimentul său dresatre contra lor*: Matei Ene Gongănoiu zis Ovrei, Dumitru Dobre Chimigiu*, Oprea Nicolae Purcaru, Ilie Sandu Bratu, Niculae* Tănase Pîrnu, Badea N. Ciobanu, Păun Purcaru, Neagu Sandu Bratu, deșinuți preventiv cu mandatele noastre de arestare nr. 2819-2826/<1>907 și Ion Ciudin, liber, toți români majori, plugari, din comuna Ghimpețeni, inculpați prin rechizițiile d-lui Procuror local din 22 martie și 9 iunie a.c., pentru crima prevăzută și pedepsită de art. 81 și 87 cod penal.

Avînd în vedere și rechizitoriul definitiv nr. 4286 al d-lui Procuror local

Expunem următoarele:

Comuna Ghimpețeni ca tot restul județului Teleorman a fost și ea teatrul de operațiuni al războiului civil*, început întiași dată în Alexandria în ziua de 9 martie a.c. Prin îndemnul și amenințarea cîtorva mai dirji și mai periculoși din sat și anume: Matei Ene Gongănoiu zis Ovreiul, Neagu Sandu Bratu, Păun Purcaru, Oprea N. Purcaru, Badea Neacșu Ciobanu și Dumitru* Dobre Chimigiu, locuitori din această comună s-au răscolat și în ceată numeroasă, armați cu ciomege, furci de fier și alte instrumente distrugătoare, în ziua de 12 martie pornind de la cîrciuma lui Radu Popescu unde se adunaseră s-au dus mai întîi la conacul ||²⁸⁰: din această comună al d-lui Gușă Bircă, au distrus prin foc întreg avutul aflat la acest conac necr<u>find decît moara. Aci* este locul să spunem că acei care au conceput și pus la cale toate aceste fapte de distrugere și chiar mulțimea care le-au operat nu erau o masă de oameni inconștientă, ci ei își

dau bine socoteala* de gravitatea faptelor pe care le săvârșeau și dovada cea mai palpabilă că-și dau socoteala* este faptul crușării în întregul județ a morilor, căci vedeau în această crușare, interesul lor propriu de a nu fi puși în imposibilitate de a-și măcina produsele*. După ce termină aci* trec la conacul cel nou al lui Guță Burcă din comuna Titulești, cătunul Ungurei din județul Olt. Aci* după propriile lor declarațiuni devastările începuseră, fiind operate de chiar locuitori din comuna Titulești. Se asociază și ei cu acei din Titulești și merg mai departe cu distrugerile<, > jafurile și incendiile, nimicind cu desăvârșire și acest conac, împreună cu casele de locuit ale proprietarului și celelalte bogate și frumoase acarte* [acareturi?]. De aci* întorcându-se îndărăt* în comuna Ghimpețeni, continuă mai departe* jafurile și devastările la cârciumarul Hristache Anastasiu și ne mai avînd unde devasta pe seară,* se întorc fiecare la casele lor încărcate de pradă din diferitele locuri unde operaseră.

Acestea sînt faptele în toată sălbăticia lor.

Avînd în vedere că responsabili de aceste fapte sînt acei care cei dintîi au sfătuit, indemnînd și chiar amenințat obștea să se adune în cete numeroase să pornească la săvîrșirea lor

Avînd în vedere că aceștia sînt: Matei Ene Gongănoiu* zis Ovreiu, Neagu Sandu Bratu, Păun Purcaru, Oprea Nicolae Purcaru, Badea Neacșu Ciobanu și Dumitru Dobre Chimigiu, că probele de culpabilitate contra lor sînt: mărturisirile lor înaintea agenților administrativi și a forței armatei care au operat arestările, mărturisiri menționate în parte și la Cabinetul nostru de instrucțiuni, arătările categorice ale martorilor și informatorilor ascultați în cursul instrucțiunii și ||²⁸¹: anume: Hristache Anastasiu, Marin Cacipu, primarul comunei, Bilan Gaiță, Nicolae Crăciun, Grigore Alexandru Costea, Ilie Andrei Olteanu, Dumitru Ilie Negrilă, Marin O<a>nță, Ilie Badea Radu, Marin Iordache, Radu Popescu și în sfîrșit procesele-verbale dresate de agenții administrativi și celelalte de instrucțiuni și procesele-verbale de confruntare aflate la dosar

Avînd în vedere că faptele săvîrșite de ei în împrejurările pe care le-am descris constituie crima prevăzută și pedepsită de art. 81 comb. cu 87 cod penal

Avînd în vedere că în ce privește pe ceilalți inculpați din instrucțiunea făcută nu se stabilește care este partea lor de responsabilitate morală și materială în săvîrșirea acestor fapte și deci ei caută a fi scoși de sub urmărire

Văzînd art. 135 și 129 proc. penală

Pentru aceste motive,

În unire cu rechizitoriul definitiv al d-lui Procuror local

Declarăm că este caz de urmărire penală contra preveniților: Matei Ene Gongănoiu zis Ovreiu, Neagu S. Bratu, Dumitru Dobre Cimigiu, Păun Purcaru, Badea Neacșu Ciobanu și Oprea Nicolae Purcaru, români, majori, plugari din comuna Ghimpețeni pentru crima prevăzută și pedepsită de art. 81 comb<inat> cu <art>. 87 cond penal

Că nu este caz de urmărire contra lor*: Ilie Sandu Bratu, Nicolae Tănase Pîrvu și Ion Ciudin pentru același fapt

Inculpații Ilie Sandu Bratu și Nicolae T. Pîrvu se liberează de sub mandatele noastre de arestare nr. 2822 și 2824 / <1>907, scriindu-se directorului Penitenciarului local <pentru> a-i pune îndată în libertate dacă nu vor fi deținuți pentru alte cauze.

Dosarul cu toate actele se va înainta prin d<om>nu<l> Procuror local d-lui Procuror General al Curții de Apel din București pentru a sesiza camera de punere sub acuzare.

Părți civile nu sînt constituite.

Data la cabinetul nostru<,> astăzi<,> 3 iulie 1907 în Turnu Măgurele. |

Jude instructor, | (ssi) |

Grefier, | (ssi) |

1907 iulie 3 |

[Rezoluție]: Nr. 3658 <ca> Director Penitenciar local a libera pe preveniții de sub mandatele nr. 2822 și 2824 / <1>907.

200.

1907 iul. 4 [17], s.l. – Raportul Episcopului Eparhiei Argeș către Ministrul Cultelor, relatînd modul de comportare al preoților din Eparhie în timpul răscoalelor. Preoții din parohiile Titulești, Șerbănești* de Jos și Teslui au fost arestați – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 25-25v [concept] = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 285-286

[Eparhia Argeșului]

Nr. 678 | 1907 iulie 4 |

Domnului Ministru <al> Cultelor |

La adresa Domniei Voastre nr. 6842 a.c. avem onoare a răspunde că, în urma rapoartelor primite de la P<rea> C<u>vioșii> Protoierei de Argeș și Olt, privitoare la răscoalele țărănești, se poate constata următoarele:

Au fost arestați ca bănuiți de instigatori și în urmă liberă, dar dați în judecata civilă, preoții: Ștefan Tomescu, paroh în parohia Bratia* din Deal, jud. Argeș, pe baza unor cuvinte rostite în acele timpuri, fără însă ca în acea comună să fi fost răscoală; și Carp Popescu, paroh în parohia Titulești, județul Olt, care, după cum ne comunică P.C. Protoieru respectiv, va fi achitat deoarece asupra-i nu există nici un indiciu de urmărire.

Parohul Ion Filipescu, din parohia Stolnici, județul Argeș, nesuferind închisoare, a fost dat judecării pe simple bănuieli, el nefiind în stare a provoca răscoale. În acea parohie nu a fost mișcare țărănească.

Preoții: Ioan Predescu, supranumerar în parohia Băseni, comuna Băseni-Stărei; Ioan Seboianu, supranumerar în parohia Seboeni și Ștefan Rudeanu, supranumerar în parohia Șuici, județul Argeș; de asemenea Ion Anghelescu, paroh în parohia Șerbănești* de Jos și Ioan Pretorian, supranumerar în parohia || Tesluiu*, ambele în județul Olt, au fost arestați ca instigatori, în urmă însă au fost puși în libertate, dovedindu-se nevinovăția lor.

În comunele unde au fost turburări, preoții respectivi și-au făcut datoria, pe deplin, în marginile posibilității. Așa în Seboeni, județul Argeș, Ioan Stoicescu, paroh și Ioan Seboianu, supranumerar, au mers pînă <la> a îngenuchia înaintea răsculaților, căutînd a-i opri de la pornirea lor nesocotită.

Iar în localitățile unde nu s-au produs mișcări, persoanele bisericești, cum este parohul Ioan Marinescu din parohia Beria, comuna Oporelu, județul Olt și alții, au luptat cu bărbății și au izbutit, cu comisul* [concurusul?] celorlalte elemente chemate în asemenea împrejurări să deștepte în populație sentimentele de datorie, de respect și de iubire către aproapele și către patrie și prin aceasta au putut înlătura nenorocirile ce au cauzat asupra acelor comuni*, unde glasul păstorului sufletește a fost înăbușit.

201.

1907 iul. 7 [20], [Slatina] – Ordinul circular al prefectului jud. Olt adresat Inspectorilor comunali de plasă și primarilor de a urmări pe toți aceia care răspîndesc diferite stări [zvonuri?] privind situația poplritică creată de răscoală, raporturile dintre săteni și proprietari – PJO, 1907, dos. 34, f. 468 [concept] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 297

Nr. 5184 / 1907 iulie 7

[Către] Inspectori<i> comunali și primari |

De către rău-voitori se răspîndește printre țărani știrile cele mai mincinoase și de necrezut, în scopul de a vîrî zizania și neîncrederea între săteni și proprietari.

Astfel se spune că s-ar fi început război, revoluție și alte asemenea lucruri.

Vă invit să cercetați de către cine se răspîndește astfel de zvonuri mincinoase și a ne înainta nouă pe acei indivizi.

Arătați <de> asemenea sătenilor că toate ce se vorbesc de acești oameni sînt neadevărate. |

Zi liberă – Intr. Nr. 5608

202.

1907 iul. 11 [26], s.l. – Cererea lui Ion P. Popescu, procurorul* arendașului D. Nicolescu de la Potcoava-Fălcoeni, adresată prefectului jud. Olt, căruia îi arată că 5 locuitori din satul Potcoava îndeamnă și pe ceilalți consăteni să nu iasă la seceratul grîului. Solicită a-i obliga să iasă la munca cîmpului pentru proprietar – PJO, 1907, dos. 22, f. 452 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 298-299

Domnule Prefect, |

Subsemnatul arendaș al moșiei Potcoava-Fălcoeni* din comuna Potcoava județul Olt, vin cu profund respect a vă reclama următoarele:

Sînt aproape două săptămîni de cînd am vestit pe locuitorii învoiți cu contract pe moșia mea, pentru a ieși să-și facă angajamentele de seceră de grîu, însă ei refuză, pretextînd că nu vor face nici o seceră ci vor da numai dîmă una și una din semănăturile lor ce le au în moșia mea. Toată acestea sînt infiltrate* de locuitorii Ion Anghel Jorgirdac*, Ion A. Drăgoi, Stancu Luca Liandă, Din* St. Ciucă și Ilie N. Bărbuță, cari amenință că vor pue foc atît caselor cît și recoltei celor ce vor ieși a-și face angajamentele conform contractului.

Deci cu onoare vă rog Domnule Prefect a dispoza cele de drept pentru a-i obliga să-mi secere grîul de oare ce nu pot găsi alți muncitori pentru a-mi secera grîul, aducîndu-mi cu aceasta enorme pagube. ||

Binevoiți Domnule Prefect a primi asigurarea considerațiunii mele. |

D. Nicolescu Arendaș | (ss) Ion P. Popescu – Procurator |

Onor | Domnului Prefect al județului Olt |

(Nr. 5780) 11 iulie 1907 |

[Rezoluție]: Inspector com<unal> pentru a lua măsuri

Ordon jandarmeriei de a aresta pe locuitori<i> care instigă și opresc pe ceilalți dela* muncă.

203.

1907 iul. 11 [24, Negreni?] – Adresa telefonică a Inspectorului comunal al plășii Negreni adresată către Comandantul [= Comandamentul] jud. Olt de Jandarmi căruia îi solicită să ordona secției de jandarmi din com. Potcoava de a aresta pe locuitorii care îndeamnă pe alți săteni de ai lor să nu iasă la munca cîmpului pentru arendașul D. Nicolescu – PJO, 1907, dos. 40, f. 14-15v [concepțe] = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 300

No. 5780 / 1907 iulie 10* [?] |

Comandantului de Geandarmi*

Urgent | s-a vorbit la telefon

Am onoare a vă ruga să dați ordine severe geandarmilor* secției respective de a se transporta în comuna Potcoava și să declare arestați pe toți acei locuitori care caută să răskoale pe ceilalți locuitori învăștîntu-i să nu iasă la secere conform angajamentelor luate prin contract față de dl. arendaș D. Nicolescu. Între cei care caută să îndemne pe ceilalți ar fi Ion Anghel Jogirdac*, Ion A. Drăgăoi, Stancu Luca Landă, Din St. Ciucă și Ilie Bărbuță*. |

Nr. 5300 din | 11 iulie 1907

Inspect<orului> com<unal> Negreni | Urgent

Vi se trimite alăturata petiție și vă rog a lua măsuri avînd la dispoziție și secția de geandarmi* respectivă care este obligată a vă da concursul după care veți înapoia anecsa*.

204.

1907 iul. 17 [30], s.l. – Decizia Curții de Apel din București, de punere sub acuzare a capilor răskoalei din com. Ghimpețeni, jud. Teleorman – CJT, 1907, dos. 38, f. 5-5v-6-6v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 293-295

Act de acuzare |

Camera de punere sub acuzare a Curții de apel* din București prin decizia cu nr. 165 / <1>907 declară că este loc de a fi puși sub acuzare: Matei Ene Gongănoiu* zis Ovrieu, Neagu S. Bratu, Dumitru Dobre Chimigiu, Păun Purcaru, Badea Neacșu Ciobanu și Oprea Nicolae Purcaru, majori, că în ziua de 9* martie 1907, au comis un atentat în contra liniștii statului, săvîrșit în scop* de a comite omoruri și jefuiri într-unul sau mai multe sate și orașe*, crimă prevăzută și pedepsită de art. 81 c<od> penal.

În consecință trimite pe acuzați<i> de mai sus înaintea Curții cu Jurați din județul Teleorman, ca să fie judecați conform legii.

Noi<, > Procurorul General al Curții de Apel din București în executarea suszisei* deciziuni și după o nouă examinare a actelor expunem următoarele:

Acuzații de azi Matei Ene Gongănoiu zis Ovreiu, Neagu S. Bratu, Dumitru Dobre Chimigiu, Păun Purcaru, Badea Neacșu Ciobanu și Oprea Nicolae Purcaru luînd cu ei un însemnat număr de consăteni ai lor, pe care îi adunau, încurajau și amenințau, se apucară a face și dinșii cum făcuseră celelalte comune din vecinătate și în scopul de a săvîrși jafuri și devastări porniră armați cu furci, ciomege, topoare și alte asemeni* instrumente de la cîrciuma lui Radu Popescu, unde își dăduseră întîlnire în ziua de 12 martie și năpustindu-se asupra conacului d-lui Ghiță Burcă din Ghimpeșeni îl distruseră cu desăvîrșire dîndu-i foc și continuînd devastările și în ziua următoare, îi puseră foc la seria întreagă de imobile, bucate, ustensile agricole și altele arătate în declarația detaliată ce a dat păgubașul parchetului și aflată la fila 15 din dosar.

||²⁹⁴: Cum s-a pretins încă în multe afaceri similare „că locuitorii lucraseră în ceată și că ceata este iresponsabilă de cele ce face, căci este inconștientă”, este locul să notăm, cum foarte bine se arată în ordonanța judeului instructor, că faptuitorii de azi, aleși din toată ceata, au fost perfect conștienți de ceea ce făceau deoarece atît aci* la Gușă Burcă, cît și în alte localități unde se află mori, au avut prevederea <de> a nu le da foc și chiar a le apăra, ca unii ce erau interesați a avea unde să-și macine porumburile* atît proprii, cît și cele provenite din jafuri.

Aceasta este cauza care explică nearderea morilor.

De aci* trecură la un al doilea conac, al aceleiași păgubaș făcut de curînd în comuna Titulești din jud. Olt, unde unindu-se cu locuitorii locali*, care luaseră parte activă la distrugere, devastară cu toți<i> - distruseră și nimiciră cu desăvîrșire și acest bogat conac, unde dl. Burcă avea și case de locuit cu tot confortul modern.

De aci* luîndu-și calea spre întoarcere se abătură pe la cîrciumaru<|> Christache Athanasie*, căruia îi furară toată marfa, îi consumară toate băuturile și îi sfărîmară lucrurile din casă, cauzîndu-i o pagubă de peste 3000 lei, cîrciumarul observînd în capul cetii* pe lîngă ceilalți acuzați de azi și pe Dumitru Dobre Chimigiu*, care-i ceru rachiul de băutură.

Despre prada acestor conace și prăvălii cu care ocazie cauzară daune însemnate păgubașilor, făptuitorii se întoarseră pe la locuințele lor, aducînd cu ei numeroase obiecte ce luaseră din locurile jefuite.

Mărturisirile aproape complete ale făptuitorilor, depunerile [= depozițiile] martorilor ascultați, arătările făptuitorilor unii contra altora și procesele verbale dresate de autoritățile locurilor unde s-au făcut jafuri și devastări, construiesc temeiurile vinovăției sus numiților făptuitori pentru crimele puse în sarcina lor.

Prin urmare sînt acuzați: Matei Ene Gongănoiu zis Ovreiu, Neagu S. Bratu, Dumitru Dobre Chimigiu, Păun Purcaru, Badea Neacșu Ciobanu și Oprea Nicolae Purcaru, majori, că în ziua de 9* martie 1907, au comis un atentat ||²⁹⁵: în contra liniștii statului, săvîrșit în scop de a comite omoruri și jafuri într-unul sau mai multe sate și orașe, crimă prevăzută și pedepsită de art. 81 cod penal.

Făcut azi 17 iulie 1907 |

Persoane de citat: | G. Burcă | Hristache Athanasie | Marin Cacip | Balan Gaiță | Nicolae Crăciun | Grigore C. Costea | Ilie A. Olteanu | Dumitru I. Negrilă | Marin Onete | Marin Iordache | Radu Popescu |

Procuror General, | (ssi)

205.

1907 iul. 20 [aug. 2], [Slatina] – Raportul procurorului Parchetului Tribunalului Olt prin care informează pe ministrul Justiției despre activitatea desfășurată de o serie de învățători socotiți ca instigatori la răscolă – MJ, Dir<ecția> Judiciară, 1907, dos. 19, f. 1-1v = Xerografii, 1907, d.* 27-a-27-b = G. Mihai, 1907-R, 2, f. 296-296v

Regatul României | Parchetul Tribunalului Olt
Nr. 2832 / 1907 iulie 20 |

Domnule Ministru , |

Ca rezultat la ordinul Domniei Voastre nr. 11629-/ 1907 am onoare a vă comunica că rolul jucat de fiecare din cei trei învățători în răscoalele țărănești din acest județ este următorul:

1) Dumitru Georgescu din comuna Crîmpoia, * citește* gazete la țărani în privința răscoalelor țărănești din Moldova și le-a mai citit un fel de telegrame în care le spunea că e ordin de la guvern, ca să dea foc la culcușuri să ardă șobolanii, descriind în același timp că culcușurile sînt casele boerești*, și șobolani(i), * sînt boieri(i); dar n-a luat parte împreună cu ei la răscoală,

2) Constantin Munteanu, din comuna Vulturești a luat parte activă împreună cu ceilalți la devastarea și incendierea proprietății domnului D. Cuculi din comuna Vulturești. *

3) Aurel zis și Dumitru N. [?] Negoescu, din comuna Topana, a îndemnat pe săteni la răscoală și a luat parte activă împreună cu ei la incendierea și devastarea proprietății lui Teodor Stoenescu, comerciant din comuna Topana, devastînd și incendiindu-i prăvălia și magazinele de produse. ||

Binevoiți, vă rog, domnule Ministru a primi asigurările distinsei mele considerațiuni. |

Procuror, | [ss] C. Măldărescu |

Secretar, | (ssi)

206.

1907 iul. 27 [aug. 9], [Slatina] – Directorul penitenciarului jud. Olt face cunoscut prefectului că antreprenorul cu piine pentru deținuți, nu mai dorește a aproviziona cu piine deoarece primăria Slatina a introdus taxa de 1 ban / kg. Solicită a fi exceptată taxa pentru rația deținuților – PJO, 1907, dos. 135, f. 296 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 303

Regatul României | Penitenciarul | Județului Olt

Nr. 382 |

Domnule Prefect, |

Am onoarea a comunica domniei voastre, că aprovizionarea pîinii arestanților [= arestaților] din acest penitenciar, refuză de a mai aproviziona pîinea necesară, pe motive de urcarea prețului pîinii, iar pe de alta, că în conformitate cu hotărîrea luată de autoritatea comunală la fiecare chilogram* de pîine să aplice un timbru de 1 ban ca taxă convenită comunei. Așa că aprovizionarul* nu mai voiește să aprovizioneze pîinea* decît cu prețul de 20 <de> bani kg. plus timbru de 1 ban cu taxă, deci 21 bani <pe> kg.

Vă rog cu onoare să binevoiți a dispune cele ce veți credea de cuviință, binevoind a interveni și către autoritatea comunală ca pentru pîinea ce se aprovizionează arestanților* acestui penitenciar, să fie scutită de timbru de 1 ban de kg. ce i se aplică ca taxă.

Bine* voiți vă rog Domnule Prefect a primi asigurarea distinsei noastre considerațiuni. |

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt. |

<Nr>. 105 / 1907. Nr. 407. | Pr<imită> 28 iulie 1907 |

(Rezoluție): Se va interveni la primărie pentru a nu se percepe taxa de la pîinea furnizată pentru deținuți. |

Prefect, | (ssi)

207.

1907 iul. 31 [aug. 12], Slatina – Lista nominală cu răsculații de [= din] diferite sate ale jud. Olt intrați în penitenciarul județului în cursul lunii iulie a. 1907 – PJO, 1907, dos. P VII*, f. 1 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 312

Listă | de [= cu] numele și pronumele* arestaților rebeli

intrați în acest arest în timpul de la 1 la | 31 iulie 1907 |

1. Aurel D.D. Neogescu | 2. Vlădulescu Gheorghe | 3. Ion Comănici | 4. Gheorghe Cosmescu | 5. Badea Matei | 6. Marin Costache Gane [?] | 7. Din Costache Gane | 8. Ilie Costache Gane | 9. Ion Tonea | 10. Nicolae D. Joițescu | 11. Ilie Dina | 12. Andrei Giucu | 13. Petrache Gr. Bărbulescu | 14. Spinea M. Badea | 15. Florea Buzici | 16. Niță Burcu | 17. Apostol I. Broscăreanu | 18. Marin Preloiu | 19. Simion Bolovănescu | 20. Florea Udrea Boboc | 21. Niculae M. Badea. |

Director, | (ssi)

208.

1907 iul. 31 [aug. 12], Slatina – Lista nominală de [= cu] participanții la răscoala din 1907 eliberați în cursul lunii iulie [1907] din arestul penitenciarului jud. Olt – PJO, 1907, dos. P VII*, f. 2 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 313

Listă | de numele și pronumele rebelilor ieșiți din acest
arest în cursul lunii iulie 1907 de la | 1-31 iulie |*

*1. Udrea Dumitrașcu | 2. Mihai Dan Șerban | 3. Ilie Șerban | 4. Tănase Ionescu |
5. Marin Andrei Chiriță |
Director, | (ssi)*

209.

1907 aug. 4 [17], [Slatina] – Raportul prefectului jud. Olt către Ministru<|> de Interne, prin care arată că starea de spirit a țăranimii răscolate nu s-a potolit. Țărănimea este încă agitată. Arestajii sînt foarte dîrzi* și se cere a fi supravegheați după eliberare. Cauzele încordării relațiilor dintre țăranii și arendași o provoacă aceștia din urmă – G. Mihai, 1977-R, 1, f. 306-308 [fără indicarea sursei documentare]

[Un doc. aproape identic, fără semnătură, este indicat în PJO, 1907, dos. 122*, f. 473-473v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 301-303 sub iulie 15]

Nr. 5922 / 1907 august 4 |

*Ministerul de Interne
<Nr. 42.133*> din 15 Iulie |*

Ca răspuns ordinului Dvs. am onoare a comunica următoarele:

În acest județ spiritele țăranilor sînt deocamdată liniștite și consideră însă starea actuală ca transitorie și așteaptă o schimbare care să fie în bine și pentru dîșii.

În ce constă viitoarea îmbunătățire a soartei lor, nu pot însă a-și da seama. De aici de multe ori mici fapte care îi arată că merg pe pipăite, fără busola*, fără să știe ce ar trebui să ceară și să obțină. Aci nu vor să facă muncile agricole la care s-au învoit, aci cer lucruri la care nu au drept și dacă în cele din urmă sînt ținuți a face cutare lucru, se resemnează și se execută. E însă un germene de nemulțumire latentă, un ferment de revoltă care tă încuibat în mințile lor. Nu mă pot opri de a spune că nemulțumirea e alimentată numai și numai de unii arendași sau proprietari care nu crușă nici un mijloc de a face ca țăranul să ajungă la exasperare: măsurarea nedreaptă a locurilor, nedîjmuirea la timp, transformarea || în bani a învoielilor etc., astfel ca numai datorită acestor vexați<uni> asupra țăranilor se nutrește nemulțumirea surdă a lor.

Am observat ca [= că] rebelii deținuți din* penitenciar sînt foarte dîrzi*.

Aflarea la un loc a tuturor face ca ei prin contactul zilnic să-și treacă unul altuia ideile lor în privința stării rele în care cred că s-ar afla. I-am auzit plîngîndu-se că ei care sînt „talpa țărei”, ei îndură lipsa, miseria* și că mai bine ar fi fost impușcați de cît să mai îndure greutățile traiului, că guvernul nu vrea să le îmbunătățească starea etc.

O supraveghere asupra acestor revoltați, dacă vor fi achitați, se impune, pentru ca nu cumva să propage unele idei subversive, căci mîntea lor simplă nu distinge în destul justul de injust și lucruri simple sînt rău înțelese de dîșii, devenind astfel periculoase..

Nu rezultă de aici însă că ar fi posibil<ă> respectarea [= repetarea] celor întîmplate în martie trecut. Modul energic cum au fost reprimat răscoalele, au impresionat nu puțin pe țăranii și generația actuală, înfricoșată nu cred a mai cuteza a face noi turburări.

Pericolul rezidă însă numai în faptul dezechilibrului care se accentuează* în relațiile dintre proprietari și țăranii, dezechilibru vătămător interesului general.

Țăranilor, în orice împrejurare le-am arătat că nu voim nici a-i asupri nici a le sprijini cererile cînd ele ar fi nedrepte, ci a da dreptate căruia [= cui] <i> se cuvine și anchetele noastre au fost toate făcute în acest spirit. |

Prefect, | (ssi)

210.

1907 aug. 6 [19], s.l. – Proces verbal întocmit de către șeful Secției de jandarmi rurali Colonești privind anchetarea unor locuitori din com. Bărăști de Cepturi pentru activitatea desfășurată pe timpul răscoalelor țărănești din luna martie – PJO, 1907, dos. 34, f. 493-493v = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 321-322

Proces verbal

Astăzi anul 1907 luna august ziua 8

Noi<, Gh. D. Brădescu, brigadier, șeful secției jandarmi rurali Colonești din Compania Olt, ofițer de poliție judiciară auxiliar al Parchetului Tribunalului județean> Olt

Avînd în vedere ordinul domnului comandat al Companiei de jandarmi rurali Olt nr. 1358, urmat după adresa Prefecturii județului Olt nr. 5433, prin care ne trimite raportul Primăriei comunei Bărăști de Cepturi nr. 944 spre a lua cunoștință și a cerceta personal cazul fără ură sau părtinire, asupra celor arătate de primarul acelei comune prin menționatul raport, că: locuitorii Ion Preda și Ion Popescu din acea comună pe timpul cît au fost răscoale prin alte comune, au făcut instigațiuni printre locuitorii comunei îndemnîndu-i să se răscoale, a se opune legilor și a face diferite reclamațiuni contra legilor, făcînd ei chiar o asemenea reclamațiune cu care au umblat apoi pe la locuitori să le semneze, cerîndu-le ajutoare, ca împreună cu toți să meargă în Capitală în ziua de 20 iulie a.c. fapte care se pot constata prin cantonierul de șosele Ion Preotu Dumitrache din această comună.

Astăzi data de mai sus, ne-am transportat în comuna Bărăști de Cepturi, unde aducînd la localul de primărie pe persoanele în cuază, am procedat la cercetare și rezultatul este următorul:

Întrebînd pe dl. Petre Constantinescu, român, major, primar al comunei Bărăști de Cepturi, actualmente suspendat pe timp de 30 de zile prin ordinul Prefecturii județului Olt nr. 5580, asupra celor arătate în raportul nr. 944 către domnul Prefect al județului Olt, ne răspunse || că: cele ce a raportat d-lui Prefect sînt adevărate și le susține, probînd contra lui Ion Preda cu locuitorii Ilie Fl. Popa și Constantin D-tru Sandu iar contra lui Ion Popescu nu a avut alte informațiuni decît prin cantonierul Ion Pr.* Dumitrache arătînd și în raport. Alt nimic <nu a declarat><, > carte știînd<, > a semnat. | (ss) P. Constantinescu |

Interogînd și pe dl. Dumitru Rădulescu, român, major, actualmente secretar al comunei Bărăști de Cepturi asupra celor de mai sus declară că: în ce privește pe individul Ion Preda știe că pe timpul răscoalelor țărănești cutreera* prin comună, ieșea chiar din comună, dar unde se ducea și ce făcea acolo, nu știe, nu cunoaște pe nici un locuitor care să-l fi îndemnat acest Ion Preda la răscoale, iar în ce privește pe individul Ion Popescu nu are nici o cunoștință. Alt nimic și semnează. | (ss) D. Rădulescu |

Interogînd pe martorul Ion Pr. Dumitrache, român, major, plugar, cu domiciliul în comuna Bărăști de Cepturi, actualmente cantonier de șosele, asupra faptului în cauză declară că nu are absolut nici o cunoștință asupra celor ce este întrebat, poate primarul s-a informat de la altă persoană iar de la dînsul nu. Atît arată, străuie și semnează | [ss] Ion Pr. Dumitrache

Aducînd și interogînd pe martorul Ilie Fl. Popa, român, major, plugar cu domiciliul în comuna Bărăști de Cepturi, asupra celor de mai sus declară că: nu are nici o cunoștință asupra celor ce este întrebat și că indivizi în cuază ar fi îndemnat de locuitori la răscoale, știe numai că fiul lui Ion Preda anume Marin I. Preda, umblă tot timpul armat cu revolverul cu care chiar i-a și împușcat*... |

Șeful secției | (ss) Brig. C.D. Bădescu |

Primar, | [ss] Voiculescu |

Asist<enți> (2 semnături indescifrabile)

211.

1907 aug. 7 [20], [Văleni] – Raportul Secției de jandarmi Văleni din jud. Olt către prefectul județului căruia îi face cunoscut că un individ călător făcea propagandă prin<tre> sățeni, invitând* la răscoală. S-au întocmit acte de punere sub urmărire – PJO, 1907, dos. 34, f. 491 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 308-309

Geandarmeria* Rurală | Compania Oltu | Secția Văleni
Nr. 281 / 7 august 1907 |

Domnule Prefect, |

În conformitatea ordinelor primite de la Comandantul Companiei <de> Geandarmi* respective

Am onoarea a raporta Domniei Voastre că în seara zilei de 3-4* curent pe la ora 8 a trecut prin Comuna* Văleni un individ necunoscut cu o brîscă trasă de un cal bălan, care ar fi spus la niște bă<i>ești din această comună că la ei în sat și în județ se omoară în continuu proprietarii, autoritățile stau pe loc, nu le fac nimic ca și <cînd> M.S. Regele nu mai voiește a mai da armată să împuște pe autori.

După aceasta individul a dispărut a doua zi dimineața.

Subsemnatul am aflat din svon* public, am luat direcția încotro mergea și prin firul telefonic am cerut atît comunelor, secțiilor de Geandarmi* cît și polițiilor <de> prin orașe pînă la orașul Alexandria, de unde pe la ora || 12 mi s-a răspuns că un asemenea individ s-a prins în comuna Buzescu, lîngă orașul Alexandria, Teleorman, de unde s-a înapoiat, și în ziua de eri* 6 curent, i s-au dresat procesul verbal nr. 151 și <1>52, care cu raportul nostru Nr. 273, tot astăzi s-a înmînat Companiei <de> Geandarmi* respective chiar eu într<->adins prin geandarmul* Rădulescu Ioan de la această secție.

Invidiul în gestiune* se numește Pîrvu S. Zidaru de fel din comuna Laloșu, județul Vilcea, declară că mergea la un fecior al său care este angajat ca logofăt la o moșie, din comuna Trestenicu Popești din județul Vlașca, a unui Domn General, ale* cărui nume nu le știe. |

Șeful Secției, | (ssi) |

Domniei Sale | D-lui Prefect al județului Oltu* |

Nr. 6754 | Pr<imit> 10 august 1907 |

[Rezoluție]: S-a comunicat Ministrului | Prefect, | (ssi)

212.

1907 aug. 8 [21, Drăgănești-Olt] – Raportul Inspectorului comunal al plășii Drăgănești către Prefectura jud. Olt arătînd că mai mulți locuitori din satul Viișoara între care și învățătorul din satul Mărunți provoacă instigațiuni printre sățeni – PJO, 1907, dos. 34, f. 490 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 326

România | Inspectorul Comunal | al plășii Drăgănești
Nr. 1099 / 1907 august 8 |

Domnule Prefect, |

Am onoare a înainta Domniei Voastre anexat de acest proces verbal dresat de noi în comuna Viișoara, relativ că în acea comună fiind surprinși de comanul [?] respectiv mai mulți locuitori într-o cameră la cîrcima lui Alexandru Dumitrescu între care a fost și Ion Popescu, învățătorul școlii comunei Mărunți.

Vă rog domnule Prefect ca întru acest grup de oameni au fost adunați cu scopul de a proiecta instigațiuni, fiind amestecat și numitul învățător să binevoiți ca după ce-l veți observa și domnia voastră să dispozați înaintarea domnului procuror spre a da curs acestei afaceri.

Binevoiți, vă rog domnule prefect... |

Inspector, (ss) Ungurelu |

Domnului Prefect al județului Olt |

(Rezoluție): Domnului Procuror local | 1907 august 13 |

Am onoare a înainta alăturat pr<ocesul> verbal și vă rog a lua urgente măsuri contra băunuiților care caută să răscoale țărani din nou. | Prefect, | (ssi)

213.

1907 aug. 9 [22], București – Ordinul Dir<ecției> Administrației Generale a Poliției și Personalului din Min. de Interne către Prefectura jud. Olt de a urmări activitatea învățătoarei Sara Mușoiu, soția socialistului Panait Mușoiu, direct<orul> rev<istei> „Idei”*. Numita învățătoare este acuzată că ar co<o>ptat în jurul ideilor socialiste și alte persoane – PJO, 1907, dos. 34, f. 495 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 310

[Notă. E vorba de Revista Ideii].

ROMÂNIA | Ministerul de Interne
Direcțiunea | Administrației* | Generale | a
Poliției Gen<erale> și a Personalului
Nr. 46.789 / 9 aug. 1907 |

Domnule Prefect, |

Sîntem informați că soția cunoscutului anarhist P<anait> Mușoiu, directorul revistei „Idei”, numită Sara Mușoiu, care se află ca institutoare în orașul Slatina, în dorința de a cîștiga cît mai mulți adepți ai ideilor anarhiste, a reușit să convertească și pe următoarele persoane din localitate:

1. d-na Eugenia Demetrescu, directoarea Școlii de fete nr. 2
2. d-na Zoe Băicoianu
3. d-na Elena C. Popoviciu și altele. ||

Comunicîndu-vă aceasta am onoare a vă ruga d-le Prefect să binevoiți a ne da informațiuni în această privință, avînd în vedere în același timp activitatea numitei Sara P. Mușoiu, al cărei pseudonim este „Sorina”.

Primiți, vă rog, d-le Prefect...

p. Director, | (ssi)

Șef Serviciu, | (ssi)

Primită 13 aug. 1907 | Nr. 6855 |

(Rezoluție): Se va răspunde că institutoarea Sara Mușoiu nu a făcut într-un* nimic propagandă socialistă. | Prefect, | (ssi)

214.

1907 aug. 13 [26], Slatina – Raportul Prefecturii jud. Olt către Min. de Interne căruia îi face cunoscut că Sara Mușoiu, soția socialistului Panait Mușoiu, nu a făcut propagandă socialistă și nici nu a atras în această activitate alte persoane – PJO, 1907, dos. 34, f. 496-496v = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 312

[Notă. În text e vorba de Revista Ideii].

REGATUL ROMÂNIEI | Prefectura județului Olt | Serviciul Administrativ
Nr. 6011 / 1907 august 13 |

Domnule Ministru, |

Ordinului dvs. nr. 46.789 din 9 august curent, am onoare a vă comunica, că din propria-mi știință*, cît și din informațiunile luate în această privință, reiese că întru nimic institutoarea Sara P. Mușoiu n-a făcut propagandă anarhistă.

În cît privește celelalte persoane din adresa dvs. ele au fost considerate ca adevrate ale ideilor anarhiste probabil numai pentru că s-au abonat la revista „Idei”*

Această abonare însă nu au făcut-o decît pentru a veni în ajutorul colegei lor – soția Directorului revistei, – iar nci de cum ca aderente la asemenea idei.

În ce privește pe d-na Băicoianu, care a atins vîrsta de 76 <de> ani, e o cheazășie că nu a putut fi contaminată de asemenea idei juvenile și zvăpăiate*.

Prefect, | (ssi)

215.

1907 aug. [31? / sept. 12, Slatina] – Lista capilor răscoalelor țărănești din localitățile jud. Olt aflați în Penitenciarul județului în cursul lunii august – PJO, 1907, dos. 153, f. 398-398v-399 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 339-342

Lista nominală

de arestanți* rebeli ieșiți în cursul lunii august

1907 din Penitenciarul județului Olt |

1. Matei Nicolae Pîrvan | 2. Bălan Turlan [?] | 3. Dumitru Târdel* | 4. Ion Ion Ciubuc | 5. Gheorghe Marin Oprea | 6. Ilie Manea Calîtescu | 7. Gheorghe Crujă | 9. Tudor Ciuvică | 10. Nedelea Badea | 11. Mihai Jidovu | 12. Calîtescu Marin | 13. Ilie Marin Matei | 14. Dumitru Selea Matei | 15. Matei Marin Matei | 16. Ion Selcu Petre | 17. Ioniță Andrei Jipca | 18. Lilea Radu Bădălan | 20*. Dumitru Radu Bădălan | 21. Marin Radu Obinjeală | 22. Codin Pașachia | 23. Ilie G. Gloabă | 24. Lișcă Ilie M. Matei | 25. Marin I. Pârvan* | 26. Călin G. Costea | 27. Ion Bancu Tiglisi* | 28. Constantin C. Cojocaru ||³⁴⁰: 29. Radu Tudor Epure | 30. Preda Felinar* | 31. Marin C. Ene | 32. Niță D. Căciucă | 33. Nicolae Dicu Radu | 34. Toi Ene | 35. Niță Toma | 36. Florea D. Trușcă | 37. Ion Marcu | 38. Ion Andrei | 39. Toma Marin | 40. Gheorghe Dumitru Preda | 41. Ilie Văduva | 42. Ion Tănase | 43. Gheorghe Tănase | 44. Badea Ștefan | 45. Ilie Jianu | 46. Ilie Tudor | 47. Niță Preda Vînt | 48. Gheorghe Stroescu | 49. Vladu Matei | 50. Costică Lăcusteanu | 51. Din* Ion Băiță | 52. Tache Mușulete | 53. Gheorghe Glig Oprea | 54. Ilie N. Florea | 55. Ene Gheorghiiță | 56. Marin Radu Dragomir | 57. Ilie Vladu | 58. Gheorghe Stan Popescu | 59. Din* Ion Ciucă | 60. Costache Gheorghe | 61. Stan Zamfir Munteanu | 62. Nae Postelnicu | 63. Gheorghe Moraru | 64. Nicolae M. Tiutiu | 65. Cîrstea Ion Moale | 66. Constantin Matei Gîrtoman | 67. Barbu Anton Costea | 68. Nae Lungu | 69. Marin Bălan Putoiu | 70. Mihai Pîrvu Barbu | 71. Nae Constantinescu | 72. Ene G. Bugeac | 73. Radu Pătularu | 74. Dumitru Filip | 75. Gheorghe Lujoiu | 76. Din Nicolae Preda Popa | 77. Constantin Radu Cuceanu | 78. Manole Tocănel | 79. Ilie Ciobotea | 80. Gheorghe Laicioiu | 81. Dincă Nae Vînt | 82. Mitran Bădescu | 83. Ilie Boncan | 84. Puică Gligore Oprea | 85. Constantin Irimescu | 86. Neață Dumitrașcu | 87. Florea Cuceanu | 88. Ilie Dinu | 89. Nicolae Trașcă | 90. Ion Pavel | 91. Nicolae Stan Boicel | 92. Ilie Marin Badea | 93. Ion Andreescu Ciocan | 94. Marin Ion Marcu | 95. Dumitru Nacu | 96. Nae G. Piseru | 97. Paraschiv Drăgănescu | 98. Marin Stan Voica | 99. Marin Burciu Bolocan | 100. Vasile Paraschiv | 101. Năstase Petcu | 102. Ilie Chiloancă | 103. Ion Oprescu | 104. Gligore Petricel | 105. Dumitru Lixandru | 106. Ion Cladoveanu | 107. Marin Ion Stancu | 108. Mihai Dudică ||³⁴¹: 109. Dobre Pîrvan | 110. Nicolae G. Fugărețu | 111. Ion I. Fugărețu | 112. Ștefan Matei | 113. Dumitru Dochinoiu | 114. Liță G. Cîrciumaru | 115. Constantin R. Olteanu | 116. Costache Irindea | 117. Nae Ștefan | 118. Constantin Subțirelu | 119. Ion Nae Matei | 120. Petre N. Dumitrașcu | 121. Ilie Costache Gloabă | 122. Petre Rădoi | 123. Matei Cetereag | 124. Tache Pate-Rău | 125. Dumitru Cerceluș | 126. Sandu Pașachia | 127. Dumitru Andrei | 128. Gheorghe Ispas | 129. Lache Pestreanu | 130. Marin Florea Borcănea | 131. Radu Matei Creață | 132. Ion Popescu-Pocanie | 133. Ioniță Florea Vasile | 134. Marin Bolodăneanu | 135. Costică N. Ieremia | 136. Stan Floroiu | 137. Zamfir Bălan Sretian | 138. Dumitru Cazangiu | 139. Zamfir Babadag | 140. Niță Stan Marcu | 141. Radu Ilinca | 142. Dumitru Chiriță | 143. Constantin Dicu Radu | 144. Nicolae V. Cioriceanu | 145. Gheorghe I.M. Jițescu | 146. Ștefan N. Mutu | 147. Preda Ilinca | 148. Ion Boiangiu | 149. Nicolae Radu N. Pătruț | 150. Dumitru Păunescu | 151. Iancu Păunescu | 152. Ilie Trașcă | 153. Nicolae Trache | 154. Ene Gionea | 155. Ioniță Gîljoard | 156. Gheorghe Ilie Roșu | 157. Toma Dumitrescu | 158. Ilie Rădulică | 159. Drăghici Tudor Moși | 160. Nae Tudor Moși | 161. Firică Udrea | 162. Dincă Ion | 163. Alecu Taifas | 164. Ioniță Mărgărit | 165. Linte Ion | 166. Radu M. Linte | 167. Vasile Cîrcă | 168. Vasile Panciu | 169. Ion Lazăr | 170. Gheorghe I. Rosemga* | 171. Hărămiță* Toma | 172. Constantin Udroi | 173. Ion Costache Trană | 174. Radu Pătruț | 175. Vlădulescu Gheorghe | 177*. Gheorghe

Cosmescu | 178. Badea Matei | 179. Marin C. Gancă | 180. Din C. Gancă | 181. Ilie C. Gancă | 182. Ion Toma | 183. Nicolae Joișescu | 184. Ilie Dima | 185. Andrei Giucu | 186. Petrache G. Bărbuleasa | 187. Sparca M. Badea | 188. Nicolae M. Badea | 189. Florea Buzică | 190. Niță Bicu | 191. Apostol I. Broscăreanu | 192. Marin Preloiu | 193. Simion Bolovăneanu ||³⁴²; 194. Florea Udrea Boboc.

Director, | (ss) I. Jugureanu

216.

1907 sept. 5 [18] – Cererea lui P.I. Dogianu din com. Văleni jud. Olt adresată Ministrului* de Interne, care arată că în timpul războaielor i s-au distrus casele, prăvălia, precum și bunuri și solicită a fi despăgubit. Trimisă spre rezolvare prefecturii jud. Olt, prefectul indică că cel în cauză nefiind agricultor nu poate beneficia de decret – PJO, 1907, dos. 35, f. 5 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 314

Domnule Ministru, |

Am mai reclamat în ne numărare* rînduri cum și D-voastră că în ziua de 13 Martie a.c. de către răculați am fost și subsemnatul devastat sfărîmîndu-mi casele de locuit, prăvălia etc. furîndu-mi toată marfa și băuturi cum și tot ce au găsit cauzîndu-mi cu aceasta o pagubă de peste 30 000 lei, și vād că nici pînă astăzi nu mi s-a făcut nici o expertiză pentru pagubele cauzate.

Deci vād rog a lua măsuri<le> ce veți crede de cuvi<i> nță. |

Cu stimă, | (ss) P.I. Dogianu din comuna Văleni Olt

Ministerul de Interne | Registratura Generală | Nr. 5405 / 9 iulie 1907

Nr. 7495 | pr<imită> 5 sept. 1907

(Rezoluții):

Se recomandă în original D-lui Prefect al județului Olt spre a cerceta cele reclamate și a raporta odată cu înapoierea petițiunei. | p. Ministru, | (ssi)

La dosar întru cît petiționarul nu este agricultor neîntrînd în prevederile decretului. | Prefect, | (ssi)

217.

1907 sept. 12 [25], [Ciomăgești] – Președintele Comisiei Interimare din com. Ciomăgești înaintează prefectului jud. Olt pe locuitorul Vișan Cioriceanu acuzat de propagandă revoluționară – PJO, 1907, dos. 34, f. 515 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 315

Comisia Interimară | a | Comunei Ciomăgești | jud. Olt

Nr. 990 / 1907 sept. 12 |

Domnule Prefect, |

Cu onoare înaintăm d-voastră anexat de acesta un proces verbal ce am dresat de constatarea vorbelor scoase* de locuitorul Vișan Cioriceanu din această comună, avînd de scop a agita spiritele pentru o nouă revoltă și tot de odată conform ordinului D-voastre Nr. 5184, odată cu aceasta înaintăm și pe numitul individ.

Primiți, vā rog, d-le Prefect, distinsa noastră considerațiune. |

Președinte, | [ss] N. Enescu |

Secretar, | (ssi) |

D-lui Prefect al județului Olt | Nr. 7811 | Primită 17 sept. 1907 |

(Rezoluție): La parchet. | Prefect, | (ssi)

218.

1907 sept. 16 [29] – Cererea lui Carol Mandelbauer din Roșiori de Vede, către prefectul jud. Olt, căruia îi arată că în timpul războaielor era mecanic la St<erie> Pa<u>lopol arendașul din Șerbănești și i s-au distrus lucrurile din gospodărie. Solicită a i se da certificat constatator de paguba suferită, deoarece primăria Șerbănești nu l-a sprijinit – PJO, 1907, dos. 61*, f. 6 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 316

Domnule Prefect, |

Subsemnatul Carol Mandelbauer fost mecanic în serviciul d-lui Sterie Pa<u>lopol* arendașul moșiei Șerbănești de Jos, județul Oltul*, în luna martie anul corect 1907, cu ocazia răscoalelor țărănești ce s-au făcut în întreaga țară, atunci și eu un mic slujbaş, supus austriac am fost devastat de întregile ele obiecte familiare [= familiale] de casă*, adică întreg al meu avut după cum chiar am reclamat formal d-lui primar din Șerbănești de Jos, prin care reclamație ceream a mi se libera certificatul constatator de obiectele devastate care încă nu mi s-a* trimis acesta* mie. Necesita* ca în ac<t>ul justificator toate obiectele devastate să găsească scris pe contrapagină cererii ce am adresat primăriei și pentru că am fost indus în eroare ca mai întâi să mă adresez dumneavoastră, astăzi, cu tot respectul prin această plângere vin înaintea dumneavoastră ca persoană străină și lipsită de orice mijloace, rugându-vă să binevoiți a ordona de a se constata exact devastarea ce mi s-a cauzat și a mi se trimite actul // justificativ. Cu multă onestitate și durere îl aștept. |

Cu respect, | Carol Mandelbauer, din Roșiorii de Vede – Teleorman |

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt |

Nr. 7784 1907 sept. 18 |

La dosar întrucât întrunește condițiile prevăzute prin decretul regal. | Prefect, | (ssi)

219.

1907 sept. 17 [30] – Reclamația locuitorilor din com. Titulești către Prefectura jud. Olt, prin care arată că proprietarul moșiei Ungurei, Ghiță Burcă, le-a răpit proprietățile contractate de ei cu Administrația Bisericii din acea comună. Țăranii declară că au posibilitatea să liciteze pământul respectiv – PJO, 1907, dos. 22, nenumărat = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 349-350

Subsemnații locuitori din comuna Titulești zis și Ghimpești, județul Olt, ne-am învoit cu părintele Carp în calitate de episcop spre a ne da moșia să o muncim și cum casa Bisericii va decide să facem învoiala, noi vom fi supuși.

Această proporțiune de pământ este o întindere de 130 de pogoane pe care noi am cultivat-o în număr de 50-60 <de> oameni, sperând că vom lua-o noi în licitație.

Așteptând licitațiunea după cum regulile știute de noi mai dinainte, că orice teren de pământ al Eforiei se va pune în licitație.

Astăzi ne pomenim cu domnul Ghiță Burcă proprietarul moșiei Ungurei, somându-ne spre a-i lăsa ogoarele, plus venind a ne lua dijma din porumbul ce noi îl cultivăm: una și una, atât din porumb cât și din coceni tot aceeași dijmă, căci această dijmă nu am dat din nutreț de când noi || sîntem cultivatori de pământ.

Dl. Ghiță Burcă a luat acest teren de pământ fără nici o altă licitație cu prețul de 1000 lei, ce noă ca muncitori de manualul* de pământ ne dă mina să dăm cel puțin 2.400 lei.

Vă rugăm domnule Ministru cu lacrimile în ochi să binevoiți a delega pe domnul Prefect de Olt să vie singur în persoană spre a cerceta cazul și a ne da dreptatea cuvenită și cerînd în nou licitația pentru oșbea satească căci ni sîntem în stare să dăm orice preț pe aceste bucăți de pământ ale bisericii ne mai puțin susține și subjugă învoielile puse de domnul Ghiță Burcă. |

Ai dvs. serv<itori> supuși* |

Domniei Sale | Domnului Ministru de Interne<, > București |

[Rezoluții, f. 349]:

[1]. Reclamă că d-l Burcă voiește a le lua dijmă una și ukna din porumbul cultivat pe moșia episcopă a bisericii de la care ei voiesc s-o ia în arendă.

[2]. MINISTERUL DE INTERNE* | REGISTRATURA GENERALĂ | Nr. 7168 | 17 septembrie 1907 | D-lui Ministru

[3]. În original d-lui prefect de Olt cu rugăciune de a lua cunoștință și examinând personal chestiunea a arăta și raporta o dată cu restituirea prezentei

p. Ministru <de> Interne | (ssi) | L.S. |

[Rezoluție, f. 350]: [4] Nr. 1400. Primită 22 sept. 1907 | Nr. 325

D-lui Inspector com<unal al plășii> Drăgănești | Veți cerceta și veți referi:

1. Cine a arendat pământul în cestiune: Casa Bisericii sau Epitropia Bisericii;

2. Cu ce formă s-au arendat, adică dacă s-a ținut licitație sau nu

3. În ce mod și de cine s-a încheiat contractul și pe câți ani.

4. Dacă Dijma ce se cere oamenilor este conformă cu înțelegerea ce au avut cu epitropul și dacă e deosebită de dijma obișnuită la moșiile dimprejur. | Prefect, | (ssi)

220.

1907 oct. 1 [14] – Arendașul moșiei Coteana, proprietatea principelui Constantin Basarab Brîncoveanu reclamă prefectului jud. Olt că locuitorii com. Coteana, înarmați cu ciomege au amenințat pe paznici și au introdus vitele în lăstărișul pădurilor acelei proprietăți. Prefectul ordonă a se face anchetă și a se cere concursul jandarmilor rurali – PJO, 1907, dos. 22, nenumărat = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 353-354

DOMNULE PREFECT,

De mai mult timp, parte din locuitorii comunei Coteana, armați cu ciomege, amenințând și violentând chiar pe păzitori, pășunează prin forță lăstarele pădurilor după [= de pe] această proprietate. Cum astăzi din cauza mării secete ce ne bîntuie nu se mai găsește iarbă <pe> rod, lăstarele fragede ale pădurilor cauzînd prin acest fapt pagube însemnate proprietății.

De mai multe ori am anunțat autoritatea comunală spre a lua măsuri serioase pentru înfrînarea răului și respectarea dreptului de proprietate, dar <pînă> acum n-am văzut nimic spre bine.

Am fost siliți a aduce acest caz și la cunoștința Principelui Constantin Brîncoveanu proprietarul acestei moșii ||.

Vă rog, deci, cu respect a ordona o constatare serioasă cu care veți binevoi a însărcina o autoritate cu totul străină de localitate, care să constate întinderea lăstarele [= lăstarilor] vătămăte și să evalueze stricăciunea. Veți binevoi a da ordine autorității locale a lua măsuri să se garanteze proprietatea în viitor. |

Cu stimă, | (ss) T. Georgescu |

Domniei Sale | Domnului Prefect al județului Olt |

[Rezoluții, f. 354]:

[1]. 4 / <I> 907 Nr. 163 | Pr<imită> 2 octombrie 1907 |

Nr. 1923 | Nr. 82 al condicii

[2]. Nr. 343 / 1 octombrie 1907

[3]. Dl. inspector comunal este invitat a lua cele mai severe măsuri pentru ca aceste acte de silnicie să nu se mai repete. Va recurge de va fi trebuință și la asistență și ajutorul jandarmilor cărora <li> s-a pus în vedere de subsemnatul <spre> a da concursul necesar. Se va dresa și acte contra tulburătorilor lor și <se> va* evalua pagubele făcute. |

Prefect, | (ssi)

221.

1907 oct. 2 [15] – Raportul confidențial al Companiei de jandarmi din jud. Olt, adresat prefectului de județ, căruia îi aduce la cunoștință știrile despre o nouă răscoală ce circula prin comunele Buzești și Bărcănești. Locuitorii din Bărcănești – zice raportul – sînt

gata de răscoală. Se cercetează cazul – PJO, 1907, dos. 34, f. 525 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 318-319

România | Geandarmeria* Rurală | Compania Olt

Nr. 2137 / 1907 octombrie 2 |

Confidențial |

Domnule Prefect, |

De către Șeful Secției Buzești mi se aduce confidențial la cunoștință că în ziua de 27 septembrie a.c. niște locuitori din comuna Buzești fiind în gara Slatina spre a lua sare s-au întâlnit acolo cu alți locuitori din comuna Bărcănești și dîndu-se în vorbă despre răscoale, unul din ei a întrebat pe cei din Bărcănești că ce s-a făcut cu acei oameni care fuseseră arestați pentru răscoale, li s-a dat drumul sau nu. La această întrebare, cei din Bărcănești au răspuns că li s-a dat drumul dar că acuma sînt gata să înceapă din nou. ||

Am dat imediat ordin confidențial Secției Bărcănești să caute să cerceteze în cel mai scurt timp și să dovedească pe acei oameni, care astăzi prin telefon mi se raportează că s-a dovedit. Nu am lăsat a vă comunica nimic mai mult dîndu-i ordin să raporteze înscris*, confidențial, spre a nu provoca noi înșine, neliniște printre oameni ce cu siguranță din telefon ar fi putut afla.

Rezultatul vi-l voi comunica imediat cerînd deslușiri în cauză.

Primiți vă rog Domnule Prefect osebita noastră stimă și considerațiune. |

Comand<antul> Companiei (ssi) |

Domniei Sale | D-lui Prefect al județului Olt |

Nr. 8443 | P.R. 9 |

(Rezoluție): La dosar, deoarece din cercetările făcute, nu se dovedește cine ar fi pronunțat vorbele în cestiune. | Prefect, | (ssi)

222.

1907 oct. 10 [23], Vilcele – Administratorul moșiei Vilcele solicită a se asigura paza conacului deoarece la locuitorii bărcăneșteni „spiritele nu sînt calmate” – PJO, 1907, dos. 56, inv. 31, f. 4 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 320

Domnule Prefect, |

Respectos* vin a aduce la cunoștință domniei voastre, următoarele, rugîndu-vă să bine* voiți a dispoza:

În primăvara anului curent de către răsculați incendiindu-se conacul moșiei Vilcelelele, aflat în arenda domnului Petrache Ndeianu, am fost nevoit a construi noi case și dependențele* necesare, și cum aceste sate [= case] sînt departe de sat ca <la> 600 m, tot avutul proprietății este amenințat în tot momentul la incendiere și furturi din partea locuitorilor bărcăneșteni, care spiritele pe lîngă că nu sînt calmate, dar majoritatea lor sînt stînjiniți* [= stăpîniți] de vițitul* hoției.

În acest caz, vă rog respectos* d-le prefect, a ordona Primăriei comunei Bărcănești ca dintre locuitori<i> ce fac paza de noapte prin sat, să se posteze unul la conacul proprietății, care în unire cu paznicii noștri să prevină relele ce s-ar putea comite, și nu va mai fi averea proprietății în pericol. |

Cu stimă, | Ad<iministrator> I. Pîrvulescu |

D-sale | D-lui prefect al județului Olt

223.

1907 oct. 13 [26], [București] – Ordinul Min. de Finane către Prefectul județului pentru a face reevaluarea pagubelor din timpul răscoalei moșiei Anei Gănescu din com. Mihăești, care a solicitat un supliment de împrumut pe lîngă cel inițial – PJO, 1907, dos. 123, f. 7 = G. Mihai, 1977-R, 1, f. 321

Ministerul Finanțelor | Direcțiunea | Contabilității Generale

Lucrarea la intrarea Nr. 9228

Nr. 77281 – 2* [?] oct. 1907 |

Domnule Prefect, |

Am onoarea a vă înainta în original alăturată petițiune prin care D-na Ana Gănescu proprietara moșiei Mihăești de Sus din acel județ solicită un supliment de împrumut pe lângă cei 12.000 lei acordăți întru cît pagubele suferite de D-sa ar fi cu mult mai mari de cît cele constatate, și vă rugăm ca să binevoiți, a proceda la o nouă evaluare în caz cînd și D-voastră veți găsi cu cale.

Așteptînd răspunsul D-voastră, spre a avisa asupra acordării unui supliment de împrumut, primiți vă rugăm, Domnule Prefect asigurarea înaltei noastre considerațiuni. |

Ministru, | (ssi) |

Director, | (ssi) |

D-sale | D-lui Prefect al județului Olt |

N<r>. 8593 | Pr<imită> 13 oct. 1907

[Rezoluție]: Se va satisface, | (ssi)

224.

1907 oct. 31 [nov. 12, Slatina] – Raportul Protoieriei jud. Olt către Episcopia <de> Argeș privind modul de comportare al personalului bisericesc pe timpul răscoalelor țărănești din martie 1907 – EA, 1907-1908, dos. 23, f. 32-32v, 35 = G. Mihai, 1977-R, 2, f. 363-365

România | Protoieria județului Olt

Nr. 454 [?] / 1907 octombrie 31 |

Prea Sfințite Stăpîne, |

La ordinul P<rea> S<finției> Voastre nr. 877 din a.c. urmat de pe* al Domnului Ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice nr. 51.012 din a.c., cu multă smerenie supun la cunoștință cele ce urmează:

Nenorociul vînt al răvrătirilor țărănești din trecuta luna Martie a.c., a suflat cum este cunoscut de oricine, cu mare furie peste acest județ. Cu toată furia însă, clerul pretutindeni și-a făcut pe deplin datoria sa sfințită, arătînd locuitorilor respectivi îndatoririlor [= îndatoririle] pe care le au în astfel de împrejurări, și îndemnîndu-i la liniște, pace, respectul avutului fiecăruia și la conformarea cu poruncile sfintei noastre biserici creștine-ortodoxe, al cărei glas e cuvîntul Mîntuitorului nostru Iisus* Christos.

Mulți dintre preoți, ajutați fiind de învățătorii locali sau de alți oameni de inimă, au reușit pe deplin, d-a* împiedica traducerea în fapt a miniei ce clocotea în sufletele păstoriților lor în acele timpuri; mulți însă cu toată bunăvoința ce au avut, n-au putut ajunge la țelul dorit, toate eforturile rămînîndu-le zadarnice, totuși ei și-au făcut conștiințios datoria și nimic nu li se poate imputa.

În categoria celor dintîi voi cita pe Parohul Ioan Marinescu din parohia Beria, comuna Oporelu, care prin sfaturi și cuvinte precum ||³⁶⁴: intervenirea ce a făcut de a dobîndit de la arendașul local o declarație scrisă și subscrisă <în nume> propriu, că va da locuitorilor pămînt de muncă îndeajuns din moșia sa, că-i va învoi cît se poate de ușor, că le va da islaz la pășunat îndeajuns etc. etc. a putut liniști spiritele locale, înlăturînd răul și salvînd avutul arendașului respectiv. Cum și pe parohii T. Paladian din parohia Drăgănești, Marin Popescu din parohia Icoana<, > N. Aluneanu din parohia Alunișul, N. Bircei* din parohia Bircii, C. Buzescu din parohia Corbu, C. Ceroioanu din parohia Mogoșești, I. Ianovici din parohia Dobrotinetul, St. Stoichicescu din parohia Coteana, C. Ionescu din parohia Stoicănești, St. Ionescu din parohia Poiana, Al. Marinescu din parohia Optași, C. Pîrvulescu, preot în parohia Maldărul, D. Leulescu din parohia Chilia și alți care au stat zi și noapte printre locuitorii numitelor parohii și comune și au putut de asemenea cu multe și mari greutate – unii fi<i>nd chiar insultați de păstoriții locali – să potolească furia locuitorilor respectivi, evitînd nenorocirile întîmplare prin comune vecine chiar.

În a doua categorie vom cita pe parohii: Ioan Bercan din parohia Casa-Veche, G. Nicolescu din parohia Drăgoești*, I. Marinescu din parohia Dobroteasa, I. Predețeanu din parohia Sîmburești, St. Simionescu din parohia Păroși, N. Cioriceanu din parohia Topana, St. Ionescu din parohia Vulturești, I. Mihăescu din parohia Dumitrești, Al. Nișulescu din parohia Șerbănești* de Sus, St. Sălcianu din parohia Mihăești* de Jos, Ilie Baldescu* din parohia Mihăești* de Sus, J. Florescu din parohia Dudu, care deși și-au făcut pe deplin datoria lor, mergînd unii dintre ei pînă la umilînța d-a îngenunchia înaintea enoriașilor locali, totuși glasul lor a fost înăbușit, cuvînt neascultat și furia manifestată în afară; au însă mîngîierea acești preoți, că ||³⁶⁵: și-au făcut pe deplin datoria lor și Dumnezeu* nu-i va pedepsi și pe ei pentru nelegiuirile comise de unii dintre fiii lor spirituali.

Învinuirea atribuită în genere preoților de pretutindeni în timpul tristelor răzvrătiri, că ei ar fi instigatorii răsculațiilor, nu s-a găsit planînd asupra nici unui cleric din acest județ, căci deși au fost arestați preoții: Carp Popescu din parohia Titulești, Ioan Angelescu din parohia Șerbănești* de Jos, și Ioan Pretorian din parohia Tesluiul sub cuvîntul de instigatori, totuși justiția a constatat imediat, că citații preoți departe de a fi instigatori, din contră au luptat contra celor ce s-au răscolat, deci sînt nevinovați, pentru care cuvînt i-a și eliberat, neajungînd niciunul* a se prezenta înaintea Onor. Curții cu Juri respective.

Dacă acești preoți au fost arestați și denunțați ca instigatori, apoi aceasta se datorește nu adevărului, ci urelor personale din localitate care tocmai găsiseră timpul oportun a-și avea satisfacțiunea cea mult dorită.

Astfel fiind din toate cele arătate rezultă destul de clar, că după cum am zis mai sus – clerul acestui județ, în genere vorbind, și-a făcut datoria sa sfîntă în acele vremuri de grea încercare prin care am trecut în luna martie a.c. scăpînd astfel de responsabilitate înaintea lumii și a lui Dumnezeu*.

Acestea zise cu multă smerenie, vă rog a dispoza cele ce veți binevoi. |

Sînt al Prea Sfinției Voastre | prea plecat și supus | serv,

Protoiereu Jean J. Marinescu |

[Rezoluție, f. 363]: Se va înainta în copie onor. Minter | (ssi)

225.

[1957, s. Urși] – Lista capilor răscoalei din 1907 din satul Urși, jud. Olt, împușcați în luna martie 1907 – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 382

În amintirea țăranilor | Dumitru Fieraru | Stan Micu | Marin Brînaru | Enache Ologu | Nae Ologu | din comuna Urși, care au fost împușcați din ordinul guvernului burghezo-moșieresc în timpul răscoalei țăranilor din anul 1907 | Glorie celor care au căzut în lupta pentru pămînt și libertate, 1907-1957

Extrasul după monument s-a făcut în cursul anului trecut [= 1976].

Monumentul este un omagiu adus de locuitorii din satul Urși consătenilor lor care în 1907 au căzut secerăți de focul represiunii regimului burghezo-moșieresc.

Inaugurarea s-a făcut în 1957 cu prilejul sărbătoririi semicentenarului răscoalei.

17. X. 1976 |

Gh. M<ihai>

226.

[1957, s. Valea lui Alb, com. Vulturești] – Placa comemorativă din satul Valea lui Alb, com. Vulturești dedicată capilor răscoalei din 1907 împușcați în acea localitate – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 383

În amintirea țăranilor | Ioniță Cerbeanu | Petre Negrici | Florea Pahonie | Ion Stan Sandu | Radu Ion Stancu | Constantin Stănescu | Vasilică Stavrie | Ion Smărăndoiu | omoriți din ordinul guvernului burghezo-moșieresc, în timpul răscoalei din 1907.

Glorie celor care au căzut în lupta pentru pământ și libertate! 1907-1957

Placa, ridicată în anul 1957 cu prilejul semicentenarului răscoalei, reprezintă un omagiu adus de locuitorii din satul Valea lui Alb consătenilor lor căzuți în luptele din anul 1907.

Localitatea este cunoscută ca un sat unde răscoala a avut o mare intensitate.

Nota a fost întocmită după comunicarea făcută de parohia din satul Valea lui Alb.

227.

[1957, s. Crăciuneii de Jos, com. Radomirești] – Lista capilor răscoalei țărănești din 1907 din satul Crăciuneii* de Jos<, > Radomirești<, > împușcați în acel an – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 378

Stancu Bucă | Ion Babadac* | Dobre Babadac* | Sandu Nadolu (Sandu Preda Nadolu) [2] | Ion Briglea | Radu Drugă | Vasile Neamțu (Vasile Andrei Neamțu) [2] | Radu Bucă (Radu Ion Buca) [2] | Ilie Olteanu | Iancu Olteanu (Iancu Dumitru A. Olteanu) [2] | Stan Stoican | Bălan Puțoi | Lixandru Cotigă | împușcați din ordinul guvernului burghezo-moșieresc în timpul răscoalelor din martie 1907 | Glorie celor care au căzut în lupta pentru pământ și libertate – 1907-1957

[1]. Notă luată cu prilejul simpozionului din ian. 1977 ținut la Radomirești în semn de omagiu a celor împușcați acum 7 decenii.

[2]. Astfel figurează în memoriul lui Marin Cotoi (ASS, dos. 1907*). Monumentul pe care sînt înscrise cei 13 căzuți în lupta pentru dreptate socială, reprezintă un omagiu al urmașilor din acea comună și a fost inaugurat în 1957 cu prilejul semicentenarului evenimentului | ian. 1977 | Gh. M<ihai>.

228.

[1957, Crîmpoia] – Lista capilor răscoalei din com. Crîmpoia jud. Olt împușcați în 1907 pentru participarea la răscoală – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 377

În amintirea țăranilor: | Alexandru Rădulică | Radu Beleug [= Belciug?] | Ștefan Țugui | Manolache Carp | Nicolae Coman | Mihai Moraru | Vasile Bîroaică | Ion Ciolan | din comuna Crîmpoia omoriți din ordinul guvernului burghezo-moșieresc în timpul răscoalei țăranilor din martie 1907. | Glorie celor care au căzut în luptă pentru pământ și libertate | 1907-1957

Datele au fost extrase după [= de pe] placa comemorativă aplicată* în 1957 cu prilejul semicentenarului răscoalei țăranilor din 1907.

Placa se află lângă școala nouă, în centrul comunei și este un omagiu adus de locuitorii comunei Crîmpoia în memoria consătenilor lor care la 12 [25] martie 1907 au dat semnalul de începere a răscoalei, răscoală care apoi va cuprinde tot județul.

Duminică, 6 februarie 1977 | Gh. Mihai

229.

[1957, com. Văleni] – Lista cu capii răscoalelor din 1907 din com. Văleni, jud. Olt, împușcați în martie 1907 – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 384

Aici au fost omoriți în bătai în martie 1907 | Costache Pată Albă | Petre Stoica | Gheorghe Zamfir | Ion Creață | Nicolae Tudor | Marin Ciucă | Tudorache Ciucă | Găgiu Groza | Alexandru Pană | Mihai Neațu | care în fruntea țăranilor din Văleni, s-au ridicat la luptă împotriva jugului burghezo-moșieresc.

Glorie celor care au căzut pentru pământ și libertate | 1907-1957

Datele au fost notate după [= de pe] monumentul din fața Căminului Cultural din com. Văleni, jud. Olt. Date: 18. II. 1977. M. GH<EORGHE>.

230.

[1957, Radomirești] – Placa comemorativă dedicată țăranilor din com. Radomirești împușcați în martie 1907 pentru participare la răscoală – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 381

În anul 1907 au fost împușcați în acest loc 16 țărani din rîndul celor răsculați împotriva regimului burghezo-moșieresc, pentru pământ și o viață mai bună.

Slavă țăranilor căzuți eroic în luptă pentru pământ și libertate | 1907-1957

Placa a fost ridicată în 1957 cu prilejul aniversării a 50 de ani de la glorioasa ridicare la luptă a locuitorilor din satul Radomirești și reprezintă un omagiu ce li s-a adus de către consătenii lor.

Notă luată azi 28. II. 1977 | Directorul filialei [Olt a Arhivelor Statului din R.S.R.], | Gh. Mihai

231.

[1957, s. Vilcele] – Placa comemorativă dedicată țăranilor capi de răscoală împușcați în 1907 în satul Vilcelele* - G. Mihai, 1977-R, 2, f. 385

În anul 1907 țăranii muncitori din această comună s-au ridicat la luptă împotriva moșierilor pentru pământ și pentru o viață mai bună.

Glorie țăranilor căzuți în lupta pentru pământ și libertate – 1907-1957

Placa <este> ridicată pe un soclu de cărămidă, acoperit cu țiglă, <inscripția> este scris<ă> pe placă de marmură – textul redat mai sus.

În localitatea Vilcelele*, în 1907 au fost împușcați din ordinul autorităților regimului*, capii răscoalei țărănești din martie.

În semn de omagiu celor căzuți, sătenii au dedicat concetățenilor lor această placă.

Placa se află la 100 m depărtare de sediul consiliului popular comunal, pe șoseaua principală a localității. Instalarea plăcii comemorative s-au* efectuat în anul 1957 cu prilejul manifestărilor dedicate împlinirii a 50 de ani de la marea răscoală.

Vilcele, 3. III. 1977 | Gh. Mihai

232.

[1977 febr. 18, com. Mihăiești] – Tabel cu conducătorii răsculați din com. Mihăiești, jud. Olt, împușcați în 1907 – G. Mihai, 1977-R, 2, f. 379

Lista țăranilor din comuna | Mihăiești

1. Florea Pițur	Mihăiești
2. Florea Papuc	„
3. Constantin I. Lincă (Dubaciu)	„
4. Stăvaru Gheorghe	„
5. Ion Gresianu (Mușca)*	„
6. Gheorghe R. Dumitrescu	Bușca
7. Niță Cojocaru (Surlă)	„
8. Stancu Dumitrașcu	„
9. Ion Dumitrașcu	„
<i>Împușcați cu [= din] ordinul guvernului burghezo-moșieresc în timpul răscoalelor din martie 1907.</i>	
<i>Glorie celor care au căzut în luptă pentru pământ și libertate – 1907-1977</i>	

Datele au fost întocmite în vederea inaugurării plăcii comemorative prilejuite de împlinirea a 70 <de> ani de la marea răscoală țăărănească.

Monumentul propus spre ridicare este un omagiu adus de locuitorii com. Mihăiești în cinstea consătenilor lor căzuți în lupta pentru dreptate socială și împușcați în 1907.

18 febr. 1977, M<ihai> Gh<eorghe>

CAPITULAREA GRUPULUI „CERNA” IZBICENI, 23 NOIEMBRIE / 6 DECEMBRIE 1916

Otilia GHERGHE

Rezumat

Retragerea „Grupului Cerna”, aflat în dispozitiv de luptă în partea vestică a țării, prin spatele frontului inamic, după o rezistență eroică timp de două săptămâni, străbătind circa 250 km de la Turnu Severin la Izbiceni pe Olt – avînd ca obiectiv trecerea Oltului și intrarea în dispozitivul armatei române – este obligat să se predea la 23 nov. / 7 dec. 1916. Scena capitulării, la Izbiceni, este redată în Carnetul de însemnări zilnice al lt. (r) Constantin I. Năvârlie.

CUVINTE CHEIE: Constantin I. Năvârlie, Otilia Gherghe, Grupul „Cerna”, Izbiceni, Olt

În seara zilei de 14/24 august 1916 ministrul român la Viena, Edgar Mavrocordat, a depus la Ministerul de Externe din Ballplatz declarația de război pe care România o făcea Imperiului Austro-Ungar. „Doi ani de război – se preciza în declarație –, în cursul căruia România și-a păstrat neutralitatea, au dovedit că Austro-Ungaria, ostilă oricăror reforme interne, s-a arătat, pe atîta de gata să le sacrifice, pe cât de neputincioasă să le apere împotriva atacurilor din afară... Pentru aceste motive, România se consideră, încă din acest moment în stare de război cu Austro-Ungaria”¹. Intrarea României în război a întrunit asentimentul tuturor forțelor social-politice românești, intrînd în istorie ca o decizie „dorită de întreaga țară”².

Paginile de luptă și jertfă înscrise de armatele române în anii primului război mondial pentru înfăptuirea unității naționale, vor rămîne nepieritoare, Istoria fiind aceea care are menirea de a păstra vie memoria faptelor și a generațiilor care le-au înfăptuit.

Unul din cele mai impresionante acte ale tragediei armatei române în toamna a. 1916 a fost cea a Grupului „Cerna”.

Pe frontul de la Cerna, operațiunile militare s-au redus la luptele de poziții pe munți în vederea încetînirii ritmului de înaintare al forțelor de invazie și pentru a asigura timpul necesar concentrării unităților române pe noi poziții pentru a realiza manevre de respingere a inamicului, pentru a muta în Moldova guvernul, administrația, o parte a populației și pentru a pregăti noua linie de rezistență. În acest sens, Comandamentul român a da dispoziție ca unitățile militare din munții Cemei să păstreze „pozițiile cu orice preț și până la ultimul om”³. Buletinul de informații nr. 1161 al Statului Major al Armatei I-a din 8/21 nov. 1916 menționa: „«Grupul Cerna», cu toate atacurile și încercările inamicului, se menține peste tot în poziții, necedînd nimic inamicului. Este în legătură cu «Grupul Dunărea», de la care a luat o companie cu o secție de mitraliere și a ocupat Șimianul”⁴.

¹ Constantin KIRIȚESCU, *Istoria Războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, I, București, 1989, p. 203-204.

² *Naționalul*, I, 1916, nr. 257, august 14, p. 1.

³ G.A. DABIJA, *Armata română în războiul mondial, 1916-1919*, III, București, s.a., p. 51.

⁴ *România în războiul mondial, 1916-1919*, III-2: *Documente anexe*, București, 1941, p. 283.

La 29 oct. / 11 nov. 1916, sub presiunea a 4 divizii germane frontul Armatei I-a a cedat. Pătrunderea trupelor inamice în Oltenia și înaintarea acestora în direcția Filiași-Craiova a pus într-o situație dificilă Grupurile „Cerna” și „Dunărea”, care fiind în dispozitiv de luptă la limita vestică a țării pe Dunăre, între Hinova și gura Oltului, riscau să fie nimicite.

După lupte crâncene inamicul a ocupat orașele: Tîrgu-Jiu la 2/15 nov., Filiași la 6/22 nov., Calafat la 8/21 nov., Turnu-Severin și Caracal la 9/22 nov., Râmnicu Vilcea la 12/26 nov., Slatina la 14/27 nov. 1916.

Odată cu înaintarea inamicului pe teritoriul Olteniei, Detașamentele „Cerna” și „Dunărea” erau în pericol de a fi încercuite de Grupul austro-ungar „Orșova” comandat de Alexander de Szivo care acționa în fața lor și de un detașament compus dintr-un batalion întărit cu o campanie de mitraliere și 2 patrulă de cavalerie în spate.

Astfel, sub presiunea trupelor de invazie unitățile române din Detașamentul „Cerna”, comandat de col. Scarlat Demetriad, au început retragerea la 9/22 nov. 1916, în condiții deosebit de grele, fără nici o legătură cu comandamentul central sau cu alte grupe de luptă, străbătind distanța dintre Turnu Severin și Izbiceni, aproape 250 km, având drept obiectiv trecerea Oltului și reintegrarea în dispozitivul de luptă al armatei. Retragera prin luptă în teritoriul ce fusese ocupat de armatele germane, austro-ungare și bulgare în perioada 10/23 nov. – 23 nov./6 dec., Grupul „Cerna” a întârziat înaintarea dușmanului oferind Marelui Cartier General Român timpul necesar pentru concentrarea forțelor destinate a rezista pe noile alinamente. Aceasta a fost misiunea care s-a încredințat Grupului „Cerna”. „În aceste lupte, eroii, dacă au existat, – scria aghiotantul col. Scarlat Demetriad, comandantul unității – n-au avut prilejul să se afirme ca atare. Eroi n-au fost decât cei fără nume, adică Eroul necunoscut”⁵.

La 23 nov. / 7 dec. 1916 Grupul „Cerna”, după o retragere eroică în luptele cu unitățile inamice care invadaseră deja teritoriul de la vest de Olt, a fost nevoit să se predea, la Izbiceni, în sala mare a conacului Rioșeanu făcîndu-se ceremonia dramatică a capitulării. În aceeași zi Bucureștiul a fost ocupat de armatele Centralilor.

Prin faptele de arme Grupul „Cerna” a înscris în istoria primului război mondial pagini de curaj, vitejie și eroism prin care ofițerii și soldații români au câștigat stima și admirația inamicului. „Vă fac complementul meu domnule colonel – s-a adresat col. Von Szivo, comandantul Grupului «Kühne» comandantului Grupului «Cerna», Scarlat Demetriad în momentul predării<i> la Izbiceni – pentru bravura trupelor dv. pe front, pentru curajul și rezistența de care ați dat dovadă în această lungă și grea retragere”⁶.

Participarea Grupului „Cerna” la război, începând de luni 15 august până miercuri, 23 nov. 1916, cuprinde trei etape distincte: bătălia pentru oprirea inamicului de a sparge frontiera, retragerea până în com. Izbiceni din jud. Romanați, pe Olt, și doi ani de prizonierat în lagărele din Germania și Austro-Ungaria.

În continuare prezentăm câteva note din însemnările zilnice ale locotenentului în rezervă Constantin I. Năvârlie din Compania de mitraliere a Regim. 31 Infanterie Calafat care a făcut parte din Grupul „Cerna”. Aceste însemnări se găsesc în Col. documentară a Muzeului Olteniei din Craiova sub inv. I. 18228.

⁵ Nic. DEFLEURY, *Divizia Cerna. De pe front în captivitate, 1916-1918. Amintiri, gânduri, impresii*, Craiova, 1940, p. 223.

⁶ Luchian DEACONU & Otilia GHERGHE, *Ofițeri craioveni prizonieri de război, 1916-1918. Mărturii zguduitoare*, Craiova, 2020, p. 85-86.

Constantin I. Năvârlie, aflat printre cei 8.000 de ofițeri și soldați care au fost făcuți prizonieri la Izbiceni, redă în însemnările sale retragerea prin luptă a eșalonului din care făcea parte, capitularea la Izbiceni.

Ofițerii Grupului „Cerna” au fost deportați în lagărul de la Sopronnyek, în Austro-Ungaria. După un an și patru luni, au fost repatriați la 10 martie 1918.

Otilia GHERGHE

Luni, 21 Noembrie.

Astnoapte am visat mereu că trebuie să mă schimb din loc în loc, că mergeam într-o mare învălmășeală să-mi caut locul, și s-a părut foarte curios când pipăind cu mâna am găsit la cap căpătâiul pe care m-am culcat asară. Abia atunci mi-am dat seama că mă aflu în casă, culcat, și că nu mă schimb. Apoi alte multe vise încurcate, rădăcini subțiri ce ieșeau din pământ întocmai ca razele ce aruncă obuzul căzând, apoi o ceată de turci, un fel de miniștri cu sultanul lor, cu turbanuri mari albastre, cu care nu puteam să vorbesc din cauza poziției lor înalte.

Plecăm la 7 din Ștefan cel Mare și, mergând pe un câmp interminabil, sântem la 11 ½ în Vârtop; cantonăm la margine în apropierea unui islaz mare.

Ca și la satul Ștefan cel Mare, în case câte 2 paturi lungi ce se împreună în formă de unghi drept lângă pereți. Deasupra polițe cu colțuri, vopsite, pe care se află vase și cane înflorite.

După un repaus de un ceas, în patul cu rogojină, mă duc cu șefii de secții să examinez sectorul avantposturilor noastre care e spre răsărit de sat, toată liziera sectorului. În stânga (spre nord) e sectorul companiei 3, la dreapta al companiei 2. Aci trece un drum spre Celei și tot aci se împreună alte drumuri de cară. Un alt drum de cară vine de aproape de cimitir, la stânga.

Comaniile cele două au trimis înainte posturi de subofițeri. În partea de miazăzi a satului face avantposturi Regimentul Dolj. Se aud câteva tunuri la Corabia⁷, unde s-a dus un detașament de ale noastre spre a goni de acolo pe marinarii nemți care umplu șlepurile lor cu produse de ale noastre. Un tun se aude și undeva spre nord.

Recunoașteri de ale noastre s-au trimis spre nord la Vișina, cu misiunea să distrugă și calea ferată dacă ar funcționa.

Se aude că au fost lupte cu nemții și la Alexandria unde ar fi fost învinși. Un svon spune că dela Craiova germanii s-ar fi retras.

La Olt podurile sunt rupte, dar ar fi un vad prin care s-ar putea trece cu apa până la piept.

⁷ „21 noiembrie. Intrând, spre seară, în Corabia (unde trebuia să cantonăm) am fost întâmpinați de-un viu bombardament deschis de monitoarele de război austriace care staționau în port. Surprinzi de acest bombardament – la care nimeni nu se aștepta – s-a produs inevitabila panică. O goană nebună a început. Trăsurile trenurilor regimentare și căruțele alergau pe câmpie, într-o învălmășeală de nedescris, până când au ieșit din zona periculoasă (Maestrul Verona – ofițer din rezerva cavaleriei, mobilizat la o coloană de munițiune – a schițat atunci câteva din aceste scene impresionante). Ne-am ales cu pierderi însemnate în material și oameni. Au fost victime și printre locuitorii orașului. Că nu se pună viața populației civile în primejdie și ca să fie scutiți de pagube materiale inutile, s-a renunțat la un răspuns al artileriei noastre. Ocolind orașul, am căutat alte sate mai îndepărtate de Dunăre în care trebuia să ne găsim hrana și adăpostul pentru noaptea care începuse să cadă” – N. Defleury, o.c., p. 74-75.

Se dă pe sară alarma pentru a se vedea cât de repede se strâng trupele.⁸

E vorba să se trimită un batalion din Regimentul Dolj, pentru a cădea în spatele inamicului la Celei, care a atacat batalionul nostru al 3-lea.

Rămânem peste noapte în sat, e vorba să plecăm mâine la 7. S-a distribuit vin la trupă.

Marți, 22 Noembrie.

Plecăm la 8 din Vârtop și pe un câmp foarte întins, cu frumoase grâne, după 6 ore de mers ne aflăm în comuna Izbiceni, sat mare și frumos pe malul Oltului, pe unde vom trece.

Pe drum, cu camaradul Petrescu, ne aducem aminte de timpurile de pace discutând despre vânătoare. Cărduri de găște sălbatice se aud în jurul nostru în ceață. Sântem în avangardă.

În Izbiceni ne oprim în dosul școalei unde se dă mâncare cailor, oamenii mănâncă din ce și-au putut pregăti de asară. Tragem la preotul din sat unde ne încălzim pușin în timp ce mâncăm. Peste un ceas apucăm pe drum la vale în alt cantonament.

Aprovizionarea particulară începe. La secția 1 un porc enorm se aduce, se pârește și se împarte egal la toate secțiile, niște oi s-au dat la bucătăriei pentru mâine.

Sara începe bură de ploae, iar dușamenul care înainte de a însea a trimis o patrulă care a tras câteva focuri de pușcă, pe înnoptate au trimis câteva tunuri care au tras în spre podul pe care încercăm a-l repara pentru a trece mâine.

După puțin timp însă au tăcut. Lemne de tot felul împreună cu pontonierii noștri și cu oamenii din sat au plecat pentru întregirea podului ce a fost stricat.

Cu greu se găsește în sat faină, deoarece morile de pe Olt au fost înecate din ordinul jandarmeriei iar morile de benzină nu mai funcționează, benzină nemaigăsindu-se.⁹

Miercuri, 23 Noembrie.

⁸ 22 noiembrie. Urmăriți mai de aproape și atacați mai stăruitor de inamic, am ajuns – după amiază – în satele: Cilieni, Tia Mare, Doanca și Izbiceni din Romanai. S-a făcut o repartitie a unităților care trebuia să lupte la liziera acestor sate. Înaintarea vrăjmașului trebuia oprită până când se putea face trecerea Oltului. Luptele au durat – cu pierderi destul de serioase și dintr-o parte și dintr-alta – până seara, când au încetat. A doua zi în zori, ar fi urmat să efectueze trecerea pe celălalt mal al Oltului. Dar această operațiune – urmărită cu atâta perseverență și cu atâtea sacrificii – a rămas numai un proiect care nu s-a mai putut împlini...” – ibid., p. 77.

⁹ „23 Noembrie. În zorii zilei, inamicul, care cantonase în sate foarte apropiate de noi, a întreprins bombardamentul. Grăbeau, desigur, sfârșitul de care erau asigurați acum. Multe din proiectilele trimise de ei explodau în mijlocul satului, producând panică printre locuitorii care fugeau înspăimântați. Atunci a fost lovit și omorât de o schije (chiar în curtea casei în care cantonase) sublocotenentul de rezervă Molnar, adjutantul regimentului no. 1 Dolj. Detașamentul nostru mixt – care lupta la liziera satului – a ținut în loc înaintarea vrăjmașului* aproape toată ziua. Artileria noastră le-a cauzat pierderi însemnate, fapt pe care ni l-au confirmat câțiva ofițeri unguri, cu care am vorbit după ce am căzut prizonierii lor. Grupul era însă încercuit din toată părțile și cercul se strângea din ce în ce mai mult. Acum, când nu se mai putea înainta și când nu mai era nici o nădejde, o jertfă – cât de mică – devenise în adevăr inutilă. Mândria de a nu fi predat o divizie – care mai era în stare să lupte – ca pe o armată de lași, fusese satisfăcută cu prisosință. Se sfârșise acum cu toate!... În aceeași zi, spre seară, gorniiștii noștri au sunat prelung încetarea focului. Steaguri albe s-au ridicat la liziera satelor. Câteva proiectile – trimise încă de vrăjmași – au mai răbufnit în apropierea noastră, și-apoi tăcere. Sosise ceasul capitulării...” – ibid., p. 77-78.

Astoapte pe la 11 stând în gazda unde am fost cantonați, tocmai mă culcasem, când cornistul mă anunță că la apus de sat se aud împușcături. Ies și într-adevăr se auzeau împușcături destul de dese și gloanțe care veneau vâjâind rupând crengile.

Peste puțin, împușcăturile stăruind, se dă alarma să ieșim în stradă noi, k companiile 2 și 3 împreună cu maiorul Fl. și colonelul. Din când în când se aud împușcături; se trimite o patrulă din compania 3 care să-i ia pe flanc pe împușcătorii inamici. După vre-o oră se dă ordin ca companiile să inre fiecare în câte o curte, să stea în reapus, dar complet echipați și gata în orice moment. Mă culc din nou îmbrăcat chiar și cu mantaua, și până la ziuă sântem liniștiți. La ziuă însă se aud din nou împușcături și gloanțe spre noi, iar tunuri inamice încep să bată liziera satului și șoseaua pe care ne aflăm. S-au luat măsuri ca și tunurile noastre să tragă. Pionierii au plecat din nou pentru a termina cu facerea podului.

Secția noastră a 2-a a sosit asară cu batalionul 3 și se află la conacul moșiei. În luptele ce a dat, a avut 3 oameni răniți și un sergent dispărut. O secție franceză ni s-a cerut pentru a fi trimisă într-un loc care până acum nu mi-a fost comunicat.

În timpul bombardamentului de azi, au fost omorâți și răniți mai mulți soldați. Un țăran ce mergea pe șosea cu carul a fost aruncat în aer iar cochocul lui atârna într-un saltcâm.

La conacul moșiei unde era mai multă lume și convoaie strânse, s-au omorât, pe lângă soldați o sumă de cai și boi. Ghiulelele dușmane căzând în grajdurile țăranilor, le-au stricat omorându-le vitele. Au răspuns și tunurile noastre. O luptă a fost la nord de sat unde ai noștri au luat câțiva prizonieri.

Pe sară circula mereu un svon că o trupă de ale noastre s-ar fi predat. În curând aflu vestea că Brigada I s-a predat comandamentului german și că ne predăm și noi!¹⁰

¹⁰ Momentul capitulării a fost descris de Nic. Defleuri, aghiotantul comandantului astfel: „N-a trecut mult, și comandantul diviziei austro-ungare, colonelul von Szivo, a apărut pe șoseaua ce duce spre satul Izbiceni. Era urmat de o mare escortă de ofițeri și gradați, toți călări. Înaintea lor veneau – pe jos – ofițerii și gradații noștri care purtau stegulețe albe. Când i-am văzut înaintând spre conacul domeniului Rîoșeanu (unde era instalat cartierul Grupului), am simțit parcă nervii – ajunși la maximum de încordare – cum vibrează. În fața unei situațiuni atât de dureroasă și mai ales așa de umilitoare – am rămas, totuși neputincioși. În clipa aceea am înțeles mai bine sensul acelei scrâșnituri de dinți (ferecătură nervoasă a maxilarelor), pe care o faci fără să vrei atunci când ești pus în situațiunea de a nu mai putea să ridici măcar un deget, cu toate că sufletul ți-e plin de ură și dorința de a te răsbuna sângeros!... În așteptarea lor am început să rupem săbiile, să aruncăm cartușele și să stricăm sau să ascundem revolverele. În parcul conacului am dat foc la întreaga arhivă a diviziei. În același timp soldații stricau armele, îngropau închizătoarele dela tunuri și drapelele regimentelor. Un casier prea conștiincios (ofițer de rezervă mobilizat) a îngropat pe undeva toate scriptele care s-au găsit după răboi. Când colonelul v. Szivo, cu suita lui, a intrat în curtea conacului ne-a găsit complet dezarmați. Aproape toți ofițerii noștri – veniți la cartier – erau cu ochii roșii din cauza plânsului care te podidește – fără să vrei – atunci când nervii, mereu încordați, se destind în fața faptului implinit. Presimțeam mai de mult acest sfârșit. Până în ultimul moment; însă tot mai crezusem într-o minune Dumnezeiască! Cu toții – de-a vala – am intrat apoi în sala cea mare a conacului și am făcut cerc în jurul dușmanilor noștri. Colonelul Demetriade (care vorbea foarte bine nemțește) a dat raportul – scurt și demn – de efectivul trupe, al ofițerilor și de armament. A mai adăugat, că nu-și ia răspunderea de starea în care se găsește armamentul. Colonelul v. Szivo i-a mulțumit foarte politicos și a spus că n-are nici o importanță starea în care se găsește armamentul. A urmat apoi un moment de tăcere. Toți așteptam, cu înfrigurare sentința. O teamă, un gând, sau o nădejde... Cine ar fi putut să ghicească de ce anume era chinuit sufletul și mintea fiecăruia dintre noi în clipa aceea penibilă de tăcere” – ibid., p. 78-81.

Mă duc să mă informez la colonel, și mi se dă ordin să distrug și să arunc toată armătura și munițiunea. Tunarii au aruncat tunurile și chesoanele în Olt.

Toată munca de atâția zeci de ani s-a risipit într-o clipă. Aproape toți caii artileriei au fost împușcați. Noi am aruncat închizătoarele și alimentatoarele dela mitraliere, iar pe acestea le-am îngropat. De asemenea cutiile cu benzi de cartușe. Patrulă germane, cu chivăre și lănci, călări, trec prin sat, dând bună sara oamenilor noștri. Desigur, n-am mai avut încotro, și înțelepțește a trebuit să ne predăm. Se vede că ne-a fost dat să vedem aceste zile.

Am luat măsuri ca lada de bagaje, dacă nu ne va da voie să luăm cu noi vre-o căruță, s-o las la omul de gazdă în Izbiceni. Dela casierie ni s-a dat solda înăite.

Astăzi sară ne vom odihni în cantonamentul pe care l-am ocupat ieri, și mâine vom vedea ce e de făcut.

Predarea aceasta a visat-o chiar azi la prânz când am putut să adorm puțin. Visam că comandanții noștri înaintau către inamic cu un steag alb. Desigur n-am dat nici o importanță visului, și târziu pe sară mi-aduc aminte de el. Tot așa am visat și retragerea noastră către frontul Cernii. Se părea că actuala noastră regină însoțită de alte doamne, toate în negru, ne spunea că trebuie să ne retragem.

Eu foarte supărat strigam aceste cuvinte: Da? Să ne retragem? Pentru asta ne-ați băgat în război? De azi, prin urmare, sâtem prizonieri. Vom vedea mâine ce se va face cu noi.

PROGRAM PENTRU ADMINISTRAREA JUDEȚULUI OLT [1927]

Alexandru ALIMĂNEȘTEANU

Materialul pe care îl publicăm în continuare este conținut într-un fascicol tipărit în 8 pagini la Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale, Fond Prefectura Județului Olt, 1927, dosar 132, filele 12-15. Este datat la Predeal, la 8 septembrie 1927. Autorul este deputatul Alex. Alimăneșteanu, șeful filialei Olt al Partidului Național Liberal.

Alexandru Alimăneșteanu s-a născut la 1 august 1876 în com. Alimănești, jud. Olt, ca descendent al lui Mihalache Alimăneșteanu* (1840-1920) și al Ecaterinei Boiangiu (1850-1912). A fost al treilea născut dintr-o familie cu 6 copii: 1. Constantin (1865-1911), inginer de mine; 2. Paulina (1869-1941), căsătorită cu Nicolae Marinescu-Bircii, fost primar al Slatinei; 3. Alexandru (1876-1946); 4. Virgil (1883-1942), inginer de mine; 5. Vasile (1884-1943), inginer agronom; 6. Bica (1888-1943), pictoriță, căsătorită cu avocatul Ion Stoianovici din Craiova. A studiat la Berlin, Paris și Londra științele economice și comerciale. S-a căsătorit cu Pia Brătianu (1872-1962), fiica lui Ion C. Brătianu. A fost administrator-delegat al S.A.R. „Clădirea Românească” și membru în Consilul de Administrație al „Băncii Comerțului” din Craiova. A fost ales de mai multe ori deputat și senator din partea organizației P.N.L. Olt. De numele său sunt legate multe realizări edilitar-economice din Slatina. Practic, este figura centrală a liberalilor slătineni în perioada interbelică. A încetat din viață la București <în> anul 1946.

Date despre biografia acestei personalități ne-au fost furnizate cu amabilitate de către Doamna Nina Anastasiu-Alimăneșteanu, nepoata sa, fapt pentru care îi exprimăm gratitudinea Noastră. Vezi și:

Anuarul Județului Olt, 1936

Lucian PREDESCU, *Enciclopedia României Cugetarea*, București, 1940-1999, p. 25

Mihail M. STURDZA, „*Neoboierimea liberală*”: *Familia Alimăneșteanu*, în *Magazin istoric*, a. XIV, 2010, nr. 12 (dec.), p. 72.

Laurențiu GUȚICĂ

PARTIDUL NAȚIONAL-LIBERAL | OLT

PROGRAM pentru ADMINISTRAREA JUDEȚULUI OLT

La multe întruniri și consfătuiri ale noastre, am spus că din cauza neaplicării legilor de către organele chemate să le execute, cetățenii văd cu indignare că nu li se dă dreptate și cum domnește bunul plac și hațărul.

Aceste neajunsuri sunt sigur că le vedeți și Dumneavoastră. Una din datoriile noastre este deci să facem tot posibilul să le înlăturăm.

Două ar fi cauzele acestei stări anormale:

1. Că s-au trimis în parlamentul țării de către unele partide, oameni nepregătiți, când șitti cu toții ep pentru a pătrunde acolo trebuie* ca cineva să fie înarmat cu înaltă cultură, cu experiență de zeci de ani și cu o autoritate morală indiscutabilă.

În ultimii ani, din cauza stării anormale adusă de războiu și a ridicării tuturor gunoaelor deasupra apelor, au intrat în parlament oameni nechemați. Vă reamintiți cu toții că Partidul Țărănesc a ales și trimis în Cameră pe un servitor, fost jandarm dela noi, neposedând cele mai elementare cunoștințe. Acum după ce au căutat să dărâme această instituție, țărăniștii răcnesc și strigă cât pot că trebuie să ridice tocmai ei prestigiul parlamentului. E ușor să dărâmi, e greu să clădești.

2. Organele chemate să alice legea, adică funcționarii nu au fost destul de pregătiți pentru a-și face datoria cu sfințenie și aplica legile țării. Corpurile legiuitoare pot să făurească cele mai bune legi și guvernele să-și pună tot sufletul și truda lor, să aducă mulțumiri și buna învoire între cetățeni; dacă însă organele chemate să aplice legile nu-și fac datoria, totul este în zadar.

Este omenesc ca să ajute fiecare pe prietenii lui, adică cum zice românul „cămașa este mai aproape decât haina”, însă nimeni nu trebuie să piardă din vedere, că acest prieten trebuie să corespundă însărcinării ce i se încredințează. Dacă acesta este drumul de la care nu trebuie să se abată nimeni, atunci ar ști toți aceia cari cer slujbe, că dacă nu sunt pregătiți pentru postul ce-l doresc, nu-l pot căpăta și în felul acesta am avea funcționari conștienți; interesele țării nu ar mai suferi și noi cei care facem politică am scăpa de toate cererile nedrepte.

Aceasta fiind calea ce trebuie să urmărim de aci înainte, să nu uităm zicătoarea românească: „Omul sfințește locul” și dacă voim ca o instituțiune a Statului să meargă bine, trebuie să punem în capul ei pe omul care să fie la înălțimea chemării lui.

Cu cât înălțăm prestigiul instituției și a funcționarului, cu atât legile se vor aplica mai bine și vor da rezultatul dorit.

Să în puterile noastre să avem curajul faptelor, tăria de caracter și sufletul cerut pentru a aduce la îndeplinire acest program și numai atunci ne-am făcut datoria față de aceia cari ne-au încredințat interesele lor.

Cum îmi cunosc tovarășii mei de drum, nu am nici-o îndoială că programul de mai jos se va îndeplini cu sfințenie, pentru onoarea noastră și binele județului Olt.

ADMINISTRAȚIA

Buna gospodărire este una din condițiile de căpetenie ale unei administrații. Ea trebuie să înceapă dela județ și să se întindă până la cel din urmă cătun. Cum însă avem mulți slujbași, care nu sunt destul de pregătiți pentru chemarea lor, se cere ca organele superioare să le facă un program de lucru și în acelaș timp să *se controleze dacă se execută sau nu*. Buna gospodărire a județului este titlul de glorie al acelora cărora locuitorii le-au încredințat conducerea.

Interesul personal trebuie să primeze interesele meschine, personale. Din nenorocire până acuma || se satisfăceau numai interesele a vre-o câți-va din comună: singurii cari profitau.

Planul comunei. Fiecare comună să aibă planul ei pentru ca fiecare să știe unde să-și așeze casa pentru a nu mai fi desordinea și neregula de azi.

Regulamentul clădirei să fie un regulament după care să se clădească. Patru ziduri dacă se face omul, să fie făcute la locul lor, după o anumită regulă și casa să fie frumoasă.

Luminatul. Să ne străduim ca încetul cu încetul fiecare comună să fie luminată.

Casa de sfat să fie un local unde sătenii să se poată întâlni în orele libere. Acolo să găsească cărți de citit în biblioteca populară.

Pretorii. 1. Să se facă localuri pentru fiecare pretorat cu locuința pentru personal. Împrejurimi și plantate curțile*.

2. Să se vadă comunele de două ori pe lună.

3. La fiecare inspecție să se aibă un program de lucrările ce trebuie să îndeplinească fiecare comună și să se vadă dacă s-au executat cele hotărâte.

4. De stăruința și capacitatea pretorului atarnă munca autorităților comunale din plasă. Pretoratele nu au rămas decât ca organe de inspecție și control, nu de cancelarie.

Primăriile. 1. Să aibă fiecare comună localul ei și acolo o cameră pentru percepție, două camere pentru jandarmi și dacă este posibil o cameră pentru inspecții.

2. Primarii să fie aleși dintre oamenii cei mai gospodari, cu autoritate și cu pricepere pentru înfrumusețarea și administrarea comunei.

3. Să aibă timp liber pentru a-și exercita funcțiunea, trebuind să dea 4-5 ore pe zi cel puțin serviciului primăriei.

Notarul. 1. Să fie cu titlu.

2. Să-și aibă lucrările la zi.

3. Cancelaria să fie model.

4. Să servească imediat pe locuitori și să nu-i târăgăneze.

5. Să nu ia bacșișuri sau taxe ilegale, căci va fi pedepsit.

6. Să stea la primărie dela <orele> 8-1 și dela <orele> 3-7.

Secretarul. 1. Să aibă arhiva în regulă.

2. Să răspundă la telefon.

3. Să aibă grije ca poșta să-și facă datoria.

4. Să aibă grije ca guarzii să-și facă datoria.

5. Primăria și curtea să fie bine întreținute.

6. Curtea să se planteze cu pomi.

Gardistul. 1. Să curețe curtea.

2. Să vadă de plantații.

3. Să nu lipsească dela serviciu.

Guarzii comunali. 1. Să nu fie întrebuințați decât pentru paza comunei și nu în interesele primarului sau ale funcționarilor.

2. Să păzească cu conștiință și să nu ia leafa degeaba.

Telefonul. Fie care comună aă aibă telefon. Care nu are sau nu este în bună stare, înseamnă semn de neglijență.

Poșta. Să se facă regulat și să se străduiască ca ea să fie zilnică.

Factorii. Să fie aleși dintre oamenii cari-și fac datoria și să fie controlați, dacă vin la orele stabilite prin itinerarul lor.

Perceptorul. 1. Să facă cu blândețe încasările cerute de lege.

2. Să nu păsuiască pe unii și să execute cu pizmă pe alții.

3. Să fie la serviciu în fiecare zi.

4. Să caute să aibă o cameră de percepție la primărie și ore de cancelarie unde îl găsească contribuabilii.

Jandarmul. 1. Să aibă locuința la primărie.

2. Să fie drept și conștiincios în serviciu.

3. Să nu ia nimic din sat fără plată.

4. Să nu se amestece în certurile sau intrigile comunei.

5. Să viziteze drumurile și să facă tot ce este scris în caetul de serviciu.

Șoselele. De când cu desvoltarea automobilismului, șoselele și-au mărit importanța și de aceea trebuie să avem o grijă deosebită pentru ele.

Inginerul Șef. 1. Să vadă cel puțin de 4 ori pe an toate șoselele și toate podurile din județ.

2. Să ție personalul în mână și să controleze până la cel mai mic împiecat ca să-și facă datoria; căci acum din nenorocire cea mai mare parte primesc leafa fără ca să aducă în schimb statului decât foarte mici servicii, sau de loc.

Conducătorii. 1. Să aibă fiecare reședința într-o comună din mijlocul circumscripției sale. Cancelaria la primărie de este posibil*.

2. Să vadă de 2 ori pe lună șoselele, podurile și toate lucrările ce se fac în circumscripția sa.

3. Să nu mai întrebuințeze zile de prestație pentru transporturi sau lucrări personale.

4. Dela controlul lor depinde toată activitatea picherilor și cantonierilor.

Picherii. 1. Să aibă cancelaria la primăria comunei de reședință a circumscripției sale și ore de serviciu.

2. Să vadă săptămânal lucrările din sector pentru a inspecta lucrările cantonierilor, a prestației și stricăciunile ce se ivesc pe șosea și poduri.

3. Să nu întrebuințeze zile de prestație cu mâinile sau cu carul decât la efectuarea prestației și nu la interese personale.

Cantonierul. 1. Să fie la lucru pe șosea în fiecare zi.

2. Să repare atât șoseaua cât și podurile la începutul stricăciunii lor. Din cauză că se întârziează prea mult cu repararea, se aduc mari pagube, întrebuințându-se de câte 5-10 ori mai mult lucru decât dacă s-ar fi reparat dela început. ||

3. Să vază de plantațiile șoselelor și să-și facă din aceasta un titlu de merit.

Scoaterea la prestație. Să se facă în timpul când oamenii nu au de lucru.

De obicei se scot la lucru tocmai când sunt ocupați cu munca câmpului.

Grămezile de piatră. 1. Să se scoată la cărat la momentul oportun ca să aibă tot satul în lucru pentru ca să se poată lua în primire grămezile imediat.

2. Primirea pietrișului să se facă de o comisie.

Comisia de prestație. Pentru o bună gospodărire și spre a se pune capăt abuzurilor ce se fac este nevoie, ca în fiecare comună să se numească o comisie de prestație compusă din: primar, cantonier, perceptor, preot, învățător, unul sau doi proprietari și care să aibă îndatoririle următoare:

1. Să facă lista de prestație.

2. Să aibă întinderea șanțurilor, șoselelor cari cad în raionul comunei respective.

3. Să aibă suprafața șoselelor ce trebuesc împetrite* aparținând lucrărilor acelei comune.

4. Să facă inventariul podurilor cari trebuesc întreținute de comună.

5. Să ia în primire lucrările de rigole (șanțuri) împetruire* și podurile separate.

Compresorul. Cred că s-a convins toată lumea, că nu se mai pot avea șosele bune fără compresor și deci este absolută nevoie ca să avem și noi la Olt cel puțin un compresor.

Linii Decauville. Sunt localități unde trebuie scoasă piatra la câțiva kilometri depărtare de șosea. În acest scop ar fi nevoie să avem și noi 20-30 km de șine Decauville și vagonete de cărat piatră.

Rigolele sau șanțurile să se întreție bine și să aibă scurgerea convenientă, altfel se fac în zadar.

Podurile. 1. Să se desfunde în fiecare an.

2. Să se repare anual micile stricăciuni.

3. Să căutăm ca toate podurile să aibă picioarele de beton armat, iar plafoanele cu șini de fier vechiu dela C.F.R., cari costă aproape cât lemnul.

4. Podurile mai mici să se facă cu burlane mai înalte și cari să se desfundă în fiecare an. Sunt mai costisitoare și mai nepractice cele de lemn ce se fac astăzi.

Plantarea drumurilor. S-a încercat de către mulți prefecți ca să planteze drumurile* și nu s-a răușit* decât în foarte puține locuri. Cauzele sunt mai multe dar cele mai principale ar fi:

1. Că nu se plantează cum trebuie și cu pomi viguroși.
2. Că locuitorii nu au cultul pomului și îl rupe* fără milă.

Pentru aceasta este absolută nevoie, ca învățătorii, preoții și administrația să ție conferințe la biserică, școală și primărie, atrăgând atenția locuitorilor asupra foloaselor acestui lucru. De altfel am văzut în Londra ținându-se predici în multe chestiuni de felul acesta.

Pepinierile. Fiecare comună împreună cu școala, și de se poate cu un mic ajutor dela județ și dela Stat, să-și facă o pepinieră în curtea școlei, primăriei sau pe locul de cultură al comunei sau al școlei. Acolo copiii ar învăța cultura pomilor roditori și de pădure și ar căpăta și dragostea și cultul lor.

Consilierul agricol. 1. Să se grăbească măsurarea pământului expropriat.

2. Să se împartă definitiv pământul măsurat.

3. Să se împartă locurile de casă.

4. Să se arate locurile disponibile din județ.

Din cauza încetinelei executării reformei agrare, această mare reformă dă loc la multe nemulțumiri și clevetiri. Noi trebuie să isprăvim anul acesta cu ea. Sunt 10 ani de când se lucrează.

Agronomii. Acum că s-a terminat cu exproprierea să li se dea alte întrebuniări. Își pierd timpul cu mici lucrări.

Silvicultorii. Să caute să înființeze cât mai multe pepiniere în locurile goale din păduri.

Să nu fie pădure unde să nu se găsească o pepinieră. Pădurarii au destul timp pentru aceasta.

Pădurarii. Trebuesc supravegheați dacă își fac datoria.

Plantarea râpelor și mlaștinilor. Este lucru cunoscut că din cauza surpării râpelor se strică șoselele și se potmolesc* podurile și câmpiile fertile. Aceste râpe și mlaștine trebuesc plantate cu pomi din pepinierele comunale.

Serviciul sanitar. Doctorul primar să viziteze cel puțin odată pe lună fiecare comună.

Spitalele. 1. Să se înzestreze cu cele necesare.

2. Să se ia măsuri ca să nu se facă abuzuri.

3. Să plătească cât mai puțin cei care intră în* spital, – să plătească însă.

4. Taxa să se fixeze de către medicul primar împreună cu prefectul și comuna respectivă.

Dispensare. Să se facă dispensare la:

1. Gura Boului.
2. Spineni.
3. Optași.
4. Crâmpoia.
5. Radomirești.
6. Bărsești.

Farmacii. Să se deschidă la:

1. Urși.
2. Cucuieți.

3. Alimăneşti.
4. Mihăeşti* de sus.
5. Perieţi.
6. Călineşti.

Agentul sanitar. Mai mulţi săteni întreabă de ce-l plăteşte statul pe acest slujbaş pe care nu-l văd niciodată.

Acest funcţionar nu a dat roadele ce se aşteptau dela el, căci deşi nu are destul medicamente, totuşi el ar fi putut da îndrumări şi su- || praveghia multe chestiuni de igienă a satelor.

Cauza că nu a dat ceeace* se aştepta dela el, este şi vina organelor superioare, care nu i-a* dat întrebuintărea de sfătuitor şi supraveghetor la unele chestiuni sanitare şi nu l-a controlat, dacă îşi face datoria sau nu.

Agentul sanitar trebuie:

1. Să viziteze zilnic comunele cari cad în circumscripţia lui.
2. Să ia măsurile sanitare în comună.
3. Să denunţe imediat boalele, ce se ivesc în comune. Pentru că stă mai mult acasă la treburile sale, de multe ori este ultimul care află de boalele ivite.
4. Acolo unde agenţii au depus stăruinţe, s-au obţinut rezultate foarte frumoase. Şoselele şi curţile sunt curate, casele văruite şi starea sanitară bună.

Moaşa. 1. Să-şi viziteze zilnic comunele pentru a vedea femeile lăuze şi însărcinate. S-a constatat că unele moaşe află de naşterea sau moartea copiilor, din circumscripţia sa din registrele stărei civile dela primărie.

2. Să le dea sfaturi;
3. Să anunţe la timp autorităţile de starea sanitară.

Curăţitul caselor, curţilor şi drumurilor.

În multe comune unde agentul sanitar, moaşa<,> doctorul şi administraţia comunală îşi fac datoria, s-a ajuns ca drumurile să fie curate, curţile măturate şi plantate cu pomi iar casele să fie văruite de câteva ori pe an. Să se stărue ca în fiecare comună să se execute această bună dispoziţie.

Latrinele. Sunt foarte puţine caes de săteni care să aibă latrină fie cât de simplă chiar de campanie. Ea trebuie dezinfectată cu var din când în când.

Plantarea drumurilor din comună. Să planteze fiecare în faţa casei lui pomi la drum şi să îi întreţină.

Serviciul veterinar. Doctorul primar să vază cel puţin de patru ori pe an fiecare comună din judeţ, pentru a-şi da seama de starea vitelor şi de creşterea lor.

Judeţul Olt are cinci medici veterinari şi nu sunt în judeţ de cât doi. Restul este detaşat în alte părţi. Deci să fie chemaţi la posturile lor şi de nu le convine să se aducă alţii în loc.

Agenţii veterinari. 1. Satele se plâng contra acestor funcţionari care, se poate zice că sunt inexistenţi.

Organele superioare să îi ţină în mână şi să controleze munca lor.

Este şi imoral să vadă contribuabilul că sunt slujbaşi care primesc leafa fără a nu lucra aproape de loc.

Să inspecteze grajdurile pentru tauri şi celelalte vite.

2. Să viziteze comunele pentru starea sanitară a vitelor precum şi a vedea ce exemplare de reproducere se pot cumpăra de comună în acest scop.

Izlazurile comunale. Aceasta a fost buba din trecut a satelor şi care nici azi nu este lecuită. Pentru că s-a luat un milion de hectare de pământ din suprafaţa ţării şi s-a dat pentru izlaze*.

Multe din islazuri* au devenit câmpii pline de mărăcini sau pământuri negre, de pe care vitele nu se pot nutri.

S-a convins toată lumea că dacă nu toată întinderea acestor islazuri, cel puțin o bună parte din ele trebuiesc plantate cu nutreț artificial. De aceea să luăm și noi toate măsurile ca să dăm adevărata întrebuințare islazurilor din Olt.

Prefectura, Comuna și Camera de Agricultură să se ocupe de aproape cu această chestiune.

Tribunal și judecătorie. Să se facă localuri pentru fiecare.

În orașul Slatina. Programul de lucru al Slatinei l-am întocmit cu ocazia alegerilor comunale din 1926. A se lua în examinare și a se începe executarea lui. Noi suntem oameni cari ne ținem de făgăduială. Să se înceapă deci imediat înfăptuirea.

Nu avem fonduri suficiente, totuși cu ce avem și cu o bună gospodărie putem face în fiecare zi ceva și la finele anului se strânge mult.

BISERICA

Biserica este temelia Statului. Din timpurile cele mai vechi ea a păstrat datinele, limba și a fost focarul de cultură al neamurilor.

Fără o temelie puternică morală și sufletească omul ar fi un rătăcit. Să ne îngrijim deci de biserică și s-o ridicăm la slava cuvenită.

Când se clădește sau se repară o biserică, comitetul județean ar trebui să vadă bine cui se dă această lucrare, care dacă nu adaugă lucruri mai bune să nu se strice frumusețile de arhitectură* și zugrăveala din trecut.

Curtea bisericeii. Să fie împrejmuită și plantată cu copaci. Am în minte biserica din satul meu cu împrejmuirea de lemn, curtea plantată de nuci bătrâni, salcâmi, liliac, trandafiri, tufănică și tot felul de flori mirositoare.

Cimitirele. 1. Să fie împrejmuite și plantate cu copaci.

2. Să se facă drumuri drepte în lung și în lat.

3. Să se așeze mormintele la rând și să fie îngrijite.

4. Să se impue* ca fiecare din cei ce au morminte, să le îngrijească de câteva ori pe an, curățind ierburile și sădind flori. Curățirea bisericeii, îngrijirea curței sau a cimitirului, dovedește munca<,> grija și destoinicia preotului.

Cultul morților bine înțeles înalță pe om. ||

Preotul. În nici o ocupație omenească nu se cere cuiva mai mult să-și păstreze prestigiu<|> cât se cere unui preot. El trebuie să fie socotit ca un apostol și cuvântul lui ascultat, de aceea trebuie să fie foarte moral, nu iubitor de bogății, și să stea deasupra tuturor certurilor ce se ivesc între enoriași.

Predica. Preotul, pe lângă slujba religioasă, este bine să ție și predici în bisericile din Londra, Paris și alte orașe mari ale lumii, se țin cuvântări înălțătoare din care credincioșii învață multe. Ar fi bine ca preoții noștri să dea o mare atenție predicilor, să le studieze din vreme și să dea sfaturile cari sunt la ordinea zilei pentru nevoile vieții.

Biserica Slătari din București era goală și din ziua când a avut norocirea să capete un preot însușit și cult biserica s-a umplut. În orele de predică lumea nu mai are loc înăuntru și preotul s-a văzut silit să ție cuvântări câte două în zilele de sărbătoare și chiar în zilele de lucru.

Protoereii*. Să se străduiască a ridica biserica și prestigiul preoților: Să facă inspecții.

Școală de cântăreți și cămin. Să se facă un local pentru protoerie și acolo să fie școala de cântăreți și cămin pentru copiii de preoți și cântăreți.

ȘCOALA

Reușita omului în viață atârnă de cunoștințele cu care a pășit înarmat în lupta de toate zilele.

Pregătirea lui i-o dă școala, deci trebuie să avem mare grijă de ea.

Dela războiu prestigiul învățământului a scăzut. Trebuie să-l ridicăm acolo unde partidul liberal de 50 <de> ani să străduie să-l înalțe.

Școalele primare <din> Slatina. 1. Să se facă local celor ce n-au.

2. Să le împrejmuiească.

3. Curtea să se planteze cu pomi.

4. Dacă s-ar putea cu timpul să se facă internat pentru copiii dela țară.

Școalele primare dela sate. <1>. Să se termine cele neisprăvite.

2. Să se împrejmuiească și să se planteze cu copaci.

3. Să se ție în bună stare și să se vâruie regulat. Aceasta să fie una din mândriile învățătorului. Depe* băncile școlii învață copiii unele principii de civilizație. Să le vadă de mic.

Liceul de băieți* <din> Slatina. 1. Să se planteze curtea.

2. Să se facă amfiteatru.

3. Să se facă internat.

Liceul de fete <din> Slatina. 1. Să se facă clasele ce lipsesc.

2. Să se deschidă internat.

Școala Comercială. 1. Să se facă local pentru cele trei cursuri.

2. Să se înființeze internat și căminuri pentru elevi.

3. Să se împrejmuiească și să se planteze curtea.

Școalele de Meserii, Slatina. 1. Să se grăbească terminarea localului.

2. Să aibă internat.

3. Să se termine împrejmuirea și să se planteze.

4. Să se facă un depozit de materiale pentru a nu pierde copii<i> vremea prin oraș.

Școala de Meserii <din> Drăgoești. 1. Să se termine clădirile.

Școala de Meserii Vața, Optași și Drăgănești.

1. Să se facă localri și să se repare cele existente.

Școala Profesională*. 1. Să se exproprieze și locul de alături pentru internatul școlii.

Școala de Menaj. Localul actual să se dea unei școli primare sau autorități și pentru ea, să se exproprieze un hectar de pământ de lângă spital.

2. Să se zidească o clădire cu internat. Și să aibă teren pentru gospodărie.

Școala de Agricultură Strehareț. Să se reorganizeze pentru ca această școală să corespundă chemării ei.

Pepinierile*: Valea lui Alb, Drăgănești, Sârbii Măgura. 1. Să se repare localurile.

2. Să se urmărească activitatea lor.

Școala de ucenici. 1. Să i se dea dezvoltarea cuvenită.

2. Să i se facă cămin.

Căminul Iliescu. Să ia ființă.

Căminul studenților București*. 1. Să se depună în fiecare an câte o sumă pentru construirea unui cămin la București. În toamna aceasta trebuie negreșit să ia ființă.

Revizorii. Să vază cel puțin de 2 ori pe lună fiecare școală din fiecare comună și să ia măsuri de îndreptare unde este nevoie, căci aceasta este chemarea lor și numai așa și-ar îndeplinit* datoria.

În acest scop s-au făcut la Olt 5 posturi de revizori de clasa II.

Învățătorii. Partidul Liberal i-a numit pe ei și pe preoți: apostolii satelor.

Această frumoasă chemare să o ție la înălțimea ei. Datoria nu și-o poate îndeplini nimeni decât dacă lucrează de dimineață până seară și cu tot sufletul.

Concediile. În anii de după război s-a făcut mare abuz de concedii. Vă reamintiți cu toții că anumiți învățători, cari se lăudau că ei vor transforma lumea, dacă ar veni la putere, nu dau într-un an de 50-60 de ori pe la școală, iar localurile erau fără ferestre și copiii înghețau de frig. Asemenea învățători nu merită să ocupe || un post. Se mănâncă banii Statului degeaba și bieții părinți cheltuesc o avere cu cărțile copiilor în zadar.

De altfel văd că și Ministerul Instrucției s-a speriat de această mare lipsă și va lua toate măsurile, ca fie care să-și facă datoria.

Programul școalelor. Nu este destul ca un copil să urmeze o școală, dacă de acolo nu ese* cu învățămintele* ce îi trebuiesc în viață. De obicei programele sunt bune, depinde însă de cei care le predau. Să se insiste asupra lucrurilor practice de care va avea nevoie copilul în viață în satul său și regiunea lui și să nu-l pue la îndeletniciri și obiecte* de lux.

Disciplina. Dumnezeu poate da omului inteligență și putere de muncă, dacă nu-l va înzeștra însă și cu ordine, nu este o ființă completă.

Dacă am suferit după război de unele anomalii și de răsturnarea valorilor în societate, este tocmai că se pierduse noțiunea de disciplină și noțiunea meritului.

Nicăeri* acest apostolat nu este mai înălțător și mai frumos decât la învățători, profesori și preoți.

Copilul să știe de respect și de disciplină și numai așa va reuși în viață.

Pepinierile. După cum am spus în fiecare comună de comun acord cu primăria, jduețul și de se poate și statul, să se facă în curtea școalei, de este spațioasă sau pe pământul ei, pepinieră de pomi roditori și de păduri, cu care să se planteze grădinile fiecărui satean, râpile, drumurile, mlaștinile, etc.

Conducerea lor se cuvine școalei, căci acolo vor lucra copiii, cari se vor obișnui cu dragostea de pomi și vor căpăta cunoștințele necesare pentru îngrijirea lor.

După cum am discutat de atâtea ori este bine ca fiecare învățător în comuna lui, de comun acord cu ceilalți slujbași ai statului, să ție în timpul iernei conferințe sau șezători de două ori pe lună pentru a da sfaturi în chestiunile la ordinea zilei.

VIAȚA ECONOMICĂ

După modul cum își organizează viața economică un popor și după modul cum fiecare individ știe să se folosească de instituțiunile unui stat depinde reușita lui în viață.

Acesta a fost secretul Partidului Liberal și pentru aceasta a putut face în ultimii 80 de ani aproape totul în țară. Neputincioșii și neisprăviții în loc să meargă pe urmele acestui partid, se mulțumesc numai să clevească și să critice, crezând că aceasta este de ajuns, să doboare munca și meritele unor oameni. Tot ce s-a făcut în viața economică a țării este opera Partidului Liberal și este una din paginile glorioase ale trecutului lui. El a isbutit să facă ca românul să fie stăpân în țara lui și munca să -și-o dea pentru el; iar nu pentru străin.

Băncile populare. Acum aproape 30 de ani când s-a început această mișcare de Partidul Liberal, acei câțiva inițiatori îndrăzneți erau socotiți ca utopiști.

Băncile populare sunt chemate să joace un rol economic, fiecare în comuna sa, de aceea ele trebuiesc conduse de oameni pregătiți și aceasta este una din îndatoririle ce se impune* Partidului Liberal.

Cer tuturor prietinelor* noștri să se ocupe de aproape cu Băncile Populare, să le ridice prestigiul și să facă administrație cinstită, curată și destoinică.

Partidul Liberal care le-a înființat trebuie să aibă grijă de ele ca să le facă să corespundă și scopului lor.

Cooperativele. Cooperația adică producerea și desfacerea pe cât se va putea împreună a câtor* mai mulți, va avea un viitor din ce în ce mai mare. Este una din activitățile foarte grele, pentru că nu poate fi condusă de orice nechemat, ci de oameni bine pregătiți.

În județul Olt trebuie să avem cel puțin 8 Cooperative, în diferite centre ale județului care bine conduse să poată da rezultatele dorite. În acest scop să fixăm locurile unde să le creiem și în același timp să pregătim persoanele cărora să le încredințăm conducerea.

Obștele* sâtești. Prin băncile populare s-a căutat să combată camăta, prin cooperative se caută să se înlocuiască intermediarii iar prin obștele* sâtești să* urmărește să se înlăture specula. De aceea este bine ca atunci când este vorba de cumpărări și de vânzări, de păduri, de pământ, ect* [= etc.] să se formeze o obște, de care să se folosească întreaga comună sau mai multe comune, de beneficiile acelor tranzacții.

Toată viața economică viitoare se va baza în mare parte pe cooperații.

Camerele Agricole. Rolul lor este mare. Parte din puterile și atribuțiile ministerului de agricultură s-a trecut acestor instituții. Ele sunt chemate să se înhame la muncă iar de destoinicia lor va depinde și rezultatul.

Agricultura în lumea întreagă trece prin mari dificultăți. Începe să devie o adevărată industrie: Mașinismul, selecțiunea culturei, industriile agricole trebuiesc aplicate în agricultură, alt fel nu se poate ține piept concurenței. Cu rutina din trecut murim de foame sau pierdem pământul, care trece în mâna celui destoinic. Australia vinde grâu de 84 kilo sacul, fără nici un corp strein, mai eficient* ca noi.

Camera să-și facă un program pe un număr de ani și pe care să-l urmărească cu tenacitate, având în vedere județul Olt cu cele trei regiuni ale lui. ||

Să nu se aștepte numai la veniturile ce i le dă statul; ci prin iscusița lor, camerele să poată face mult cu mijloace mai restrânse.

Camera de comerț. Când am stăruit să se facă această instituție, am avut în vedere ca să ajutăm toată viața comercială sub toate formele ei – Deci cer un program bine stabilit dela ea pentru a vedea dacă corespunde scopului și cheltuelilor ce se fac cu această instituție.

În județul Olt mai mult de 2/3 din locuitori nu au pământ suficient să se hrănească. În curând multe elemente se vor îndrepta către negoț și meserii.

Să avem grije de ele să le pregătim bine.

Camera de muncă. În curând se va constitui și această cameră. Să se pue acolo oameni pregătiți și cu mult suflet pentru scopul ce urmărește această instituție.

Îndrumarea și plasarea absolvenților.

Întotdeauna absolvenții diferitelor școli au nevoie de a fi îndrumați și ajutați la începutul carierei lor. Ași* dori ca în Slatina, la Clubul nostru să avem în acest scop constituit un birou și acest birou să fie dat în mâna unor oameni, care să-și pue tot sufletul lor la această chestiune. Străinii dacă reușesc – de multe ori noi muncim pentru ei – este tocmai că ei se ajută și se îndrumează unii pe alții.

Pe acest pământ este loc pentru toată lumea care muncește. Să nu creadă nimeni că se poate îmbogăți și trece înaintea altora fără să fi muncit ci numai pismuind pe alții.

Plasarea celor ce caută munca. Să fie la clubul liberal un birou care să plaseze pe cei care caută de lucru în orașe.

Ucenici. Văd că pe an ce merge mulți copii pleacă dela sate și se duc la negoț și meserii. Trebuiesc ajutați să-și capete loc, să fie bine tratați de patroni și să învețe meserie în cei 3-4 ani de ucenicie și să nu își piardă timpul făcând pe servitorii.

Trebuie să li se dea și cunoștințele teoretice în școlile de ucenici. Să organizăm în Slatina și la clubul nostru această chestiune.

Ferma dela Brebeni. Să se organizeze pentru ca să corespundă scopului pentru care a fost creată. Să se facă comitetul de conducere care singur ar fi în măsură să-i dea îndrumarea necesară.

Statistica. Nici o activitate omenească nu se poate judeca decât dacă omul are datele statistice în mână. De aceea recomand tuturor autorităților din jud. Olt, ca fiecare să-și facă statistica activității lui, iar prefectura să aibă localul lor.

Ce este mai ușor și mai instructiv pentru o comună decât să știe activitatea locuitorilor săi, cât pământ înșămânțat are, câte vite, păsări, instrumente agricole și în fine să știe felul de munci și de averi din acea comună.

Rog pe prefect să ia măsurile în această privință.

Inventarul. Din nenorocire foarte puțin autorități au inventarul averii lor. De altfel această lipsă este și în viața privată a cetățenilor. Sunt puțini aceia care la sfârșitul anului își fac inventarul averii lor și își întocmesc budgetul de venituri și cheltuieli pentru anul viitor.

Acest neajuns este cauza nenorocirii a multora, că nu-și pot da seama de situația în care se găsesc.

Rog prefectura să ia măsuri ca fiecare comună și fiecare serviciu în parte să-și facă inventarul averii lor*.

Inspecții și control. – Este din nenorocire o constatare tristă că după război *simțământul datoriei* care se naște în orice om sănătos la minte și la suflet, începuse să scadă.

Abia după o muncă de ani de zile fără preget a partidului liberal, încet, încet au intrat lucrurile în făgașul lor natural și oamenii să-și cunoască datoria. Nu am ajuns însă unde trebuie, mai este nevoie de încă multă muncă și grije*.

Să se facă inspecții și control cât mai des la toate autoritățile. Lipsa de control nenorocește pe mulți slabi cari ajung și la ușa pușcăriei.

Partidul nostru ajută pe ori și cine care se ridică prin muncă cinstită, tot el însă trimite la pușcărie pe cei necinstiți.

Noi când dăm încrederea unui om, îi cerem în primul rând să fie *cinstit*. Dacă va înșela buna credință a noastră, drumul lui nu este altul decât închisoarea: noi nu-l mai scăpăm.

Se poate ca funcționarului să nu-i ajungă leafa, atunci el se apucă de altă meserie care în mod cinstit, îi poate aduce atât cât îi trebuie să-și îndestuleze familia, bine înțeles fără lux. Luxul îl face cel care are de prisos și chiar aceluia nu îi este îngăduit să treacă peste puterile lui, căci își pierde și ce are.

Zic control, control și iar control, spre binele mers al treburilor statului și al funcționarului.

Plocoane. S-a crezut de mulți că a primi plocoane dela cineva este un lucru natural. O mare greșală! Ea este cu atât mai mare cu cât se primesc, dela subalterni sau oameni care cer servicii publice.

Gâsca, ouăle, purcelul costă bani și nu are nimeni dreptul să le ia pentru un serviciu, care este dator să îl facă. A trecut vremea bacșișurilor turcești.

Când eram în școală se luase obiceiul ca elevii să dea profesorului în ziua de examen un buchet de flori. Directorul școlii D-l Al. Gogu ne-a oprit dojenindu-ne: răsplata muncii noastre a profesorilor este ca D<umneavoa>tră când părăsiți aceste bănci să știți carte și că am dat so- || cietăței niște tineri bine pregătiți și cu suflet, pentru binele țării și familiilor. Acesta este drumul nostru.

CONȘTIINȚA CETĂȚENEASCĂ

Din momentul când omul a simțit nevoia, ca împreună să trăiască cu alții, s-a născut și datoria cetățenească, adică grija colectivității.

Votul. Orice cetățean al unei țări, județ și comună este dator să-și dea votul când este chemat să aleagă pe aceia, cari își iau însărcinarea de a conduce interesele obștești.

A nu-și da votul înseamnă a se dezinteresa de bunul mers al semenilor săi și deci este vinovat că nu l-a dat precum este și mai vinovat că nu-l dă acelor care într-adevăr sunt capabili să conducă destinele țării.

Politica. Conducerea unei țări se duce de guvern. Guvernele de obicei fac parte dintr-un partid politic. În organizația actuală și de guvernământ s-a constatat că forma politiceii cea mai bună este partidul, adică strângerea sub un steag a tuturor acelor care au același program, același mod de vedere în conducerea treburilor statului. Adunarea sub același steag pe baza unui program se numește organizație politică.

Când partidele se bazează numai pe interese personale, ele nu sunt capabile nici de fapte mari și nici nu sunt durabile; numai satisfacerea nevoilor superioare ale statului și de interes general poate da prestigiul și putere unui partid.

Noi membrii Partidului Liberal suntem datori să însuflăm conștiința datoriei prietenilor noștri.

Nedreptate. Știm cu toții că nimic nu amărește* viața omului decât nedreptățile ce le întâmpină în viață și pe care din nenorocire cei slabi le simt mai des.

De obicei nedreptățile vin și dela cei mari, când sunt induși în eroare, dar în marea majoritate a cazurilor vin dela cei mici, cari fie din nepregătire, fie din răutate sau din interese, fac zile amare celor nevoiași.

Pentru înlăturarea acestor nedreptăți va trebui să luptăm cu toți prietenii noștri la un loc, căci ori cât de bune ar fi legile și ori cât suflet am pune pentru aplicarea lor, dacă cei cari le execută nu-și fac datoria, munca noastră este în zadar.

Serviciile personale. Este natural, ca în organizațiile politice să se satisfacă pe cât posibil individual și prietenii. Însă trebuie să primeze interesele generale. De exemplu a satisface nevoile personale ale 4-500 <de> alegători dintr-o comună este imposibil. Dar ar și nedrept, ca interesele comunei să sufere pentru satisfacerea poftelor a câtorva inși, care știu să alerge pentru interesele lor și nu pentru cele obștești.

Atunci când vin în conflict interesele generale cu ale individului, să se satisfacă întotdeauna cele generale.

Cinstea. A vorbi de cinste, este precum a susține că omul spre a trăi are nevoie de mâncare, apă și aer. Societatea cere omului să nu calce dreptul altuia, prin urmare să fie cinstit.

EXECUTAREA PROGRAMULUI

Nu mă îndoiesc că, atât prietenii mei, cât și conducătorii administrației, au în sufletul lor același sentiment al datoriei cum îl avem și noi aceia cărora cetățenii din Olt ne-au încredințat destinele intereselor lor, și că vom fi straje neadormite la datoria noastră pentru a lua măsuri la timp acolo unde acest program nu se execută.

Veți convoca comitetul și pe prietenii noștri, precum pe toți, dar absolut pe toți funcționarii comunali și județeni și chiar pe adversarii noștri, și după ce veți ceti manifestul-program, să luăm măsuri să se execute cele cuprinse în el.

Așa trebuie să-și îndeplinească fie care datoria acolo unde se găsește.

Predeal, 8 Septemvrie 1927

ALEX. ALIMĂNEȘTEANU

Deputat,

Șeful Partidului Național-Liberal
din județul Olt

MĂRTURII DIN ACTIVITATEA GĂRZII DE FIER ÎN JUDEȚUL OLT PÂNĂ ÎN 1939

Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU

Izvoarele documentare pe care le publicăm au fost depistate în timpul unui stagiul de documentare la Serviciul Județean Olt a Arhivelor Naționale în vederea redactării temei de cercetare „Viața politică în Slatina interbelică”.

Documentele au fost transcrise cu grafia epocii. Scrierea cursivă este folosită pentru documentele sau pasajele manuscrise. Elementele din antetele oficiale au fost scrise în continuare pentru a face economie de spațiu. S-a folosit * pentru *sic*.

Sigle:

P.J. Olt = Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale, Fond Prefectura Județului Olt

ss = semnătură

ssi = semnătură indescifrabilă

LISTA DOCUMENTELOR

1. 1933 nov. 25, Slatina – Referat al Legiunii de Jandarmi adresat Prefectului județului Olt privind circulația armelor în condițiile creșterii pericolului grupărilor extremiste și de dreapta ca urmare a organizării alegerilor – P.J. Olt, 1933, dos. 56, f. 125, dactilo.

2. 1933 nov. 30, Slatina – Informare strict confidențială despre începuturile activității Gărzii de Fier în j. Olt – P.J. Olt, 1933, dos. 56, f. 36-36v-37, dactilo.

3. 1935 oct. 24, Slatina – Informare a Prefecturii Olt adresată Primului Procuror al județului în legătură cu activitatea unor membri ai Gărzii de Fier – P.J. Olt, 1933, dos. 56, f. 164, dactilo.

4. 1937 dec. 12, Slatina – Proces verbal cu numele celor 71 de legionari care au pătruns în oraș în ciuda cordoanelor de jandarmi aduse ale autorităților locale – P.J. Olt, 1937, dos. 1, f. 112-112v-113, dactilo.

5. 1937 dec. 13, Slatina – Adresă a Poliției către Prefectura Olt în legătură cu activitatea sprijinitorilor Partidului Totul pentru Țară – P.J. Olt, 1937, dos. 1, f. 111, dactilo.

6. 1939 ian. 7, Slatina – Informare a Legiunii de Jandarmi adresată Prefecturii în legătură cu situația materială a Partidului Totul pentru Țară – P.J. Olt, 1939, dos. 61, f. 4, ms.

7. 1939 dec. 13, [Slatina] – Scrisoarea adresată Prefectului de Olt de învățătorul Radu Popescu din Bălteni contra perchezițiilor domiciliare repetate datorită faptului că fiul său a fost în studenție membru al Partidului Totul pentru Țară. – P.J. Olt, 1939, dos. 61, f. 66-66v, ms. orig.

DOC. 1.

1933 nov. 25, Slatina – Referat al Legiunii de Jandarmi adresat Prefectului județului Olt privind circulația armelor în condițiile creșterii pericolului grupărilor extremiste și de dreapta ca urmare a organizării alegerilor – P.J. Olt, 1933, dos. 56, f. 125, dactilo.

ROMÂNIA | POLIȚIA ORAȘULUI | Slatina
No. 1089 | 1933 Luna *Noembr<ie>* Ziua 25

Personal confidențial

DOMNULE PREFECT,

Cum curente de extremiste de stînga (comuniști) și de dreapta (garda de fer* și L<iga> A<părării> N<ațional->C<reștine>) au început a patrunde și prinde chiar radacini în județul Olt, înscriind în organizațiile respective membrii aderenți și cum acești membrii* aderenți au instrucțiuni a se deda la manifestațiuni și chiar acte teroriste contra autoritaților și celor l-alte partide politice, urmează a se da o mare atențiune asupra liberarei* permiselor de posedat* și purtat arme.

În consecință în baza acestor constatare și în spiritul ordinelor ce am primit, am onoare a vă ruga să binevoiți a aprecia și aproba ca ori ce cereri de asemenea natura* să fie însoțite la oraș de referatul subsemnatului iar la sate de referatul D<omnu>lui Comandant al legiunei de jandarmi pentru ca, în urma cercetarilor ce se vor face, sa se precizeze dacă solicitorii nu fac parte din organizațiunile semnalate pentru ca în cunoștința de cauză să se respingă asemenea cereri, iar celor ce posedă deja arme, fără permise, să li se confiscă armele aplicîndu-li-se dispozițiunile legii în vigoare.

ȘEFUL POLIȚIEI, | [s.s.i.] | L.Ș |
D<OMNIEI> SALE | D<OMNU>LUI PREFECT AL JUDEȚULUI OLT.

DOC. 2

1933 nov. 30, Slatina – Informare strict confidențială despre începuturile activității Gărzii de Fier în j. Olt – P.J. Olt, 1933, dos. 56, f. 36-36v-37, dactilo.

Strict confidențială

SITUAȚIA „GĂRZEI* DE FER*” DIN JUDEȚUL OLT

Propriu zis despre „garda de fer*” în județul Olt a început a se vorbi la 4 Iulie 1932 cînd* studentul Popa Spiridon din comuna Tîmpeni județul Olt, s-a scandalizat văzînd rupîndu-se, de pe un zid, un manifest al gărzei de fer* adus din București și lipit de un necunoscut.

La 26 Decembrie 1932 studenții Eugeniu Ivanovici și Spiru Geană de fel din Comuna Dobrotinet județul Olt, conducînd un cor de copii prin comună s-a manifestat strigînd „Trăiască garda de fer”.

LA 25 Februarie 1933 legiunea de jandarmi a anunțat formarea unui prim cuib al garzei* de fer în Comuna Coteana din inițiativa studentului Ilie M. Florea și C<onstan>tin Cotean la care ar adera și tinerii Florea R. Ilie, Mihai Coteanu și Mihail Gh. Padureanu* însă la începutul formațiunei lui* nu s-a manifestat.

La 23 Martie 1933 informațiuni obținute de noi ne-a îndreptățit a semna legiunei de jandarmi că învățătorul fără post Liță Florea din Comuna Constantinești județul Olt simpatizează cu garda de fer. Legiunea de jandarmi însă comunică că acesta n-a reușit a-și face aderenți.

La 24 Aprilie 1933 Legiunea de jandarmi găsește pe un oare care* Toma Teodor de fel din Cudalbi județul Covurlui, croitor, care umbla prin județ încercînd a cîștiga aderenți pentru garda de fer. A luat contact cu locuitorii Cherbu Marin și Toma Petre din Coteana, însă nici aci, așa erea* nota informativă a legiunei de jandarmi, nici în comunele Barcanesti, Isovoarele și Perieți, pe care le-a colindat, n-a putut capata aderenți.

Ideea însă a fost respinsă.

În oraș la aceasta epocă ni s-a semnalat ciți va* tineri cari ar simpatiza cu garda de fer însă fără a se stabili o organizație.

La 21 Iunie 1933 legiunea de jandarmi Olt ne semnalează pe Ion C. Voiculescu și Ilie C. Voiculescu din Comuna Corbu că simpatizează cu garda de fer.

La 12 Iulie 1933 pentru prima oară ni se semnalează de agenți* noștri că studentul Ilie Forea din Slatina va lua contact cu adv<ocatul> ||

Silviu Marinescu din Drăganesti pentru organizarea garzei de fer iar la 12 August 1933 se stabilește ca studentul Florea Ilie zis Florici din Slatina, este șeful unui cuib de la oraș, că are legături cu studentul Eugeniu Radu Popescu din Balteni, șeful unui alt cuib, și că studentul Ilie Florea este plecat în județ cînd luînd contact cu adv<ocatul> Silviu Marinescu s-a<u> pus bazele organizației aceștea* luîndu-și probabil cu autorizația cuibului, titlul de șef al legiunei garzei din județ iar studentul Ilie Florea de aghiotant. Cu aceasta ocazie se demască ca simpatizanți ai garzei și frați<i> Toma ambii studenți, din Comuna Comani jud. Olt.

Toma Toader de fel din Cudalbi-Covurlui își face apariția din nou la Slatina, este arestat de poliție și trimis la urma* lui petru plasare.

La 24 August 1933 se stabilește organizarea primului cuib în Slatina compus din studentul Ilie Florea, șef, Traian Crinescu absolvent <de> școala comercială, secretar, Mihai Georgescu student și Gh. Zaharescu tîmplar lucrător la moara Tanase Fechet din Potcoava.

La 7 Octombrie 1933 s-a stabilit de legiunea de jandarmi Olt că avocatul Silviu Marinescu a avut o întrunire în Comuna Văleni jud. Olt fiind însoțit de studentul Tolescu N. Gheorghe. Întrunirea s-a ținut în curtea locuitorului V. Popescu cu care ocazie s-a<u> înscris în organizație locuitorii Gh. M. Roșoiu, Marin P. Vochin și Nastase Magureanu.

La 15 Octombrie a.c. are loc în Comuna Drăganesti Olt prima manifestație a garzei de fer printr-o întrunire ținută mai întîiu la casa avocatului Silviu Marinescu și mai apoi în curtea caselor carciumarului Prundeanu la care ia<u> parte adv<ocatul> Silviu Marinescu, Inginer Ilie Prundeanu, elevii de liceu Dumitrana Ion, C. Buzescu, Ivan A. Ion și Hani C<onstan>tin (Grigorescu) toți din Slatina, I. Popescu și Vărteleanu din Barsești cu 9 legionari și alți din Drăganesti printre cari Popescu Dincă, I. Gheorghiu, Dan V. Pucleşeanu și Marin N. Sălceanu.

Cu aceasta ocaziune s-a distribuit și manifeste care parte s-au confiscat de jeandarmi* iar parte de agentul nostru, trimis întradins.

La 18 Octombrie a.c. agenții noștri au confiscat un mare număr de manifeste lasate pentru a fi predate elevului Ivan A. Ion zis Periețeanu de catrd [= către] inginerul I. Prundeanu. Cu ocaziunea cercetarilor facute s-a stabilit neîndoios ca elevii de liceu C. Buzescu, Ivan A. Ion și Dumitrana Ion activa<u> în garda de fer*.

S-a mai stabilit că sunt aderenți ai garzei de fer* în Comunele || Alimănești, Gostavaț, Bărești, Beciu, Drăgănești, Stoicănești deducîndu-se că în aceste comuni ar fi organizate cuiburi.

Despre toate aceste constatarî s-a sesizat și legiunea de jandarmi Olt prin note și adrese oficiale cum și Prefectura județului, prin rapoarte trimise l timp.

Aceasta fiind situațiunea, pînă la aceasta data, a organizației garzei de fer, am onoare ca aducînd la cunoștință D<umnea>v<oa>s<tră> să binevoiți a dispoza.

DOC. 3

1935 oct. 24, Slatina – Informare a Prefecturii Olt adresată Primului Procuror al județului în legătură cu activitatea unor membri ai Gărzii de Fier – P.J. Olt, 1933, dos. 56, f. 164, dactilo.

<Nr.> 163 / 24 oct<ombrie> </>935 |

Domnule Prim Procuror, |

Avem onoare a vă face cunoscut că astăzi 24 Octomvrie c<u>r<en>t, prezentându-se în cabinetul nostru d<om>nii: Grigore I. Belu avocat din Slatina, Jean Atansiu student din București și Eugen Popescu student din comuna Bălteni-Olt, pentru a cere autorizație de afișarea unor manifeste în raza orașului Slatina, iar noi atrăgându-le atențiunea că aceste manifeste ascund scopuri subversive d-l Eugen Popescu pe un ton amenințator ne-a adresat aceste cuvinte: „Noi suntem organizația Gărzi<i> de Fier care nu cedează iar moartea mai târziu sau mai de vreme tot va veni”.

În cabinetul nostru se afla d<omnu>l N. Minculescu Directorul prefecturei* Olt.

Aceasta constituind un ultragiu cu amenințarea, vă rugăm a lua în cercetare cazul, spre cele legale. |

PREFECT, [nss] |

PRIM<ului> PROCUROR AL TRIBUNALULUI OLT. | LOCO

DOC. 4

1937 dec. 12, Slatina – Proces verbal cu numele celor 71 de legionari care au pătruns în oraș în ciuda cordoanelor de jandarmi aduse ale autorităților locale – P.J. Olt, 1937, dos. 1, f. 112-112v-113, dactilo.

PROCES VERBAL.

Noi Gălbenuș Ioan comisar ajutor în poliția orașului Slatina.

Avind în vedere ordinul cu Nr. 17656 din 12 Decembrie a.c., al D-lui Prim Procuror al Tribunalului Olt, prin care ne delegă* a proceda la identificarea partizanilor partidului „Totul pentru țară”, cari azi dimineață, în mod violent, au pătruns în acest oraș, rupind cordoanele de jandarmi, puse spre a împiedica intrarea în masă, ca să se evite astfel turburarea liniștei publice.

Noi, în baza celor de mai sus, însoțit fiind și de agentul de poliție I. Constantinescu, din poliția Slatina, astăzi, data de mai sus, orele 11, ne-am prezentat la sediul organizației „Totul pentru țară” din acest oraș, strada C. Disescu și procedind la identificarea legionarilor cari se aflau în sediu, am gasit* următoarele persoane:

1. Barbu Livezeanu, licențiat în Drept, din Craiova.
2. N. Vlădescu, licențiat Teologie, din com. Călinești-Olt.
3. Nicolae Runcau, avocat din București.
4. Gheorghe Petrovici, avocat, București.
5. Xiftea Petre, ziarist la ziarul „Macedonia” București.
6. Iordache Marieta, absolventă a Academiei Naționale de Educație Fizică, București.
7. Stătescu Ștefan, comerciant, București, str. Imprimeriei 3.
8. Ardeleanu Vintilă, chelner, București str. Basarab 37.
9. Popa Cristian, comerciant, București str. Popa Petre 16.
10. Gavrilă M. Tudose, turnător, com. Leu – <jud.> Romanați.
11. Gheorghe Teodor-Ioan, comerciant, Iași<,> Bulev. Ferdinand Nr. 18
12. Cîrjăliu M. Ion, <din com.> Daia, funcționar comercial Giurgiu.
13. Ștefan Ion, funcționar comercial, București<,> str. Brîndușilor* 17.
14. Teodorescu Gh. Mihai, muncitor, Șerban Vodă – Ilfov.
15. Joițescu Ștefan, muncitor, București<,> str. Hagi Tudorache

16. Laurian Timaru, avocat<,> București.
17. Marcel Ghinea, reporter ziarul „Buna Vestire” București posedă legitimația Nr. 125/<1>937 și cartea de membru Nr. 11639.
18. Ana Marinescu, casnică, București, str. Albinelor 13. ||
19. Haralambie Daju, croitor, Radomirești-Olt.
20. Botnoriuc Alexandru, agricultor, Bălanu-Bălți, cartea de alegător Nr. 772/<1>937.
21. Crăciunescu Pompiliu, absolvent liceu, carte de membru „Liga Navală” Nr. 1038.
22. Borzea Titus, proprietar, Brașov, carnet C.F.R. 28361.
23. Topliceanu Nicolae, absolvent Academia Comercială, carnet biur<oul> populației Nr. 666543/<1>936, cir<ca> 37 București.
24. Rădulescu Ana, vânzătoare <la> Cooperativa legionară București.
25. Vasile Păduraru, Iași, strada Poeni, ziarist la „Buna Vestire”.
26. Antipa Gheorghe, funcționar comercial, Botoșani.
27. Alungulesii Mihai, pilot, școala Mircea Cantacuzino, București.
28. Halmăgeanu Dumitru, funcționar comercial, București.
29. Manciuarea Nicolae, plugar, Constanța, cartea de alegător <nr>. 225/<1>937.
30. Victor Popescu, croitor, Birsești de Sus-Olt, act <de> naștere Nr. 46/<1>916.
31. Mihăilescu M. Mircea, horticultor, București.
32. Drăgoi Toma, plugar, Ocnița-Dîmbovița.
33. Heberhat Aurelia, absolventă Matematici, București<, str.> Mihai Bravu 3.
34. Malciu Ecaterina, absolventă școala<, > secretar, Caracal<, > str. Brătianu 38.
35. Giță Sultana, casieră la restaurantul legionar, București<, > str. Transilvaniei 36.
36. Florica Oprea, menajeră, Spăteni-Ialomița.
37. Rădița Filip, licențiată Litere, București<, > str. Cantacuzino 21.
38. Panaitescu Claudiu, avocat, București<, > Calea Dudești 16.
39. Despina Cantacuzino, infirmieră, București<, > str. Alexandrina 17.
40. Nucă Gheorghe, expert dansator, cinematograful „SITI”* București.
41. Aurel Iordăchescu, reporter <la ziarul> „Buna Vestire”<, > București, legitimația Nr. 239/<1>937.
42. Molfeta Gheorghe, fotograf, București<, șos.> Kiselef 9.
43. Puiu Ion, reporter, „Buna Vestire” <cu> legitimația <nr>. 245/<1>937, București, str. Cameliei 6.
44. Mihai Coban*, șofer, București<, > Bulev. Alexandru 17.
45. Aurel Rusei, bacalaureat, Chișinău, carnet C.F.R. 53714.
46. Dumitru Mitroi, comerciant, Cîmpulung.
47. Conda Constanța, contabilă restaurantul legionar, București.
48. Cerny Egon, inginer, Cernăuți.
49. Motoc Mircea, reporter „Buna Vestire” București, legitimație 244/<1>937.
50. Boroș Iosif, pilot civil, <str>. Mircea Cantacuzino, București.
51. Mihăileanu Dumitru, funcționar comercial, Ciocîrlia-Constanța.
52. Stoica Stoian, funcționar comercial, Galați.
53. Stănculescu Anica, comerciant, București. ||
54. Neopotistos Gheorghe, avocat, București.
55. Hristu Chiroiu, frizer, București.
56. Nicolae Florescu, agronom, Mogoșești-Olt.
57. Marinescu Ilie, absolvent Facultatea de Medicină Veterinară, București.
58. Logicanu Ștefan, funcționar, Astra-Română, București.
59. Mateescu Ștefan, muncitor, București.
60. Morărescu Traian, avocat, București, carnet Nr. 6290/<1>930.

61. Lupescu Cezar, bacalaureat, Deleni-Mehedinți.
62. Petre Dinescu, absolvent Drept, București.
63. Stăncescu Nicolae, reporter „Reacțiunea” București
64. Vișoianu Eugenia, absolventă Chimia* Industrială, București.
65. Manolescu Nicolae, absolvent Drept, București.
66. Șoimu Romulus, funcționar, Domașnești-a-Severin.
67. Bărbulescu Gheorghe, funcționar particular, București, carnet 3964/1930
68. Villa Ch. Petre<,> muncitor comuna Roșiori de Vede<,> str. Ghica Vodă 29.
69. Crișan Gh. Titus<,> elev al școlii superioare de textile din București.
70. Trocan I. Stelian<,> student anul I la drept* de fel din Comuna Hinova<,> județul Mehedinți.

71. Protopopescu Gheorghe din Comuna Simnic*-Dolj, student la facultatea de matematici <din> București.

Petru care am dresat prezentul proces verbal, cu mențiunea ca pentru cei dela Nr. 69, 70 și 71, s-au dresat acte, fiind studenți, care se vor înainta direct Direcțiunei Generale a poliției, conform ordinelor ce avem.

Comisar ajutor [ss] Galbenuş

Asistent, [ss] I. Constantin

DOC. 5

1937 dec. 13, Slatina – Adresă a Poliției către Prefectura Olt în legătură cu activitatea sprijinitorilor Partidului Total pentru Țară – P.J. Olt, 1937, dos. 1, f. 111, dactilo.

ROMANIA | POLIȚIA ORAȘULUI | SLATINA

No. 1202 | 1937 Luna Dec<embrie> Ziua 13 |

No. 14634 / 1937 Dec. 16 | Pr<imit> 16/12/1935 | La dosar | [s.s.i.] |

DOMNULE PREFECT, |

Avem onoare a vă înainta, spre știință, alăturatul proces verbal dresat cu privire la identificarea partizanilor organizației „Total pentru țară”, cari, în ziua de 12 Decembrie a.c. au pătruns în acest oraș, rupînd cordonale de jandarmi, puse spre a împiedica intrarea, în masă, în oraș.

Totodată mai avem onoare a raporta ca, pentru cei trei studenți, trecuți la Nr. 69, 70 și 71, s-au dresat acte care vor înainta direct Direcțiunei Generale a Poliției, conform ordinelor ce avem.

ȘEFUL POLIȚIEI, | [ss] V. Marinescu [?]

Șeful Biuroului Siguranței | Comisar ajutor [ssi]

D<OMNIEI>-SALE / D<OMNULUI> PERFECT AL JUDEȚULUI OLT.

DOC. 6

1939 ian. 7, Slatina – Informare a Legiunii de Jandarmi adresată Prefecturii în legătură cu situația materială a Partidului Total pentru Țară – P.J. Olt, 1939, dos. 61, f. 4, ms.

ROMÂNIA | MINISTERUL INTERNELOR |

DIRECȚIUNEA GENERALĂ A POLIȚIEI | DIRECȚIUNEA Poliției orașului Slatina

L.Ș. Prefectura Județului OLT / Registratura Generală / No. 311 / 1939 Luna Ian. Ziua

7 |

Domnule Prefect, |

Conform ordinul D<umnea>v<oa>s<tră> verbal, avem onoare a raporta, că fosta organizație politică „Total pentru Țară” din acest oraș, nu are nici un fel de bunuri în acest

oraș ca: club, local de întruniri sau întreprinderi comerciale; iar imobilul fost sediul* organizației din strada C. Disescu* este proprietatea D<oam>nei Ecaterina D. Andreiescu* din Craiova, iar fratele său Dl. Aurel Popescu Farmacist fiind procurist.

În timpul când propaganda politică era liberă organizația politică „Totul pentru Țară” strângea fer* vechiu și-l depozita la fostul sediu legionar menționat mai sus.

Din cercetările făcute și din declarațiunea luată D<omnu>lui Popescu, care împreună cu un proces verbal a fost înaintat D<umnea>v<oa>stră cu raportul nostru No. 622 din 22 Maiu a.c., rezultă că majoritatea ferului* vechiu, este provenit din dărâmarea clădirei D<omnu>lui A. Popescu din Str. Lipscani și imobilului său din strada Maica Domnului și că în această cantitate de circa un vagon se găsește ca la 200 k<ilo>gr<ame> fer* vechiu, cumpărat dela fosta organizație „Totul pentru Țară”.

Despre toate acestea s-a mai comunicat || parchetului Tribunalului Olt și Inspectoratului de poliție Craiova dela care nu s-a primit nici o dispoziție.

Rugându-vă să binevoiți a dispune...

Comand<antul> Leg<iunei de> Jand<armi> și Poliției Slatina.

Maior, [s.s.i.] |

D<omniei> Sale | D<omnu>lui Prefect al Județului Olt

DOC. 7

1939 dec. 13, [Slatina] – Scrisoarea adresată Prefectului de Olt de învățătorul Radu Popescu din Bălteni contra perchezițiilor domiciliare repetate datorită faptului că fiul său a fost în studenție membru al Partidului Totul pentru Țară. – P.J. Olt, 1939, dos. 61, f. 66-66v, ms. orig.

L.Ș. Prefectura Județului Olt | Biroul de Registratură |

No. 2099 | 1939 Luna Dec. Ziua 13 |

Domnule Prefect, |

Pe ziua de Vineri 8 Decembrie <1>939, în lipsa mea, fiind la București, pentru a 5-a oară mi s-a făcut percheziția* domiciliară de către D-l Șef de Post Perieți-Olt, deși casa mea a fost percheziționată în toate măruntaiele ei, din cauză că fiul meu când a fost student – luat de curentul de atunci, acționa în mișcarea politică „Totul pentru țară”.

La început am fost împăcat asupra percheziției încredințat că autoritatea se va încredința că eu nu îngădui și nu am îngăduit manifestări de soiul acela, și nici pe fiul meu nu-l sufeream a activa în acea mișcare, ca probă este scrisoarea mea, care s-a atașat ca act în ordonanța de judecată a lui Corneliu Codreanu, intitulată scrisoarea „Radu și Stanca din Bălteni” foarte drastică asupra acelei mișcări și pe care a auzit-o toată țara la Radio și în presă.

Mai mult, fiul meu, după ce și-a luat Licența s-a angajat în mișcarea industrială și comercială, mutându-și formal domiciliul din Bălteni, la Craiova. Acolo, cu întreg personalul întreprinderi<i> s-au* înscris în organizația F<rontului> R<enașterii> N<aționale> de Dolj, iar în Noembrie* trecut s-a desolidarizat formal prin declarație solemnă către Onor Ministerul Ordinei publice, după cum se vede în ziarul „România”<, > An II<, > No. 517 <de> Luni 6 Noembri<e 1>939.

Atunci ce rost mai au perchezițiile, cine sunt acei ce bănuiesc asupra mea și nu vin să stea de față și să vadă că pâra lor e o mârșăvie contra unui om de ordine și erou de resboiul!

Eu am fost cel mai entuziasmat de schimbarea politică a țarei și organizația F.R.N. și am manifestat prin telegrame și în scris, felicitând pe toți cei ce-au contribuit la aceste schimbări sănătoase.

Datoria de ostaș mi-am făcut-o din plin în resboiul de întregire, unde am fost rănit de 2 ori și decorat de M<ajestatea> S<a> Regele; datoria de cetățean de asemenea

contribuind cu munca mea la multe acțiuni cetățenești și de ajutorare, unde de asemenea am fost apreciat de asemenea* și-n funcțiunea mea de învățător la școala satului, fiind de asemenea* decorat; iar acuma să fiu bănuț și hărțuit în societate de organe || cu pregătire inferioară pregătirei și situației mele.

În loc să mi se ceară și mie să dau concursul în mișcarea de redesare și însănătoșire a societății noastre, cu priceperea și experiența mea, să fiu terfelit în societate și tocmai azi când stau retras și pașnic trudindu-mă să fiu un exemplu viu de bună gospodărie în mijlocul satului meu.

Pentru toate acestea rog bunătatea Domniei Voastre a dispune să se cerceteze documentele care au contribuit la efectuarea acestei percheziții care irită și demoralizează spiritul împingând la desnădejde, tocmai azi când toți trebuie să ne încălzim sufletul întru apărarea hotarelor țării, în loc de acestea să ne încolțească în suflet ideea că dacă mai suntem ori nu proteguiți ca fii curați ai patriei noastre scumpă*, ce trebuie apărată cu sacrificiu< /> vieții noastre.

Am credința că nu veți neglija dorința mea, de purificare a unei situații prea încărcată pentru mine bazându-mă și pe faptul că o parte din cinstea, din patriotism și de supunere la legi și autoritate le-am însumat [?] și dela D<umnea>voastră ca instructor al meu la școala de ofițeri de rezervă din 1915. |

Cu profund respect, | [ss] Radu Popescu
înv<ățător> pensionar | Bălteni-Olt |

Domniei Sale | Domnului Prefect al Județului Olt |

[Rezoluție, f. 66]: Șef cancelarie | Se va aduce la șed<ința> secretă | Luni.

VIAȚA POLITICĂ DINTRE ANII 1937-1939 ÎN JUDEȚUL OLT ÎN LUMINA IZVOARELOR DE ARHIVĂ

Laurențiu GUȚICĂ-FLORESCU

Documentele pe care le publicăm în continuare au fost depistate în timpul documentării efectuate la Serviciul Județean Olt al Arhivelor Naționale ale României în vederea elaborării temei de cercetare „Viața politică în Slatina interbelică”. Ele reliefează mai mult decât edificator situația politică existentă la finele deceniului al patrulea al secolului al XX-lea la Slatina și în județul Olt.

Abrevieri:

F.R.N. = Frontul Renașterii Naționale

P.J. Olt = Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Olt, Fond: Prefectura Județului Olt

* = sic

LISTA DOCUMENTELOR

1. [1937 nov. ?, Slatina] – Lista definitivă a candidaturilor depuse în jud. Olt pentru Camera Deputaților – P.J. Olt, 1938, dos. 140, f. 34-34v-35, dactilo.
2. 1937 dec. 21, [Slatina] – Situația candidaților din jud. Olt în urma alegerilor din 1937 – P.J. Olt, 1937 (?), dos. 140, f. 40-41, imprimat completat ms., ciornă.
3. 1938 feb. 24, [Slatina] – Rezultatele din jud. Olt ale plebiscitului constituțional din 1938 – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 51
4. 1938 dec. 19, Craiova – Înștiințare oficială privind necesitatea constituirii pînă la 15 ian. 1939 a organelor Frontului Renașterii Naționale – P.J. Olt, 1939, doc. 140, f. 12, imprimat
5. 1938 dec. 20, Slatina – Convocarea notabilităților pentru constituirea filialei județene Olt a F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 10-10v, concept dactilo.
6. 1938 dec. 20, Slatina – Declarația de constituire a filialei Olt a F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos 140, f. 22-22v (4 p.), dactilo
7. 1938 dec. 20, Slatina – Procesul verbal de formare a Comitetului Județean Olt al F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 23-23v
8. 1938 dec. 20, [Slatina] – Adresă prin care se anunță la București crearea comitetului județean al F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 31
9. 1938 dec. 20, Slatina – Cererea de înscriere în F.R.N. a gen. (r) Petre Bucică – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 34, ms. orig.
10. 1938 dec. 20 – Telegramă prin care se anunță Rezidentului Regal al Ținutului Olt înființarea organelor de conducere județene ale F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 29, copie dactilo.
11. 1938 dec. 20 – Telegrama de devotament adresată de conducerea F.R.N. Olt regelui Carol II – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 30, copie dactilo

12. 1938 dec. 22, Slatina – Prefectura Olt informează pe rezidentul regal al Ținutului Olt despre înființarea organismelor județene ale F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 9, copie dactilo

13. 1939 feb. 12, [Slatina] – Situația la nivel județean a înscrierilor în F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 49

14. 1939 feb. 13, Craiova – Ordin comunicat Prefecturii jud. Olt de convocare la Craiova a conducătorilor asociațiilor profesionale din județ pentru o consfătuire la nivel ținutal. În anexă: Tabel cu reprezentanții asociațiilor profesionale locale membre ale F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 54, 65 (tabel), dactilo.

15. 1939 apr. 25 (după), Slatina – Înștiințare oficială despre înființarea structurilor județene ale Gărzilor Naționale F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 92, imprimat

16. 1939 iun. 2, Slatina – Rezultatele alegerilor parlamentare pentru jud. Olt – (A) P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 95-95v, imprimat; (B) P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 89-89v, dactilo.

17. [1939 iun. 2, după], s.l. – Lista parlamentarilor din ținutul Olt rezultați în urma alegerilor – P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 39-39v, dactilo (copie?)

18. 1939 iun. 27, Slatina – Informare trimisă de Prefectura Olt rezidentului regal al Ținutului Olt privind numărul alegătorilor din Slatina și jud. Olt înscriși în listele electorale – P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 117, dactilo

19. 1939 oct. 20, Craiova – Secretariatul General al Ținutului Olt transmite Prefecturii Olt regulile oficiale de comportare pentru membrii F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 109-109v, dactilo

20. 1939 nov. 9, Slatina – Comandamentul Județean Olt al Gărzilor Naționale F.R.N. invită pe prefect să participe la ceremonia depunerii jurământului din 12 nov. 1939 – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 112, dactilo.

Doc. 1

[1937 nov. ?, Craiova] – Lista definitivă a candidaturilor depuse în jud. Olt pentru alegerile pentru Camera Deputaților – P.J. Olt, dos. 140, f. 34-34v-35, dactilo (?), concept

PREFECTURA JUDEȚULUI OLT

Cameră *Lista definitivă*

T A B L O U

De toate listele de candidaturi depuse până în prezent
pentru Cameră

Nr. crt.	Numele și prenumele*	Profesiunea	Domiciliul candidatului	Partidul sau gruparea politică	Semnul electoral
1.	<i>Lista Nr. 1</i> Alexandru Alimăneș-teanu	Proprietar	Alimănești	Național Liberal	
2.	I.A. Tomescu	Avocat	Slatina	„	
3/	Fl. Sprânceană	„	Turnu Măgurele	„	
4.	Marin Băldescu	Institutor	Mihăești-de-Sus	„	

1.	<i>Lista Nr. 2</i> Mih. Comăneanu	Proprietar	Gostavăț	Agrar	
2.	N. Iliescu Pereth	„	Drăgănești	„	
3.	Alex. A. Georgescu	„	Slatina	„	
4.	Ion Scarlat	„	Turia	„	
1.	<i>Lista Nr. 3</i> Nic. Protopopescu	Proprietar	București	Țărănesc Radical	
2.	Stancu Păunescu	„	Bălănești	„	
3.	Victor Popescu	„	Poboru	„	
4/	Ion Popescu	„	Buzești	„	
1.	<i>Lista Nr. 4</i> Mihail Lungu	Agricultor	Perieți	Sfătu Negustoresc	
2.	Teodor Marinescu	Pensionar	Slatina	„	
3.	Ilie Dumitrescu	„	„	„	
4.	Marin Vișoreanu	„	„	„	
1.	<i>Lista Nr. 5</i> Căp. Chiriță Vasile	Pensionar	Slatina	Național Liberal	Fără semn
2.	Radu Zaharescu	„	„	„	
3.	C. Coșoianu	Comersant	„	„	
4.	Tudor Poșircă	Plugar	Cireășov	„	
1.	<i>Lista Nr. 6</i> Pr. Ion Dumirescu	Preot	București	Total pentru Țară	
2.	Ion Milcoveanu	Proprietar	Milcov	„	
3.	Pr. Ion Comănescu	Preot	Mărgineni	„	
4.	Grigore I. Belu	Avocat	Slatina	„	
1.	<i>Lista Nr. 7</i> Teodor Deleanu	Avocat	București	Național-Creștin	
2.	Ing. D. Caciona	Proprietar	Slatina	„	
3.	Dr. M. Soreanu	Medic	„	„	
4.	Matei Popescu	Proprietar	Dăneasa	„	
1.	<i>Lista Nr. 8</i> Const. Ionescu Olt	Avocat	București	Liberal Gh.I. Brătianu	
2.	Ionel Manolescu	Proprietar	Drăgănești	„	
3.	Alex. Stavarache	Avocat	București	„	

4.	Gavril Constantinescu	Invățător	Tătulești	„	
1.	<i>Lista Nr. 9</i> Dr. Gh. Kitzulescu	Medic	Slatina	Poporului	
2.	Gogu Viișoreanu	Proprietar	Gostavăț	„	
3.	Ion Alexiu	Avocat	Urși	„	
4.	Vasile Drăgoescu	Pensionar	Slatina	„	
1.	<i>Lista Nr. 10</i> Stan C. Toma	Proprietar	I.G. Duca	Gruparea Frontul Muncii	
2.	Alex. C. Antonescu	„	Perieți	„	
3.	Tudor Rădulescu	„	„	„	
4.	Ion I. Mitrache	„	„	„	
1.	<i>Lista Nr. 11</i> Traian Mateescu	Proprietar		Cetățenească	Semi- cercul
2.	Marin Rădulescu Poboran	Comerciant	Slatina	„	
3.	Stelian Popescu	Proprietar	I. Kalinderu	„	
4.	Const. I. Popescu	„	Poboru	„	
1.	<i>Lista Nr. 12</i> Nicolae Titulescu	Profesor	București	Național- Țărănesc	O
2.	D-tru Căpățineanu	Proprietar	Făgețelu	„	
3.	Ilie M. Ionescu	Avocat	Slatina	„	
4.	Vasile I. Popescu	Avocat	Slatina	„	

Se certifică de noi prezentul tablou.

PREFECT, [nss]

SUBPREFECT, [nss]

Doc. 2

1937 dec. 21, [Slatina] – Situația candidaților din jud. Olt în urma alegerilor din 1937 – P.J. Olt, 1937 (?), dos. 140, f. 40-41, imprimat completat ms., ciornă.

FORMULAR DE TELEGRAMĂ

Domnului Ministru al Internelelor

Direcțiunea administrației de Stat | București

Oficiul telegrafic Slatina

Potrivit ordinului D-v Nr. 14592, vă comunicăm rezultatul definitiv al alegerii de deputați din județul Olt după procesul-verbal al Biroului electoral județean, care este următorul:

I. – Numărul alegătorilor înscriși 42760 (patruzeci și două mii șapte sute șasezeci)

II. – Numărul alegătorilor votanți 32706 (treizeci și două mii șapte sute șese)

III. – Numărul voturilor nule

IV. – Numărul voturilor anulate 468 (patru sute șasezeci și opt)

V. – Listele de candidați în ordinea înscrierii lor în buletinele de vot și numărul voturilor obținute de fiecare listă, sunt următoarele:

Lista Nr. 1

Partidul Național Liberal

Capul listei Alex. Alimăneșteanu

Voturile obținute 15.100 (cinsprezece mii una sută)

Din care au fost contestate

Lista Nr. 2

Partidul Agrar

Capul listei Mihail Comăneanu

Voturile obținute

Din care au fost contestate 1087 (una mie optzeci și șapte)

Lista Nr. 3

Partidul Tărănesc Radical

Capul listei Nicolae Protopopescu

Voturile obținute 635 (șase sute treizeci și cinci)

Lista Nr. 4

Sfatul Negustoresc¹

Capul listei [indescifrabil]

Voturile obținute 734 (șaptesute treizeci și patru)

Lista Nr. 5

Independență Fară* semn

Capul listei Căp. Chiriță Vasile

Voturile obținute 15 (cinsprezece)*

Lista Nr. 6

Partidul Totul pentru țară*

Capul listei Preot Ion Dumitrescu

Voturile obținute 4417 (patru mii patru sute șaptesprezece)

Lista Nr. 7

Partidul Național Creștin

Capul listei Theodor Deleanu

¹ În listă sunt tăiate rubricile: 1) partidul, 2) gruparea politică, 3) <lista> independentă

Voturile obținute 2262 (două mii două sute șase zeci și [două])

Lista Nr. 8

Partidul Liberal Gh. Brătianu

Capul listei Const. Ionescu-Olt

Voturile obținute 952 (nouă sute cincizeci și doi)

Lista Nr. 9

Partidul Poporului

Capul listei Dr. Gh. Kitzulescu

Voturile obținute 952 (nouă sute cinci zeci și doi)

Lista Nr. 10

Gruparea politică Frontul muncii

Capul listei Stan C. Toma

Voturile obținute 91 (nouăzeci și unu)

Lista Nr. 11

Gruparea politică Cetățenească

Capul listei Traian Mateescu

Voturile obținute 60 (șasezeci)

Lista Nr. 12

Partidul Național Tarănesc*

Capul listei Nicolae Titulescu

Voturile obținute 6595 (șase mii cinci sute nouăzeci și cinci)

PREFECTUL JUDEȚULUI [nss]

[ms] Nr. 14869 | 1937 Decemb<rie> 21

Doc. 3

1938 feb. 24, [Slatina] – Rezultatele din jud. Olt ale plebiscitului constituțional din 1938 – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 51

Prefectura Județului Olt

Situația asupra Plebiscitului Constituției de la |

24 februarie 1938: |

Ca urmare a adresei nr. 221/13 febr<uarie> 1939* transmisă de Serv. Adm. al Ținutului Olt Craiova (f. 48)

		Nr. celor înscrși în listele electorale	Votați	Pentru	Contra
1.	Județul Olt (zonele rurale)	41266	35119	35117	2
2.	Orașul Slatina	1972	1798	1795	3
	TOTAL	43238	36917	36912	5

Se verifică situația

Prefect, | col. [nss.]

Șeful Cancelariei | [nss.]

DOC. 4

1938 dec. 19, Craiova – Înștiințare oficială privind necesitatea constituirii pînă la 15 ian. 1939 a organelor Frontului Renașterii Naționale – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 12, imprimat

ȚINUTUL OLT
SECRETARIATUL GENERAL

Încunoștințare

Noi, General ROMULUS SCĂRIȘOREANU, Rezident Regal al Ținutului Olt, aducem la cunoștința tuturor cetățenilor din cuprinsul Ținutului că, prin Înaltul Decret Regal Nr. 4321 din 1938, publicat în Monitorul Oficial Nr. 293/1938, s-a promulgat legea pentru înființarea „Frontului Renașterii Naționale” ca unică organizație politică în Stat.

Această organizație politică are ca scop mobilizarea conștiinței Naționale în vederea întreprinderii unei acțiuni solidare și unitare românești de apărare și propășire a Patriei și de consolidare a Statului.

În acest front au dreptul și datoria de a se înscrie toți cetățenii și cetățenele – afară de magistrați și militari activi – care au împlinit vârsta de 21 <de> ani și au liberul exercițiu al drepturilor civile și politice.

Cu începere de astăzi, în toate primăriile comunelor de toate categoriile din Ținut, s-au deschis registre, în cari se vor face înscrieri în zilele și orele de serviciu.

Termenul înscrierii este pînă la 15 Ianuarie 1939.

Craiova, 19 Decembrie 1938. |

Rezident Regal | General, R. SCĂRIȘOREANU

Nr. 10457

Secretar General, Ilie Gănescu
Tipografia Ținutului Olt, Craiova

DOC. 5

1938 dec. 20, Slatina – Convocarea notabilităților județului pentru constituirea filialei județene a Frontului Renașterii Naționale – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 10-10v, concept dactilo.

Regatul României / Prefectura Jud. Olt | Nr....

20 Dec. 193[8]

DOMNULE

Prin legea Decretată cu nr. 1321/<1>938, și publicată în Monitorul Oficial nr. 293 din 16 Decemvrie 1938, s-a înființat „FRONTUL RENAȘTERII NAȚIONALE” ca unică organizație politică în* Stat.

Cum prin înființarea lui se urmărește organizarea colectivității pentru a pune în* slujba REGELUI ȘI ȚĂRII, toate energiile ei creiatoare* și constructive

Vă rog să binevoiți ca astăzi 20 Decemvrie cor<ent> ora 16, să luați parte la adunarea ce va avea loc în sala de recepție de la această Prefectură, pentru aderare la această organizare a „FRONTULUI RENAȘTERII NAȚIONALE” din acest județ, dupe* care se va proceda la constituirea comitetului de conducere.

PREFECTUL JUDEȚULUI OLT
COLONEL
[ss] C. Julian

[Verso]:

1. – General P. Bucică
2. – Col. Gh. Rădulescu
3. – I. Rădulescu<,> profesor
4. – Dr. Gh. Kitulescu
5. – Inginer Gr. Penescu

6. – Tr. Biju<,> profesor
7. – P. Ivanovici
8. – Ilie Popescu<,> proprietar
9. – Preot N. Ionescu
10. – Gh. Antonescu
11. – Z<enobie> Voiculescu<,> farmacist
12. – Cpt. Mihăilescu Luca<,> proprietar
13. – Colonel Tr<aian> Stoika
14. – D<aniel> Mirodot
15. – Paraschiv Rădulescu
16. – Nicolae Cosma<,> comerciant
17. – Cpt. V. Constantinescu<,> pensionar
18. – Profesor G. Geib
19. – Inginer Opran
20. – Udr<i>ștoiu<,> revizor școlar
21. – Maior Mihăescu<,> pensionar
22. – C.C. Osiceanu<,> avocat
23. – I. Belu<,> avocat
24. – Maior Ștefănescu Andrei
25. – S. Panțurescu<,> comerciant
26. – Tache Protopopescu<,> proprietar
27. – I.A. Tomescu<,> avocat
28. – D. Teodoru<,> profesor
29. – G. Pătrăscioiu<,> Moara Aluta
30. – Nicolae Polihron<,> Decanul baroului
31. – Gh. Stavri<,> avocat
32. – Al. Georgescu<,> proprietar

DOC. 6

1938 dec. 20, Slatina – Declarația de constituire a filialei județene Olt a Frontului Renașterii Naționale – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 22-22v (4 p.), dactilo.

DECLARAȚIUNE

Subsemnații, luînd* la cunoștință de principiile cari au determinat formarea „FRONTULUI RENAȘTERII NAȚIONALE”.

Având în vedere că,* prin înființarea lui se urmărește organizarea colectivității pentru a pune în slujba regelui și țării, toate energiile ei creatoare și constructive;

Declarăm că aderăm, fără rezerve sau reticențe, cu toată hotărârea gata de a contribui cu tot ce avea mai bun, pentru afirmarea și întărirea acestui „Front” în cuprinsul județului Olt.

Prin semnarea acestei declarațiuni se și constituie* comitetul de conducere și organizare a „Frontului Renașterii Naționale” în acest județ.

Făcut în Slatina astăzi 20 Decemvrie 1938.

Nr. cor.	SEMNAȚURA* ²	PROFESIUNEA	NAȚIONALITATEA	ADRESA strada și numărul
1.	Dr. G. Kitzulescu	Medic	Român	Str. Carol 9
2.	Ing. Gr. Penescu	pensionar	„	C. Disescu 11
3.	G-I P. Bucică	„	„	V. Brătianu 14
4.	Col. P. Stănescu	„	„	Bulv. Elisabeta 59
5.	Tr. Biju	profesor	„	„ „ 19

² La finalul tabelului este o rubrică în care sunt semnăturile tuturor.

6.	Coriolan Dragomir	Medic Veter.	„	Ionașcu 56
7.	Paraschiv Rădulescu	pensionar	„	Ionașcu 18
8.	Irina Popescu Buda	profesoară	„	bulb. ³ I. Brătianu Nr. 101
9.	I.I. Lăzărescu	avocat	„	Basarabi 14
10.	Maria Bărbuleanu	profesoară	„	Ionașcu –
11.	Col. Tr. Stoica	pensionar	„	Principesa Maria
12.	Pr. Toma Vasilescu	profesor	„	Protopopescu 15
13.	Ilie Rădulescu	„	„	3
14.	D.N. Bărbulescu	„	„	Cantacuzino 90
15.	C. Florescu	„	„	Gărei nr. 57
16.	Maior A. Ștefănescu	pension<ar>	„	Dr. Schmidt 30
17.	D. Mirodot	profesor	„	Ionașcu 18
18.	Nichita Pretorian	func<ționar> com<e>rcial	„	I.G. Duca 14
19.	Tache Protopopescu	industriaș	român	Moara Aluta
20.	I. Grecu	inginer	„	
21.	M. Gherase	profesor	„	Ionașcu nr. 26
22.	Gr. N. Hristescu	comersant	„	Strihareț 16
23.	Șt. Protopopescu	agricultor	„	Moara Aluta
24.	Ing. A.I. Opran	direct<or> școală	„	Gimnaziul Ind. de băieți
25.	Gh. Pătrăscioiu	profesor	„	moara Aluta
26.	Gh. Geib	„	„	Dr. Schmidt 2
27.	Gh. Guma [?]	funcț<on>ar	„	Al. Iliescu 82
28.	Ana Teodorescu	profes<or>	„	-
29.	Cpt. C. Nicolescu	pensionar	„	Disescu nr. 88
30.	Dr. Eniu	medic	„	Disescu nr. 42
31.	Ion C. Petrescu	ad<tor> fin<ancier>	„	Al. Iliescu nr. 59
32.	Simion Cozia	comer<ant>	„	Carol –
33.	Marin Stănciugel	„	„	Carol –
34.	Mih. N. Ionescu	profesor	„	Dr. Schmidt 19
35.	Ilie C. Ionescu	avocat	„	Bul. Elisabeta 42
36.	Al. M. Dogaru	„	„	Disescu nr. 25
37.	Aurel Popescu	farmacist	„	Cantacuzino 10
38.	C.C. Osiceanu	avocat	„	„ 25
39.	Petre Ivanovici	comersant	„	„ -
40.	D<umitru> Marinescu	„	„	„ -
41.	Nic. Șerbu	„	„	Carol -
42.	I. Rădulescu-Poboran	„	„	Cantacuzino -
43.	Nae Bădulcescu	proprietar	„	Al. Iliescu
44.	Z. Diclescu	comersant	român	Carol I nr. 31
45.	D.D. Teodoru	profesor	„	Cantacuzino 52
46.	St. Stănculescu	comersant	„	St. Protopopescu
47.	Sc. V. Raicu	avocat	„	Ionașcu nr. 11
48.	N. Dumitrescu	profesor	„	C. Disescu nr. 46
49.	Ion Udriștoiu	Revizor școlar	„	Perișteanu nr. 1
50.	Cpt. V. C<onstan>tinescu	pensionar	„	Basarabi nr. 6

³ Bulevardul.

51.	Ing. Tr. Tunaru	inginer	„	Rătescu nr. 3
52.	G. Georgescu	Ad-tor financ. înc<a>s<ări>	„	Rătescu nr. 22
53.	Pr. Gh. Roșulescu	pensionar	„	Carol II [11?]
54.	Pr. D. Ceașescu	preot	„	Cuza-Vodă nr. 32
55.	Ana M. Mihalcea	învățătoare	„	I.G. Duca nr. 5
56.	I. Săvulescu	desenator	„	Carol I Nr. 18
57.	S. Panțurescu	comersant	„	Cantacuzino 51
58.	Teodor M. Niculescu	învățător	„	Târgului nr. 6
59.	Simion Hristescu	comersant	„	Carol I Nr. 5
60.	I. Cercel	institutor	„	Protopopescu
61.	Maior I. Mihăescu	pensionar	„	Bul. Gărei 30
62.	St<an> M. Rădulescu	director Cam<era> Agricol<ă>	„	Al. Iliescu 12
63.	Pr. Aurel Popescu	profesor	„	Obrocari 50
64.	N.I. Hristescu	avocat	„	Dr. Schmidt 23
65.	Gh. Stavri	avocat	„	C. Disescu 104
66.	Andrei M. Pârvulescu	profesor	„	Strihareț 49
67.	I. Antonescu	conduc. Teh.*	„	Al. Iliescu 7
68.	Gh. Trișcoiu	profesor	român	C. Disescu 81
69.	Gr. I. Belu	avocat	„	C. Disescu 14
70.	Pr. D<umi>tru C. Popa	preot	„	Pitești 47
71.	Pr. I. Marinescu	„	„	Ionașcu 36
72.	C. Grigorescu	învățător	„	Căluianca 8
73.	Lt. Col. G. Rădulescu	pensionar	„	Gărei nr. 115
74.	Pr. M. Ionescu	preot	„	Sf. Treime 10
75.	Gr. Albulescu	farmacist	„	Ionașcu 64
76.	Simion Albulescu	„	„	Carol
77.	Pr. D-tru Ionescu	preot	„	Dealul-Viilor
78.	Dionisie Popescu	institutor	„	Ionașcu 20
79.	Eug<en> D. Popescu	„	„	idem*
80.	Petre Ploeanu	profesor	„	șc<oala de> agricultură
81.	Andrei Radu	„	„	Strihareț 37
82.	Elena I. Rădulescu	institut<oare>	„	Protopopescu
83.	Gh. Susan	profesor	„	V. Brătianu 18
84.	Ilie Popescu	comersant	„	„ „ nr. 2
85.	I. Leju	avocat	„	I. Răducu nr. 5
86.	Ion G. Mărculescu	șef regie	„	[sic]
87.	Tudor Alexandru	inginer	„	Carol II nr. 27
88.	I. Milici	profesor	român	Disescu nr. 32
89.	M. Șerbănescu	„	„	Brătianu 125
90.	Nicola Cosma	comersant	„	Carol nr. 4
91.	Jean Mihăilescu	droguist*	„	Carol nr. 29
92.	Nic. Marinescu	șeful Poliț<iei>	„	Gărei nr. 29
93.	Zenobie Voiculescu	farmacist	„	Cantacuzino 37
94.	A. Ionete	profesor	„	Dr. Schmidt 3
95.	G. Pompilian	funcționar	„	Grădiștei 26
96.	C.M. Georgescu	comersant	„	Vintilă Vodă 23
97.	Gh.I. Mugioiu	profesor	„	Varipatti 3
98.	Pr. N. Ciucescu	preot	„	Al. Iliescu 47

99.	C. Gornescu	avocat	„	Ionașcu
100.	G. Dumitrescu	învățător	„	Protopopescu 3
101.	Maria Desvaldi	profesoară	„	Carol 54
102.	Niță Dobrescu	comersant	„	Cantacuzino 23
103.	I. Săndulescu	avocat	„	Carol II* 42
104.	Fl. Săndulescu	pensionar	„	Basarab 9
105.	N<icolae> Dumitrescu	avocat	„	V. Brătianu 70
106.	I. Iliescu	funcționar	„	Cantacuzino
107.	I. Teodoreanu	profesor	„	Ionașcu 50
108.	Dr. Beliovschi	Medic veter<inar> oraș	Romîn*	Carol I nr. 24
109.	Victor Petre	profesor	„	Căminul Ucenici
110.	Cpt. Ionescu Const<antin>	pensionar	„	Strihareț 40
111.	M. Marinescu Cpt.	„	„	Sf. Nicolae 11
112.	Cpt. Cosmulescu Petre	„	„	I.G. Duca 18
113.	C. Stavarache	Director Bancă	„	Principesa Maria
114.	Ing. D. Atanasiu ⁴	Inginer Comună	„	Gărei nr. 9
115.	Eug<en> Ghimpețeanu	profesor	„	Gărei nr. 9*
116.	Mihail Popa	„	„	Al. Iliescu nr. 11
117.	Ion Belu	avocat	„	[sic]
118.	I.A. Tomescu	avocat	„	[sic]
119.	N<icolae> Polihron	Decanul Baroului	„	[sic]
120.	I.I. Florescu	advocat*	„	Disescu 119
121.	Alex. Florescu	avocat*	„	I.I.C.* Brătianu 25
122.	Puiu Ionescu	avocat	„	Ionașcu 32

Se certifică de noi exactitatea prezentului tablou. |

P R E F E C T | COLONEL C. IULIAN [ss]

ȘEFUL SERVICIULUI | [ssi]

Doc. 7

1938 dec. 20, Slatina – Proces verbal de formare a comitetului județean al F.R.N. Olt – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 23-23v, dactilo.

PROCES-VERBAL

Astăzi 20 Decembrie 1938.

Subsemnații:

Convocați fiind de d-l Prefect al jud. Olt, prin înconștiințarea din 16 D<ecem>vrie 1938, în localul Prefecturii, în conformitate cu dispozițiunile legii, pentru înființarea organizațiunei politice a „FRONTULUI RENAȘTERII NAȚIONALE” promulgată cu Înaltul Decret Regal nr. 4321 din 15 D<ecem>vrie cor. și pub<licat> în M<onitorul> Oficial nr. 293 din 16 Decemvrie 1938, pentru alalege* [= a alege] comitetul de conducere al organizațiunei<i> politice a „FRONTULUI RENAȘTERII NAȚIONALE”, procedând la alegere, s□a constituit în acest județ, comitetul județean al organizației „FRONTULUI RENAȘTERII NAȚIONALE” compus din d<om>nii:

Nr. crt.	SEMNĂTURA ⁵	PROFESIUNEA	NAȚIONA- LITATEA	ADRESA strada și numărul
1.	Antonescu Gh.	Antreprenor	român	Al. Iliescu 7
2.	G<enera>l Bucică Petre	pensionar	„	V. Brătianu 14

⁴ Corect: Atanasiu.

⁵ Tabelul are 6 coloane. Ultima coloană – cea cu semnăturile – nu a fost reprodusă.

3.	Biju Traian	profesor	„	B<d>. Elisabeta 19
4.	I. Belu	avocat	„	[sic]
5.	Cosma Nicolae	comers<ant>	„	Carol nr. 4
6.	Cpt. V. C<onstan>tinescu	pensionar	„	Basarabi 6
7.	Georgescu Al.	proprietar	„	Disescu
8.	Gh. Geib	profesor	„	Dr. Schmidt nr. 2
9.	Petre Ivanovici	comers<ant>	„	Cantacuzino
10.	Ionescu N. Preot*	preot	„	Sf. Treime 10
11.	Dr. G<heorghe> Kitzulescu	medic	„	Carol nr. 9
12.	D. Mirodot	profesor	„	Ionașcu nr. 8
13.	I. Mihăescu maior	pensionar	„	Gărei nr. 30
14.	Al. I. Opran	Director gim<naziu> indus<trial>	„	<i>Gimn<aziul> Ind<ustrial de> băieți</i>
15.	C. Osiceanu	avocat	„	Cantacuzino 25
16.	Pr. Popescu Aurel	Protopop	„	Obrocari 50
17.	Penescu Grigore Ing.	pensionar	român	Disescu 11
18.	Pănțurescu S.	comer<ant>	„	Cantacuzino 58
19.	Tache Protopopescu	propriet<ar>	„	moara Aluta
20.	Pătrăscioiu Gh.	profesor	„	idem*
21.	Ilie Popescu	propriet<ar>	„	V. Brătianu 2
22.	N<icolae> Polihron	avocat	„	Disescu
23.	Lt. Col. Gh. Rădulescu	pensionar	„	Gărei 115
24.	Ilie Rădulescu	profesor	„	Protopopescu 3
25.	Para<s>s<chiv> Rădulescu	pensionar	„	Ionașcu
26.	Stavri Gh.	avocat	„	Disescu 104
27.	Col. Tr. Stoica ⁶	pensionar	„	Princip<esa> Maria
28.	Ștefănescu Andr.* Maior	pensionar	„	Dr. Schmidt 30
29.	Tomescu A. Ion	avocat	„	<i>Vintilă Brătianu 2</i>
30.	D. Teodoru	profesor	„	Cantacuzino 52
31.	Udriștoiu I.	Reviz<or> școlar	„	Periețeanu 1
32.	Z<enobie> Voiculescu	farmacist	„	Cantacuzino 37

Se certifică de noi exactitatea prezentului tablou.

PREFECT, | COLONEL C. IULIAN [ss]

Șeful Serviciului [nss]

Doc. 8

1938 dec. 20, [Slatina] – Adresă prin care se anunță la București crearea comitetului județean al F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 31

Domnului Ministru de Interne | București |

Azi orele 16,00 a luat ființă Comitetul județean al F.R.N. formație la care cetățenii jud. Olt au răspuns cu cel mai mare entuziasm fiind gata oricând a pune în serviciul Țării, toată puterea lor de muncă, sacrificiu și devotament. |

Prefectul Jud. Olt | col. C. Iulian |

Nr. 21630 | 20 dec. 1938

⁶ Semnează: Stoika.

Doc. 9

1938 dec. 20, Slatina – Cerere de înscriere în F.R.N a generalului Petre Bucică – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 34, ms. orig.

Domnule Prefect, |

Cu onoare vă rog, să binevoiți a mă înscrie în „Frontul Renașterii Naționale”, unica organizație politică în Stat.

Ader complet la această nouă organizație și pun în serviciul „Măjestații” Săle Regelui și Țării”, toată munca creatoare și energia de care dispun.

Mă bucur de înmormântarea fostelor partide politice, cari au adus ruina Țării și ura între oamenii dornici de muncă, cinste și dreptate.

Vă rog a primi asigurarea deosebită a mele considerațiuni. |

Generalul P. Bucică

din rezerva Armatei | „Regale Române”

Slatina 20 Decembrie 1938.

Doc. 10

1938 dec. 20, [Slatina] – Telegramă prin care se anunță Rezidentului Regal al Ținutului Olt înființarea organelor de conducere județene ale F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 29, copie dactilo.

Excelenței Sale Domnului Rezident Regal al

Ținutului „Olt” Craiova |

Azi, orele 16 a luat ființă comitetul județean al Frontului Renașterii Naționale; formație la care cetățenii jud. Olt, au răspuns cu cel mai mare entuziasm fiind gata ori [?] ori a pune în serviciul Țării, toată puterea lor de muncă, sacrificiu și devotament. |

Prefect al județului Olt | Col. C. Iulian |

No. 21628 din 20 decembrie 1938

Doc. 11

1938 dec. 20, [Slatina] – Telegrama de devotament adresată de conducerea F.R.N. Olt regelui Carol II – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 30, copie dactilo

M.S. Regelui Carol II |

Într-un* cuget și o simțire Comitetul ptr.* județul Olt, pentru promovarea [?] „F.R.N.”* s-a* constituit astăzi. Ei sunt gata la datorie. Pătruși de admirațiunea*, respect și devotament, Vă asigură de concursul lor neprețuit în marea operă de înălțarea Neamului. |

Prefectul Județului Olt | col. C. Iulian |

Nr. 21629/20 dec. 1938

Doc. 12

1938 dec. 22, Slatina – Prefectura Olt informează pe rezidentul regal al Ținutului Olt despre înființarea organismelor județene ale Frontul Renașterii Naționale – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 9, copie dactilo.

ROMÂNIA / PREFECTURA JUDEȚULUI OLT

Nr. 21696 | 22 Decembrie 1938 |

Confidențial |

EXCELENȚĂ |

În conformitate cu legea Decretată cu nr. 4321/1938, publicată în Monitorul Oficial nr. 293 din 16 Decembrie a corăntei> avem onoare a vă face cunoscut următoarele:

În ziua de 20 Decembrie 1938, am convocat la Prefectură populația Orașului Slatina, constând din Șefi de autoritate, avocați, profesori, organizații de meseriași și muncitori, cărora le-am expus în detaliu scopul convocării.

Au răspuns chemări<i> un număr însemnat de intelectual, care au dat adeziunea lor, [în elanul de entuziasm al întregi<i> adunări]⁷.

[Opera de redresare, față de măsurile tot mai încrezătoare ce se iau, merg cu pașii cei mai grăbiți și suntem convinși că în această situație, consolidarea Țării, este asigurată sub toate răpsunsurile].

După expunerea noastră, am rugat pe D<omnu>l General Gh. Bucică, pensionar să procedeze la alegerea comitetului Județean de conducere al organizării politice unica în Stat „Frontul Renașterii Naționale”.

Să ales un comitet compus din toate ramurile de activitate, prevăzut în alăturatul tablou.

Înaintăm odată cu aceasta un exemplar semnat de persoanele cari au aderat la înfi<i>nțarea „Frontului Renașterii Naționale”, [și pot spune că el curpinde aproape toate persoanele cari au fost prezente în fostele partide politice]. |

PREFECT COLONEL | C. Iulian |

Domniei Sale, EXCELENȚEI SALE

DOMNULUI REZIDENT REGAL AL ȚINUTULUI „OLT” | CRAIOVA

Doc. 13

1939 feb. 12, [Slatina] – Situația la nivel județean a înscrierilor în F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 49

Tablou statistic al înscrierilor până la 12 febr. 1939 în registrele Primăriilor în F.R.N.*:

	Bărbați	Femei	Total
Înscriși în registrele primăriilor comunelor rurale (Jud. Olt)	34504	24778	59282
Înscriși în registrul Primăriei Orașului Slatina	1747	405	2152
Total general	36251	25183	61434

Se certifică prezentul tablou.

Prefect | col. [nss]

Șeful Cancelariei [nss]

Doc. 14

1939 feb. 13, Craiova – Ordin adresat Prefecturii Județului Olt de convocarea la Craiova a conducătorilor asociațiilor profesionale din județ pentru o consfătuire la nivel ținutal. În anexă: Tabel cu reprezentanții asociațiilor profesionale locale membre ale F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 54 & 65 (tabel), dactilo.

ROMÂNIA | ȚINUTUL OLT | SERVICIUL ADMINISTRATIV | Nr. 4483

Craiova, 13 Februarie 1939 |

Domnule P R E F E C T , |

Secretariatul General al FRONTULUI RENAȘTERII NAȚIONALE, prin adresa primită direct la acea Prefectură, v<ă>a cerut să convocați pentru data de Duminică 19 Februarie a.c. orele 10 a.m. în Palatul Rezidențial al Ținutului Olt, pe toți reprezentanții asociațiilor profesionale intelectuale din județul d<umnea>voastră.

Avem onoare a vă ruga să binevoiți a comunica de îndată Ținutului, tablourile de persoanele convocate de d<umnea>voastră, să reprezinte asociațiile profesionale intelectuale la această convocare. |

REZIDENT REGAL, | [ss] Pănescu

ȘEFUL SERVICIULUI [ssi] |

⁷ Pasajele din acest document puse de noi în paranteze drepte sunt tăiate în text.

D-lui Prefect al județului Olt. |
 L.Ș. Prefectura Județului OLT | Registratura Generală
 No. 2057 | 1939 Luna febr. Ziua 15

|| PREFECTURA JUDEȚULUI OLT |

T A B L O U |

De reprezentanții asociațiilor profesionale intelectuale din acest județ, convocați pe ziua de Duminecă 19 Februarie a. cor. orele 10 a.m. În Palatul Rezidențial al Ținutului „OLT”.

1.	Corpul Avocaților	Nae Polihron	Decan al baroului
2.	Colegiul Medicilor	Dr. Kitulescu	Medic Director spitalul Slatina
3.	Colegiul Farmaciștilor	Zenobie Voiculescu	Farmacist
4.	Colegiul Inginerilor	Inginer Tunaru Tr<aian>	Inginer Șef al jud<epului>
5.	Asociația generală a profesorilor secundari	Profesor Gh. Pătrăscioiu	Profesor
6.	Asociația generală a Medicilor veterinari	Dr. D. Negoescu	Medic veterinar pensionar
7.	Asociația generală a Învățătorilor	Th. Dumitrescu-Floricele	Înstitutor
8.	Societatea „Scriitorilor Români”	General P. Buciu	general pensionar
9.	Asociația pensionarilor publici	Inginer Gr. Penescu sau delegatul său T. Ioncovici	Inginer pensionar

PREFECTURA JUDEȚULUI OLT.
 Certifică prezentul tablou
 PREFECT / COLONEL [ss] C. Julian

DOC. 15

1939 apr. 25 (după), Slatina – Înștiințare oficială de înființare a structurilor județene a Gărzilor Naționale F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 92, imprimat.

FRONTUL RENAȘTERII NAȚIONALE

Comandamentul Gărzii Naționale | a | JUDEȚULUI OLT

ÎNCUNOȘTINȚARE |

Se aduce la cunoștința cetățenilor orașului Slatina și întregului Județ Oltu că conform Legi<i> și Regulamentului Gărzilor Naționale F.R.N., publicate în M.O. No. 95 din 25 Aprilie 1939, a luat fi<i>nță Gărzile Naționale cu comandament și în acest Județ.

Sediul Gărzilor Naționale din Județ este la Prefectură, unde se primesc înscrierile în fie care zi de la orele 10 la 13 a.m. și de la 16 la 18 p.m. și de unde se pot obține toate deslușirile ce ar interesa publicului. |

SĂNĂTATE

Comandantul Gărzi<i> Naționale F.R.N. | a Județului Olt

Colonel rez<ervă>, HRISTEA ENĂCHESCU |

Ajutor Comandant și Comandantul
 Gărzi<i> Naționale a orașului Slatina,
 Căpitan rez. LUCA D. MIHĂILESCU |

TIP. MOȘTENITORII C. CONSTANTINESCU (BULBEȘ) SLATINA

Doc. 16

1939 iun. 2, Slatina – Rezultatele alegerilor parlamentare pentru jud. Olt

A – P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 95-95v, imprimat

CIRCUMSCRIPTIA OLT-CRAIOVA

FORMULAR DE TELEGRAMĂ (pentru județ și municipiu)

MINISTERUL DE INTERNE

DIRECȚIUNEA ADMINISTRAȚIEI DE STAT

Oficiul telegrafic [Slatina], județul / municipiul [Olt]

Comunicăm rezultatul alegerii de Deputați din județul / municipiul [Olt] după procesele-verbale ale secțiunilor de votare

1. Nr. alegătorilor înscrși
2. Nr. alegătorilor votați
3. Nr. voturilor nule și anulate
4. Nr. voturilor obținute de fiecare candidat sunt:

[Nr. crt.] ⁸	Agr<icultură și Muncă>	C<omert și I<ndustrie>	O<cupațiuni I<ntelectuale>	Total
1.	15355	766	1425	17546
2.	14471	744	1350	16565
3.	1265	31	163	1459

CATEGORIA I-a (Agricultură și Muncă)

CANDIDATUL	VOTURI OBTINUTE
1. Titeanu Eugen	3112
2. Radian Alexandru	2331
3. Ștefănescu Tică Const.	2119
4. Marian Ion	5075
5. Potârcă Virgil	4386
6. Geblescu Șerban	2042
7. Mischie Pr. Nicolae	2174
8. Ionescu Ilie	10482
9. Ionescu Adam	2321
10. Deleanu Teodor	6010
11. Mirica M. Vasile	2587
12. Horațiu Lazăr	1925
13. Popescu Aurel	2651
14. Goga Constantin	2487
15. Nițescu D. Ioan	5503
16. Pleșoianu Ticu N. Aurel	2272

CATEGORIA II-a (Comert și Industrie)

CANDIDATUL	VOTURI OBTINUTE
1. Tătărescu Emanoil	225
2. Simian D.I. Dumitru	242

⁸ Schița de tabel ms. este atașată în continuarea imprimatului. Semnificația numerelor: 1. Nr. alegătorilor înscrși – 2. Nr. alegătorilor votați – 3. Nr. voturilor nule și anulate.

3. Bălănescu Constantin	81
4. Stănică D.G.	100
5. Tomescu Dumitru	99
6. Popescu Ilie	402
7. Voiculescu Zenovie	291
8. Andreescu Petre	230
9. Roșca I. Constantin	141
10. Țăpârdea Traian	86
11. Pleșea Grigore	105
12. Vlad Alexandru	85
13. Dumitrescu Teodor	108
14. Ionescu-Berbecaru Milan	454

CATEGORIA III-a (Ocupațiuni Intelectuale)

1. Cantacuzino M. Gheorghe	375
2. Cameniță Vasile	231
3. Tetoianu Constantin	359
4. Gele Mihail Ion	151
5. Băbeanu Pompiliu	233
6. Geantă Teodor	623
7. Iovipale Nicu	314
8. Georgescu B. Ioan	466
9. Tudoran Paul	263
10. Hortopan Grigore	320
11. Rădulescu C. Corneliu	176
12. Dr. Soreanu Marin	929
13. Băcescu Eugen	256
14. Dobridor Ilariu zis Dobridor C.I.	318
15. Arjoceanu V.	207

PREFECTUL JUDEȚULUI,

[Rezoluție ms., f. 95]: *Extras după procesele verbale ale D<omni>lor magistrați.*B – P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 89-89v, dactilo⁹

MINISTERULUI* DE INTERNE

Direcțiunea Ad<ministra>ției de Stat | BUCUREȘTI

Comunicăm rezultatul alegerii de deputați din județul Olt, după comunicările ce ne-au fost făcute dela cele 11 secții de votare.

Numărul voturilor obținute de fiecare candidat sunt:

Categorie I Agricultură și Muncă

Titeanu Eugen 3130

Radian Alexandru 2338

Marian Ion 4878

Categorie* I	Agricultură și Muncă
Titeanu Eugen	3130
Radian Alexandru	2338

⁹ Cifrele care au fost transmise la București apar într-un formular tipărit după tabelul tipărit A în: P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 96-96v cu rezoluția (ms): „*Dată după comunicări luate la telefon*” (f. 96).

Ștefănescu Tică C<onst>.	2109
Marian Ion	4878
Potârcă Virgil	4386
Geblescu Șerban	2042
Mischie Pr. Nicolae	2191
Ionescu Ilie	10482
Ionescu Adam	2323
Deleanu Teodor	6010
Mirica M. Vasile	2617
Horațiu Lazăr	1655
Popescu Aurel	2651
Goga Constantin	2487
Nișescu D. Ioan	5502
Pleșoianu Ticu N. Aurel	2212
CATEGORIA II	Comerț, Industrie
Tătărăscu Emanoil	225
Simian D.I. Dumitru	242
Bălănescu C<onstan>tin	87
Stănică D.G.	100
Tomescu Dumitru	99
Popescu Ilie	402
Voiculescu Zenovie	291
Andreescu Petre	230
Roșca I. C<onstan>tin	141
Tăpârdea Traian	86
Pleșea Grigore	101
Vlad Alexandru	85
Dumitrescu Teodor	118
Ionescu Berbecaru Milan	452
CATEGORIA III-a	Ocupațiuni Intelectuale
Cantacuzino M. Gheorghe	375
Cămeniță Vasile	244
Tetoianu C<onstan>tin	361
Gele Mihail Ion	151
Băbeanu Pompiliu	235
Geantă Todor	623
Iovipale Nicu	464
Georgescu B. Ioan	466
Tudoran Paul	255
Hortopan Grigore	317
Rădulescu C. Corneliu	196
Dr. Soreanu Marin	929
Băcescu Eugen	256
Dobridor Ilariu zis Dobridor C.I.	324
Arjoceanu V.	196

Numărul alegătorilor înscrși*, al alegătorilor votanți cum și numărul voturilor nule și anulate se vor comunica ulterior după ce vor fi luate după dosarele alegerilor. |

P r e f e c t u l J u d . O l t | Col. Emil Broșteanu [nss] |

Nr. 7687 | 1939 Iunie 2

Doc. 17.

[1939 iun. 2, după] – Listă cu parlamentarii din ținutul Olt rezultați în urma alegerilor – P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 39-39v, copie (?) dactilo.

I. AGRICULTURĂ ȘI MUNCA MANUALĂ

1: Titeanu Eugen, Ciocănești-Romanați, subs<ecretar> de Stat la agricultură

2. Radian Alex., cons<ilier> sup<erior> F<rontul> R<enașterii> N<aționale>
Voloian-Mehedinți agric<ultor>

3. Marian Ioan cons<ilier> sup<erior> F.R.N. P<iatra> Olt, agricultor

4. Ștefănescu Tică Const., R<îmnicu> Vâlcea<,> agricultor

5. Potârcă Virgil<,> București – agricultor

6. Geblescu Șerban<,> Brahova-Dolj – agricultor

7. Nischie* N. Preot*, Somănești-Dolj – agricultor

8. Ionescu Ilie, Slatina – agricultor

9. Ionescu Adam, Vaideni-Vâlcea – agricultor

10. Deleanu Teodor<,> București – agricultor

11. Mirică Vasile<,> Craiova – proprietar și membru <al> camer<ei> agric<ole>
Dolj

12. Lazăr Horațiu-Mehedinți<,> agricultor

13. Popescu Aurel – Craiova – agric<ultor> muncitor

14. Goga Const<antin><,> Craiova – agricultor-muncitor*

15. Nițescu D. Ion, Curtișoara OLT, țăran

16. Oprea Ilie, Pleșoiu Romanați, țăran

17. Aurel N. Pleșoianu, R<îmnicu> Vâlcea, agricultor

II. INDUSTRIE ȘI COMERT

1: Tătărăscu Em., cons<ilier> sup<erior> F.R.N. București, dir<ector> „Scrișul Românesc**”

2. Simian I.D. <,> R<îm<nicu> Vâlcea<,> industriaș

3. Bălănescu C. <,> T<îr<g<u> Jiu<,> director <de> bancă.

4. Stănică G.D. <,> T<urnu> Severin, comerciant.

5. Tomescu Dumitru<,> Craiova, comerciant, membru <în> Sf<atul>
negustoresc <al> reg<iumii> Oltenia

6. Protopopescu D. Tache<,> Slatina, proprietar-industriaș

7. Popescu Ilie, Slatina, comerciant

8. Voiculescu Zenobie<,> Slatina, farmacist

9. Andreescu P. <,> Craiova, in<ustrii>, președ<intele> Sf<a>t<ului>
negustoresc

10. Roșca I.C. <,> Caracal, comerciant

11. Berbecaru Milan<,> Urluiasca-Olt, comerciant

12. Topârdea Traian<,> T<urnu> Severin, comerciant

13. Pleșea [Pleșca?] Gr. <,> Craiova, comerciant

14. Vlad Alexandru<,> Oncu-Romanați, industriaș

15. Comșa N. <,> T<îr<g<u> Jiu, comerciant

16. Dumitrescu Teodor, Craiova<,> inginer

III. OCUPAȚIUNI INTELLECTUALE

1. Cantacuzino M.G. <,> Craiova, arhitect

2. Cameniță V. <,> T<urnu> Severin, arhitect
3. Tetoianu C. <,> R<i>m<nicu> Vâlcea, arhitect
4. Gele Mihail<,> T<îr>g<u> Jiu
5. Băbeanu Pompiliu<,> Mehedinți*
6. Geantă Teodor<,> R<i>m<nicu> Vâlcea
7. Iovipale Nicu<,> Craiova<,> avocat
8. Georgescu B.I. <,> Craiova<,> avocat
9. Tudoran Paul<,> Caracal<,> avocat ||
10. Hortopan Grigore<,> T<îr>g<u> Jiu<,> medic veterinar
11. Rădulescu C.C. <,> T<urnu> Severin<,> Avocat*
12. Dobridor I. <,> București<,> scriitor
13. Soreanu Marin Dr. <,> Slatina<,> medic
14. Arjoceanu V. <,> Tg. Jiu
15. Băcescu E. <,> Horez-Vâlcea<,> avocat
16. Cotetz* P. <,> Caracal<,> Medic*

DOC. 18

1939 iun. 27, Slatina – Informare trimisă de Prefectura Județului Olt rezidentului regal al ținutului Olt privind numărul alegătorilor din Slatina și jud. Olt înscrși în listele electorale – P.J. Olt, 1939, dos. 47, f. 117, dactilo.

Nr. 9031 / <1>939 Iunie 27

EXCELENȚĂ

Ca urmare a ordinelor Excelenței Voastre Nr. 20858 din* [= și] 21272 din 21 și 22 Iunie a<nul> cor<ent>* am onoare a vă comunica pe categorii, numărul total al alegătorilor înscrși până astăzi în listele electorale pentru consiliile comunale.

Orașul Slatina

Agricultură și muncă	500
Comerț și Industrie	158
Intelectuali	<u>462</u>
Total	1120

Județul <Olt>

Agricultură și muncă	17538
Comerț și Industrie	427
Intelectuali	<u>689</u>
Total	18654

Înscrierile continuă și se vor comunica treptat la fie care 2 zile.

P R E F E C T | COLONELUL BROȘTEANU EMIL [nss]

ȘEFUL SERVICIULUI [nss] |

ECELENȚEI SALE | REZIDENT REGAL AL ȚINUTULUI OLT | SERVICIUL
AD<MINISTRA>ȚIEI LOCALE. | CRAIOVA

DOC. 19

1939 oct. 20, Craiova – Secretariatul General al Ținutului Olt transmite Prefecturii Olt regulile oficiale de comportare pentru membrii F.R.N. – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 109-109v, dactilo și ms.

Ținutul „Olt” | Secretariatul General

No. 36908 / 1939 Octombrie 20 |

L.Ș. Prefectura Județului OLT / Registratura Generală / No. 15630 / 1939 Luna Oct. Ziua 21 |

DOMNULUI Prefect al Jud. Olt |

Uniforma „Frontului Renașterii Naționale” este astăzi obligatorie, deci veți binevoi a pune în vedere tuturor funcționarilor și funcționarilor în subordine și din toate instituțiile dependente de Dvs. ca în cel mai scurt timp fiecare funcționar să-și procure această uniformă.

Țintul a repartizat un fond pentru ad<ministra>ția Centrală a Ținutului și pentru Prefecturi, spre a veni cât este posibil în ajutorul lor ceeace se va realiza în cel mai scurt timp.

Această uniformizare dă loc și la unele obligațiuni de corectitudine, respect și disciplină.

Nu este nevoie* a insista prea mult, vă rog însă, a pune în vedere tuturor funcționarilor ce poartă uniforma F.R.N., că salutul roman* este obligatoriu.

Gradele sunt cele prevăzute în legea uniforme „Frontului Renașterii Naționale” și nu este permis a se purta alte grade decât cele prevăzute în această lege.

De câte ori un funcționar inferior întâlnește ori unde un funcționar superior, cunoscut sau necunoscut, din aceeași administrație sau din alte administrații, este obligat a saluta prin salutul roman* și cel salutat e dator să răspundă prin același* salut roman*, fără nici o excepție.

În localuri, funcționarul inferior se ridică în picioare executând salutul roman*, fără țigare în gură, având o ținută respectuoasă. Pe stradă deasemenea*, aceeași ținută respectuoasă, execută salutul roman* scoțând țigara din gură și încetând în momentul salutului orice discuție cu cel care întâmplător este pe stradă, neținând mâna stângă în buzunar sau ținând la braț altă persoană în timp ce execută salutul.

Este știut că salutul roman* se face numai cu mâna dreaptă.

Ținem să precizăm că acest ordin este de strictă interpretare și obligatoriu pentru toți funcționarii îmbrăcați în uniforma „Frontului Renașterii Naționale” și ne facem un punct de onoare din executarea acestui ordin.

Toate aceste dispozițiuni privesc și pe funcționare. |

Rezident regal, | [ss] Pretorian

Șeful Serviciului | Subdirector, | [ss] Păcurariu |

[Rezoluție ms., f. 109v]:

D-l Șef al Cancelariei

Va convoca pe toți funcționari<i> de la prefectură și le va citi prezentul ordin de care vor semna.

Am luat cunoștință,¹⁰

¹⁰ Urmează 12 semnături între care au fost descifrate: C. Teodorescu, Constanța Marinescu.

DOC. 20

1939 nov. 9, Slatina – Comandamentul Județean Olt al Gărzii Naționale F.R.N. invită pe prefect să ia parte la ceremonia depunerii jurământului în ziua de 12 nov. 1939 – P.J. Olt, 1939, dos. 140, f. 112, dactilo.

GARDA NAȚIONALĂ F.R.N. / JUDEȚUL OLT

No. 442 / 1939 Luna XI Ziua 9 |

către |

D-l Prefect al Județului Olt

L.Ș. Prefectura Județului Olt | Registratura Generală | No. 16479 | 1939 Luna
Noemb<rie> Ziua 10

În conformitate cu ordinul Comandamentului General al Gărzilor Naționale F.R.N. Nr. 8379/1939, urmând ca Duminică 12 Noembrie a.c. orele 10 să procedăm la depunerea jurământului de către membrii înscrși în Gărzile Naționale din acest oraș, cu onoare sunteți invitat a lua parte și D<umnea>v<oa>stră la această solemnitate.

Solemnitatea se va ține în curtea liceului „Radu Greceanu” din localitate. |

SĂNĂTATE |

COMANDANTUL G<ărzilor> N<aționale> JUDEȚUL OLT,

COLONEL ENĂCHESCU HRISTEA [ss]

SECRETAR, | CĂPITAN MIHĂILESCU [ss]

VALORI CREȘTINE ALE CIVILIZAȚIEI POPULARE DIN JUDEȚUL OLT

Claudia BALAȘ

Abstract

CHRISTIAN VALUES OF THE PEOPLE'S CIVILIZATION
IN THE OLT COUNTY

In this case study we present the woden churches, icons and crosses, products of folk art around the Olt county. We also aim to establish a parallel between the church and the traditional house, while analyzing the ornaments and the making of icons and crosses.

Finally, we address a multitude of signs and symbols, specific to the Olt county's folk art.

The equilibrium of forms and colors from a peasant's yard and household reveals the fact that any object is first remarkable by form. Articulate forms and colors in an image, or a succession of images (artistic and non-artistic) become a language only when they communicate the same meanings to several individuals, when the signs have the same significance for both the addressee, and the addresser. The aesthetic elements are neither secondary, nor primordial, in the entirety of the object of traditional art. They are integrated within the form, which is appropriate for its unitary scope and function. Ornaments represent a means of communication, very much like a code, between the creators, who encode, and the carriers, who understand and decode the received message.

KEYWORDS: woden church, traditional house, icon, cross, ornament, symbol.

---

1. BISERICA...

În toate religiile au existat și există locuri de cult, începând cu simple grămezi de piatră și sfârșind cu temple monumentale. La fel și în creștinism, au existat lăcașuri de cult încă de la începuturile lui. În perioada de început a creștinismului, cultul primilor creștini se desfășura în case particulare. Încăperile în care aveau loc serviciile divine au devenit treptat consacrate acestui scop. Abia în secolul III p.Chr. au apărut primele biserici creștine propriu-zise¹.

O serie de descoperiri arheologice de pe teritoriul județului Olt atestă răspândirea învățăturii creștine la nord de Dunăre. Pătrunderea și răspândirea creștinismului la nord de Dunăre a depins pe de o parte de cucerirea Daciei de către romani iar pe de alta, de nivelul de extindere al administrației asupra teritoriilor cucerite. Momentul pentru pătrunderea creștinismului în stânga Dunării poate fi fixat la începutul secolului al II-lea p.Chr., moment ce a coincis cu desființarea statului dac și înființarea provinciei Dacia. Teritoriul ce corespunde azi regiunii istorice Oltenia a fost supus procesului de colonizare și s-a dezvoltat în cadru provincial roman.

---

¹ Nicolae NECULA, *Biserică și cult pe înfelesul tuturor*, Edit. Europartener, București, 1966, pp. 9-13.

Principală cale de pătrundere a creștinismului în Oltenia a constituit-o mediul militar, cu precădere soldații din trupele auxiliare. Este sigur faptul că o dată cu cucerirea Daciei de către Traian, printre coloniștii romani aduși aici, mulți au fost creștini. Astfel, putem spune că ei au fost primii misionari populari ai Bisericii creștine în Dacia. În cazul pătrunderii creștinismului în Oltenia avem de-a face cu un fenomen de dezvoltare lentă, similar provinciilor de graniță. Inscriptiile grecești și latine descoperite pe teritoriul românesc și care datează din perioada secolelor III-XIII p.Chr.² atestă creștinarea daco-romanilor și prin ei a popoarelor barbare sosite aici și asimilate în masa daco-romană: goți, huni, avari, slavi, începând cu secolul VIII p.Chr..

Alături de toate aceste dovezi trebuie amintită și existența unor biserici pe teritoriul Daciei Traiane, fapt dovedit de bazilica din așezarea geto-dacă Sucidava (azi Celei, un cartier din Corabia, județul Olt), important centru militar romano-bizantin. Complexele arheologice de la Sucidava, Slăveni și Romula, cele mai importante din Oltenia, databile în secolele IV-V p.Chr., demonstrează că pătrunderea creștinismului în această zonă a fost un fenomen firesc și atestă prezența creștinilor încă din secolul IV p.Chr.. Pornind chiar și numai de la aceste dovezi arheologice și analizând în paralel o serie de rituri și obiceiuri putem spune că toate acestea reliefează progresul noii religii în spațiul cel mai tradiționalist al societății.

Trăirea și sensibilitatea, sentimentul religios al românilor pot fi reconstituite atât dinspre domeniul istoriei religioase cât și din perspectiva religiei populare, domenii care în anumite puncte interferează. Religia populară reprezintă un cadru specific de manifestare a vieții și practicii religioase. Cerințele vieții sociale, culturale și religioase a comunităților tradiționale au impus apariția unor construcții obștești care să le satisfacă aceste cerințe³. O astfel de construcție este biserica.

Pentru locuitorii din nordul județului Olt pădurea a reprezentat o sursă inepuizabilă de materie primă pentru apariția și dezvoltarea unor meșteșuguri specifice. De aceea se poate vorbi de o „civilizație a lemnului” în această zonă, reflectată în arhitectura țărănească. Partea de nord a județului Olt constituie, din punct de vedere etnografic o unitate bine conturată prin trăsături proprii, evidente în domeniul arhitecturii. Ridicarea construcțiilor se făcea de către meșteri populari specializați⁴, răspândiți în mai toate satele. Materia primă de bază fiind prezentă pretutindeni, în zona respectivă aproape totul era din lemn: casa, dependințele, bisericile. Toate aceste construcții sunt valoroase prin arhitectură, prin tehnica de construcție, tipologie și nu în ultimul rând elementele decorative.

În cadrul monumentelor de lemn care au dăinuit până azi, la loc de frunte se înscriu minunatele biserici de lemn declarate monumente istorice:

1. Ștefănești-Leleasca cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, datată 1766/1771(foto 1);
2. Ibănești-Cungrea cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, datată 1795 (foto 2);
3. Vitomirești, cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, datată 1795 (foto 3);

² Emilian POPESCU, *Inscriptiile grecești și latine din secolele IV-XIII descoperite în România*, Edit. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, p. 35.

³ Ștefan OLTEANU, Constantin ȘERBAN, *Meșteșugurile din Țara Românească și Moldova în Evul Mediu*, București, 1969, pp. 54-55.

⁴ Georgeta STOICA, Olga HORȘIA, *Meșteșuguri artistice tradiționale*, Edit. Enciclopedică, București, 2001, p. 27.

4. Donești-Vitomirești, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, datată 1795 (foto 4);
5. Cornățel-Poboru cu hramul „Sfinții Arhangheli”, datată 1806 (foto 5);
6. Alunișu de Sus cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, datată 1812 ;
7. Momaiu – Tătulești cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, datată 1817 (foto 6);
8. Dopicea-Tătulești cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, datată 1817 (foto 7);
9. Gojgărci – Topana cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, datată 1818 (foto 8);
10. Prisaca – Vulpeni, cu hramul „Sf. Ioan Botezatorul” adusă din jud. Gorj în anul 1889/datată 1752 (foto 9).

Privind retrospectiv, putem spune că dacă lăcașurile de cult din cărămidă și piatră reprezentau genul de arhitectură ușor accesibil domnitorilor și boierilor, bisericile de lemn din Oltenia, mai modeste și mai puțin triumfale decât cele din Maramureș, au fost rezultatul unor ctitorii colective la care lua parte tot satul. Biserica era prima instituție prezentă în cadrul fiecărui sat. Temelia edificiului religios era construită o dată cu conturarea vetrei satului, care număra în trecut puțin peste cincisprezece, douăzeci de gospodării. Aceste construcții obștești, prezente peste tot în spațiul românesc au căpătat, cu timpul, un pronunțat caracter specific, zonal⁵. Comunitatea rurală era organizată spațial în jurul bisericii, centrul spiritual în care cerul era unit cu pământul și omul se întâlnea cu Dumnezeu. Drumul principal al satului era cel ce urca spre biserică, iar aceasta era în mod firesc așezată în locul cel mai înalt, cât mai aproape de cer. Pe turla bisericii, vizibilă din orice punct al satului era așezată crucea, simbol al legăturii omului cu Dumnezeu⁶.

Una dintre caracteristicile bisericilor de lemn din județul Olt este asemănarea lor cu casele țărănești din zonă. Legătura acestor două tipuri de construcții se poate stabili în primul rând pe baza faptului că au fost construite din aceeași materie primă – lemnul și prin aceleași tehnici: sunt ridicate din cununi orizontale de bârne îmbinate în „coadă de rândunică”, cioplite cu barda pe toate cele patru fețe și așezate una peste alta. Sistemul a fost definit de etnologia europeană cu termenul german „blockbau”, după propunerile făcute încă din 1928 de celebrii etnografi germani, frații Arthur și Michael Haberlandt. Întregul eșafodaj de cununi orizontale se sprijină pe o talpă masivă de stejar, ce uneori poate atinge secțiuni impresionante. Bisericile de lemn au o substrucție formată dintr-un șir de bolovani de râu. În funcție de materialul lemnos avut la îndemână, meșterul dulgher își schița pe teren planul viitoarei construcții. Cu hârlețul sau sapa se făcea un șanț nu prea adânc unde apoi se înșirau bolovanii, mai mari la colțuri, mai mici în restul temeliei. Pietrele erau legate între ele cu pământ. Tot cu pământ se netezea partea superioară a fundației, astfel ca tălpile să se fixeze cât mai bine pe stratul de piatră. Mai întâi se fixau tălpile longitudinale, apoi cele transversale⁷.

De asemenea, planul și elevația sunt similare atât caselor cât și bisericilor din lemn⁸, la acestea din urmă acoperișul fiind însă ușor adaptat nevoilor pe care le impunea cultul religios. Toate bisericile din lemn au acoperișul în patru ape, iar lipsa, la unele dintre ele, a turnului-clopotniță cum este cazul bisericilor din Prisaca-Vulpeni,

⁵ Valer BUTURĂ, *Etnografia poporului român*, Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 120.

⁶ Romulus VULCĂNESCU, *Coloana cerului*, Edit. Academiei R.S.R., București, 1972, pp. 118-273.

⁷ Gheorghe ALDEA, *Sculptura populară românească*, Edit. Inspectoratului pentru Cultură al Municipiului București, București, 1996, p. 120.

⁸ Paul PETRESCU, *Arhitectura țărănească de lemn din România*, Edit. Meridiane, București, 1974, p. 89.

Vitomirești, Momaiu-Tătulești și Ibănești-Cungrea, face ca acestea să nu se deosebească de casele din zona în care sunt construite. Cu timpul a apărut turnul-clopotniță, făcând corp comun cu biserica, așa cum se poate observa în cazul bisericilor din Cornățel-Poboru, Gojgărei-Topana, Ștefănești-Leleasca. Inițial a servit drept lăcaș pentru toacă, mai târziu fiind adaptat pentru susținerea clopotelor⁹. Turnul-clopotniță, întotdeauna unul singur, este plasat invariabil în partea de vest a bisericii, deasupra pridvorului, mai rar deasupra pronaosului.

Un alt element esențial al oricărei construcții este planul. În cazul bisericilor de lemn se poate observa că este aidoma caselor. Se caracterizează prin dispunerea în lungime a celor trei încăperi: pronaos, naos și altar. Naosul este delimitat de altar prin tâmplă, iar de pronaos printr-un perete, o grilă sau un arc de boltă. Această formă este ancorată în străvechea tradiție a construcțiilor de lemn locale, legate de folosirea lemnului ca materie primă, dar respectând regulile referitoare la construcția lăcașurilor de cult. Planul dreptunghiular s-a impus încă din secolul al IV-lea p. Chr., când au apărut primele reguli referitoare la forma și împărțirea lăcașului de cult și locul destinat fiecărei categorii de credincioși¹⁰. Bisericile de lemn din Olt se încadrează în tipul bisericilor cu planul dreptunghiular simplu și absida altarului decroșată față de corpul principal¹¹ (foto 10).

Alături de încadrarea armonioasă în peisaj, de însușirile estetice ale materialului lemnos, de proporțiile bine alese, decorul a reprezentat o preocupare majoră a meșterilor constructori. Astfel, în raport cu tehnica folosită se pot distinge mai multe categorii ale decorului în lemn întâlnite și la bisericile din nordul județului Olt. Prin cioplirea cu securea și barda s-au realizat atât arcurile grinzilor transversale cât și modelarea capetelor arcelor ce susțin bolțile semicilindrice în formă de capete de cai.

Însă categoria cea mai răspândită și cu cea mai mare valoare estetică o reprezintă creștăturile. Termenul de *creștătură*, preluat din vocabularul țărănesc și încetățenit în literatura de specialitate cuprinde mai multe etape de execuție: *sculptura*, prin care se realizează volume distincte care pot fi privite de jur împrejur, fiind complet detașate de lemnul din care au fost lucrate, *crestarea* și *scrijelirea*. Acest gen decorativ are o tradiție veche în țara noastră și îl întâlnim atât pe casele țărănești cât și pe bisericile de lemn¹². Prezența creștăturilor pe elementele de construcție ale acestor monumente nu este una întâmplătoare și nici nu are un rol pur decorativ, ci este una încărcată de simbolică. Singurele piese arhitectonice sculptate sunt stâlpii. La bisericile de lemn din județul Olt, stâlpii sunt ciopliți în aceleași volume geometrice ca și cei ai caselor și reprezintă unul din locurile de concentrare a decorului. În afară de stâlpii pridvorului, un alt loc de concentrare a decorului sculptat și creștat este ușa. Ancadramentul ei este bogat ornamentat cu colonete repetate, uneori și câte trei sau patru, sprijinite pe baze prismatice, amintind de tehnicile de ornamentare ale arhitecturii de piatră romane și gotice.

⁹ Paul PETRESCU, *Unitatea de concepție constructivă și decorativă a bisericilor de lemn românești*, în „Studii și Comunicări de Istoria Artei”, tom 14, 1, 1967, București, p. 37.

¹⁰ N. Necula, *op. cit.*, p. 13.

¹¹ Virgil VĂTĂȘEANU, *Contribuție la stadiul tipologiei bisericilor de lemn din Țările Române*, în „Anuarul Institutului de Istorie”, Cluj, t. III, 1960, p. 27-35.

¹² Tancred BĂNĂȚEANU, Marcela FOCȘA, *Ornamentica în arta populară românească*, Edit. Meridiane, București, 1963, pp. 56-58.

Ridicarea așezământului religios în societatea tradițională a necesitat intuiție din partea ctitorilor, simț artistic și inventiv, locul ales pentru viitoarea construcție având o încărcătură simbolico-mitică. În comunitățile rurale a existat (pe alocuri mai persistă și azi), credința în „locuri rele”, bânuite de spirite malefice sau locuri unde s-au petrecut lucruri ieșite din normalitate (crime, sinucideri, locuri trăsnete). Se impunea o răscumpărare și o curățire simbolică a locului, urmate de sacralizarea și consacrarea acestuia. Odată locul ales se bătea un țăruș, un stâlp, o cruce de lemn. Aceste însemne erau simboluri ale medierii între pământ și cer, sacralizând locul viitoarei construcții¹³.

Încărcătura simbolico-mitică poate fi sesizată până în cele mai mici detalii la o biserică de lemn. Se poate constata cum, într-un admirabil echilibru rapoartele dintre formele geometrice (pătrat, dreptunghi, cerc sau romb) se îmbină atât în planimetrie cât și în volumetrie, dar mai ales în decor, parte dintre ele având origini în vremuri ancestrale.

Plastica și ornamentica bisericilor de lemn din Olt exprimă prin reprezentări mitice ale forțelor supranaturale simțămintele și credințele omului tradițional în diferite stadii ale evoluției sociale, economice și istorice. Ornamenticii populare i s-au acordat valențe magice prin implantarea în diverse puncte ale unei construcții, fie ea casă sau biserică, a unor reprezentări simbolice cu rol apotropaic și constructiv-decorativ în același timp. Astfel de figurații pe care le întâlnim atât în interiorul cât și pe pereții exteriori ai bisericilor de lemn s-au păstrat ca niște martori ai eroziunii spirituale a comunităților tradiționale.

Între elementele-simbol întâlnite în perimetrul constructiv al bisericilor de lemn din județul Olt amintim stâlpii pridvorului, consolele, precum și unele motive decorative ca: rozeta, capul de cal, pomul vieții, funia, cărora li se adaugă elementele geometrice primare: cercul, pătratul, rombul, dreptunghiul. Și cum întotdeauna sacrul trebuie apărat de profan, putem afirma că un prim prag de separare, în arhitectura bisericilor de lemn îl constituie chiar stâlpii pridvorului. Aidoma celor plasați de-a lungul prispiei casei, par a reprezenta coloane antice, simbolizând verticalitatea, tendința spre înălțimi. În literatura de specialitate simbolistica stâlpului este legată de aceea a lui axis mundi¹⁴, exprimând relația dintre nivelurile cosmice și focarul de iradiere a energiei universale¹⁵, de data aceasta biserica.

În evoluția lor de la funcțional la decorativ sau de la simbolic-mitic la funcțional-decorativ, se pot deosebi stâlpi lucrați cu mult simț artistic, al echilibrului și proporțiilor. Meșterii constructori au delimitat părțile stâlpului – baza, fusul și capul. La intersecția planurilor sau la mijlocul fusului sunt plasate brățărilor. Analizând ornamentica stâlpilor se observă succesiunea de poliedre cu alternanțe de brățări de legătură, alții sunt lucrați în formă de funie răsucită, cu fusul ușor bombat. Pe suprafața lor apar motive unghiulare în zig-zag, iar brățărilor sunt împodobite cu motive geometrice simbolizând astrul solar reprezentat prin rozete, romburi, spirale.

Motivul cel mai des întâlnit în ornamentica tuturor bisericilor de lemn din județul Olt este cel solar. La bisericile de lemn Ștefănești-Leleasca, Gojgărei-Topana, Vitomirești, stâlpii pridvorului sunt decorați cu motive solare stilizate – rozeta, spirala. De asemenea, rozeta apare pe pereții exteriori ai bisericii de lemn Gojgărei-Topana,

¹³ Mircea ELIADE, *Sacrul și profanul*, Edit. Humanitas, București, 1995, p. 36.

¹⁴ Ibidem, p. 28.

¹⁵ Ion Horațiu CRIȘAN, *Spiritualitatea geto-dacilor: Repere istorice*, Edit. Albatros, București, 1986, p. 200.

întrerupând din loc în loc motivul „funiei împletite” care împodobește biserica la exterior.

Astrul solar, care influențează viața și activitatea diurnă a fost integrat în universul spiritual al omului și adoptat ca simbol sacru¹⁶. Simbolul solar în arhitectura populară nu este un element abstract și cu atât mai puțin un element mistic. Dimpotrivă, această simbolică este strâns legată de viață, de practică, de concepția despre lume a agricultorilor și crescătorilor de animale, care în activitatea lor economică se bazează pe cea mai puternică și dătătoare de roade forță a naturii, căldura soarelui.

Simbolul soarelui a devenit emblema binelui, supraviețuirii magice întâlnind și azi. Acest simbol era considerat în trecut talisman. Firește că imaginea soarelui, intrată în componența diferitelor simboluri a îmbrăcat și certe funcții magice păstrându-și în același timp și conținutul realist. Sensurile magice ale imaginii s-au pierdut cu timpul. Numai semnele și compoziția lor s-au păstrat și dezvoltat în arhitectura populară ca elemente ornamentale care-și au corespondent în aspectele reale ale naturii¹⁷. Prezența simbolurilor solare în decorația bisericilor este explicabilă dacă luăm în considerare că în spiritualitatea populară soarele a avut sensuri plurivalente, fiind o manifestare a divinității supreme, simbolul învierii și nemuririi¹⁸.

Alături de reprezentările solare, un alt motiv arhetipal fundamental inclus în memoria spirituală a omenirii este calul. La biserici, consola redă cel mai bine capul de cal. La bisericile de lemn Ștefănești-Leleasca, Momaiu-Tătulești și Donești-Vitomirești, grinzile superioare și arcele de boltă ale naosului au terminațiile în formă de „capete de cai”. Având în vedere prestigiul mitologic al calului, ca izgonitor al duhurilor rele și purificator al aerului¹⁹, este pe deplin justificată modelarea consolelor și grinzilor în forma capului de cal.

Reprezentarea parțială a calului, prin figurarea capului sau a capului și gâtului arcuit, este foarte frecventă în domeniul arhitecturii populare din județul Olt. Aceste reprezentări sunt cu atât mai valoroase cu cât capetele de cai aflați la biserici sunt fasonate în piese cu rol constructiv, intrând în structura intimă a construcției și nefiind deci un element de decor suprapus sau periferic. Se remarcă de asemenea că tehnica de prelucrare a acestor „cai” este dintre cele mai vechi, rudimentară, constând în cioplirea sau cel mult dăltuirea bânelor de lemn. Demn de remarcat este și faptul că ceea ce este mai adesea figurat nu este calul în întregul său, ci mai ales capul lui. Este o prescurtare plastică a motivului și a simbolului care se întemeiază pe străvechea practică magică în care partea acționează pentru tot. Reprezentarea capului de cal avea aceleași semnificații apotropaice și puteri magice ca reprezentarea întregului corp²⁰.

În același context al semnificațiilor simbolice de apărare și de delimitare a spațiului sacru al bisericii, ca motiv ornamental este prezentă „funia împletită”. Ea apare la ancadramentul ușii, după cum se poate observa la bisericile de lemn Gojgărei-Topana, Ștefănești-Leleasca, Băzgărei-Vitomirești, Dopicea-Tătulești sau este

¹⁶ Mircea ELIADE, *Imagini și simboluri*, Edit. Humanitas, București, 1994, pp. 199-200.

¹⁷ Paul PETRESCU, *Motive decorative celebre*, Edit. Meridiane, București, 1971, p. 15.

¹⁸ Idem, *Imaginea soarelui în arta populară*, în „Studii și Comunicări de Istoria Artei”, seria Artă plastică, an X, 1, 1963, p. 114.

¹⁹ Jean CHEVALIER, Alain GHEERBRANT, *Dicționar de simboluri*, vol. 1, A-Z, Edit. Artemis, București, 1995, p. 161.

²⁰ Gilbert DURAND, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Edit. Univers, București, 1977, pp. 92 – 93.

sculptată și pe ușă, ca în cazul bisericii Ștefănești-Leleasca. Singulară sau însoțită de alte simboluri sacre, tot cu rol apotropaic „funia împletită” este sculptată pe pereții exteriori, respectând principiile simetriei: același pas, același ritm și aceeași grosime, înconjurând de jur împrejur edificiul, pe linia mediană, așa cum se poate observa la toate bisericile de lemn din județ. O particularitate prezintă biserica de lemn Donești-Vitomirești, la care motivul ornamental „funia împletită” este situat mult deasupra liniei mediane, apropiindu-se considerabil de consolele ce susțin acoperișul.

Simbolul dintelui de lup, compus dintr-o înlănțuire de triunghiuri sau dreptunghiuri cu volume egale tinde și azi să își conserve poziția și funcționalitatea conferite de simbolistica ancestrală. Îl întâlnim la ancadramentul ușii la biserica de lemn de la Ștefănești-Leleasca, sau însoțind motivul „funiei împletite” pe care din loc în loc îl întrerupe, după cum se poate observa la bisericile de lemn din Cornățel-Poboru și Dopicea-Tătulești.

Prin urmare, tehnica și arta pe care meșterii populari le-au folosit la construirea casei le regăsim și în domeniul bisericilor de lemn. Asemănările ce pot fi identificate între casă și biserică demonstrează că ctitorii acestora din urmă nu au văzut un prag de netrecut între cele două tipuri de construcții. Elementele comune sunt cele constructive și decorative, deosebirea esențială constă în funcția diferită a bisericilor. Totodată, bisericile de lemn, indiferent de zona în care sunt construite, reprezintă puncte de interferență între arta cultă și arta populară, exprimă o sinteză a spiritualității românești. Sunt documente istorice și valori ale civilizației populare dar și argumente de sensibilitate creștină.

Unitatea constructivă a bisericilor de lemn nu trebuie privită ca uniformitate ci, dimpotrivă, reprezintă o unitate în diversitate, unitate în elementele fundamentale și în același timp varietate a elementelor de detaliu-fie ele de construcție sau decorative –, după specificul local sau zonal.

2. ICOANA DE VATRĂ...

În interiorul locuinței țărănești, obiectele de cult constituie o categorie aparte, cu importante semnificații magico-religioase. Icoanele pictate pe sticlă sau pe lemn, opere ale meșterilor iconari din mănăstiri sau ale meșterilor populari au fost prezente în fiecare interior tradițional românesc. Alături de icoană se așeza uneori un pistornic, buchetul de busuioc, iar deasupra un ștergar.

În arealul Olteniei se întâlnea și un alt fel de icoană, numită „icoană de vatră”, care se așeza în apropierea coșului cu corlată sau era fixată direct în interiorul lui. Apariția unei astfel de icoane este strâns legată de un adevărat cult al vetrei. În tradiția românească, vatra este un loc marcat de puternice credințe mitice, lucru care-i conferă, pe lângă întrebuințarea obișnuită, o funcție mitico-magică cu implicații directe în viața oamenilor. Purtând semnificații anume legate de însuși fenomenul existenței în timp, ea a fost înconjurată de o mulțime de acte și datini rituale, care răspund de fapt unei necesități spirituale complexe, ridicând lucrurile comune la înălțimea unor simboluri active în conștiința populară, pentru a da un sens tuturor trăirilor prilejuite de viața de familie²¹. Icoanele de vatră aveau rolul de a apăra casa de trăsnete, de duhurile malefice, dar mai ales de „zmeu sau balaur”, despre care se credea că intră prin hornul casei,

²¹ Nicolae COJOCARU, *Vatra în tradiția românească*, în „Revista de Etnografie și Folclor”, 34, Edit. Academiei R.S.R., București, 1979, p. 373.

singura cale de comunicare cu exteriorul, care nu putea fi închisă ca altele, cum ar fi ușa, fereastra, poarta, prin zăvorăre.

Este bine știut faptul că în raport cu locul unde era amplasată icoana (întotdeauna pe peretele de la răsărit) se orientau apoi masa, patul și, un lucru demn de consemnat, mortul la înmormântare²². Icoana de vatră face însă excepție de la această regulă, amplasarea neținând cont de orientarea către răsărit, fiind așezată în interiorul hornului sau pe peretele din apropierea lui, indiferent de poziționarea vetrei în locuință.

Cele mai vechi icoane de vatră care se găsesc în colecții publice sau particulare datează din secolul al XIII-lea. Însă concepția și execuția, dar mai ales utilizarea lor sugerează că ele au fost folosite cu mult înainte de apariția creștinismului în aria românească²³. „Aceste stranii produse ale artei populare românești”²⁴ erau lucrate de meșterii populari care lucrau și pistornice, cruci, troițe și alte obiecte de cult și erau (re)cunoscuți ca meșteri cruceri. Aceștia erau concentrați în adevărate centre de crucerit, în toată Oltenia existând doar câteva. Legat de acest meșteșug și transmiterea lui, iată ce declara Bezna Ion, crucer: „...nu oricine putea să se facă crucer. Crucerii nu se puteau face din furi, sau ai din neam care au făcut moarte de om. Pentru că cine a furat sau a omorât este blestemat iar blestemul nu-l duce numai el, ci și ai de-l urmează. Că blestemul îl ajunge și pe-l din al noulea urmași. Dacă aveau copii numai fete, crucerii nu-și luau la întâmplare băieți să-i învețe meșteșugul. Îl alegeau dintre nepoți pe-l mai ager, îndemânatic și mai chipeș. Nu te lua nimeni dacă aveai beteșug. Care era cocoșat, ori schiop, orb, sau cine știe cum, nu avea ce căuta printre cruceri. Trebuia să fie zdravăn, sănătos și chipeș”.

Icoanele de vatră erau confecționate din lemn dens, dintr-o esență „tare” (stejar sau fag). Au dimensiuni relativ reduse, variind între 18-20 cm / 25-35 cm. Spre deosebire de icoanele pictate pe lemn, la care suportul presupunea o pregătire minuțioasă, fiind folosite pânza și cleiul sau cele pictate pe sticlă, la care se folosește lucrul „în oglindă”, icoanele de vatră erau realizate direct pe lemn, prin diverse tehnici: cioplire, incizare, uneori și umplere, prin colorare cu maxim trei sau patru culori de apă, a conturilor. Culorile folosite erau negru, alb, roșu și ocră. Lemnul era cioplit cu barda până la realizarea unei suprafețe plane care să permită trasarea desenului liber. Marginile se netezeau cu mezdrea. După efectuarea desenului (întotdeauna cu mâna liberă) se trasau conturile cu dalta în formă de „V” sau cu un cui înroșit în foc. La incizarea și crestarea conturilor se folosea custura. Aura sfinților se trasa cu horjul.

La prima vedere, o icoană de vatră nu este altceva decât o scândură de lemn, cioplită cu barda, și care poartă un desen. Analizând aceste creații ale meșterilor cioplitari din punct de vedere plastic, observăm că modul simplist de redare, frontalitatea figurilor, concepția compozițională demonstrează că dincolo de deosebirile de tehnică există și elemente comune cu oricare alt gen de icoană. Aceste similitudini se pot observa în modul de organizare al materialului vizual, altfel spus subiectul icoanei. Icoanele de vatră prezintă fie un singur personaj, fie două sau mai multe personaje și registre. Unele sunt lucrate aidoma icoanelor prăznicare, unde sunt reprezentați nouă

²² Ion GHINOIU, *Panteonul românesc. Dicționar*, Edit. Enciclopedică, București, 2011, p. 89.

²³ Mihail MIHALCU, Radu O. MAIER, *Observații cu privire la „icoanele de vatră” românești*, în „Revista de Etnografie și Folclor”, tom 39, 1-2, Edit. Academiei Române, București, 1994, p. 128.

²⁴ *Ibidem*, p. 125.

sau mai mulți sfinți. Deși mai rar, există și icoane de vatră înfățișând scene religioase: Cina cea de taină, Botezul Domnului, Răstignirea Mântuitorului.

De o mare simplitate, cu trăsăturile feței și corpului esențializate până la contur, icoana de vatră este, înainte de toate, limbaj redus la esență. Prin eliminarea detaliilor, reducerea formei la contur, simplificarea până la abstractizare a temei presupun o înțelegere superioară a ansamblului, atât din partea privitorului cât mai ales din partea celui care a creat artefactul. Aflați în fața unei icoane de vatră, aproape întotdeauna ne întrebăm dacă ne aflăm în fața unei forme de artă naivă, a unei forme arhaice, primitive de artă, sustrasă în mod nefiresc evoluției și conservată până în zilele noastre.

Însă icoanele de vatră nu sunt nici artă naivă, nici artă primitivă. Simplificarea canonului care a slujit drept model este o simplificare conștientă, asumată, nu este vorba de o copiere întâmplătoare. Ideograma și-a păstrat ideea, însă în icoana de vatră se manifestă indiferența față de aspectul artistic și impactul estetic al ei. Motivarea simplificării grafice o reprezintă faptul că icoanele de vatră se sustrag intenției artistice prin caracterul lor magic. Rostul lor apotropaic le include într-un context în care atenția artistică, estetică nu își au locul. Destinate unui loc ascuns privirii-hornul vetrei- aceste icoane nu au fost concepute să încânte ochiul, să producă emoție artistică. Ele trebuiau doar să marcheze, prin imaginea schematizată, prezența unui sfânt apărător al casei. Schematismul icoanelor de vatră, rezultat al întâlnirii artă-magie este factorul care vine în contradicție cu perioada în care ele încă mai sunt lucrate. Pentru că în județul Olt, aceste icoane continuă să fie executate în centrul de crucerit de la Pietriș, comuna Baldovinești, situat în apropiere de orașul Balș.

În trecut cruceritul era transmis „din tată în fiu”. La începutul secolului al XX-lea la Pietriș lucrau aproximativ 25 de meșteri cruceri, ceea ce denotă că avem de-a face cu un centru vechi și puternic. Dintre meșterii cruceri din Pietriș care în trecut s-au remarcat în mod deosebit în confecționarea icoanelor de vatră menționăm aici pe Moțatu Florea iar în prezent singurul care mai lucrează aceste icoane este Lunceanu Constantin. În familiile acestor meșteri a existat o tradiție în confecționarea icoanelor, care se lucrau mai greu decât pistornicele, crucile sau troițele.

Cu timpul, icoanele de vatră au început să dispară din interiorul locuinței tradiționale. Mutațiile importante, referitoare la concepția despre lume și viață, faptul că nu erau la fel de „frumoase” și de ieftine ca gravurile și cromolitografiile cu subiecte religioase, produse de serie care au invadat la sfârșitul secolului al XIX-lea și satele românești, înlocuind adesea și icoanele pictate pe lemn²⁵. În acest sens, interesantă este povestea icoanelor de vatră descrisă de Mustăța Ion, din Salcia Doljului, un vechi centru de crucerit din apropierea Craiovei: „...*Eu am făcut crucerit cu tata și apoi singur, prin 1913 – 1914 apoi și după primul și al doilea Război Mondial. Dar „icoane de vatră” nu îmi amintesc să fi lucrat 15 – 20 bucăți. Nici cei mai bătrâni decât tata nu lucrau icoane, decât foarte rar. Nu ne convenea să le vindem ieftin că se lucrau greu. Numai din scoabă și trebuia să ai mână sigură, sculă bună și să cunoști bine chipurile sfinților și toate ale lor. Și mai era ceva. Lemnul pentru icoane are tipicul lui. Trebuie să fie foarte bine uscat. „Blănițele” (scândurile) se făceau din ce cădea din trunchiurile și crăcile foarte groase. „Căzăturile” astea se spărgeau în blănițe, unele mai groase, altele mai subțiri și potrivit de lungi. Apoi le mai lași destul timp să se usuce bine. Dar cel mai greu lucru era să știi să „închipui” mulți sfinți și multe sfinte”.*

²⁵ M. Mihalcu, R. O. Maier, *loc. cit.*, p. 126.

În prezent, în centrul de cruceri de la Pietriș se mai lucrează icoane de vatră doar în familia lui Lunceanu Constantin, de altfel singurul care mai practică meșteșugul cruceritului în zonă. Icoanele de vatră lucrate la Pietriș înfățișează un singur sfânt: Iisus Hristos (foto 10 a), Sf. Paraschiva (foto 10 b), Maica Domnului cu pruncul (foto 10 c), altele îi înfățișează pe Sf. Gheorghe ucigând balaurul (foto 10 d) sau sunt redați îngeri: Îngerul Domnului (foto 11 a), Arhanghelul (foto 11 b). Singura scenă biblică redată este Cina cea de taină (foto 11 c). Toate icoanele de vatră sunt lucrate doar la comandă, pentru muzee sau colecționari.

Așa cum am mai amintit, rareori icoanele de vatră erau decorate prin pictare, la început cu culori de apă, însă numărul culorilor era redus la două sau trei²⁶. În general culorile folosite în pictură erau obținute din plante, prin tehnici diferite, stăpânite de meșteri. Artă creștină oferă multe exemple de folosire a culorilor în pictura icoanelor. Dacă arta - așa cum afirma M. Quenot - poate prelua ștafeta cuvintelor când acestea se împiedică în fața inexprimabilului, atunci e de la sine înțeles că-n domeniul picturii culorile au rolul esențial. Prin asocierea lor, icoanele ajung să traducă, dincolo de realitatea obiectului, un mesaj profund, spiritual, perceput prin inconștient²⁷. Johannes Itten spunea că „secretul cel mai adânc și cel mai esențial al acțiunii culorilor rămâne nevăzut chiar și pentru ochi și că nu poate fi contemplat decât prin inimă. Esențialul scapă formulelor”²⁸. Eugen Trubețkoi scria pe la 1916 că „paleta” semnificațiilor culorilor icoanei „este tot atât de infinită ca și câmpul natural al culorilor care pot fi văzute pe cer”²⁹.

La început, pentru pictarea icoanelor de vatră se foloseau roșul, negrul și nuanțele de ocru, uneori și alb. Aceste culori aveau o anumită simbolistică: roșul reprezenta simbolul dragostei și al Duhului Sfânt, albul era simbolul Tatălui, al credinței, al curățeniei. În cazul icoanelor de vatră culoarea nu este doar un element de decor ci joacă un rol important, ea tinde să exprime lumea transcendentă. În ultimul timp însă, în centrul de cruceri de la Pietriș au început să fie folosite culorile tempera în nuanțe de roșu, alb, albastru, verde, galben, precum și bronzul argintiu. Într-o concepție pur decorativă au fost introduse ornamente florale-brădușul, ghiocelul, vrejul-desenate în alb sau argintiu peste suprafețe colorate (foto 12).

Chiar dacă aceste icoane de vatră nu mai sunt folosite în interiorul locuinței țărănești, ele constituie mărturie emoționantă și rare ale unei lumi și ale unui mod de a gândi care a existat cândva, demult.

Din punct de vedere al plasticii și ornamenticii, sau al tehnicii de execuție putem stabili unele asemănări între icoanele de vatră și pistornicele sau crucile de morminte lucrate în centrul de crucerit de la Pietriș. În cazul pistornicelor, asemănarea dintre aceste două categorii de artefacte se justifică în primul rând prin rostul lor-obiecte de cult-și apoi prin faptul că sunt create în aceeași tehnică: cioplire, sculptare, incizare. Pe unele pistornice sunt redată imagini ale sfinților, executate în tehnica horjului, sunt asemănătoare cu imaginile schematice de pe icoanele de vatră, ceea ce ne determină a presupune că erau lucrate de aceeași meșteri. Însă concepția plastică a pistornicelor-desenele ornamentale executate cu horjul sau prin incizare, variatele forme de cruce în

²⁶ Ibidem.

²⁷ Michael QUENOT, *Icoana, fereastră către absolut*, Edit. Enciclopedică, București, 1993; p. 120

²⁸ Johanne ITTEN, *The art of color*, John Wiley and Sons Ltd, New York, 1974, p. 36.

²⁹ E. TRUBEȚKOI, *Trois etudes sur l'icone*, Ed. Oeil, Paris, 1966, pp. 65-66.

care sunt lucrate-toate acestea vădesc o certă intenție ornamentală. Deși obiecte de cult, pistornicele lucrate de meșterii cruceri împodobeau interiorul.

În sobrietatea ascetismului lor, aceste obiecte de cult nu reprezintă, ci prezintă. Icoana de vatră concentrează în ea imaginarul religios, fiind o adevărată „teologie prin reprezentări”, instituind un anumit tip de comunicare între om și divinitate.

3. CRUCEA

Pictura populară, ramură a artei populare mai puțin dezvoltată în țara noastră decât sculptura sau ceramica, a cunoscut totuși o înflorire în domenii precum pictura pe sticlă, pictura pe mobilier și pe monumente și piese de cult din lemn.

În arealul Olteniei întâlnim cruci de lemn pictate amplasate în cimitire (foto 13, 14), de-a lungul drumului, lângă fântâni sau fixate pe copaci, ca vestigii ale unor culturi străvechi. Astfel de cruci s-au lucrat și în județul Olt, în centrul de cruceri de la Pietriș, centru de care am mai amintit în prezentul studiu.

La confecționarea unor astfel de cruci lucrează bărbații laolaltă cu femeile. Bărbații asamblează crucea din blăni de lemn, execută desenele cu scoaba și „căprița” iar femeile le pictează. Aceste cruci lucrate la Pietriș din punct de vedere plastic pot fi asemănate cu icoanele de vatră. În cazul crucilor se manifestă cu pregnanță intenția ornamentală în realizarea plastică de ansamblu.

În ceea ce privește temele înfățișate pe cruci, acestea diferă de la crucile de bărbat la cele de femeie sau de copil. Pentru crucile de bărbat meșterii cruceri aleg, după preferințe, temele Hristos răstignit (foto 21), Îngerul Domnului, Sf. Arhanghel, Sf. Gheorghe (foto 22). Pe crucile de femeie sunt reprezentate Maica Domnului (foto 23) sau Sf. Paraschiva. Crucile de copil se disting prin dimensiunile mult reduse și prin reprezentarea de regulă a lui Iisus Hristos. Sunt însă și cazuri când meșterul crucer pictează pe cruce, indiferent că este de bărbat, de femeie sau de copil, pe Iisus răstignit.

Pe o singură cruce întotdeauna apar două sau mai multe figuri supraetajate, iar pe aripile din stânga și din dreapta câte o figură de înger sau un ornament. În aceste reprezentări ale sfinților calitatea artistică a desenelor rezultă din faptul că deși pornesc de la o viziune plastică rigidă, hieratică, fiind lucrate cu mâna liberă, de oameni fără o cultură deosebită, capătă, prin stângăcia și sinceritatea lor naivă o expresie foarte vie. Ca și în cazul icoanelor de vatră, imaginea personajelor înfățișate pe aceste cruci a pornit de la un model cult, însă cu timpul meșterii cruceri au părăsit aceste modele, transpunându-le într-o formă mult mai sugestivă, conform concepției plastice personale. În prezent, în Pietriș doar Lunceanu Constantin împreună cu fiica sa, Ileana Călărășu mai lucrează cruci.

Policromia a apărut mai târziu, acest fenomen al pictării crucilor s-a produs treptat, culoarea fiind aplicată la început sub formă de dungi. Ulterior s-a trecut la umplerea suprafețelor. În prezent culoarea inundă toată suprafața crucii, iar desenul sensibil dispare. Privind evoluția picturii de pe cruci observăm că în faza actuală, într-o concepție pur decorativă, au fost introduse ornamentele florale desenate cu alb peste suprafețe colorate, ca și în cazul icoanelor de vatră. Alături de motivul „brăduțului” mai apar și alte elemente decorative, denumite de Ileana Călărășu „ghiocelul boieresc”, „pește”, „ilori”. Fiecare piesă este concepută într-o gamă cromatică precisă. Crucile pentru bărbați sunt pictate în nuanțe de verde și albastru iar cele pentru femei cu roșu și albastru (foto 15). Pentru pictare se folosesc vopseluri în combinație cu clei, ou și apă.

Crucile lucrate aici au acoperișul în două ape, învelit cu tablă. Au două brațe, iar între brațe sunt inserate „cruciulițe” mai mici pentru decor și obrejoare (stinghii folosite ca ornament).

4. ...SAU ALTFEL SPUS, SIMBOLURI ALE CREȘTINISMULUI POPULAR

Biserica, icoana de vatră și crucea sunt forme de comunicare ale trecutului cu prezentul și ale creatorului cu privitorul. În toate aceste creații ale artei populare se observă cu ușurință reflectarea modului de viață și concepția despre lume a omului societății tradiționale.

Formele și decorurile sunt gândite de așa manieră încât să formeze un întreg, întreg destinat să împlinească și să îndeplinească nevoile spirituale ale oamenilor. Un rol deosebit în studiul producțiilor artei populare îl are interpretarea semnelor, simbolurilor și reprezentărilor simbolice. Artă prelucrării lemnului se caracterizează prin intenția simbolică, meșterul popular tinzând spre încifrarea sentimentului lui religios în motivele ornamentale, pentru a transmite și a se transmite pe sine.

Cu ajutorul simbolurilor „omul nu se singur în univers. Imaginea devine un simbol atunci când dobândește o asemenea valoare, decât dacă leagă în om adâncurile lui imanente”³⁰.

Icoana de vatră constituie o altfel de lume, a imaginii implicit și explicit, a formei de reprezentare, reprezintă un mijloc de comunicare. „Simbolicul desemnează numitorul comun al tuturor modalităților de a obiecta, de a da sens realității...Simbolicul reprezintă medierea universală a spiritului între noi și real”³¹.

Impresia de armonie și prospețime oferită privitorului de crucile de la Pietriș își are izvorul în cromatica folosită de creatorii-artiști țărani. Culoarea este purtătoarea multor semnificații transmisibile și inteligibile. Are funcție de limbaj, ceea ce prin intermediul tonurilor cromatice și acromatice se pot fixa, exprima și comunica informații semantice, estetice, afective, magice și religioase. Culorile alcătuiesc un limbaj în timp ce ordonarea lor simbolizează textul. În dubla ei postură, de semn și simbol, culoarea devine imaginea abstractă a unei idei sau a unui sentiment.

Pentru omul contemporan, mai ales pentru locuitorul urban, este adesea dificil să înțeleagă universul societății rurale tradiționale, fascinante prin armonia și simplitatea sa. Această simplitate însă, nu este semnul unei existențe rudimentare, așa cum în mod eronat este privită adesea, ci rezultatul unei vieți trăite în împăcare și armonie cu lumea. Pentru omul societății religioase tradiționale, întreaga lume fenomenală era spiritualizată, locurile și timpurile având amprenta sacralului și viața se organiza după legi cosmice³². Manifestările omului, de la cele mai comune gesturi până la cele mai rafinate creații ale artei populare, erau integrate aceluiași sistem de valori tradiționale. Destinul său era legat de cel al colectivității, religiozitatea având o expresie comunitară³³.

³⁰ Vasile Tonoiu, *Ontologii arhaice în actualitate*, Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 234.

³¹ Paul Ricoeur, *Despre interpretare*, Edit. Trei, Iași, 1998, p. 18.

³² Mircea ELIADE, *Tratat de istoria religiilor*, Edit. Humanitas, București, 1992, p. 32.

³³ Juan Martin VELASCO, *Introducere în fenomenologia religiei*, Edit. Polirom, Iași, 1997, pp. 213-214.

Biserică, icoană sau cruce...fiecare reprezintă o concretizare a sufletului în plastica materialului. Reprezintă o transpunere sufletească a ortodoxiei țaranului român din domeniul laicului, a profanului, într-o dimensiune materializată, semnificativă, a spiritului și credinței.

Foto 1. Biserica de lemn din Ștefănești-Leleasca

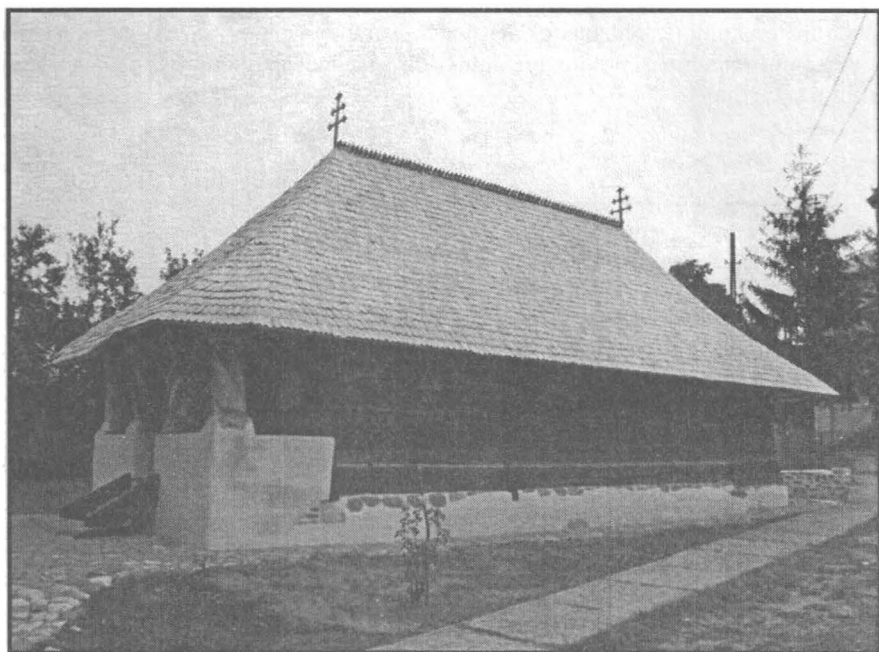

Foto 2. Biserica de lemn Ibănești-Cungrea

Foto 3. Biserica de lemn din Vitomirești.

Foto 4. Biserica de lemn Donești-Vitomirești

Foto 5. Biserica de lemn din Cornăjel-Poboru

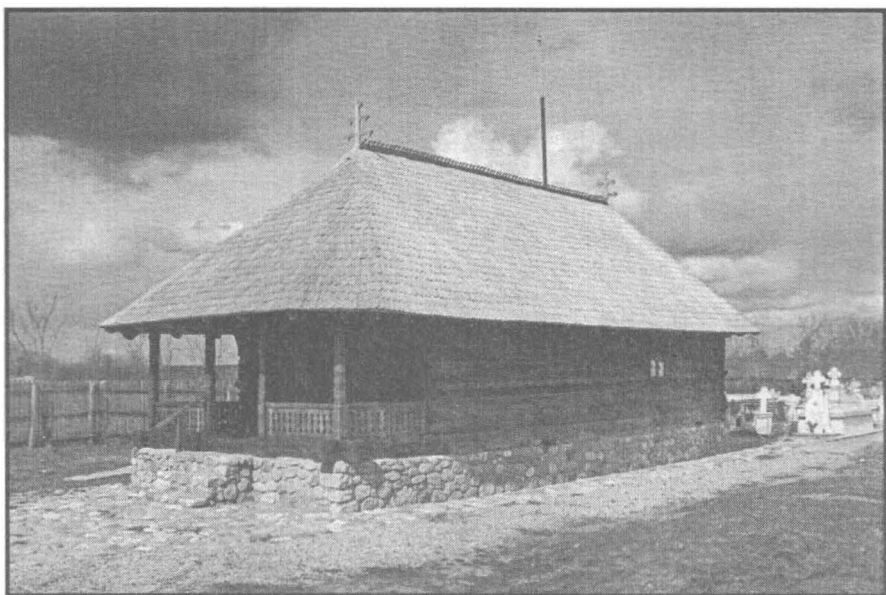

Foto 6. Biserica de lemn Momaiu-Tătulești

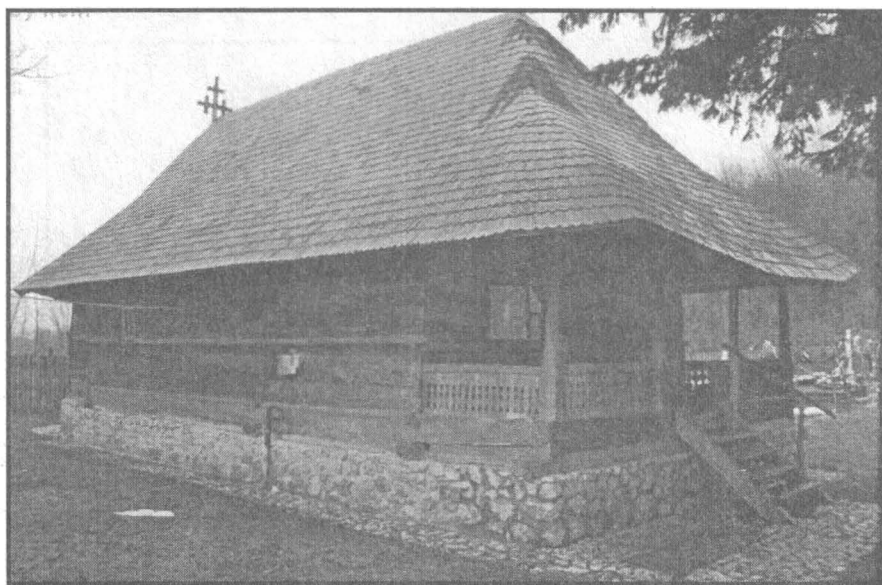

Foto 7. Biserica de lemn din Dopicea-Tătulești

Foto 8. Biserica de lemn din Gojdărei-Topana

Foto 9. Biserica de lemn din Prisaca-Vulpeni

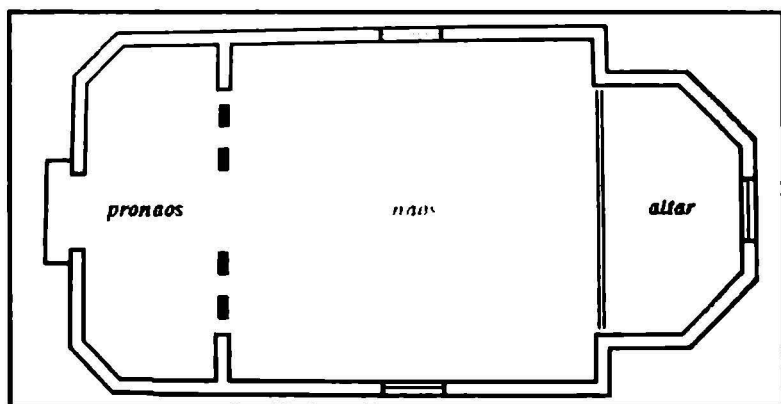

Foto 10. Planul bisericii de lemn cu absida decroșată

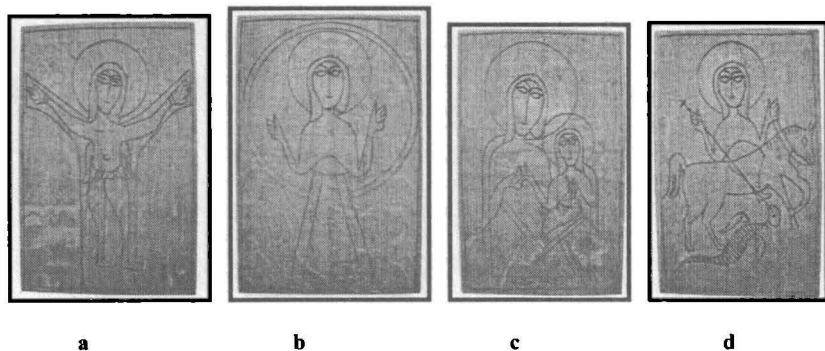
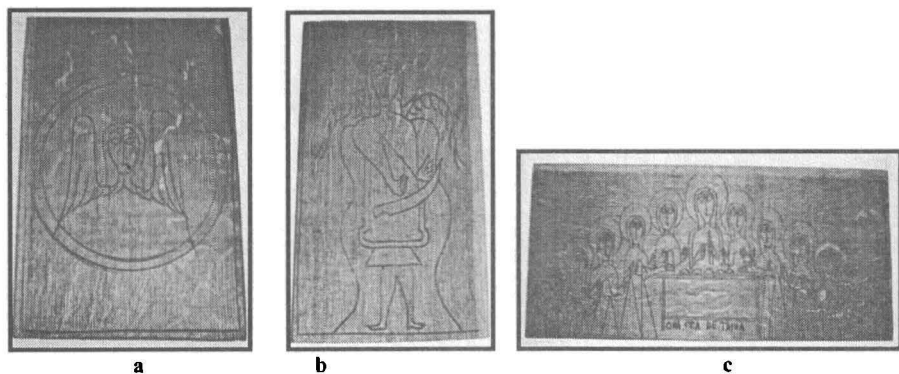
Foto 11. Icoane de vatră din patrimoniul etnografic al Muzeului Județean Olt
a) Iisus răstignit; b) Sf. Paraschiva; c) Maica Domnului cu Pruncul; d) Sf. GheorgheFoto 11. Icoane de vatră din patrimoniul etnografic al Muzeului Județean Olt
a) Îngerul Domnului; b) Arhanghelul; c) Cina cea de Taină

Foto 12. Icoane de vatră din patrimoniul etnografic
al Muzeului județean Olt

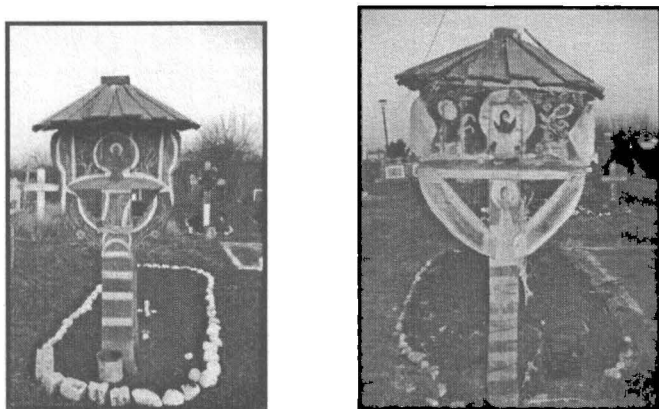

Foto 13. Cruci de lemn – cimitirul din comuna Româna, jud. Olt

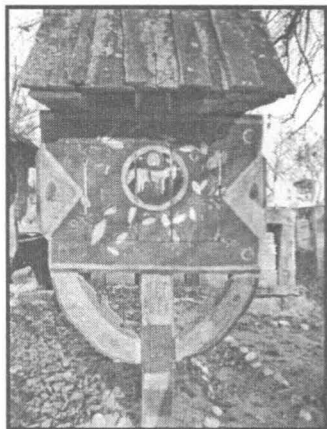

Foto 14. Cruci de lemn – cimitirul din comuna Pietriș, jud. Olt

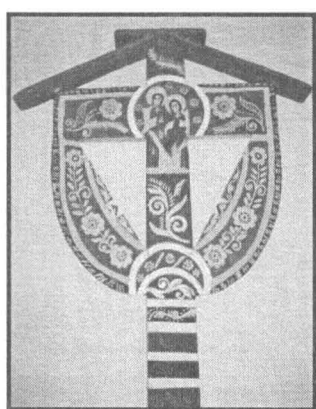
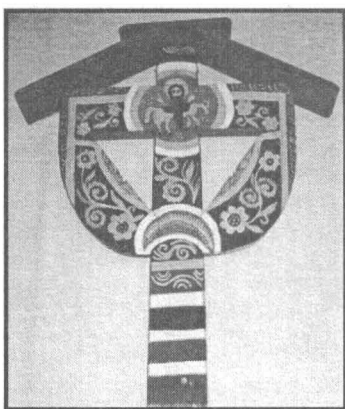
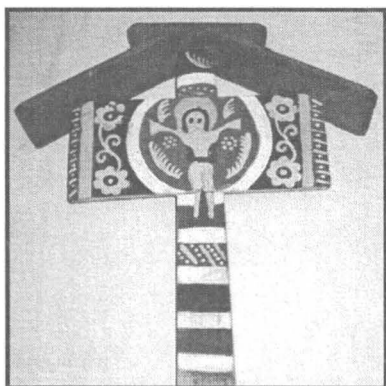

Foto 15. Cruci de lemn din patrimoniul etnografic al Muzeului județean Olt, lucrate în centrul de cruceri Pietriș

COSTUMUL FEMEIESC DIN ZONA OLT

Rada Ilie

Summary

THE POPULAR SUIT IN OLT COUNTY

The popular suit in Olt County represents the sum of many trades: spinning, woven, painting, sewing, furriering which can be met with alternations and combinations, showing on a hand the specific of Romanian popular art, and on the other hand, the features of the area we refer to.

The unity of the female suit in this area consists of fundamental elements: raw material, cut, ornaments disposing, chromatics. Concerning raw material, the feature of the suit is the usage of wool, lin, hemp or cotton textures. The female suit in the area contains two peasant skirts, and it makes this suit different from others in neighboring areas through chromatics and ornaments.

KEY WORDS: Roumanian folklore art, Olt County, national costume

---

„Prin costum, tradiții și cântece fiecare
sat ține să-și păstreze aureola specifică”.
Lucian Blaga, *Elogiul satului românesc*

Portul popular din zona Olt a fost descoperit de specialiști, relativ târziu, după 1968. Până atunci, se făcuseră cercetări de către specialiștii marilor muzee de profil din țară, doar în zona Romaniți. Este vorba despre Muzeul Satului „Dimitrie Gusti”, Muzeul de Artă Populară, Muzeul Olteniei din Craiova. Atunci când se vorbea despre zona Olt, se prezenta costumul cu zăvelci negre, cusute cu fir galben în benzi orizontale în parte de jos, costum pe care localnicii îl procurau din târgul de la Drăgășani și care era lucrat în atelierele din zona Sibiului.

Cercetările amănunțite întreprinse de proaspăt înființatul Muzeu Județean, în colaborare cu Muzeul de Artă Populară din București, au scos la iveală costumul popular femeiesc specific zonei, reușind să se achiziționeze o colecție foarte importantă, care se află în patrimoniul Muzeului Județean Olt. Urmărind costumul popular din zona respectivă, nu am făcut altceva decât să aruncăm o privire asupra vieții comunităților rurale în ansamblu, asupra aspectelor social-economice, istorico-etnografice și artistice, evoluției de-a lungul timpului, procesului de creație în structura caracterului morfologic al zonei.

Dezvoltat pe străvechiul fond iliro-tracic și pe tiparele caracteristic dacice, costumul a dăinuit până astăzi datorită științei creatoare anonime de a-l păstra și valorifica prin farmec, ornamente, culoare; de a-l integra concepției de viață caracteristice fiecărei perioade istorice. Costumul popular din zona Olt reprezintă suma multor meșteșuguri: tors, țesut, vopsit, cusut, cojocărit, sumănărit, care se întâlnesc cu alternanțe și combinații, configurând pe de o parte specificul artei populare românești, iar pe de alta, caracteristicile zonei la care ne referim.

Unitatea costumului femeiesc din această zonă se manifestă în domeniul unor elemente fundamentale: materie primă, croi, dispunerea ornamentelor, cromatică. În domeniul materiei prime, caracteristica costumului din zonă o constituie folosirea țesăturilor din lână (pentru hainele de iarnă - șube), in, cânepă sau bumbac pentru confecționarea cămășilor de lucru sau de sărbătoare.

Costumul femeiesc din zonă se încadrează în tipul de port cu două catrințe și se diferențiază prin cromatică și ornamentală de cele din zonele învecinate.

Pieptănătura părului, integrată în ansamblul vestimentar, are valoare simbolică și estetică. Pieptănătura și găteala capului era reglementată în funcție de vârstă, de starca civilă și socială. Fetițele până la vârsta de 7-8 ani purtau părul scurt, rotunjit în jurul capului. După această vârstă, părul era lăsat să crească și se purta cu cărare pe mijlocul capului și împletit în două codițe legate cu pleturi (fire de ață colorată) și lăsate să cadă pe spate (fotografia nr.1). Acest tip de pieptănătură era folosit de fete până la vârsta căsătoriei, perioadă în care aveau voie să meargă oriunde cu capul descoperit. În timpul muncii, ele mai purtau pe cap un tulpă alb de formă triunghiulară, împodobit cu șabace sau dantelă lucrată cu croșeta. În zilele de sărbătoare purtau în păr flori sau diferite plante mirositoare.

În ziua nunții, pieptănătura era mai deosebită: în cozi se puneau frumoase panglici colorate, iar pe cap o maramă cu o bentiță din mărgel colorate sau paiete. Se mai purta și un fes roșu împodobit cu monede de argint la frunte, peste care se așeza marama din borangic (fotografia nr. 2). Găteala capului din ziua nunții era cea care o deosebea pe mireasă de restul tinerelor care luau parte la ceremonie, dacă avem în vedere că toate tinerele purtau costume populare. După terminarea ceremonialului, nașa era cea care scotea toate podoabele de pe capul miresei și îi așeza un tulpă alb sau o maramă. De acum, ea nu mai avea voie să rămână cu capul descoperit în fața membrilor familiei sau a comunității.

De la căsătorie se schimba și pieptănătura, femeile își împleteau părul într-o coadă pe care o strângeau coc la ceafă și o prindeau cu crăcâni din metal. În timpul săptămânii femeile purtau un tulpă alb, iar în zilele de sărbătoare maramă din borangic, lăsând cele două capete cu alesături să cadă frumos pe piept. La femeile în vârstă, marama se rula în jurul gâtului și în multe cazuri era înlocuită cu un ștergar alb din pânză de bumbac cu alesături la capete sau cu o basma neagră procurată din comerț.

În zona Olt, din toate piesele folosite la găteala capului, marama din borangic a fost cea mai importantă, datorită aspectului ei somptuos.

La costumul femeiesc, piesa definitorie este cămașa și ea se încadrează tipului specific românesc. S-au purtat mai multe tipuri de cămăși, foarte răspândită fiind cămașa încrețită în jurul gâtului, care este foarte veche și foarte ușor de realizat. Din punct de vedere al croiului, se foloseau patru foi drepte pentru piept, spate și mâneci, la care se adăuga o broșchiță sub braț (o bucată de pânză de formă pătrată, de cca 15 cm). Spatele, pieptul și mânecile se încrețeau și se prindeau într-o bentiță îngustă numită guler (fotografia nr.3). Cămașa se purta scurtă până la brau și se numea ciupag.

Cel de al doilea tip de cămașă era cea dreaptă, cu piept și spate croit dintr-un lat de pânză, la care se adăuga câte un clin, de o parte și de alta și se puneau broșchiță sub braț. Cămașa dreaptă se purta mai mult de femeile în vârstă și tipul mai vechi se croia împreună cu poala cămășii.

Cel de al treilea tip, considerat mai nou, era cămașa cu platcă, care se purta mai mult în timpul săptămânii. Platca era de formă dreptunghiulară, pe umeri, și de ea se prindeau pieptul, spatele și mânecile, ușor încrețite.

Din punct de vedere al tehnicilor de ornamentare, cămășile din zonă pot fi grupate în trei categorii: cămașa cusută cu punct românesc, sau în muscă; cămașa aleasă în război și cămașa lucrată în fire trase, numită în șabac. La cămașa încrețită în jurul gâtului predominau ornamentele dispuse în șiruri drepte pe piept, spate și mâneci, sau cu altă țesătură peste mănecă, din care porneau șiruri drepte. La tipurile foarte vechi, pieptul și mânecile erau acoperite în întregime de ornamente. La cămașa dreaptă, ornamentele sunt dispuse la umăr și pe piept, iar la cămașa cu platcă, pe margine la platcă și pe piept. La toate tipurile de cămăși, îmbinările sunt realizate cu cheie cu croșeta sau cu acul. Motivele vegetale sau geometrice sunt în tonuri de roșu, negru, bleumarin, completate de mărgelile colorate, paiete sau fir metalic.

Chipeneagul, sau ciupagul, cum mai era numită cămașa scurtă, era completată de poală lungă, în cele mai multe cazuri lucrată cu aceleași ornamente și nuanțe de armici ca și cămașa. Peste poală se purtau două zăvelci de formă dreptunghiulară, cu o lungime de 80-90 cm și o lățime de 60 cm.

Zăvelcile se țesau în război în patru ițe, din lână toarsă în casă, cu fir subțire și din bumbac în aceleași nuanțe de bleumarin sau negru, pentru a obține prin alternanța culorilor o țesătură ca o dantelă. Din tehnica de năvădeală, ornamentele rezultate erau dispuse pe vertical, în formă de val și în romburi. Zăvelcile purtate la costumul de lucru rămăneau așa cum rezultau din țesătură, iar la costumul de sărbătoare ornamentele erau completate cu cusături cu betecală albă și galbenă și cu mărgelile colorate și paiete, ceea ce conferă piesei o strălucire aparte (fotografia nr. 5). Acest tip de zăvelci îl întâlnim în toate satele din zona Olt. În apropierea orașului Slatina, la Curtișoara, Teslui pe lângă fir, betecală și mărgelile, mai apar și cusături cu lăniță roșie, deosebindu-le foarte mult de cele din nordul zonei. Pentru costumul de mireasă zăvelcile erau de culoare deschisă, țesute din fir alb sau galben, acoperite în întregime de motive geometrice.

De la costumul de lucru și de sărbătoare erau nelipsite betele, cu o lungime de 2-3 m și o lățime de 5-6 cm. Acestea erau alese în război, din lână colorată în ochiuri, iar cele de la costumul de sărbătoare aveau și cusături cu mărgelile colorate.

Podoabele au completat și ele costumul de lucru și de sărbătoare, pe lângă componenta lor artistică podoabele au avut și semnificația unei mărci sociale dată de valoarea lor. Salba din monede de aur sau argint, icușarii din aur, erau cele mai însemnate obiecte de podoabă, făcând parte și din zestrea fetelor bogate. Ele au fost menționate în numeroase foi de zestre din secolul al XIX-lea. Mărgelile colorate, împletite în lese sau lățișare, de către femei specializate, completau costumele de sărbătoare la fetele mai sărace.

Încălțăminte pentru costumul de iarnă se compunea din ciorapi de lână, lucrați în cadrul gospodăriei și opinci din piele de animale. Pe perioada verii se purtau tuschici sau cipici confecționați de ficcare femeie. La începutul secolului al XX-lea începe să apară în zonă încălțăminte procurată din comerț: ghete, papuci (iminei) și pantofi.

Pe timpul iernii costumul era completat de șuba din dimie, țesută în casă și confecționată de meșteri specializați în acest meșteșug. Pentru zile de sărbătoare șubele erau albe cu găitane bleumarin, dispuse pe mâneci și la guler. La costumul de lucru șubele erau seine (culoarea naturală a lânii) și erau decorate cu lână albă, la piept, mâneci și guler. În comunele Scornicești, Cungrea, Spineni, Vulturești, Făgețelu s-a mai purtat și cortel, o haină de dimie neagră decorată cu găitane bleumarin.

Pentru perioada de iarnă, haina nelipsită de la costumul de lucru și de sărbătoare a fost pieptarul fără mâneci și cojocul din piele de miel sau oaie, lucrate de meșterii cojocari din zonă. Pentru costumul de sărbătoare, acestea erau frumos ornamentate cu lână colorată sau lână vopsită în casă. Cele mai bune dovezi le găsim în fresca bisericii din comuna Ibănești, din secolul al XVIII-lea, unde ctitorii țărani sunt îmbrăcați în cojoace și șube specifice zonei. (fotografia nr. 4).

BIBLIOGRAFIE:

Georgeta STOICA, Rada ILIE, *Portul popular din județul Olt*, 1981

Georgeta STOICA, Rada ILIE, *Zona etnografică Olt*, Editura Sport-Turism, București, 1986

Georgeta STOICA, Elena SECOȘAN. Ion VLĂDUȚIU, Paul PETRESCU, *Arta populară din Vâlcea*, 1972

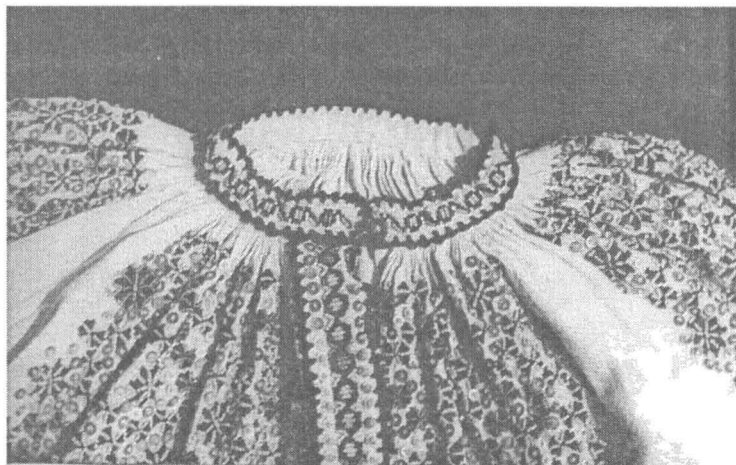
Florea Barbu FLORESCU, Paul STAHL, Paul PETRESCU, *Arta populară din zonele Argeș și Muscel*, Editura Academiei, București, 1967

Fotografia nr. 1
Fete pieptănate
cu două cozi pe spate

Fotografia nr. 2
Mireasă cu fes, maramă și lătițar pe
frunte
comuna Vitomirești

Fotografia nr. 3
Cămașă înceșită la gât, cusută cu arnici, mărgelile și paiete.
Comuna Scornicești, sat Teiuș

Fotografia nr. 4
Ctitori țărani îmbrăcați cu cojoace și șube.
Detaliu de frescă din com. Ibănești, sec. XVIII

Fotografia nr. 5
Costum de sărbătoare – sec. XX.

GOVIA, UN OBICEI DE PRIMAVARĂ DIN CÂMPIA ROMANAȚIULUI

Mirela COJOC

Resumen

GOVIA – UNA COSTUMBRE DE PRIMAVERA
EN LA LLANURA DE ROMANATZI

Govia es una costumbre practicada en la llanura de Romanatzi en el Día de los Ramos o durante el segundo día de Pascua. Tiene sus orígenes en la religión antecristiana, cuando durante el Año Nuevo pastoral se hizo sacrificios a las dedidades fitomorfas.

Las ramas verdes de las sauces tenían un papel mágico para proteger los hogares contra los espíritus malos.

La costumbre fue mencionada en las fuentes escritas desde el siglo 18. Sobrevivió en los pueblos de la región hasta el final del siglo pasado. Pero perdió su autenticidad ritual en favor del entretenimiento popular.

PALABRAS LLAVES: Govia, costumbre, la llanura de Romanatzi

---

1. În partea de sud-est a Olteniei, la confluența Oltului cu Dunărea, se află zona etnografică Romanați. Din cele mai vechi timpuri principalele ocupații ale locuitorilor au fost: agricultura, creșterea animalelor, meșteșugurile casnice, pescuitul, vânătoarea și comerțul.

Originea obiceiurilor și tradițiilor locale derivă din specificul geografic, socio-istoric și cultural al unei zone de câmpie, zonă cu caracter agricol-pastoral. Alături de cultele legate de sfinții creștini, obiceiurile și tradițiile unei comunități rurale sunt practici străvechi, de împlinire a vieții și a muncii, de prevenire a factorilor malefici, constituind un suport moral în viața materială și spirituală a locuitorilor.

Obiceiurile și tradițiile de primăvară păstrează urmele vechilor ritualuri de început de an nou pastoral. Ele sunt adevărate scenarii de înnoire anuală a timpului la sărbătoarea precreștină a Cavalerului Trac, divinitate foarte bine reprezentată la nord de Dunăre în așezările antice din teritoriul sudic. Aici s-au descoperit plăci de marmură cu reprezentări ale Cavalerului Trac, un tânăr călăreț în galop însoțit de câini și acoliți de vânătoare. Divinitatea era considerată patronul vegetației tinere și a animalelor, „deschizătorul anului și al verii pastorale” (Ion GHINOIU, *Obiceiuri populare de peste an*, București: Edit. Fundației Culturale Române, 1997, p. 172). Peste sărbătoarea arhaică biserica creștină a suprapus sărbătoarea Sf. Mare Mucenic Gheorghe, cu reprezentări iconografice similare cu cele ale Cavalerului Trac. În religia precreștină se aduceau sacrificii fitomorfe acestei divinități, ramurile verzi de salcie cu mâșișori având rol magic de protecție și

de alungare a spiritelor malefice din gospodării (*ibid.*, p. 173). Aceste ritualuri persistă și astăzi în credința populară: sf. Gheorghe apără vitele și holdele de strigoaicele care le iau mana. De aceea, în ziua sărbătorii se împodobesc porțile gospodăriilor, ușile caselor și căile de trecere cu ramuri verzi de salcie și cu „laptele cucului” – altă plantă magică protectoare – „ca să aibă oile lapte tot timpul anului și să fie ferite de boli” (informator: Tudora Șapcă, 83 ani din Celei-Olt). Ramurile verzi de salcie se găseau la tot pasul pe malurile Dunării și Oltului. Ele simbolizau înnoirea naturii la început de an nou pastoral, optimismul oamenilor și triumful vieții de-a lungul veacurilor.

Viața așezărilor rurale tradiționale însemna, înainte de toate, un timp al sărbătorilor de care se legau credințe, gesturi, obiecte cu un pronunțat rol magic iar obiceiurile și tradițiile aveau rolul de a lega și consolida relațiile intercomunitare (Fl. BĂCIU & I. VÂRTEJARU, *Monografia orașului Corabia*, ed. a II-a, Slatina: Edit. Alutus, 2007, p. 297).

2. *Govia* este un obicei ce se practica în Câmpia Romaniului: 1. la Sf. Gheorghe în unele sate de pe valea Oltului și a Dunării, 2. de Florii în com. Vădastra, 3. a doua zi de paști în com. Islaz și Izbiceni (Georgeta STOICA & Rada ILIE, *Tradiții și obiceiuri din județul Olt, zonele Câmpia Boianului, Olt și Romani*, București, Edit. Mega, 2007, p. 67). Cuvântul *govie* este regionalism de origine slavă însemnând festivitate, solemnitate, serbare, horă.

În această perioadă comunitatea sătească din câmpie încheia cu treburile casnice din timpul iernii (tors, țesut, cusut) și începea o serie de lucrări pastoral-agrar: alesul oilor, așezarea stânelor, semănatul porumbului, curățirea ogrăzilor și a livezilor etc.

Obiceiul este atestat de la sfârșitul sec. al XVIII-lea când meșteșugul țesăturilor de interior ia amploare. În tehnica de lucru se păstrează unele elemente arhaice dar se îmbogățesc decorul și coloristica. *Govia* este un obicei care sugerează fala, mândria, etalarea priceperii și măiestriei cu care femeile își decorau interioarele sau își realizau veșmintele. În arta populară românească sunt cunoscute armonia și proporțiile, calități estetice definitorii ale poporului pentru felul cum a știut să păstreze specificul aproape nealterat în realizarea acestor obiecte (Georgeta STOICA & Rada ILIE, *Portul popular din județul Olt*, București, 1981, p. 51).

Femeile „își dădeau în Govie” tot ce lucrau mai frumos în timpul iernii: cămăși, ii, boscele, batiste, ștergare, scoarțe, etc. În această zi festivă comunitatea locală le admira munca, pentru că fiecare fată sau femeie folosea decoruri în vogă în acea epocă pentru acel spațiu (regiune, sat, cătun) și totodată era prilejul de afirmare socială a tinerelor fete de măritat.

Excluzând sărbătoarea pascală când era antrenată întreaga comunitate creștină, *Govia*, prin caracterul său spectaculos, tineresc, antrena întregul sat. Obiceiul avea, deci, o funcție socială, de comunicare între membrii unei colectivități. Perioada de derulare, ziua de Sf. Gheorghe, implica un optimism aparte plin de magie, ca la orice înnoire a timpului.

3. Cu câteva zile înainte de sărbătoarea creștină a Sf. Gheorghe se constituia ceata de 7-8 feciori care participau efectiv la acest obicei. Aceștia tocmeau și

lăutarii pentru Govie. Lăutarii erau tocmiți o dată pe an de feciori numiți „garanți”, să cânte la toate horele și obiceiurile din cursul aceluia an.

În dimineața zilei de sf. Gheorghe câțiva feciori mergeau la pădure cu una sau două căruțe să taie crengi mari de salcie strigând și veselindu-se în văzul sâtenilor, prevestind ca în sat se face Govie. Alții în câteva căruțe și în isonul tarafului de lăutari străbăteau ulițele satului, întrebând femeile dacă au „odoare” de strigat la Govie. „Odorul” este un regionalism, însemnând dar, zestre, dota unei fete de măritat. Acesta era obiectul care mijlocea logodna unei fete aceasta dăruindu-l simbolic viitorului mire atunci când anunțau că era tocmită nunta celor doi. El consta dintr-o batistă, batic, mărgelile sau alte bijuterii. Odoarele „date în Govie” erau diverse obiecte cusute sau țesute: marama, mărgelile, ii, căpătâie, perne, scoarțe, ștergare, etc. Fiecare femeie își dădea „odorul” cel mai frumos lucrat în iarna care trecuse.

După ce strângeau suficiente odoare, feciorii așezau două-trei care formând o scenă într-un anumit loc din sat: în poieniță, în centrul satului, pe deal, pe vale. Scena improvizată era decorată cu ramuri verzi de salcie și cu odoarele care erau agățate pe acestea, formând o adevărată expoziție de artă populară. Obiectele erau viu colorate (culorile vii, tonurile de roșu sunt specifice obiectelor populare din zona de câmpie (G. Stoica & R. Ilie, *Portul*), pe fundalul verdei crud al ramurilor de salcie, alcătuiau un decor cromatic și totodată confereau o notă de exuberanță, asemănătoare zilelor însorite de vară din câmpia românească, ce îndemna la optimism și veselie.

Spectacolul începea în amiaza zilei, după ce sâtenii veneau de la biserică. Taraful interpreta cântece vechi specifice Goviei și Romanaiilor, cu versuri de dragoste sau amuzante: „A cui ești, de unde ești? / Ești a lui Mustață Neagră / Mușca-te-ar neica de barbă...” Între strofele cântecelor feciorii, urcați în căruțele decorate, aveau pregătite odoare în mâini și, ridicându-le, strigau în cor. Strigăturile acestea difereau de la sat la sat. Pe valea Oltului, la Rusănești, Izbiceni, Giuvărăști, Islaz, acestea erau: „Al cui e?!” Pe valea Dunării, la Celei și la Orlea, se striga: „Al cui e acest odor / Să vie c-un polișor”. Iar în zona Corabia și Vișina se folosea un regionalism sub formă de atenționare: „Areci!”. Apoi se striga în formulele amintite. Din mulțime veneau mândre, femeile și fetele care, în schimbul unor sume simbolice de bani, își recăpătau odoarele. De fapt, obiectele reflectau un anumit nivel social al posesoarelor acestora, după tehnica, materialele și coloristica folosită. În continuare lăutarii mai cântau o strofă și apoi, în isonul muzicii, feciorii repetau secvența până când epuizau toate odoarele. Uneori se mai strigau în Govie și copiii mici ca să crească sănătoși și voioși precum respectiva zi de sărbătoare. Feciorii îi ridicau și strigau: „Al cui e?” spre amuzamentul mulțimii în timp ce copiii plângeau ca să fie luați în brațe de mamele lor.

La Vădastra sâtenii pregăteau la Govie într-un loc lateral colaci calzi, bucate coapte la țest și câte o cană cu vin roșu care se împărțeau participanților la sărbătoare ca alimente rituale spre a spori voia bună.

După strigături se începeau horele. La început la horă participau toți sâtenii cu mic, cu mare, apoi rămăneau la joc numai tinerii feciori și fetele de măritat, continuând cu dansuri specifice: *Rustemul*, *Jianca*, *Sârba*, *Bordeiașul*, *Trandafirul*,

Galaonul, Hora Nunții etc. Obiceiul era un prilej de apreciere a hâmiciei fetelor de măritat de către feciori, un prilej de a lega viitoare căsătorii (G. Stoica & R. Ilie, *Tradiții*, p. 67). Voia bună ținea până la lăsarea întinericului când lumea se risipea iar ceata de feciori plătea lăutarii și apoi împărțeau banii rămași.

4. În ultima jumătate de veac meșteșugul țesutului și al cusutului s-a restrâns foarte mult. În cadrul obiceiului s-a schimbat un element esențial: locul odoarelor de altădată l-au luat tablourile de familie făcute cu prilejul unor evenimente din viața oamenilor: nuntă, botez, înmormântare. Chiar și în aceste condiții, obiceiul a rezistat în viața culturală până aproape de sfârșitul sec. al XX-lea reunind comunitatea locală în așa zi de sărbătoare. Practicându-se izolat în sate din Olt, Teleorman și Dolj, obiceiul a căpătat mai mult sensul de spectacol, pierzându-și autenticitatea în defavoarea ritualului care a stat la baza lui, începutul anului nou pastoral.

Pentru reînvierea acestui obicei, în sate se organizează astăzi Govia cu implicarea autorităților locale, a elevilor și cadrelor didactice, încercându-se transpunerea publicului prezent în lumea satului din trecut, cu rolul de a integra tradiția în ambientul modern.

CTITORII MOȘNENEȘTI ÎN JUDEȚUL OLT STUDIU DE CAZ: BISERICILE DIN LELEASCA ȘI IBĂNEȘTI

Florentina UDREA

Ctitoriile moșnenești din Oltenia – odinioară Valahia Mică – au un statut bine precizat în contextul istoriei noastre. Fenomenul ctitoririi reprezintă o îmbinare a tradiției bizantine cu vigoarea a cinci secole de artă medievală românească și balcanică¹. Lăcașele de cult ridicate de-a lungul acestor veacuri reprezintă unele dintre ele, capodopere de artă românească medievală² și modernă. Oltenia, conform conscripției vimontiene³ număra în secolul XVIII peste 350 de sate moșnenești-megieșești, reprezentând aproape 50 % din totalul localităților. De aici și numeroasele comenzi ale ctitorilor moșneni⁴. În Oltenia secolului XVIII, populația țărănească liberă constituie un fenomen de masă, cele mai compacte grupe de sate libere fiind cunoscute în fostul județ Romanați⁵. Jumătate din țăranii din actualul județ Olt, potrivit recensământului din 1773⁶, erau înstăriți sau de „stare mijlocie”.

Ctitoriile constituiau rezultatul unor acte de afirmare socială, moșnenii din Oltenia chiar dacă știau că reprezintă o treaptă inferioară boierilor din punct de vedere social, din punct de vedere al puterii și dreptului de ctitori se socoteau egali cu aceștia. Dreptul ctitoricesc de sat, împletind individualul cu colectivul, elementul democratic cu cel de ierarhie ctitoricească, constituie, pe lângă instituția cu cea mai largă origine bizantină, voința românească și dreptul de a exista nu ca stăpâni temporari ai locului, ci ca stăpâni care vor să dureze. Perfect asimilați obștei moșnenești sunt și preoții, așa cum arată rapoartele austriece din timpul ocupației.

La zidirea unui lăcaș de cult, preoților moșneni le revin sarcinile principale în a duce ctitorirea la bun sfârșit. Obștea moșnenească a asimilat nu numai țăranii liberi ci și preoți, vătafi de plai, căpitani, negustori etc. Ctitoriile moșnenești, de lemn sau piatră, sunt făcute, nu în ultimul rând, pentru a ocroti obștea satului de moșneni, ca simbol al

¹ N. GHICA-BUDEȘTI, „Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia. IV. Noul stil din veacul al XVIII-lea”, *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice* [infra: *BCMI*], a. XXIX, fasc. 87-90, Edit. Datina Românească, Vălenii de Munte, 1936, p. 15-19.

² Id., „Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia. III. Veacul al XVII-lea”, *BCMI*, a. XXV, fasc. 71-74, Edit. Datina Românească, Vălenii de Munte, 1933, p. 7-8.

³ Constantin GIURESCU, *Material pentru istoria Olteniei supt austriaci*, vol. 3, București, p. 13-47.

⁴ „Popular și țărănesc în arta de la 1800”, în: Răzvan THEODORESCU, *Civilizația românilor între medieval și modern. Orizontul imaginii (1550-1800)*, II, București, 1987, p. 196.

⁵ Henri H. STAHL, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, vol. I, ed. II-a, Edit. Cartea Românească, București, 1998, p. 158.

⁶ Ion IONAȘCU, *Despre județele Olt și Argeș în cataografia din anii 1773-1774 de la Moscova*, București, 1958.

speranței și virtuților. Participarea moșnenilor la ctitorire se face „...cu banii, ...cu osteneala și ... cu ajutoare”⁷.

Interferența rezonanțelor bizantine și sud-dunărene agu generat edificii religioase magistrale: mănăstirile Hurezi, Govora, Polovragi și elemente de mare virtute datorate arhitecturii sătești, ridicate de obștile comunităților rurale: bisericile de lemn „Adormirea Maicii Domnului” din Ștefănești și „Cuvioasa Paraschiva” din Ibănești, precum și biserica de zid „Adormirea Maicii Domnului” din Mijlocu-Ștefănești.

Trei biserici din Olt, monumente istorice de valoare națională, două din lemn de secol XVIII, și una de zid de început de secol XIX, sunt ctitorii moșnenești-megieșești dintre cele mai reprezentative: 1. Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului” din Leleasca-Ștefănești / Ștefănești-Păroși, 1761-1771 (formă de corabie, grinzi de lemn masiv terminate în „cap de cal”, pereți din bârne de lemn îmbinate în „coadă de rândunică”), [indicativ]: OT-II-m-A-08938 – 2. Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva” din Ibănești, 1785 (cruce peste coamă), [indicativ]: OT-II-m-B-08928 – Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Mijlocu-Ștefănești, com. Leleasca, 1807 (pictură murală exterioară la pridvor), [indicativ]: OT-II-m-B-08939.

1. Biserica de lemn Leleasca-Ștefănești / Ștefănești-Păroși⁸

Prima mențiune documentară a actualei localități Leleasca este Păroși și datează din a. 1509, potrivit unui hrisov al lui Mihnea cel Rău (1508-1509). Satul a fost unul de moșneni, cu excepția unui scurt interval de timp, între 1650-1661, când a fost rumânit de paharnicul Drăgușin. La 1661 obștea moșnenească reușește să se răscumpere. În prima jumătate a secolului XVIII, obștea vinde ctitorului schitului Buliga, Martin Buliga din Pitești, o treime din sat, ce va fi însă răscumpărată în a doua jumătate a aceluiași secol XVIII. În secolul XIX, satul Păroși iese din devălmășie și se împarte în 3 moșii. Satul se transformă în comună în 1860, iar din 1950 este anexat comunei nou înființate Leleasca. Aici există un important monument istoric, unicat din punct de vedere arhitectonic, ce datează din anul 1765, pe locul unei biserici de secol XVI: „Biserica de lemn” din cătunul Ștefănești, sat Leleasca, unde funcționează parohia Păroși. Acest monument este propus pentru patrimoniu UNESCO, având ca principale caracteristici: forma de corabie, grinzi din lemn masiv terminate în „cap de cal”, pereți din bârne din lemn cu grosimea de 25-30 cm, îmbinate în „coadă de rândunică”, acoperiș de șindrilă din lemn de stejar. Biserica de lemn Leleasca-Ștefănești / Ștefănești-Păroși⁹ se află în cătunul Ștefănești, localit. Leleasca, jud. Olt și aparține de parohia Păroși. Biserica a fost ridicată pe locul actual de moșnenii fostului sat Ștefănești între a. 1765-1771 și poartă hramul „Adormirea Maicii Domnului”, fiind una dintre cele mai reprezentative biserici de lemn din Țara Românească. Ansamblul caracteristic zonei este compus din poartă și gard de lemn precum și „șetrite cu mesile pentru pomeni la sărbători”. Dimensiunile mari ale lăcașului, decorația sculpturală bogată, atât exterioară cât și interioară, precum și semnăturile meșterului și ctitorilor împreună cu datările de

⁷ Nicolae STOICESCU, „Cum se construiau bisericile în Țara Românească și Moldova din secolul al XVII-lea pînă în prima jumătate a secolului al XIX-lea”, *Studii și cercetări de istoria artei*, XV, 1968, nr. 1, p. 79-89.

⁸ Id., *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, I: Țara Românească, vol. I, Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1970, p. 8, 19.

⁹ Gheorghe BALȘ, „Biserica de lemn din Păroși”, *BCMI*, VIII, 1915, p. 124-125.

pe peretele de la intrare sunt remarcabile. Pridvorul, unul dintre elementele esențiale ale lăcașului de cult, excelează atât prin amploare, diversitate și bogăția motivelor sculptate, reprezentând un adevărat punct culminant în arta pridvoarelor de biserici de lemn de la sud de Carpați. În interior ies în evidență câteva sculpturi puternic reliefate, îndeosebi funia de pe portalul naosului și cei doi cai-consolă ce sprijină grinda de sub cerul bolții. Piciorul mesei de altar este scobit din trunchiul unui copac în relief puternic, caracteristic acestui lăcaș. Iconostasul și peretele dintre tindă și naos păstrează frumoasele icoane și frize pictate, împreună cu poalele de icoane și ramele decorative.

Începutul acestei biserici în fostul sat de moșneni Ștefănești este fixat de o datare de pe peretele de la intrarea în tinda bisericii, în dreapta ușii: „leat 7279/7280”, a. 1770/1771 alăturat de a. 1765/1766. Pe o cruce de mână din inventarul bisericii se regăsește primul an: „7279 Ene”. Ene este ctitorul bisericii, conform unei alte inscripții de pe același perete de la intrare, însă la stânga ușii: „Ene titorul” și „Nițu Ene”. Alături de acesta se află și numele lui: „Stan meșterul”. Amândoi sunt însoțiți în mod remarcabil de semne specifice de identificare, ctitorul prin bustul cu brațele întinse iar meșterul prin două semne de meșter. Trebuie reținut faptul că însemnarea ctitorului, „Ene titorul”, în imediata vecinătate a semnelor sale cu brațele deschise, apare scrisă pe dos, ca și când cel care a scris-o pe perete a decalcat-o mai întâi pe o hârtie întoarsă pe dos. Această formă neobișnuită de însemnare se poate citi foarte clar de la dreapta la stânga.

Lăcașul este deosebit datorită caracteristicilor sale arhitectonice și a decorației ce pune în valoare aspectul unitar al monumentului. Decorațiunea sculpturală, mai ales brăul în torsada ce înconjoară monumentul, ornamentica stâlpilor pridvorului, capetele grinzilor de sub streșină, ca și consolele tăiate în formă de cap de cal, care suportă arcul transversal al boltei naosului, sau portalul intrării, sunt elemente care amintesc de stilul baroc, specific epocii. Grinzile din lemn de stejar, corespunzătoare lungimii bisericii, sunt îmbinate cu dibăcie, fără cuie sau scoabe metalice, după sistemul denumit „coadă de rândunică”, în „chitori” sau „la jumătate de lemn”¹⁰. Biserica este înscrisă pe lista monumentelor istorice, cod LMI OT-II-m-B-08938.

2. Biserica de lemn din Ibănești.

În 1635¹¹ câțiva locuitori ai satului Ibănești, au vândut părțile lor de moșie, unui mic boier Radu Piscotan¹², fiul postelnicului Manea Piscotan care la 1624 era proprietar al satului Creți¹³ (actual Poboru). În 1768 documentele vorbesc despre urmași ai lui Radu Piscotan: Radu Zăbavă și Ion Coros de la Căzănești, împreună cu Ion Negreanu din comuna Vai de ei¹⁴. Aceștia au zidit în 1785 „pe moșia megieșească”¹⁵, biserița de lemn a Ibăneștilor cu hramurile „Sf. Dumitru” și „Cuvioasa Paraschiva”.

¹⁰ Andrei PĂNOIU, „Un interesant monument de artă: biserica de lemn din Păroși-Leleasca”, *Revista muzeelor*, V, 1968, nr. 2, p. 262-264.

¹¹ Arh. St., Fond mr. Govora, f. 4-6: 7142 (= 1634) ian. 6, Matei Basarab confirmă măn. Govora stăpânirea peste satul Govora și amintește de oamenii mănăstirii fugiți în Ibănești.

¹² C.D. Aricescu, Rev. Ist. a Arh., II, no. 2286, p. 112*: 7144 (= 1635), nov., București. Carte a lui Matei Basarab, domnul Țării Românești, care-i întărește lui Radu Piscotan stăpânirea peste părțile de moșie cumpărate în Ibănești etc.

¹³ 7132 (= 1624), iun. 10, [Țârgoviște]. Hrisov al lui Alexandru vodă Coconul, domnul Țării Românești, în care apare ca martor, între alții: Manea postelnicul Piscotan.

¹⁴ George Ioan LAHOVARY, *Marele Dicționar Geografic al României*, IV, Edit. Socec, București, 1901, p. 30.

Biserica de lemn din Ibănești poartă hramul „Cuvioasa Paraschiva” și e datată în anul 1785. Biserica actuală prezintă un plan dreptunghiular cu temelia de cărămidă și pereții din trunchiuri groase de stejar încinși cu un brâu simplu de lemn. În față are un pridvor deschis cu patru colonete de cărămidă, stilizate prin linii spirale și policromie. Aceasta contrastează cu restul clădirii de lemn acoperită cu șindrilă și fără turlă. Cel mai probabil pridvorul este o adăugire de secol XIX. Deasupra ușii de la intrarea în pronaos este inscripția: „Începutu bisericii la anul 7294 (= 1785) noemvrie 8, zugrăvirea al doilea la 1833”. Aceasta este de fapt o sinteză a primei inscripții distrusă de reparațiile de mai târziu. Inscripția mai nouă spune că: „Această sfântă și dumnezească biserică s’au făcutu de mai nainte de moșii noștri la anul 7294 – 1785, și la anu 1833, octomvrie 13, s’au ridicat pe temelie și s’au și coperit. Și acum în zilele prea luminatului nostru domn Carol cu blagoslovenia prea sfinției sale... și la anul 1877 s’au zugrăvit și s’au înfrumusețat după cum se vede pe hramul adormirea oprecestei cuvioasa paraschiva și sf. dimitrie cu alergătură și cu multă dare a dlor Cos. Marinescu, marin musuroaea... ioan stancu și cu ajutoru celorlalți ctitori. Zugravi Dozasti¹⁶, plasa Oltul de sus, județul Vâlcea: Ion, Radu, Ilie, Marin. Anul 1879, aug. 24”¹⁷.

Biserica, de formă dreptunghiulară, este formată din: pridvor, pronaos, naos și altar. În interior pe peretele sudic al pronaosului se văd chipurile ctitorilor renovatori: „dumnealui Costandin Marinescu, soția Ioana; dumnealui Marin Musuroae, soția...” De un interes aparte este îmbrăcămintea acestor țărani evlavioși cu cojoace scurte pline de înfloriri alese mai ales cele ale femeilor. Restul picturii este plin de scene biblice și decor de arbori, făcute cu stângăcie și naivitate. Naosul are o boltă cilindrică și este bogat ornamentată. La fel și altarul este plin de ornamente naturale, iar la proscomidie sunt resturile șterse ale unui diptic. Portalul de la intrarea în naos păstrează următoarea îndemnare: „Cine va intra întru această sfântă și Dumn<e>zăiască biserică cu inima năcurată nu va dodândi împărăția cerului.”

Situată în localitatea Ibănești, ridicată în anul 1785, biserica poartă hramurile „Cuvioasa Paraschiva” și „Sfântul Dumitru”. A fost repictată în secolul XIX, ocazie cu care s-a construit și pridvorul nou de zid. În 1833 și apoi în 1877-1879 a fost repictată, ocazie cu care s-a construit și pridvorul cel nou de zid. Planul în formă de cruce adoptat ulterior, simbolizează jertfa lui Cristos și mântuirea creștină, pătrunderea în biserică însemnând intrarea în credință. Biserica a fost pictată la interior de pictorii Dozasti Ioan și Dozasti Ilie și se păstrează în proporție de 70 %. Exteriorul a fost de asemenea pictat, dar pictura s-a pierdut aproape în totalitate¹⁸. Momentul ridicării bisericii a fost însemnat în decorul navei, în partea dinspre miazăzi, atât în anii erei noastre „1785” cât și în anii erei bizantine „7263”. În anul 1833 biserica a fost renovată și pictată; pridvorul de zid¹⁹ i s-a adăugat în anul 1879. Ctitorii acestei faze de reînnoiri au fost zugrăviți pe peretele sudic al tindei bisericii, îmbrăcați în costumele lor de sărbătoare. Biserica este înscrisă pe lista monumentelor istorice, cod LMI OT-II-m-B-08928.

¹⁵ B.A.R., ms. 3530, f. 119.

¹⁶ Andrei PALEOLOG, *Pictura exterioară din Țara Românească (secolele XVIII-XIX)*, Edit. Meridiane, București, 1984, p. 29.

¹⁷ Ion IONAȘCU, *Biserici, chipuri și documente din Olt*, Edit. Ramuri, Craiova, 1934, p. 258.

¹⁸ Ioana CRISTACHE-PANAIT, „Bisericele de lemn din centrul Piemontului Getic: județele Olt, Vâlcea, Argeș”, *Studii și cercetări de istoria artei, Seria Artă plastică*, București, 1995, nr. 42, p. 29-62.

¹⁹ Radu CREȚEANU, *Biserici de lemn din Muntenia*, Edit. Meridiane, București, 1968.

3. Biserica „Adormirea Maicii Domnului” Mijlocu-Ștefănești.

Monument istoric, biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” se găsește în Mijlocu-Ștefănești, com. Leleasca, la 44 km de Pitești, pe șoseaua națională Pitești-Drăgășani. Monumentul a fost construit de preoții frați Gheorghe și Badea Barosanu, ajutați de ruda lor Radu, între a. 1807-1817. În 1817 biserica a fost zugrăvită, meșterul zugrav nu se cunoaște însă. Datorită cutremurului din 1838 biserica a fost reparată în 1880. Tot atunci i s-a înlocuit clopotnița originală de zid cu una de lemn iar acoperișul a fost refăcut din șită, față de originalul din șindrilă. În 1911 bisericii i s-au făcut reparații capitale: acoperișul de șită e înlocuit cu unul din tablă, ferestrele au fost lărgite spre exterior și a fost refăcută parțial pictura exterioară. Cutremurul din 1940 nu a produs mari pagube astfel că intervențiile după cutremur au fost minore. În 1942 bisericii i s-a aplicat o spălare cu apă și săpun, de către un zugrav local. În urma cutremurului din 1977 biserica a fost puternic avariata astfel că în 1980 s-a intervenit asupra arhitecturii. În ceea ce privește pictura icoanelor din naos și pronaos, peste pictura originală de la 1817 s-a suprapus o pictură în ulei la 1903.

În pridvor, deasupra intrării în pronaos s-a găsit următoarea pisanie: „Cu vreața tatălui și cu ajutorul fiului și cu săvârșirea sf. Duh amin, ridicatu-s-au această sfântă biserică din temelie în hramul Sfintei Adormiri a Maicii Domnului și în hramul Sfântului Mucenic Gheorghe în zilele înaltului împărat Alexandru Pavlovici. Leat 1807, prin osteneala și toată cheltuiala robilor lui Dumnezeu eri Gheorghe, eri Badea, ereita Maria, ereita Stanca și cu fiii lor, ajutând și Radul cu soția lui Licsandra și cu fiii lor. Și s-a înfrumusețat și cu zugrăveala după cum se vede, ca să le fie lor spre pomenire veșnică la tot neamul loc acum în zilele luminatului Domn Gheorghe Caragea Voevod, leat 1817 avgust 31, cu blagoslovenia sfințitului episcop și stăpânul nostru Iosif Aregeșiu.”

În pridvor, pe filacteria Sf. Ioan Botezătorul apare 1817, anul finalizării și pictării bisericii. În pronaos se găsesc portretele ctitorilor, iar inscripția la portrete este următoarea: 1. zidul vestic, spre sud, „Popa Gheorghe cu preoteasa Maria”; 2. zidul vestic, spre nord, „Popa Badea, preoteasa Stanca cu copilul Ion”.

La proscomidie, în altar, se găsește „pomelnicu ctitorilor: Gherasie eromonah...” etc. pe o tăbliță de metal, care s-a aplicat peste vechea inscripție cu „Gheorghe ereu, Badea ereu, Maria ereita, Stanca ereita, Ioan erodiacon, Maria diaconița, Ioan...”.

Din punct de vedere arhitectural biserica are plan triconc, fiind formată din: altar, naos, pronaos și pridvor. 1. Altarul este sub forma de semicalotă completată cu un semicilindru și are o singură fereastră în ax longitudinal. Catapesteasma este pictată în frescă și este ondulată, reprezentând o caracteristică a monumentului. Tâmpla executată în stucatură policromă are motive de influență barocă. 2. Naosul are ca sistem de boltire calota pe pandantivi. Are o singură fereastră pe nord și două pe sud în partea superioară. La 1911 ferestrele au fost lărgite în exterior și pictate. 3. Pronaosul este despărțit de naos printr-un perete gros sprijinit de două coloane în partea inferioară. Are câte o fereastră pe nord și sud. 4. Pridvorul este format din două calote despărțite de un arc dublu, sprijinite pe pandantivi. Pe vest are 4 coloane și pe est două coloane adosate din zidărie și pictate.

Planul bisericii este de tip dreptunghiular, cu absida poligonală decroșată, pridvor deschis cu arcade în acoladă sprijinite pe patru coloane și două coloane angajate cilindrice. Clopotnița octogonală din lemn peste pronaos este pe locul celei originare de zid, ale căror urme se văd în podul edificiului. Scara vechii clopotnițe, existentă în

grosimea zidului nordic al pronaosului, arată existența la origine a unei turle clopotniță. Naosul este acoperit cu o calotă sprijinită pe arce masive de zidărie; pronaosul pe o calotă sprijinită pe arce și console; pridvorul are două calote despărțite de un arc dublou. Naosul și pronaosul sunt despărțite printr-o deschidere centrală și două ferestre laterale arcuite. Tâmpla de zid prezintă o particularitate prin undulările în stucatură de pe fața vestică cu motive de influență barocă.

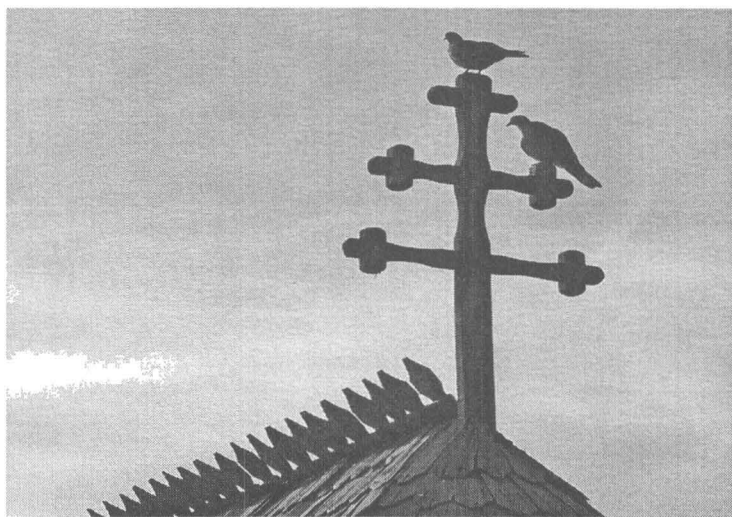
În ceea ce privește deocrația exterioară sunt două rânduri de fride (dreptunghiulare și arcuite), despărțite printr-un tor încadrat de două rânduri de zimți. Pictura exterioară era doar la pridvor și din punct de vedere iconografic cuprindea: filosofi, prooroci, mucenici și sibile. Conform pisaniei zugravul este un anume „Radu”. Conform tipologiei picturilor murale exterioare, bisericile din prima jumătate a secolului XIX au drept caracteristică tocmai decorarea exterioară a pridvorului²⁰.

Pictura, în frescă, se remarcă prin portretele ctitorilor, care prezintă un interes etnografic prin amănuntele de costum. Pictura exterioară a fost în mare parte refăcută în 1911, cea originală se păstrează doar la cornișe; picturile din fridele registrului superior au dispărut, în special din cauza răzuirii succesive a tencuielilor. Biserica se menține în forma originală, cu excepția turlei clopotniță care a fost înlocuită cu cea de lemn. Este înscrisă pe lista monumentelor istorice, cod. LMI OT-II-m-B-08939.

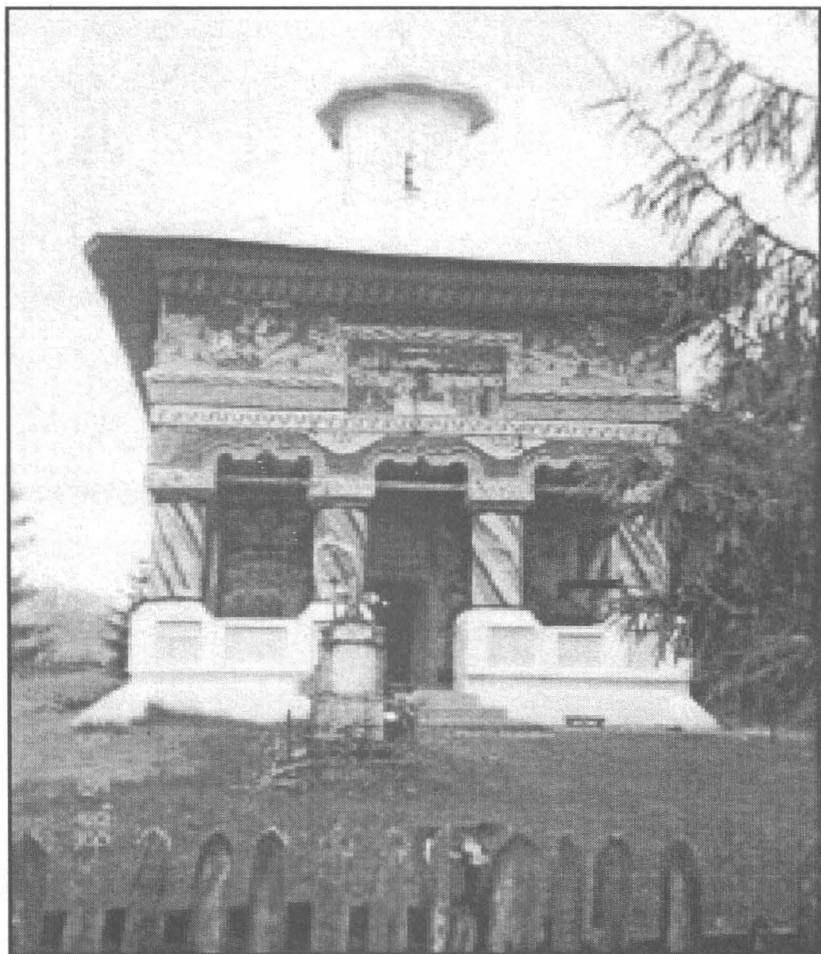
²⁰ A. Paleolog, *o.c.*, p. 9-10.

Biserica de lemn Cuvioasa Paraschiva din Ibanesti.

Cruce peste coama bisericii din Ibanesti. Detaliu.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” Mijlocu-Ștefănești

RESTAURAREA UNEI ICOANE PICTATE PE LEMN DIN PATRIMONIUL MUZEULUI JUDEȚEAN OLT

Iohana-Raluca POPESCU

Zusammenfassung
DIE WIEDERHERSTELLUNG DER IKONEN GEMALT AUF HOLZ
IN DER OLT COUNTY HERITAGE MUSEUM

Rumänisch in der Ikonographie des St. Georg und St. Nikolaus sind häufig auftreten. Viele Kirchen sind ihnen gewidmet. Nach ist beliebten Kalender Feier St. George's Day-April 23, / St. Nikolaus am 6. Dezember.

Symbol des St. Georg und St.-Nikolaus-Was ist Gegenstand dieser akademischen Studie-Teil der Sammlung des Olt County Museum. Es ist das einzige Symbol gemalt auf beiden Seiten. Symbol wurde Restaurierung Conservar-Operationen unterzogen.

STICHWÖRTER: Symbol, Heilige, Hram, Erhaltung, Wiederherstellung, Artefakt, Vernis, abgebaut

---

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe a trăit pe vremea împăratului Dioclețian, în cetatea Lidia din Palestina. De mic copil a rămas orfan de tată, dar a primit o educație aleasă de la mama sa, care a sădit în sufletul acestuia alese virtuți creștine. A făcut parte din armata romană și a parcurs ierarhia militară, perioadă în care s-a distins prin bărbăție, vitejie dar mai ales prin ușurința cu care mânua armele, fiind, astfel, numit „purtător de biruință”.

În iconografia românească, Sf. Gheorghe este des întâlnit, multe biserici purtând hramul său. Orașe din România îi poartă numele, fiind considerat și ocrotitorul armatei române, iar unul dintre cele trei brațe ale Dunării îi poartă numele. Ziua de Sf. Gheorghe este considerată a fi și ziua începutului noului an pastoral. De această zi sunt legate o serie de practici și credințe ce ar putea diminua sau alunga fertilitatea și fecunditatea. Astfel, credințele și practicile magice converg spre un ciclu festiv de trei zile: Măneacătoarea, Sângiorzul și Calul lui Sfântul Gheorghe. De asemenea, este patronul Georgiei, Moscovei și al Angliei.

Potrivit calendarului popular, Sf. Gheorghe este sărbătorit în ziua de 23 aprilie, acesta fiind considerat zeu al vegetației, apărător al naturii înverzite, apa, focul și ramurile verzi sunt prezente purificatoare, apotropaice și stimulatoare, adevărate embleme ale acestuia, acest sfânt fiind numit și Cavalerul trac. Calendarul pastoral îi atribuie acestei zile valențele unui an nou. Astfel, turmele sunt scoase la păscut, se practică ritualuri de protecție și stimulare, se citesc semnele meteorologice. La creștini Sf. Gheorghe este numit „primăvara duhovnicească” pentru că datorită lui s-a „dezvoltat” creștinismul și s-a „reînnoit” precum primăvara. În Lituania, acesta este

venerat ca protector al animalelor, iar în unele zone ale Spaniei, de ziua sfântului au loc mese festive însoțite de daruri.

Legenda conform căreia Sf. Gheorghe ucide un balaur pentru a salva o fecioară aparține perioadei medievale. Astăzi, iconografia ni-l înfățișează pe sfânt călare pe un cal alb, doborând cu sulița un balaur. Specialiștii consideră că această imagine își are originile în mitul grec al lui Perseus și Andromeda.

Un alt sfânt frecvent întâlnit în iconografie este Sfântul Nicolae. Acesta s-a născut pe lângă orașul Bethlehem, în Orientul Mijlociu și provenea dintr-o familie înstărită. A trăit în secolul al IV-lea, în timpul împăraților Maximian și Dioclețian. Rămas orfan la o vârstă fragedă, și-a folosit întreaga avere pentru a-i ajuta pe cei nevoiași, făcându-se remarcat pentru dragostea ce le-o purta copiilor. A ocupat funcția de episcop de Myra și a fost recunoscut ca sfânt în secolul al VI-lea, datorită celor 21 de miracole care i-au fost atribuite. Este patronul spiritual al Rusiei.

Cu trecerea timpului, acesta e devenit unul dintre cei mai populari sfinți, în memoria lui fiind ridicate biserici de ordinul miilor, chipul lui fiind frecvent înfățișat de artiști. Sfântul Ierarh Nicolae este celebrat pe data de 6 decembrie, fiind un personaj real. După spusele bătrânilor, iarna începe la Sf. Nicolae, când Moș Nicolae își scutură barba și astfel își face simțită prezența prima ninsoare. Dacă nu ninge, se spune că a întinerit Sf. Nicolae, iar dacă Moș Nicolae vine pe un cal alb, în tradiția populară se spune că iarna va fi scurtă, iar dacă vine pe un cal negru iarna va fi lungă și geroasă. Venirea lui Moș Nicolae este un obicei vechi la români și este una dintre cele mai însemnate sărbători ale anului, mai ales pentru copii care primesc daruri.

Acești doi sfinți sunt prezenți și pe icoana pe care am selectat-o în vederea realizării acestui articol.

Icoana „Sfântul Gheorghe - Sfântul Nicolae”, care constituie subiectul acestei lucrări face parte din colecția Muzeului Județean Olt, secția etnografie, fiind singurul artefact pictat atât pe față cât și pe verso existent în patrimoniul muzeului. Icoana de formă dreptunghiulară are următoarele dimensiuni: lungime = 52 cm; lățime = 31,7 cm, grosime = 5,2 cm și nr. inv. 6360. La intrarea în laborator, artefactul prezenta o stare medie de uzură precum și un strat gros de murdărie datorată uzului liturgic de-a lungul timpului.

Referitor la starea de conservare a icoanei, înaintea efectuării operațiilor de restaurare, se pot nota următoarele tipuri de deteriorări: suportul este din lemn cu defecte; nu există strat de preparație, pictura fiind aplicată direct pe suport; murdărie ancrasată în stratul pictural; prezența numeroaselor picături de ceară, depuneri de grăsime, murdărie aderentă, superficială și ancrasată; lacune, cracluri, clivaje ale straturilor picturale; vernis îmbătrânit ce face dificilă „citirea imaginii” în unele zone; desprinderi ale stratului de culoare, în unele porțiuni, fiind vizibil suportul.

Fluxul tehnologic al restaurării-conservării: fotografierea piesei (ansamblu și detalii în zonele degradate) (foto 4); curățire mecanică superficială a piesei atât pe față cât și pe verso, prin desprăfuire cu pensoane cu păr moale de diferite dimensiuni; îndepărtarea depunerilor de ceară, a murdăriei aderente cu ajutorul operației de curățire mecanică (bisturiu) și cu solvenți (alcool etilic); curățirea straturilor picturale de pe ambele fețe dar și pe margine s-a realizat prin subțierea selectivă a vernis-ului cu un amestec ce are ca bază alcoolul izopropilic, apă distilată și amoniac. Acest amestec l-am utilizat pe acele porțiuni care au prezentat aglomerări de vernis și murdărie grasă datorată uzului liturgic; curățirea picturii cu soluție C₂₀₀₀, în diverse concentrații care au fost stabilite în urma testelor de curățire. Operația de curățire, fiind spectaculoasă și

având un mare impact vizual, este susținută și de fotografii (detalii) (foto 1; 6; 8); integrarea cromatică pe zonele unde stratul de culoare lipsea a fost realizată cu ajutorul retușului punctiform, astfel: porțiunile cu pierderi mici de culoare le-am integrat în culori de tempera sau acuarelă în amestec cu emulsie de gălbenuș de ou, apă distilată și antiseptic, iar zonele cu pierderi mari nu se refac (foto 2); protejarea finală a picturii pe ambele fețe am efectuat-o cu o soluție din a cărei compoziție au făcut parte un vernis pe bază de rășină naturală (dammar în terebentină 12%) prin pensulare cu penson cu păr moale, în strat subțire și rapid (foto 3; 9).

În privința modului de păstrare a artefactului supus discuției, acesta trebuie să fie păstrat în depozit într-o încăpere a cărei umiditate relativă (U.R.) să se încadreze în intervalul 55-65%, iar temperatura (T.) să fie cuprinsă între 18-20°C, evitându-se orice fel de fluctuație ale acestor valori. În situația în care icoana va fi expusă într-o expoziție, este recomandat ca sursa care iluminează spațiul să nu fie mai mare de 180 lămpi.

În prezent, artefactul se află în depozitele Muzeului Județean Olt.

Foto 1 – Icoana Sf. Gheorghe. Detaliu operație strat pictural

Foto 2 – Icoana Sf. Gheorghe
detaliu integrare cromatică

Foto 3 – Icoană Sf. Gheorghe
ansamblu după efectuarea operațiilor de
restaurare-conservare

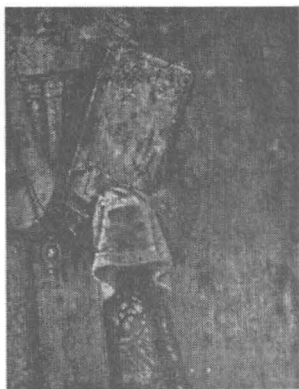

Foto 5 – Icoană Sf. Nicolae
detaliu dinaintea operației de curățire

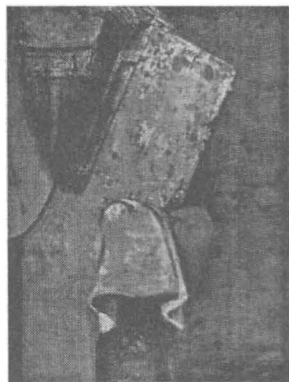

Foto 6 Icoană Sf. Nicolae –
detaliu după operația de curățire

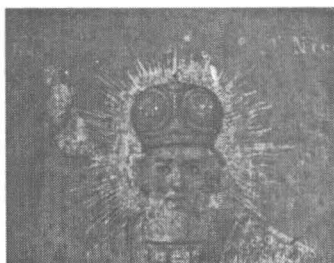

Foto 7 – Icoană Sf. Nicolae
detaliu dinaintea operației de curățire

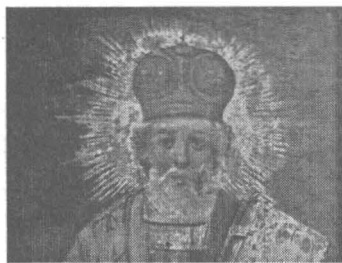

Foto 8 – Icoană Sf. Nicolae
detaliu după operația de curățire

Foto 4 – Icoană Sf. Nicolae
ansamblu înaintea operațiilor de
restaurare-conservare

Foto 9 – Icoana Sf. Nicolae
ansamblu după efectuarea
operațiilor de restaurare conservare

ASPECTE PRIVIND RESTAURAREA UNEI ȘUBE BĂRBĂTEȘTI

Iuliana DUMITRANA

Summary

ASPECTS OF RESTAURATION OF A MEN'S ROUGH WOLLEN COAT

The traditional costume piece subject to this work is a male coat appertaining to the Olt Museum's Ethnography Department patrimony. After the initial description of the piece, the stages of the restoration process are presented: 1) analysis and diagnosis 2) suggestions 3) the actual restoration process 4) suggestions regarding preservation.

KEYWORDS: Romanați folklore region, men's rough wollen coat, restauration

---

1. Născut din necesitatea de a proteja corpul de intemperii, portul popular s-a dezvoltat concomitent cu formele vieții sociale, în prezent manifestându-se ca unul din elementele de bază ale culturii materiale. Cunoașterea pieselor de port popular permite înțelegerea caracteristicilor proprii ale poporului și contribuie esențial la definirea specificului etnic. Variind de la o regiune la alta, în funcție de specificul etnic, de condițiile socio-economice, geografice, climatice, perfecționându-și structura și dezvoltând de la o epocă la alta tot mai mult latura artistică, componentele portului popular românesc se situează printre manifestările majore ale creației artistice populare.

2. În zona etnografică Romanați, localizată în prezent pe teritoriul județului Olt, mai exact pe malul drept al râului Olt, printre piesele de port popular și-a făcut apariția o piesă total diferită de cadrul obișnuit tradițional, șuba din dimie roșie, decorată cu găitane brune și aplicații din stofă colorată. Nu se poate stabili cu exactitate momentul în care în portul popular din zonă s-au infiltrat astfel de piese vestimentare. Un fenomen comun nu numai poporului român ci și altor popoare europene este acela al pătrunderii în portul popular al țăranilor a unor haine de origine orientală. Dintre acestea menționăm anteriorul, dulama, ipingeaua, care erau purtate de oamenii înstăriți ai satelor. Toate aceste piese de port erau lungi și largi, realizate din postav sau dimie și împodobite cu găitane. Ele sunt o prezență inedită în ansamblul costumului popular, fiind niște modeste preluări ale unor piese similare ce intrau în componența costumului de curte. Ipingeaua, imurlucul sau chepenegul se întâlnesc în zona de sud a țării, în Valea Dunării și Dobrogea și sporadic în zona Clujului.

Din punct de vedere morfologic și ornamental, șuba bărbătească roșie se aseamănă cu imurlucul purtat în Câmpia Munteniei: croială evazată la poale, guler mare care se poate transforma în glugă, mâneci drepte cu manșetă întoarsă. Caracteristica acestei piese constă în linia strânsă în talie în raport cu lărgimea poalelor, dată de clinii incluși pe linia șoldurilor. Luând în calcul numărul foarte limitat al acestor piese pe teritoriul județului Olt, tehnica de execuție și de decorare dovedește că erau

confeționate de anumiți meșteri specializați și posibil numai la comandă, nefiind o piesă de port accesibilă mării mase de locuitori.

3. Șuba bărbătească provine de pe Valea Oltețului, din partea de nord a zonei etnografice Romani. Piesa a fost achiziționată din localitatea Oboga de Jos, județul Olt, de la Chiriță Ion la data de 7 octombrie 1969 și înregistrată în registrul general de inventar al Secției de Etnografie sub numărul 1147.

Tehnica de execuție: țesut în patru ițe; punct de cusătură „nojătală în cruci”; cusut la mașină; însălat.

Dimensiuni. L piept = 119 cm; l piept = 49 cm; L spate = 119 cm; l spate = 46 cm; L mânecă = 70 cm; l mânecă la manșetă = 42 cm; l umăr = 54 cm; L guler = 56 cm; l guler = 8 cm; L glugă = 50 cm; l glugă = 39 cm; L cordon = 37 cm; l cordon = 8 cm; circumferință poale = 307 cm; 2 clini 40 X 32 cm.

Descriere. Șuba este confeționată dintr-o țesătură de lână (dimie) în patru ițe cu urzeală din fir de BBC. Dimia și abaua au început să fie folosite de către țăranii din Țara Românească la confeționarea pieselor de port popular încă din secolul al XV-lea, fiind aduse de către târgoveții brașoveni. După țesere, dimia suportă un procedeu de împâslire la pivă, primele atestări de pive datând din aceeași perioadă a secolului al XV-lea.

Șuba care face subiectul studiului de față este croită din șase foi de stofă (două la față, două la spate și două lateral) iar pentru a-i da forma evazată spre poale s-a introdus câte un clin la părțile laterale.

Asamblarea piesei a fost realizată manual, în punctul de coasere „nojătală în cruce” cu fir de BBC de culoare neagră.

Ornamentul este realizat cu motive florale stilizate dispuse pe poale, de o parte și de alta a îmbinărilor părților componente, pe piept, pe spate, mâneci, buzunare, manșete, guler și glugă. Motivele florale sunt realizate prin coaserea la mașină a șnurului de lână de culoare galbenă, verde, albastră sau gri, compus din câte două fire răsucite.

Pentru decorarea celor doi piepți a fost folosit găitan bleumarin realizându-se un motiv vegetal stilizat (strugurele) decor care se finalizează cu găici pe partea stângă și nasturi pe partea dreaptă.

Gluga este croită din două părți, față și spate, cu aspect țuguiat. Datorită formei și încărcăturii ornamentale presupunem că ea avea un rol mai mult decorativ decât funcțional. Pe interiorul părții din spate este aplicată o stofă din lână de culoare verde, stofă pe care o întâlnim aplicată și la umeri, buzunare și coate. Aceste aplicații de stofă fiind și ele ornamentate floral.

Mâneca este croită dintr-o foaie de stofă iar pe partea din spate este introdus un clin pe toată lungimea, până la nivelul manșetei. Pentru a urmări liniile anatomice ale corpului, spatele șubei a fost ușor strâns cu un cordon confeționat din țesătura de bază și fixat cu doi nasturi metalici. Pe lângă acest rol funcțional cordonul se constituie și într-un element de decor al piesei, fiind ornamentat cu aplicații de stofă verde, găitan brun și șnur de lână gri și galben cusut la mașină. În jurul marginilor libere șuba are aplicații de găitane de culoare brună în linii drepte și împletite.

4. Analize efectuate:

4.1. *analize vizuale*, pentru determinarea tehnicii de execuție, a zonelor degradate și a gradului de degradare.

4.2. *analize fizice*, care au constatat în probe de ardere pentru determinarea naturii fibrelor textile și teste de verificare a migrării colorantului.

5. *Aplicațiile* cuprind: nasturi metalici; elemente de stofă (U și B lână); găitane din BBC; șnur răsucit din lână (două fire).

Starea de conservare. Datorită acțiunii în timp a factorilor fizico-mecanici, chimici și biologici, la intrarea în laboratorul de restaurare piesa prezenta: desprinderea găitanului și a șnurului; depuneri de praf; pete brune pe țesătura de bază și pe stofa aplicată de la nivelul glugii; atac inactiv de insecte xilofage (molii) pe diferite zone.

6. S-au făcut *propuneri de restaurare* prin: curățire mecanică prin aspirare și periere; teste de migrare a coloranților din țesătura de bază, stofa aplicată și din șnururile de lână care compun decorul; tratament de fixare în caz de migrare a coloranților, cu CH₃ – COOH sub formă de compresă; tratament umed cu soluție de Radix saponaria, local, pe pat absorbant de netex și hârtie de filtru; clătiri repetate cu apă distilată; hidratare cu soluție de glicerină 2% în ultima apă de clătire; prinderea șnurului și a găitanului pe zonele unde erau desprinse; stoparea găurilor din țesătura de bază.

7. *Fluxul tehnologic al conservării – restaurării.* După parcurgerea etapelor de identificare și fotografiere a zonelor degradate s-a trecut la curățarea mecanică, realizată prin desprăfuire și aspirare. S-a încercat îndepărtarea petelor de culoare brună din țesătura de bază și cea aplicată, cu soluția de *Radix Saponaria* propusă. Aceste pete s-au detașat în proporție de 40%. S-a continuat clătirea repetată cu apă distilată până la îndepărtarea completă a soluției de spălare. A urmat hidratarea zonelor cu o soluție de glicerină 2%.

Următoarea fază de lucru a constat în prinderea găitanului cu fir negru de BBC identic cu cel original și a șnurului cu fir de papiotă în tehnica de cusut punctul „în urma acului”, numit și „punct de tighel”.

Stoparea găurilor din țesătură s-a efectuat cu fir de lână comparabil ca finețe și culoare cu cel original.

8. Odată restaurată, piesa s-a reîntors în depozitul de textile al Secției de Etnografie a muzeului.

Bibliografie:

BĂNĂȚEANU Tancred, *Portul popular românesc*, Edit. Didactică și Pedagogică, București, 1965

NICOLESCU Corina, *Istoria costumului de curte în Țările Române: secolele XIV-XVIII*, Edit. Științifică, București, 1970

STOICA Georgeta, ILIE Rada, *Portul popular din județul Olt*, București, București, 1981

TOMIDA Ecaterina, *Cusăturile și broderiile costumului popular din România*, Edit. Tehnică, București, 1972

Fotografii:

1, 2, 3 – înainte de restaurare

4, 5, 6 – după restaurare

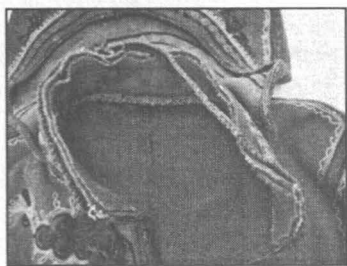

Foto 1

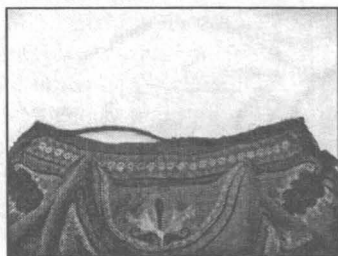

Foto 2

Foto 3

Foto 4

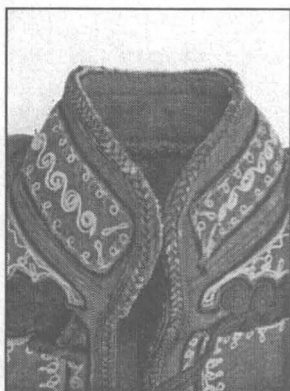

Foto 5

Foto 6

DEPOZITAREA COLECȚIEI DE NUMISMATICĂ A MUZEULUI

Constanța DUMITRESCU

Moneda metalică constituie un document prețios, care oferă sub formă condensată informațiile privind realitățile politice, economice, religioase, culturale și artistice ale perioadei în care au fost emise. Monedele au caracter de document obiectiv, nemijlocit, subiectivitatea putând acționa asupra acestui instrument doar la momentul conceperii sale și foarte rar ulterior, caz în care de asemenea oferă informații (spre exemplu ștergerea ulterioară de pe anumite monede a numelui unor împărați romani care au suferit *damnatio memoriae* cum este cazul împăratului Nero).

Monedele sunt un ajutor prețios pentru arheolog permițând datarea absolută sau relativă a nivelurilor de locuire evidențiate pe parcursul explorării siturilor arheologice prin metode specifice.

Și în epoca modernă și contemporană moneda este un instrument social- politic indispensabil oricărei economii.

În secolul al XIV-lea are loc apariția primelor monede emise de voievoodatele românești de la sud și est de Carpați. Țara Românească a început să emită monedă (ducați și bani de argint) în timpul domniei lui Vladislav I Vlaicu (1363-1377), iar ultimele emisiuni monetare aparținând sistemului creat de acesta au fost la sfârșitul domniei lui Basarab Țepeluș (1477-1481).

În secolul al XV-lea în Țările Române au circulat emisiunile proprii, dar mai ales monedele străine precum ducatul unguresc de aur sau ducatul venețian de aur. La sfârșitul veacului o pondere însemnată în circulația monetară au căpătat-o asprii turcești.

Între 1500-1580 moneda otomană de argint (aspru) domina piața monetară în Țara Românească și Moldova, după 1580 rolul lor fiind marginal, pierzând teren în favoarea dinarilor ungurești ori a triplilor groși polonezi.

Producția uriașă de tripli groși din ultimul deceniu al sec al XVI-lea a permis acestui nominal să ocupe primul loc în categoria monedelor mici și mijlocii, circulația acestora menținându-se până la începutul secolului al XVIII-lea, când au fost înlocuite de piesele austriece de trei și șase kreuzeri.

Polgroșii (1/2 groși) au pătruns în țările Române în secolul al XVI-lea.

Fenomenul de acumulare în tezaure monetare a talerilor începe în ultimele două decenii ale sec al XVI-lea și va continua și în secolul următor. Principala sursă de aprovizionare cu taleri au fost Țările de Jos, la care se adaugă cei emiși în Spania și Imperiul Romano-German. În această perioadă talerii Țărilor de Jos sunt nelipsiți din aproape toate tezaurele.

Piesele de 28 stüwer asigură o parte însemnată din circulația pieselor mari de argint în Țara Românească.

Emisiunile monetare proprii ale Țărilor Române, atât de abundente în secolul al XIV-lea și al XV-lea, s-au rărit în secolul al XVI-lea pentru a înceta în veacul următor.

În secolul al XVIII-lea circulația monetară se intensifică datorită dezvoltării unor relații economice noi. Prețurile erau exprimate în lei (moneda principală de calcul) și în subunitățile acestora (parale) în timp ce plata efectivă se făcea în diferite monede din aur sau argint austriece, turcești, rusești, spaniole etc. Oficial un leu era echivalent cu 40 parale.

Dacă în sec al XVII-lea, moneda otomană a ocupat un loc periferic în circulația monetară din Țările Române, la începutul secolului următor asistăm la revenirea ei în forță.

În prima jumătate a sec al XIX-lea circulau în teritoriile românești o multitudine de monede, dintre care cele mai cunoscute erau: napoleonul francez, lira sterlină, ducatul austriac și diferite nominaluri otomane.

Haosul monetar existent în Moldova și Țara Românească la mijlocul secolului al XIX-lea a generat proiecte de înființare a unui sistem monetar național. La 22 aprilie 1867 a fost adoptată Legea pentru înființarea unui sistem monetar unitar, conform căreia unitatea monetară a României se numea leu și era împărțită în 100 de bani, fiind adoptat sistemul bimetalist (aur și argint).

În 1867 au fost emise primele monede românești, din bronz, cu valoarea de 1, 2, 5 și 10 bani. În 1868 s-a emis prima monedă de aur (de 20 lei), iar în 1870 este bătut primul leu de argint.

În 1873 printr-un decret al lui Petre Mavrogheni, ministru de Finanțe, monedele străine - rusești, austriece sau turcești - și-au încetat oficial circulația în țară.

Din cauza deficitelor bugetare, în 1877 au fost emise primele monede de hârtie, așa numitele bilete ipotecare, ce aveau curs obligatoriu la casieriile publice. Au fost emise bilete în valoare de 5, 10, 20, 50, 100 și 500 lei. Biletele ipotecare au fost retrase treptat de pe piață până în 1890 și înlocuite cu bilete de bancă.

Începând cu 1880 s-au emis și monede de argint de 5 lei.

În 1900 s-a autorizat și emiterea de piese de nichel, cu valoare nominală de 5, 10 și 20 bani.

După Primul Război Mondial leul românesc intră pe panta inflației datorită distrugerii economiei românești în război.

În 1947 se face prima denominare a leului, iar în 1952 are loc o nouă reformă monetară.

Prima emisiune monetară post-revoluționară este cea a monedei de 10 lei în 1990, urmată apoi de emisiunea monetară din perioada 2000-2003.

Organizarea colecției de numismatică a muzeului a început cu organizarea colecției de monede urmând ca într-o etapă viitoare să se organizeze și colecția de bancnote.

Analizând colecția de monede a muzeului s-a luat decizia ca depozitarea acestora să se efectueze pe tezaure, deși piesele care fac parte dintr-un tezaur nu au toate aceleași dimensiuni, existând în fiecare tezaur câteva excepții dimensionale.

Pentru monedele clasate în tezaur s-a optat pentru depozitarea fiecărei monede în cartonașe (fig.1) confecționate din materiale inerte chimic. Acest tip de cartonaș permite studierea individuală a monedelor fără a fi nevoie să fie atinse în timpul manipulărilor.

Pentru celelalte monede a fost aleasă depozitarea în folii transparente (fig.2 și fig.3) confecționate din material inert chimic. Aceste folii fiind compartimentate diferit dimensional ne-au permis o utilizare cât mai rațională a suprafeței acestora și posibilitatea respectării tipodimensionării.

Din colecția de numismatică fac parte șase tezaure: tezaurul monetar de la Sprâncenata (sec II î.e.n. – sec I î.e.n.), tezaurul monetar bulgăresc Ivan Alexandru (sec XIV), tezaurul monetar de la Slatina (sec XV-XVII), tezaurul monetar de la Morunglav (sec XVII-XVIII), tezaurul monetar Calopăru (jumătatea sec al XIX-lea), diverse tipuri de monede străine ce au circulat pe teritoriul nostru și monede românești din 1867 și până în 2005.

Tezaurul monetar de la Sprâncenata cuprinde un mic tezaur de denari romani republicani (18 monede ce au date de emisiuni diferite între 110-108 î.e.n. și 16 î.e.n. , o monedă dacică (tip Inotești – Răcoasa) și o monedă histriană

Monedele acestui tezaur se prezintă dimensional astfel : moneda histriană are diametrul de 19 mm, moneda dacică 31 mm , denarii republicani au dimensiuni cuprinse între 17 mm și 20 mm : 2 exemplare de 17 mm , 6 exemplare de 18 mm , 5 exemplare de 19 mm și 5 exemplare de 20 mm..

Tezaurul monetar Ivan Alexandru (sec XIV) cuprinde un număr de 71 monede cu dimensiuni cuprinse între 19 mm și 21 mm . Numeric se prezintă astfel: 22 exemplare cu diametrul de 19 mm , 17 exemplare cu diametru de 20 mm , 32 exemplare cu diametrul de 21 mm .

Tezaurul monetar de la Slatina este alcătuit din 204 monede: 200 tripligroși sau costande cum sunt cunoscute în Țara Românească aceste monede, două piese poloneze de 6 groși și 2 orți ai orașului Danzig (Gdanskul de azi). 16 monede (tripligroși) sunt emisiuni ale regilor Ștefan Bathory din anii 1581-1586), restul de 188 monede poartă efigia regelui polonez Sigismund II între 1588-1614.

Monedele din acest tezaur au dimensiuni cuprinse între 20 mm și 22 mm, iar 4 dintre ele reprezintă excepții: au diametrul de 28 mm și 29 mm , și anume: 93 monede au diametrul de 20 mm, 85 monede au diametrul de 21 mm, 22 monede au diametrul de 22 mm, 2 monede au diametrul de 28 mm și 2 monede au diametrul de 29 mm.

Tezaurul monetar descoperit la Morunglav cuprinde 161 monede: 160 de monede sunt emisiuni ale Imperiului Otoman (între anii 1687 și 1737) și o piesă de 28 stüwer sau gulden, emisiune din anii 1637-1657 a contelui Antonius Gunther pentru Oldenburg, Knipphausen Jewel și Delmenhorst, aflate în Westfalia, în zona Mării Nordului la granița cu Olanda.

Monedele acestui tezaur sunt foarte diferite dimensional având diametre cuprinse într-un interval destul de larg: 19 mm și 41 mm. Numeric ele se prezintă astfel: 1 exemplar cu diametrul de 19 mm, 1 exemplar cu diametrul de 21 mm, 2 exemplare cu diametrul de 22 mm, , 1 exemplar cu diametrul de 23 mm, 1 exemplar cu diametrul de 24 mm, 7 exemplare cu diametrul de 28 mm, 5 exemplare cu diametrul de 29 mm, 10 exemplare cu diametrul de 30 mm, 5 exemplare cu diametrul de 31 mm, 15 exemplare cu diametrul de 35 mm, 6 exemplare cu diametrul de 36 mm, 22 exemplare cu diametrul de 37 mm, 36 exemplare cu diametrul de 38 mm, 12 exemplare cu diametrul de 39 mm, 28 exemplare cu diametrul de 40 mm, 9 exemplare cu diametrul de 41 mm.

Tezaurul monetar Calopăru de la jumătatea secolului al XIX-lea cuprinde 402 monede. Este un tezaur unitar din punct de vedere al nominalurilor având în componență 393 piese de 20 creițari, un taler și o jumătate de taler și 7 piese rusești (4 ruble, 2 jumătăți de rublă și un sfert de rublă. Acestea sunt emisiuni care au ca an de început 1755 și final anul 1843.

Dimensional acest tezaur se prezintă astfel: 24 exemplare cu diametru de 26 mm, 88 exemplare cu diametru 27 mm, 232 exemplare cu diametrul 28 mm, 39 exemplare cu diametrul 29 mm, 11 exemplare cu diametrul 30 mm, 1 exemplar cu diametrul 33 mm,

1 exemplar cu diametrul 35 mm, 2 exemplare cu diametrul 36 mm, 1 exemplar cu diametrul 41 mm.

În momentul actual albumele sunt depozitate în poziție orizontală, în moduli confecționați din lemn, în depozitul de istorie.

BIBLIOGRAFIE

Costin C. KIRIȚESCU, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, București, 1997

Gheorghe BUZDUGAN, Octavian LUCHIAN, Constantin C. OPRESCU, *Monede și bancnote românești*, București, 1977

Octavian ILIESCU, Paul RADOVICI, *Monetele României 1867-1969*, Editura Enciclopedică, 2004

Constantin PREDA, Mihai BUTOI, *Monede descoperite în așezarea getică de la Sprâncenata (jud. Olt)*, în *Thraco-Dacica*, t. II, București, 1981, p. 65-71

Toma RĂDULESCU, Denissa GUȚICĂ-FLORESCU, *Al doilea tezaur monetar descoperit în comuna Morunglav-Olt*, în *Arhivele Olteniei*, S.n., 24, 2010, p.59-70

Toma RĂDULESCU, Denissa GUȚICĂ-FLORESCU, *Tezaurul monetar de la Slatina, în Oltenia*, S. III, an VI, nr 1-2, 2002, p. 33-47

Toma RĂDULESCU, Denissa GUȚICĂ-FLORESCU, *Tezaurul monetar de la jumătatea secolului al XIX-lea, Calopăru-Dolj, în Oltenia*, Seria a III -a, an V, nr 1-2, 2001, p. 106-122

RESTAURAREA ȘI CONSERVAREA UNUI CÂNTAR CU DOUĂ TALERE

Verginia IONESCU

Asemănător oricărei invenții cu tradiție, originea cântarului se regăsește în antichitate. Nevoia omului de a cunoaște lucruri exacte a constituit motivul evoluției de la cântare primitive la cântare de mare precizie.

Primul dispozitiv de cântărit a fost folosit de egipteni în mileniul al patrulea î. Hr. Acesta avea o formă extrem de simplă, brațul orizontal fiind susținut la mijloc de un pivot și având pe laterale, la distanțe egale, două talere suspendate cu sfoară. Inițial acest cântar era folosit pentru a cântări și compara nu numai diverse produse destinate trocului, cât și pentru a determina greutatea prafului de aur pe care îl primeau uneori vânzătorii în schimbul bunurilor. Deși se numără printre primele modele, cântarul egiptenilor avea o acuratețe de aproximativ 99%. Egiptenii au fost cei care au introdus și conceptul utilizării greutăților pentru a afla masa unui produs în urma echilibrării cântarului.

1. DESCRIERE ȘI STARE DE CONSERVARE

Cântarul ce urmează a fi supus atenției din punct de vedere al restaurării și conservării în acest articol se aseamănă cu tipul de cântar egiptean în ceea ce privește componentele ce-l alcătuiesc și modul de folosire. Și acest cântar are un braț orizontal, susținut la mijloc de un dispozitiv despre care presupunem că folosea la agățarea cântarului într-un cârlig. Acest dispozitiv permite înclinarea brațului orizontal în ambele sensuri (stânga - dreapta). La capetele acestui braț este agățat câte un taler mic. Presupunem că talerele se prindeau de brațul orizontal prin trei lănișoare fiecare. Această supoziție se bazează pe cele trei orificii care sunt la fiecare taler și pe cele două zale care mai erau prinse la un capăt al brațului orizontal (vezi foto 2).

Cântarul a fost donat Muzeului Județean Olt de școala generală din satul Mircești, comuna Tătulești din județul Olt și este înregistrat în Registrul Inventar al muzeului cu numărul de inventar 4865.

Părțile componente ale cântarului prezentau urme de degradare. Brațul orizontal și sistemul de prindere al acestuia sunt confecționate din fier. Suprafața acestora era acoperită cu un strat continuu de rugină (oxid de fier hidratat) dar nu erau fragilizate pentru că aveau miez metalic. Cele două zale fiind confecționate tot din fier (sârmă) erau de asemenea ruginite (vezi foto 4).

Talerele sunt confecționate dintr-un aliaj de cupru (tablă din alamă) după cum arăta aspectul lor inițial (alternanța culorilor produșilor de coroziune). Erau prezente săruri de cupru (culoarea verde – așa numita „cocleală”) și oxizi de cupru (culoarea roșie până la brun închis; vezi foto 5a, 5b). De asemenea, talerele prezintă deformări și rupturi în diverse locuri.

2. TRATAMENTUL DE RESTAURARE – CONSERVARE

Pentru restaurarea cântarului supus atenției în acest articol s-au folosit tratamente mecanice și chimice. Prin tratamentele aplicate s-a urmărit stabilizarea din punct de vedere chimic a suprafețelor metalice prin eliminarea compușilor de coroziune depuși și apoi protecția acestora prin peliculizare cu rășină acrilică.

Modul de lucru a impus gruparea componentelor cântarului după tipul de material din care erau confecționate și anume:

a) brațul orizontal și lăntșoarele, fiind din fier, au fost tratate prin taninare cu soluție de acid tanic,

b) cele două talere, fiind confecționate din aliaj de cupru, au fost tratate cu soluție de complexon (E.D.T.A. – sarea disodică a acidului etilen – diamino - tetraacetic) și soluție tampon (acetat de amoniu pur și amoniac 25%)

2.1. Curățarea componentelor din fier

Pentru restaurarea componentelor din fier s-a folosit metoda taninării. Aplicat pe obiectele din fier, taninul (acidul tanic) reacționează cu metalul dând tanatul de fier, care formează o peliculă protectoare de culoare neagră-albăstrui. Această peliculă împiedică un timp suprafețele cele mai sensibile să reacționeze cu umiditatea din aer.

S-a efectuat mai întâi o curățare mecanică uscată pentru îndepărtarea prafului și a produșilor de coroziune superficiali, apoi s-a trecut la operația de taninare.

Pentru taninare s-a folosit o soluție caldă (50°) de tanin, de concentrație 2,5% și s-a lucrat la un pH cu valori cuprinse între 2 și 3. S-au folosit două periuțe cu dinți duri (periuțe de dinți): una pentru aplicarea soluției de tanin și alta pentru perierea obiectului după uscare. S-a aplicat soluția caldă și s-a continuat perierea obiectului pentru a favoriza reacția prin pătrunderea oxigenului din aer în stratul de tanin aplicat.

După ce primul strat de tanin s-a uscat, se perie în continuare cu cea de a doua perie (uscată) pentru a înlătura tanatul de fier care se cojește și rămâne pe suprafața obiectului o culoare neagră-albăstrui. S-a repetat procesul de taninare prin aplicarea soluției de tanin de patru ori până s-a ajuns la o grosime a stratului care să asigure protecția obiectului pe o perioadă de timp.

La fel s-a procedat și cu taninarea zalelor din componența lăntșoarelor care susțin talerele. Zalele au fost confecționate din sârmă după modelul celor două zale care erau prinse de cântar la aducerea acestuia la muzeu. Modul de confecționare al zalelor se poate vedea în foto 3.

După taninare obiectele nu mai necesită protejare prin peliculizare cu rășină deoarece stratul de tanin oferă el însuși această protecție.

2.2. Curățarea componentelor din aliaj de cupru

Talerele fiind confecționate din aliaj de cupru (tablă de alamă) au fost curățate cu soluție de complexon. Inițial au fost desprăfuite și degresate cu detergent anionic. Apoi, fiind fragile și prezentând rupturi, au fost curățate cu atenție cu ajutorul unui bețisor înfășurat în vată înmuiată în soluție rece de complexon. Tratamentul cu complexon s-a aplicat până la eliminarea compușilor de coroziune depuși pe ambele suprafețe ale talerelor.

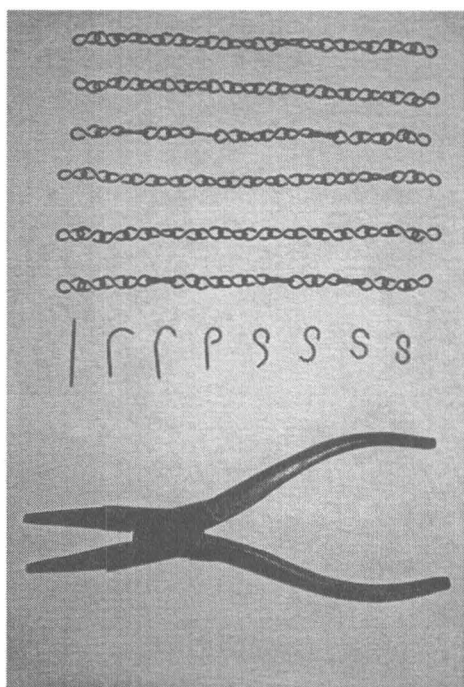
S-a trecut apoi la neutralizarea suprafețelor celor două talere prin spălări repetate cu apă distilată rece. Eficacitatea spălărilor a fost confirmată prin teste cu soluție de azotat de argint 10% și acid azotic 2%. După ce testele au confirmat că nu mai există centri activi de coroziune, cele două talere au fost uscate cu hârtie de filtru, apoi în alcool etilic și apoi la temperatura camerei.

Pentru protejarea suprafeței talerelor după curățare s-a procedat la peliculizarea lor cu rășină acrilică (soluție 5% de Paraloid B72). Pelicula de rășină s-a aplicat cu pensula, în două straturi, care asigură izolarea suprafeței metalice a talerelor și conservarea acesteia în timp. După uscarea peliculei de rășină, cântarul a fost asamblat și etichetat (vezi foto 1).

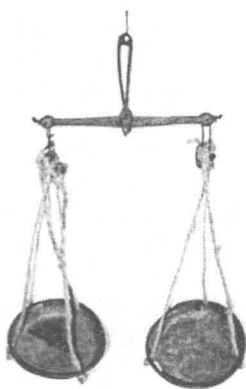
În prezent, cântarul se află expus în Secția de istorie și cultură slătineană a Muzeului Județean Olt.

3. CONCLUZIE

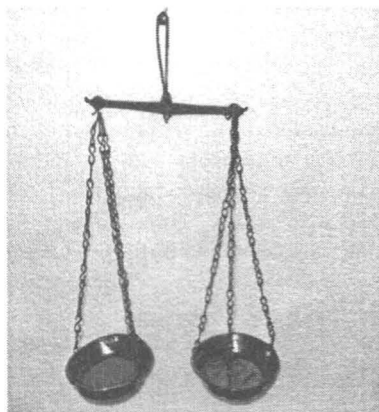
Restauratorul, prin intervențiile de restaurare și conservare științifică aplicate, urmărește stoparea evoluției degradărilor active și respectarea metodologiei de protecție pe termen lung în condiții de microclimat controlat.

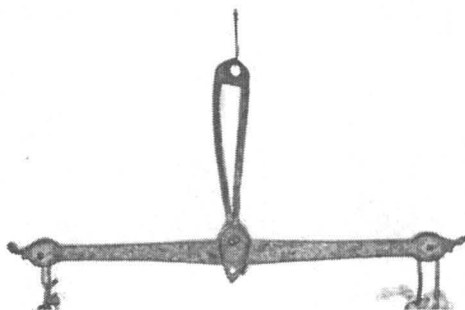
1. Detaliu confectionare lănișoare.

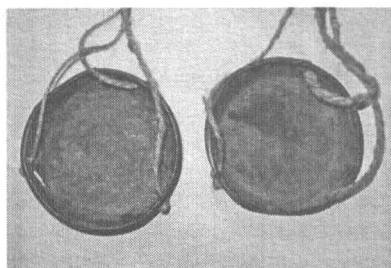
2. Ansamblu înainte de restaurare.

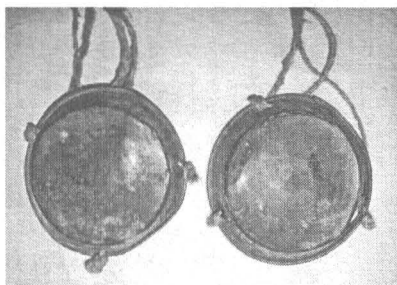
3. Ansamblu după restaurare

4. Detaliu componentă de fier înainte de restaurare.

5a. Detaliu forță talere înainte de restaurare.

5b. Detaliu verso talere înainte de restaurare.

PICTORI OLTENI ÎN COLECȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN OLT – DONAȚIA „GUNKA ȘI SPIRU VERGULESCU”

Denissa-Liliana GUȚICĂ-FLORESCU

Secția de artă plastică contemporană românească „Ion Popescu-Negreni” a Muzeului Județean Olt a fost inaugurată în anul 1999, odată cu vernisarea primei expoziții de bază de artă plastică a muzeului.

Muzeul Județean Olt dispune de un patrimoniu de artă constituit de-a lungul câtorva decenii, provenind din transferuri de la *Comitetul de Cultură și Educație Socialistă* prin *Oficiul de Expoziții*, până în 1989, iar după 1990, din achiziții de muzeu și din donații ale autorilor, familiilor acestora, ori ale colecționarilor de artă. Lucrările se încadrează cronologic în ultima sută de ani și aparțin artiștilor plastici români din toate provinciile țării. Nucleul e format din lucrări ale artiștilor plastici născuți în județul Olt.

Pictorii olteni care au lucrări în colecțiile Muzeului Județean Olt sunt artiști plastici profesioniști, membri ai Uniunii Artiștilor Plastici din România, menționați în dicționare, enciclopedii, monografii, albume și cataloage de artă. Au expus în expoziții personale sau de grup în țară și în străinătate. Lucrările acestora se află în muzee și colecții particulare din țară și de peste hotare. Unii dintre ei au trăit și creat în județul Olt, alții în diferite părți ale țării, în special în București. O mare parte a lucrărilor provine din donațiile autorilor sau ale familiilor acestora, dar sunt și lucrări provenite din achiziții ori din transferul menționat mai sus. În ordine cronologică menționăm pe Ion Bărbulescu-Aluta (n. 1860, Comanii de Sus, m. 1944, București), Gheorghe Teodorescu-Romanați (n. 1891, Caracal, m. 1980, București), Ion Musceleanu (n. 1903, Caracal, m. 1997), Ion Popescu-Negreni (n. 1907, Negreni, m. 2001, București), Spiru Vergulescu (n. 1934, Slatina, m. 2007, București), Traian Zorzoliu (n. 1936, Stoicânești), Nicolae Truță (n. 1949, Dobrețu, m. 2010, Slatina), Mihai Marin Cârstea (n. 1951, Vlaici), Paul Tudor-Balș (n. 1952, Balș), George Păunescu (n. 1961, Bobicești).

În cele ce urmează ne vom opri asupra donației „Gunka și Spiru Vergulescu”.

Spiru Vergulescu s-a născut la Slatina la 13 septembrie 1934. Din 1936 a locuit la București unde a urmat cursurile Liceului de arte plastice „Nicolae Tonitza”, secția pictură, între anii 1951-1955. A urmat apoi cursurile Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu”, din care trei ani la secția de pictură monumentală, iar ultimii trei la secția de pictură de șevalet, între 1955-1961. De-a lungul timpului a avut ca profesori¹ pe Aurel Vlad, G. Lowendal, Ion Popescu-Negreni, iar ca maestru îndrumător la pictura de șevalet pe Catul Bogdan. A devenit membru al Uniunii Artiștilor Plastici în 1968, secția pictură, filiala București. A participat frecvent la expoziții în țară și

---

¹ O mare recunoștință a purtat pictorul primei sale profesoare de desen, Georgeta G. Rotică, cea care l-a depistat și care a contribuit la formarea acestuia ca artist și pe care a imortalizat-o în portretul „Doamna profesoară Georgeta G. Rotică”, donat Muzeului Județean Olt.

străinătate. Lucrările sale se află în muzee din țară, dar și în colecții din străinătate². Este menționat în dicționare și enciclopedii de artă iar în 1986 a apărut monografia *Spiru Vergulescu* a lui Victor Ernest Mașek³. A fost distins cu o serie de premii, titluri, trofee⁴, dintre care titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Slatina acordat în 1993, a fost cel care a dus la reînnoirea legăturilor cu orașul său natal. S-a stins din viață la 8 mai 2007 la București, fiind înmormântat în cimitirul mănăstirii Cernica.

Începând cu anul 1994 Muzeul Județean Olt a primit din partea pictorului Spiru Vergulescu un important sprijin pentru deschiderea secției de artă plastică la Slatina⁵, proiect care s-a materializat în 1999 prin deschiderea primei expoziții permanente de artă plastică a muzeului.

Spiru Vergulescu a făcut în aprilie 1994 o importantă donație⁶ Muzeului Județean Olt, constând în 34 de lucrări de pictură, în tehnicile ulei pe pânză, ulei pe carton și ulei pe pânză lipită pe carton, precum și 30 de lucrări de grafică, în tehnica tuș cu peniță. Acesta a fost începutul unei relații speciale cu muzeul din Slatina, relație pe care artistul a dezvoltat-o implicându-se total în efortul acestei instituții de înființare a unei expoziții permanente de artă plastică⁷. În octombrie 1995 a urmat a doua etapă a donației artistului către muzeu, constituită dintr-un număr de 16 lucrări de pictură în tehnicile ulei pe carton și ulei pe pânză.

După cum mărturisea în una din scrisorile trimise lui Nicolae Truță, a vrut ca la Slatina să ființeze „cel mai mare, mai valoros și mai variat muzeu de artă contemporană românească, și de ce nu, străină”. Spiru Vergulescu și-a conjugat eforturile cu cele ale Muzeului Județean Olt pentru realizarea acestui proiect. A fost, împreună cu o serie de oameni de cultură, de artiști plastici, alături de demersurile muzeului către autoritățile locale (Spiru Vergulescu a scris personal prefectului județului⁸) și naționale (Parlament,

² „Fără a mă supraestima, îndrăznesc să spun că dacă s-ar organiza o retrospectivă numai cu lucrările mele din străinătate, (...) ar fi o expoziție cu lucrări extrem de multe. Pentru că, în afară de Europa, unde se află în mod predominant, lucrările mele figurează în colecții particulare de pe toate continentele. Venind, însă, acasă, în țară, există patru colecții care au numai lucrări de ale mele: prof. Ion Iacob, inginera chimistă Pompilia Dumitrescu, prof. ing. Nicolae Diaconu – la București, iar la Piatra Neamț – Adriana și Silviu Gagiu” – Liviu Tudor SAMUILĂ, *Despre inconfundabil și pitoresc cu Spiru Vergulescu*, în „Week-end”, nr. 110, din 3-10 aprilie 1993.

³ Vz. Bibliografia selectivă a referințelor critice în: Victor Ernest MAȘEK, *Spiru Vergulescu* editura Meridiane, 1986, p. 35-36, la care s-au adăugat o serie de articole, studii, lucrări ulterioare, dintre care amintim cartea-interviu *Spiru Vergulescu – un învingător*, editura Paco, și *Gânduri despre Spiru Vergulescu*, editura Alutus, Slatina, 2009, ediție îngrijită de Aurelia Grosu, Muzeul Județean Olt.

⁴ *Gânduri despre Spiru Vergulescu*, editura Alutus, Slatina, 2009, p. 47-49.

⁵ „Ideea cu muzeul este fantastică și ca s-o susțin și mai bine, doresc din tot sufletul să se-ntâmpale, am făcut un stoc de peste 30 de uleiuri, unul mai frumos ca altul, să le donez muzeului. Dacă muzeul va fi cuminte și va fi draguț cu mine și soția mea, îi voi mai dona pe parcurs și alte lucrări (...)” fragment din scrisoarea lui Spiru Vergulescu din 28 martie 1994 către Nicolae Truță (din arhiva familiei Truță).

⁶ „Vocația” de donatori a cuplului Gunka și Spiru Vergulescu este recunoscută prin donațiile din anii 90: cea de desene *Princeps eminescian* făcută Memorialului „Mihai Eminescu” de la Ipotești, prin donațiile de bijuterii vechi și port popular făcute Muzeului Țăranului Român.

⁷ Între 1997-1999 Spiru Vergulescu a lucrat ca muzeograf angajat al Muzeului Județean Olt la organizarea efectivă și la inaugurarea expoziției de bază a secției de artă a muzeului.

⁸ „(...) am răspuns dorinței tale de a-l contacta prin corespondență pe domnul prefect spre a-l determina să acționeze cât mai puternic și rapid pentru a avea localul cel mai adecvat și pentru totdeauna în care să instalăm cel mai mare, mai valoros, și mai variat muzeu de artă contemporană și, de ce nu, străină (...). Am convingerea că mă va înțelege, căci i-am scris «Numele dumneavoastră va fi rostit de viitorime ori de câte ori va fi vorba de acest sanctuar al artei și de donația noastră și orice ați face nu va fi mai bine păstrat în memorie ca înființarea unui muzeu de artă la Slatina»” fragment din scrisoarea lui Spiru Vergulescu din 4 mai 1994 către Nicolae Truță (din arhiva familiei Truță).

Gvern și Președinția României) pentru înființarea unei secții de artă plastică a muzeului, care avea pe atunci numai secțiile istorie și etnografie și pentru obținerea unui spațiu adecvat. Clădirea în care funcționa atunci muzeul, cunoscută sub numele de casa Deleanu, o casă boierească naționalizată, nu dispunea de spațiu suficient pentru expoziția de artă. A vizitat atelierele multor artiști plastici din București pe care i-a convins să contribuie la îmbogățirea colecției de artă plastică a muzeului prin donații importante.

Lucrările în ulei care fac parte din donația lui Spiru Vergulescu sunt realizate în marea lor majoritate între 1991-1995. Este abordată în principal tematica „portretelor” de case din diferite orașe (din București, Mangalia, Sibiu, Cluj, dar și din Brno, fosta Cehoslovacie, din Geneva ori din Bulgaria), temă majoră în arta plastică a lui Vergulescu, considerat din această cauză un adevărat „pictor citadin”. O deosebită atenție a acordat clădirilor din Slatina: case vechi, care l-au impresionat prin elemente de arhitectură, cum sunt *Casă veche cu bărfitoare, Slatina – Redacția ziarului Olt-Press*, ori prin rezonanța numelor foștilor proprietari, cum este *Slatina – Casa filologului D. Caracostea*, precum și propria casă-atelier din Slatina. L-au interesat de asemenea stăzile și intersecțiile lor: *Strada Frații Buzești, Slatina- intersecția străzilor Vederii și Vintilă Vodă* ca și panorama orașului dezvăluită de pe cerdacul casei de pe strada Malu Livezi: *Slatina panoramic*. Tema portretelor de personaj este una specială, redusă la portrete feminine: al soției sale, Gunka, al mamei Aglaia, al profesoarei Georgeta Rotică, la care se adugă autoportretele sale (unul care îl reprezintă pe pictor la 17 ani, tânăr și impetuos, și unul care îl reprezintă în plină maturitate, cu accesoriile specifice unui pictor: pensula, paleta, bereta, într-o atitudine solemnă, sobră.).

Lucrările de grafică sunt realizate în tehnica tuș cu penița, pe hârtie albă și sunt inspirate din lirica minulesciană. Spiru Vergulescu a realizat acest ciclu în 1994, cu ocazia comemorării celor cincizeci de ani de la moartea lui Minulescu (11 aprilie 1944), poet legat prin ascendența sa maternă de orașul Slatina (mama sa, Alexandrina Ciucă, era născută în Slatina, Minulescu petrecându-și multe clipe la bunicii din Slatina). Artistul intenționase donarea lucrărilor Bibliotecii Județene „Ion Minulescu” din Slatina, înainte de implicarea sa în deschiderea unei secții de artă plastică la Muzeul Județean Olt. Din cele treizeci de desene donate muzeului, un număr de douăzeci și opt sunt ilustrații la poezii minulesciene din volumele „Romanțe pentru mai târziu”, „Nu sunt ce par a fi”, „De vorbă cu mine însumi”, „Strofe pentru faptele diverse” ori „Strofe pentru cele patru anotimpuri”, unul reprezintă autoportretul artistului în timpul realizării desenelor și unul portretul lui Ion Minulescu.

Lucrările donate de Spiru Vergulescu sunt expuse în expoziția permanentă de pictură a Muzeului Județean Olt încă de la inaugurarea acesteia (în 1999) în salonul „Donația Gunka și Spiru Vergulescu” și constituie, alături de saloanele dedicate donațiilor artiștilor Ion Popescu Negreni și Nicolae Truță pilonii de rezistență ai expoziției.

CATALOG
Donația „GUNKA ȘI SPIRU VERGULESCU”

Etapa I, 7 aprilie 1994

PICTURĂ

1. Enigma

Inv. 170

Ulei pe pânză lipită pe carton, 1,000x 0,900

Semnat dreapta, sus, cu ocră auriu

Datat 1978

Expoziții la care a participat: expoziție personală București, 1984, expoziție personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu 1996, expoziția *Figura umană-florinatura statică* Slatina, august 1998, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriai Cercului Militar Național, august 2009, expoziția *Femeia, lumină și culoare*, Galeria Artis a Muzeului Județean Olt, martie 2012

2. Biserica dintr-o zi

Inv. 153

Ulei pe carton, 0,651x 0,550

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: expoziție dedicată lui M. Eminescu, 1993, a XX-a expoziție personală București, 1993(Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70* Craiova, Slatina 2004, , Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriai Cercului Militar Național, august 2009

3. Iarna la Fonterie

Inv. 141

Ulei pe pânză, 0,610x 0,500

Semnat dreapta, jos cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: expoziție de grup Galeria de Artă a Municipiului București, 1993, personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg Jiu 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70* Craiova, Slatina 2004, Retrospectiva *Spiru Vergulescu* , București, Galeriai Cercului Militar Național, august 2009

4. Casa de la Singureni

Inv. 151

Ulei pe carton, 0,610x 0,480

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1991

Expoziții la care a participat: Salonul de Primăvară al municipiului București, 1991, a XX-a expoziție personală, București 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu 1996

5. Farul vechi de la Mangalia

Inv. 147

Ulei pe carton, 0,480x 0,610

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1991

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996,

Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, Retrospectiva *Spiru Vergulescu* , București, Galeriile Cercului Militar Național, august 2009

6. Cactus

Inv. 146

Ulei pe carton, 0,610x 0,480

Semnat stânga, sus, cu roșu

Datat 1991

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, expoziția *Figura umană-flori-natura statică* Slatina, august 1998, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

7. Autoportret cu beretă roșie și haină neagră

Inv. 161

Ulei pe carton, 0,610x 0,460

Semnat dreapta, sus, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Străzi și case vechi din Slatina* Slatina, ianuarie 2006, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriile Cercului Militar Național, august 2009

8. Din vechiul București

Inv. 140

Ulei pe carton, 0,455x 0,651

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996,

9. Mere glasate

Inv. 148

Ulei pe carton, 0,450x 0,610

Semnat dreapta, sus, cu roșu

Datat 1992

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

10. Biserica și palatul Ghica Tei

Inv. 143

Ulei pe carton, 0,450x 0,610

Semnat dreapta, jos cu roșu

Datat 1992

Expoziții la care a participat: XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriile Cercului Militar Național, august 2009

11. Ruine la Mănăstirea Plumbuita

Inv. 160

Ulei pe carton, 0,450x 0,610

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1992

Expoziții la care a participat: XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeria Cercului Militar Național, august 2009

12. Popas venețian

Inv. 137

Ulei pe carton, 0,610x 0,380

Semnat dreapta jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, expoziția *Femeia, lumină și culoare*, Galeria Artis a Muzeului Județean Olt, martie 2012

13. La biserica Fundenii Doamnei

Inv. 138

Ulei pe carton, 0,370x 0,610

Semnat stânga jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

14. Peisaj cu case din Bacău

Inv. 144

Ulei pe carton, 0,450x 0,550

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeria Cercului Militar Național, august 2009

15. Viscol la biserica Sf. Iosif din București

Inv. 158

Ulei pe carton, 0,545x 0,460

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: expoziție de grup la Galeria de Artă a Municipiului București, 1993, personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Pictori celebri din colecțiile muzeelor din Oltenia*, Râmnicu Vâlcea, 2011

16. Casa Artelor și turnul cu ceas din Sibiu

Inv. 145

Ulei pe carton, 0,480x 0,520

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeria Cercului Militar Național, august 2009

17. Case în Cetatea Râșnovului

Inv. 159

Ulei pe carton, 0,480x 0,520

Semnat dreapta jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriile Cercului Militar Național, august 2009

18. Case albe (Bulgaria)

Inv.142

Ulei pe carton, 0,410x 0,560

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1992

Expoziții la care a participat: expoziție dedicată lui M. Eminescu, 1993, a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriile Cercului Militar Național, august 2009, *Pictori celebri din colecțiile muzeelor din Oltenia, Râmnicu Vâlcea*, 2011

19. Case albe la Geneva

Inv. 139

Ulei pe carton, 0,550x 0,390

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: : a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Galeriile Jean Louis Calderon, București, 1995, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriile Cercului Militar Național, august. 2009

20. Geamie la Mangalia

Inv.150

Ulei pe pânză, 0,410x 0,500

Semnat dreapta, jos, cu verde

Datat 1980

Expoziții la care a participat: a XI-a expoziție personală, Galeria de Artă a Municipiului București, 1981, personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

21. Han cu stâlpi de piatră pe Dudești

Inv. 149

Ulei pe carton, 0,380x 0,480

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1984

Expoziții la care a participat: a XIII-a expoziție personală, București, 1984, personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Pictori celebri din colecțiile muzeelor din Oltenia, Râmnicu Vâlcea*, 2011

22. Biserica Beizadelelor (Suceava)

Inv.152

Ulei pe carton, 0,480x 0,380

Semnat dreapta jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

23. Peisaj bucureștean (cu firide și fier forjat)

Inv. 157

Ulei pe carton, 0,360x 0,480

Semnat dreapta, jos

Datat 1991

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, expoziția *Pictori celebri din colecțiile muzeelor din Oltenia, Râmnicu Vâlcea*, 2011

24. Autoportret la 17 ani

Inv. 155

Ulei pe carton, 0,465x 0,355

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1991

Observații: lucrarea a fost realizată după un desen din 1951

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

25. Nocturnă (Arhivele Statului din București)

Inv. 167

Ulei pe carton, 0,300x 0,480

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1991

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

26. Rugăciune I (Gunka, soția artistului)

Inv. 156

Ulei pe carton, 0,415x 0,275

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, expoziția *Femeia, lumină și culoare*, Galeria Artis a Muzeului Județean Olt, Slatina, martie 2012

27. Rugăciune II (Autoportret)

Inv. 154

Ulei pe carton, 0,415x 0,275

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, expoziția *Pictori celebri din colecțiile muzeelor din Oltenia, Râmnicu Vâlcea*, 2011

28. Mama Aglaia

Inv. 162

Ulei pe carton, 0,350x 0,270

Semnat stânga, sus, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, expoziția *Femeia, lumină și culoare*, Galeria Artis a Muzeului Județean Olt, Slatina, martie 2012

29. Peisaj din Brno (Cehia)

Inv. 164

Ulei pe carton, 0,350x 0,240

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

30. Stradă din Cluj

Inv.166

Ulei pe carton, 0,340x 0,250

Semnat stânga, jos

Datat 1991

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

31. Mahala bucureșteană

Inv. 163

Ulei pe carton, 0,190x 0,320

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

32. Tristă mahala bucureșteană

Inv. 165

Ulei pe carton, 0,190x 0,320

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

33. Calcan cu fereștrică la margine de București

Inv. 169

Ulei pe carton, 0,220x 0,260

Semnat jos (din centru spre dreapta), cu roșu

Datat 1993

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

34. Doamna profesoară G. Rotică.

Inv.168

Ulei pe carton, 0,205x 0,165

Semnat dreapta sus, cu roșu

Datat 1981

Expoziții la care a participat: a XX-a expoziție personală, București, 1993 (Cercul Militar Național), personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Femeia, lumină și culoare*, Galeria Artis a Muzeului Județean Olt, martie 2012

GRAFICĂ**35. Romanță negativă**

Inv. 171

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

36. Scrisoare

Inv. 172

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

37. Elegie domestică

Inv. 173

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004**38. Acuarelă**

Inv. 174

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos, pe verticală

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004**39. Cântăreța anonimă**

Inv. 175

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

40. Retrospectivă sentimentală

Inv. 176

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat stânga, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004**41. Romanță fără ecou**

Inv. 177

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

42. Octombrie

Inv. 178

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

43. Autoportret

Inv. 179

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, sus

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

44. Pastel de toamnă

Inv. 180

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

45. Poetul Ion Minulescu

Inv. 181

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

46. Romanța celor trei române I

Inv. 182

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

47. Romanța noului venit

Inv. 183

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

48. La monastire

Inv. 184

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

49. Romanța cheii

Inv. 185

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004**50. La poarta celor care dorm**

Inv. 186

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004**51. Romanța celor trei române II**

Inv.187

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

52. Strofe pentru zăpadă

Inv.188

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004**53. Romanța zilelor de ieri**

Inv.189

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg.

Jiu, 1996

54. Romanța celor trei române III

Inv.190

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996,

Tg. Jiu, 1996

55. Turism

Inv. 191

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat stânga, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

56. Rânduri pentru carte

Inv. 192

Desen în tuș cu penița, 0,330x0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

57. Nu sunt ce par a fi

Inv. 193

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos, în textul explicativ

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

58. Ultima oră

Inv. 194

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos, în textul explicativ

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

59. În cinstea celei care a plecat

Inv. 195

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

60. Rânduri pentru plopii în ploaie

Inv. 196

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

61. Fapt divers

Inv. 197

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

62. Într-un bazar sentimental

Inv. 198

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu* 70, Craiova, Slatina, 2004

63. Rânduri pentru cuvintele „Da” și „Nu”

Inv. 199

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat centru, sub textul explicativ

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

64. Romanța mortului

Inv. 263

Desen în tuș cu penița, 0,330x 0,220

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Slatina 1994, Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996

Etapă a II-a, 25 octombrie 1995**PICTURĂ****65. Slatina – panoramic**

Inv. 264

Ulei pe carton, 0,960x 0,480

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: expoziție personală la Galeria de Artă a Municipiului București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, Retrospectiva *Spiru Vergulescu* 70, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Străzi și case vechi din Slatina*, Slatina, ianuarie 2006, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeria Cercului Militar Național, august 2009

66. Slatina – redacția ziarului OLT-PRESS

Inv. 265

Ulei pe carton, 0,969 x 0,480

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Galeriele Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu* 70, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Străzi și case vechi din Slatina*, Slatina, ianuarie 2006, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeriele Cercului Militar Național, august 2009

67. Kalinderu (București)

Inv. 266

Ulei pe pânză, 0,600 x 0,730

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1971-1992

Expoziții la care a participat: expoziție personală Galeria Galathea, București, 1971, expoziție personală Ruse (Bulgaria), 1971, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

68. Boules de neige

Inv. 267

Ulei pe pânză, 0,810 x 0,410

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Galeria Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, expoziția *Figura umană-flori-natura statică* Slatina, august 1998

69. Slatina – casă veche cu bârfitoare

Inv. 268

Ulei pe carton, 0,650x 0,500

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Galeria Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Străzi și case vechi din Slatina*, Slatina, ianuarie 2006, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galeria Cercului Militar Național, august 2009

70. Slatina – Strada Frații Buzești

Inv. 269

Ulei pe carton, 0,610x 0,500

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Galeria Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Străzi și case vechi din Slatina*, Slatina, ianuarie 2006

71. Pictând-o pe Gunka

Inv. 270

Ulei pe pânză, 0,550 x 0,550

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1995

Expoziții la care a participat: personală Galeria Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, expoziția *Figura umană-flori-natura statică* Slatina, august 1998, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

72. Cu Gunka în atelierul meu din Slatina

Inv. 271

Ulei pe pânză, 0,550 x 0,550

Semnat dreapta, jos, cu roșu

Datat 1995

Expoziții la care a participat: Galeria Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997

73. Slatina – intersecția străzilor Vederii și Vintilă Vodă

Inv. 272

Ulei pe carton, 0,610 x 0,340

Semnat dreapta, jos cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Străzi și case vechi din Slatina*, Slatina, ianuarie 2006

74. Eforie Nord – faleza că sălcii argintii

Inv. 273

Ulei pe carton, 0,620 x 0,090

Semnat dreapta, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: Galerieile Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997

75. Faleză la Eforie Nord

Inv. 274

Ulei pe carton, 0,610 x 0,010

Semnat stânga, jos

Datat 1994

Expoziții la care a participat: Galerieile Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

76. Autoportret

Inv. 275

Ulei pe carton, 0,230 x 0,350

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1995

Expoziții la care a participat: personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997

77. Gunka

Inv. 276

Ulei pe carton, 0,230 x 0,350

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1995

Expoziții la care a participat: personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004

78. Slatina, casa filologului D. Caracostea

Inv. 277

Ulei pe carton, 0,250x 0,260

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: : personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, Retrospectiva *Spiru Vergulescu 70*, Craiova, Slatina, 2004, expoziția *Străzi și case vechi din Slatina*, Slatina, ianuarie 2006, Retrospectiva *Spiru Vergulescu*, București, Galerieile Cercului Militar Național, august 2009

79. Portret

Inv. 278

Ulei pe carton, 0,215 x 0,260

Semnat dreapta, sus, cu roșu

Datat 1995

Expoziții la care a participat: Galeria Jean Louis Calderon, București, 1995, personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997, expoziția *Figura umană-flori-natura statică* Slatina, august 1998

80. Stradă din Roman

Inv. 279

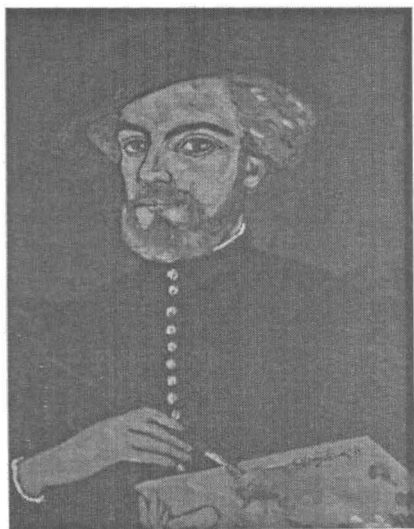
Ulei pe carton, 0,220 x 0,260

Semnat stânga, jos, cu roșu

Datat 1994

Expoziții la care a participat: personală Craiova 1995, Turnu Severin 1996, Tg. Jiu, 1996, personală Balș 1997

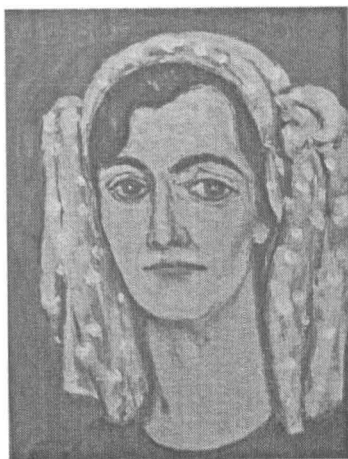
Autoportret

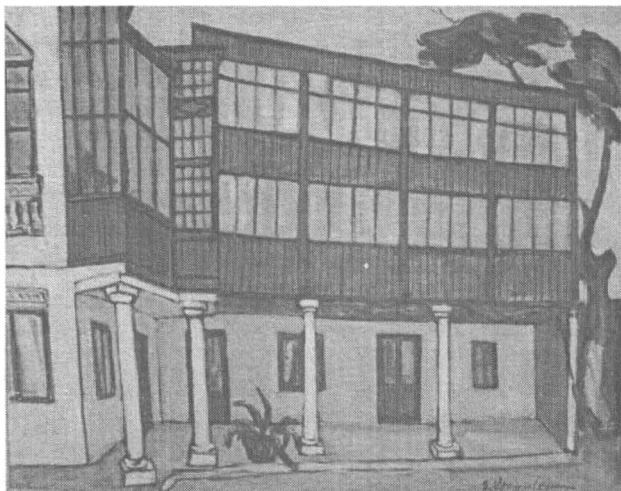
Gunka – soția artistului

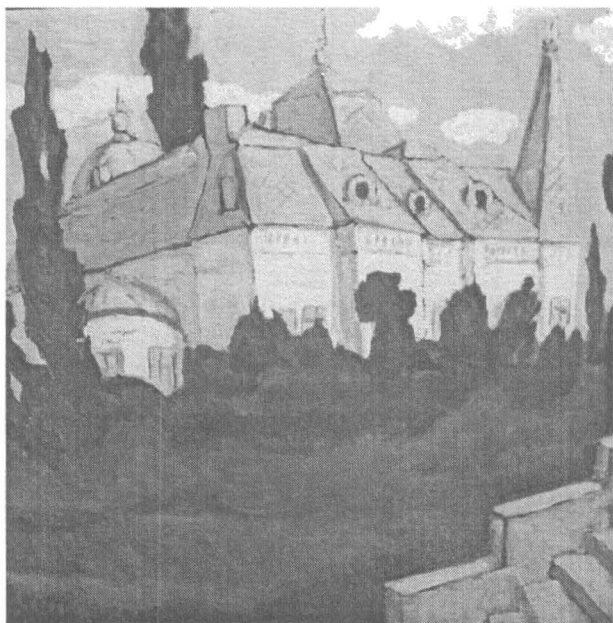
D-na. Prof. Georgeta G. Rotică

Mama Aglaia

Han cu stâlpi de piatră pe Dudești

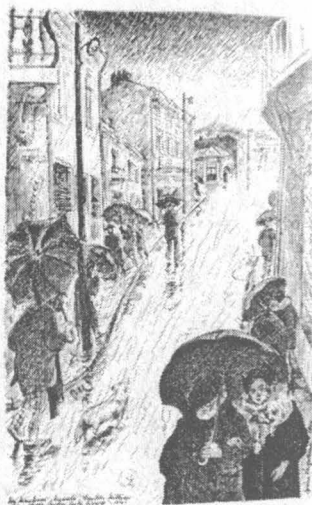
Casa filologului D. Caracostea din Slatina

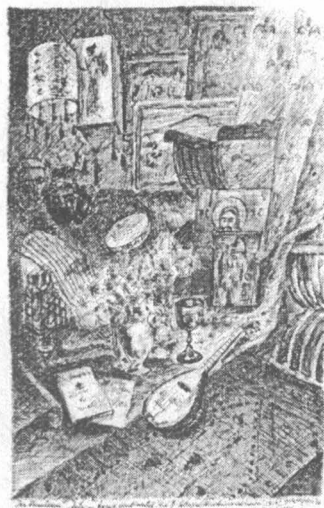
Nu sunt ce par a fi

Elegie domestică

Acuarelă

Într-un bazar sentimental

CATALOG SELECTIV DE CARTE TIPĂRITĂ CU ALFABET CHIRILIC ȘI DE TRANZIȚIE AFLATĂ ÎN PATRIMONIUL MUZEULUI JUDEȚEAN OLT

Doru NEAGU

În oct. 2011 dl. prof. drd. Bogdan Bădițoiu, directorul Serviciului Județean Olt al Arhivelor Naționale propunea d-lui cerc. drd. Laurențiu Guțică-Florescu, directorul Muzeului Județean Olt, organizarea unei expoziții de carte veche cu ocazia Zilei Arhivelor Naționale. În acest scop a fost cooptat și dl. prof. dr. Dorin Teodorescu, directorul Direcției Județene Olt pentru Cultură și Patrimoniu Național, specialist în carte veche.

Urmare a eforturilor întreprinse s-au identificat în depozitul Muzeului Județean Olt mai multe tipărituri cu alfabet chirilic sau de tranziție. Bibliografia a fost consultată la Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman” din Craiova. Aducem cuvenitele mulțumiri personalului bibliotecii oltene pentru sprijinul acordat.

PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE

B.R.M., I = Bibliografia românească modernă (1831-1918), [coord. gen. Gabriel Ștrempel]. Vol. I: *A-C*. [București]: Edit. Științifică și Enciclopedică & Societatea de Științe Filologice din R.S. România (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România). 1984. XXXI + 912 p. (24 x 17,5 cm).

B.R.M., II = Bibliografia românească modernă (1831-1918), [coord. gen. Gabriel Ștrempel]. Vol. II: *D-K*. [București]: Edit. Științifică și Enciclopedică & Societatea de Științe Filologice din R.S. România (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România). 1986. XXIV + 896 p. (24 x 17,5 cm).

B.R.M., III = Bibliografia românească modernă (1831-1918). Coord. gen. Gabriel Ștrempel. Vol. III: *(L-Q)*. [București]: Edit. Științifică și Enciclopedică & Societatea de Științe Filologice din R.S. România (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România). 1989. XXIV + 1112 p. (24,5 x 17 cm).

B.R.M., IV = Bibliografia românească modernă (1831-1918). [Coord. gen. Gabriel Ștrempel]. Vol. IV: *(R-Z)*. [București]: Edit. Academiei Române (Biblioteca Academiei Române). 1996. XXI + 872 p. (24,5 x 17 cm).

B.R.V., II = Bibliografia românească veche, 1508-1830, de Ioan BIANU (bibliotecarul Academiei Române, profesor universitar) și Nerva HODOȘ (bibliotecar-ajutor al Academiei Române), t. II: *1716-1808*. Edițiunea Academiei Române. București: Atelierele Socec & Co. S.A., 1910, IV + 571 p. (29 x 22,5 cm).

B.R.V., III = Bibliografia românească veche, 1508-1830, de Ioan BIANU (bibliotecarul Academiei Române, profesor universitar) și Nerva HODOȘ (bibliotecar-ajutor al Academiei Române), t. III, fasc. 1: *1809-1814*. Edițiunea Academiei Române. București: Atelierele Socec & Co. S.A., 1912, (IV +) 192* p. (31,5 x 24,5 cm).

Bibliografia românească veche, 1508-1830, de Ioan BIANU († 13 Febr. 1935), Nerva HODOȘ († 1 Noem. 1913) și Dan SIMONESCU, t. III: *1809-1830*, București: Atelierele Grafice Socec & Co. S.A., 1912-1936*, VIII + p. 193-780 (incl. erata) (31,5 x 24,5 cm).

C.A.R. = Georgeta RĂDUICĂ și Nicolin RĂDUICĂ: *Calendare și almanahuri românești, 1731-1918. Dicționar bibliografic*. București: Edit. Științifică și Enciclopedică. 1981. 800 p. (24,5 x 17,5 cm).

Alte prescurtări:

* – sic.

^L – infra cu alfabet latin

^C – infra cu alfabet chirilic

^T – infra cu alfabet de tranziție

1. TIPĂRITURI CHIRILICE

1.1. — [1 7 8 3]

PILDE | FILOSOFEȘTI, | Scóase din limba cea pró- | astă grecească pre limba / ruminească.
ÎN A- | nul apspg [1783]

— *B.R.V.*, II, p. 280, nr. 460. Prezentare bibliografică: „Pilde filosofești, 1783”*. La p. 118 (final): „S-au* jăuit și s-au diortosit de noi cei mai jos numiți, Mihail Dir* Sibiianul și Radul Râmniceul.” În 8° mic.

120 p. (num. cu litere chirilice) (16,5 x 10 cm). Legat carton. – Inv. 2250

P. titlu: [îns. ms. creion] 1783

1. 2. — 1 8 2 6

ADUNARE | de pilde | BISERICEȘTI ȘI FILOSOFEȘTI | de întâmplări vrednice [de mirare], de bune gîn- | durî, și bune neravuri. | De Fapte istoricești și Anecdote | TĂLMĂCITE DE PRE LIMBA GRECEASCĂ ÎN CEA ROMANESCĂ || de || CONSTANTIN DIN GOLEȘTI | De osibită în trei părți și dată întipar*. || *Moralische Samlungen aus der Kirchengeschichte, und gemein- | nüssige Sässe aus der Philosophie* || La Buda | În Crâiasca tipografie a Onuiversității Oungur. | 1826

— *B.R.V.*, III, p. 489-490, nr. 1274. Prezentare bibliografică: „Dinicu Golescu (Radovici Constantin din Golești), *Adunare de pilde*, Buda 1826”. Mențiune (p. 490): „Pe verso titlului rezoluția de imprimare a lui G. Petrovics, din 18 Mai 1826”.

VIII + 416 + 14 p. (erată) + 1 f. (19 x 12,5 cm). Legat carton. – Inv. 55

P. IV: [lb. lat.] Budae die 18 Maii 1826. || Imprimatur | *Georgius Petrovics m.p.* | *Librorum Censor*.

P. I: (1) [L.Ș]. *Biblioteca Carol I Buzeu* – (2) [îns. ms., cerneală neagră]: *Dăruită D-lui profesor | C. Demetrescu, pentru | muzeul jud. Buzău.* | [ss] *Al. N. Ionescu.* | 25. I. <1>935 Buzău – (3) [îns. ms., cerneală albastră]: *Calinic Miculescu* [?]

P. III: (1) [îns. ms., cerneală albastră]: *Calinic* – (2) [îns. ms., creion]: *C. Golescu | Adunarea de Pilde* – (3) [îns. ms., cerneală neagră]: *Dăruită D-lui C. Dumitrescu | profesor p<entru> muzeul jud<ețean>.* *Al. N. Ionescu.* 25. I. <1>935. Buzău

1. 3. — 1 8 2 6

PRESCURTAREA | ISTORII OUNIVERSALE || Tilmăcită după cea Ellinéască în limba noastră | Românească, și închinată la iubitorul de Néam, | mărele Dvórníc și Vístier al Prințipatului | Valáhii || DÓM<N> MÍHAIL DIMÍTRIE GHÍCA. || Cu acáruia* osírdie și cheltuială s'au typărit | spre trebuința Școalelor noastre și obșteșcul | folos al néamului Românesc | DE | Cuvíosul Igúmen al Mănăstirii | Sfintului Ioánn din Bucuréști | KYR GRIGÓRIE || TÓMU I. || Și dată în typár la Priveleghiăta Typográfie din | BUCURÉȘTI. || Supt Eforíia Dumnealór Boérilor Răducánu Clincéanu bív vél Stolnic. și Dumitráche Topliceánu bív vél Serdár. || 1826.

Staghiritul, *Prescurtarea istorii universale*, trad. de Grigorie, egumenul m-rei* Sf. Ioan din București, 1826-1827, 4 vol.” In 4⁰.

1 f. + XII + 340 p. + erată + 1 f. (21,5 x 16 cm). Legat carton. – Inv. 90

P. II: [îns. ms., cerneală neagră] *Din Biblioteca subscrisului* | Gh. M. Stih

1. 4. — 1826

PRESCURTAREA | ISTORII OUNIVERSALE || Tilmăcită după cea Ellinéască în limba noastră | Românească, și închinată la iubitóru de Néam, | márele Dvórníc și Vistiér al Prințipatului | Valáhii || DÓM<N> MIHAIL DIMÍTRIE GHICA. || Cu acăruia osírdie și cheltuială s'au typărit | spre trebuința Școalelor noastre și obștészul | folos al néamului Românész. || DE || Cuviosul Igumen al Mănăstirii | Sfintului Ioánn din București | KYR GRIGÓRIE || TOMU 2. || Și dáté în typar la Privileghiáta Typográfie din | BUCUREȘTI. || Supt eforia Dumnealór Boérilor Răducánu Clincéanu bív vél | Stólnic. și Dumitráche Toplicéanu bív vel Serdár || 1826

— B.R.V., III, p. 495-499, nr. 1278 (pentru toate cele 4 vol.). Prezentarea cărții: „Atanasie Staghiritul, *Prescurtarea istorii universale*, trad. de Grigorie, egumenul m-rei* Sf. Ioan din București, București, 1826-1827, 4 vol.” In 4⁰.

1 f. + 236 p. + 1 f. (22 x 16 cm). Legat carton. – Inv. 96

F. 1: [îns. ms., creion negru] *Th. Buzdugan*

1. 5. — 1827

PRESCURTAREA ISTORII OUNIVERSALE. || Tilmăcită după cea ellinéască în limba noastră | Românească, și închinată la iubitóru de Néam, | márele Dvórníc și Vistiér al Prințipatului | Valáhii || DÓM<N> MIHAIL DIMÍTRIE GHICA. || Cu acăruia* osírdie și cheltuială s'au typărit | spre trebuința Școalelor nostre și obștészul | folós al néamului Românész. || DE || Cuviosul Igúmen al Mănăstirii | Sfintului Ioánn din București | KYR GRIGÓRIE. || TÓMU 3. || Și dátá în typar la Preveleghiáta Typográfie din | BUCUREȘTI. || Supt eforia Dumnealór Boérilor Răducánu Clincéanu bív vél | Stólnic. și Dumitráche Toplicéanu bív vél Serdar. || 1827

— B.R.V., III, p. 495, nr. 1278 (pentru toate cele 4 vol.). Prezentare: „Atanasie Staghiritul, *Prescurtarea istorii universale*, trad. de Grigorie, egumenul m-rei* Sf. Ioan din București, București, 1826-1827, 4 vol.” In 4⁰.

1 f. + 260 p. + 1 f. (21,5 x 16 cm). Legată carton. – Inv. 95.

1. 6. — 1827

PRESCURTAREA ISTORII OUNIVERSALE. || Tilmăcită după cea Ellinéască în limba noastră | Românească, și închinată la iubitóru de Néam, | márele Dvórníc și Vistiér al Prințipatului | Valáhii || DÓM<N> MIHAIL DIMÍTRIE GHICA. | Cu acăruia* osírdie și cheltuială s'au typărit | spre trebuința Școalelor nostre și oșbéscul | folós al néamului Românész | DE | Cuviosul Igúmen al Mănăstirii | Sfintului Ioánn din București | KYR GRIGÓRIE. | TÓMU 4 || Și dátá în typár la Preveleghiáta Typográfie din | BUCUREȘTI. || Suprt eforia Dumnealór Boérilor Răducánu Clincéanu bív vél | stólnic. Și Dumitráche Topliceanu bív vél serdár. || 1827.

— B.R.V., III, p. 495-499, nr. 1278 (pentru toate cele 4 vol.). Prezentarea cărții: „Atanasie Staghiritul, *Prescurtarea istorii universale*, trad. de Grigorie, egumenul m-rei* Sf. Ioan din București, București, 1826-1827, 4 vol.” Pentru vol. 4 se indică 267 p.

1 f. + 247 p. + 1 f. (21,5 x 16 cm). Legat carton. – Inv. 97.

F. 1: Stema Țării Românești [și inițialele]: K.F.

1. 7. — 1827

DOAÁSPREZÉCE | ÎNVĂȚĂTURI FOLOSITÓARE. || Péntru fiméile acéate* îngrecáte, pén- | tru ceásul náșterii, péntru legusia, | péntru chipul asă* hráni copíii | míci, și péntru bóalele lór. || ALCÁTUITE. | DE | DOFTORUL NECÓLAE | CHIRIACÓPUL. || Din spitálul Sfintei Monastiri | Précista din

- || În Tipografia> Sf<intei> Mitropolii a> Mol<dovei>. În Iași. 1827
 — B.R.V., III, p. 529, nr. 1304. Prezentare: „Chiriacopol Nic. Dr., *Doaăsprezece învățături folositoare pentru femei*, Iași, 1827”.
 7 + 160 p. (18 x 11,5 cm). Broșat. Lipsă coperti. — Inv. 67.
1. 8. — 1 8 3 2
 1. 8. 1.
 REGULAMENTUL | ORGANIC || BUCUREȘTI | 1832.
 (8) + 197 p. + 1 f.
 — B.R.M., IV, p. 69-a, nr. 60000
 1. 8. 2.
 REGULAMENT OSTĂȘESC | PENTRU | MILIȚIA PĂMÎNTEASCĂ | A | PRINȚIPĂTULUI VALĂHII.
 — B.R.M., IV, p. 69-a, nr. 60010.
 56 p. (24,5 x 19 cm). Broșat. — Inv. 509.
1. 9. — 1 8 3 2
 ALE | OBÎCINUITEI OBȘTEȘTIÎ ADUNĂRI | LUCRĂRILE || DIN | ANUL 1832
 p. 13-150 (27 x 19,5 cm.). Broșat. Descriere de pe copertă. — Inv. 147.
 Cop. 3 — [L.Ș]. Anticariatul Nr. 4 <București> | Lei 100.
1. 10. — 1 8 3 3.
 FRUMOASE DIALOGURI | FRĂTEZO-ROMANEȘTI || Care au la începutul' lor' un Alfabet | cu toate regulile citirii ș'ale pronunții | limbii franțuzești deslușite în rumîne- | ște, astfel' în cît să poată neștine singur' | și fără ajutorul' învățătorului, | să învețe a citi și vorbi limb'a | aceasta. || Carte făcută într'a dins' pentru pregătirea tine- | rilor', ce vor' se între la învățatur'a Gramma- | ticii Frėjezo-Romanești. || Acum întîii culeasă și într'acestași chip' cu | rumînește întocmită, || de G. PLEȘOIANUL || A do'a Ediție. || 1833
 — B.R.M., III, p. 888-a, nr. 45969. Autor: Grigore Pleșoianu[1], 1808-1857.
 123 p. (17 x 10 cm). Legat carton. — Inv. 62.
 P. 4 — Semnătura autorului.
1. 11. — 1 8 3 6
 TRIUMFU AMORULUI || COMEDIE VODEVIL | Într'un act | De | Enrih Vinterhalder. | Tipărită din fondul ce a pus | D. Căminarul I. Otitișanul. || BUCUREȘTI. | În Tipografia lui Eliad. | 1836
 — B.R.M., IV, p. 820-a, nr. 72641 cu indicația despre autor: Enric Winterhalder, 1808-1889.
 Cop. 1: ^LREPERTORIUL | ^CTRIUMFUL AMORULUI || Comedie Vodevil | De | D. VINTERHALDER. | <Ti>părită din fondul D. Căminarului | I. Otitișanu || BUCUREȘTI. | În Tipografia lui Eliad. | 1836
 67 p. (21 x 13,5 cm). Broșat. — Inv. 78.
1. 12. — 1 8 3 7
 HRONOLOGHIA | și | ISTORIA UNIVERSALĂ || prelucrată pescurt* || DE || PAHARNÎCUL GHEORGHI SEULESCUL, PROFESOR | PUBLIC DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE. || TOMUL ÎNTÎI || EȘII | În Tipografia sf<intei> Mitropolii. | 1837
 — B.R.M., IV, p. 192-a, nr. 62087 unde se face mențiunea asupra autorului: Gh. Săulescu, 1798-1864.
 XXXI + 248 p. (18,5 x 13,5 cm). Legat carton. — Inv. 89.
 P. IX: [L.Ș]. *Cluc<er> D. HE... | 1859 IANUARIE*

1. 13. — 1837

HRONOLOGHIA | și | ISTORIA UNIVERSALĂ, || PRELUCRATĂ PESCURT* || DE PAHARNICUL GHEORGHI SEULESCUL, | Profesor Public de Istorie și Filologie. || Tomul al doilea <a>. || Eșii | În Tipografia Sf. Mitropolii. | 1837.

— B.R.M., IV, p. 192-a, nr. 62087

1 f. + 506 p. + 1 f. (19 x 13,5 cm). Legat carton. — Inv. 88.

1. 14. — 1838

LEGIUIRE | Mării Sale fostului domnu | IOAN GHEORGHE CARAGEA || Tipărită acum a două oară în zilele Prea Înălța- | tului domn a toată Țara rumînească | ^LALEXANDRU D. GHICA. || ^CPrin înaltă slobozenie, și adăogată: l-iu cu | pitacul răposatului întru fericire Domnu Gri- | gorie Dimitrie Ghica asupra căderii de protimi- | sis la vînzarea clor nemișcătoare; și <al> 2-lea cu jurnalul C<institului> Sfat Administrativ Estraordinar | și cu Domneasca întărire a Prea Înălțatului no- | stru domnu tot asupra aceștii pricinii. || Cu stăruirea și cheltuiala | D. Sărd<arului> S<imion> MARCOVICI || BUCUREȘTI | În Tipografia lui I. Eliad. | 1838.

— B.R.M., III, p. 68-a, nr. 32289

IV + 114 p. + erată (p. 115) (21,5 x 13 cm). Legat carton. — Inv. 77.

Cop. 3: [L.Ș]. ANTICARIATUL Nr. 4 <București> | LEI 100.

1. 15. — 1839. I. 15

OGLINDA | OMULUI CELUI DIN LĂUNTRU || cu | 10 Icoane frumoase într'însa, și scrise | împrejur, | cu cuprinderea înțelesului lor | care | mai întîiîu său* fost tipărit romînește în | Prințipatul Moldaviei, eară al doilea în Bu- | curești în zilele Măriei Sale Prințului stăpînitor | ALEXANDRU DIMITRIE GHICA || CU CHELTUIALA | D. fraților Bîțcoveni Nicolae Logofăt, și Ioan Pitaru | la anul 1835, pe care evlavioșii le-au dat în dar | toate; iară acum a treia oară său* tipărit după cum se vede în octav purtativ, pentru evlavioșii Creștini | din țara Romînească și a Moldaviei, cît și pentru | de obște a Nației romînești iubitorii. || S.B. la G.d.K. || La anul 1839 Ghenarie 15.

— B.R.M., III, p. 670 a-b, nr. 42430 cu indicarea tipografiei: „S<ibiu> la G<eorge> de K<lozius>”. Cu o *Înainte cuvîntare* de Macarie Ieromonahul.

224 p. (18 x 13 cm). Legătură carton nouă [: ^LALECSANDRU DIMITRIE CHICA || OGLINDA OMULUI CELUI | DIN LĂUNTRU]. — Inv. 2271.

1. 16. — 1844

PREĂMBUL | HRONICO-ISTORICESC, || CU NUMELE: | ȘINCAI ȘI SAMUÎL CLAÎN || în Cîmpî ELYSULUI, | și întră alți și un | NEMERNIC de la ARAD. || O Dramă măte mitho-literară | scoasă | din materii și dături interesante chiar | romînești în cînci Acturi, || cu înfășoșarea unui | ^LTableaux, | ^Cce prefigurează în valea Olympului | o pompoasă | și strălucită încununare de Musa Clîo săvîșită, | privind la ia* din cîlme întru vîpăi vengalicăști | doispzece zei de chepetenie ai Romanilor. | SAU* TYPĂRIT ÎN BUDA la a. 1844. | În regeasca Typografie a Universității Ungurești.

Cop. I: MONUMENTUL | ȘINCAI-CLAÎNĂN, | a Bărbaților | celor ce, | PENTRU LAUDA NĂTÎEI ROMÎNEȘTI | toată viața și o jertviră, de mîi jos | însmnătul mădulăriu | dela regéasca Școală | Preparandăla din Arád, unde...

^LVorwort zu die Chronolog. Geschichte der Valachen*

Cop. 2: ... ^Cpéntru binele publicului | púsele merite înalt se cînstesc, | nețermurît se prețuisc | (cu înscriere | depe* mormîntul lui ^LNewton | ^Cîmprumutată: | ^L„Sibi retulentur mortales | Tale tantumque existitisse | Humani generis decus”. | ^CAdecă: | „Îmbúcurese* muritóri | Că gēnul omenesc așa | Și atîta înfrumusețare avú.”) | întră oflări de | „În vécî pomenirea Lor”, | pre cărare acéastia înființat, | căre în typul (chîpul) următóriu | sînt întitulate, | precum: [urmează pagina de titlu].

22 + 150 p. (20 x 13,5 cm). Broșat. Lipsă cop. 3-4. — Inv. 73.

1. 17. — 1845

MANUAL | de | ISTORIA PRINCIPATULUI | MOLDOVEI || de || Prof. I. Albineț. || Partea I-a || Iași || La Institutul Albinei || 1845

— *B.R.M.*, I, p. 42-a, nr. 702.

XXXII + 243 p. + erată (19 x 12,5 cm). Legat carton. — Inv. 54.

P. antetitul: [L.Ș]. (1) *Primăria Orașului Tecuci* | *Fundația Culturală Toader și Maria Cincu* | *Biblioteca Comunală* — (2) *Republica Populară Română* | *Biblioteca Comunală Tecuci* — (3) *Vol. Nr. 1477* | *Raftul F* | *Polița 4*

P. titlu: [L.Ș]. *Primăria Orașului Tecuci* | *Fundația Culturală Toader și Maria Cincu* | *Biblioteca Comunală*.

P. titlu: [L.Ș]. *Donat de Maior Gr. Volunshi** [?], 30-VIII-<1>937

1. 18. — 1846

MANUAL | DE | ECONOMIA CASNICĂ | SAU | DATORIILE MORALE ȘI MATERIALE | ALE STĂPÎNEL DE CASĂ, || de | I. PENESCU, | Profesor în seminarul sf<intei> Mitro<opolii> | Cu voia cinst<itei> Eforii a școalelor. || Pentru | învățătura fetelor. || BUCUREȘTI. | În Tipograf<i>a lui Anton Pann. | 1846

— *B.R.M.*, III, p. 813-a, nr. 44741 cu indicația: Ioan Penescu, 1808-1868

XVI + 78 p. (18,5 x 11,5 cm). Incomplet. Broșat. — Inv. 60

1. 19. — 1847

FABULE | ȘI | ISTORIOARE | Auzite și versificate | de ANTON PANN || Cartea a doa. | Tipărită a doa. || București 1847 | În Tipografia sa de Muzică Bisericească.

— *B.R.M.*, III, p. 730-b, nr. 43384.

1 f. + 142 p. + 2 f. (16 x 10 cm). Legat carton. — Inv. 45.

1. 20. — 1847

REGULAMENTUL ORGANIC. || Întrupat cu legiurile din anii 1831, 1832 și 1833, și adăogat | la sfîrșit cu legiurile de la anul 1834 pînă acum, împărțite pe fie- | care an, precum și cu o scară deslușită a materiilor. || ACUM ADOA* OARĂ TIPĂRIT CU SLOBOZENIA ÎNALTEI STĂPÎNIRI | ^TÎN ZILELE PEA ÎNĂLȚATULUI PRINȚ ȘI DOMN STĂPÎNITOR | A TOATĂ ȚARA ROMÎNEASCĂ || GHEORGHE D. BIBESCU VV. || ^CBUCUREȘTI. | Tipărit la Pitarul Z<aharia> Caracalechi tipograful Curți<i>. | 1847

— *B.R.M.*, IV, p. 68-b, nr. 60001.

1 f. + 690 p. (inclusiv erată, p. 690). (24 x 19,5 cm). Lipsă coperti. — Inv. 106.

1. 21. — 1863. III. 25

ACATHISTUL | Prea Sfîntei și de viață făcă- | toarei TREIMI. | Typărit acum întîia oară. În | zilele binecredinciosului DOMN, | ALEXANDRU IOANN I. || Cu bine cuvîntărea și zélul prea sfi<n>iei> | Locotenent de Mitro<polit al> Mold<ovei> și Sucév<ei> || D.D. CHESARIE RĂZMERIȚĂ, | Episcop Synádon. || Cu cheltuiála prea Cuvîșoiei Sále Kyr | TIMOTHEIU Arhimandrit și Stárețu | Sfi<n>tei> Monastiri Néamțul și Sécul. || Tălmăcit în limba Rominească de | D<u>hov<nic> Avgustin din Sfi<n>ta Mo<nastire> Néamț. || Întypo<grafia>* Sfi<n>tei> Mon<astiri> Néamț. anul 1863. | de Ianuarie Bușilă Typográf.

Cop. I: ACATHISTUL | Prea Sfîntei și de viață făcătoarei | TREIMI | Typărit acum întîia oară. În zilele | bine credinciosului DOMN | ALEXANDRU IOANN I. || Cu bine cuvîntărea și zélul prea sfi<n>- | titului | locotenent de Mitro<polia>: Moldá<viei> și Sucév<ei> || D.D. CHESARIE RĂZMERIȚĂ | Episcop Cynádon. | Cu cheltuiála prea Cuvîșoiei sále | Kyr TIMOTHEIU | Arhimandrit și Stáreț <al> Sfintelor Monastiri Néamțul și Sécul. || În typografia Sfîntei Monas<tiri> Néamțul. || Anul 1863. Mártie 25.

— Nemenționată în *B.R.M.*, I, p. 13-b (cf. nr. 224-225).

166 p. (nenumerate) (17,5 x 12,5 cm). Broșat. — Inv. 65.

2. TIPĂRITURI CU ALFABET DE TRANZIȚIE

2. 1. — 1835 – 1847

2. 1. 1.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1835 | și ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1835 | suivie de l'adresse
p. 47-77 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez – Inv. 105.

Broșată cu:

2. 1. 2.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1836. | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1836 | suivie de l'adresse
p. 78-99 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 3.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1837. | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1837 | suivie de l'adresse.
p. 101-121 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 4.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1838. | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1838 | suivie de l'adresse.
p. 123-157 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 5.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1839. | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1839 | suivie de l'adresse
p. 159-179 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 6.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1840. | și ANAFORAOA
ADUNĂRII || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1840 | suivie de l'adresse
p. 181-203 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez

2. 1. 7.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1841. | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1841 | suivie de l'adresse.
p. 205-227 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 8.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1842 | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1842 | suivie de l'adresse.
p. 229-255 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 9.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1843 | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1843 | suivie de l'adresse
p. 257-269 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 10.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1844 | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1844 | suivie de l'adresse.
p. 271-315 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 11.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1845 | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1845 | suivie de l'adresse.
p. 317-351 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 12.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1846 | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1846 | suivie de l'adresse.
p. 353-387 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.

2. 1. 13.

COMUNICAȚIA | adresată | LA DESCHIDEREA SESIEI | pe anul 1847 | și | ANAFORAOA
ADUNĂRII. || COMMUNICATION | pour | LA SESSION DE L'ANNÉE 1847 | suivie de l'adresse
p. 389-431 (24 x 16,5 cm). Text paralel francez.
p. 430-432: Ultima dată: 1848. III. 15.

2. 2. — 1837

^LISTORIA | LUI | GIL BLAS | DE SANTILAN | DE LESAGE* || ^TTradusă în Rumânește | de D.
S<imion> MARCOVICI. || Tomul I | Partea I || ^LBUCUREȘTI | În Tipografia lui Eliad | 1837
— *B.R.M.*, III, p. 88-b, nr. 32.643, unde este menționat numele autorului: Alain-René De
Le Sage.

XX + 59 p. (21,5 x 13,5 cm). Broșat. — Inv. 190

Cop. 1: [L.Ș]. *LICEUL DE BĂIEȚI „RADU GRECEANU” SLATINA – BIBLIOTECA.*

2. 3. — 1837–1839

2. 3. 1.

DIN OPERILE | LUI | LORDBYRON* || Traduse | de I<on> Eliade <Rădulescu>. || Tomul I. ||
BUCUREȘCI | În Tipografia lui Eliade. | 1837

— *B.R.M.*, I, p. 529-b, nr. 9559.

364 p. (19,5 x 14 cm). Pag. de titlu cu litere latine. — Inv. 75

Legat împreună cu

2. 3. 2.

DIN OPERILE | LUI | LORDBYRON* || Traduse | de I<on> ELIADE <Rădulescu>. || Tomul II ||
BUCUREȘCI | În tipografia lui Eliade. | 1839

— *B.R.M.*, I, p. 9559-a. T. 2 cuprinde doar piesa Marion Faliero. Cf. p. 529-b, nr. 9559-b.

XVI + 184 p. (19,5 x 14 cm). Pag. de titlu cu litere latine.

2. 4. — 1843

ÎNVĂȚĂTURILE | BUNULUI ȘI CREDINCIOȘULUI | DOMN | al țării Românești, || NEAGOE
BASARAB VV. | către | fiul său Teodosie VV. || BUCUREȘTI. | În Tipografia Colegiului Sf. Sava. |
1843

— *B.R.M.*, III, p. 547-a, nr. 40463.

6 + 336 p. (18,5 x 11,5 cm). Broșat. Fără coperti. — Inv. 57

P. [3]: (1) [Ștampilă cu scriere de tranziție]: Prețul este 6 lei 10 parale. — (2) [Ștampilă cu
scriere de tranziție ilisibilă cu sterna Țării Românești].

2. 5. — 1845

DOPPIA | Scriptură. | Sau | ȚINEREA CATASTIȘELOR | În partidă simplă și în partidă îndoită,
al- | cătuită în două-zeci și una de lecții, care să se | poată înțelege și de aceea ce n'au nici o idee |
de această știință, fără învățator. || ^Lde | J. JACLOT | ^TProfesor de contabilitate comercială în Paris. |
Partea II || BUCUREȘCI, | În tipografia lui Eliade | 1845

— *B.R.M.*, II, p. 826-a, nr. 30000. Trad. „Dimitrie Iarcu, profesor Cl. III, Școala de la
Colța” (p. V).

1 f. + XII + p. 275-444 + p. 445-452 (erată) + 1 p. + 2 tabele (20 x 13,5 cm). Legat carton. – Inv. 2965.

f. 1 [îns. ms., cerneală violetă, alfabet latin]: COLECȚIA | CISMARU GHEORGHE | CRAIOVA.

2. 6. — 1 8 4 5

ELEMENTE | DE | ISTORIA LUMI<I>, || Pentru | TREBUIȚA TINERIMEI ÎNCEPĂTOARE DIN AȘEZĂMINTELE | DE ÎNVĂȚĂTURĂ ȘI CREȘTERE PUBLICE ȘI PRIVATE | de F<lorian> ARON*, | Profesor de Istoria generală a lumi<i> | în Colegiul Național St.* Sava din | București. || BUCUREȘTI. | În tipografia Colegiului S<f. Sava> | 1845.

— B.R.M., I, p. 3-a, nr. 6

1 f. + 172 p. + 1 f. (20,5 x 12,5 cm). Legat carton. – Inv. 70.

Cop. 2 [însemnare ms., cerneală neagră, scriere de tranziție]...

f. 1 [însemnare ms., cerneală neagră, scriere de tranziție]...

f. 1v. [însemnare ms., cerneală neagră, scriere de tranziție]...

P. 2 [îns. cu cerneală neagră]: (1) [cu scriere de tranziție] ... – (2) [cu alfabet latin]: *Joi seara ora 11 Țua | 3 Noembrie 1849 au încetat | din viață părintele meu | Tache Alimănescu în | comuna Alimănesci | C.T. Alimănescu*

f. 2 [îns. ms., cerneală neagră, scriere de tranziție] ...

f. 2v. [îns. ms., cerneală neagră, scriere de tranziție] ...

2. 7. — 1 8 4 5

^LMAGAZINU ISTORIKU | ^TPENTRU | ^LDACIA || ^TSUBT REDACȚIA | lui | A<UGUST> TREB<ONIU> LAURIANU | Profesor de Filosofie în Colegiul Național, | și | NICOL<AE> BĂLCESCU. || Tomu I. || BUCUREȘTI. | Cu tipariul Colegiului Național | 1845

412 + II p. (p. 412-II, erată) (20,5 x 13,5 cm). Legat carton. – Inv. 72.

P. 1: [L.Ș]. M.S. ANDREIAN | PITESC | 00152.

2. 8. — 1 8 4 6

MAGAZINU ISTORICU | PENTRU | DACIA || SUPTU REDACȚIA | lui | A<UGUST> TREB<ONIU> LAURIANU | Professor de Filosofie în Colegiul Național, si | NICOL<AE> BALCESCU. || Tomul III. || BUCUREȘCI, | Cu tipariul Colegiului Național, | 1846

378 + VI p. (21 x 15 cm). Legat carton. Fila de titlu cu alfabet latin. – Inv. 87

P. 1: [L.Ș]. M.S. ANDREIAN | PITESC | 00154

2. 9. — 1 8 4 6 – 1 8 4 7

2. 9. 1.

Magazinu istoricu | pentru | Dacia | Suptu Redactia | lui A<ugust> Treb<oniu> Laurianu | Professor de Filosofie în Colegiul Național, | si | Nicol<ae> Balcescu. || Tomul III. || Bucuresci, | Cu tipariul Colegiului Național, | 1846

378 + VI p. (21 x 15 cm). Fila de titlu cu alfabet latin. – Inv. 100.

Legat carton cu

2. 9. 2.

MAGAZINU ISTORICU | PENTRU | DACIA || SUPTU REDACȚIA | lui | A<UGUST> TREB<ONIU> LAURIANU | Professor de Filosofie în Colegiul Național, | si | NICOL<AE> BALCESCU. || Tomul IV || BUCUREȘCI. | Cu tipariul Colegiului Național. | 1847

382 + II p. (21 x 15 cm). Fila de titlu cu alfabet latin.

2. 10. — 1 8 4 7

BACALAUREUL | DE | SALAMANCA. | său | Memoarurile și întâmplările | lui | Don Heruvim de la Ronda | ^LDE | Le Sage* | ^TTradus în Românește de | Gr. Miăescu Prof<esor> în școala Centrală | din Craiova. || TOMUL întâi. || Tipografia Pitarului Costandin Leca. | 1847

— *B.R.M.*, III, p. 88-a, nr. 32642. Autorul este: Alain-René De La Sage.

1 f. + 205 p. + 1 f. (16,5 x 11,5). Legat carton. — Inv. 59.

[F. 1]: [L.Ș]: *LICEUL DE BĂIEȚI „RADU GRECEANU” DIN SLATINA* | BIBLIOTECA.

P. 1: [îns. ms. cu cerneală neagră; alfabet de tranziție]: ...

2. 11. — 1848

CALENDAR | popular | pentru | ANUL 1848, || care este bisect și de 366 zile. | Coprinzind: | Zilele, Duminicile, Sărbătorile și Săptămânile | Calendarului vechi și a celui nou, Părțile și | Timpurile Anului, Schimbarea Lunilor, Răsăritul și Apusul Soarelui. || URMAT de: | I. Însemnări de descrierea țărilor, a popoarelor și a oamenilor. | II. Culegere din Istoria naturală. | III. Istorii, anecdote, varietăți ș.c.l. || ANUL al 11-lea || BUCUREȘTI. | C.A. Roseti* și Vinterhalder.

— *C.A.R.*, p. 507 (a) — 508 (b), nr. 1405 (cu descriere detaliată a cuprinsului)

108 p. (20,5 x 13 cm). Broșat. Lipsă p. 1-62. Coperta originală. — Inv. 84.

P. 1: [ss] *G. Botez*.

2. 12. — 1850

MANUAL | COMPLET | DE | ÎNVĂȚĂTURĂ MUTUALĂ, | SAU | Instrucții pentru fondatorii și directorii școala- | lelor dupe* metoda mutuală, | tradusă | de | I. BREZOIANU. || București. | În Tipografia Kolegiului* Sf-Savva*. | 1850

— *B.R.M.*, I, p. 473-a (incompletă). Autori: Paul Lorain și L. Lamotte.

7 + XII + 184 p. (20 x 12,5 cm). Broșat. — Inv. 2248.

Cop. 1 [sub an, text tipărit]: Tipărit cu cheltuială din casa școalelor.

Cop. 4 [text tipărit]: Prețul este doi sfanși*.

2. 13. — 1850

ALMANAH | DE | ÎNVĂȚĂTURĂ | ȘI | PETRECERE || *Iași*. | Tipografia: Institutul Albineî. | 1850

— *C.A.R.*, p. 441-b — 442-a, nr. 1210 (descriere bibliografică completă). Nr. pag.: [XIX] + 1 f. + 106 p. + 7 stampe

Cop. I: CALENDAR | PENTRU ROMÂNII || PE ANUL | 1850 || care se cuprinde din 365 zile | întocmit pe clima țărilor românești și împodobit* | cu 7 stampe || ANUL IX || *Iași*. || Tipografia: Institutul Albineî. | 1850.

12 + 90 p. (incomplet). (18,5 x 11 cm). Broșat. Fără copertile 3-4. — Inv. 56.

2. 14. — 1851

CONDICA CRIMINALĂ | cu | PROCEDURA EI. || Întocmită în zilele și prin părinteasca în- | grijire a Prea Înălțatului Domn stăpînitor | a toată Țara Românească | BARBU DIMITRIE ȘTIRBEI | întărită prin luminatul ofis cu No. 1644 din | 5 Dekemvrie* 1850. || Tipărită | după înaltă slobozenie prin îngrijirea și cu cheltuiala | Pah<amicului> Ștefan Burke. || „Nedrept este d'a judeca sau de a da părere mai înainte d'a me- | dita totalitatea legii, avînd sub vedere osebitelile ei părți că | le combine cu înțelepciune”. Legiuirea XXIV din cele împărătești. || BUCUREȘTI. | Tipografia lui Iosef Copăinig. | 1851.

— *B.R.M.*, I, p. 505-b, nr. 9127.

1 f. + 237 p. + 1 f. (20 x 13 cm).

Inv. 76 (?). Legat carton.

F. antetitlu: [îns. ms. cu cerneală neagră în alfabet latin]: *Această condică nu- | miță criminală es- | te... | cumpărată de la Sf<inția> | sa părintele chesarie* | arnăutu*... | de opt sfanși...* [ss. indescifr.]

Inv. 80. Fără copertă.

Inv. 81.

f. 1 [ms., alfabet latin, cerneală violetă]: *Acestui Codice de Legi | sau* cumparatu | de mine pe timp | când studiamu | în cl<asa> III Seminari- | ală [?] cu preți de | 2 lei noi și spre | înținare de minte | am scris aici. | Pr<eor> M. Demetrescu.*

2. 15. — 1851

INSTRUCȚII | PENTRU | INTRODUCEREA NOĂI LEGIUIRI || PRIVITOARE LA RECIPROACELE DREPTURI ȘI ÎNDATORIRI ALE PROPRIETARULUI ȘI ALE LUCRĂTORILOR PĂMÎNTULUI. || BUCUREȘTI. | Tipărit în Tipografia Statului. | 1851.

— *B.R.M.*, I, p. 683-a, nr. 27548: 2 f. + 8 p. + 16 pl. nenum. + 2 tab.

18 p. + coperta (34,5 x 22,5 cm). Broșat. — Inv. 4200

2. 16. — 1852

^LIERUSALIMUL | LIBERAT. || ^TPOEMĂ EPICĂ ÎN DOUĂ VOLUME. || Traducție în proză || precedată de o noticie* ezactă* asupra vieții famo- | sului ei autor **Torcuato Tasso**, adoptată* | cu portretul său, || și || cu două zeci gravure împărțite pe cînturi, || de | ATANASIE N. PICLEANU. || Tomul I. || BUCUREȘTI. | Tipografia lui Iosef Copăinig. | 1852

— *B.R.M.*, IV, p. 514-a, nr. 67537.

10 f. + XXXIX + 1 f. + 209 p. — Inv. 69.

F. 9: [îns. ms. cu cerneală violetă, alfabet latin]: *1890 Noembrie | 27. A ceastă carte este dela C. Speranția [?] | cismar. | Dată de mine | A. Răducan [?] | Lui Stan Horescu | ...*

P. 209v. [îns. ms. cu cerneală violetă; alfabet latin]: *Această* carte | o am. De la un | Prietin.*

2. 17. — 1852

DICȚIONARŪ | DE | ÎNCEPĂTORI | LATINO-ROMANESCU || Prelucratū în romanește | DE | I. H. LIVADITU || *Tendimus ad Latium, validis incubito remis. | Virg<ilius> || BUCUREȘTI. | Editor G. Ioanid. | Tipografia lui Vinterhalder. / 1852.*

— *B.R.M.*, III, p. 108-b, nr. 32981.

[8] + 412 p. (21 x 14,5 cm). Legat carton. — Inv. 98

P. [2]. [Tipărit cu alfabet de tranziție. Semnătură cu alfabet latin]: *Va fi opritū și supusū la cercetare ori care esemplarū ce | nu va purta țifra mea | [ss] I. Livaditu.*

F. final [ms. cu alfabet lat.]: *1879 Iulie 5 | Craiova. | [ss. indescifr.]*

2. 18. — 1853

DREPTUL | COMERȚIAL ROMÎN || dupe | PRINȚIPURILE ȘI ORDINUL | CONDICIÎ DE COMERȚ, || de | SCARLAT N. GHICA. | TOMUL I. | *Librariū editor Gheorghe Ioanid || BUCUREȘTI. | Tipografia lui Iosif Copăinig. | 1853*

— *B.R.M.*, II, p. 486-a, nr. 23995

VII + 534 + 2 p. (erată). (21,5 x 14 cm). Legat carton. — Inv. 94.

2. 19. — 1853

^LISTORIA ROMANILORU || de || A<UGUST> TREB<ONIU> LAURIANU, | ^TINSPECTORIŪ GENERAL ALŪ SCÔLELORŪ DIN PRINCIPATULŪ MOLDAVIEI. || PARTEA I. | De la fundarea Romei până la căderea imperiului | Romanū de la appusū. || Buciu- | mul Ro- | man. || Iași || 1853

— *B.R.M.*, III, p. 27-b, nr. 31479

2 + II + 183 p. + erată (p. 185-186). (20,5 x 12,5 cm). Legat carton. — Inv. 82.

2. 20. — 1 8 5 3

^LISTORIA ROMANILORU || de || A<UGUST> TREB<ONIU> LAURIANU, | ^TINSPECTORIŪ GENERAL ALŪ SCÓLELORŪ DIN PRINȚIPATULŪ MOLDAVIEI. || PARTEA III. | De la căderea Constantinopolii pînă în zilele noastre. || Buciu- | mul Ro- | man. || Iași. || 1853

— B.R.M., III, p. 28-a, nr. 31479-b

2 + II + 279 p. + erată (p 281-283). Broșat. — Inv. 189.

Cop. 1 [ms., alfabet de tranziție, cerneală neagră]: M. Grigoriu

Pag. titlu [L.Ș]: LICEUL DE BĂIEȚI „RADU GRECEANU” DIN SLATINA | BIBLIOTECA

2. 21. — 1 8 5 4 . VII . 14

2. 21. 1.

DOCUMENTE FRANCEZE. | Atingătoare de cauza Orientului său | corespondența diplomatică urmată asupra | tuturilor fâselor acestei chestii. || ^LCulese | de | ATANASIE N. RACLEANU. | 1854 Iulie 14. || *Librariu-Editoriu G. Ioannide*. || BUCUREȘTI. | *Imprimeria lui Ferdinand Om*. | 1854.

168 p. + 1 f. (19,5 x 13 cm). — Inv. 92

Legat în carton împreună cu

2. 21. 2.

STAREA PRINCIPATELOR ROMÎNE | în urma | TRATATULUI DE <LA> PARIS.

58 p. + 2 f. (19,5 x 13 cm). Titlul cu alfabet latin.

F. 2 [ms., cu litere latine]: Această Carte Tratează starea | Principatelor candu le | au Declarat unite Puterile | Europene. Și său* cetitu De | Sub semnatul. De la | început și până la fine | cu mare luare aminte | și mam* convinsu | despre totu ce curpinde | [ss] D.S. Boram...

P. [169] [ms., cerneală neagră, alfabet latin]: S. Ionescu | Sub Semnatul această Carte | am luato* Suvenire Della* | Domnul Șovu [?] ... Și | am cetito* ... | și Mam* pătrunsu de toate | celea <ce> Suntu ... | de starea principatelor | Romîne în Urma trac<ta>tului | dela* parisu* [ss. indescifr].

2. 22. — 1 8 5 5

ISTORIA KĂMPULUNGULUI, | PRIMA RESIDENȚA A ROMÂNIEI || DE | K<onstantin> D. Aricescu || BUCUREȘTI. | *Imprimeria lui Ferdinand Om*. | 1855

— B.R.M., I, p. 155-b, nr. 3128.

X + 191 p. (20 x 13 cm). Legat carton. Coperta în întregime cu litere latine. — Inv 74.

P. III. ^LDedicată | la | M<ăria> - S<a> | DOMNUL | A<lexandru> G<hica> | ^TSpre semnă de venerație și recunoștință | profunde din partea | ^LAUTORULUI

P. IV: [ss, cu litere latine, cu cerneală neagră] C.D. Aricescu

2. 23. — 1 8 5 6

ELEMENTE | DE | ISTORIA GENERALE, | lucrate în limba francescă suptă direcțiunea | D<omnu>lui VICTOR DURUY, | dupo* ultima programă a universității din | Parisi pentru învetiământul lyceelor | Franciei || Tradusse si adausse pentru usulă classilor de istoriă | alle gymnasialui din Tierra Romănescă, | de | Al<exandru> I. Cretieescu, | professoriū de istoriă la colegiul si la scōla militaria | din Buccuresci. || Tomu. I. | Istoria timpurilor vechie. || Bukureshti. | În Tipoghrafia Kolegiului Natzional. | 1856

— B.R.M., I, p. 213-b, nr. 19733.

XXI + 2 f. + 596 p. + erată (p. 597-599). (20,5 x 13 cm). Legată carton. Pag. de titlu cu grafie latină. — Inv. 86.

2. 24. — 1 8 5 6

CONGRESULŪ | DIN PARIS || PROTOCOLÉLE | ȘI | TRACTATULŪ DE PACE. || Publicatū după | MONITORULŪ FRANCESŪ || de P<etre> TEULESCU. || BUCUREȘCI. | *Tipografia Națională a lui I. Romanow S. Comp*. | 1856

— *B.R.M.*, IV, p. 556-a, nr. 68245. Pe copertă: P. Teulescu și G. Baronzi. Petre Teulescu, 1826-1885.

170 p. (18,5 x 12 cm). Broșat. Fără coperta orig. Pag. de titlu și p. 3 (introducerea lui P. Teulescu) cu litere latine. — Inv. 508.

2. 25. — 1 8 5 6

ISTORIE | POLITICĂ ȘI SOCIALĂ | a | PRINȚIPATELOR DUNĂRENE || ^LDE D. ELIAS REGNAULT. | ^Ttradusă de | IOAN FĂTU. || ^LIASII | ^TTIPOGRAFIA BUCIUMULUI ROMÂNŢ. || 1856.

— *B.R.M.*, IV, p. 63-b, nr. 50871 (unde textul e trecut ca fiind tipărit cu caractere chirilice!)

1 f. + p. 293-589 (21 x 13,5 cm). Legat carton. — Inv. 85

2. 26. — [1 8 5 6]

FRAGMENT ISTORIC | SCRIS ÎN VECHEA LIMBĂ ROMÂNĂ | din 1495. | Scos la lumină în Moldova | la 1856 | Iași | Institutul Albinei Română.

— *B.R.M.*, II, p. 349-b – 350-a, nr. 22014

Cop. (orig.) 4: [cu alfabet de tranziție]: Conformă cu voința Editorului, acest Fragment Istoric se împătește gratis cu Gazeta de Moldavia.

Cop. (de carton) 1: [cu litere latine] FRAGMENT ISTORIC | SCRIS ÎN VECHEA LIMBA ROMANA | DIN 1495 | SCOS LA LUMINA ÎN MOLDOVA | LA 1856

1 + 16 p. (23,5 x 15,5 cm). Legat (inclusiv coperta orig.) ulterior în carton (24 x 16,5 cm). Documentul (p. 5-16) cu litere chirilice.

2. 27. — 1 8 5 7

ISTORIEA | MOLDOVEI || PE TIMP DE 500 ANI. || Până în zilele noastre. || Scrisă de | Post<elnicul> Manolachi Drăghiciu. || TOMUL I. || IAȘII. | 1857. | Tipografia Institutul Albinei.

— *B.R.M.*, II, p. 169-b – 170-a, nr. 18985. Nr. pag.: 1 f. + 5 + 222 + VI p.

222 p. + VI p. (22 x 15 cm). Broșat. Copertă deteriorată. — Nr. 99.

P. I: [L.Ș]. *M.S. ANDREIAN* | *PITESCI* | 00144.

2. 28. — 1 8 5 7

ISTORIEA MOLDOVEI || PE TIMP DE 500 ANI || Până în zilele noastre. || Scrisă de | Post<elnicul> Manolachi Drăghiciu. || TOMUL II. || IAȘII. | 1857 | Tipografia Institutul Albinei.

— *B.R.M.*, II, p. 169-b – 170-a, nr. 18985.

256 p. (21 x 14,5 cm). Legat carton. — Inv. 83.

2. 29. — 1 8 5 7 . IV . 22

VIEAȚA | ȘI 183 FABULE ALE LUÎ ESOP, || Precese de cîteva teorii ritoricești asu- | pra scrierilor aligorige, | și urmate de alte cîteva fabule din- | tr'alți autori Elini. || Date acum în tipar, după cererea Prea sfîn- | țitului Episcop al sfîntei Episcopii <de> Buzău | D.D. FILOTEIU. | În Tipografia Sf<intei> Episcopii | BUZĂU. | Anul 1857 Aprilie 22.

— *B.R.M.*, II, p. 263-a, nr. 20544.

18 (nenum.) + 82 + 176 p. (19,5 x 14 cm). Broșat. — Inv. 2407

P. [18]: Vieața și fabulele | lui Esop || Traduse în romînește și date mai întîiu în Transilvania* la 1816 | de *** || Iar acum prelucrate, și îndeplinite | încă cu alte 50 după originalul | Elinesc | de N. I. D.

2. 30. — 1 8 5 7 – 1 8 6 2 – 1 8 6 9

2. 30. I.

^LDekanulu Prevo. || ISTORIA MANONI LESKO | ^Tși a | ^LKAVALERULUI DE GRIO | ^TTRADUSĂ | ^Lde | St. Xr. Bâjesku. | ^Tși tipărită cu a însă-și cheltuială || BUCUREȘTI | ^LTIPOGRAFIA NAȚIONALĂ A LUÎ I. ROMANOV & COM. | 1857

— *B.R.M.*, III, p. 1053-a, nr. 48883. Autorul: Antoine François Prevost.

255 p. (19,5 x 13 cm). — Inv. 79

Legată în carton cu:

2. 30. 2.

VIAȚA LUI TRAIAN AUGUST | FONDATORUL | NEAMULUI ROMANESC | DE | DIMITRIE BOLINTINEANU || SE DEDICĂ ARMATEI ROMÂNE || BUCUREȘTI | TYPOGRAFIA NAȚIONALĂ, Antreprenor C.N. RADULESCU | 1869

— *B.R.M.*, I, p. 407-b, nr. 7428

75 p. (19,5 x 13 cm). Cu alfabet latin.

2. 30. 3.

LADEVARURI ÎNTEMEETE | Aduse | CUNOȘTINȚEI PUBLICE. | de | COSTIN BRAESCU || BUCUREȘTI. | Tipografia jurnalului Naționalul Otelu Bossel nr. 18 | 1862

— *B.R.M.*, I, p. 453-b, nr. 8.213.

43 p. (19,5 x 13 cm). Foaia de titlu cu alfabet latin.

2. 31. — 1858

M<arcus> T<ullius> CICERONE || DIN QUESTIUNILE TUSCULANE. || DESPREȚIULU MORTII. || *Culessu si tradussu despre quei mai celebri commenta- | tori, mai alessu germani; adaussu cu note istorice, a- | nalitice si explicative; precessu de vieația autorului si | de notitiuni critice despre Erasmu de Roterūdamu si alti erudiți; successu de mai multe excursuri.* || Operă destinată junimii studintii. || de | G.A. || BUCUREȘTI. | Librărie-Editoru Georgiu Ioannide. | 1858

— *B.R.M.*, I, p. 692-b, nr. 12512. Traducător: G. Antonescu.

P. I: DEDICATIUONE | La Prea Înălțimea Sa Principele | ALESSANDRU DIMITRIE GHICA | Caimacamulu Țerrei Rumânesci. || Părinte allu poporului Rumânu!

P. [II]: *Imprimeria Nationale à lui Iosif Romanov et comp.*

1 f. + 2 + 187 p. (21 x 13 cm). Legat carton. Pag. de titlu, p. II, *Dedicatiunea* și titlurile cu scriere latină etimologică — Inv. 208.

F. 1: (1) [L.Ș]. *M.S. ANDREIAN | PITESCI | 00261* — (2) [L.Ș]: *LICEUL DE BĂIEȚI „RADU GRECEANU” DIN SLATINA | BIBLIOTECA* — (3) [Ms. cerneală neagră]: *Donată | Șc. Medie Nr. 1 b<ăieți> | Slatina.*

2. 32. — [1858]

CESAR BOLLIAC. || COLLECȚIUNE || DE | POESII | VECHE ȘI NOUE. || BUCUREȘTI. | LIBRĂRIA NOUĂ* SOCECĂ & COMP. | STRADA MOGOSÓI No. 6 / [1858]

— *B.R.M.*, I, p. 409-a, nr. 7446 care indică și anul apariției.

8 + XXIV + 423 p. (22,5 x 15,5 cm). Legat carton. Pag. de titlu, tabla de materii și titlurile cu litere latine — Inv. 91.

2. 33 — 1858 — 1859 — 1863

2. 33. 1.

MIHAIU II BRAVUL*, | BIOGRAFIA ȘI CARACTERISTICA LUI; | TRASE DIN ISTORIA ȚĂRII ROMÎNEȘTI A | D. Aaron Florian. || Revăzute i îndreptate. || *Tipărite cu cheltuiala DD. RUSU și PETRIU librari.* || București. | În tipografia Colegiului Național. | 1858

— *B.R.M.*, I, p. 5-b, nr. 62

160 p. (20 x 12,5 cm.) — Inv. 93

P. 1: [L.Ș]. *M.S. ANDREIAN | PITESCI | 00164*

Legată în carton împreună cu

2. 33. 2.

ȚĂRANUL FILOSOF ȘI POLITIC | PRIN ÎNVĂȚĂTURI MORALE || DE | V. MATEESCU. || BUCUREȘTI. | Tipografia lui Adolf Ulrih, pasagiul Român. | 1859

— *B.R.M.*, III, p. 248-a, nr. 35284. Autor: Vasile Mateescu.

P. 1: [L.Ș]. *M.S. ANDREIAN | PITESCI | 00165*

2. 33. 3.

PRIVIREA DIVINĂ | A | NOULUI TESTAMENTU || DE | DAVID BOGUE. || Tradusă de S.V. || Iar
acesta s'a scrisu, ca / să credeți că Iisus este | Christosū, Fiulū lui D-Ńeu, | și creŃândū, viața sǎ
aveți | în numele lui (Ioan, 20, 31) || BUCUREȘCI. | IMPRIMERIA LUI ADOLF ULRICH. | 1863.

— B.R.M., I, p. 396-b, nr. 7218.

214 p. (20 x 12,5 cm). Alfabet latin.

P. 1: [L.Ș]. M.S. ANDREIAN | PITESC | 00166

2. 34. — 1859

^LMESAJUL | ^TÎNĂLȚIMEI SALE PRINȚULUI DOMNITORŪ | CĂTRĂ | ADUNAREA ELECTIVĂ* | a |
^LMoldovei | ^TLA DESCHIDEREA SESIEI ANUALE | ^Lîn 6 Dekemvrie 1859. || Iassii | TIPOGRAFIA
INSTITUTULUI ALBINEI | 1859.

— B.R.M., I, p. 904-a, nr. 16059

22 p. (incl. coperta). (23,5 x 16,5 cm). Broșat. — Inv. 135.

2. 35. — 1860

C<onstantin> D. ARICESCU. || ȘOIMULŪ | CARPAȚILORŪ. || POESII ISTORICE || Libraru-Editoru
George Ioannide. | BUCUREȘCI | 1860

— B.R.M., I, p. 156-b, nr. 3.145.

1 f. + 144 + 2 p. + 1 f. (23 x 15,5 cm). Primele 4 p. (incl. pag. de titlu) și titlurile poeziilor
sunt cu alfabet latin. Legat carton — Inv. 53

[F. 1v]: (ms., cu alfabet latin; cerneală violetă): Domnu George | Ardelianu...

2. 36. — 1862

NOU | DICȚIONARU | PORTATIVU || de | tóte ȃcerile radicale și streine reintro- | duse și
introduse în limbă, coprinȃndū | și termenī șcientifici și litterari || De | E. Protopopescu & V.
Popescu || VOLUMUL I. || BUCUREȘCI. 1862 | Tipografia lui Toma Teodorescu. | suburbia
Mântuleși strada Emanoil

— B.R.M., III, p. 1085-a, nr. 49405. Între autori: Emanoil Protopopescu-Pake, 1845-1893

1 f. + [IV] + XVI + 1 f. (17 x 10,5 cm). Legătură originală în carton cu 2 catarames
ruginite. Pag. de titlu cu caractere latine. — Inv. 48

F. 1: [îns. ms., alfabet latin]: (1) 1880 fevruariū | sub semnatu* am fost | luna lui fevri...
[?] tot bolnav. | Ilina. — (2) 1884 10vrie [?] de la 5 spre nóptia | lu* Sfintu nicol<a>ie* am visat |
soba din casa de mijloc stricatǎ | jumǎtate | Ilina Ogrăȃenū — (3) 1884 în nóptia de 1 februarie |
spre trion* [?] am visat <cǎ> saū* aprins coperi- | șiu casi<i> din faȃ și laū* stins și coperișu |
din dos dacǎ saū* aprins lau* dǎrimat | bǎi<e>și<i> și laū* dat la mǎrǎ. | I. Ogrăȃenu

P. [IV]: [îns. ms., cu cerneală neagrǎ, alfabet latin] Acest ex emplar | de dicȃionel* portativ
| în chare* se aflǎ toate ȃ- | cerile romīne* usitate în | cele radicale latine | italiene grece și en- |
gleȃe este a sub însemna- | tulū. | 1864 | [ss]. D. Ogrăȃenu.

2. 37. — 1863

MANUALŪ | pentru | TREBUIȚA SFATURILORŪ SĂȚEȘȚI. | de la | MINISTERUL de INTERNE ||
BUCUREȘȚI. | Imprimeria Statulū. | 1863.

— B.R.M., III, p. 198-b, nr. 34.479.

23 p. (19,5 x 13 cm). Broșat. — Inv. 2249

2. 38. — 1864

COLECȚIE | de toate | INSTRUCȚIILE ȘI DESLEGĂRIILE | ce s'aū datū în aplicaȃia | NOUEI LEGI
RURALE. || Ediȃiune oficialǎ. || BUCUREȘȚI. | IMPRIMERIA STATULUI. / 1864

— *B.R.M.*, III, p. 747-b, nr. 13418.

69 p. + 2 f. (23 x 16 cm). Legătură carton ulterioară. Coperta orig. păstrată. – Inv. 49

P. 1: [ștampila ilizibilă a Principatelor Române].

2. 39. — 1 8 6 9 . XI . 3 / 15

TEDEUMU | DE MULTAMIRE | LUI DUMNEZEÛ. | Ce să cântă la Serbări Naționale, la ocazii când | cine-va voesce a mulțami lui Dumneșeu pentru | vre uă bine-facere ce a priimitû; și la deschi- | derea Scólelorû. || TIPARIT | ÎN □ ILELE PRÉ ÎNNĂLȚATULUI DOMN AL ROMÂNIEI. | CAROL I. | ȘI AL IUBITOAREI DE CHRISTOS SOȚIEI SALLE | ELLISAVETA DÓMNA. || De Prea-Sânșitulû Episcopû alû Eparhieî BUZEU | D.D. Dionisie. | În Tipographia Sf<intei> Episcopii | BUZEU. | Anulû 1869. Noembre 3./15.

— *B.R.M.*, IV, p. 531-a, nr. 67833

2 + 40 p. il. (23,5 x 18 cm). Broșat. Coperta și foaia de titlu cu tipar latin. – Inv. 2408.

MOMENTE DIN ISTORIA MIȘCĂRII ESPERANTISTE ÎN ROMÂNIA, 1889-2009

Marian VOCHIN, Doru NEAGU

Resumo

MOMENTOJ EL LA HISTORIO DE LA ESPERANTISTA MOVADO EN RUMANIO, 1889-2009

De la 27-a de aŭgusto ĝis la 15-a de decembro 2009 la Olt-Distrikta Muzeo gastigis la ekspozicion *Momentoĵ el la historio de la esperantista movado en Rumanio, 1889-2009* dediĉitan al la 150-a dat-reveno de la naskiĝo de L.L. Zamenhof. Plej-parte el la eksponaĵoj de-venis el la privataj kolektoj de S-ro ing. Marian Vochin el Bukureŝto.

Ĉi-sube oni publikigis kronologian skizon pri la evoluo de l'esperantista movado en Rumanio ĝis 2007, kiam oni festis 100 jarojn ekde la organiziĝo de la en-landa esperantistaro kaj la katalogon de la jam menciita ekspozicio.

Ĉi tiu publikiĝo estis dediĉita al la 125-jara dat-reveno de la apero de Esperanto kaj al la 100-jara dat-reveno ekde la naskiĝo de Prof. Aurel Boia (1913-1998), unu el la plej konataj esperantistoj rumanaĵ.

ŜLOSILAJ VORTOJ: Esperanto, Rumanio, Marian Vochin, Slatino.

Inter 27 aug. ŝi 15 dec. 2009 la Muzeul Județean Olt a fost deschisă expoziția *Momente din istoria mișcării esperantiste din România, 1889-2009* manifestare circumscrisă jubileului UNESCO cu ocazia a 150 de ani de la nașterea lui Ludwig Lejzer Zamenhof (1859-1917), inițiatorul limbii esperanto. Cea mai mare a expонатelor au provenit din colecția particulară a Domnului ing. Marian Vochin din București. Dinsul a acceptat să le pună în mod gratuit la dispoziția muzeului slătinean, onorînd cu prezența sa inaugurarea acestei expoziții. Alături i-au fost cunoscute personalități esperantiste din România: Ionel Oneț (de la Serviciul de Carte al Asociației Universale Esperanto cu sediul la Rotterdam, în Olanda), conf. ing. dr. Iosif Nagy (de la Facultatea de Chimie Industrială a Universității Politehnice din București), lect. dr. Maria Butan (din Timișoara), ing. Emil Tudorache (din partea Asociației Feroviarilor Esperantiști din România cu sediul la Brașov), Cristian Sabău (jurnalist, Pitești).

Această primă expoziție din istoria mișcării esperantiste organizată de un muzeu din România a fost reflectată în presa locală și internațională.

Întrucât expoziția a cuprins numeroase materiale inedite redacția a decis publicarea catalogului întocmit cu acel prilej. Publicarea se realizează cu ocazia a două aniversări legate de istoria mișcării esperantiste. Pe plan internațional, se sărbătorește 125 de ani de la inițierea limbii esperanto. Pe plan național, anul viitor se vor împlini 100 de ani de la nașterea Prof. dr. Aurel Boia (1913-1998) unul dintre pionierii mișcării esperantiste din România.

Cum s-a afirmat deja, materialele expoziționale au fost puse la dispoziție gratuit pentru această expoziție de către Domnul ing. Marian VOCHIN din București. Au trimis materiale ŝi: Domnul Ionel ONET (Rotterdam, Olanda) ŝi Doamna Júlia 'SIGMOND

(Cluj-Napoca, România). La apariția catalogului a contribuit și Prof. I Sorin Cocoșatu (de la Colegiul Național „Ion Minulescu” din Slatina)

1. ISTORIA MIȘCĂRII ESPERANTISTE DIN ROMÎNIA, 1889-2009

Schiță cronologică

1887 — Medicul oculist Ludwig Lejzer Zamenhof (n. Byalistok, 1859 – m. Varșovia, 1917) publică proiectul său de „limbă internațională” semnat cu pseudonimul „Esperanto” (= cel care speră). În foarte scurt timp limba, numită după pseudonimul creatorului său, se va răspîndi în Imperiul Rus, Germania, Franța și ulterior și în alte țări.

1889 — Marta Frollo publică la Varșovia *Mic dicționar esperanto pentru romîni*.

1904 — La Galați Heinrich Fischer-Galați (1879-1960) inițiază primele cursuri de esperanto și înființează primul grup esperantist din România. Printre cursanți s-a aflat și viitorul politician Grigore Trancu-Iași (1874-1940).

1907 — Avocatul Ion Negreanu inițiază activitatea esperantistă în București.

1908 — Dr. Saul Kimel (1875-1930) organizează primele cursuri publice de esperanto la București și editează primul manual de esperanto pentru romîni. — Gabriel Robin (1869-1911) și David Mitrany (1888-1975) publică prima ediție a traducerii în limba romînă a Fundamentului limbii esperanto de L.L. Zamehof.

1908-1910 — Apar primele periodice esperantiste din România: *Rumena Gazeto Esperantista* la Galați (redactată de H. Fischer-Galați) și *Rumana Esperantisto* = *Esperantistul romîn* (redactat de dr. Gabriel Robin). — La Galați funcționează sub conducerea dr. Heinrich Fischer-Galați Federația Societăților Esperantiste din România aflată sub protecția dr. C.I. Istrati (1850-1918).

1908-1947 — Funcționează la București Societatea Esperantistă Romînă.

1909 — Apare un număr în tiraj de masă din jurnalul de propagandă *Esperanto*. — Societatea Esperantistă Romînă organizează primul congres esperantist din România. Participă și esperantiști din Bulgaria și Serbia.

1910-1912 — La București se redactează și tipărește *Danubo* organ al esperanștilor romîni și bulgari.

1911 — Încetează din viață Dr. Gabriel Robin, pionier al mișcării esperantiste din România. — La Budapesta se publică în traducere romînească o broșură de propagandă esperantistă.

1914 — Apare la București periodicul *Esperanto* destinat învățării limbilor străine (esperanto, franceză, engleză, germană).

1920 — La Sibiu prelatul catolic Andor Cseh (1895-1979) organizează cursuri de esperanto pentru muncitorii de diferite naționalități folosind o metodă adaptată pentru limba esperanto după Maximilian D. Berlitz (1852-1921). Predarea avea loc numai în esperanto, fără manuale.

1922 — La Cluj are loc al 2-lea congres al mișcării esperantiste din România.

1923 — Se înființează la București Societatea Culturală și Sportivă „Esperanto”. — La Timișoara se desfășoară al 3-lea congres esperantist romîn.

1924 — Al 4-lea congres al esperanștilor din România își desfășoară lucrările la Arad.

1925 — La Ploiești are loc al 5-lea congres al esperanțiștilor din România. Printre participanți s-a aflat și scriitorul I.A. Bassarabescu (1870-1952), membru corespondent al Academiei Române.

1925-1926 — Avocatul Emil Nicolau editează la Ploiești periodicul *Esperanto*.

1926 — Al 6-lea congres esperantist român își desfășoară lucrările la Galați cu participarea lui Grigore Trancu-Iași, ministru al Muncii.

1927 — Cel de-al 7-lea (și ultimul) congres al Societății Esperantiste Române își desfășoară lucrările la Brașov. Printre participanți s-a aflat și poetul maghiar Gyula Baghy (1891-1967), clasic al literaturii originale în limba esperanto.

1927-1930 — Tiberiu Morariu (1901-1987) publică în străinătate traducerile sale din opera lui Al.I. Brătescu-Voinești (*Niĉjo Mensogulo kaj aliaj noveloj* [Niculăiță Minciună și alte nuvele], 1927), Mihail Sadoveanu (*Nobela peko* [Păcat boieresc], 1929) și Emil Isac (*Sonorilo kaj kanono* [Clopot și tun], 1930).

1928 — La București se tipărește un album cu portretele esperanțiștilor din România. — Apare volumul de poezii originale *Spite la vivon* [În ciuda vieții] de Mișu Beraru (1903-1938). — Sigismund Prager (1907-1966) publică traducerea *La Humanitaristaj Principoj kaj la Internacio de la Intelektuloj* [Principiile umanitariste și Internaționala Intelectualilor] de Eugen Relgis (= Eugen Siegler Watchel, 1895-1987).

1930 — La Cernăuți Florian Amaru Paraschivescu scoate un număr din revista *La Homo*.

1930-1938 — La Timișoara Jozef Zaunner (1895-1959) tipărește 44 numere din publicația *UŜE-Eĥo* (= „Ecolul Statelor Unite ale Europei”). Gazeta trimestrială pleda pentru constituirea unei uniuni statale europene în care esperanto să fie utilizată oficial ca „limbă europeană”.

1932 — Petre Firu (= Heinrich Rabinovici, 1907-1992) și Sigismund Prager publică în traducerea esperanto o antologie de umor românesc (schițe și nuvele de I.L. Caragiale, Ion Creangă, A. de Herz, D.D. Pătrășcanu, I.C. Visarion). — La a 3-a Conferință balcanică (desfășurată la București) H. Fischer-Galați prezintă un memoriu în limba franceză pentru adoptarea Esperanto ca limbă internațională.

1932-1935 — Se tipărește la Constanța și apoi la București periodicul *Esperantistul*.

1938 — Lingvistul Al. Graur (= Alter Braurer, 1895-1987) se pronunță împotriva adoptării unei limbi internaționale construite. Poziția sa va fi reluată în 1959-1960. Ulterior la această poziție — care se va impune în cadrul secției de filologie a Academiei — se vor alătura și Boris Cazacu (1957), Romulus Todoran (1957), Iorgu Iordan (1983) ș.a.

1945 — Este reactivată Societatea Esperantistă Română. — Eugen Relgis publică sub auspiciile S.E.R. broșura *Esperanto, limba viitorului*.

1945-1952 — La Sofia se editează revista *Internacia Kulturo* la care au colaborat și esperanțiști din România.

1946-1947 — Funcționează la București Gruparea Esperantistă Muncitorească. Ea va organiza împreună cu S.E.R. diverse manifestări esperantiste.

1947 — Doni Vernescu publică în broșură conferința sa la S.E.R. *Evoluția ideii de limbă universală dela dialectele grecești la esperanto*. — Societatea Esperantistă Română își încetează practic activitatea.

1956-1957 — O nouă reactivare a mișcării esperantiste din România. Ia ființă la București Comitetul de Inițiativă pentru Esperanto. Sub egida sa vor fi organizate în anii următori 70 de cursuri publice și grupuri esperantiste în peste 30 de localități din țară.

La cererea comitetului, Academia Română recunoaște utilitatea limbii esperanto. Apar articole despre limba esperanto și mișcarea esperantistă în *Munca*, *Veac nou*, *Rebus* ș.a. Revista *Rebus* publică un curs de limba esperanto.

1969 — Esperantiștii români primesc dreptul de a-și desfășura activitatea în cadrul caselor de cultură.

1970 — A fost înființat Comitetul de Coordonare Esperanto cu scopul de a „coordona activitatea cercurilor Esperanto care funcționează în cadrul caselor de cultură”.

1971 — Comitetul Național Român U.N.I.M.A. multiplică în limba esperanto 3 caiete cuprinzând piese pentru teatrul de păpuși de Viorica Huber, Alecu Popovici și Alexandru Popescu în traducerea lui Jozefo Petrin (1905-1975) și Juliei 'Sigmond (n. 1929).

1974 — Nicolae V. Bulencea publică în regie proprie volumul *Limba esperanto. Studiu analitic*. Este singura carte despre esperanto care a apărut în perioada comunistă la o editură de stat din România.

1977-1978 — Prof. univ. dr. Ignat Florian Bociort (n. 1924) activează mișcarea esperantistă în mediul universitar.

1978-1985 — Colectivul de esperanto-interlingvistică își desfășoară activitatea sub egida Academiei de Științe Social-Politice din R.S. România. — Cursuri facultative de limba esperanto vor funcționa în cadrul Facultăților de Filologie de la Universitățile din Timișoara (I.F. Bociort), București (Constantin Dominte), Iași (Ariton Vraciu), Cluj (Viorel Păltinean). — Are loc o intensă activitate esperantistă în România având ca centru Facultatea de Filologie a Universității din Timișoara. Apar aici sub îndrumarea prof. I.F. Bociort: *Lucrări practice de esperanto-interlingvistică* (1979, 1980), *Curs de gramatica limbii esperanto* (1980, 1982), *Curs elementar de esperanto* (1981-1995, 5 ed.) ș.a.

1978 — La Varna se desfășoară al 63-lea Congres Universal al Asociației Universale de Esperanto la care au participat și 40 de români. Cu această ocazie Ministerul Turismului a editat un număr festiv din revista *România pitorească* sub titlul *Ferioj en Rumanio*.

1979 — Sub egida Academiei de Studii Economice apare „cursul minimal” *11 x 11. Esperanto prin proverbe* de Aurel Boia (ed. 2-a, 2006).

1980 — Constantin Dominte (1944-2006) coordonează lucrarea în 2 vol. *Dictionar esperanto-român și român esperanto. Cu un compendiu de fonetică, lexic și gramatică esperanto* (ed. 2-a, 1990).

1983 — Cu ocazia celui de-al 68-lea Congres Universal de Esperanto desfășurat la Budapesta Ministerul Turismului editează un al doilea număr (și ultimul) din *Ferioj en Rumanio*.

1985 — Un ordin al Ministerului Educației și Învățământului interzice predarea limbii esperanto în mediul universitar.

1990 — Reactivarea mișcării esperantiste din România. — Constantin Dominte și Iosif E. Nagy (n. 1951) publică la Zagreb *Rumana antologio*. — Se înființează Asociația Română de Esperanto cu sediul la Timișoara. Ea va fi condusă de Ignat Florian Bociort, Dorin Hehn (n. 1954), Aurora Bute și, respectiv, Marian Constantinescu. — La Timișoara se desfășoară primul congres al Asociației Române de Esperanto. — La Brașov ia naștere Asociația Feroviarilor Esperantiști din România (A.F.E.R.) care va adera la Federația Internațională a Feroviarilor Esperantiști.

1990-2007 — Emigrat din România în 1989, Ionel Oneț (n. 1956) pune bazele editurii „Bero” care va funcționa la Berkeley (California, S.U.A.) și apoi la Rotterdam

(din 2004). La această editură vor apare cele mai numeroase lucrări traduse din limba română: 4 x (4 x 4). *Rumanaj poemoj Esperanten tradukitaj* [4 x (4 x 4). Poeți români traduși în esperanto] de Ionel Oneț (1990), *Aforismoj kaj tekstoj de Constantin Brâncuși* [Aforisme și texte de Constantin Brâncuși] adunate de Constantin Zărnescu și traduse de Ionel Oneț (1994), *L'Ezkakto de l'ombro* [Exactitatea umbrei] de Gellu Naum, trad. Sasha Vlad (1995), *Patro mia laca* [Tatăl meu obosit] și *L'Avantaĝo de l'vertebroj* [Avantajul vertebrelor] trad. de Sasha Vlad și Ionel Oneț (1995), Carmen Sylva, *El la plumo de rumana reĝino* [De sub pana unei regine], red. Ionel Oneț (1996), *Paĝoj bizaraj* [Pagini bizare] de Urmuz trad. Ionel Oneț (1998), *La Vesperstel'* [Luceafărul] de Mihai Eminescu, trad. Jozefo E. Nagy, postfață de Constantin Dominte (2000), *sep manifestoj dada* [șapte manifeste dada] de Tristan Tzara, trad. Ionel Oneț (2001), *Fraŭlino Maitreyi* [Maitreyi] de Mircea Eliade, trad. Ionel Oneț (2007). Editura a publicat traduceri din limba esperanto în limbile română și maghiară: *Az én antológiám* = *Antologia mea* din traducerile lui Jozefo E. Nagy (2001) și *Din lirica de expresie esperanto. 11 traduceri și adaptări în română* de Constantin Dominte (2005) precum și materiale pentru învățarea limbii esperanto: *Primii pași în esperanto* (1994), *ABC de esperanto* (1995), *Alți pași în esperanto* (1997) datorate lui Ionel Oneț.

1991-1993 — Marian Constantinescu predă cursuri de limba esperanto la Radio România Tineret.

1995 — La Edit. Eurobit din Timișoara apare *Dicționarul esperanto-român* coordonat de Ignat Florian Bociort. — Cel de-al 80-lea Congres Universal esperantist desfășurat la Tampere (Finlanda) acceptă Asociația Esperanto din România ca secție a Asociației Universale Esperanto (cu sediul la Rotterdam, Olanda).

1996 — Prof. Mihai Trifoi din Bixad publică la Sf. Gheorghe *Esperanto. Curs rapid de învățare a limbii esperanto fără profesor*. — Se înființează Asociația Esperantistă Română pentru Tineret se afiliază la Organizația Mondială a Tineretului Esperantist.

1996-2009 — Asociația de Esperanto din Cluj editează cel mai longeviv periodic esperantist din România: *Bazaro* (50 de numere).

1998 — Gigi (= Giselle) Harabagiu (1913-2001) publică în S.U.A. prima traducere în esperanto a poemului *Luceafărul* de Mihai Eminescu. Traducător: Jozefo Petrin. — Sub coordonarea prof. univ. I.F. Bociort apare la Timișoara *Mic ghid de conversație român-esperanto-francez-german*.

1998-2006 — La Timișoara Aurora Bute editează 31 de numere din *ES-TO. Oficiala informilo de Esperanto-movado en Rumanio*.

2000 — Júlia 'Sigmond publică la Cluj *Adresaro. Suplemento de BAZARO. Esperantistoj el Rumanio*. 2000 cuprinzând adresele a 228 esperantiști din 47 localități din România.

2002 — La Editura Dacia din Cluj-Napoca vede lumina tiparului *Dicționar de buzunar esperanto-român și român-esperanto* = *Poŝvortaro Esperanta-rumana kaj rumana-Esperanta* de Ionel Oneț.

2003 — La Oradea are loc sub coordonarea dr. István Budahazy (n. 1941) a 14-a Conferință Medicală Esperantistă Internațională. — Apare la Edit. Xant din București sub semnătura ing. Marian Vochin (n. 1950) prima monografie despre *Istoria mișcării esperantiste din România între anii 1887-1990*.

2003-2004 — Ionel Oneț traduce în 2 vol. manualul de esperanto după Metoda Zagreb.

2004 — La Edit. Arpegione din Cluj-Napoca apare lucrarea lui Ionel Oneț *Esperanto. Dicționar pentru începători*.

2004-2005 — Edit. Mirton din Timișoara publică în 2 ediții culegerea *Eminescu în esperanto* coordonată de Constantin Dominte și cu un cuvânt înainte de acad. Eugen Simion.

2005 — Asociația Feroviarilor Esperantiști din România organizează la Brașov cel de-al 57-lea Congres internațional al Feroviarilor Esperantiști.

2007 — Un congres jubiliar (100 de ani de la nașterea mișcării esperantiste din România) s-a desfășurat la Vatra Dornei. Sub semnul jubileului Ionel Oneț publică: prima traducere a unui roman românesc (*Maitreyi* de Mircea Eliade), traducerea manualului *Esperanto prin metoda directă* de Stano (= Stanislav) Marček (n. 1953) și prima *Bibliografie de traduceri din literatura română în limba esperanto*.

Informații preluate din:

Enciklopedio de Esperanto. Redaktis: L. KÖKÉNY kaj V<ilmos> BLEIER. Inciatinto-ĉefredaktoro: I<van> ŠIRJAEV. Represo de la unua eldono [1933/1934]. Budapeŝt: Hungara Esperanto-Asocio, 1986.

Ivo LAPENNA (ĉefred.), Ulrich LINS (red.), Tazio CARLEVARO. *Esperanto en perspektivo. Faktoj kaj analizoj pri la Internacia Linvo*. London / Rotterdam: Universala Esperanto-Asocio / Centro de Esploro kaj Dokumentado pri la Monda Lingvo-Problemo, 1974.

Jarlibro 2009. Universala Esperanto-Asocio, Rotterdam.

Expoziție.

Internet (m.a. eo.wikipedia.org).

2. CATALOG EXPOZIȚIONAL

(cronologic și selectiv)

1. — 1908. — Imprimat. Broșat. 93 p. Copertă. 17,3 x 11,5 cm. În românește.

Esperanto. Verkaro de D-o Zamenhof. Eldono rumana. L.L. ZAMENHOF. *Fundamento de Esperanto*. Tradukita, laŭ la permeso de la aŭtoro de D-ro G<abriel> R<obin> kaj D. M<itrany> kun la patronado de la „Rumana Esperantista Societo”. București. Librăria Nouă Carol P. Segal. Calea Victoriei, 78. Paris. Librairie Hachette et C-ie. 79, Boulevard Saint-Germain. 1908. Tous droits réservés. Coulommiers. Imp. Paul Brodard.

Prima ediție în limba română a lucrării *Fundamento de Esperanto* de L.L. Zamenhof.

2. — 1908. — Fotocopie. Imprimat. Periodic. Ilustrat. 4 f. 41 x 29,8 cm. În românește și esperanto.

Romena gazeto esperantista. Unua perioda publikajo esperantista en Rumenujo. Eldonita de la Unua Rumana Societo Esperantista (fondita en 1904) Galatzo. [Nr. 1, 1 martie 1908]. || Esperantista Presejo A. Friedmann – Galatzo = Tipo-Lit. „Națională” A. Friedmann [Galați].

Reproducerea primului număr al primului periodic esperantist din România.

3. — 1908-1909. — Imprimat. Periodic. Legat. 158 p. Copertă. 158 p. 28 x 18 cm. În românește și esperanto

Rumana esperantisto. = *Esperantistul român*. Oficiala Organo de la Rumana Esperantista Societo. Propaganda gazeto de la lingvo internacia „Esperanto”. = Organ al Societății Esperantiste Române Și al Grupurilor Esperantiste afiliate. 1-a jaro. 1908-1909. || Aperas ĉiudumonate (6 numeroj jare) en Esperanto kaj en la rumana lingvo = Apare la două luni odată (6

numere pe an) în Esperanto și în românește. Redakcio kaj Administracio: București (Bukareŝto), 5, Str. I.C. Brătianu.

În nr. 1, aprilie 1908 se găsește articolul: *Esperanto en Rumanujo = Esperanto în România* (p. 4-11) cu date despre primii ani ai răspîndirii limbii esperanto în țară.

4. — 1909. — Imprimat. Broșat. 8 p. Copertă. 15,6 x 10,2 cm. În românește.

Statutele Societății Esperantiste a Elevilor din România „La Estonto”. / București. Tipografia „Jubileu” Str. Academiei 19. 1909.

5. — 1909. — Imprimat. Broșat. 46 p. (?). Copertă. 18 x 12 cm. În românește și esperanto.

„Esperanto” limbă ajutătoare internațională. *Curs complet și practic pentru învățarea limbii esperanto în puține lecțiuni*. De Dr. S<aul> KIMEL, Președintele societății „Esperanto” și primul profesor public de limba Esperanto în București. *Gramatică și aplicații (Cuvinte de învățat, exerciții, traduceri, tablouri de cuvinte, crestomație (proză și poezii) și vocabular complet esperanto-român)*. Edițiunea III-a. Prelucrată și adăugată. Tipărită sub auspiciile „Federației societăților esperantiste din România”. Editura Esperantistă Română: Galați, Str. Speranța, No. 1. 1909. Vânzarea se face în folosul propagandei esperantiste. || Prefață de Dr. C.I. Istrati (30.IV.1909) [p. V]

Notă (p. IV): „Copie după una din scrisorile pe cari creatorul limbii, d. D-r. Zamenhof, a binevoit ale trimite autorului acestei cărți”. Urmează o scrisoare (Varsovie, str. Dzika No. 9, 22/IX/08) a lui Zamenhof către S. Kimel în esperanto și cu traducere românească.

6. — 1909. — Imprimat. Broșat. 24 p. 18 x 11,5 cm. 24 p. În românește.

„Esperanto” limbă ajutătoare internațională. *Cheie. Traduceri din ediția III-a a manualului: Curs complet și practic pentru învățarea limbii esperanto*. De Dr. S<aul> KIMEL, Președintele societății „Esperanto” și primul profesor public de limba Esperanto în București. București. 1909. Stabilimentul Grafic „Basilescu”. Strada Cazărmei 89. Vânzarea se face în folosul propagandei esperantiste.

Societăți și Grupuri esperantiste în România (cop. 2)

Semnătură: „Dan Mutașcu” (p. 1) — Dedicatie manuscrisă: „Al mia kunlaboranto kaj kunkomitatano S-ro Hugo Haimsohn, Delegito de UEA, Dankojn. Dr. S. Kimel. Buk. VI/909” (p. 3).

7. — [1909]. — Imprimat. Broșat. 8 p. Copertă. 23 x 15,5 cm. Fără pagină de titlu. Descriere după copertă. În esperanto.

Memorandumo de la Ĝenerala Asocio de la Kuracistoj en Rumanujo pri la Kongreso de Budapeŝto. [1909]

Comunicare oficială a neparticipare membrilor Asociației Generale a Medicilor din România la Congresul internațional de medicină de la Budapesta datorită încălcării drepturilor naționale ale românilor din Ungaria de către oficialitățile maghiare. — Cu un un adaos de dr. G<abriel> Robin care — probabil — a tradus memoriul.

8. — 1910. — Fotocopie. Imprimat. Broșat. 12 p. Copertă. 21,2 x 14,7 cm. (dimensiuni fotocopie). În esperanto.

La veron! Defendo de Heinrich FISCHER, prezidanto de la Federacio de la Rumanaj Societoj Esperantistaj el Rumanujo kaj de la „Unua Rumana Societo Esperantista” en Galatz kontraŭ la atakoj de S-ro D-ro G. Robin („Rumana Esperantista Societo”) okaze de sia kandidateco al la Lingva Komitato proponita de S-ro D-ro A. Grabowski. Enhavo: Malfermita letero de S-ro D-ro C.I. Istrati, Universitata profesoro, Direktoro de la Ĥemia Instituto, Vicprezidanto de la Rumana Akademio, Estinta Ministro de la Publika Instruado, ktp. — Letero al la Lingva Komitato. — Atesto de la Urbestro de Galatz. — Atesto de la Polica Prefekto de Galatz. — Atesto de la distrika Prefekto de Covurluiu. — Atesto de la Direktoro de la Rumana Akademio. — Atesto de la Prezidanto de la „Societo de Rumanaj Literaturistoj”. — Faksimilo de skribaĵo de D-ro Robin, ktp., ktp. Esperantista Presejo „Basilescu”, Bukarest, Str. Cazărmei, 89. 1910.

Materiale despre conflictul dintre Heinrich Fischer și dr. Gabriel Robin pe tema acceptării unui esperantist din România în Comitetul Lingvistic esperantist.

9. — 1910-1911. — Imprimat. Periodic. Legat. 369 + IV p. Copertă. 23 x 16,5 cm. În esperanto.

Danubo. Organo de la rumanaj kaj bulgaraj esperantistoj. Internacia gazeto redaktata nur en Esperanto eliranta post la 15. de ĉiu monato. Volumo I: Oktobro 1910 – Septembro 1911. || Redakcio kaj administracio: Strato I.C. Bratianu, 5. București (Bukurešť), Rumanujo. Direktoro: Dr. G. Robin. Redakcio: G. Atanasov, Milčo Georgiev, Ivan Nenov (Bulgario) kaj Dr. H. Eugeniu, Alex. Mateescu, Alex. Pr. Teodorescu. Sekretario: N. Hristoskoff.

Primul periodic editat de esperantiști din 2 țări.

10. — 1911. — Fotocopie. Broșat. 16 p. 14 x 11 cm. În românește.

Biblioteko de La Verda Standardo No. 8. *Scopul, istoricul, construcția, răspândirea de azi, organizarea aderenților, foloasele limbei internaționale comunicative ESPERANTO și mișcarea esperantistă la noi*. De Augustin MARICH jun. L.V.St. (trad. de Ardelean-Caba L.V.ST.) Prețul 10 fil. (10 bani). Budapest, 1911. Editura și Librăria Ludovic Kókai, Budapest, IV, Károly-utca 1. Ștampilă pe pagina de titlu: „Esperantista Grupo Nova Sento Barcelona”.

11. — [1923]. — Imprimat. [Adeziune]. 1 f. avers. 23 x 16 cm. În românește.

Societatea Culturală și Sportivă = Kulturala kaj Sporta Societo „ESPERANTO”. București, I – Str. Sf. Ionică 7.

12. — 1923. — Dactilo. 1 f. avers. 34 x 20,5 cm. În esperanto.

Protekta Komitato de la Rumanlanda Esperanto-Movado. Listo de la Protektantoj Aktivaj aliĝintaj ĝis la 1-a de marto 1923.

Listă cu 37 persoane și 1 societate din București, Buzău, Cluj, Galați, Sf. Gheorghe.

13. — 1923 iun. 10. — Imprimat. [Invitație și program]. 4 p. 21,4 x 17 cm. În esperanto.

III-A RUMANIA ESPERANTO-KONGRESO (Timișoara 27-30 julio 1923) sub la Alta Patronado de Lia Moshto Carol Kronprinco de Rumanio, sub la Protekto de Sinjoro D-ro C. Angelescu, Ministro de l'Instruado Publika [kaj] Sinjoro C. Banu, Ministro de l'Kultoj kaj Artoj, sub la Honora Prezido de Sinjoro Generalo C. Gavanescul, Komandanto de l'Divizio Banata. Tip. „Universala”, Cobălcescu 9.

Trimisă către: S-o Iulio Szabo, Odorheiu = Székelyudvaros. Str. Princ. Elizabeta 1.

14. — 1924. — Foto. 12,5 x 8,5 cm. Alb-negru.

[Notă cu creionul]: „Echipa de fotbal ESPERANTO din București în anul 1924. (x) Fiul lui Gabriel Robin: Eugen” [rîndul de sus, al 6-lea din dreapta]

15. — 1924 iun. 28. — Imprimat. [Invitație și program] 4 p. 21,4 x 16,4 cm. În esperanto.

IV-a RUMANIA ESPERANTO-KONGRESO (Arad, 2-5 Augusto 1924) sub la Alta Patronado de Lia Moshto Carol Kronprinco de Rumanio, sub la Protekto de Sinjoro D-ro C. Angelescu, Ministro de l'Instruado Publika [kaj] Sinjoro Alex. Lapedatu, Ministro de l'Kultoj kaj Artoj, sub la Honora Prezido de Sinjoro Generalo C. Gavanescul, Komandanto de l'Divizio Banata, Honora Prezidanto de Rum<ana> Esp<erantista> Soc<ieto>. La organiza komitato laboras sub la protekto de Sinjoro I. Georgescu, prefekto de depart<emento> kaj urbo Arad [kaj] Sinjoro T. Zima, parlam<enta> deputito de urbo Arad. Honoraj Prezidantoj de la organiza komitato: S-ro I. Simboteanu, kolonelo, Skolta Inspektoro de regiono Crișana; S-ro D-ro I. Robu, urbestro de urbo Arad; S-ro V. Babescu, direktoro de la shtata mezlernejo „Iosif Vulcan”.

16. — 1925 ian. 15. — Fotocopie. Imprimat. Periodic. 4 f. 42 x 29,5 cm. În românește.

esperanto. Organ pentru răspândirea limbei universale ajutătoare Esperanto. Redacția și administrația: Ploești, Piața Unirei, No. 24. Anul I, No. 1, 15 Ianuarie 1925. || Tiparul: Tip. „Renașterea” Ploești, Str. Gh. Lazăr, 6.

17. — 1925 oct. 1. — Imprimat. 1 f. avers. 15,7 x 13,5 cm. În românește și esperanto. Înstiințare. Soc. Esperantistă Română, Filiala Ploești. Ploești 1 Octombrie 1923. = Sciigo. Rumana Esperantista Soc., Filio Ploesti. Ploesti la 1-an de Oktobro 1925.

Despre apariția periodicului *Dialoguri Esperanto-Române* publicat de Dem. Nicorescu.

18. — 1926 (?). — Imprimat. Broșat. 16 p. nenumotate. 15 x 11,2 cm. În esperanto și în românește.

Brila Stelo. Alvoko | Celaro | Esperanto | Traduko | Diversaj = Chemare | Scopuri | Esperanto | Traduceri | Diverse. || București. [1926] || Protektanto: Sinjoro Henri Fischer. Komitato fondinta: Cr. Ionescu, M. Beraru, Dan Epstein, H. Schwartz, H. Wortmann, A. Ionescu, I. Abramovici, V. Niculescu.

19. — 1926 iul. 14 — Ms. Cu antet tipărit. 1 f. avers. 28,5 x 23 cm. În esperanto.

București, 1926 iul. 14 — Șt<efan> Freamăt. Către: Petro E. Stojan.

Scrisoare prin care se amintește despre existența unui manuscris (probabil o traducere) a lui <Gala> Galaction și prin care Stoian este invitat să participe la congresul esperanștilor romîni de la Galați.

20. — 1926 sept. 11-13 — Imprimat. [Program]. 4 p. 24 x 17 cm. În esperanto.

VI-a RUMANIA ESPERANTO-KONGRESO. Galați, 11-13 Septembro 1926 sub la Honora Prezido de: Gr. L. Trancu-Iași, Ministro de la Laboro [kaj] Generalo C. Găvănescul, Armea Komandanto Korpusa || Prezidanto de la Loka Kongresa Komitato: J. Zaharia, Urbestro. Vicprezidantoj: Toma Aburel, farmacisto, D-ro S. Kanner. Sekretario Ĝ-la de L.K.K.: Tiberio Morariu. Sekretarioj: F. Bachmann, E. Paolazzo, M. Hart. Sekretario-kasisto: W. Palmich, (Str. Brăilei 53, Galați). Presa Komitato: G. Mihailescu, Leonardo Blum.

21. — 1927. — Imprimat. Broșat. Ilustrații. 64 p. 17,3 x 10,5 cm. În esperanto.

Biblioteko tutmonda No. 10. I. Al<exandru> BRĂTESCU-VOINEȘTI. *Niĉjo Mensogulo kaj aliaj noveloj*. El la Rumana tradukis T<iberiu> Morariu. 1927. Rudolf Mosse. Berlin. Esperanto-fako.

Cuprins: I. Al. Brătescu-Voinești (Antaŭparolo) (p. 3-4), *Niĉjo Mensogulo* ([Niculăiță Minciună], p. 5-30), „*Al vojaĝanto decas vojiro*” ([Călătorului îi șade bine cu drumul], p. 31-40), *La ideto* ([Puiul], p. 41-45), *La peldo de Isaia* ([Blana lui Isaia], p. 46-53), *Niketo* ([Nicușor], p. 54-60), *La najtingalo* ([Privighetoarea], p. 61-63).

22. — 1927 febr. 16. — Dactilo. 1 f. avers. 29,2 x 20 cm. În românește

Deva, 1927 febr. 16. — Prefectura județului Hunedoara. No. 2611 A/1927. Obiect: Cirsul de limba esperanto a lui Klauduth Iosif, profesor.

Prefectura județului Hunedoara aprobă cursul de esperanto în limba romînă ce urma să fie ținut timp de 3 luni (începînd cu 20 februarie 1927) bisăptămînal de către Kauduth Iosif din Petroșani.

23. — 1927 aug. 13-17 — Imprimat. [Program]. 4 p. 24 x 16,5 cm. În esperanto.

7-a RUMANIA ESPERANTO-KONGRESO. Brașov, 13-17 Augusto 1927. sub la Protekto de Sinjoro D-ro C. Angelescu, Ministro de l'Instruado Publika [kaj] Sinjoro Al. Lapedatu, Ministro de Kulto & Arto. sub la Honora Prezido de Sinjoro Generalo C. Găvănescul, Komandanto de Korpo Armea. La Prezidanto de l'Organiza Komitato: D-ro Sever Benția. Vicprezidanto: Henriko Westen. Ĝenerala Sekretario: Tiberio Morariu. Sekretarioj: D. Rarinca, J. Teleky, E. Bokor, A. Jakab, V. Boros kaj T. Gămulea. Kasisto: I. Gorbai, str. Lungă 25, Brașov.

24. — 1927 aug. 13-17 — Imprimat. 1 f. avers-revers. 15 x 10 cm. În esperanto.

7-a Rumana Esperanto-Kongreso. Braşov, 13-17 Augusto 1927. sub la protekto de | Sinjoro D-ro C. Angelescu, Ministro de l'Instruado Publika, Sinjoro Al. Lapedatu, Ministro de Kulto kaj Arto. Sub la honora prezido de Sinjoro Generalo C. Găvănescu. Komandanto de Korpo Armea. || Per Esperanto tra la mondo. || Kongresa karto No. 243
Legitimație de congres pentru S. Zalmanovici, Bucureşti.

25. — 1928. — Imprimat. Broşat. Album foto. 41 f. avers nenumerate. Copertă. 23 x 15,3 cm. În esperanto.

Rumana Esperantista Societo. *Albumo kun portretoj de rumanlandaj esperantistoj*. Unua serio. Bucureşti. — Str. 11 Iunie No. 80.

Cu o introducere de M<işu> B<eraru>. Conţine 102 fotografii (100 esperantişti şi 2 grupuri).

26. — 1928. — Imprimat. Broşat. 111 p. Lipsă coperta. 16,5 x 12 cm. În esperanto.

Spite la vivon! Mezgajaj poemoj originalaj kaj parodiaj de Mişu BERARU. 1928. Eldonejo „Bibliofila”. Bucureşti. || „Tiparniţa”, Calea Rahovei 13, Bucureşti.

27. — 1928. — Imprimat. Broşat. 47 p. Copertă. 21,2 x 13,8 cm.

Eugen RELGIS. *La Humanitaristaj Principoj kaj La Internacio de la Intelektuloj*. El la rumana lingvo tradukis: S. Prager. || 1928. Presita kaj mendebla ĉe Belga Esperanto-Instituto. 11, Kleine Hondstraat. Antverpeno. Belgujo.

Abĵibild imprimat (cop. 2): „Edward Ockey. Biblioteko de la homa lingvo. Edvard Oki”

28. — 1929. — Imprimat. Broşat. 63 p. Copertă. 19 x 12,7 cm. În esperanto.

Mihai SADOVEANU. *Nobela peko*. El la rumana originalo tradukis kun permeso de la aŭtoro Tiberio Morariu. Ferdinand Hirt & Sohn en Leipzig, Esperanto-fako. 1929. Internacia Mondliteraturo. Volumo 21.

Traducerea navelor: *Nobela peko* (= Păcat boieresc, p. 9-48), *En arbaro Petrişor* (= În pădurea Petrişor, p. 49-57) şi *La Sciigantoj* (= Vestitorii, p. 58-63) de Mihail Sadoveanu.

Dedicație manuscrisă (p. 6): „Al s-ro Sven Ragnas kun danko memoro pri la brava kaj lerta preparo de la kursoj, amike, Tiberio Morariu. Norrköping, 6.9.30”

29. — 1930. — Imprimat. Periodic. Broşat. 8 p. 31,5 x 15,5 cm. În esperanto, româneşte şi nemţeşte.

LA HOMO. monata bazara gazeto. Redactor responsabil: Florian Amaru Paraschivescu. Anul I, No. 1 — 1. Septembrie 1930. Redacția şi Ad-ția: Cernăuți, str. Craiovei No. 14, Rumanio.

30. — [1930]. — Imprimat. Broşat. 47 p. 11,2 x 7,8 cm. În esperanto.

Konversacia vortaro. Verkis: la gelemantoj en la kursoj de Andreo Cseh. [Haga]: Internacia Cseh-Instituto de Esperanto.

[Antaŭparolo de Andreo Cseh, Hago, la 28-an de Marto 1930] (p. 3).

Notă manuscrisă (p. 1): „El miaj libroj BUNEA BUNESCU ION”.

31. — 1930 ian. — Copie. Imprimat. 6 f. 29,3 x 21 cm. În esperanto.

U.Ŝ.E.—Eŝo. No. 1. Trimonata. Januaro 1930. Eldonejo „Libro”, Timișoara I, Str. Lonovici 1 (Rumanio — Banato). || Respondeca redaktoro: Jozefo Zauner, Timișoara (Rumanio-Banato). Tip. Helicon, Timișoara 36773.

Apel: „Esperantistoj! realiĝu U. Ŝ.E. (Unuigintaj Ŝtatoj de Eŭropo) en kiu Esperanto estu la ĝenerala helpa lingvo! J. Dŭa”.

Organ pentru realizarea Statelor Unite ale Europei care să folosească esperanto ca limbă „europeană”.

32. — 1930 iul. — Copie. Imprimat. Periodic. 6 f. 29,3 x 21 cm. În esperanto.

U.S.E.-Eĥo. Trimonata. No. 3. Julio 1930. Esperantistoj! Realigu UŜE! (Unuigintaj Ŝtatoj de Eŭropo). Eldonejo: „Libro”, Timișoara I, Strada Lonovici 1 (Rumanio-Banato). || Respondeca redaktoro: Jozefo Zauner, Timișoara (Rumanio-Banato). Presejo: Paul Göring, Magdeburg-N. (Germ.)

Organ pentru realizarea Statelor Unite ale Europei care să folosească esperanto ca limbă „europeană”.

33. — 1932. — Imprimat. Broșat. 64 p. Copertă. 19,3 x 13 cm. În esperanto.

P<etre> FIRU kaj S<igismundo> PRAGANO. *Rumana bonhumoro en elektitaj rakontoj*. 1932. Mendeblo ĉe: Leo Moreau, Raapopscheweg 55 – Arnheim (Nederlando).

Notă (p. 3): „Tiun-ĉi libron eldonis SIGISMUNDO PRAGANO rezervante ĉiujn rajtojn”. – Dedicăție manuscrisă pe pagina de titlu: „Al mia amiko Vokin Marian. 24-6-85. Bunescu”.

Conține: I.L. Caragiale, *Du Lotbiletoj* (= Două lozuri, p. 5-27); I. Creangă, *Oĉjo Johano Rado* (Moș Ion Roată, p. 28-32); A. de Herz, *La Staciostro* (= Șeful de gară, trad. S<igismund> P<rager>, p. 33-40); D.D. Pătrășcanu, *La venkinto de Napoleono* (= Învingătorul lui Napoleon, trad. Petre Firu, p. 41-51) și I.C. Visarion, *Li ne estas hejme* (= El nu-i acasă, p. 52-62).

34. — 1932. — Imprimat. Broșat. 16 p. Copertă. 19,8 x 13 cm. În franceză.

III-ème Conférence balkanique. *L'Esperanto comme langue auxiliaire internationale. Mémoire présenté à la Commission pour le Rapprochement Intellectuel* par H. FISCHER-GALAȚI, Président de la Société Esperantiste Roumaine. || Contenu: a) Introduction. b) Extrait du Rapport du Secrétariat Général de la Société des Nations. c) Extrait du Rapport de la Commission de l'enseignement de la Chambre de Commerce de Paris. d) Extrait de la Résolution de l'Assemblée des Présidents des Chambres de Commerce de France et d'Algérie. – Bucurest, 22-29 Octobre 1932. Tiparnița. Institut de Arte Grafice, București, str. Dr. Istrate 10. || Eldonita de la Esperanto-Centro Rumana. București, Str. Dr. Istrati 10.

35. — 1932 ian. — Imprimat. Periodic. 4 p. 22,5 x 15,8 cm. În românește și esperanto.

Esperantistul. Supliment esperantist al ziarului „Marea Noastră”. Director: D. Cruțiu-Delașăliște. Redacția și Ad-ția: Strada Scarlat Vârnab No. 67, Constanța. Secretar redacțional: Dimitrie N. Mineev. Institutul de Arte Grafice al Ziarului „Dobrogea Jună” Constanța.

A colaborat: Aurel O. Boia.

36. — 1933 (după). — Imprimat. Broșat. 24 p. 13,5 x 10,5 cm. În esperanto.

La Fabelo pri la Granda Turo kaj la malgranda doktoreto sekvata de aliaj konvinkigaj rakontetoj. De Henriko FISCHER-GALATZ L<ingva> K<omitato> Eldonejo de la Esperanto-Centro Rumana. Bukaresto, Str. Dr. Istrate 10. Biblioteko de la propagandisto, No. 1 | [Prezo] 10 centimoj svisa.

Notă tipărită (p. 6): „Oni presis por kelkaj seamideanaj amikoj 99 ekzemplerojn de tiu libreto, en luksa eldono, numeritaj kaj subskribitaj per la verkisto mem”.

Broșură de propagandă despre viața esperantistă a autorului.

37. — 1934 oct. — Imprimat. Periodic. 4 p. 46,7 x 31,8 cm. În românește și esperanto.

Horizonto. La Egido de l’Civilizacio. Duonmonata gazeto celanta Esperranto-propagandon kaj ties instruado, sen profesoro = Gazetă bimensuală, cu scop de propagarea și învățarea limbei Esperanto, fără profesor. | 1-a jaro. 1-a numero. La 1-an de Oktobro 1934. Redakcio & Administracio: Roseti – Ialomița. Direktoro: D. Nicorescu.

38. — [1945] — Imprimat. [Afiș]. 1 f. avers. 42 x 30 cm.

A apărut: | Eugen Relgis | Esperanto, | limba viitorului.

Ștampilă cu tuș verde: Societatea Esperantistă Română | Sediul: Str. Săringar Nr. 6 etaj I | București I Telefon 4.34.36.

39. — 1945. — Imprimat. Broșat. 32 p. Copertă. 15,5 x 11 cm. În românește.

Eugen RELGIS. *Esperanto, limba viitorului*. Editura „Societății Esperantiste Române”. București. 1945.

Dedicatie tipărită (p. 3): „În amintirea inimosului H. Harabagiu, unul din marii animatori ai mișcării esperantiste din țară, răpus în plină tinerețe, la 4 Aprilie 1944. E.R.” — Dedicatie manuscrisă (p. 1): „Al mia kara batalanto por Esperanto, Vokin Marian. Bunea Bunescu Ion. 25-6-85”.

40. — [1945] iul. 2 (ante) — Imprimat. Afiș. 1 f. avers. 30 x 20,5 cm. În românește.

SOCIETATEA ESPERANTISTĂ ROMÂNĂ | organizează | Cursuri Publice de Limba Esperanto | în următoarele localuri: | 1. Liceul „Gh. Lazăr” din B-dul Elisabeta 28. | 2. „Comercial „N. Bălcescu” din str. N. Bălcescu 27. || Cursul complet de 20 lecțiuni se va ține seara | de două ori pe săptămână începând de la 2 iulie. || Informațiuni și înscrieri la: | „Agenția Internațională” | Pasagiul Victoriei (fost Imobiliara) nr. 32 (fost 28) | Telefon 4.53.41 | Societatea Esperantistă Română | Str. Sărindar 6, Et. I.

Notă: Anul identificat după adresa S.E.R.

41. — 1946. — Imprimat. 4 p. cartonate. 9,5 x 6,5 cm. În românește.

Gruparea Esperantistă Muncitorească. Carte de Membru. Anul: 1946.

[Simion Zal, București, str. Vișinilor nr. 8, funcționar particular, 37 ani. Președinte: N. Marian [?]

42. — 1946. — Imprimat. 1 f. cartonată. 6,5 x 12 cm. În românește.

Gruparea Esperantistă Muncitorească. GEM. Învățați Esperanto, limba universală ajutătoare.

43. — 1946 iun. 14. — Dactilo. Antet tipărit. 1 f. avers. 29 x 20,5 cm. În românește.

București, 1946 iun. 14. — Societatea Esperantistă Română, Str. Atena, No. 1, et. 3. (președinte: V. Timiș; secretar general: S. Zal) către Directorul Direcției Mișcare C.F.R.

Cererea (aprobată) adresată de Societatea Esperantistă Română Directorului Direcției Mișcare a C.F.R. pentru aprobarea unui vagon pentru 60 de esperantiști ce urmau să călătorească pe ruta București-Brașov-Tușnad și retur între 29 și 30 iunie 1946.

44. — 1946 iul. 14 – aug. 26 – Dactilo. 7 f. 30 x 21,5 cm. + 3 f. avers 30 x 14,7 cm. În românește și esperanto.

București, 1946 iul. 14. — Societatea Esperantistă Română = Rumana Esperantista Societo. Cirkulero. – 1 f.

s.l., s.d. – *Proponoj por la konferenco de la balkanlandaj organizoj, kiu okazos en Asenovgrad, la 26-an de Aŭg<usto>*. – 1 f.

Asenovgrad (Bulgario), 1946 aug. 26. – Simeon St. Hesapčiev (sekretario): *Protokolo de la Balkana Esperanto-Konferenco, okazinta en Asenovgrad (Bulgario) la 26-an de Aŭgusto 1946*. – 2 f.

s.l., s.d. – *Aldono al raporto pri <la> unua balkana kongreso. Konkludoj kaj proponoj*. – 1 f.

s.l., s.d. – *Raporto pri la partopreno de la rumana delegitaro al la unua Balkana Konferenco okazinta la 26-an de Aŭgusto 1946 en Asenovgrad*. – 2 f.

Materiale din perioada 14 iul. – 26 aug. 1946 despre participarea unei delegații esperantiste române la Congresul 29 al esperantiștilor bulgari de la Asenovgrad. S-a hotărât crearea unei federații esperantiste balcanice.

45. — 1946 dec. — Imprimat. Periodic. 2 p. 27,5 x 21,3 cm. În românește și esperanto.

R.E.S. Rumana Esperantista Societo. *Informa Bulleno*. Numero 3-a. Decembro 1946. Buletin informativ al Societății Esperantiste Române. București – Rumanio. Str. Atena No. 1. Căsuța poștală No. 9

Conține materiale de: Șt. Freamăt, Petre Firu (trad. din Eminescu), J.D. Petrin (*Primul congres balcanic esperantist*).

46. — 1946 dec. 16 (ante) — Imprimat. Cartonat. [Invitație]. 1 f. 15 x 10,4 cm.

Societatea Esperantistă Română Vă invită să luați parte la FESTIVALUL ARTISTIC care va avea loc Duminică 16 Decembrie, ora 17, în sala de festivități a Camerei de Comerț și Industrie din București, Str. Bursei 4, cu ocazia tradiționalei comemorări a zilei de naștere a DOCTORULUI L<ejzer> L<udwig> ZAMENHOF inițiatorul limbii internaționale Esperanto.

47. — 1947. — Imprimare lipite pe foaie de carton. În românește.

I. 16 x 11 cm.

Rumana Esperantista Societo = Societatea Esperantistă Română. Persoană Juridică. Carte de membru.

II. 17 x 13 cm.

Gruparea Esperantistă Muncitoarească. Adeziune Nr. 15.

48. — 1947 ian. — Imprimat. Ilustrat. 16 p. inclusiv coperta. 31,3 x 23,5 cm. În esperanto.

Internacia Kulturo. Kultura revuo de balkanlandaj Esperanto-asocioj. Dua jaro. — Adreso: Str. „Graf Ignatiev” 2, Sofia - Bulgario. Januaro 1947. Numero 5.

Revistă a esperantiștilor din țările balcanice.

Cuprinde, i.a.: Anka Bobuleanu (esperantigis: Kamil Peliman): *Skizo pri la rumana plastiko*; Traian Demetrescu (esperantigis: Kamil Peliman): *En la menaĝerio* (p. 8); St<efan> Freamat: *Eugen Relgis* (p. 9); *Konfesaĵoj de niaj najbaroj* de Eugen Relgis, Rumanio (p. 10); N.N. Vlad (Bukureșto): *Rumana-bulgara amikeco* (p. 13). — Comitetul de redacție (p. 16) include și pe esperantiștii din România: „Jon Bunesku, Petre Firu, St. Freamat, K. Peliman, Josif Petrin, inĝ. E. Rodan, Simeon Zal”.

49. — 1947 febr. 1. — Dactilo. 1 f. avers-revers. 30,5 x 20,3 cm. În românește.

București, 1947 febr. 1. — Proces verbal de constituire

La inițiativa Mariei Manolescu se constituie un „comitet de doamne” pe lângă „Comitetul Central” al Societății Esperantiste Române. Procesul verbal de constituire al „Grupării Femenine Locale” poartă 17 semnături.

50. — 1947 apr. 3. — Imprimat. [Afiș]. 1 f. avers. 40,22 x 29,8 cm. În românește.

Societatea Esperantistă Română | persoană juridică | Organizează un curs public de | ESPERANTO | limba universală ajutătoare | în localul Școalei Clemența | strada C.A. Rosetti Nr. 32 | Deschiderea cursului are loc | joi 3 aprilie 1947 | orele 7 seara | Înscrieri se primesc la: | Agenția Internațională, Pasajul Victoriei | 28 (tel. 4.53.41), iar în ziua deschiderii | cursului în localul Școalei „Clemența”.

51. — 1947 apr. 10. — Copie. Dactilo. 1 f. avers. 27,2 x 21,2 cm. În românește.

[București], 1947 apr. 10. — Adresă [a Societății Esperantiste Române semnată de președintele Eugen Relgis și secretarul general Simion Zal] către Lothar Rădăceanu, ministrul Muncii

Adresă a Societății Esperantiste Române prin care se mulțumește ministrului Muncii, Lothar Rădăceanu, pentru sprijinul acordat activităților esperantiste.

52. — 1947 apr. 25. — Imprimat. Broșat. 64 p. Copertă. 14,5 x 11 cm. În ungurește.

Esperanto nyelvtan kezdők számára (teljes nyelvtan). Összeállította: Ványa Döme. Oradea-Mare = Nagyvárad, 1947 áprilisi hó 25-én.

Ștampilă: „Mihail I. Popescu, Cal. 13 Sept. 95, București”.

53. — 1947 mai 8 (post) — Imprimat. Broșat. 16 p. Copertă. 16,5 x 11,5 cm. Fără pagină de titlu. Descriere după copertă. În românește.

Doni VERNESCU. *Evoluția ideii de limba universală dela dialectele grecești la „Esperanto”*. București — 1947

„Conferință ținută la «Societatea Esperantistă Română» în seara de 8 Mai 1947” (p. 15)

54. — 1947 dec. 14 (ante) — Imprimat. 1 f. 29,8 x 22 cm. În românește.

Societatea Esperantistă Română și Gruparea Esperantistă Muncitorească | Vă invită să luați parte la FESTIVALUL ARTISTIC Care va avea loc Duminică 14 Decembrie 1947, orele 17 în sala de festivități a Camerei de Comerț și Industrie din București, str. Bursei 4, cu ocazia tradiționalei comemorări a zilei de naștere a Doctorului L<udwig> L<ejzer> ZAMENHOF inițiatorul limbii internaționale Esperanto și 60 ani dela creierea limbii Esperanto. Intrarea Liberă.

55. — [1948]. — Dactilo. 1 f. avers-revers. 30,7 x 21 cm. În românește.

[București, 1948?]. *Congresul esperantist român din 1948*. I.D. Petrin

Propunere de organizare a unui congres esperantist național în a. 1948.

56. — 1956 dec. 24. — Dactilo. 3 f. avers. 29,5 x 21 cm. În românește.

Cluj, 1956 dec. 24. — Dr. Alexandru Bleier (Str. Salcîm 12, Cluj) adresează un „Memoriu cultural” Uniunii Scriitorilor din București prin care face 8 propuneri pentru dezvoltarea mișcării esperantiste în România.

57. — 1957 iun. 22 — Cupură de presă. Imprimat. 1 f. 28 x 20,5 cm. În românește.

Art. *Ce este Esperanto?* de Șt<efan> FREMĂT, în: *Munca*, simbătă, 22 iunie 1957.

58. — 1957 iul. 20. — Cupură de presă. Imprimat. În românește.

Art. *Ce este esperanto și la ce poate folosi?* de Mihail I. POPESCU, în: *Rebus*, nr. 2, 20 iulie 1957.

59. — 1957 nov. 22. — Cupură de presă. Imprimat. În românește.

Art. *Esperanto în U.R.S.S.* de S<imion> Zal<manovici>, în: *Veac nou*. Organ al Consiliului General A.R.L.U.S. Anul XIII Nr. 46. Vineri 22 noiembrie 1957.

60. — 1957 dec. — Dactilo. 24 p. Copertă tipărită. 30,4 x 21,5 cm. În românește și esperanto.

Esperanto en servo de la paco = Esperanto în serviciul păcii. Informa Bulteno de la Iniciata Komitato por Esperanto de la Rumana Popola Respubliko = Buletin informativ al Comitetului de Inițiativă pentru Esperanto din Republica Populară Română. Decembrie 1957. Korespondadreso = Adresa pentru corespondență: București — Căsuța poștală Nr. 205.

Cuprinde, i.a.: *Cele mai înalte foruri lingvistice despre Esperanto* (p. 4-5), *Intervjuo kun k-do Nguyen-văn-Kinh, ambasadoro de Vietnamo Demokrata Respubliko en R.P.R.* = *Interviu cu tovarășul Nguyen-văn-Kinh, ambasadorul R.P. Vietnam în R.P.R.* (p. 6-8), *Rolul folosirii limbii esperanto la kongresul matematicienilor din București* (p. 9), M. Eminescu, *Soneto* (El la rumana lingvo tradukis: H. Radian) (p. 11), Mihail Benjuk, *La Ombro de Hiroŝimo el la rumana lingvo tradukis en originala metriko: Jozefo Petrin* (p. 16), *Informoj el nia lando* (p. 17-18), *Presa din țara noastră sprijină esperanto* (p. 19-21), „*Cursuri de limba esperanto*” (p. 21; după „Scinteia”, 26. X. 1957).

61. — 1957 dec. 7. — Copie. Dactilo. 1 f. 29,5 x 20,5 cm. În românește.

București, 1957-XII-7. — Către Direcția Generală a Presei și Tipăriturilor, București.

Esperantiștii romîni solicită „bun de difuzare” pentru buletinul „Esperanto în serviciul păcii”, care urma a fi difuzat gratuit prin grupurile și Comitetele de inițiativă pentru esperanto din România.

62. — 1958 mai. — Dactilo. 1 f. ms. + 15 f. dactilo avers. 29,5 x 21 cm. În românește și esperanto.

Esperanto. En servo de la paco = În serviciul păcii. Informa Bulteno de la Iniciata Komitato por Esperanto de la Rumana Popola Respubliko = Buletin Informativ al Comitetului de Inițiativă pentru Esperanto din Republica Populară Română. Mai 1958. // Korespondadreso = Adresă pentru corespondență: București – Căsuța Poștală Nr. 205 // [*Esperanto en la servo de la paco.* Nr. 2. Inedit].

Insemnare ms. (f. 1): „6.V.1958. Se aprobă la rotaprint 8507. ss/ indescifrabilă. L.S. Ministerul Culturii. Direcția Generală de Editare”.

Cuprinde materialele: *Presa din țara noastră sprijină esperanto* (f. 2-3), *La movado en la lando* (f. 4-5), *Răspunsul nostru* dat de Șt. Freamăt lingvistului Romulus Todoran pentru un articol din „Tribuna” (nr. 34, Cluj, sept. 1957) (f. 19-22), *Publikajn prelegojn pri Esperanto en la tuta lando = Conferințe publice despre esperanto în toată țara* (bilingv. f. 27-28), *Tălmăciri în Esperanto* (f. 28), *Schimbul de corespondență – mijloc de stabilire a relațiilor prietenești între popoare* (f. 14), *Esperanto kaj filatelio* de Ed. Jarosevici (f. 29), *Din trecutul mișcării esperantiste în România* de st[efan] fr[eamăt] (f. 29), *Informoj el Rumanio*.

63. — 1958 mai 16. — Ms. Creion. 1 f. avers. 29,5 x 21 cm. În românește.

Piatra Olt, 1958 mai 16. — Comitetul de Inițiativă pentru Esperanto în R.P.R. Piatra Olt Nr. 1 din 16 mai 1958. Către: S.R.S.C. București.

Se solicită delegarea lui Ștefan Freamăt pentru a ține o conferință. Ca președinte semnează: G. Nicolescu.

64. — 1958 mai 17. — Ms. Copie la indigo. 1 f. avers. 29,5 x 21 cm. În românește.

Slatina, 1958 mai 17. — Proces verbal

Proces-verbal de constituire a Comitetului local pentru esperanto în orașul Slatina. Biroul cuprindea un număr de 8 membri.

65. — 1958 mai 17. — Ms. Copie la indigo. 1 f. avers. 29,5 x 21 cm. În românește.

Slatina, 1958 mai 17. — Casa de Cultură: Comitetul pentru Esperanto în R.P.R. Raionul Slatina. No. 39 din 17 mai 1958. Către: S.R.S.C. București

Adresă prin care se solicită trimiterea lui Ștefan Freamăt pentru a conferenția pe tema mișcării esperantiste. Se promite prezența a „500-600” de auditori.

66. — 1959 iun. 1. — Dactilo. Broșat. 13 p. Copertă. 29,5 x 20,5 cm. În românește.

Despre mișcarea esperantistă și limba internațională esperanto [de] Stelian Ștefănescu. 1 Iunie 1959. București.

67. — 1960 apr. 4. — Dactilo. Original. 1 f. avers. 29,5 x 21 cm. În românește

București, 1960 apr. 4. — Ministerul Învățământului și Culturii. Despartamentul Înv. Superior (Director: B<oris> Cazacu). Nr. 41732 IS / 4. IV. 1960. Către: Comitetul de Inițiativă pentru Esperanto. Bd. Magheru 22, București

Adresă prin care se anunță anularea permisiunii acordate de organizare de cursuri de esperanto în instituțiile de învățământ superior.

68. — 1971. — Dactilo. Broșat. 13 + 26 + 17 + 8 f. Copertă tipărită. 29,3 x 21 cm. În esperanto.

Kvar pupteatraĵoj de Aleksandro Popesku: *La Blua Erinaco*. — *Roserulo-la Raneto*. — *La Lanug-Hometo*. — *Unu Sunradio*. Traduko el la Rumana Lingvo de Jozefo Petrin. 1970. Rumana Nacia Komitato U.N.I.M.A. Bukurești – Rumanio.

Traduceri de piese pentru teatrul de păpuși.

69. — 1971. — Dactilo. Broșat. 35 f. Copertă tipărită. 29,3 x 21 cm. În esperanto.

Tri pupteatraĵoj de Aleko Popoviĉi: *Knabino serĉas kanzonon*. — *La pupo kaj la museto*. Tradukoj el la rumana lingvo de Iozefo Petrin. — *La fabelo de la salo*. Traduko el la rumana lingvo de Julia 'Sigmond. 1971. Rumana Nacia Komitato U.N.I.M.A. — Bukurești – Rumanio.

Traduceri de piese pentru teatrul de păpuși.

70. — 1971. — Dactilo. Broșat. 26 f. Copertă. 29,3 x 21 cm. În esperanto.

La Miraventuroj de Nils – La Etulo pupeatraĵo en ok scenoj de Viorika Huber. Libera adaptaĵo laŭ la sveda romano Vojaĝo tra la fabelmondo de Selma Lagerlöf. Traduko el la rumana lingvo de Jozefo Petrin. 1971. Rumana Nacia Komitato U.N.I.M.A. – Bukurești – Rumanio.

Traduceri unei piese pentru teatrul de păpuși.

71. — 1971. — Dactilo. 3 f. 29,5 x 21 cm. + 1 f. 11 x 21 cm. În românește.

București, [1971]. — Comitetul de Coordonare pentru Esperanto din România. București I Căsuța Poștală 205. Calea Rahovei 151 (Casa de Cultură sectorul 6 București). *Memoriu* [către C.C. al P.C.R.].

Memoriu prin care se solicită „tipărirea de diverse publicații în această limbă”: cărți, o revistă, prospecte și ghiduri turistice după cum se întâmplă în alte țări socialiste.

72. — 1971. — Dactilo. 3 f. 30 x 21 cm. În românește.

București, [1971]. — Comitetul de Coordonare pentru Esperanto din România. București I Căsuța Poștală 205. Calea Rahovei 151 (Casa de Cultură sectorul 6 București). *Memoriu* [către Min<sterul> Turismului]

Memoriu prin care se solicită „tipărirea de diverse publicații în această limbă”: cărți, o revistă, prospecte și ghiduri turistice.

Semnează: I. Petrin (președinte) și S. Zalmanovici (secretar).

73. — 1974. — Imprimat. Broșat. 184 p. 23,8 x 17 cm. În românește.

Nicolae V. BULENCEA. *Limba esperanto. Studiu analitic*. București. [Editura Litera], 1974. Cuprins: Parte introductivă (p. 9-22). Partea I. Fonetică. Ortografie (p. 23-40). Partea a II-a. Compendiu de gramatică (p. 41-115). Partea a III-a. [Texte în esperanto] (p. 116-147). Vocabular (p. 148-178). Bibliografie (p. 179-180).

74. — 1975 aug. 1. — Cupură de presă. Imprimat. 2 f. avers. În românește.

Esperanto – între PRO și CONTRA. [de] Prof. univ. dr. Ignat Fl<orian> BOCIORT / [cupură din revista] „Contemporanul”, nr. 31 (1499), 1 aug. 1975, p. 4 (rubrica: „Idei contemporane”).

75. — 1976. — Ms. 1 f. avers-revers. 29 x 21 cm. În românește și esperanto.

1976. Tabelo: Membroj de la Esperanta Rondo Bukureŝto.

Tabel cu 87 membri ai Cercului Esperanto București care funcționa pe lângă Casa de Cultură din Sectorul 4, București.

76. — 1976 oct. 28. — Dactilo. 1 f. 29,5 x 21 cm. În esperanto.

București, 1976 oct. 28. — Casa de Cultură a Sectorului 4 Cercul de Esperanto. București, str. Mircea Vodă 5. Al: Porinfăna Teatro. Brăila

Adresă prin care se felicită prestația Teatrului de Păpuși din Brăila la cel de-al 9-lea Festival Internațional al Teatrelor de Păpuși de la Zagreb. Semnează: Ion Bunea Bunescu (președinte) și P. Teodorescu (secretar).

77. — 1977 iul. — Dactilo. Periodic. Broșat. 16 p. Copertă. 21,3 x 15 cm. În esperanto.

KUNE. literatura kajero. No. 1. Julio 1977. La Rondo de Esperanto. Bukureŝto. || Cercul de Esperanto. Casa de Cultură sect. 4, 74214 București, str. Mircea Vodă 5 (p. 14).

Conține traduceri în esperanto de Jozefo Petrin (1905-1975) poezia franceză (Jacques Prevert, Paul Fort) și românească (Mihai Eminescu).

78. — 1977 oct. — Dactilo. Periodic. Multigrafat. 4 p. 29,5 x 21 cm.

Komuna informilo de la esperantistoj el Ruse kaj ĝia distrikto – PR Bulgario kaj el Bukureŝto kaj distrikto Ilfov – SR Rumanio. Serio unua, oktobro 1977 – Ruse.

Conține și materialele: *Pri la Esperanto-Movado en Rumanio*, compilat de ing. Radu Pătrașcu (București) (p. 3) și *Kromaj novaĵoj el Bukureŝto kaj distrikto Ilfov* (p. 4).

79. — 1977 oct. — Dactilo. 2 f. 29,5 x 21 cm. În esperanto.

Rumana Kunordiga Esperanto-Komitato. 7710 București 1, Căsuța poștală 205. *Informa letero*. Oktobro 1977. Kunsido de la Burao de RKEK.

Scrisoare informativă a Comitetului de Coordinare Esperanto Român (dactilografiată de I. Sirbu) prin care se comunică deciziile întrunirii biroului și activitatea esperantistă din țară. Document important care prezintă ascensiunea esperanțiștilor din Timișoara (în frunte cu I.F. Bociort, care a preluat conducerea Comitetului la 27 oct. 1977).

80. — 1978 iul. — Imprimat. Periodic. Ilustrat color. Broșat. 24 p. inclusiv coperta. 32,5 x 23,5 cm. În esperanto.

Ferioj en Rumanio. = *România pitorească*. Monata ilustrita revuo eldonata de la Turisma Ministerio. Eldonoj en la franca, germana, engla kaj rusa. Speciala numero en Esperanto. Julio 1978. Esperantigis: Aurel Boia, Constantin Dominte, Iosif Nagy, Saul Osias, Radu Pătrașcu, Pavel Plăian, Vasile Timiș. Presita en la entrepreno „Arta Grafică” Bukureŝto – Rumanio.

Număr special editat în limba esperanto cu ocazia a 20 de ani de la apariția revistei. Conține și articolul *Elokventa valorpanoramo de la nuntempa Rumana medio: La revuo „Ferioj en Rumanio”* – *dudekjara* (p. 23) de Prof. dr. Ignat Florian Bociort.

81. — 1979 sept. 7. — Dactilo. 1 f. 14 x 21 cm. În românește.

Timișoara, 1979 sept. 7. — Colectivul Esperanto-Interlingvistică al Centrului de științe sociale Timișoara al Academiei de Științe Sociale și Politice. Nr. 104 din 7 sept. 1979. Către: Centrul București al C.E.I.

Adresă (semnată de șeful C.E.I., prof. Ignat F. Bociort) prin care se solicită participarea la consfătuirea anuală a CEI din 22-23 sept. 1979 de la Universitatea din Timișoara.

82. — 1980. — Dactilo. Broșat. 298 p. Copertă tipărită. 23,7 x 16,6 cm. În românește și esperanto.

Universitatea din Timișoara: Facultatea de Filologie. Centrul de Științe Sociale din Timișoara al Academiei de Științe Sociale și Politice: Colectivul de Esperanto-Interlingvistică. Prof. dr. Ignat Florian BOCIORT. *Lucrări practice de esperanto-interlingvistică. Teorie, exerciții, texte alese, vocabular esperanto-român și român-esperanto*. Ediția a II-a. Timișoara. 1980. Tipografia Universității din Timișoara.

Indicație manuscrisă (p. 1): „Barbu. 9 noiembrie 1980”.

Tabla de materii (p. 298): *Cuvînt înainte* (p. 3-4). *Argumentum* (p. 5-19). *Schiță a limbii esperanto* (p. 20-31). L.L. Zamenhof: *Fundamenta krestomatio*. *Ekzercoj* (p. 32-43). Exerciții privitoare la diferitele părți de vorbire (p. 44-88). *Interlingvistica* (p. 89-94). *Esperanto în teoria și practica social-politică* (p. 95-114), în științele naturii și în științele tehnice (p. 115-148), în literatura beletristică (p. 149-158), în conversație (p. 159-169). *Ni kantu* (p. 170-177). *Vocabular esperanto-român* (p. 178-226) și *român-esperanto* (p. 227-273). *Mallongigoj* (p. 274-275). *Bibliografie* (p. 276-277). *Supliment la vocabular român-esperanto* (p. 278-279). *Aplicații la capitolul Schiță a limbii esperanto* (p. 288-294). *Erată la vocabularul esperanto-român și român-esperanto* (p. 295). *Postfață* (p. 296-297).

83*. — 1980. — Dactilo. 2 vol. 386 + 224 p. Copertă tipărită. 20,5 x 14,2 cm. În românește (și esperanto).

Universitatea din București: Facultatea de Limbi și Literaturi Străine: Colectivul Esperanto-Interlingvistică. *Dicționar esperanto-român și român-esperanto cu un compendiu de fonetică, lexic și gramatică esperanto*. București. 1980 || Colectivul de redactare: asist. Constantin DOMINTE (coord.), asist. Ioana Prioteasa, Dana-Ligia Ilin, Jenel Marin (secretarul colectivului de redactare), Elena Petruc, Aura Soare.

Cuprinde: *Introducere* (I, p. 9-15), *Compendiu de fonetică, lexic și gramatică esperanto* (I, p. 19-87), *Dicționar esperanto-român* (I, p. 88-385), *Dicționar român-esperanto* (II, p. 5-200), Constantin Dominte: *Anexă bibliografică* (II, p. 211-221)

84. — 1980 (?). — Imprimat. Cupură. Ilustrat. 4 p. 23,5 x 16 cm. În românește.

Miorița în esperanto [de] Lionel NIȚESCU.

Interviu cu Aurel Boia șef adjunct al Colectivului Esperanto-Interlingvistică în *Almanah FLACĂRA*, 1980, p. 120-123.

85. — 1980 ian. — Cupură. Imprimat. 1 p. 22 x 11 cm. În esperanto.

El Rumanio: La dua interkonsiliĝo de Kolektivo Esperanto-Interlingvistiko (Timișoara, 22.-23. de septembro 1979). În: „der esperantist. Mitteilungsblatt der Esperantofreunde im Kulturbund der DDR”. 16. Jahrgang. Nr. 99 (1 / 1980).

86. — 1980 aug. 21. — Cupură. Imprimat. 1 f. În românește.

Esperanto. În: „Lumea, săptăminal de politică externă”, nr. 34 (877), 21 august 1980.

Răspuns al redacției la o întrebare adresată de Corina Sava din Brașov.

87*. — 1982. — Dactilo. 207 p. Copertă și foaie de titlu tipărită. 20,5 x 14,5 cm. În românește (și esperanto).

Universitatea din Timișoara: Facultatea de Filologie. Centrul de Științe Sociale din Timișoara al Academiei de Științe Sociale și Politice din RSR: Colectivul Esperanto-Interlingvistică. Prof. dr. Ignat Florian BOCIORT. *Curs de gramatica limbii esperanto. Exerciții. Vocabular esperanto-român și român-esperanto* cu colaborarea unui grup de studenți coordonat de Mioara Lacrima Dobre. Pentru uzul studenților. Timișoara, 1982.

88. — 1983 iul. — Imprimat. Periodic. Ilustrat color. 24 p. inclusiv coperta. 32,5 x 23,5 cm. În esperanto.

Ferioj en Rumanio. Julio 1983. Speciala numero en Esperanto de la revuo „România pitorească”. Monata ilustrita revuo eldonata de la Turisma Ministerio. Responsulo de la speciala numero: Traian Caraciuc.

„Ĉi tiu speciala numero estas esperantigita de la anoj de la Sekcio de interlingvistiko kaj esperantologio de la Bukureŝta Filio en la Societo de la Filologiaj Sciencoj: Aurel Boia, Constantin Dominte, Iosif Nagy, Olga Nica, Saul Osias, Pavel Plăvan, Mihail I. Popescu, Vasile Timiș. Kunlaboris en la tradukado: Vasile Poenaru (Bukureŝto) kaj Mihai Trifoi (Sfintu Gheorghe)”.

Număr special al revistei „România pitorească” cu ocazia congresului mondial esperantist de la Budapesta. — Conține și articolele *Centjariĝo de la poeziaĵoj de Eminescu, la rumana nacia poeto. Unua eldono far Maiorescu, 1883* de Prof. univ. dr. Gheorghe Bulgăr (p. 16-17) și *Esperanto en la nuntempa Rumanio* de Conf. univ. dr. Cezar Apreoteșei (p. 22-23) precum și 2 traduceri de Constantin Dominte din lirica eminesciană (p. 17).

89. — 1984. — Dactilo. Legat. 67 p. Copertă. 21 x 15 cm. În esperanto.

I. SÎRBU. *Esperanta legolibro. Skizoj – Versaĵoj. Anekdotoj. Maksimoj – Pripensaĵoj*. ! Brașov, 1984.

Cuprinde: *La malfeliĉo neniam venas sola* (p. 1-6), *Felica geedza paro* (p. 7-19), *La emancipoj de la ciganoj* (p. 20-22), *Drakula* (p. 23-39), *La diablo kaj la ikonoj* (p. 40-46), *Versaĵoj [kaj] anekdotoj* (p. 47-59), *Maksimoj kaj pripensaĵoj* (p. 60-65). Include și materiale de alți autori.

90. — 1984 ian.- mart. — Dactilo. Periodic. 2 p. 29,6 x 21,5 cm. În esperanto.

Bukureŝta Informilo. Trimonata folio. Jaro II. Nr. 1 (6). Januaro-Marto 1984

Notă: „Bukureștan Informilon eldonas «Centro por Informado kaj Dokumentado Bukureșto» kiu volonte akceptas de vi novaĵojn kaj respondas al viaj demandoj”. Adresa: Marian Vochin, București.

Cuprinde art. „75 jarojn de la Unua Kongreso de Rumanaj Esperantistoj” (p. 1-2).

91. — 1989. — Imprimat. Periodic. 32 p. il. inclusiv coperta. 28 x 20,5 cm. În esperanto.
Monato. Internacia magazino sendependa. Monata revuo en Esperanto. 10a jarkolekto, septembro 1989, no. 9.
 Conține și articolul: *Homaj rajtoj: Adiaŭo al Rumanio* de Trevor Steele (p. 12-14) și poezia *Pensoj hejmen* de Ionel ONEȚ (p. 14).

92. — 1990. — Imprimat. Broșat. 92 p. Copertă. 20,3 x 14,3 cm. În esperanto.
Balkana Antologio (Volumo I). Rumana antologio. Eldonis: Internacia Kultura Servo, Jugoslavio kaj Unuiĝo de Verkistoj en Rumanio. Internacia Kultura Servo. Zagreb. 1990. || Redaktis: Constantin DOMINTE kaj Jozefo NAGY. Tradukis: Constantin BĂRJOVEANU, Aurel BOIA, Tudor DENEKTIN', Constantin DOMINTE, Eugenia MORARIU, Jozefo NAGY, Jozefo PETRIN, Sigismundo PRAGANO, Aura SOARE, Mikaelo SOKOLESKU.

Notă: „La ideo pri aperigo de BALKANA ANTOLOGIO enhavonta kulturan heredaĵon de la balkanaj popoloj, estas lanĉita de Bulgara Esperanto-Asocio. La RUMANA ANTOLOGIO estas la unua parto de la imagita BALKANA ANTOLOGIO, realigita per la solidara kunlaboro dise tra la mondo, kun bonaj deziroj por la prospero de Esperanto en Rumanio.

Ĉi tiu libro estas farita per la financa helpo de s-ro Adam Goralski el La Laguna de Tenerife (Hispanio) kaj FAME-FONDAĴO Stuttgart (FR Germanio)” (p. 2).

93. — 1990. — Imprimat. Broșat. 80 p. Copertă. 21 x 13,5 cm. 80 p. În esperanto.
4 x (4 x 4) | rumanaj poemoj Esperanten tradukitaj de Ionel ONEȚ | Eldonejo BERO, California, USA, 1990
 Poezii de George Canache (n. 1952), Gabriel Cojocaru (n. 1962), Gim Laurian (n. 1949), Ion Moțu (n. 1956)

94. — 1991 iun. 1. — Extras de presă. Imprimat. Periodic. 4 p. 42,5 x 30 cm. În românește.
Magazin. Săptămînal cultural-științific independent. Anul XXXIV, Nr. 22 (1754). Simbătă 1 iunie 1991.
 Cuprinde la rubrica „Verificați-vă cunoștințele” (p. 15) materialul *Limba esperanto* de ing. Liviu Macoveanu.

95. — 1992. — Imprimat. Legat. 12 + 381 p. Copertă. 21,5 x 20,5 cm. În românește, Esperanto, franțuzește, engleză, nemțește, olandeză, spaniolă și italiană.
Manual dicționar poliglot în 8 limbi. Română. Esperanto. Franceză. Engleză. Germană. Olandeză. Spaniolă. Italiană. [de SAMSONOVICI] | Lucrare editată și îngrijită de: S.C. „Diamant de Arieș” Cluj-Napoca. Tiparul executat la S.C. TIPOMUR S.A. Tîrgu Mureș. ISBN 973-95796-0-4.

96. — 1993. Imprimat. Broșat. 66 p. Copertă. 21,5 x 13,5 cm. În românește.
 Ionel ONEȚ. *Primii pași în Esperanto.* Eldonejo Bero. Berkeley. 1993. ISBN 1-882251-03-2
 Notă (p. II): „Această lucrare a fost publicată de Eldonejo Bero, P.O. Box 13492, Berkeley CA 94701, SUA cu sprijin financiar din partea Fundației Carson din Canada. [...] = Ĉi tiu verko aperis ĉe Eldonejo Bero, P.O. Box 13492, Berkeley CA 94701, USONO per financa helpo de Fondaĵo Carson en Kanado. [...]”.

97. — 1994. — Imprimat. Broșat. 16 p. cu coperta. 21,5 x 14 cm. În românește.
ABC de esperanto [de Ionel ONEȚ]. 1994, Eldonejo Bero, P.O. Box 13492, Berkeley CA 94712, USA. ISBN 1-882251-08-3 (p. 16)

98. — 1994. — Imprimat. Broșat. 35 p. Copertă. 28 x 11 cm. În esperanto.
Aforismoj kaj tekstoj de Constantin Brâncuși kolektitaj de Constantin ZĂRNEȘCU [kaj] esperantigitaj de Ionel ONEȚ. Eldonejo Bero, 1994. ISBN 1-882251-10-5. | Berkeley CA 94712. Usono = USA.

Notă (p. 2): „Tradukita kun permeso de la antologiinto laŭ: Constantin Zărnescu: Aforismele și textele lui Brâncuși. Craiova: Scrisul Românesc, 1980”.

99. — 1994. — Imprimat. Broșat. 196 p. Copertă. 19,7 x 12,7 cm. În românește.

Masayuki SAIONJI. *Miracolul secolului XX sau Terapia de îndreptare a coxalelor prin masaj și presopunctură* traducere din esperanto în română Florica Popa și Rodica Popa. || Editura Eurobit, Timișoara. Ediția 1994. Tiparul executat la S.C. „Helicon” Banat S.A. Timișoara, Calea Aradului nr.1

Notă, (p. 2): „Lucrare apărută prin grija Centrului de Esperanto din Timișoara”. - Traducere din esperanto a unei cărți de medicină.

100*. — 1994. — Imprimat. Broșat. 244 p. Copertă. 19 x 13,3 cm. În românește (și esperanto).

Saul OSIAS. *esperanto. Noțiuni fundamentale ale limbii internaționale inițiate de L.L. Zamenhof*. Editura AIUS, Craiova. 1994 || Imprimeria Karma & Petrescu, Craiova. ISBN 973-96340-3-6.

Fundamento de Esperanto sub semnătura lui Saul Osias. Cuprinde în plus: *Traducerile românești ale cuvintelor din Fundamenta Vortaro* (p. 156-232).

101. — 1995. — Imprimat. Broșat. 91 p. Copertă. 21,5 x 18,5 cm. În românește.

Esperanto. Curs introductiv pentru vorbitori de limba română. 1995 [de Eugeniu MUSTEA]. / s.l.: s.e.

Autorul identificat după Cuvîntul înainte scris în Miami Beach (S.U.A.)

102. — 1995. — Imprimat. Broșat. 277 p. Copertă. 21,5 x 14,5 cm. În românește (și esperanto).

Asociația Oamenilor de Știință din România: Filiala Timișoara. Comisia de Interlingvistică și esperantologie: Centrul de Esperanto din Timișoara. *Dicționar esperanto-român*. || Autori: prof. univ. dr. Ignat Florian Bociort, ing. Ana Bruțiu, lect. univ. mag. Maria Butan, inf. mag. Aurora Bute, Ana Curiman, ing. mag. Dorin Hehn, prof. Florica Popa. Au colaborat parțial: prof. univ. dr. Gabriel Tabor (SUA), lect. univ. Dorin Cosma și asist. univ. Hans Vastag (R.F.G.) Coordonator: Ignat Florian Bociort. Control științific: Ignat Florian Bociort, Maria Butan, Aurora Bute. Secretar științific: Aurora Bute. Dicționarul esperanto-român apare cu sprijinul financiar al d-nei dipl. phi. Ursula Bociort, Berlin.

Notă, (p. 2): „Dicționarul esperanto-român a fost elaborat de-a lungul mai multor ani și, evident, a fost redactat în ortografia vremii. A fost listat în aceeași ortografie, iar transcrierea întregului text în ortografia nouă ar fi reclamat alte eforturi și cheltuieli, pe care nu ni le-am putut permite”.

103. — 1995. — Dactilo. Broșat. 228 p. Copertă tipărită. 20,5 x 14,5 cm. În românește (și esperanto).

Asociația Oamenilor de Știință din România: Filiala Timișoara. Comisia de interlingvistică și esperantologie: Centrul de Esperanto din Timișoara. Ignat Florian BOCIORT. Mioara Lacrima DOBRE. *Curs elementar de esperanto. Studiu introductiv. Gramatică, vocabular fundamental. Ghid de conversație român-esperanto*. | Ediția a V-a. Timișoara, 1995. Tipografia Universității Tehnice din Timișoara.

Cuprinde și studiul „Esperanto” de I.F. Bociort (p. 11-82e).

104. — 1995. — Imprimat. Broșat. 22 p. Copertă. 21,5 x 13,8 cm. În esperanto.

Gellu NAUM. *L'Eksakto de l'ombro*. Tradukis el la rumana Sasha Vlad, poluris Ionel Oneș. Eldonejo Bero. P.O. Box 13492. Berkeley CA 94712. Usono. ISBN 1-882251-11-3

Pe coperta 1: 1995.

105. — 1995. — Imprimat. Broșat. 43 p. nenumerate. Copertă. 21,5 x 16,8 cm. În esperanto.

Gellu NAUM. *Patro mia laca. L'Avantaĝo de l'vertebroĵ.* Esperantaj versioj de Sasha Vlad kaj Ionel Oneț. Eldonejo Bero. [Berkeley]. 1995.

106. — 1995. — Imprimat. Broșat. Ilustrații. 128 p. Copertă. 23,5 x 16,5 cm. În esperanto.

Memorlibro omaĝe al Andreo Cseh okaze de lia 100-jara naskiĝdatreveno. Redaktis kaj la kunligan tekston verkis: Katalin SMIDĚLIUSZ. Sabatejo, 1995. || ISBN 963-650-215-3. Kompostita kaj eldonita de la redaktinto. Finkompostado, grafiko: MacMédia Kft, Szombathely. Presita ĉe „Balogh és Társa Kft”, Szombathely, Hungario.

Volum în memoria lui Andor Cseh. Conține fotografii și texte de mai mulți autori între care și Vasile Albu și Gigi Harabagiu.

107. — 1995 ian.-febr. — Dactilo. Periodic. 20 p. inclusiv coperta. 29,2 x 21 cm.

Medicina Informilo. Dumonata revuo. Numero 1, Jaro 1, Januaro-Februaro 1995.

Ĉefredaktoro: C<aius> Chiriță.

108. — 1995-1997. — Imprimat. Periodic. 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 6 p. 28 x 21,5 cm.

În românește și esperanto.

Bukureŝta Informilo. Neregula bulteno eldonata de rumanaj esperantistoj. || Somero 1995. | Aŭtuno 1995 | Vintro 1995/96 | Printempo 1996 | Somero 1996 | Aŭtuno 1996 | Vintro 1996/97 | Printempo 1997.

Periodic editat de Ionel Oneț pentru esperantiștii români după model unguresc.

109. — 1996. — Imprimat. Broșat. 40 p. Copertă. 29,5 x 31 cm. În românește.

Mihai TRIFOI. *Esperanto. Curs rapid de învățare a limbii internaționale fără profesor.* 1996. Tipar executat la Tipografia COVA Print, Sfântu Gheorghe.

Dedicație manuscrisă (p. 1): „Al s-ro Marian Vochin, unu el la plej agemaj esperantistoj, ĉiam preta paŝi sur la novajn malfermitajn vojojn. Kun la plej belaj pensoj, [aŭtoro], Bicsad, 29. III. '96”.

11 lecții și o bibliografie

110. — 1996. — Imprimat. Legat. 48 p. Copertă. 19,7 x 14 cm. În românește.

Umberto ECO. *Pe urmele limbii perfecte în cultura europeană. Discursul de inaugurare la Chaire Européenne 1992-93, Collège de France (2 octombrie 1992).* Traducere de Daniela Bucșă. Constanța. 1996. Editura Pontica. [col]. Biblioteca italiană. ISBN 973-9224-11-3. || Tip. Universității „Ovidius”.

111. — 1996. — Imprimat. Broșat. Ilustrații. 2 + 34 p. Copertă. 21,5 x 14 cm. În esperanto.

CARMEN SYLVA (Elisabeta, Reĝino de Rumanio) [Elisabeta-Paulina-Otilia-Luiza, princino de Wied, 1843-1916]. *El la plumo de rumana reĝino.* / Tekstoj kolektitaj kaj redaktitaj de Ionel Oneț. || Eldonejo Bero. Berkeley. 1996

Notă redacțională (p. II): „Dankojn pro la kontribuo al la realigo de tiu ĉi libro meritas s-roj Vasile Albu kaj Marian Vochin (Rumanio) kaj Biblioteko Hodler (Nederlando)”.

112. — 1996. — Imprimat. Broșat. 40 p. Copertă. 20,3 x 14,8 cm.

Maria BUTAN. *Vojoj kaj formoj de penetrado de la franca leksiko en la rumanan lingvon.* (Reagoj de la rumana al la influo de la francaj lingvo kaj kulturo). Doktoriga disertacio defendita en la 15-a S<omera> U<niversitata> S<esio> de A<kademio> I<nternacia de la> S<cienco> el kiu, tiu kajero prezentas nur la ĉapitrojn 1, 2 koncernantaj la historian fonon de la leksika problemaro; aliaj ĉapitroj estas eldonotaj en estontaj kajeroj. || „Sciencaj Aktoj”. Acta Sanmarinensia Academiae Internationalis. Tekstaro de Sanmarinaj Universitataj Sesioj. Volumo 5 / 1996. AIS – Akademia Libroservo 1996. ISBN 83-86324-25-2.

Fragment din lucrarea pentru obținerea titlului de doctor în filologie în cadrul Academiei Internaționale de Științe din San Marino. Subiectul: „Căi și forme ale pătrunderii lexicului francez în limba română. (Reacții ale românei la influența limbii și a culturii franceze)”.

113. — 1996. — Imprimat. Periodic. Broșat. 27 p. Copertă. 20,5 x 14 cm. În esperanto și în românește

La Rumana Fervojisto. 1996. 2.

Texte în esperanto traduse în românește. Include (p. 1-2) și o lecție de esperanto de Alexandru Păltineanu.

114. — 1996 febr. 20. — Carte poștală. 14,7 x 10,5 cm. Cu portretul lui L.L. Zamenhof. În esperanto.

Dr. Gábor Lázár (Covasna, 1996. II. 20) către Marian Vochin (Bukureșto).

Se solicită informații despre dr. Caius Chiriță din București.

115. — 1997. — Imprimat. Broșat. 68 p. Copertă. 20 x 14,5 cm. În românește.

Ionel ONEȚ. *Alți pași în Esperanto*. Edit. Dokia, Cluj-Napoca, România Eldonejo Bero, Berkeley, S.U.A. 1997. ISBN 973-9074-43-X.

116. — 1997 iama. — Imprimat. Periodic. 28 p. Copertă. 20,3 x 14,6 cm. În esperanto.

Bazaro. Numero 0. 1997. Vintro.

Numărul de probă al celui mai longeviv periodic esperantist din România.

117. — 1998. — Imprimat. Broșat. Ilustrat. 3 + 49 f. Copertă. 21,8 x 13,7 cm. În esperanto.

Luĉifero. de Mihai EMINESCU. Traduko el la rumana lingvo de Jozefo Petrin. Ilustraĵoj: Vladuca Partener / Germanio. || Printed in the United States of America. Published by California Publishing Company, 989 Howard Street. San Francisco, CA 94103, U.S.A.

Dedicație tipărită (p. II): „Memore al Jozefo Petrin mia longdaŭra amiko. H.M.”. — Prima traducere a *Luceafărului* de Mihai Eminescu în esperanto.

118. — 1998. — Imprimat. Broșat. 114 p. Copertă. 20,1 x 13 cm. Multilingv: romîn-esperanto-francez-german.

Mic ghid de conversație român-esperanto-francez-german = Eta konversacilibro rumana-Esperanta-franca-germana = Petit guide de conversation roumain-espéranto-français-allemand = Kleiner Sprachführer rumänisch-esperanto-französisch-deutsch. / Pentru uzul studenților.

Pe copertă: *Mic ghid de conversație român-esperanto-francez-german*. Imprimeria MIRTON Timișoara. 1998.

Coordonator: Prof. Dr. I<gnat> F<lorian> BOCIORT. Versiunea română și esperanto: Elisabeta Ursulescu. La esperanto-versio laŭ: Detlev Blanke, Till Dahlenburg, Konversationsbuch = Konversacia libro. Leipzig, 1990; Dr. Máteffy, Dr. Nagy, Eszperanto, Budapest, 1966; Andrzej Pettyn, Roznowski Esperankie, Warszawa, 1973; Esperanto-bulgara konversacilibro, Sofio, 1972. La version française: Dominique Doring. Deutsche Fassung: Alice Ruda.

Dedicație tipărită (p. 3): „Doamnei Dominique Doring în semn de recunoștință pentru sentimentele de prietenie față de poporul român. I.F. Bociort”.

119. — 1998. — Imprimat. Broșat. Ilustrat. 44 p. Copertă. 21,5 x 13,5 cm. În esperanto.

URMUZ [= Demetru Dem. Demetrescu-Buzău]. *Paĝoj bizaraj* el la rumana tradukis Ionel Oneț. Eldonejo Bero [P.O. Box 13492, Berkeley CA 94712, Usono / U.S.A.]. ISBN 1-882251-16-4.

Traducerea operei *Pagini bizare* de Urmuz.

120. — 1998 oct.-dec. — Imprimat. Periodic. Broșat. 8 p. Fără copertă. 21,5 x 15 cm. În esperanto.

ES-TO. Oficiala informilo de Esperanto-movado en Rumanio. 1 / okt.-dec. 1998.
Redaktoroj: Aurora Bute kaj Mihai Ștreangă. Teknika redaktado: Sebastian Varga.
Primul număr al organului Asociației Esperanto din România.

421. — 1999. — Imprimat. Broșat. 12 p. Copertă. 21 x 14,5 cm. În esperanto
Ignat <Florian> BOCIORT. *La spirito de Esperanto kaj la „samideanaj” malamikaĵoj.*
universala esperanto-asocio. rotterdam. 1999 (diskutakajeroj, 2). ISSN 1388-2252.

122. — 2000. — Imprimat. Broșat. 46 p. Copertă. 14,5 x 10 cm. În esperanto.
Adresaro. Suplemento de BAZARO. Esperantistoj el Rumanio. 2000. || ISSN 1453-7478.
Înregistrează 228 esperantiști din 47 localități din România.

123. — 2000. — Imprimat. Broșat. Ilustrat. 76 p. Copertă. 21,5 x 13,5 cm. În esperanto.
Mihai EMINESCU. *La vesperstel’.* Elrumanigis Jozefo E. Nagy. Eldonejo Bero. Berkeley.
2000. ISBN 1-882251-26-1.

O traducere a *Luceafărului* de Mihai Eminescu. Cu o postfață despre Mihai Eminescu de
Constantin Dominte (p. 71-75) și 4 fotografii originale ale poetului. — Alte cărți apărute la aceeași
editură (p. 76).

124. — 2000. — Imprimat. Broșat. 56 p. Copertă. 21 x 13,5 cm. În românește.
Către tinerii mei cititori: esperanto în actualitate. [De] Ignat Florian BOCIORT. Eldonejo
Bero. Berkeley, 2000. ISBN 1-882251-30-X.

125. — 2001. — Imprimat. Broșat. 52 p. Copertă. 21,5 x 13,5 cm. În esperanto.
Tristan TZARA. *sep manifestoj dada.* kun kelkaj desegnaĵoj de Francis Picabia. / el la
franca tradukis Ionel Oneț. Eldonejo Bero. Berkeley. 2001. ISBN 1-882251-32-6.

126. — 2001. — Imprimat. Broșat. 92 p. Copertă. 21,5 x 13,5 cm. În ungurește și
românește.

Jozefo E. NAGY. *Az én antológiám = Antologia mea = (Mia antologio).* / *Fordítások az
eszperantó költészetből = Traduceri din lirica esperanto = (Tradukajoj el la Esperanta poezio).* ||
Eldonejo Bero. Berkeley. 2001. ISBN 1-882251-38-5.

Traduceri din poezii scrise în original în esperanto de către Stanislav Schulhof (1864-
1919), Georges E. Maura (= Georges Waringhien, 1901-1991), Nikolajs Kurzens (1901-1959),
Vesna Skaljer-Race (1911-2000), Albert Goodheir (1912-1996), Julius Balbin (n. 1917),
Lodewijk Cornelius Deij (n. 1919), Lina Gabrielli, Edwin De Kock (n. 1930), Michel Duc
Goninaz (n. 1933), Victor Sadler (n. 1937).

127*. — 2001. — Imprimat. 119 p. Copertă. 20,3 x 15 cm. Fără pagină de titlu. Descriere
după copertă. În românește (și esperanto)

Ing. FLORESCU V. Teodor. *Dicționar esperanto-român.* | Esperanto, este cea mai bună
soluție a ideii de limbă internațională. ALBERT EINSTEIN. R<imnicu> Vâlcea – 2001.

Preluarea în variantă tipărită, sub numele ing. Teodor V. Florescu, a dicționarului redactat
la Timișoara sub conducerea Prof. univ. dr. Ignat Florian Bociort în 1979.

128*. — 2001. — Imprimat. 66 p. Copertă. 21 x 13,5 cm. În esperanto.
SIGMOND Júlia. *Mi ne estas Mona Lisa. Rakontoj.* Eldonejo Bero. Berkeley. 2001.
15 povestiri. Postfață de Ignat Florian Bociort.

129. — 2001 febr. 15. — Imprimat. Periodic. Ilustrat. 16 p. 41 x 28 cm.
Adevărul de Cluj. ziar independent. Anul XIII, nr. 3123, joi, 15 februarie 2001, ISSN
1220-3203.

Cuprinde articolul lui Constantin ZĂRNESCU: „*Luceafărul*” de Eminescu în limba *esperanto*: *Le Vesperstell** (p. 5).

130. — 2001 mart. 7. — Imprimat. Periodic. Ilustrat. 16 p. 57,5 x 42 cm. În românește. *Național*. Cotidian de știri și comentarii. Redactor șef: Gheorghe Voicu. Anul V, Nr. 1143, miercuri, 7 martie 2001.

Cuprinde articolul lui Cristian PANTAZI, *Un profesor maghiar a tradus în limba esperanto „Luceafărul” lui Eminescu* (p. 6). Datele i-au fost oferite de traducătorul Iosif E. Nagy.

131. — 2001 apr. 19. — Imprimat. Periodic. Ilustrat. 16 p. 57,5 x 42 cm. În românește. *Național*. Cotidian de știri și comentarii. Redactor-șef: Gheorghe Voicu. Anul V, Nr. 1179, joi 19 aprilie 2001.

Cuprinde notița *Elevii din Bixad învață la o școală virtuală* de Izabella Bitay (p. 16).

132. — 2001 iul. 29. — Imprimat. Periodic. Ilustrat. 20 p. 42 x 31,5 cm. În românește. *Monitorul de Cluj*. Publicație a Grupului de media „Monitorul-Curentul”. Vineri, 20 iulie 2001. Anul IV, nr. 167 (932).

Cuprinde și grupajul *Esperanto și românii* (p. 10-11). Una din cele mai detaliate prezentări ale limbii, mișcării și literaturii esperantiste. Informațiile au fost obținute de la Ionel Oneț.

133*. — 2002. — Imprimat. Broșat. 304 p. Copertă. 20 x 13 cm. În românește. Umberto ECO. *În căutarea limbii perfecte*. Traducere din limba italiană de Dragoș Cojocaru. Poliron. 2002 // [Iași] Editura Polirom, col. Construcția Europei. Despre Esperanto, p. 257-264.

134. — 2002. — Imprimat. Broșat. 252 + 4 p. Copertă. 16,5 x 10,5 cm. În românește. Ionel ONEȚ. *Dicționar de buzunar esperanto-român și român-esperanto*. = *Posvortaro Esperanta-rumana kaj rumana-Esperanta*. Editura Dacia. Cluj-Napoca. 2002. ISBN 973-35-1497-7. Dacia Educațional: Seria Dicționare.

Notă (p. 2): „La publicarea acestui dicționar au contribuit financiar Fundația FAME (Germania) și Editura Bero (SUA). = Al la publikigo de ĉi <tiu> vortaro kontribuis finance FAME fondaĵo (Germanio) kaj Eldonejo Bero (Usono)”. - Dedicatie manuscrisă (p. 1): „Lui Marian Vochin, în semn de recunoștință pentru tot ceea ce face pentru ideea și limba care ne leagă, cu prietenie, Ionel Oneț. București, 2002.09.17”.

135*. — 2002. — Imprimat. 140 p. Copertă. 20,3 x 14,3 cm. În românește (și esperanto). Ing. FLORESCU V. Teodor. *Dicționar român-esperanto*. Se poate considera esperanto ca limbă internațională a progresului omenirii. Acad. Vladimir Georgiev. Editura CONPHYS. R<âmnicu> Vâlcea – 2002. ISBN 973-9334-82-2.

Preluarea în variantă tipărită, sub numele ing. Florescu V. Teodor, a dicționarului esperanto-român redactat în 1979 la Universitatea din Timișoara sub conducerea prof. univ. dr. Ignat Florian Bociort.

136. — 2002 oct. 15. — Imprimat. Periodic. Ilustrat. 16 p. 42 x 28,8 cm. În românește. *Adevărul de Cluj*. ziar independent. Anul XIV, nr. 3630, marți 15 octombrie 2002, ISSN 1220-3203.

Cuprinde și articolul *Ionel Oneț și limba esperanto* de Constantin Zărnescu (p. 4).

137. — 2002 iarna. — Imprimat. Periodic. Broșat. 16 p. Copertă. 20,5 x 14,5 cm. În esperanto.

Bazaro. Esperantlingva revuo, Kluĵo, Rumanio. Jaro VI, Numero 4 (23). 2002, Vintro. ISSN 1453-7478. || Redakcio: Asocio de Esperanto Cluj = Redacția: Asociația de Esperanto Cluj, C.P. 1111, Cluj-Napoca. Eldonas: Municipa Kulturdomo = Editată de Casa Municipală de

Cultură, Piața Unirii 24, Cluj-Napoca. Redakcia komitato = Comisia de redacție: 'Sigmond Júlia, Liviu Bardi, Balázs Anna-Mária.

Include și poezia *La neevitebla postangule* de Marin Sorescu tradusă de esperantista slătineană Mag. Nicoleta MENDREA (p. 11).

138. — 2003. — Imprimat. Broșat. 79 p. Copertă. 20,5 x 14,8 cm. În esperanto și românește.

14-a Internacia Medicinista Esperanto-Konferenco. Konferenca Libro. Oradea – Rumanio. 14-19.07.2003 || *Universala Medicina Esperanto-Asocio = Asociația Mondială a Medicilor Esperantiști.* | *Oradea Esperanto-Asocio = Asociația Esperanto Oradea.* | *Medicina-Farmacia Fakultato Oradea = Facultatea de Medicină și Farmacie Oradea.* Muzeo „Țării Crișurilor” Oradea = Muzeul „Țării Crișurilor” Oradea organizas = organizează | *La 14-an Internacian Medicinistan Esperanto-Konferencon = A 14-a Conferință Internațională de Medicină în Esperanto.* Oradea, 14-19 julio 2003 = 14-19 iulie 2003. | *Konferenchejo = Locul conferinței:* Aula Magna de la Medicina-Farmacia Fakultato = Aula Magna a facultății de Medicină și Farmacie. Piața 1 Decembrie n-ro 10. | *Kunordiganto:* István BUDAHÁZY.

Dedicație manuscrisă: „Por mia amiko kaj seninteresa apoganto, kun elkoraj dankoj.”

139. — 2003. — Imprimat. Broșat. 66 p. Copertă. 20,3 x 14,5 cm. În românește.

metoda din zagreb = la zagreba metodo. *ZM. Esperanto. Manual de limbă internațională = Lernolibro de la Internacia Lingvo.* curs elementar = elementa kurso. prima ediție română = unua rumana eldono. Editura Grinta. Cluj-Napoca, 2003. ISBN 973-7924-01-0. || *Autorii manualului = La aŭtoroj de la lernolibro:* Roger IMBERT, Ivica ŠPOLJAREC, Spomenka ŠTIMEC, Zlatko TIŠLIAR. *Redactor = Redaktoro:* Zlatko TIŠLIAR. *Versiunea în limba română de = La rumanan version adaptis:* Ionel Oneț. *Redactare tehnică și grafică = Grafike kaj teknike aranĝis:* Ionel Oneț. Ediția română a fost adaptată după edițiile franceză, engleză și olandeză. *Cântece de = La kanzonojn verkis:* Claude Piron.

140. — 2003. — Imprimat. Broșat. Ilustrat. 317 p. Copertă. 21 x 13,5 cm. În esperanto.

Ed BORSBOOM [n. 1936]. *Vivo de Andreo Cseh.* | 2003. *Internacia Esperanto-Instituto.* Hago – Nederlando. || *Presita ĉe Drukkerij Bariet bv.* Nederlando. *Biografia lui András Cseh scrisă de esperantistul olandez Ed Borsboom.*

141. — 2003. — Imprimat. Legat. Ilustrat. 355 p. Copertă. 20 x 21 cm. În românește.

Istoria mișcării esperantiste din România între anii 1887-1990. Autor: Marian VOCHIN. Editura XANT. București. 2003.

Cuvinte în loc de prefață (București, 21 Mai 2002) de Octavian Girigan (p. 4). An de apariție (p. 5): 2000. Copyright (p. 6): 2002. || *Anexa 3 (p. 270-326): Bibliografia traducerilor din limba română în limba esperanto. – Autori români; scrieri apărute în România (p. 330-333). Publicații periodice esperantiste românești (p. 335-336).*

142. — 2004. — Imprimat. Broșat. 42 + 3 p. Copertă. 20,3 x 15 cm. În românește.

metoda din zagreb = la zagreba metodo. *ZM. Esperanto. Manual de limbă internațională = Lernolibro de la Internacia Lingvo. B. continuare = daŭrigo.* prima ediție română = unua rumana eldono. Editura Grinta. Cluj-Napoca, 2004. ISBN 973-7924-49-5. || *Autorii manualului = La aŭtoroj de la lernolibro:* Jim CUSHING, Spomenka ŠTIMEC, Nikola RAŠIĆ, Zlatko TIŠLIAR. *Redactor = Redaktoro:* Zlatko TIŠLIAR. *Versiunea în limba română de = La rumanan version adaptis:* Ionel Oneț. *Redactare tehnică și grafică = Grafike kaj teknike aranĝis:* Ionel Oneț. Ediția română a fost adaptată după ediția croată.

143. — 2004. — Imprimat. Broșat. 200 p. Copertă. 21,8 cm. x 14,3 cm. În esperanto.

Constantin ZĂRNEȘCU [n. 1949]. *Reĝino Jokasta: triakta dramo.* el la rumana tradukis Ionel Oneț. 2004. Fonto. Chapecó (SC) / Brasília (DF), Brazilo. || *Presita de Gráfica e Editora São Cristóvão, Erechim-RS (Brazilo)*

Dedicație manuscrisă (p. 1): „Al kolego Vochin, kun alta recono pro lia laboro por Esperanto. Ionel Oneț. Julio 2004”.

144. — 2004. — Imprimat. Broșat. 18 p. Copertă. 21 x 14,5 cm. În românește (traducere din esperanto).

Ignat Florian BOCIORT. *Spiritul limbii esperanto și vrăjmășiile dintre confracți*. eldonejo bero. rotterdam. 2004.

145. — 2004. — Imprimat. Legat. 94 f. Copertă. 30,5 x 21,5 În esperanto (traducere din românește).

Oktavjan ĜIRIGAN. *Krio sur la floroj de la vento...* Tradukoj de Brad Radnitz. Bibliofilia eldono far de Mina-Gabriela Dumitru. Eldonejo Moroșan. 2004.

Vortoj en loko de prefaco (p. 6) de Leonida LARI, Majo 1999.

146. — 2004. — Imprimat. Legat. Ilustrat. 640 p. Copertă. 30 x 21,5 cm. În esperanto și românește.

Rumana prozo. Tradukoj en Esperanto far de Oktavian GIRIGAN. | Eldonejo Moroșan. 2004. || *Antologia literaturii române în limba esperanto = Rumana Antologio (tradukoj en esperanto)*. Ediție bibliofilă întocmită de Octavian Girigan = Bibliofilia eldono far de Octavian Girigan. ISBN 973-85954-3-6.

Antaŭvorto = Cuvânt înainte de Marian Vochin (p. 7-16).

98 fragmente de 35 autori și 8 fragmente de piese pentru teatrul de păpuși scrise de 3 autori.

147. — 2004. — Imprimat. Legat. Ilustrat. 756 p. Copertă. 30 x 21,5 cm. În esperanto și românește.

A<n>ologie de poezie română în limba esperanto = Rumana poezio: tradukoj en Esperanto. Ediție bibliofilă întocmită de Octavian GIRIGAN. Eldonejo Moroșan. 2004. ISBN 973-85954-3-6.

Antaŭvorto = Cuvânt înainte de Marian Vochin.

427 poezii (și nu numai!); 76 autori.

148. — 2004. — Imprimat. Broșat. 169 p. Copertă color. 21 x 16 cm. În românește.

Ionel ONEȚ. *Esperanto: Dicționar pentru începători*. Editura Arpeggione. Cluj-Napoca 2004.

Conține: *Dicționar esperanto-român = Vortaro Esperanta-rumana* (p. 5-79). *Dicționar român-esperanto = Vortaro rumana-Esperanta* (p. 81-159). *Cum citim în esperanto* (p. 160). *Terminații = Finaĵoj* (p. 161). *Afixe = Afiksoj* (p. 162-163). *Pronumele = Pronomoj* (p. 164). *Pronumele-adverbele corelative = Korelativoj* (p. 164). *Exemple = ekzemploj* (p. 165). *Numeralele = Numeraloj* (p. 166). *Simboluri = Simboloj* (p. 166).

149. — 2004. — Imprimat. Broșat. 60 p. Copertă. 20,5 x 14,5 . În românește, esperanto și englezește.

Gim LAURIAN = Ĝim LAURIAN = Jim LAURIAN. *Un soldat iese din rând = Soldato elviciĝas = A Soldier Take Out trough Range*. *Antologia estemelor eroice*. Ediție Româno-Esperanto-Engleză. Editura Pro Transilvania. București – 2004. ISBN 973-715-003-1. || Text ©: Gim Laurian. Traducerea în Esperanto: Ionel Oneț – Cluj-Napoca, acum Olanda. Traducerea în Engleză: Mirela Ionașcu. Consultanț în probleme de limba esperanto: Prof. dr. Constantin Dominte.

Dedicație manuscrisă (p. 1): „Domnului Marian Vochin – coleg deosebit privind mișcarea eșperantistă în România, aceste gânduri ale unui soldat adevărat [...]”.

150. — 2004 febr. — Imprimat. Periodic. Broșat. 32 p. inclusiv coperta. 20,5 x 13,5 cm. În esperanto.

Fonto. Jaro 24. Volumo 24. No. 278. Februaro 2004. *Speciala numero: rumana literaturo*. Redaktis: Ionel Oneț.

Traduceri de texte din Michael Bocignoli di Raguza, Dimitrie Bolintineanu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Alexandru Macedonski, T.M. Stoenescu, Iulia Hasdeu, Emil Gârleanu, Zaharia Bârsan, Ion Minulescu, George Bacovia, George Topârceanu, Lucian Blaga, George Sanda.

Traduceri de: Ionel Oneț, Jozefo E. Nagy, Constantin Dominte, Toma Macovei, Kris Long, Constantin Bârjoveanu, Jozefo Petrin. Cu o: *Bibliografio de tradukaĵoj el la rumana literaturo* (p. 30-31).

151*. — 2004 apr. - iun. — Imprimat. Periodic. Broșat. Ilustrat. 24 p. inclusiv coperta. 21 x 14,5 cm. În esperanto și românește.

ES-TO. Oficiala informilo de Esperanto-movado en Rumanio. jaro VII, n-ro 2 (23), aprilo-junio 2004. || Redaktoro: Aurora Bute. Stilkontrolo: Jozefo E. Nagy. Timișoara.

Cuprinde art. Drd. Nicoleta MENDREA: *Profesorului Constantin Dominte la 60 de ani = Profesoro Constantin Dominte 60-jara* (p. 16-18).

152* — 2005. — Imprimat. 104 p. Copertă. 23,8 x 16,8 cm. În românește și esperanto.

Tutlanda Akademio de Sciencistoj: Filio Timisoara = Academia Oamenilor de Știință din România: Filiala Timișoara. *Sciencaĵ kontribuajoj de la Komisiono Esperanto-Interlingvistiko prezentitaj dum la sesioj: 1995-1997-1999-2001-2003 = Comunicări ale Comisiei de Interlingvistică-Esperantologie susținute în sesiuni științifice din: 1995-1997-1999-2001-2003*. Editura Politehnica. Timișoara. 2005 || Editori: Conf. dr. Minerva Boeșă, prof. dr. ing. Mircea Popoviciu. | ISBN 973-625-246-9

Conține și art. *Literatura vojaĝo sur la rumana Danubo komence de la 20-a jarcento. Notoj pri la Pitoreska Rumanio de Alexandru Vlahuță (1901)* de Nicoleta MENDREA din Slatina (p. 57-61).

153. — 2005. — Imprimat. Broșat. XI + 112 p. Copertă. 20 x 13 cm. În esperanto și în românește.

Mihai EMINESCU. *Poezii = Poeziaĵoj: Eminescu în Esperanto = Eminescu en Esperanto*. Cu un cuvânt înainte de Eugen Simion, Președintele Academiei Române = Kun antaŭparolo de Eugen Simion, Prezidanto de la Rumana Akademio. Editura = Eldonejo MIRTON. Timișoara. 2005. Colecția Lyra. ISBN 973-661-631-2.

Anexe: Constantin Dominte. *Eminescu în esperanto = Eminescu en Esperanto* (p. 91-100). *Poeziaĵoj de Eminescu tradukitaj Esperantlingven* (p. 101-108).

154. — 2005. — Imprimat. Broșat. 55 p. Copertă. 20,3 x 14,3 cm. În esperanto și în românește.

Din lirica de expresie Esperanto. 11 traduceri și adaptări în română de Constantin DOMINTE [1944-2006]. Eldonejo Bero. Rotterdam. 2005. || Presita ĉe = tipărit la: Skonpres, Bydgoszcz, Pollando = Polonia.

„Cu gingășie, grijă nesfârșită...” [prefață de] Iosif E. Nagy (p. 5-6)

Traduceri în limba română din opera poezilor de limbă esperanto: Kálmán Kalocsay (1891-1976), Nikolai Hohlov (1891-1953), Raymond Schwartz (1894-1973), G.E. Maura (= Gaston Waringhien, 1901-1991), John Sharp Dinwoodie (1904-1980), Albert Goodheir (1912-1995), Marjorie Boulton (n. 1924), Edwin de Kock (n. 1930), Victor Sadler (n. 1937).

Dedicajie manuscrisă (p. 3): „Al samideano Marian Vochin, historiisto de la E-Movado en Rumanio, elkoran omaĝon! Const. Dominte, 11 aŭg. 2005”.

155. — 2005 mai. — Imprimat. Afiș color. 1 f. 42 x 28,5 cm. În esperanto și românește.

F.I.S.A.I.C. : I.F.E.F. 57-a Internacia Fervoĵista Esperanto-Kongreso. Brașov – Rumanio. 7-14 majo 2005. Centrul Cultural Reduta, Str. Apollonia Hirscher nr. 8 [Brașov].

156. — 2005 mai. — Imprimat. Broșat. Ilustrat color. 16 p. nenumerate inclusiv coperta. 21 x 15 cm. În esperanto.

IFEF. F.I.S.A.I.C. 57-a Internacia Fervojista Esperanto-Kongreso. Brașov – Rumanio. 7-14 majo 2005. || Landa kongreskomitato: Rodica Todor (prezidantino), Mihai Ștefan (vicprezidanto), Aurora Bute (sekretarino), Mihaela Marcu (kasistino), Emil Tudorache (fakaj aranĝoj), Dan Dinu (turismaj aferoj), Emil Crăciun (kultura programo), Ionel Oneț kaj Radu Bellu (konsilantoj).

Prospekt pentru cel de-al 57-lea Congres internațional al feroviarilor esperantiști. Brașov

157. — 2005 mai — Copie. Imprimat. 4 p. 21 x 14,8 cm. În esperanto.

Bulteno de la 57-a Internacia Fervojista Esperanto-Kongreso. Brașov, Rumanio. 7-14 majo 2005. Redaktoro: Ionel Oneț

158. — [2005 mai]. — Imprimat. [Carte poștală]. Ilustrat color. 1 f. 15 x 10 cm.

Vizitu Rumanion!

Carte poștală ilustrată color cuprinzând locații turistice din România: (1) Cimitirul vesel de la Săpînța = La gaja tombejo de Săpînța. (2) Biserică maramureșeană de lemn = Ligna preĝejo de Maramureș. (3) Mănăstirea Moldovița = La monaĥejo Moldovița. (4) Băile termale Felix-Oradea = Varmakvaj banejoj de Felix-Oradea. (5) Coloana infinitului = La senfina kolono de Brâncuși. (6) Tg. Jiu. (6) Mănăstirea = La monaĥejo Curtea de Argeș. (7) Ateneul Român = La Rumana Ateneo. (8) Cazinoul = La Kazino de Constanța. (9) Delta Dunării = La Delta de Danubo. (10) Vulcanii noroioși = La kolvulkanoj de Buzău. (11) Castelul = La Kastelo Peleș.

159. — [2005 mai]. — Imprimat. [Carte poștală]. Ilustrat color. 1 f. 15 x 10 cm.

Saluton el Braŝovo.

Carte poștală: (1) Poarta Ecaterina = La Pordego Sankta Ekaterina. (2) Piața Sfatului = La Placo de la Konsilantaro. (3) Biserica Sf. Nicolae = La Preĝejo Sankta Nikolao. (4) Biserica Neagră = La Nigra Preĝejo. (5) Centrul Cultural = La Kultura Centro Reduta. (6) Junii din Brașov = Ĵunij [sic] de Braŝovo. (7) Clubul de esperanto din Brașov = E-klubo „Amikeco” de Braŝovo.

160. — 2006. — Imprimat. Periodic. 24 p. inclusiv coperta. 21 x 14,5 cm. În esperanto.

Informilo por interlingvistoj. Eldonata de Centro de Esploro kaj Dokumentado pri la monda lingvo-problemo (CED). 15-a jaro (tria serio), no. 57 (2/2006).

Include art.: *Grandega perdo por la rumana movado: Forpasis prof. d-ro Constantin Dominte 1944-2006* de Ignat F. Bociort (p. 15-17). Necrolog despre cel mai important esperantist român contemporan.

161. — 2006. — Imprimat. Broșat. 130 p. Copertă. 20 x 14,5 cm. În românește.

Tudor DENEKTIN [Constantin Dominte]. *Lecții de esperanto pentru începători* = (Elementa kurso de Esperanto por komencantoj). eubee. 2006 // Timișoara. ©: Asociația de Esperanto din România. ISBN (10) 973-673-064-6, (13) 978-973-673-064-1.

Cuvînt înainte (p. 5) de Aurora Bute.

16 lecții.

162. — 2006. — Imprimat. Broșat. 44 p. Copertă. 20 x 14 cm. În românește.

Aurel BOIA. *11 x 11. esperanto prin proverbe. curs minimal*. ediția a doua. Asociația de Esperanto. Cluj-Napoca, 2006.

Notă (p. 2): „Ediția I a apărut la Academia de Studii Economice, București, 1979. Această ediție a fost publicată cu sprijin financiar din partea Fundației Saliko, Danemarca. Tiu ĉi eldono aperis helpe de financa subteno de Fondaĵo Saliko. Danko”.

Cuprinde: *Introducere la ediția a II-a*, de Ionel Oneț (p. 3). *Cuvînt înainte* (p. 4). *Noțiuni introductive* (p. 5). 11 lecții (p. 7-28). *Odo al adasismo* (p. 29). *Vocabular minimal esperanto-român* cu 1.000 de rădăcini (p. 31-43).

163. — 2006. — Imprimat. Periodic. Broșat. 32 p. inclusiv coperta. În esperanto și în românește.

ES-TO. Oficiala informilo de Esperanto-movado en Rumanio. Jaro IX, n-ro 2 (31) / apr.-junio 2006.

Număr dedicat în întregime Prof. Constantin DOMINTE (1944-2006). Materiale de: Jozefo E. Nagy, Maria Butan, Prof. dr. Ignat Florian Bociort, Adrian Boldan (Canada), Angela Tellier (Marea Britanie), Michel Duc Goninaz (Franța), Julia 'Sigmond, Bernard Behra (Franța), Aurora Bute. Cu o autobiografie (bilingvă) și bibliografia interlingvistică completă întocmită chiar de către C. Dominte.

164. — 2006 oct. - dec. — Imprimat. Periodic. Broșat. 20 p. inclusiv coperta. 29,2 x 21 cm. În esperanto.

Ekzile. Du noveloj de Mircea E<L>IADE elrumanigitaj de Ionel Oneț. | La KromKancerKliniko || La KromKancerKliniko no. 21, suplément au no. 120, oct. nov. déc. 2006. Thaumiers. France.

Cuprinde: *Antaŭparole* (p. 2) de l<onel> O<neț> și nuvelele *Frato Disipa* (p. 3-8) și *En la ombro de lilio* (p. 9-19).

165. — 2007. — Imprimat. Broșat. 652 p. Copertă. 23,3 x 16,4 cm. În esperanto.

Ignat Florian BOCIORT. *Esperanto. Movado. Strategio. Estetiko. Rakontoj*. Eldono de la aŭtoro. Timișoara, 2007.

Pe copertă: Editura Mirton. Colecția Paideia. ISBN 978-973-52-0019-0.

Cuprinde opera integrală scrisă de autor în limba esperanto cu următoarele secțiuni: *I. Movado, strategio, polemiko* (p. 11-320). *II. Estetiko kaj rakontoj* (p. 321-647). *III. Kelkaj tradukoj* (p. 648-652).

166*. — 2007. — Imprimat. Broșat. Ilustrat. 114 p. inclusiv coperta. 35 x 17 cm. În esperanto și în românește.

Stano MARČEK. *Esperanto prin metoda directă*. Ilustrații de Linda Marčeková. Traducere și adaptare de Ionel Oneț. Corectura: Mihai Trifoi și Sasha Vlad. Lucrare publicată cu ocazia centenarului Asociației Române de Esperanto. Editor: Stano Marček, Zvolenská 15, 036 01 Martin, Slovacia. ISBN 978-80-89312-02-3.

Manual pentru vorbitorii de limba română.

167*. — 2007. — Imprimat. Broșat. 88 p. Copertă. 21 x 14,5 cm. În românește și esperanto.

Bibliografie de traduceri din literatura română în limba esperanto = (Bibliografio de tradukaĵoj el la rumana literaturo en Esperanton). Eldonejo Bero. Rotterdam, 2007.

Conține: *Antaŭparolo* de Jozefo E. Nagy (p. 5-6); *Din partea redactorilor* (p. 7-10), *Literatura română în limba esperanto* de Aurel Boia și Constantin Dominte (p. 11-15), scurte introduceri în esperanto și engleză (p. 16-17); *Catalogul traducerilor* cu 622 traduceri aparținând unui număr de 78 de traducători (p. 19-62), indici (p. 63-78) și bibliografie.(p. 79-88).

Catalog întocmit, se pare, de către Ionel Oneț.

168. — 2007. — Imprimat. Broșat. 12 p. Copertă. 14,5 x 10,5 cm. În românește.

Doru NEAGU. *Esperanto „una pentru toți dar a doua pentru fiecare”*. Slatina: Edit. Fundației „Universitatea pentru toți”. 2007.

169. — 2008. — Imprimat. Broșat. Ilustrat. 660 p. Copertă. 20,5 x 14,5 cm. În românește.

Ignat Florian BOCIORT. *Convingeri. Opinii. Atitudini. Opera literară. Autori. Idei contemporane*. / Arpeggione. 2008. ISBN 978-973-8329-57-7.

Cuprinde secțiunile: *I. Pe teme literare* (p. 10-249). *II. Câteva cinstiri* (p. 250-343). *III. Note de lectură* (p. 344-375). *IV. Discuții* (p. 376-441). *V. Din bătaia pentru esperanto în România* (p. 442-657).

170. — 2008. — Imprimat. Broșat. Ilustrat. 144 p. Copertă. 20 x 14,5 cm. În esperanto.
Kiam mi estis la plej feliĉa en la vivo? Kompilata de Jŭlia 'SIGMOND. Editura Triade. 2008.
 | ISBN 978-973-8313-71-2.
 Notă (p. 2): „Ĉi tiu libro aperis danke al financa subteno de Esperanto-Asocio Oradea, Nagy E. Jozefo, Ronald Glossop, Sen Rodin”.
- 104 fragemente scrise de esperantiŝti din România și din alte țări pe tema: „Cînd am fost cel / cea mai fericit(ă) în viață?” și apărute inițial în *Bazaro*.
- 171*. — 2008 sept. — Imprimat. Periodic. Broșat. Ilustrat. 70 p. Copertă. 29 x 21 cm. În romînește.
Oltul Cultural. Periodic al Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național. An XI, Nr. 3 (42), Slatina, septembrie 2008.
 Cuprinde art. lui Marian Constantinescu, *Fragmente de jurnal* (p. 62-67).
172. — 2008 iarna — Imprimat. Periodic. 16 p. Copertă. 21 x 14 cm. În esperanto.
Bazaro. Esperantlingva revuo, Kluĵo, Rumanio. Jaro XII, Numero 4 (47). 2008, Vintro. ||
Bazaro. Esperantlingva revuo. = Revistă în limba esperanto. Redakcio: Asocio de Esperanto Cluj = Redacția: Asociația de Esperanto Cluj, C.P. 1111. Eldonas: Municipa Kulturdomo = Editată de: Casa Municipală de Cultură, Piața Unirii 24, Cluj-Napoca. Redakcia komitato = Comisia de redacție: 'Sigmond Jŭlia, Liviu Bardi, Balázs Anna Mária.
 Cuprinde (p. 26-28) o recenzie a traducerii romanului: *MAITREYI far Mircea ELIADE. el la rumana tradukis Ionel ONEȚ. Volumo 43 de la serio „Oriento-Okcidento”. Eldonejo Bero, Rotterdam, 2007, 15 eŭroj*. Autor: Sen Rodin.
173. — 2009. — Imprimat. Broșat. Ilustrații. 304 p. Copertă. 19,5 x 14,5 cm. În romînește (și esperanto).
 Marian CONSTANTINESCU. *Manual pentru limba esperanto*. | „O limbă pentru toate popoarele, și a doua pentru fiecare”. | „Zeii ar face oamenilor o mare favoare dacă le-ar dăruî o LIMBĂ COMUNĂ” Platon. Editura Graphica. 2009.
174. — s.a. — Imprimat. Broșat. 32 p. inclusiv coperta. 11 x 7,4 cm. În romînește.
 (Rumana) *Cheia limbei esperanto*. Prețul 5 lei. | „Tiparnița”, Inst. de Arte Grafice, Rahovei 13, București.
 Autor: E. ĈEFEĈ (= Herbert F. Höveler). Traducere: Heinrich Fischer-Galați (?)
175. — s.a. — Imprimat. Broșat. 16 p. inclusiv coperta. 13,5 x 9,5 cm. În esperanto.
 La „Verda Stelo” Serio, No. 3. *La Vizio de la Poeto (Urbo por la Geblinduloj)*. Originale verkita angle de Ŝia Moŝto, la reĝino Elizabeto de Rumanujo (Carmen Sylva). Tradukita Esperanten de Kasimir Eucharis. Centra Angla Esperantejo. 17, St. Stephen's Square, Bayswater. London, W. || Chatham: Printed by W. and J. Mackay and Co., Ltd.
 Notă pe pagina de titlu: „Tiu ĉi libreto estas vendata por profito de la propagando inter la blinduloj”.
176. — s.a. — Dactilo. 4 p. nelegate. 21,1 x 14,8 cm. În romînește.
Ghid minimal de conversație român-esperanto = Konversacia gvidilo kun la plej necesaj esprimoj. Verkis: D-ro Alex. Pop. Reviziis: ing. Radu Pătrașcu.
177. — s.a. — Imprimat. 1 f. 20,5 x 29 cm. În romînește și esperanto.
 Comitetul pentru Esperanto în R.P.R. Regiunea Craiova. Certificat = Atesto.
178. — s.a. — Imprimat. Broșat. Ilustrat color. 7 p. fără copertă. 21,5 x 14 cm. În esperanto.
Majstro Manolo: rumana popola balado. El la rumana tradukis Ionel ONEȚ. malneto.
 Traducerea baladei *Meșterul Manole*.

179. — s.a. — Imprimat. [Afiș]. 1 f. Ilustrat color. 44 x 33 cm. În românește.

Asociația Tinerilor Esperantiști din România organizează CURS GRATUIT DE LIMBA ESPERANTO [...]. Proiectul este realizat cu sprijinul: Direcției Județene pentru Tineret și Sport Timiș [și] Fundației Independente pentru Tineret Timiș. Venu por lerni kune la Internacian Lingvon. | Tiparul: S.C. Zoom Company S.R.L. Timișoara (Casa Tineretului), str. Arieș nr. 19, tel. 092318214.

180. — s.a. (ante 1998). — Dactilo. 102 f. avers. 21 x 13,5 cm. În românește (și esperanto)

[*Esperanto fără profesor (1000 proverbe în 50 de lecții)*]

Curs de esperanto scris de profesorul Aurel BOIA (1912-1998). Titlul este scris pe copertă A 4 cu pastă de pix verde.

Tiparul executat la Imprimeria Editurii

MJM

Str. Felix Aderca, Bl.7, parter, 200410-Craiova

Telefon: 0251-419661; 0745512223;

Fax: 0351-819168

e-mail: redactia@edituramjm.ro

www.edituramjm.ro

IMPRIMAT ÎN ROMÂNIA

ISSN 2247 - 2789